TISZTELENDŐ

GOFFINE LÉNÁRT

PRAEMONSTRÁTI SZERZETES ATYÁNAK

KATHOLIKUS OKTATO ÉS ÉPÜLETES KÖNYVE.

AVAGY:

RÖVID ÉRTELMEZÉSE MINDEN VASÁR- ÉS ÜNNEPNAPI LECZKÉK- ÉS EVANGELIOMOKNAK, AZ INNEN KIVONT HIT- ÉS ERKÖLCSI TANITÁSOKKAL; ÉS EGYHÁZI SZERTARTÁSOK' MAGYARÁZATÁVAL EGYÜTT.

A' SZ. MISÉRŐL VALÓ OKTATÁS-, TOVÁBBÁ A' NAGY- ÉS KÁNTOR-BÖJTI LECZKÉK, ÉS EVANGELIOMOK' MAGYARÁZATÁVAL, VALAMINT URUNK KRISZTUS JÉZUS' KINSZENVEDÉSÉNEK TÖRTÉNETÉVEL BŐVITETT, SOK TEKINTETBEN JAVITOTT KIADÁS,

MELLYET KÉSZITETT

STECK XAV. FERENCZ.

MAGYARRA FORDITOTTÁK

A' BÉCSI PÁZMÁNY-INTÉZETI NÖVENDÉKEK.

KÉT RÉSZBEN.

A' főmélt. herczeg-primás' érseki helybenhagyásával, kiadja a' jó és olcsó könyvkiadó társulat.

PESTEN, 1852.

MÜLLER EMIL KÖNYVNYOMDÁJA.

SERVITATÉR.

„Ime az ajtó előtt állok, és zörgetek. A' ki hallja szavamat, és megnyitja nekem az ajtót, ahhoz betérek, és vele vacsorálok, és ő én vélem.“ (Sz. János' Titk. jel. 3. r. 20. v.)

„A' ki győz, azt trónomra ültetem én mellém; valamint én is győztem, 's A tyámmal az ő trónjára ültem.“ (Ugyanott. 21. v.)

ELŐSZÓ.

Egy olly épületes és vallási kézikönyv' szükségét, melly az egyháznak minden ünnep- és vasárnapjaira, nem különben az adventi, nagyböjti 's egyéb szentebb időkre való leczkéket és evangeliomi szakaszokat magában foglalván, egyszersmind azok' rövid és népszerü magyarázatát is adja; melly ezenkivül az anyaszentegyháznak kenet- és erőteljes, főkép sz. miseáldozati imádságait a' nép' nyelvén nyujtva, általuk a' latinul nem értőket is tudja Istenhez emelni, hitökben erősiteni és vigasztalni; melly végre az egyházi ajtatos szokásokat és szertartásokat megmagyarázván, 's alkalmilag a' keresztény kath. hitvallásnak minden fontosabb hit- és erkölcstani igazságait is beleszövén, ekképen a' magánoktatás- és házi ajtatosságnak egyik legsikeresb eszközéül szolgáljon: — egy illy könyv' szükségét nincs, a' ki be ne lássa, mélyen ne érezze. A' mint hogy érezték is ezt már régen a' buzgóbbak; és e' szükség' érzetét különféle ajtatossági munkák által igyekeztek kielégitni. A' legfőbb érdem mégis e' részben Goffine Lénárt praemonstráti rendü papot illeti; kinek ‚Oktató és épületes könyvét', legalább nevénél fogva, hihetőleg mindenki ismeri.

Goffine Lénárt Kölnben született **1648**-dik évben, dec. **6**-án; 's **1669**-ben lépett Steinfelden, Westphaliában, a' praemostrátiak' rendébe. Később Oberstein- és Coesfelden dicséretes buzgalommal viselte a' lelkipásztorságot; népére nem csak élő szóvali tanitás, hanem több épületes munkák' kiadása által is üdvösen hatni törekedvén.

Lángoló hitbuzgalma, tudományossága, és a' mi legfőbb volt, 's a' mi által legjobban megnyerte még a' kath. hitet nem vallók' tiszteletét is, példás szent élete által, magának már életében kitünő nevet és tekintélyt vivott ki kortársai közt; holta utánra pedig, melly **1719**-iki aug. **11**-én, életének **71**-dik évében történt, főleg ‚Oktató és épületes könyve' által, maradandó emlékezetet biztositott.

Ezen ‚Oktató és épületes könyv' mingyárt első megjelenésekor osztatlan tetszésben részesült a' katholikusoknál; melly hogy állandó is volt, azt az egymást érő, csaknem számtalan kiadások tanusitják; és, a' mi minket magyarokat közelebbről érdekel, bizonyitja az is, hogy daczára a' munka' terjedelmességének, az már a' mult század' vége felé forditóra 's kiadóra talált honunkban, illy czim alatt: ‚T. Goffine 'stb. Apostoli és Évangyeliomi tudományra oktató könyvének első, és második, vagyis innepi része, 'stb. A' magyar anyaszentegyháznak szenteiről való oktatásoknak megbővitésével, magyarra forditotta Csanky Gábor kegy. isk. á. p. Pesten, **1790—3.**' (8r. I. **616**. II. **543** l.) Később a' **3**-dik rész is hozzájárult:, Keresztény embernek mindennapi kézi eszköze, vagyis Goffine urnak Apostoli és Évangyeliomi tudományra oktató könyvének harmadik része. Imádságos könyv. Magyarra forditotta Csanky Gábor. Kolosváratt, **1798.**' (8r. **243**. l.)

Azonban, könnyen megfogható okoknál fogva, azon munka, melly száz és több évek előtt az egész német olvasó közönség' tetszését megnyerte, olly alakban és külsővel, minővel azt szerzője kezdetben fölruházta, egy későbbi, 's miveltségben előrehaladt kor' igényeit sem tartalom-, sem előadásra nézve nem elégithette mind ki. 'S ez volt oka, hogy többeknek sokszoros módositásai után, legujabban Steck Xav. Ferencz, előbb reutlingeni, később harthauseni plebános, magára vállalta, az alapjában és lényegileg olly igen üdvös szerkezetü könyvet, a' hittudományi 's egyéb ismeretek' jelen állásához képest akképen átdolgozni, hogy valamint történeti és sz.-irásmagya-

rázati, ugy hit- és erkölcstani tekintetben se lehessen ellene alapos kifogást tenni; 's igy az ujolag átalánosan elfogadott és közkedvességü kézikönyvévé váljék a' ker. katholikus népnek. Mennyire ért a' t. átdolgozó czélt, azt a' rövid időn többszöri, bővitett, és sokszorosan javitott kiadásu munkájának gyors elterjedése eléggé mutatja. Hogy pedig miben és mennyit változtatott, bővitett, javitott az eredetin, az emlitett kiadások' elejébe függesztett előbeszédek bőven elmondják.

Az átdolgozó tudnillik több kiadások' összehasonlitása után meggyőződvén róla, hogy sokan e' munkának kiadása körül nagyon is önkényesen jártak el, és mig sok kijavitandót változatlanul benhagytak, másokat szükségtelenül kivetettek, vagy helytelenül megtoldottak: elhatározta magát, az eredetit akkép dolgozni át, hogy hozzá átalán és pedig szorosabban ragaszkodva, csupán ott változtasson rajta, hol ez valóban szükségesnek mutatkoznék. Hogy azonban az illy helyek nem kis számmal lehettek, a' t. olvasó onnan is eléggé kiveheti, mert az átdologozónak vallomása szerint is, Goffine' több történeti megjegyzései „a' legjózanabb és vallásosabb történetnyomozók' itéletét sem állják ki;" minőkül többi között általa Binterim, Räss és Weisz, Stolberg 'stb. emlittetnek. Másutt a' hittanitások és egyházi szertartások' magyarázatát nem találta olly határozott- és világosnak, mint az egy illy kézikönyvben megkivántatnék. Ugyszinte a' leczkék' és evangeliomok' értelmezésében is sok volt a' könnyeden vett, tökéletlen, vagy minden gyakorlati becs és haszon nélküli. Mindezt mellőzni, 's jobbal pótolni kellett; a' régibb kiadásokban található „tulzásokat pedig, és több, nem csupán szerfölött kemény, hanem illetlen" kifejezéseket is egészen elhagyni. Mindezt az átdolgozó olly mértékben teljesitette, hogy ha az általa tett módositásokat tekintjük, különösen pedig figyelembe veszszük a' temérdek bővitéseket, például: a' sz. misealdozatróli oktatást, a' sz. mise' szertartásainak terjedelmes magyarázatával (Gavanti, Zoczek 'stb. után), nem különben

a' sz. misének, mint azt a' pap az oltárnál olvassa, forditasával, 's az egész egyházi évre szolgáló előmisékkel (praefatiókkal) együtt; tovább: a' kántor- és nagyböjti leczkék és evangeliomok' magyarázatát, Krisztus urunk' kinszenvedésének történetét, a' különféle szükségekben mondandó imádságokat; a' püspöki hivatal- és hitterjesztés' munkájáról, bucsujárások- és vegyes-házasságokról 'stb. szóló, 's Himioben, Kutschker-, és más elismert jelességü kutfőkből meritett oktatásokat; a' sz. atyák' munkáiból gondosan kiszedett, válogatott mondatokat; 's mindehhez hozzágondoljuk az elégtételről tanitás-, és más hit- és erkölcstani igazságoknak helyesebb kifejtését, több leczkék- és evangeliomoknak pontosabb, és az egyház' nyilatkozataival egyezőbb, 's tekintélyes sz.-irásmagyarázók' (mint: Maldonat, Brentano, Dereser, Scholz, Allioli' 'stb.), itéleteire támaszkodó fejtegetését; ha mindezt figyelembe veszszük, valóban azt fogjuk találni, hogy itt egy, bár lényegében nem is egészen uj, de korunk' szükségeihez csakugyan egészen ujon alkalmazott, leghasznosabb munka nyujtatik a' ker. katholikus közönségnek. 'S illyenül nézték ezt a' bécsi Pázmány-intézet' lelkes növendékei, midőn azt magyarra forditani, valamint a' jó és olcsó könyvkiadó társulat is, midőn a' magyar ajku hivek' épülésére, a' házi ajtatosság' emelésére, 's a' vallási buzgalomnak a' családok' körébeni élénkitésére, kiadni elhatározták.

Minthogy azonban a' forditás' bevégezte után, időközben a' német átdolgozásnak ismét egy ujabb, és tetemesen bővitett 's javitott kiadása jelent meg, nehogy a' magyar olvasó közönség e' javitott kiadás' előnyeitől megfosztassék, a' jó és olcsó könyvkiadó társulat az egész magyar forditást ujolag átdolgoztatta; fölhasználván az eredetinek kiadója által tett czélszerü ‚számos és lényeges bővitéseket és javitásokat', mellyek a' 4-ik kiadáshoz irt előszóban ekkép soroltatnak föl:

„Először is megtoldatott egy tanitással a' holtakérti gyászmisékről; a' sz. mise' példányrovatába, a' Szentházom-

ságróli sz. mise helyett az Oltári-szentségről való vétetett föl [1]), a' ,Lauda Sionnal': minthogy ez a' miseáldozat' eszméjét világosabban előtünteti, hogy sem amaz. A' halottak' napja felőli tanitáshoz a' leczke, evangeliom és ,Dies irae', a' könyv' végén pedig, a' reggeli imádság után, egy jó szándék' kinyomata (Aviano Mark atya után) lőnek csatolva. A' szenvedésekbeni béketürés, a' sanyaruságok' haszna, a' szegénységnek érdemet szerző elviselése, a' keresztény jótékonyság, az uzsora 'stb. felőli oktatások egészen átdolgoztattak; a' halálos bünökröli tanitás lényegesen megjavittatott; 's a' nevezett bünök' két utolsója felőli tanitással kiegészittetett. Átalában az erkölcstani tárgyakra kitünő figyelem fordittatott; 's hogy a' könyv ez irányban is csak alapost és jeleset foglaljon magában, az illető magyarázatok 'stb., a' mennyire csak lehetséges volt, kizárólag a' sz. atyák' irataiból kölcsönöztettek. Erre nézve különösen a' Hefele tanár ur által Tübingában kiadott ,Chrysostomus-Postillát' gyakran használtam: mit e' helyen bevallani, kötelességemnek tartok. Tovább a' leczkék és evangeliomok' magyarázatai sok helyt bővitve, 's még világosabban, mint annakelőtte, lőnek adatva. Minthogy végre Goffine nemcsak a' ker. családok' körében olvastatik gyakran gyermekek által, hanem ezek' számára sok lelkészek által szombatokon, 's az ünnepek' előestéjén, az iskolában külön vallástani órákban magyaráztatik is: ennél fogva erre, a' hol csak kivánatosnak lenni látszott, szinte kiváló figyelmet forditottam; 's gyakran terjedelmesebb fejtegetésekben is, másutt pedig legalább némi rövid észrevételek által, a' gyermeki kor' vallás-erkölcsi szükségeire is utalni el nem mulasztottam. A' toldalék, melly több szentek' ünnepeire való közös leczkéket és evangeliomokat foglal magában, a' romai misekönyv' nyomán kiegészittetett: hogy az isteni tiszteletbeni használatra annál alkalmasabbá, 's több tiszt. lelkipásztorok' ohajtásának elég tétessék."

[1]) A' magyarban amaz is, mint közönségesebb és használhatóbb meghagyatott, 's igy a' magyar forditás mindkettővel bővitve jelenik meg.

Nem akarjuk kétségbe vonni, hogy e' forditásban is sokan sok kivánni valót, és kijavitandót fognak találni: de mit a' német eredetinek átdolgozója többszöri kiadás után sem vélhet elértnek, t. i. az ohajtott tökéletességet, mi azt az első kiadás' számára mingyárt nem is merjük igénybe venni. Azonban még erre nézve is bátran tehetjük azon észrevételt, hogy némellyeket, például a' sz. miseáldozatróli oktatást, az ur Jézus' kinszenvedésének történetét, 's még a' legutolsó német kiadásban is olly gyakori hamis idézések' kijavitását illetőleg, (a' magyarhoni szentek- és ünnepeikre forditott különös figyelmet nem is emlitvén,) a' magyar átdolgozás olly sok előnynyel dicsekedhetik, miszerint az még az eredeti' irányában is, sok tekintetben javitottnak nevezhető. A' mult században megjelent forditással pedig csak annyiban egyez, mennyiben két, külön időben és egyének által mondott, de azonegy szent-irási szöveg fölött tartott egyházi beszéd (a' különböző miveltség' fokán álló hallgatóság-, korszak- és változott szólásmódhoz alkalmazott előadást levonva) egyezhet. Azonegy kath. tanitás mindkettőnek tartalma: de amott a' beszéd, itt a' könyv — minden egyébben uj, 's nem a' régi.

A' kiadótársulat azon erős meggyőződéssel adja e' könyvet a' buzgó magyar hivek' kezébe, hogy az nekik az üdvösség' utján biztos kalauzul szolgáland. Fogadja azért azt a' t. közönség azon szeretettel, mellyel átalakitásán a' javitók és forditók éveken át fáradtak! „Szolgáljon a' hitélet' fölmelegitése- és szilárditására mindazokban, kikben az ingadozni, 's a' Krisztus' egyháza iránti hő ragaszkodás meghülni kezdett: hogy önmagukon tapasztalják, miszerint nincs üdvösség Azon kivül, ki a' maga egyházát kösziklára épité, 's megigérte, hogy a' pokol' kapui sem fognak diadalmat vehetni rajta."

Kelt Pesten, aug. 16-án 1852.

SOMOGYI KÁROLY,
a' kiadótársulat' aligazgatója.

A'

KATHOLIKUS OKTATÓ ÉS ÉPÜLETES KÖNYVNEK

ELSŐ RÉSZE.

MELLYBEN

A' SZ. MISÉRŐL VALÓ OKTATÁS, ÉS MINDEN VASÁR- ÉS ÜNNEPNAPI LECZKÉK ÉS EVANGÉLIOMOK' ÉRTELMEZÉSE, AZ ABBÓL KIVONT HIT- ÉS ERKÖLCSI TANITÁSOKKAL EGYÜTT, FOGLALTATIK.

A' SZ. MISEÁLDOZATRÓL.

I.

OKTATÁS A' SZ. MISÉRŐL, MINT ÁLDOZATRÓL.

Hogy ezen isteni áldozatról tiszta fogalmunk legyen, 's iránta kellő tisztelettel viseltessünk, szükséges megfontolnunk: 1-ör ezen áldozat' szükségét, 2-or lényegét, 3-or becsét és hatását; honnan 4-er könnyen meg fogjuk tanulni a' módot is, mellyszerint a' sz. misénél jelen kell lennünk.

1. Ezen áldozat' szükségéről.

Mit jelent e' szó: áldozat?

Általános értelemben áldozatnak neveztetik minden cselekmény, mellyet a' végből teszünk, hogy Istennel szorosabb sz. kapcsolatba jöhessünk. Ezen értelemben a' sz. irás a' bünbánatot (50. Zsolt.), a' dicsöitést és hálamondatokat (115. Zsolt.), az imádságokat (140. Zs.), az irgalmasság' cselekedeteit (Zsid. 13, 16.), sanyargatásokat és vértanuságot is (Dán. 3, 40.) áldozatnak nevezi. Szorosabb értelemben pedig jelenti valamelly létező, 's érzékre ható dolog' külsöleges föláldozását, melly az Istennek, törvényes szolgája által fölajánltatik; hol e' tárgynak, melly neki bizonyos szertartásokkal bemutattatott, elrontása vagy megmásitása által, legfensöbb hatalmát elismerjük.

Természeti kötelesség-e, hogy az ember Istennek áldozatot mutasson be?

Mi létünket, lelkünk- és testünket, javainkat, jelen és jövő boldogságunkat, szóval mindenünket Istennek köszönjük; következőleg köteleztetünk minmagunkat is neki föláldozni, hogy velünk tetszése szerint bánhassék; kötelesek vagyunk öt imádni, dicsöiteni és szeretni. Ha pedig közelebbröl visgáljuk magunkat, látjuk, hogy mindenre szükségünk van, és mind a' mellett csak Isten egyedül elégitheti ki szükségeinket. Esedez-

nünk kell tehát hozzá a' szükségesekért (Mát. 7, 7.), és hálát adnunk az elnyertekért (Thess. I. lev. 5, 18.). Sőt, a' mi több, bünösök is vagyunk és halálra méltók; ki kell tehát engesztelődnünk vele, mint életünk' és halálunk' urával (Ezekh. 18, 4.).

Kezdet óta volt-e ez igy?

Igen is; minden népek, mellyek Istent megismerték, neki áldozatokat mutattak be. Ezt tevék már Káin és Ábel is. Káin mezei terméséből, Ábel pedig nyájának javából áldozott neki.

Nem volna-e elégséges, Istennek csupán belső áldozatokat bemutatni?

Mivel az ember test-, és lélekből áll, 's más emberekkel társaságban él: köteles hódolatát, Isten iránti mély tiszteletét külsőleg is az emberek előtt nyilvánitni, hogy őket hasonló, Isten iránti tiszteletre buzdítsa. Szüksége van a' bün által elgyengült léleknek a' külső jelekre a' végből is, hogy benső jó érzelmeit ne csak nyilvánitsa, hanem azokat fölébreszsze és erősitse is.

Tetszhetnek-e Istennek a' külső áldozatok, ha azok nem erednek bensőnkből?

Nem; mert az Isten lélek, és az őt imádók lélek- és igazságban kötelesek imádni. „Ha mindenemet odaadom is (mondja sz. Pál), szeretetem pedig nincs, semmit sem használ nekem.“ Azonban nem vagyunk képesek Istent eléggé szeretni minsanyargatásunk, vétkes vágyaink' elnyomása, és mindannak, mi az Isten' akaratával ellenkezik, elrontása és megsemmisitése nélkül. E' módon sz. Ágoston' kifejezése szerint [1]), mi egyház, oltár, papok, tüz és tömjén vagyunk.

Hányféle áldozatot rendelt az Isten Mózes által, Izrael népe' számára?

Négyfélét: 1-ör égő vagy fölségi, 2-or béke-, 3-or kérő, 4-er büntörlő áldozatot.

Mik voltak az égő áldozatok?

Ezek olly áldozatok voltak, mellyeknél a' minden hiba nélküli állat megöletett, 's egészen tüzbe tétetvén elégettetett.

Miért tevé kezeit az áldozat' fejére, az azt föláldozó izraelita?

Annak jelentésére, hogy azt önmagának helyébe tevén, ő Istennek szentelt legyen.

Miért tétettek a' békeáldozatok?

A' béke-, vagy hála- és kérő-áldozatok azon adományokért tétettek, mellyeket a' hivők vagy megnyertek, vagy megnyerni ohajtottak. Ezen áldozásnál az áldozat: az Isten, pap, fölál-

[1]) S. Aug. de civ. Dei. L. 10. c. 3.

dozó izraelita, 's ennek e' végre meghivott rokonai 's barátjai közt osztatott el.

Mik voltak a' bűntörlő áldozatok?

Azon áldozatok, mellyek a' bünök' megbocsátására rendeltettek. Ezen áldozásnál egyedül a' pap részesült a' megöletett állatban.

Miért nem ehetett az ezt föláldozó izraelita is?

Mert annak, ki a' megöletett áldozat-állatból enni akart, tisztának kellett lennie. Az pedig, a' kinek büneiért áldozatot kellett bemutatnia, tisztátalannak tartatott.

Miért nem érvényesek többé a' zsidó áldozatok?

Mert az Isten' méltóságához képest igen csekélyek, és képtelenek valának a' bünöket kiirtani, vagy igazulást szerezni (Zsid. 9, 9.).

Miben állott hasznuk?

Ezen áldozatok emlékeztették a' zsidókat, milly lelkülettel kelljen Istenhez közelitniök. Végre sok és különféle módon jelképezték a' várt Messiás által rendelendő magasztos áldozat' természetét, tulajdonait és hatását; melly egyedül volt olly áldozat, mellyben azIsten, méltóságához képest, illőleg tiszteltetik, és melly a' zsidók' büneit kiengesztelni 's az igazulás' kegyelmét megadni képes. „Egyetlen önföláldozása által tökéletesekké tette azokat, a' kik megszenteltetnek" (Zsid. 10, 14.).

Kinek előképei voltak az ó-szövetség' véráldozatai?

Jézusnak, ki a' keresztfán vala elvérzendő. Azért mondja felőle sz. János, hogy ő „a' világ' megalapitásától fogva megöletett bárány" (Titk. jel. 13, 8.).

Miért nem mutattatott be a' bűntörlő áldozat égőáldozat nélkül?

Annak megmutatására, hogy büneink' megbocsáttatását egyedül Krisztus' vére által nyerhetjük, ki magát bünáldozatul fölajánlá.

Mit jelképezett a' Melkhizedek által bemutatott kenyér- és boráldozat?

Az új-szövetség' vérnélküli áldozatát az Oltáriszentségben.

Mit jelentett a' véres és vérnélküli áldozatok' egyesitése?

Ezen egyesités jelképező a' kereszt- és miseáldozatot, melylyek egymástól elválaszthatlanok, 's csak egy áldozatot tesznek.

Miért áldozta föl magát Krisztus a' keresztfán?

Az emberek, kik az első szülők' büne által Isten' kegyelmét 's a' mennyországot elvesztették, nem tehettek eleget a' végetlen isteni igazságnak, 's nem menthették meg magukat a'

végromlástól. Azért méltóztatott az Isten' fia, irántunk való könyörületből, a' határozott időben emberi alakot magára venni, 's mennyei Atyjához igy szólt: ‚testet alkottál nekem, hogy azt fölvegyem, és hogy én, mivel nem tetszettek neked az eddigi áldozatok, e' testben szenvedjek 's haljak meg; lásd én jövök, akaratodat teljesitni' (Zsid. 10, 5- 9.). Valódi emberi testet vön tehát magára, hogy mint ember érettünk meghalván, áldozat lehessen; 's elégtétele, mint Istenemberé, végetlen volt. Mert kihirdetvén az üdv' tanait, mennyei Atyja iránti engedelmességből és emberek iránti szeretetből áldozatul adta magát, a' kereszten vérét öntötte és meghalt. Igy test- és vérének föláldozása által kiengesztelte Istennel az embereket, mindnyájunknak bocsánatot és malasztot nyert; ugy hogy jogunkat: menynyekbe juthatni, megint visszanyertük, 's mindnyájan, a' sz. keresztség és igazi bünbánat által, halála' végetlen érdemeinek következtében megigazulva, büneinktől kitisztulva és megszentelődve, a' mennyei boldogságban részesülhetünk.

Miért szükséges, hogy Jézusnak e' véráldozata mellett, még mindig állandó áldozat is legyen?

Mert az emberi természet követeli, hogy minden, következőleg a' keresztény vallásnak is legyen külső áldozata, melly által Istennek hódolatunkat megmutassuk.

Megjósoltatott-e az előre, hogy az Üdvözitő, véres áldozata mellett még vérnélküli áldozatot is fog bemutatni az Istennek?

Igen is; Dávid és Malakhiás látnokok (próféták) ezt világosan megjövendölték. Dávid a' 109. zsoltárban mondja: „megesküdött az Isten, és nem fogja megbánni; te pap vagy örökre, Melkhizedek' rende szerint". Ezt sz. Pál (Zsid. 5, 10.) Jézusra alkalmazza, mondván: „És nevezteték Istentől Melkhizedek' rende szerint való főpapnak". Áldozat nélküli papság nem is gondolható. Azért az új-szövetségben is kell áldozatnak létezni, melly hasonló legyen ahhoz, mellyet Melkhizedek kenyér- és borszin alatt bemutatott. Föltaláljuk ez áldozatot az Úrvacsorában. Melkhizedek' áldozata tehát azt jelképezé, hogy meg fog jelenni egykor egy áldozó pap, ki nem lesz Áron' nemzetségéből való, ki, mint egyetlen a' maga nemében, sajátszerű áldozatot is szerzend kenyér- és borszin alatt. E' pap pedig Krisztus volt, ki drága éltének áldozatát a' keresztfán, kenyér- és borszin alatt a' sz. vacsorában megünnepelni rendelte.

Krisztus tehát világ' végezetéig megváltottai közt fog lakozni, hogy azokat isteni jelenlétével megtisztelje, hódolatukat

elfogadja, számüzetésök' helyén személyesen vigasztalja és védje, végre azok, és örök Atyja között, egyesitő kötelék legyen.

Mint bizonyithatni be Malakhiás' jövendöléséből azt, hogy a' sz. miseáldozat igazi áldozat?

Elvetvén Isten az ó-szövetségi áldozatokat, újat igért helyettök. Igy hangzik az Isten' szava Malakhiás prófétánál (1, 10.): „Nem kedvellek titeket, úgymond a' seregek' Ura, 's az ajándékok*) kezeitekből nem tetszenek nekem; mert napkelettől napnyúgotig nagy az én nevem a' nemzetek közt, 's minden helyen jó illatu füsttel és tiszta eledeli áldozattal áldoznak az én nevemnek; mert nagy leend az én nevem a' nemzetek közt, úgymond a' seregek' Ura Istene." A' próféta által emlitett ezen áldozat alatt, nem értethetik sem Krisztusnak a' keresztfán végbevitt áldozata: mert ez nem mutattatik be napkelettől napnyúgotig minden helyen; sem más tágasabb értelemben vett áldozat, minő az imádság: mert új áldozatnak kell bemutattatni, az imádság pedig nem új áldozat. Kitetszik tehát, hogy ez áldozat alatt a' sz. miseáldozat (valóban tiszta áldozat) értetik, melly kelettől napnyúgotig, a' világ' minden részeiben, annak minden népeitől, az imádság és dicsöités' áldozatával együtt bemutattatik.

2. Ezen áldozat' lényegéről.

Mikor alapitá Üdvözitőnk e' vérnélküli áldozatot?

Az utolsó vacsorán, mellyen legszentebb testét és vérét, mellyet apostolainak lelki eledelül adott, mennyei Atyjának föl-ajánlá.

Maga Krisztus Urunk mondotta-e, hogy itt legszentebb testét és vérét áldozá föl mennyei Atyjának?

Igen, és pedig e' szavakkal: „Ez az én testem, melly érettetek adatik; ez az én vérem, melly érettetek kiontatik."

Minden időre 's minden hely' számára alapitotta-e Üdvözitőnk az utolsó vacsorán a' vérnélküli áldozatot?

Igen, mert apostolai- 's törvényes utódainak parancsot és hatalmat ada mindazt megtenni emlékezetére, mit ő tett az

*) A' sz. irási alapszöveg szerint: ‚minkhah.' Bizonyos pedig, hogy e' szó alatt a' kenyérliszt- és borból készitett áldozat, tehát étel-áldozat értetik, melly naponkint este és reggel ajánltatott föl a' zsidó törvény' értelmében Istennek. (Mózes III. könyv. 7, 29.).

utolsó vacsorán, t. i. a' kenyeret és bort átváltoztatni és föláldozni. (Luk. 22, 19-20. Mát. 26, 26. Márk. 14, 22. 's köv.)

Mikép neveztetik a' pap által véghezvitt cselekvény, mellyen a' neki adott átváltoztatási és föláldozási hatalmat gyakorolja?

E' cselekvény sz. misének*) neveztetik.

Mi tehát a' sz. mise?

A' sz. mise az új-szövetség' valódi és állandó áldozata, mellyben Krisztus Urunk, kenyér- és borszin alatt a' mindenható Istennek bemutattatik, és a' keresztfán végbevitt áldozatának érdeme javunkra fordittatik.

Miért neveztetik ez valódi áldozatnak?

Mert az Urvacsorában Krisztus' valódi teste és vére mutattatik be a' mindenható Istennek, 's vétetik kenyér- és borszin alatt a' rendes pap által.

Miféle különbség van a' kálváriahegyi áldozat és a' sz. mise közt?

A' különbség csak a' föláldozás' módjában létezik; mert mind a' kettőnél maga Krisztus az áldozat, és a' föláldozó. De a' keresztfán végbevitt áldozatnál valósággal vérét ontotta az Ur; a' sz. vacsora- és misében pedig a' vérontást a' pap által ábrázoltatja, a' két szin alatt, mellyben ő jelen van; azért a' katholika egyház' tanitása szerint**) a' sz. mise nem csak emlékeztetés a' keresztáldozatra, de annak egyszersmind igazi előállitása és folytatása.

'S így azon véres áldozat, melly egyszer mindnyájunkért 's mindnyájunk' nevében, de csak kevesek' jelenlétében bemutattatott, naponkint megujíttatik, hogy annál mindenki jelen lehessen, azt nevében megerősithesse, 's az érte is bemutatott áldozatban részesülhessen.

Kinek ajánljuk föl a' sz. miseáldozatot?

Egyedül Istennek, hogy öt az által imádjuk, és neki hálát adjunk; 's ha valamelly szentnek emlékezete- 's tiszteletére történik is az, az áldozat mindazáltal egyedül csak az Istennek mutattatik be; hálát adván neki azon kegyelmekért, mellyekkel a' szenteket megajándékozta: a' szenteket pedig csak kérjük, hogy értünk és velünk imádkozzanak. Azért nem is szokta mondani a' pap: ‚Neked Péter, vagy Pál, fölajánlom áldozatomat'; hanem Istennek azok' diadalmáért hálákat mond, oltalmukért ese-

---

*) Alkalmasint a' zsidó ‚Missah'-tól, melly áldozatot jelent.
**) Concil. Trid. Sess. XXII. cap. 2.

dezik, 's kéri, hogy értünk az égben ők is kegyeskedjenek akképp könyörögni, valamint mi emlékezetöket e' földön ünnepeljük.

Min alapszik hitünk, hogy Krisztus a' kenyér- és borszín alatt valóban jelen van, 's önmagát áldozza föl értünk?

Alapszik e' hitünk nemcsak a' sz. iráson, hanem az apostoloktól eredő folytonos hagyományon is, és Jézus' csalhatlan egyházának ünnepélyes nyilatkozatán. *)

3. Ezen áldozat' becséről 's erejéről.

Miben áll a' sz. mise' haszna?

Általa a' keresztáldozat' érdemeiben részesülünk, 's Jézus' szeretete- és követésére hatalmasan serkentetünk.

Honnan veszi a' sz. mise becsét és erejét?

Egyedül attól veszi becsét és erejét, a' ki itt áldoz és föláldoztatik, t. i. Krisztus Jézustól; mert a' pap nem maga nevében áldoz. Ő az oltárnál nemcsak mint Krisztus' szolgája áll, mivel leginkább arra szenteltetett föl, hogy Krisztus' személyében a' sz. áldozatot bemutassa: hanem egyszersmind mint az egyháznak szolgája, 's mint az egész testület' képviselője, hálát, köszönetet és dicséretet mond, könyörög, 's a' sz. színek alatt föláldozza Istennek üdvösségünk' áldozatát.

Milly becsű a' sz. mise?

Végetlen becsü; mivel az áldozó úgy, valamint az áldozat végetlen.

Mi szándokból áldozza föl magát Krisztus Jézus az oltáron?

Föláldozza magát 1-ször: hogy Istennek, mint Atyjának hódoljon, 's őt imádja. Ha Istennek, a' mi Urunknak, isteni fölségéhez illöleg akarunk hódolni, azt csak ezen áldozat által tehetjük; mert micsoda minden más imádás a' teremtmények' részéről, ha az Isten' fölségét tekintjük? Isten azoknál végetlenül többre méltó, 's ha mindent megteszünk is, nem vagyunk képesek Istent illöen tisztelni. Egyedül az új-szövetség' áldozata olly hódolat, melly Istenhez legillöbb, melly őt méltón tiszteli. Ennél tökéletesebb szolgálatot tőlünk nem kivánhat; azért a' sz. mise a' legtökéletesebb imádó áldozat. 2-szor: Azért áldozza föl magát Krisztus, hogy mennyei Atyjától büneink' bocsánatát megnyerje, 's büneinkért eleget tegyen. Ez áldozat által kiengesztelve adja az Úr a' bünbocsánat' adományát, 's kegyelmét. Azért is köteleztetünk büneink fölötti öszinte bánattal lenni jelen e' sz. áldozaton; minthogy az sajátunkká teszi a' keresztáldozat'

*) Concil. Trid. Sess. XXII. cap. 1.

érdemeinek 's elégtételeinek végetlen értékét; általa töredelmességi cselekedetink 's elégtételeink teljes becset nyernek, 's mi az Isten' igazságát tökéletesen kielégíthetjük; azért a' sz. mise kiengesztelő, 's elégtételi áldozatnak is neveztetik. 3-szor: Föláldozza magát, hogy Atyjának minden adományaért hálát adjon; ezért nevezi az egyház ama' legszentebb adományokat, mellyek föláldoztatnak, hálaadás' titkának. Ha tehát Istennek hálát akarunk a' nyert kegyelmekért adni, mikép történhetnék ez tökéletesebben, mint midőn Azt áldozzuk föl, ki tehetetlenségeinket pótolja, 's ki által minket minden kegyelmének részeseivé tesz? E' tekintetben a' sz. mise hála-áldozatnak is neveztetik. Végre 4-szer: föláldozza magát, hogy nekünk a' szükséges kegyelmeket Atyjától megnyerje; ezért is a' sz. mise leghathatósabb kérő-áldozat. Mindent, a' mit nyerünk, közbenjárónk Jézus Krisztus által nyerünk. Ezen áldozatban önmagát adja nekünk; egyéb malasztjait tehát mikép tagadhatná meg tőlünk? Üdvösségünkért áldozza föl magát; mikép tagadhatná tehát meg tőlünk az üdvösségre megkivántató eszközöket? Értünk áldozza föl magát; hogy ne hallgatná tehát meg kérését az Atya? A' sz. mise tehát valódi eszköz mindannak elnyerésére, mi az üdvösségre szükséges; a' rossz hajlamok' kiirtása, az erények' szerzése, fölvilágositás a' hitben, állhatatosság a' reményben, tüze a' szeretetnek, buzgóság az imádságban, erő az inségben, egyesülés az Isten' akaratával, szóval: a' legfőbb, Istennek leginkább tetsző tökéletesség. Sőt a' sz. áldozat eszköz arra, hogy az Istentől földi jótéteményeket is nyerhessünk, a' mennyiben azok üdvösségünkre szolgálnak.

Miután Krisztus' megváltása ugyis bőséges, miért kell vétkeiért a' bűnös embernek is bünhödni, a' bünbánat' fáradalmas cselekedetei által?

Mert nem méltányos, hogy a' bün' büntetése csak a' föt érje, az egyedül bűnös tagok pedig ettől megszabaduljanak; azért kell Krisztus' tagjainak magokat isteni fejökhöz már e' földön hasonlókká képezniök, hogy hozzá a' jövő életben is hasonlók lehessenek. (Rom. 8, 29.) Krisztus nem azért halt meg, hogy az embereket az élet' küzdelmeitől megszabaditsa; hanem hogy nekik a' szükséges bátorságot és erőt megszerezze, melylyel a' harczban győzedelmeskedjenek. Ő nem azért halt meg, hogy a' jótettek' gyakorlásától fölmentse az embereket; hanem hogy jó cselekedeteiket szentesítse, és azoknak becset szerezzen, mellyel maguktól nem birhatnak. Nem halt meg, hogy a' bünbánat' kötelességétől fölmentse az embereket; hanem hogy bünbá-

natukat jutalomra méltóvá, és Istennek tetszővé tegye. Krisztus tehát megfizeté ugyan a' tartozást, melly az emberekre háromlott bűneik miatt: de azon föltétel alatt, hogy ők magok is mindazt, a' mi tehetségökben áll, megtegyék. És igy kötelesek Krisztus' tagjai, jó cselekedeteik és szenvedéseik által, mint a' nemzetek' apostola mondja, mindazt kipótolni, mi nekik bizonyos módon fejök' szenvedéséhez hiányzik. (Koloss. 1, 24.)

Kikért mutattatik be a' sz. miseáldozat?

Az élők- és holtakért. Az élők alatt főkép a' keresztény hivek értetnek; mindazáltal a' hitetlenek, eretnekek és szakadárok sem záratnak ki egészen, midőn az Isten' nevének megszenteltetéseért, az Isten', igazság és erkölcs' országának kiterjedéseért, legszentebb akaratának teljesedéseért, következőkép a' tévedők' tanittatásaért, fölvilágositatása- és megtérittetéseért, sz. Pál' ama' tanitását követve, esedezünk: „Kérlek azért, hogy mindenek előtt mondassanak könyörgések, imádságok, kérések, hálaadások minden emberekért; mert ez jó és kellemes a' mi üdvözitő Istenünk előtt.“ (I. Tim. 2, 1—3.)

Ezen áldozat azon halottakért is bemutattatik, kik Isten' kegyelmében multak ki e' világból, de kiknek némelly bűneikért a' tisztitó helyen (purgatorium) kell még bűnhödniök: hogy innen kiszabadulván, az Isten' szemléletére jussanak. Ezt tanitotta mindenkor a' katholika anyaszentegyház. A' trienti sz. zsinat *), a' sz. atyák' hagyománya, 's az egyházi zsinatok után azt állítja: hogy a' tisztitó helyen sinlődő lelkeknek kiváltkép segitséget nyujthat a' sz. miseáldozat. Sz. Ágoston **) mind ezen tan' régisége, mind az egyház' hite felől, szinte bizonyságot tesz.

4. A' módról, mellyszerint a' sz. misén jelenlenni tartozunk.

Mikép legyünk jelen a' sz. misén?

Szükséges, hogy az egész sz. cselekedetet, mint a' Jézus által a' keresztfán véghezvitt áldozatnak méltó ünneplését szivünkre vegyük, 's ezt nyugodtan és tiszteletteljesen megfontolva (mindenki maga módja szerint) magunkat egészen a' mély tisztelet' és imádás', a' hála' és sz. öröm' ajtatos érzelmeinek szenteljük. Leginkább pedig a' három főrészre: a' fölajánlásra (Offertorium), az úrfölmutatásra, 's az úrvételre (Communio) figyeljünk, 's áhitatosságunkat a' pap' imádságával egyesitsük.

---

*) Sess. XXV. Decr. de purgat.
**) Serm. 172. de Verb. Ap.

Miért kell imádkoznunk, 's miről kell elmélkednünk e' három fő-résznél?

A' fölajánlásnál minmagunkat is ajánljuk föl az Istennek a' pap' áldozatával; az úrfölmutatásnál képzeljük Jézust a' kereszten, imádjuk őt, és tőle büneink' bocsánatát, mellyekért meghalt, esedezzünk; az úrvételnél szellemileg mi is áldozzunk, azaz: Krisztussal szeretet által egyesüljünk.

Mi által mozdithatjuk elő ajtatosságunkat a' sz. misén?

Miután az oltár, a' papi ruházat, 's az e' sz. cselekedetnél előfordulni szokott szertartások, a' katholika egyházban szorosan megvisgáltattak, pontosan meghatároztattak, 's bizonyos szent szándokkal rendeztettek: bizonyára előmozditandjuk ajtatosságunkat, ha mindazoknak, mik e' sz. áldozatnál végbevitetnek, jelentőségét ismerjük.

Miért parancsolta az egyház, hogy az oltár kőből legyen?

Az első századokban, mig az egyház' üldöztetése tartott, nem voltak kőből az oltárok. Idő' folytával azonban rendeltetett, hogy az oltár, vagy legalább azon hely kőből legyen, mellyre a' kehely és tálcza (patenula) helyeztetnek; mivel Krisztus nem csak áldozó és áldozat, hanem oltár is egyszersmind, melly a' szent irásban gyakran szegletkőnek neveztetik.

Lehet-e több oltár a' templomban?

Igen; ez ősrégi szokás, mellyről sz. Ambrus, nagy Gergely, 's mások emlitést tesznek. E' sz. cselekedetre az oltárok a' püspöktől különösen megáldatnak, és ereklyékkel ellátatnak.

Mellyek ama' ruhadarabok, mellyeket a' pap az oltárnál használ?

Ezek: a' vállkendő (humerale), miseing (alba), öv (cingulum), karöltő (hajdan karkendő, manipulus), nyaköltő (stola), és miseruha (casula).

Az Isten Mózesnek következő parancsot ada: „Áront és fiait öltöztesd föl sz. ruhákba, hogy papjaim legyenek.“ (II. Móz. 40, 13.) A' gondok', üldöztetések', és folytonos halálveszedelem' napjaiban az apostolok a' sz. titkokat úgy végezték, a' mint lehetett, 's valamint a' sz. áldozatokat hiveik' magánházaiban tartották, úgy azokat mindennapi közönséges ruháikban végzék; de már e' régi időben is találhatni reá bizonyságot, hogy a' ruhák az isteni szolgálaton drágábbak voltak a' közönségeseknél.

Az emberek velők született állhatatlanságuknál fogva ruháikat évenkint változtatják; mig az isteni tiszteletnél azok' régi alakja megtartatott, de mégis úgy, hogy azok kizárólag e' szent cselekedetre használtattak. Szándoka egyszersmind az egyház-

nak, hogy ezen papi öltözet' minden darabja jelkép legyen, mi által a' papok még inkább mint a' világiak, kötelességeikre figyelmeztessenek.

Miután a' pap magát ama' sz. foglalkozásra, melly magoknak az angyaloknak is félelmes, illőleg elkészitette, a' vállkendőt (humerale) magára veszi. E' ruha eleinte szükségből, 's illendőség végett használtatott. A' közönséges viseletben a' férfiak' nyaka meztelen volt; de a' világtóli elvonultság azt kivánta, hogy ezen meztelenség az oltárnál takartassék el. A' sz. miseáldozati isteni szolgálat, amaz első korszakban, sokáig tartott; az imádságok és zsoltárok többnyire énekelve végeztettek, 's így a' hangnak fóntartására szükségkép meg kellett a' nyakat óvni. Ez az első ruha' eredete, mellyel a' pap' vállai 's nyaka betakartatnak. De az egyház ezzel két fontos igazság- és kötelességre is akará a' papot figyelmeztetni: „Vedd, (úgymond a' püspök a' fölszentelésnél, az oltár' szolgájának) vedd eme' ruhát, 's ez emlékeztessen, hogy 'szavad tisztitott legyen és megszentelt;" azaz: hogy a' pap buzgóság-, öröm- és ajtatossággal nyissa meg ajkait az Isten' dicsőitésére, a' közönséges imádság' előadására, 's az isteni ige' igazságának hirdetésére. E' ruhát azelőtt a' papok fejökön hordák, jelül: hogy a' papnak még inkább föl kell fegyverkezve lennie, mint más kereszténynek, az ördög' incselkedései ellen. Azért is midőn e' kendőt feje- 's vállára ölti a' pap, igy imádkozik: „Uram! tedd fejemre az üdvösség' sisakját, fegyverkeztess föl engem kegyelmeddel, hogy a' pokolbeli ellenségnek minden megtámadását legyőzhessem."

Ezután a' pap a' miseinget (alba), melly hosszú, fejér vászon-öltözet, veszi magára. Mivel e' ruha az embereknél legmagasztosabbnak tartatott, sőt mivel a' sz. irásban is dicsértetik: akarta az egyház, hogy a' papok, mint az angyalok és boldogultak Isten' trónja előtt, fejérbe öltözve jelenjenek meg. Amaz imádságnál fogva, melly e' ruha' felöltésekor elmondatni rendeltetik, arra akarja az egyház a' papokat és híveket figyelmeztetni, hogy senki se merészeljen az oltárhoz közeledni, ha csak tiszta és szeplőtelen lelkismerettel nem bír.

Az öv (cingulum(, mellyèl a' pap testét körülövedzi, nem csak szükségből rendeltetett, a' ruhának t. i. testhez illesztése, vagy feltürése végett, hanem más szellemi okból is. A' pap ugyanis testét átövezvén, e' szavakat mondja: „Övezz körül Uram engem a' tisztaság' övével; nyomd el ágyékomban mindazt, a' mi tisztátalan kivánságokra ingerel, hogy a' szüzesség' igéretéhez állhatatosan hü maradjak."

Mi a' karöltöt (manipulus) illetőleg napjainkban csupa ékesség, a' régi időkben szükség volt. Az isteni szolgálat gyakran nehány oráig tartott. Az Isten' igéjének hirdetése, az éneklés, imádkozás közönségesen izzadságot okoztak. A' papok' gyöngéd ajtatossága, Krisztus' halálának emléke, könyekre fakasztá őket. Azért volt bal karjokhoz kendő kötve, mellyel az izzadságot 's könyeiket letörlék. Eleinte egyszerü volt, gyolcsból, de később, buzgóságból ékesbbé tétetett, arany- és ezüsttel dúsan kihímeztetett, 's karkötővé alakittatott. De az egyház soha sem feledé ennek szellemi jelentőségét is. Ő kivánja, hogy a' pap, midőn azt karjára veszi, megemlékezzék róla, hogy valamint Jézus csak inség és szenvedés által ment be országába, úgy nekünk is most vele sirnunk, dolgoznunk és szenvednünk kell, ha vele örökké örvendezni akarunk.

A' papi öltözet' ötödik darabja a' nyak körül, és vállakról függő szalag, melly nyaköltőnek (stola) neveztetik. Ez tulajdonképen a' papi méltóság' és hatalom' jele. Valamint a' királyok főbb tisztjeik- és kedvenczeiknek arany-lánczokat adnak, hogy ezekkel nyakukat és mellöket ékesítsék: ugy ékesíti e' szalag is a' papokat, midőn tisztöket végzik. Ne legyen azonban a' papnak a' stola csupán ismertető jele; hanem legyen az egyszersmind a' legnagyobb kegyelem' jelképe is. Mivel (a' mint ezt azon imádságból is kivehetni, mellyet a' pap, a' stolát magára öltve mond) ama' jótéteményt jelenti, melly által az Isten minket bünös embereket barátságával és szeretetével, miután azt elvesztettük, ujolag megajándékozott, valamint ama' kegyes atya az evangéliomban, ki elveszett, 's töredelmesen megtért fiát legdrágább ruhájába öltöztette, 's öt ezzel kegyessége, 's atyai gyengédsége felöl biztositotta.

Az utolsó ruha, melly a' sz. áldozatnál használtatik, a' miseruha (casula.) Régente ez hosszú, bő köpenyeg volt, melly kerek, 's mindenfelöl zárt levén, az embert tetőtöl talpig eltakará. E' ruha alkalmatlan volt, ugy hogy az oltárfinak (minister) kellett fölemelni, hogy a' pap karjait szabadon mozgathassa; innen van, hogy mai nap is az oltárfi (minister) e' sz. ruhát úrfölmutatásnál tartani szokta. Idővel e' ruha mind a' két felén fölnyittatott, hogy a' pap' kezei szabadon legyenek, 's a' miseruha azon alakot nyerte, mellyet ma látunk. E' ruha mindenkor a' szeretet' emlékeztető jeléül tekintetett, melly a' lélek' élete 's ékessége. ‚Uram!' igy imádkozik a' pap, midőn e' ruhát magára ölti, ‚te szeretettel biztositál minket, hogy igád édes, és terhed könnyü; adj tehát nekem szeretetet, hogy ezen igát, e' terhet, örömmel hordozhassam, 's kegyelmedet megnyerjem.'

A' papi miseruhák a' titkok' 's ünnepek' különbségéhez képest különböző szinűek. A' fejér szin örömjelül használtatik Krisztus Jézus' dicsőséges titkainak ünneplésekor, továbbá a' boldogságos szüz Máriának, a' hitvallóknak (confessor), és szüzeknek ünnepein; a' kék a' bánatnapokon; a' zöld, mint remény' jele, a' többi vasárnapokon; 's a' fekete a' tulajdonképeni gyásznapokon, 's halotti miséken.

II.

A' SZ. MISÉNEK ALKATRÉSZEI ÉS SZERTARTÁSAI.

Misekezdet (Introitus). A' pap az oltár' legalsóbb lépcsőjéhez jövén, keresztet vet magára. Ez emlékeztesse őt, hogy az oltárhoz lépni méltatlan, mert bűnös; azért töredelmes alázatossággal kell neki büneit megvallania, 's vele együtt kell minden hiveknek vétkeik' bocsánatát Istentől kérniök.

Az oltárfi (minister), ki az egész népet képviseli, 's mindazt imádkozza és feleli, mit a' közönségnek imádkoznia 's felelnie kellene, a' pappal fölváltva imádkozza a' 42-dik zsoltárt, mellyben a' koronás látnok (próféta) nyomorúságát panaszolja, hogy az oltártól és isteni szolgálattól, vagyis hogy Jerusálemtől távol van; de egyszersmind azzal vigasztalja 's buzditja magát, hogy Istentől kegyelmet, segedelmet, 's üdvösséget fog nyerni.

A' pap és a' szolga mélyen földhöz hajolván, vétkeikről vádolják magukat (Confiteor). Ezen ima alatt a' szemek földre szegezvék, mivel a' pap mint bűnös, az égre nézni nem merészel. Az evangeliomi vámszedő gyanánt, mellét veri; ezzel méltatlanságát és bánatát jelentvén. Keresztet vet, mivel Krisztus' halálában 's érdemeiben helyezi reményét; 's miután a' nép a' pap' büneinek megbocsáttatását kéri, a' pap pedig a' népnek az átalános föloldozást (absolutio) adta, fölemeli kezeit a' pap, olly ember gyanánt, kit nagy szomorúságában különös öröm ér. ‚Uram! ugymond ő, vedd el büneinket, hogy oltárodhoz, 's szentélyedbe tiszta szivvel mehessünk.'

Ezen megnyugtató bizodalommal fölmegy a' pap az oltárhoz, 's azt megcsókolja. E' csók jelenti, hogy Krisztussal a' bünbánatnál fogva egyesült, 's hogy minden tisztelet- és szeretettel közelit Krisztushoz. Igy kezdé Jézus is az olajfák' hegyén önmaga' valóságos áldozatát. A' bűnös' alakját ölti magára,

arczra borúl, halálfélelemmel küzd, és vért izzad. A' bünök fölötti bánat gyötri szivét, 's föláldozza szomorú lelkét Atyjának, igazulásunkra.

Mihelyt a' pap az oltár' legfelsőbb lépcsőjére hágott, úgy tekinthetjük őt, mintha az örök Isten' trónjához érkezett volna. Ha az áldozat nagy ünnepélylyel végeztetik, az oltárszolgák mindjárt tüzet és tömjént nyujtanak. Ajtatos áldás közt tömjént hint a' pap a' parázsra, kezébe veszi a' füstölőt, 's megfüstöli az oltárt minden oldalról. Igy a' sz. János' titkos jeleneti könyvének 5-dik részében emlitett angyalokat, 's huszonnégy öregeket utánozza, kiknek arany edényeikből folytonosan füst száll föl, a' szentek' imádságait jelentvén.

Ezen tömjénezés külső jele annak, hogy Istennek a' legfőbb tiszteletet akarjuk adni, hogy gondolatink hozzá fölemelkednek, hogy imádságunk trónja elébe füst gyanánt emelkedik, hogy sziveink a' szeretet által, valamint a' tömjéndarabkák az égő szénen, egészen föl fognak emésztetni.

Az oltár, és minden, a' mi rajta 's körülötte van, e' füsttel érintetik, mert Krisztus Atyját, a' szentek pedig, a' hivek, sőt minden teremtmények, Krisztust, és Krisztus által az Atyát tisztelik, dicsőitik és magasztalják. Végre maga a' pap is tömjénnel füstöltetik az egyház-szolga által; 's ezzel arra emlékeztetik, hogy a' hivek' közönsége őt közbenjáróul választá, ki annak nevében az egyház' minden imádását és kérését Istennek bemutatná.

Most a' pap a' misekönyvhöz lép, 's magára keresztet vet; jelenteni akarván, hogy keresztfára feszitett Üdvözitőjével egyesült. Dávid' zsoltáraiból nehány választott helyet olvas, és ezt ama' fönséges dicsőitő mondattal végzi, mellyet a' hajdani keresztények ismertető jelül használtak, a' sz. Háromság' titkában való hitök' bevallására: ‚Dicsőség az Atyának, Fiúnak, és sz. Lélek Istennek.'

Ekkor a' pap az oltár elébe áll, 's hangosan imádkozza: ‚Kyrie eleison;' „Uram irgalmazz! Krisztus irgalmazz! Uram irgalmazz nekünk!" A' nép egyesül a' pappal: 's ugyanezt ismétli vele. Kilenczszer mondatnak el e' szavak, háromszor a' minden irgalmasság' Atyjának, háromszor Krisztusnak, minden kegyelem' kútfejének, háromszor a' sz. Léleknek, minden szeretet' és szelidség' kútforrásának.

Dicséret (Gloria). Ha nincs gyász-, bánat-, vagy böjtinap, akkor a' pap szent örömmel emeli szavát, elkezdvén az angyalok' dicséröénekét: ‚Gloria in excelsis Deo,' — „Dicsőség a' ma-

gasságban Istennek.“ Az Üdvözitő' születésekor a' boldog lelkek' nagy sokasága éneklé e' dicsőitést. Az egyház pedig már a' második században igtatta azt az isteni szolgálatba, Teleszforus pápa' idejében. A' sz. atyák más dicsőitésekkel bőviték azt. — Vége levén a' dicséretnek, a' pap az oltárt megcsókolja, a' néphez fordúl, 's következő szavakkal köszönti azt: ‚Dominus vobiscum‘, „Az Úr legyen veletek;“ mire az egész keresztény község feleli: ‚Et cum spiritu tuo,‘ „És a' te lelkeddel.“ A' pap megcsókolja az oltárt, hogy mindenki megértse, miszerint a' közötte 's minden keresztény között létező szeretet, és közös viszony Jézuson alapszik, 's Krisztus' szeretete által áll fön. Üdvözlete ugyanaz, melylyel Gábriel Máriához, és sz. Pál minden hivekhez szólott: ‚Az Úr legyen veletek!‘ azaz: Az Úr védelmezzen titeket; az Úr lakjék bennetek; kegyelme, szeretete 's oltalma legyen veletek. Mire a' nép viszonozza: ‚Az Úr legyen a' te lelkeddel is.‘ Az Úr világositsa föl elmédet; az Úr' lelke legyen lelkeddel; ezen lélek imádkozzék benned és veled; ezen lélek hallgasson meg téged és minket.

A' pap az oltárhoz fordúl, fölemeli kezeit, azokat ismét összeteszi, 's fölkiált: ‚Oremus!‘ „Könyörögjünk.“ Arra inti a' jelenlévő keresztényeket, hogy ezen sz. áldozási órában kérésöket a' Mindenható elébe terjeszszék, hogy valamint ő kezeit fölemeli, úgy emeljék föl ők is gondolataikat 's kedélyeiket Istenhez, és az Úr' jelenlétét legélénkebben tartsák emlékezetökben. Valamint ő kezeit összeteszi, úgy ők is magukba térvén, minden önkénytes szórakozástól óvakodjanak. Összeteszi kezeit, mintha a' jelenlevők' kivánatait 's fohászait szedné össze, azokat Isten elébe terjesztendő. Azért is az egyház' nyelvén ezen imádság: ‚Collecta-,‘ ‚Közimádság‘-nak mondatik. Ezen imádságban a' pap előadja Istennek az egyház' és hivek' átalános és különös szükségeit. Az imádság alatt szétterjeszti kezeit, mivel Üdvözitőnk a' keresztfán érettünk kifeszített karokkal imádkozott; 's mivel sz. Pál rendeli, hogy a' férfiak imádság alatt tiszta kezeket emeljenek az éghez. Az imádság Jézus' nevének segitségül hivásával végeztetik: ‚Kérünk téged,‘ igy mondatik mindenkor, ‚a' mi Urunk Jézus Krisztus által.‘ Ezt Üdvözitőnk tulajdon igérete által parancsolá: „Mit Atyámtól nevemben kérni fogtok, úgymond, mindazt meg fogja adni nektek.“ Azért minden imádság ezzel záratik be, tudnillik: azon hatályos inditókkal, mellynél fogva mindent megnyerünk. A' jelenlevők minden imádság' végével egyértelműleg válaszolják: ‚Amen,‘ „Legyen meg;“ azaz: a' mi kivánatunk és ohajtásunk is az, hogy

ezen áldozati imádság meghallgattassék. Sz. Pál bizonyítja, (I. Kor. 14.) hogy a' keresztényeknél már akkor szokásban volt, a' közönséges nyilvános imádságra „Amen"-nel felelni.

Leczke, *'s evangeliom.* A' nyilvános közönséges imádság után a' sz. irásból olvastatik föl valami hely. Ez majd Mózesnek könyveiből, majd a' próféták' jövendöléseiből, majd az apostolok' leveleiből vétetett föl, 's mivel a' fölolvasott hely többnyire sz. Pál', vagy más apostolok' leveleiből volt, azért e' fölolvasás ‚Epistola-,' azaz: ‚Levél'-nek mondatott. „Leczke" pedig a' magyarban a' latin „lectio"-tól származik, mi annyit tesz, mint: olvasás. Méltányos volt ugyanis, hogy a' hivek előbb az Isten' igéjét izleljék meg, mellyből a' lélek él, mielött Krisztus Jézus' sz. testét és vérét vennék magukhoz.

Miután a' leczke bevégezteték, az oltárfi (minister) a' nép' nevében mondja: ‚Deo gratias.' „Hála Istennek." Ez által az egyház tudtúl akarja adni ama' gyengéd háladatosságot, melly sziveinkben ébred azon végetlen isteni jóság' szemléletekor, melly olly különféle módokon nyilatkoztatta ki nekünk az Isten' igazságát a' próféták 's apostolok által, melly megismerteté velünk annak akaratát, 's olly világosságot deritett föl számunkra, melly minket az örök üdvösség' ösvényén vezérel.

A' leczke' elolvasása után kezdődik a' lépcsőének (Graduale), vagyis néhány vers azon énekekből, mellyeket Izrael' fiai a' templomban áldozás' alkalmával énekeltek. Ez ének lépcsőéneknek neveztetik, mert régente annak elénekeltetése közben ment föl a' szerpap (diaconus), az oltárfiakkal (ministri), a' tanitószék' lépcsőin, hogy ott az evangeliomot fölolvassa.

Valamint az ó-szövetség' igéretei 's jövendölései előkészületek voltak Krisztusnak, a' Messiásnak eljövetelére; úgy a' leczke 's a' lépcsőének is előkészület az evangeliomnak tiszteletteljes hirdetésére, melly örömünkre, váltságunk- és megszenteltetésünket hirdeti. A' könyv az oltár' jobb szárnyáról a' balra vitetik; és pedig azért, mivel ezután nem sokára a' hivek adományaikat rakták oda, t. i. a' jobb szárnyra. A' pap az oltár' közepére megy; fölemelt kezekkel, 's lehajtott fővel Isten' kegyelmeért imádkozik, és Krisztus' áldását, 's töle való küldetését megnyeri.

Nagy misén a' szerpap (diaconus) a' sz. könyvet kezeibe veszi, fölmegy az oltárhoz, 's ott azt legnagyobb tisztelettel leteszi. Az oltár Krisztus Jézusnak jelképe, 's ezáltal elismeri az egyház, hogy eme' sz. tanitás Krisztusnak tanitása, hogy mi azt nála keressük, nála találjuk, 's töle nyerjük. — Tiszta szivvel

's tiszta ajakkal kell az Isten' igéjének hirdettetnie, 's fogadtatnia; 's egyedül csak az Isten tisztíthat meg minket. Senki magától az Isten' igéjét nem hirdetheti; erre isteni küldetés szükséges; azért a' szerpap térdre borúl, és esedezik e' kegyelemért. Fölkel, e' sz. könyvet kezeibe veszi, a' pap' lábaihoz borúl, és alázatossággal mondja: ‚Parancsolj uram! add áldásodat.' És a' pap összeteszi kezeit, 's megáldja öt e' szavakkal: ‚Az Úr legyen szivedben, és szádban, hogy méltólag és illön hirdesd evangeliomát; menj! az Atya', Fiú' és sz. Lélek' nevében.' A' szerpap megcsókolja az áldó kezet hála- és szeretetből, azon béke' és barátság' jeléül, melly az Isten-ige' hirdetöinek és hallgatóinak sziveivel, 's Krisztus által Istennel közös. A' szerpap tiszteletteljesen szivéhez tartva viszi az evangeliomot: mert Isten' igéjét foglalja magában, melly a' szivet örömmel tölti el; 's az oltár' minden szolgája követi öt. A' füstölőből szentelt füst száll föl, mivel Krisztus' tanitása mindenütt kellemes és üdvös illat gyanánt terjed el. Égö gyertyák vitetnek elöre, mivel az evangeliom' hirdetésekor a' népek, mellyek a' bálványozás' sötétségében, 's a' halál' árnyékában ültek, az igazság' világosságát meglátták; és az átalános vésznek rettenetes éjét az üdvösségnek vidám napja váltá föl; és az Isten' igéje nekünk is ama' világosság, melly minden embert megvilágosít, ki e' világra jö. — A' szerpap (diaconus) a' hivket ama' közönséges üdvözlettel: „Az Úr legyen veletek," üdvözli; mintha mondani akarná: Az Úr jö, fogadjátok szavát úgy, mint önmagát; ö legyen veletek, bennetek, ö nyissa meg füleitek- és sziveiteket. Mire a' nép válaszolja: „És a' te lelkeddel;" világositson föl téged, tanitson minden igazságra, hogy mi azt töled minden változtatás és meghamisitás nélkül halljuk. Az oltárnál álló pap és a' nép az Isten' igéje iránti szeretetből az evangeliom felé fordulnak. Ekkor a' szerpap fölkiált: „Sequentia sancti Evangelii;" ‚Hallgassátok a' szent evangeliom' szavait.' Erre mindnyájan fölkelnek, és mondják: „Dicsöség neked, óh Urunk!" (Ezen örvendetes hirért.) E' szavaknál a' szerpap az evangeliomos könyvre, 's önmagára keresztet vet; ugyanezt teszik a' hívek is. Az evangeliomot pedig a' kereszttel megjelelvén, ezzel abbeli hitünket jelenti, hogy ama' szavak valóban a' keresztfára feszített Krisztus' szavai. Homlokunkat kereszttel jelelve mutatjuk, hogy mi az evangeliomot nem szégyeneljük, és hogy semmiben sem akarunk dicsekedni, csak a' fölfeszitett Jézusban, 's hogy Istentöl kérjük, miszerint tanitása által minket fölvilágositson, 's mindig emlékezetünkben maradjon. Szánkat kereszttel jeleljük, jeléül

annak, hogy mindig készek vagyunk e' hitet nyilván is megvallani. Mellünket, azaz: a' szívet, pedig azért jeleljük kereszttel, hogy magunkat készeknek mutassuk: szóval és tettel, minden gondolatink- és cselekedetinkben, a' Krisztus által szivünkbe írott evangeliomi törvényeket megtartani; egyszersmind Istent kérjük, hogy sz. szeretetének tüzét gerjeszsze föl szivünkben. Ezután megfüstöli a' szerpap az evangeliomos könyvet, mintha Jézus személyesen jelen volna; 's annak jeléül, hogy bensőkép Jézust Istene 's üdvözítője gyanánt imádja, ki nekünk emez örömhírt az égből hozá, és hogy az isteni tanítás a' buzgóság' jó illatát közöttünk terjeszti. Az evangeliom' olvasásakor mindenki áll; mert mindnyájan az Úr' szolgáinak valljuk magunkat, a' szolgának pedig állva kell ura' parancsolatait fogadni, hogy azokat készséggel és pontosan teljesítse. Mindenki áll, mivel készek vagyunk Jézus' tanításának teljesítése- és védelmezéseért mindent elvállalni, kínt és halált szenvedni; és mivel csak Jézus Krisztus' tanításának ereje és kegyelme által tarthatjuk fön magunkat, 's ezen erő nélkül bünökbe, 's az örök kárhozatba süllyednénk.

Az Istentől kinyilatkoztatott ige az egyházi év' lefolyta alatt Jézust, mint az emberiség' áldozatát, eledelét és életét, az embernek Istenhez, és Istennek az emberhez való különféle viszonyaiban hirdeti.

Jézus már előbb hirdettetett, és váratott (Advent, az Urnak eljövetele, Urjövet):

1. Vasárnap. Mint szabadító a' földiektől. 2. Mint tökéletes tanító 's csudatevő. 3. Mint mennyei követ, benső békét hozván, 's a' legmagasztosbat elöterjesztvén. 4. Mint az isteni rendnek, az örök üdvösségnek helyrehozója.

Jézus — Isten — emberiségben jelenik meg, (Karácson): a) szentség, b) igazság, c) valóság által.

Jézus — királya az új országnak. (Körülmetéltetés.)

Jézus — ki ez országba mindnyájunkat összegyüjt az igazság' világossága által. (Vízkereszt.)

Jézus — királyi minőségben jelenik meg:

1. Vasárnap (Vizkereszt után): Mint bölcseséget terjesztő. 2. Mint mindenhatóan uralkodó az elemeken. 3. A' szellemen. 4. A' sorson. 5. Mint lélekre ható tanításaival tevékeny szeretetét bebizonyitó. 6. Mint Isten' ígéjének gyarapodását megáldó.

Jézus — megjelenésének czélját az emberekre nézve kifejti (előkészület a' böjtre).

Septuagesima vasárnap. A' szántóföldet és munkásait kijelöli.

Sexagesima. A' munkásokat és szántóföldet megáldja.

Quinquagesima. A' munka' gyümölcsét, az emberektől félreismert szeretetét ajánlja.

Jézus — az emberekre vonatkozó czélját teljesíti.

Hamvazószerda. Az erényt a' cselekedet' benső igazsága által megalapítja.

Csütörtök. Azt, odaengedő hit által megszenteli.

Péntek. Szeretet által tökéletesíti.

Szombat. Határtalan bizodalom által teljes tökélyre emeli.

Jézus — az emberek' legfönségesebb példánya:

Böjt' 1-ső vasárnapja. A' szellemnek az érzékiséggel vívott harczában.

Hétfő. Az Istenben tett jót érdemesnek nyilvánítván.

Kedd. Szellemi intézet-, isteni szolgálat- és templomért buzgólkodván.

Szerda. Az Istenhez való gyermeki viszonyunkat a' lélek' újjászületése által visszaállitván.

Csütörtök. Ezen gyermekiséget hit által valósítván.

Péntek. Az isteniekkel nem egyező emberi rendeleteket eltörülvén.

Szombat. Érzék fölötti módon szinét változtatván.

2. Vasárnap. Jézus — Istennek fia, tiszta szentségben.

Hétfő. Ki mennyből jő.

Kedd. Erény által az érzékit a' mennyeihez fölemelni.

Szerda. Alázatosság által az érzékek' szolgaságából a' szellem' szabadságához vezetni.

Csütörtök. Az érzékiség' következményeinek előadása által az érzék fölöttit uralkodóvá tenni.

Péntek. Elleneink' gyengéit kimutatván, az erényt megerősíteni.

Szombat. Az erényhezi visszatérést lehető-, és ösztönözővé tenni.

3. Vasárnap. Jézus — védelmezi a' szentet a' szentségtelen' ellenében.

Hétfő. Küzdésben az üldözést kikerülvén.

Kedd. Kimélet- és szeretettel harczolván ellenségeivel.

Szerda. Képmutató és érzéki hit ellen kikelvén.

Csütörtök. A' népnek balitéletei ellen küzdvén.

Péntek. A' pártvélemények ellen föllépvén.

Szombat. A' kárhoztatási vágyat rosszalván.

4. Vasárnap. Jézus — az emberek' jótevője:

Hétfő. Az igazságért, — az Isten' országaért buzgólkodván.

Kedd. A' jótevőséget az igaz hit' kellékévé emelvén.

Szerda. A' háládatlanság' és üldöztetés' veszedelmével összekötött jótevőségre is példával oktatván.

Csütörtök. Jótevőségre ott is, hol az emberek közönségesen visszavonúlnak.

Péntek. Annál inkább, ha barátság és szeretet követelik azt.

Szombat. Jótevőségre az Atya' szellemében.

5. Vasárnap. Jézus — az emberek' szabadítója, kit az Atya küldött.

Hétfő. Szabadítója, a' sz. Lélek' elküldése által.

Kedd. Azon Lélek' elküldése által, melly a' világ' szellemével ellenkezik.

Szerda. Ki az Atyával egy.

Csütörtök. Ki tevékeny és munkás szeretetben nyilatkozik.

Péntek. Ki a' világi szellemtől megvettetik.

Szombat. De a' ki egykor diadalmasan fog győzedelmeskedni.

Virágvasárnap. Jézus — áldozat, ki magát elégtételül odaadja.

Hétfő, Kedd, Szerda. Ki szenvedés által halálra készül.

Csütörtök. Előkészület a' halál' áldozatára.

Péntek. A' Megváltó' halála.

Szombat. A' Megváltó' diadalma.

Husvétvasárnap. Jézus — vezérlőnk az életre.

Hétfő. Tanubizonyságot tesz életéről.

1. Vasárnap. A' hivőknek békét hoz. 2. Mint pásztor, juhait összegyüjti. 3. Szenvedés által próbál, hogy azután örökké boldogítson. 4. Vígasztal, a' jövőre utalván. 5. Az Atyához igazít, ki boldogítani akar bennünket.

Mennybemenetel. Jézus — Atyjához megy.

Vasárnap. A' sz. Lélekért könyörög.

Pünkösdvasárnap. A' sz. Lelket küldi.

Hétfő. Azt, az igazság által kinyilatkoztatja.

Szentháromság' vasárnapja. — Jézus egy az Atyával, és sz. Lélekkel, — ő Isten, — és legfőbb lény.

Úrnap. Jézus — az élet' kenyere. 2. Vasárnap. (Pün-

kösd után.) Szeretetben közli magát. 3. Az öt' elfogadókat boldogítja. 4. Áldásában részesít. 5. Igazol 's kiengesztel. 6. Könyörül és föntart. 7. Gyümölcsöz. 8. Jutalmaz. 9. Int. 10. Benső szentség után törekszik. 11. Az érzékiség' kötelékeit megoldja. 12. Szeret. 13. Segít. 14. Fölemel. 15. Isten' magasztalására buzdít. 16. Emberi törvényeket tökéletesít. 17. A' legfőbb parancsot adja elönkbe. 18. Az emberi gyarlóságot megbocsátja. 19. Az emberi gonoszságot megveti. 20. A' gyermeki bizalmat kihallgatja. 21. Megismert hibát elenged. 22. A' lényegest a' nem lényegestől megkülönbözteti. 23. Az elhagyottakat segíti. 24. Közönséges veszélyben, közönséges üdvöt eszközöl.

Miután az evangeliom fölolvastatott, a' pap azt áhitatosan megcsókolja. Ezen tisztelet illeti az örök igazságot, melly nekünk hirdettetett, és a' nyert kegyelemért tartozó szeretet- és hálának nyilvánitása; mert az evangeliomban az irgalmasságok' telje hirdettetik. Ezen csók tehát a' kiengesztelést jelenti, 's ezért sóhajt föl a' pap e' csókoláskor bánat- és szeretettel: ‚Oh! bár büneink az evangeliom' igéretei szerint eltörültetnének!'

Az evangeliom után, mellyel a' legrégibb időkben sz. beszéd volt egybekapcsolva, a' ‚Hitvallás' (Credo in unum Deum, „Hiszek egy Istenben'') mondatik. A' sziv evangeliom által hisz, és ez igazol; a' száj hitvallást téve vall, és ez boldogít. A' hitvallás' kezdetekor a' pap kezeit az oltárra teszi, éghez emeli, és szivén ismét összeteszi azokat. Krisztustól nyerjük hitünket, ki oltárunk 's áldozatunk. Öröm-, és háladatossággal telve égfelé emeli a' pap, honnan nekünk az Atyának örök irgalmassága, a' Fiúnak szeretete által, a' hit' világossága föltünt, hova nekünk világít, hova reményünk-, és szeretetünket irányozza. E zután összeteszi kezeit mellén, mivel a' hitet legnagyobb kincs gyanánt szivébe rejti, azt, mint legkedvesebb zálogot, szivében akarja megőrizni, 's készebb életétől, mint hitétől megválni. — Mihelyt a' pap a' hitvallás' eme' szavaihoz jő: ‚Hiszek Krisztusban, ki értünk emberekért, 's üdvösségünkért leszállott az égből, a' sz. Lélek által szüz Máriától testet vőn, és emberré lett:' azonnal térdre borúl, hogy az angyalokat és a' keleti bölcseket utánozva, a' megtestesülés' titkát imádja. E' szavaknál: „És örök életet," keresztet vet magára, emlékül, hogy az ember' fiának jele ragyogni fog az égen, ha eljövend megitélni a' földnek minden nemzetségeit; midőn a' hivőket boldogitani fogja, a' hitetleneket pedig elkárhoztatni. Végre, hogy megvallja, miszerint az örök életbe, egyedül Jézus' kereszthalálának érdemeinél fogva mehetünk be.

A' sz. mise' első fórésze, a' ‚Fölajánlás.' (Offertorium.)

A',Hitvallás' (Credo) után következik a',F ö l a j á n l á s.'Kovásztalan buzakenyér 's bor ajánltatik föl vizzel; de áldozatunk Jézus Krisztus, ki a' fölajánlottakat mindenható szava által sz. teste- 's vérévé változtatja. — A' kovásztalan kenyér (ostya) jelképe a' tiszta szivnek: a' kovászos pedig a' mindennemü bűntől duzzadozó kedélyt ábrázolja. — Az áldozópap, midőn a'fölajánlásra készül, megcsókolja először az oltárt azon szeretete' 's barátsága' jeléül, mellyel Krisztushoz 's általa a' hivekhez viseltetik, kiket az „Úr legyen veletek" szent üdvözlettel köszönt; mintegy mondva: ‚Az isteni fölségnek legmélyebb hódolatot teendünk; ő, az irgalom' ura legyen bennetek és veletek.' Szivből jö kivánata, mindenikhez szól üdvözlete; azért terjeszti ki, 's teszi össze mellén kezeit. És a' nép köszön ugyanazon szent kivánattal: „És a' te lelkeddel;" az Ur' lelke legyen benned és veled is; tegyen méltóvá ezen szent cselekmény' véghezvitelére. Ekkor az áldozópap oltárhoz fordulván, valamelly helyet a' zsoltárok- vagy más irásokból olvasva imádkozik, mi a' fölajánlás' kezdeteül szolgál, 's hogy mindnyájan áhitat- és alázatosságra gerjedjenek, előbb még erre buzdítja mindnyájokat, mondván: ‚Könyörögjünk'! Imával kezdjük tehát, folytassuk és végezzük áldozatunkat; szemünk előtt tartván méltatlanságunkat, 's hogy mindazt, a' mivel birunk, 's a' mi ránk nézve szükséges, Isten' kegyelméből, hittel párosult imádságunk által nyerjük. Az áldozópap lefedi a' kelyhet, 's az áldozati adományt fölemelvén, mintha Isten' trónja előtt állna, valamint ez már az ó-szövetségben is rendelve volt, jelenti, hogy a' magasságbeli tisztelet és imádás illeti. Ő pedig elismeri büneinek 's fogyatkozásainak sokaságát, és érzi igazságát annak, mit sz. Pál tanit (Zsid. 7, 27.), hogy papjainknak előbb önbüneikért kell áldozatot bemutatniok, 's azután a' népért. — Keresztet vet azután a' pap a' bemutatott kenyérrel az oltárkő fölött, jelentvén, hogy a' végbeviendő áldozat nem más, mint Jézus Krisztusnak megujított keresztáldozata. Keresztet vet, hogy, mint sz. Incze mondja, magát a' gonosz ellenség' minden kisértete ellen erősitse, 's hogy az se a' papnak, se az áldozatnak ne árthasson. (2. K. 58.) Ezután a' kelyhet veszi kezébe, az odanyujtott ampolnából bort tölt a' kehelybe, megáldja a' vizet imádság és sz. kereszt' jele által, 's belőle keveset a' bor közé vegyít. Mi jelenti, hogy a' nép, melly a' viz alatt értetik, Krisz-

tussal egyesül. Ez okból tehát, és mivel sz. János (Titk. jel. 17. f.) ugyanazt tanitja, 's mivel Jézus' oldalából, miután a' lándzsával átdöfetett, viz és vér folyt, vegyít az anyaszentegyház a' szent miseáldozatkor vizet a' bor közé. Igy tehát e' sz. titok, lelkünknek Jézus' sz. véréveli legbensöbb közösségét tanitja, és szakadatlanul ábrázolja emberrélettét; minthogy ő, mint Isten, emberi természetünket magára vette, 's igy Istennel az elesett emberi nemet egyesité. A' kelyhet, mellyben nem sokára az Isten' egyszülött Fiának, megváltónknak vére leend, fölajánljuk, hogy a' mennyei Atya nekünk kegyelmet és bocsánatot, váltságot és üdvöt adni méltóztassék. Ezt reméljük, 's kérjük Jézus Krisztus' kereszthalálának érdemei által. — Hogy hitét az áldozó külsöleg is kifejezze, a' kehelylyel keresztet vet, 's azt az oltárra helyezi.

Valamint Jézus érettünk önmagát szüntelen föláldozza, ugy mi is áldozzuk föl neki magunkat. Mindenki testestől-lelkestől, szóval mindenestől, kivánságai-, szenvedélyei-, hajlamai-, 's mindannak elfojtásával, mi Isten előtt visszatetsző, szentelje föl, és adja magát Istennek által; szivét és ennek szükségeit, testét és ennek szenvedéseit nyujtsa áldozatul az oltárra.

A' kenyér' és bor' bemutatása után a' pap áhitatból összekulcsolt kezeit Jézus Krisztusbani bizalommal oltárra teszi, és esedezik: hogy fogadná az Isten tetszéssel azon áldozatot, melly neki az alázatosság' és töredelem' szellemében mutattatik be. Valamint egykor Krisztus az olajfák' hegyén bünös ember' alakját vévén magára, arczra borult, ugy hajol meg a' pap is az Isten' keze alatt; mert kész mindent tenni és szenvedni, mit az Isten rendel.

Ezen töredelmes imádság után fölegyenesedik, és szemeit fölemelvén, égre tekint, a' minket megszentelő sz. Lélek után sohajtozva; kiterjeszti kezeit, és kéri: ‚áldd meg ezen kenyér- és boradományokat, mellyek Jézus Krisztus' teste- 's vérévé fognak változni: szenteld meg sziveinket, mellyeket mi neked töredelmesen és bünbánólag föláldozunk.' Mig igy imádkozik, az adományok fölött szentelő keresztjelt vet.

Az ó-szövetség' naponkinti, reggel- és esteli áldozatakor egy pap állott a' szentélyben, 's az arany füstölő-oltáron füstölő szereket égetett; az előcsarnokban leölt bárány pedig véres áldozatul égettetett meg. Ezen előkép után az ünnepélyes isteni szolgálaton, az egyházi szolgák a' papnak füstölőt nyujtanak, ki abba tömjént hint; azután háromszor keresztben megfüstölí az áldozati kenyeret és bort, vallván hitét a' sz. Háromságban; az

Atyában, kinek az áldozat szánva van, a' Fiúban, ki áldozatunk, 's a' sz. Lélekben, kinek erejével az megujíttatik, és nem sokára ugyanazon áldozat leend, a' mellyet Krisztus a' kereszten végbevitt. Azután a' kehely körül legyinti a' füstölöt, kétszer jobbról balra, 's egyszer balról jobbra, jelentvén szivének kérelmét, hogy a' község' könyörgése és áldozata Isten' elébe jó illatként szálljon föl, és hogy sokszerü könyörgésünk után Isten' kegyelme ránk áradjon.

Ekkor a' feszület, ereklyék, szögletek, az oltár' fölülete 's elörésze füstöltetnek meg, minden az Istenre vonatkozólag; valamint ezt a' trienti zsinat mondja: „A' tisztelet, mellyel a' képek iránt viseltetünk, ollyképen vonatkozik az általuk ábrázoltakra, hogy Krisztust imádjuk, és a' szenteket tiszteljük, midőn az őket ábrázoló képeket csókoljuk, vagy mikor előttük térdet hajtunk;" tehát a' megfüstöléskor is. A' megfeszített Jézus' ábrázolatát legnagyobb tisztelet illeti, neki tartozó imádásunkat háromszoros füstöléssel fejezzük ki. Az Isten' szentei, kiknek maradványait, ereklyéit ott tiszteljük, a' szentség' jó illatát terjesztéк éltökben, 's bennök az Isten' barátit tiszteljük, a' Jézus' vérével megváltottakat, és boldogul kimultakat; tiszteljük a' nekünk szóló példát, és kérjük őket, esedezzenek értünk. Az oltár tiszteletünk' tárgya, mert azon a' szent áldozat vitetik véghez, és a' megfüstölés Krisztus iránti tiszteletünk' kifejezése, ki oltárunk, és áldozatunk. Az áldozó pap is megfüstöltetik, azon tisztelet' jeléül, mellyel sz. hivatalának tartozunk; a' többi pap pedig azért, mivel az áldozat' ereje mindenkire kiterjed, 's annak hatása, és a' belőle nyert kegyelem, valamint a' tömjén' balzsam-illata mindenkire terjed, mindenkit éleszt. — Most az oltár' jobb oldalára lép a' pap, és megmossa kezeit; nem egészen, hanem csak újjai' végső részeit. Ez rá nézve, mint sz. Tamás mondja, fontos tanítás; mert arra emlékezteti, hogy az áldozatot bemutatandó mindenek előtt a' súlyos bünöktől tartozik tiszta lenni, úgy, hogy lelkismeretének csak egyedül az elkerülhetetlen emberi gyengeségek- és tökéletlenségektöli megtisztulásra legyen szüksége. Mit a' pap külsőleg cselekszik, azt mi bensőleg vigyük véghez; mossuk meg szivéinket töredelmes könyeinkkel; mert hisz épen most tettük az oltárra, és szenteltük föl az Istennek, adományunkkal együtt. Tiszta legyen az áldozat, melly a' legtisztább- 's legszentebbnek mutattatik be. Arra int bennünket az egyház e' külső cselekmény által.

Ezek után a' pap összetett kezekkel az oltár' közepére jön

alázat- és tiszteletteljesen, mélyen maghajtja fejét, összekulcsolt kezeit az oltárra teszi; mert bizalma teljesen Krisztuson alapszik, 's a' hivők' földi közönségével a' mennyországit hivja segédül, hogy velünk 's érettünk magukat Istennek bemutatván, érettünk Isten előtt esedezzenek. Öngyengesége- és bünösségének érzete mondja a' papnak, mikép ő nem méltó e' szent helyen állni; azért megalázza magát Isten előtt, 's valamint előbb az éghez, ugy most testvéreihez folyamodik szószólásért. A' Megváltónk iránti hála 's tisztelet' jeléül megcsókolja az oltárt, 's összetett kezekkel, alázattal fordul a' néphez, 's kiterjesztvén kezeit, mint olly ember, ki fontos dologban könyörög, mondja: „Orate fratres!" ‚Könyörögjetek feleim! hogy ezen áldozat, melly úgy enyém, mint tiétek, Isten előtt kedves legyen.' E' közben egészen megfordul, mintha az egész egyházban körül akarna járni, mindenkihez járulni, mindenkit kérni, hogy egyesitse vele könyörgését. 'S a' nép azonnal eme' könyörgéshez kezd: ‚Suscipiat Dominus' 'stb. „Az Úr vegye föl kezeidből ezen áldozatot, nevének tisztelete- 's dicsöitésére, a' mi 's egyházunk' javára." Mire a' pap mondja: „Amen;" azaz: ‚Legyen meg, a' miért könyörögtetek.' Az oltár felé fordulván, épen ugy, mint egykor Krisztus a' keresztfán mennyei Atyjához, kiterjesztett karokkal csendesen imádkozik, hogy ezen áldozatot elfogadni, kegyelmét 's irgalmát nekünk adni méltóztassék. Jézusban, mint a' mennyei Atya' jobbján lévő közbenjárónkban bizakodván, imádkozik, és bezárja könyörgését: ‚a' mi Urunk Jézus Krisztus által, ki hasonlag, mint Isten, veled, és a' sz. Lélekkel egyetemben él, és uralkodik.' Bizodalma, Jézus által irgalmat és szeretetet nyerhetni, élénkebb lesz; többé szivébe nem rejtheti, azért hangosan énekli az utolsó szavakat: ‚Per omnia secula seculorum:' „Örökkön örökké." ‚Amen'-t viszonoz a' nép. Valamint a' testnek életereje a' lélektől van, úgy nyeri a' lélek is erejét egyedül Istentől. Istennek ezen erejét kivánja most a' pap a' szokott üdvözlettel: „Az Úr legyen veletek." A' nép megköszöni e' szent viszontkivánattal: „És a' te lelkeddel." Igenis kivánjuk, hogy Isten a' te, 's a' mi lelkünket világositsa föl. Ezen üdvözletkor nem fordul a' pap a' néphez, mint máskor tenni szokott, mert imádságában annyira magába vonult, hogy külérzékeit sehová sem forditja, mintha már a' Magasságbeli' trónja előtt volna. Oda kell szivünknek is szárnyalnia, azért hivja föl a' pap hiveit: ‚Sursum corda'; „Szivünket föl!" El kell vonnunk sziveinket minden földitől, minden haszontalan és hiú gondolatot eltávoztatnunk, kedélyünket Isten- és végetlen ja-

vaihoz emelnünk. E' szavaknál a' pap szemeit 's kezeit ég felé emeli, mintha lelkének röptét kivánná követni. A'nép ugyanilly szent hangulatban felel a'papnak: „Habemus ad Dominum.“ ‚Emeljük az Úrhoz.‘ A' pap összeteszi kezeit, 's fejét alázatosságból meghajtja, mintha az isteni fölség' fényét meglátta volna: ‚Gratias agamus Domino Deo nostro;‘ „Adjunk hálákat Urunk-Istenünknek!“ Hálás szivvel felel a' nép: „Méltó 's igazságos!“ Kötelességünk, és szíveink' sugallata; mellyet szeretettől lelkesitve követünk. Most fejét fölemeli, örvendezésének jeléül karjait kiterjeszti, vidám szivvel kezd ünnepélyes hangon az egyetemi hálaadáshoz. (Praefatio. Elömise.)

Ezen előkészületi, 's hálaadási könyörgés gyakran változik. A' nagy ünnepeken azokban megemlittetnek a' titkok, melylyek ünnepeltetnek. — Jézus Krisztus által háramlik ránk Istentől minden jótétemény; általa térjen vissza minden hálánk is az Istenhez; általa magasztalják Istent az égi erők 's hatalmak. Hogy ezen égi seregekkel, kik társaságukkal az emberi gyarlóság' fogyatkozásait pótolják, dicsöitésünket egyesithessük, 's velök az isteni fölség' trónja elébe járulhassunk, öt magasztalandók: ezért esedezik a' pap. Fölkiált az ég' lakóival: „Szent, szent, szent a' seregek' Ura Istene!“ Ezen szeráfi magasztaló éneknél összeteszi kezeit a' pap, mélyen lehajtja fejét, minthogy ugy szólván az angyalok' karaival Isten' trónja előtt áll, 's az örökkön örökké élöt imádja. Az oltárfi (minister) csenget, jelt adandó, hogy mindnyájan hangoztassák az angyali magasztaló éneket, melly az egész kartól énekeltetik.

A' sz. mise' második förésze, az Urfölmutatás.

Most kezdődik a' misének azon része, mellyben a' mindenkor tiszta áldozat vitetik végbe. ‚Kánon‘-nak (szabály) neveztetik, mert a' szent áldozat' bemutatás-módjának szabályait foglalja magában. Hogy a' pap, midőn most Isten előtt egyedül áll, magába vonult kedélylyel, vele legbensöbben egyesülhessen, rendelte átalában az egyház: hogy az áldozár ezen imádságot egyedül és csendben végezze. Valamint az ó-szövetség' főpapjának csak egyedül volt szabad a' szentélybe mennie, 's a' büntörlő áldozatot bemutatnia, mig a' nép az előtérben álla 's imádkozék: úgy illő, hogy az áldozópap a' föláldozáskor csendben, egyedül végezze az egyház rendelte imát, 's a' nép csendes áhitattal szentelje, 's imádja a' megváltás' nagy titkát.

A' pap mindjárt kezdetben ég felé emeli kezeit, lelkét a'

Mindenható' trónjához irányozza; bűnbánat és alázat' szellemében csókolja az oltárt, mint azon helyet, mellyen nem sokára áldozatunk Krisztus Jézus' szent teste fog feküdni. Háromszor vet keresztet a' kenyér és bor fölött, megszentelés' jeléül, t. i. hogy ezen áldozati adományok az Atyának szentelvék, hogy áldozatunk Krisztus Jézus, és ezen áldozati adományok a' szent Lélek' szeretete és mindenhatósága által nem sokára a' keresztén érettünk meghalt Jézus' teste- 's vérévé fognak változni.

Valamint Krisztus a' keresztén kiterjesztett kezekkel imádkozott, 's magát mindenekért föláldozta; úgy imádkozik most a' pap is mindenkiért; kiterjesztett kezekkel keresztet képezvén. Valamint a' szükölködő, kezét a' felé nyujtja, ki neki valamit adni szándékozik: úgy emeli föl ő is kezét bizodalommal a' mennyei Atyához.

A' szentséges áldozat' bemutatásakor a' pap az egyház' békéje- 's a' világ' nyugalmáért, a' fejedelmek-, népek-, betegek-, szomorkodók- és mindazokért imádkozik, kik különösen isteni segedelemre szorúlnak. De meg nem elégedvén azzal, hogy mindenkiért imádkozott, most még azokért esd, kiknek üdve különösen szivén fekszik, 's kik magukat imádsága- és ezen áldozatába ajánlották. Mellén összeteszi kezeit, 's az előtte levő feszületre tekint; mivel csak Jézus' bőséges érdemei által remél kegyelmet és megváltást. Ha mindjárt nem nevez is mindenkit: (ki is tehetné azt?) mindazáltal mégis mindenikért történik az imádság és áldozat; 's ha a' szent misén mindnyájan hittel és áhitattal vannak jelen, ha azt mindnyájan maguk 's embertársaik' lelki 's testi javáért mutatják be, ugy mindnyájan és mindenki különösen fogunk szivünk' fogékonysága szerint az áldozat' édes gyümölcseiben részesülni. Miután a' pap a' mennyei Atyához esdett, hogy a' küzdő egyháznak békét és oltalmat, a' püspöknek buzgalmat és éberséget, a' fölkenteknek hatalmat és erőt, a' hivőknek kegyelmet és üdvöt adjon, az ég' szenteivel egyesül, rájok emlékezteti mind magát, mind pedig a' népet. Áldozat alatt nekik tett tiszteletünk abban áll, hogy Istenhez intézett könyörgéseinkben megnevezzük őket, Istennek az általuk kivívott diadalmakért hálát adunk, és alázatosan esdünk, hogy azok' szószólása által hallgasson meg minket.

Erre kezeit kiterjesztve, a' kenyér- és boradományok fölébe tartja; mint az ó-szövetségi (Mózs. III. k. 4.) áldozónak kezét a' föláldoztatandó állat' fejére kelle tennie; megvallván ez által, hogy az Istennek élet- és halállal adós, és hogy önmaga helyett akarja azon állatot leölni. Épen úgy terjeszti ki az áldo-

zópap is kezeit az áldozati adományok fölött, 's ez által megvallja, hogy ő 's minden ember bünös, és képtelen büneiért Istennek eleget tenni, 's magát az örök halál' büntetésétől megmenteni; hogy szent áldozatra van szükségök; hogy ő és minden hivő részesül ezen áldozatban, 's hogy ezen adományok azonnal Jézus Krisztus' legszentebb áldozatává válandnak. Kiterjeszti kezeit az adományok fölött, 's igy minden büneink' viselését ezen áldozatunkra, Jézus Krisztusra halmozza, ki büneink' terhét magára véve hordozta, 's általa az Atyához elégtételés bocsánatért esedezik.

Azután könyörögve összeteszi kezeit, keresztet vet az áldozati adományok fölött, a' sz. Háromságot kérendő, hogy ezen nagy titkot vigye véghez, és áraszszon ránk eme' legszentebb áldozat által minden áldást és kegyelmet; keresztet vet külön a' kenyérre 's külön a' borra, megvallván a' felöli hitét, hogy ezen kenyér nem sokára ugyanazon testté, melly a' keresztfán meghalt, 's a' bor ugyanazon vérré változik, melly Golgotán a' kereszten folyt. Fölemeli kezeit, 's összekulcsolja azokat szive fölött, áhitatosságát, melly lelkét átözönli, megujitandó. Most történik a' szeretet' legnagyobb csudája; óh legyünk mi is az áhitat' csudaképe!

Az áldozópap a' kenyeret kezeibe veszi, mellyeket előbb a' legszentebb iránti tiszteletből megtörült, fölemeli szemeit az ég felé, megáldja keresztvetéssel a' kenyeret, mélyen meghajol az oltár fölött, 's mondja azon szentséges szavakat, mellyeket Jézus az utolsó vacsoránál mondott: — „Vegyétek, és egyetek ebből mindnyájan, mert ez az én testem," — 's mellyek az Isten' mindenhatósága és szeretete által az áldozópap' szájában ugyanazon erővel birnak.

A' mint a' pap Jézusnak ezen szentséges szavait kimondotta, térdre hull, 's imádja Jézus' szentséges testét; leborulva földig alázza magát az isteni titok előtt; azután fölegyenesedik, 's fölemeli magasra Jézus' testét; éghez emeli a' világváltságot, az önmagát föláldozta fiút az Atyához, hogy büneinket elfeledje, imádásunkat elfogadja, és sziveink' áldozata kedves legyen előtte. 'S a' térden álló nép mélyen lehajtja fejét, mellét veri, irgalom- és kegyelemért fohászkodik, imád, és megvallja, hogy nem kenyér többé, hanem Jézus' teste, ki egykor a' kereszten érettünk elvérzett, 's most magát számtalan büneinkért vér nélkül áldozza föl ismét.

A' kenyér' átváltozása után lefedi a' pap a' kelyhet, és azt teszi, mit a' sz. apostolok szerint Krisztus cselekedett. Mondja:

„Vegyétek, és igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem pohara, a' hit' titka, melly érettetek fog folyni a' bünök' bocsánatára; 's valahányszor ezt cselekedni fogjátok, az én emlékezetemre cselekedjétek!" Eme' szentséges szavak után ismét térdet hajt, imádja Jézus' szentséges vérét, 's ég felé, az Atyához emeli az egykor érettünk elfolyt vért, hogy eme' szentséges vérre tekintve, irántunk irgalmas legyen, hogy büneinket mossa le szent fia' vérével. 'S a' nép öt térdelve imádja, vallja hitét, veri mellét, 's Jézus' vére által az Atyához kegyelem- és irgalomért esd.

Már az ó-szövetségi áldozatoknál is ugy találjuk, hogy Isten' parancsolatára az adományokat, mellyek bemutattattak, a' papoknak ég felé kellett emelni-, és Isten' szine elébe tenniök. Igy mutatjuk be mi is hivői bizodalommal Jézus' sz. testét és vérét, a' mi áldozatunkat, a' mennyei Atyának; ,'s teszszük azt, mit Jézus a' mi áldozatunk tett, midőn a' nép' sokasága előtt a' keresztfán fölemeltetve, magát Istennek bemutatta. — Most megemlékezik maga', 's a' hivők' nevében, istení Megváltónk' szenvedése- és halála-, föltámadása- és mennybemeneteléről; 's a' legszentebb titkokat, mellyeket a' vérnélküli oltáráldozatban ismét megujitottunk, a' mennyei Atyának bemutatja, mint Jézus parancsolta, hogy azt emlékezetére cselekednök. Az imádság' végén keresztet vet háromszor a' sz. test és vér fölött közösen, azután ismét egyet külön a' sz. test, és egyet külön a' sz. vér fölött. Ekkor bemutatja a' mennyei Atyának az ur Jézus' megujitott kereszláldozatát; azért a' szentséges áldozatra keresztet vet, nem megáldás' jeléül, mint az átváltozás előtt: mert semmi sincs már ott, mit megáldani, és szentelni szükség lenne; mivel Krisztus önmaga minden áldás- és szentségnek szerzője van jelen; hanem keresztet vet Jézus' haláláról megemlékezése-, és hite' nyilt bevallásának jeléül; hogy t. i. ezen tiszta, szent és szeplőtelen áldozat, melly most az oltáron van, ugyanaz, melly egykor a' keresztfán véresen vitetett véghez; hogy áldozati adományaink Isten' szeretete és mindenhatósága által ugyanazon test- és vérré változtak, mellyet Jézus megváltásunkra áldozatúl mutatott be. Esedezik az Atyához, hogy áldozatunkat, mellyet önmagunkban Jézussal és általa bemutattunk, jótetszéssel fogadni, 's nekünk nyomorult bünösöknek irgalmat és váltságot adni méltóztassék; nem méltatlanságunkra, hanem fiára Jézus Krisztusra, a' szövetség' angyalára (Mal. 3, 1.) tekintvén, ki részt vesz a' nagy és örök tanácsban, ki Atyja' akaratát tökéletesen teljesíti.

Mivel Krisztus Jézus önmagát áldozza föl, azért az egyház mindenkor meg van győződve, hogy ezen áldozat teljes hatásu mind az élők-, mind a' holtakra nézve. Azért megnyilik szeretettel az áldozó' szive, azokra gondol, kik a' földi életből kiköltöztek, és igy imádkozik: ‚Emlékezzél meg Uram! szolgáidés szolgálóidról: N. N. kik előttünk kimultak a' hit' jelével, és most szunnyadnak a' béke' ölében.' Ekkor összeteszi kezeit, 's név szerint emlékezik azokról, kik neki különösen ajánlvák, vagy hálából 's részvétből őt érdeklik. Milly jó az Isten, ki nekünk lehetővé tette, hogy még azoknak is a' más világon segítségökre lehessünk, kik itt a' mulandóság' zaja közt megfeledkeztek róla, bűneikért Jézus' érdemei 's ön jó tetteik által bünhödni.

Most eszébe jutnak az élők' szükségei, ön 's mások' bünei. Azért megalázza magát, mélyen lehajtja fejét, mellét veri, 's a' töredelmes vámszedővel fölkiált: „Uram! légy kegyelmes nekünk bünösöknek." — Mig Jézus' személyében szólott, mig az áldozat' jelességéről elmélkedett, csendben imádkozott; de a' mint ön és mások' vétkeire gondol, a' mint ön és mások' vétkeit bevalija, akkor már hangosan beszél. Mindenkinek kell azt hallani; mindenkinek, önbüneit megismervén, föl kell vele kiáltani: ‚Légy kegyelmes nekünk bünösöknek, kik irgalmad' bőségében bízunk; adj részt egykor apostolid' és vértanuid' társaságában.' Az átváltozás előtt a' pap a' szentek' szószólásaért esedezik, átváltozás után pedig a' boldog társaságukbani részesülhetést kéri.

Mindent, mit az áldozópap az átváltozás előtt egész eddig tön, mintegy azonegy fogalomba kapcsol, midőn háromszor keresztet vet Jézus' teste 's vére fölött, mondván: ‚A' fölfeszített Krisztus által nem szünsz meg minden jót mivelni; általa megszentelted a' kenyeret és bort, 's áldozatúl rendelted; általa ezen áldozati adományokat megelevenítetted: minthogy azok már nem kenyér és bor, hanem Jézus Krisztus maga, ki él, és soha meg nem hal; általa áldod meg ezen titkokat.' Minden, a' mink csak van, maga ezen legszentebb áldozat is, mindaz, a' mi nekünk szükséges, Krisztus által van az Atyától; miért is köszönettel, hálával, tisztelet- és dicsőítéssel tartozunk neki, mit iránta ismét csak Jézus által bizonyíthatunk be. Azért most, miután előbb térdhajtás által imádta a' Magasságbelit, tisztelettől remegő kezeibe veszi a' szent ostyát, háromszor keresztet vet a' kehely fölött, és kétszer önmaga 's a' kehely közt, 's e' közben mondja: „Általa, vele 's ő benne legyen neked Atya mindenható Isten,

a' sz. Lélekkel egyetemben minden tisztelet és dicsőség." — Általa, mert közbenjárónk és Üdvözítőnk; vele, mert egymivoltu Istenünk az Atyával; benne, mert áldozatunk és lényeges isteni-tiszteletünk. Eme' szent imádság közben, a' szent ostyával háromszor vet keresztet a' kehely fölött; mert ekkor Krisztus háromszor említtetik, ki egyedül szenvedett érettünk, meghalt és magát föláldozta: hálánk és bizodalmunk egyedül Jézus' kereszthalálán alapulván. Az Atyának és sz. Léleknek, kik Jézus által minden kegyelmet adnak, csak Jézus által mondhatunk hálát és magasztalást. Azért e' sz. nevek' említésekor is, a' sz. ostyával Jézusnak, a' megfeszítettnek emlékezetére, kereszt vettetik. Végre eme' szavaknál: „minden tisztelet és dicsőség," magasra emeli Jézus' sz. testét és vérét, hogy mintegy meg- és bemutassa a' mennyei Atyának ön egyszülött fiát, ki Isten' nevét megdicsőítette. (Ján. 12, 28.)

Miután a' misező pap a' csendes misét (Kánon) bezárta, buzgó imádsága-, hálája- és isteni magasztalásának utolsó szavait, az „örökkön örökkét," hangosan elmondotta, 's a' nép ezt örvendő ‚Amen'-nel (melly itt annyit tesz, mint: az Atyának és sz. Léleknek Jézus által legyen minden dicsőség,) viszonozta volna: mind a' nép, mind a' pap áldozásra készül. Közösen mondják el az Úr' imádságát, szíveiknek mintegy legközelebbi előkészítéseül a' mennyei táplálékra. Az áldozár eme' fönséges imát hangos szóval imádkozza, mivel közös imádság. Fölhivja mindegyiket az: „Oremus," ‚Könyörögjünk!' által. E' mellett kezeit összeteszi; szivének áhítatát, és buzgóságát kifejezendő. Fölbátorítva, mondja tovább: „Üdvös parancsok, és isteni útmutatás által oktattatva, merészeljük mondani: ‚Pater noster.' Mi Atyánk 'stb."

A' hetedik kérés: „Sed libera nos a malo; szabadíts meg a' gonosztól," mint a' hat előrebocsátott kérelmet magában foglaló, a' néptől mondatik el. A' pap viszonozza: ‚Amen'; mert Krisztus' helyettese; mintha csak Isten' nevében mondaná: kérelmetek legyen meghallgatva. Miután a' mult, jelen és jövő bajok' elháritásaért könyörgött, kezeibe veszi a' sz. tálczát, vele keresztet vet magára; emlékezetül Jézus' kereszthalálára, ki által esedezünk, és meghallgattatást remélünk. Áhítatosan megcsókolja a' sz. tálczát, az iránti gyöngéd szeretetből, kinek szent testét arra teendi, 's a' szent ostyának alája csusztatja. Kezeibe veszi az imádandó szent kenyeret, miután azt már térdhajtással imádta volna, a' lefödött kehely fölé tartja, 's remegő alázattal három részre töri. — Krisztus' isteni teste dicsőült, és semmi

változás- és oszlásnak nincs alávetve; mindig egészen marad, a' mint halottaiból föltámadott, és dicsőségébe fölment. Csak külső, látható alakjait oszthatni részekre. Ebben Megváltónkat utánozza a' pap, ki vevé a' kenyeret, hálát ada, széttöré, 's apostolainak osztá. Három részre töri a' szent ostyát; mivel ez ősrégi szokása az egyháznak, apostolok' idejétől fogva. Egy részt t. i. magához vön az áldozár, a' másik részt a' kehelybeni szentséges vér közé vegyíté, a' harmadik, vagy a' jelenlevő hívek', kik akkor a' pappal áldoztak, vagy a' távollévő betegek' számára tartatott fön. Lobogjon szivünk szeretettől e' szent cselekedet alatt, mint azon két tanítványé, kik Emmauszban a' kenyértörésen (a' halál' jelképén) ismerék őt meg.

Az áldozópap az ostya' egyik részével háromszor keresztet vet a' kehelyre, ezen szavakkal: ‚Pax Domini sit semper vobiscum!' „Az Úr' békéje legyen mindenkor veletek!" hogy bennünket élénken emlékeztessen Jézus' kereszthalálára, mellyet az oltáron ujra ünneplünk, hol ellenségeiért imádkozott, 's magát mindnyájunkért föláldozta, megadva mindnyájunknak halála által az Atyávali békét. Szeretettől hevülő szívvel felel a' nép: „És a' te lelkeddel." Az egész mise alatt Krisztus, mint egy, a' keresztfán üdvösségünkért megholt, ábrázoltatott. Mivel azonban föltámadása által végezte be üdvözitési müvét, azért a' kath. egyház, melly a' szent misében hálásan emlékezik Krisztus' minden titkairól, szertartásaiban föltámadását és dicsőségét is említi. Valamint a' sirban a' test és lélek isteni erő által egyesült, és Jézus ujra élni kezdett: úgy egyesíttetnek az oltári-szentségi külszínek is, hogy Üdvözítőnk bennünk a' belső kegyelem-életet megkezdje, 's így teste és vére boldog föltámadásunk' záloga légyen.

A' sz. mise' harmadik főrésze, az Áldozás. (Communio).

Valamint a' zsidók az érettök bemutatott véráldozattal nem csak lelkileg egyesültek, hanem valósággal ettek is a' föláldozott húsból, mi, rájok nézve, jele volt az áldozatbani részesülésnek: úgy az értünk véráldozatúl önmagát adta Jézus is akarta, hogy mi valósággal ennők ezen áldozat' húsát; hogy az ezen imádandó testbeni részesülés mindnyájunknak örök jelül szolgáljon, miszerint ő eme' testet magára miértünk vette, 's áldozta föl.

Az Isten megtiltotta a' zsidóknak, a' bűneikért bemutatott áldozatból enni; tanitni akarván ez által őket, hogy a' bűntöli

föloldoztatás állatok' vére által nem eszközöltethetik. Azon okból kell tehát a' hiveknek Megváltónk' testéből, mint a' büneinkérti valódi áldozatból, valósággal enniök, hogy élvezvén azt, megismerjék, miszerint az új szövetségben, Jézus' áldozatával büneink' bocsánata végképen eszközölve lön. (Mát. 26, 28.)

Nem elég, hogy kevéssel áldozás elött lelkismeretét kiki megvisgálja, szivét büneiből kitisztitsa: hanem azt erényekkel is kell ékesítenie. Ez okból tanít bennünket az egyház könyörgéseiben élő hitre, töredelmes alázatra, 's leggyengédebb szeretetre. Eddig a' pap az Atyához mindig Jézus' nevében imádkozott; most magához Jézushoz irányozza könyörgését. Kezeit összetevén, felé hajtja fejét, mint kihez keresztelö szent János mindenkit illy szavakkal utasít: „Ime az Isten' báránya!" Ön, és minden ember' büneit az Üdvözítőre teszi, ki magát husvéti bárányul oda adta, 's mindnyájunk' nevében irgalomért esd: ‚Agnus Dei', 'stb. „Isten' báránya, ki elveszed a' világ' büneit, irgalmazz nékünk!" Háromszor ismétli e' könyörgést, háromszor veri töredelmesen és bünössége' bevallásával mellét; mert a' sziv, melly bünösségét és sok hibáit, de egyszersmind a' végetlen szeretetet és irgalmat is ismeri, az Istenhez való kiáltásban, jóságának magasztalásában, nem fog lankadni. — Erre a' pap embertársai' szükségeit terjeszti a' Megváltónak elébe, különösen béke- és oltalomért esedezik. Ha egyek akarunk lenni Krisztussal, szent testébeni részesülés által, úgy egységbe kellett lépnünk már elöbb egymás közt és Krisztussal is, a' szeretet által. Az ünnepélyes isteni-szolgálatokon ekkor békecsókot szokás adni, ezen szavak' kiséretében: „Az Úr' békéje legyen veled!" melly a' keresztények' egymás közti, 's mindnyájoknak Krisztussali egységét szépen jelenti.

A' pap vágyva vágy Krisztus után; ámde fél öt méltatlanul venni magához. Azérd esd: ‚Uram Jézus Krisztus! ne engedd, hogy szent tested és véred' vétele itéletemre, 's kárhozatomra váljék; hanem eszközöld végetlen jóságod' bősége szerint, hogy az inkább lelkemnek és testemnek erösitésül legyen és segedelmül.' Most térdet hajt, jóságos Megváltóját még egyszer külsöleg imádandó; tisztelettel kezébe veszi a' szentséges testet, és bizodalmasan mondja e' szavakat: ‚Az égi kenyeret veendem magamhoz, 's az Ur' nevét segitségül hívom;' mintha mondaná: Parancsodra Uram! eszem szent testedet, és iszom szent véredet, segedelmed- és kegyelmedért esedezvén. — Ki tiszta elöttе, — ki méltó öt elfogadni? Még az egek sem tiszták elötte (Job. 15.); és mi merészkednénk vele asztalhoz ülni?

Mélyen érzi ezt a' pap, 's azért könyörög töredelmes szivvel: „Domine non sum dignus"; „Uram nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szóval mondd, és meggyógyul az én lelkem!" Háromszor könyörög, 's háromszor üti mellét, bünei' megvallásának 's töredelmének nagyságában.

Ezen utolsó, Jézushoz irányzott fohászban a' rendületlen hit imádkozik, a' szeretet, és alázatosság egymással vetekednek. Érezd szerető sziv: a' végetlen isteni dicsőség nem vonakodik benned lakozni!

Ezen előkészület után, Krisztus' szentséges testével keresztet vet magára, előbb még Jézus' áldását elfogadandó, 's azon hitét még egyszer külsőleg is bevallandó, hogy ez ugyanazon test, melly a' keresztén érettünk meghalt; és imádkozza: „A' mi Urunk' Jézus Krisztus' teste őrizze meg lelkemet az örök életre. Amen." Alázat-, hódolat-, imádás- és szeretetből mélyen lehajtja fejét, 's magához veszi az áldott szentséget.

Ezen pillanatra az egyház semmi imádságot sem rendelt; mert szó ki nem fejezheti azt, mit ekkor érez az emberi sziv. De mégis nem mindenkorra marad némán a' szeretet. Miután az Ur' édességét izlelte, szent hálaérzetre olvad, és fölkiált: „Mivel viszonozhatom Uramnak mindazt, mit velem cselekedett? Bizodalommal fogom az üdv' kelyhét magamhoz venni (a' kelyhet; mellyben üdvem' ára, éltem' itala, Megváltóm' vére foglaltatik), 's az Ur' nevét áldani fogom és segitségül hivni. Magasztalva fogom az Urat segitségül hivni, 's üdvösségemnek minden ellenetől megszabadúlok."

Ezen örvendetes vigasz-, és szeretet-ömlengések közt veszi a' pap a' kelyhet; keresztet vet a' szent vérrel magára, 's imádkozik: „A' mi Urunk' Jézus Krisztus' vére őrizze meg lelkemet az örök életre. Amen." Egyesülve Krisztussal, szive pedig az Isten' lakhelye lévén, milly áhitat, és szeretet özönli át lelkét! —

A' római szertartáskönyv (Rituale) szerint a' népnek a' szent mise alatt, mindjárt a' pap után kell áldoznia, azon okból, mivel mind az áldozás előtti, mind az utána következő imádságok nem csupán a' papra, hanem minden áldozandóra vonatkoznak.

Krisztus' szent testének vétele után, a' tálczával a' szent kenyérszin' maradványait összeszedi az ostya-abroszról, 's gondosan a' kehelybe bocsátja, hogy azokat a' szent vérrel együtt magához vegye. Mit Krisztus az apostoloknak parancsolt, midőn 5000 embert a' pusztában kielégitett, hogy a' fönmaradott mor-

zsalékokat szednék össze, azt tartja szem előtt az egyház is. Hasonló módon törekszik a' pap a' kelyhet's ujjait is, a' borrali megöntés által lemosni. Illy mély tisztelettel tartozunk a' szentségek iránt lenni.

Miután a' pap száját, kezét 's a' szent edényeket megöblitette és rendbe hozta, kezeit melle fölött összeteszi, lehajtja fejét, (legnagyobb tisztelete- és szives hálájának mindannyi kifejezései,) 's a' jobb oldalra tér, hova a' könyv vitetett, és néhány helyet olvas a' szent irásból; mellyekben többnyire az Isten' szeretete és irgalma magasztaltatik, mi pedig szeretet- és hálaadásra buzdittatunk. Erre az oltár' közepére megy, és azt áhitattal megcsókolja. Ezen csók Jézus iránti szeretetének, meg azon kérésének kifejezése, hogy az Isten mindenki' szivét áhitati közös hála- és magasztalásra egyesitse. Ezután a' nép felé fordul, kiterjeszti felé kezeit, 's a' szokott: „Ur legyen veletek"- kel üdvözli, 's a' nép viszonozza: „És a' te lelkeddel." Egymásnak az isteni kegyelem' bőségét kivánják, hogy érezhessék, milly édes az Ur szeretetében; 's milly viszonszeretettel és nagy hálával tartozunk neki.

Az oltárhoz fordul megint a' pap, és mondja: ‚Könyörögjünk!' Azután hangosan imádkozza az egyház rendelte imát, melly ugyan minden nap más, de mindenkor csak hálát foglal magában az Istentől nyert jótéteményekért, 's az élő szeretet', tiszta sziv', önmegtagadás' és minden isteni erények' kegyelmeért esd; azt vagy valamelly szentnek érdemei által, vagy közvetlen az Atya' irgalmától kérve: azonban mindenkor Krisztus, a' mi főpapunk' (ki a' szentek' szentébe értünk önvére által ment be), mint Isten' trónja előtti közbenjárónk' nevében. A' nép viszonozza: „Amen!" Az az: igenis, mi osztjuk a' kérelmet. — Elvégezvén az imádságot, az oltár' közepére áll a' pap, és hálájának kifejezésére megcsókolja az oltárt, 's a' közönséghez fordulván, mondja: „Az Ur legyen veletek," 's a' nép viszonozza: „És a' te lelkeddel." Mintha egymástól búcsút vennének, egymásnak Isten' kegyelmét kivánják, melly őket soha el ne hagyja, hanem állandóan velök maradjon. Azután mondja: ‚Ite, missa est'! „Menjetek; vége a' misének;" 's a' nép viszonozza: ‚Deo gratias': „Legyen az Istennek hála!" Krisztus Jézus közbenjárói hivatalt képviselt, 's nekünk a' kiengesztelés' és szentség' kegyelmét megszerezte. Menjetek most békével; elbocsátlak benneteket, mindezen jótéteményekkel halmozva. Az oltárhoz fordulván, összetett kezeit ráteszi, 's fejét meghajtja; azon nagy dolgokra gondol, mellyeket Isten cselekedett velünk, 's

a' maga gyarlóságára, mellyel e' szentséges hivatalt is kezelte, 's milly méltatlan volt eme' szentséges foglalatosságot végezni. Innen legalázatosabb könyörgése és kegyelemért esdő imája: hogy Isten az ő fogyatkozásai miatt isteni kegyelmének árját vissza ne tartsa, hanem engesztelést, és mindenben áldást adjon, valamint neki, ugy minden hivőknek. Abbeli teljes bizodalommal, hogy könyörgése meghallgattatott, fölegyenesedik, kezeit és szemeit égre emeli, a' fölülről jövő áldást mintegy elfogadandó, mélyen meghajtja fejét, hálája 's imádása' jeléül, hálásan megcsókolva az oltárt, a' néphez fordul, 's hangosan mondja: „Benedicat vos...' „Áldjon meg benneteket a' mindenható Isten, az Atya, Fiu és sz. Lélek!" Nem a' pap az, ki ekkor áld, hanem Isten, a' mindenható, kinek semmi sem lehetetlen, a' szent háromságban egy Isten, az Atya, ki teremtett, a' Fiu, ki megváltott, a' sz. Lélek, ki megszentelt bennünket. E' közben a' pap keresztet vet a' népre; mert csak az Atya' irgalmából, melly nekünk Jézus' kereszthalálának érdemei által jelentetett ki, nyerjük a' sz. Lélek' áldásainak bőségét.

Oltárhoz fordul ismét a' pap, sz. János' evangeliomát olvasandó: „Kezdetben volt az Ige," 'stb. De előbb még mindnyájoknak az Isten' kegyelmét kivánja: „Az Ur legyen veletek;" 's a' nép a' hitnek ugyanazon világosságát kivánja neki: „És a' te lelkeddel." Azután keresztet vet az evangeliomra, 's mondja: „Hallgassátok sz. János' evangeliomának kezdetét;" 's a' nép feleli: „Dicsőség neked Krisztus!" Valljuk szent Jánossal a' megfeszített Jézus' istenségét, 's eme' szent hitvallást közösen teszszük; és hitünk' jeléül megjeleli a' pap szent keresztvetéssel az evangeliom' elejét, azután magát; valamint a' nép is magát: hogy e' szent hiten örvendezzenek, hogy azt vallják, sziveikben szentül megőrizzék, érzelmeiket és tetteiket szerinte intézzék. E' szavaknál: „És az Ige testté lön, 's közöttünk lakozék," térdet hajt a' pap, 's vele a' hivek, hogy az Atyának testté lett örök Igéjét imádják, önmagukat pedig megalázzák, 's előtte porba hulljanak; mert megjelenése a' legimádandóbb szeretet, melly emberalakban rejlett, Isten' dicsőségét az embereknek kijelentendő. Végezetül bensőleg megilletődött szivvel mondják mindnyájan: „Legyen az Istennek hála!" Vajha egész életünk egy élő, és szeretetben munkás hit által nyilatkozó hála lenne!

A' HALOTTAKÉRTI SZENT MISE' SZERTARTÁSAI.

Jóllehet a' pap minden sz. misében megemlékezik és könyörög az Urban megholtakért, jóllehet minden szent mise a' holtak' javára fordítható: mindazáltal már a' legkorábbi időkben rendelte az egyház, hogy bizonyos napokon a' szent mise olly szertartásokkal mutattassék be, mellyeknél fogva a' hívek lássák, miszerint ezen isteni-tisztelet főleg a' megholtakért vitetik végbe.

A' halottak' közös évfordulati napján kivül, még minden megholt hiveért nyilvános imádságot és áldozatot is rendelt: a' kimulás' napján; 3-ik, 7-ik és 30-ik napon a' halálozás után; 's évenkint a' kimulás' évfordulati napján. Elődeink ezen, hivő társaik' kimulása utáni napokat, áldozat- és imádságoknak szentelték. Elmentek meglátogatni sirjokat, és esedeztek az Urhoz a' megholtakért; összegyültek az egyházban, jelen voltak az engesztelő áldozaton; kérék Jézust, hogy valamint ő harmad napon halottaiból dicsőségesen föltámadott, 's a' tisztitó-helyből (purgatoriumból) minden lelkeket diadalmasan vezetett be örök dicsőségébe: úgy azon holtak' lelkeit is, a' kikért esedeztek, az örök üdvre magához hivni méltóztassék! — Hetedik napon ismétlék az áldozatot és imádságot. Megemlékeztek a' Mindenhatónak végetlen jóságáról, ki, midőn az eget és földet, 's mindent, mi csak létezik, teremtette, a' hetedik napot nyugalom által megszentelte; kérék őt, részesítené a' megholtakat is kimerithetlen irgalma szerint az üdvösséges nyugalomban. A' 30-dik napon mindez megujittatott. Ezt ők Izrael' fiaitól tanulták, kik halottaikat, kiknek emlékezetök tiszteletben volt, 30 napig siratták. Igy Mózes, igy Áron is, 30 napig gyászoltattak. Igy mentek a' hivek 30 nap' lefolyta után ismét Isten' szine elébe; áhitatuk' ezen állandósága, 's a' szentséges áldozat' ereje által, a' megholtaknak váltságot szerzendők.

A' holtakérti áldozatoknál mindaz elhagyatik, a' mi örömet és örvendezést jelent, 's használtatik, a' mi gyászt és áhitatot gerjeszt.

A' pap fekete miseruhába van öltözve. — Elkezdvén a' misét, a' legalsó oltárlépcsőnél nem mondja a' 42-ik zsoltárt, mellyben Dávid örvend az Ur' templomába mehetés miatt; mivel az egyház megemlékezik róla, hogy a' megholtak' lelkei a' tisztulás' helyén vannak, 's az Ur' örömébe, 's mennyek' országába bemenniök még nem szabad. A' misekezdeti imádságnál a'

pap nem vet magára, mint egyébkor, keresztet, hanem a' könyvre; megemlékezvén szenvedő testvéreiről, irántuk való irgalomért esd, és tüstént ama' szivkérelmet kezdi: „Adj Uram! örök nyugodalmat a' Krisztusban elhúnytaknak, 's az örök világosság fényeskedjék nekik!" E' vérnélküli áldozatot az egyház nem annyira magáért, mint a' szenvedő lelkekért akarja végezni; azért nem magára, hanem a' könyvre vet a' pap keresztet.

Az angyali dicsérőének: „Dicsőség" 'stb. (Gloria), nem énekeltetik, a' gyász' jeléül: mivel t. i. a' lelkek még nem állanak a' szent angyalokkal az isteni bárány' trónja előtt, 's még nekik nincs megengedve a' mennyei dicséretet azokkal együtt énekelhetni. A' leczke 's evangeliom közt ‚Alleluja' nem mondatik; mert a' szenvedő lelkeknek még nincs megengedve, a' vidáman hangzó alleluját a' szentek' seregével együtt zengedezni; hanem az egyház gyászolván a' tisztitó helyen szomorgókkal, imádja Istennek itéletbeni igazságát, és irgalomért esd, melly Jézus Krisztusban adatott, e' szavakkal:

A' haragnak szörnyü napja,
A' világot elhamvasztja;
Dávid és Szibilla mondja.

Milly nagy fog félelmünk lenni,
Ha biránk meg fog jelenni,
Mindenért hűn számot venni!

A' trombita' bűvös hangja
Sír' lakóit fölriasztja,
'S mind a' trón' elébe hajtja.

Természet 's halál remegnek,
Ha a' holtak mind fölkelnek,
És végitéletre mennek.

Az irott könyv fölnyittatik,
Hol minden benfoglaltatik,
Miről kiki vádoltatik, 'stb.

Evangeliom előtt nem imádkozik áldásért a' pap, sem evangeliom' olvasása után a' könyvet meg nem csókolja; mivel a' megholtak, kikért az áldozat bemutattatik, még nem nyer-

ték el az isteni ige' teljes áldását, sem az örök béke' csókját, 's az Istennel való végképeni egyesülést. A' bor' fölajánlásakor sem vettetik kereszt a' vizre; mivel a' viz az élö hiveket ábrázolja; ezen áldozat' föhatása pedig nem az élöknek, hanem a' holtaknak sajátjává válik.

Áldozás elött mondja ugyan a' pap háromszor: „Isten' báránya, ki elveszed a' világ' büneit!" de nem mondja, mint egyébkor: „Irgalmazz nekünk!" 's nem üti mellét; hanem ekkép esd: „Add meg nekik a' nyugodalmat! Add meg nekik az örök nyugodalmat;" hogy elismerjük, miszerint az ártatlan bárány' vére, tulajdonképen a' megholtak' üdvére, és szenvedéseik' enyhitésére, mintegy kiöntetik. A' békeérti könyörgés nem mondatik el, békecsók a' papság közt nem adatik; mert ezen imádság és csók a' még küzdö egyház' békéjére vonatkozik, az elholtak pedig még nyugalomra nem jutottak, az Istenneli teljes kiengesztelödés' csókját még nem nyerték el.

A' mise' végén nem mondatik az ünnepélyes: „Ite, missa est!" hanem gyászhangon esd a' pap: „Requiescant in pace!" ‚Nyugodjanak békeségben!' Miért a' pap mise' kezdetén esedezett, azért könyörög annak végén is, hogy Isten nekik nyugodalmat adjon, miszerint Isten' szeretete 's békéje áradjon rájok, szenvedéseiket enyhítse, rövidítse.

A' népre áldás nem adatik; mindeneknek intésül, hogy a' legkisebb fogyatkozás, a' legkisebb bün is akadály, mellynél fogva Istentöl teljes áldást nem nyerhetünk; mint ez azon lelkekkel történik, mellyek bizonyos tökéletlenségek miatt az örök áldás' bőségéből még némi idöre ki vannak zárva.

Mint emlékeztetnek a' szent miseáldozati szertartások Krisztus' kinszenvedésére.

‚Valahányszor ezen kenyérböl enni, 's ezen kehelyböl inni fogtok, az Ur' halálát hirdessétek, mig nem eljön'. (I. Kor. 11.)

Mindenütt valljátok és tanitsátok, hogy midön Jézus' sz. testét és vérét az oltáron látjátok, ez épen annyi, mint ha a' Kalvária' hegyén halálának ismétlését és megujitását szemlélnétek. Ez az Üdvözitö' czélja, ez az egyház' szándéka, 's a' jánbor lelkek' dicséretes szokása. Azért a' szent mise' szertartásait, mindent, mit a' pap az oltárnál imádkozik és végez, minden ruházatát, helyzetét, mozdulalát, mindent Jézus' szenvedéseinek és halálának körülményeire magyaráztak.

Ha az oltárhoz járul a' pap, úgy az Üdvözitőt látják, a' mint a' gethszemani kerthez közelít; mikor a' mélyen meghajolt pap a' nyilvános bünvallást imádkozza, ekkor ő Krisztus Jézust ábrázolja, ki az olajfák' hegyén leborúlva, büneink fölött véres verítékkel és halálos szorongások közt töredelmeskedett. Ha az oltárt megcsókolja a' pap, úgy azt látjuk, mint árultatik el Judástól csókkal a' Megváltó, mint adatik át és fogatik el, 's mint hurczoltatik egyik itélőszéktől a' másikhoz. Mikor az evangeliom olvastatik, akkor Jézus a' főpapok és kormányzó előtt nyilván állitja istenségét; ha a' kehely lefödetik, 's az áldozati adomány oltárra tétetik, úgy ezzel is az ártatlan Megváltó ábrázoltatik, ki megmeztelenítve oszlophoz köttetett, embertelenül megostoroztatott, és marczangoltatott. Midőn a' pap kezeit mossa, arra emlékeztetünk, hogy az igazságtalan bíró az Isten' fiát igazságtalanul halálra itélte, 's kezeit megmosta. A' dicséret: „szent, szent, szent a' seregek' ura Istene!" elönkbe tünteti, hogy épen azok, kik kevéssel előbb azt kiálták: ‚Áldott, ki az Úr' nevében jö!' csakhamar egész dühhel ordítozák: ‚El vele! feszítsd meg! feszítsd meg őtet!'

Az áldozópap' csendes imája emlékeztessen ama' csendes önmegadásra, mellyel Jézus a' halálitéletnek magát alávetette, keresztjét magára vette, 's azt a' kivégeztetés' helyére vitte. A' szentséges test és vér' fölemelése annak jele, mint szegeztetett Jézus a' gyalázatos keresztre, mint emeltetett föl, és tétetett ki minden népeknek látványul. Midőn az Úr' imádságát, a' hét kérésből állót mondja a' pap, arról elmélkedhetni, miként a' fölfeszített Megváltó, halála előtt hét szavat mondott. — A' kenyér' sz. szinének széttörése annak jelképe, hogy a' halál Jézus' lelkét testétől elválasztotta. Az áldozás Krisztus' temetésének emlékét kelti föl; az arra következő imádságok pedig, a' Megváltó' dicsőséges föltámadása felöli elmélkedés által, az ajtatosságot ébresztik, 's a' pap' végáldásánál fölemelkedik lelkünk, és Jézusra gondol, kitanitványait, mielőtt égbe fölmenne, megáldá.

III.

A' SZ. MISE, MIKÉNT AZT A' PAP AZ OLTÁRNÁL MONDJA.

(*A' pap imádkozik az oltár' zsámolyánál, mondván:*)
Atyának, Fiúnak és sz. Lélek Istennek nevében. Amen.
Pap. Bemegyek Isten' oltárához.

Nép. Az én örömem' és ifjuságom' Istenéhez.

P. Szolgáltass nekem igazságot, Ur Isten! 's védelmezd ügyemet a' kegyetlen nemzetség ellen; a' gonosz és álnok férfiútól szabadíts meg.

N. Te vagy erős oltalmam, Isten! Miért vetettél tehát meg? Miért kell szomorún járnom, nyomorgattatva az ellenségtől?

P. Bocsásd ki világosságodat és igazságodat: azok vezessenek el engem a' te sz. hegyedre, 's vigyenek hajlékidba.

N. 'S bemegyek Isten' oltárához, az én örömem' és ifjuságom' Istenéhez.

P. Hárfa' zengése mellett dicsérlek téged Isten! én Istenem! Miért vagy tehát szomorú lelkem, és miért vagy háborodásban?

N. Bízzál Istenben, mert még dícsérni fogom öt, arczom' örvendeztetőjét és Istenemet.

P. Dicsőség az Atyának, Fiúnak és sz. Lélek Istennek.

N. Mint kezdetben vala, most és mindenkor és örökkön örökké. Amen.

P. Bemegyek Isten' oltárához.

N. Az én örömem' és ifjuságom' Istenéhez.

P. A' mi segedelmünk az Ur' nevében van.

N. Ki az eget és földet teremtette.

P. (Confiteor.) Gyónom a' mindenható Istennek, a' boldogságos és mindenkor szüz Máriának, sz. Mihály főangyalnak, ker. sz. Jánosnak, sz. Péter és sz. Pál apostoloknak, minden szenteknek, és nektek atyámfiai! hogy fölötte vétkeztem gondolattal, szóval és cselekedettel. Én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem! Kérem azért a' bold. és mindenkor szüz Máriát, sz. Mihály főangyalt, ker. sz. Jánost, sz. Péter és sz. Pál apostolokat, minden szenteket, és titeket atyámfiai! imádkozzatok érettem Istennél a' mi Urunknál.

N. Irgalmazzon neked a' mindenható Isten, 's megbocsátván büneidet, örök életre vezessen.

P. Amen.

N. Gyónom a' mindenható Istennek 'stb. *(Mint fönebb; csakhogy* „atyámfiai" *helyett*, „neked atyám" 's „téged atyám" *mondatik.)*

P. Irgalmazzon nektek a' mindenható Isten, 's megbocsátván büneiteket, örök életre vezessen.

N. Amen.

P. Vétkeink' elengedését, föloldozását és bocsánatát adja meg minekünk a' míndenható 's irgalmas Isten.

N. Amen.
P. Isten! hozzánk fordulva, fölélesztesz minket.
N. 'S a' te néped örvendeni fog benned.
P. Mutasd meg nekünk Uram! irgalmasságod'.
N. 'S a' te üdvedet add meg nékünk.
P. Uram hallgasd meg könyörgésemet.
N. És kiáltásom jusson elődbe.
P. Az Ur legyen veletek!
N. És a' te lelkeddel!
(Ekkor a' pap fölmegy az oltárhoz, és menet közben mondja:)
Könyörögjünk! Kérünk téged Urunk! törüld el vétkeinket, hogy a' szentek' szentébe tiszta szivvel bemenni méltók legyünk. A' mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.
(Az oltár' közepén meghajol, mondván:)
Kérünk téged Urunk! ama' szenteknek, kiknek ereklyéi itt vannak, 's minden szentek' érdemei által, hogy minden büneimet megbocsátani méltóztassál. Amen.

A' TULAJDONKÉPENI MISE.

Misekezdet (Introitus).

(A' pap a' leczke' szárnyán, vagyis az oltár' jobb oldalán:) Áldott legyen a' sz. Háromság, és osztatlan Egység. Mondjunk hálát neki, mert irgalmasságot cselekedett vélünk. (*Zsolt.* 8.) Isten, mi Urunk! milly csudálatos a' te neved az egész földön. Dicsőség az Atyának, Fiúnak és sz. Lélek Istennek, 'stb.
Jegyzet. E' misekezdet a' vasár- és ünnepnapok' különbségéhez képest változik.
P. (*Az oltár' közepén.*) Uram irgalmazz nekünk!
N. Uram irgalmazz nekünk!
P. Uram irgalmazz nekünk!
N. Krisztus irgalmazz nekünk!
P. Krisztus irgalmazz nekünk!
N. Krisztus irgalmazz nekünk!
P. Uram irgalmazz nekünk!
N. Uram irgalmazz nekünk!
P. Uram irgalmazz nekünk!
Jegyzet. A' könyörület- 's kegyelemérti fohászkodás után, azonnal következnek a' hála- 's örömkifejezések a' Krisztus általi megváltatásunkért, vagyis a' ‚Dicséret', másképp: Angyali ének (Gloria). *Melly misékben nem mondatik ez, már fönebb volt emlitve.*

Dicséret (Gloria).

Dicsőség Istennek a' magasságban, 's béke a' földön a' jóakaratu embereknek! Dicsérünk téged, áldunk téged, imádunk téged, dicsőítünk téged; hálákat adunk neked a' te nagy dicsőségedért. Ur Isten! mennyei király! mindenható Atya Isten! Ur Jézus Krisztus, egyszülött fiú, Urunk Istenünk! Isten' bárányа, az Atyának fia; ki elveszed a' világ' büneit, irgalmazz minékünk! Ki elveszed a' világ' büneit, fogadd be könyörgésünket. Ki ülsz az Atyának jobbján, irgalmazz mi nékünk. Mert te egyedül szent, egyedül úr, egyedül vagy a' legfönségesb, Jézus Krisztus, a' sz. Lélekkel együtt az Atya Isten' dicsőségében. Amen.

(A' pap megcsókolja az oltárt, 's a' néphez fordul, mondván:)

P. Az Ur legyen veletek.

N. És a' te lelkeddel.

Közimádság (Collecta).

P. *(A' leczke' szárnyán, az oltár felé fordulva:)* Könyörögjünk! Örök mindenható Isten! ki megadtad szolgáidnak, hogy az igaz hitvallásban az örök sz. Háromság' dicsőségét megismerjék, 's a' fölség' hatalmában az egységet imádják; kérünk téged, hogy ugyanazon hit' ereje által mindenkor valamennyi viszontagságoktól megoltalmaztassunk. A' mi Urunk Krisztus Jézus, a' te fiad által, ki veled él és uralkodik, a' sz. Lélekkel egyetemben Isten örökkön örökké. Amen.

Jegyzet. Ezen imádság a' vasár- és ünnepnapokhoz képest változik, mint ezek alább maguk' helyén előfordulnak. A' különös szükségekben mondandó imádságok, e' könyvnek több helyein föllelhetők: mellyekre nézve lássd a' tárgymutatót. Néhány itt következik.

Könyörögjünk!

Fogadd el Ur Isten! a' papnak, néped' üdveérti imádságát kegyelmesen. Te tudod, mire van szükségünk, 's te szivesen megadod gyermekeidnek, mi nekik jó 's üdvösséges. Juttasd tehát nekünk is mennyei segedelmedet; 's hogy bizton remélhessük azt, a' miért könyörgünk, add nekünk kegyelmedet, és jó szellemedet, hogy mindenek elött téged Ur Isten! egész szivünkböl keressünk, vágyainkat 's törekvéseinket mindenkor a' valódi javakra irányozzuk: hogy igy szeretetedben megszilárdulva, semmiféle kisértet se legyen képes bennünket töled elszakitni.

Irgalmas Isten és Atya! büneinknek igaz bánatával, 's a'

veled leendő örök egyesülés' legbensőbb vágyával akarjuk megkezdeni szent fiad', Urunk Jézus Krisztus' halál-áldozatának ismételését, hogy ez által megváltásának gyümölcseit magunknak ujolag biztositsuk. Segíts minket szeretett mennyei Atyánk! hogy mi ez által az uj-szövetség' feltörhetlen titkának, 's a' Krisztus által veled ismét kibékitett emberiség' minden nyereményeinek, teljesen és állandóan, részesei lehessünk. Adj erőt, hogy mint megváltottjai, a' szentségre szilárdúl törekedjünk, szavait, bensö szeretettel 's hálával eltelve hallgassuk, kövessük nyomdokait, példája szerint jámborul, tisztán és áhitatban éljünk, 's az általa szerzett szentségek' erejével, a' hitben állhatatosságot, a' reményben vigasztalást, a' szeretetben növekedést nyervén, a' sz. érzelem- és életmódban éltünk' végeig állandóan megtartassunk. A' mi Urunk Jézus Krisztus, a' te fiad által, ki veled 'stb.

Jézus Krisztus, élő Isten' fia! ki halálod által a' világnak életet adtál, 's nekünk test- és véred' titokteljes szentségében egy jövendő örök dicsőség' zálogát hagytad: engedd, hogy lelkünk eme' sz. tested' és véred' vétele által az örök életre tápláltassék és őriztessék, és hogy méltók lehessünk egykor istenséged' fényében imádhatni, kit itt sz. asztalodnál, mint égi örökségünk' zálogát veszünk magunkhoz; ki élsz és uralkodol az Atya- és sz. Lélekkel egyetemben 'stb.

Leczke.

(A' leczke, valamint az imádság és evangeliom is, az idők- és ünnepek-, vagy a' szükségekhez képest, mellyek a' sz. misében Istennek előterjesztetnek, különböző szokott lenni. A' fönebbi misekezdethez: „Áldott legyen a' sz. Háromság," sz. Pál apostol', romaiakhoz irt levelének 11. fej. 33—36 verseiből vett eme' leczke tartozik:)

(Lectio.) Óh Isten' bölcseségének és tudományának mélységes gazdagsága! milly megfoghatlanok az ő itéletei, 's megvisgálhatlanok útjai! Mert kiláthatja be az Úr' végzéseit? Vagy ki volt tanácsosa? Vagy ki adott előbb valamit neki, hogy annak visszaadathassék? Mert ő töle, általa 's ő benne vannak mindenek; ő neki legyen dicsőség örökké. Amen.

Nép. Hála Istennek!

Pap. (Lépcsőének, *azaz:* Graduale.) Áldott vagy Uram! ki belátsz a' mélységekbe 's kherubokon ülsz! Áldott vagy Uram, az ég' erősségében, és dicsérendő örökké. Alleluja, alleluja! Áldott vagy Urunk! Atyáink' Istene! 's dicséretes örökké. Alleluja.

*(A' pap az oltár' közepén mondja; mi a' * után van, azt halotti miséken elhagyva:)*

(Munda cor.) Tisztítsd meg szivemet és ajkaimat mindenható Isten! Ki Izaiás proféta' ajkait égő szénnel megtisztítád: úgy tisztíts meg szeretetreméltó irgalmad' telje szerint engem, hogy sz. evangeliomodat méltán hirdethessem; a' mi Urunk Krisztus által. * Az Úr áldjon meg minket! Az Úr legyen szivemben 's ajkaimon, hogy evangeliomát méltán 's illöen hirdessem. Amen.

P. Az Úr legyen veletek!

N. És a' te lelkeddel!

P. Halljatok egy szakaszt sz. Máté' evangeliomából (28. fej).

N. Dicsöség neked Urunk!

Evangeliom.

(In illo tempore.) Az időben mondá Jézus az ő tanitványinak: Adatott nekem minden hatalom mennyben és földön. Elmenvén azért, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén öket az Atya, Fiú, és sz. Lélek' nevében; tanítván öket megtartani mindazt, a' mit parancsoltam nektek; 's íme én veletek vagyok mindennap, a' világ' végezetéig.

N. Dícséret neked Krisztus!

P. *(Az evangeliomot megcsókolván, mondja:)* Az evangeliom' szavai által törültessenek el büneink. *(Ezután a' ‚Hiszek-egy'-et imádkozza.)*

Hitvallás. (Credo.)

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, menny és föld' teremtöjében, minden látható és láthatlan dolgok' alkotójában. És az egy Jézus Krisztus urunkban, Istennek egyszülött 's az Atyától öröktől fogva született fiában; ki Isten az Istentől, világosság a' világosságtól, igaz Istentől igaz Isten; ki született és nem alkottatott; ki egymivoltu az Atyával: ki által mindenek alkottattak. Ki értünk, emberekért, 's üdvösségünkért leszállott a' mennyből. *(Itt térdet kell hajtani.)* 'S a' sz. Lélek által szüz Máriától megtestesült, 's emberré lett. Pontius Pilátus alatt érettünk keresztre is feszittetett, kínhalált szenvedett és eltemettetett. 'S harmad napon a' sz. irások szerint föltámadott; 's fölment a' mennyekbe, hol ül az Atyának jobbján; és eljövend ismét dicsőséggel, itélni az eleveneket és holtakat; kinek országa nem

nem érend véget. Hiszek a' sz. Lélekben is, Urunk- és éltetőnkben, ki az Atyától és Fiútól származik, és az Atyával 's Fiúval együtt imádtatik és dicsőittetik; ki a' profétáknak által szólott. Hiszek egy szent, közönséges (katholika) és apostoli anyaszentegyházat; vallok egy keresztséget büneink' bocsánatjára, 's várom a' holtak' föltámadását, 's a' jövendő örök életet. Amen.

P. (Megcsókolja az oltárt, 's a' néphez fordulva, mondja:) Az Úr legyen veletek!

N. És a' te lelkeddel!

Fölajánlás. (Offertorium.)

(A' pap az oltárhoz visszafordulván, csendben imádkozza:)

Áldott legyen az Atya, 's az Istennek egyetlen Fia és a' sz. Lélek; mert irgalmas volt irántunk. *(Tob. 12.)*

(A' kelyhet leleplezi, 's az ostya' fölajánlásánál mondja:)

(Suscipe sancte Pater.) Fogadd el sz. Atya! mindenható örök Isten! e' szeplőtelen áldozatot, mellyet én méltatlan szolgád fölajánlok neked élő és igaz Istenemnek, az én számtalan büneimért, megbántásaim- és fogyatkozásaimért, 's minden itt jelenlevőkért, de még valamennyi, mind élő, mind pedig megholt keresztény hivekért is, hogy nekem és nekik örök üdvösségünkre váljék. Amen.

(A' pap bort tölt a' kehelybe, 's mialatt ahhoz néhány vizcseppet önt, mondja:)

(Deus, qui humanae.) Isten! ki az emberi lény' méltóságát csudálatosan alkottad, 's még csudálatosabban megujitottad: add nekünk, e' víz' és bor' titkos értelmü összevegyítése által, annak istenségében részesülhetni, ki emberiségünk' részese lenni méltóztatott, a' te fiad, Jézus Krisztus Urunk, ki veled és a' sz. Lélekkel egyetemben uralkodik, Isten, örökkön örökké. Amen.

(A' kehely' fölajánlásánál pedig:)

(Offerimus Tibi.) Fölajánljuk néked Urunk! az üdvösség' kelyhét; kérve kegyelmedet, hogy isteni fölséged' szine elébe, a' mi 's az egész világ' üdvéért, kellemes illattal emelkedjék. Amen.

(In spiritu humilitatis.) Alázatosság' szellemében és töredelmes szivvel járulva Urunk! hozzád, fogadj be minket, és engedd meg Ur Isten! mai nap, sz. színed előtt áldozatunkat úgy bemutatni, hogy az tetszésed' nyerhesse.

(Veni sanctificator.) Jöjj el megszentelő, mindenható örök Isten! 's áldd meg ✝ ez áldozatot, melly a' te sz. neved' dicsőségére készitteték el.

(Mialatt a' pap kezét mossa, a' 25-dik zsoltárt mondja:)

(Lavabo.) Megmosván kezeimet ártatlanságban, körüljárom oltárodat Úristen!

Hogy hangosan dicsérjelek téged, és minden csudatetteidet elbeszéljem.

Szerettem Uram! házadnak ékességét, 's lakhelyét a' te dicsőségednek.

Ne veszítsd el lelkem' a' bűnösökkel, 's éltemet a' vérszomjazókéval;

Kiknek kezeikben gonoszság van, 's jobbjok telve megvesztegető ajándékkal.

Én pedig feddhetlenül fogok élni; szabadíts meg, és könyörülj rajtam.

Lábam egyenes úton állott; a' gyülekezetekben Uram! áldani foglak téged.

Dicsőség az Atyának, és Fiúnak 'stb.

(Ezután az oltár' közepére megy, és meghajolva imádkozza:)

(Suscipe Sancta Trinitas.) Fogadd el óh sz. Háromság emez áldozatot, mellyet fölajánlunk neked, a' mi Urunk Jézus Krisztus' kínszenvedése-, föltámadása- és mennybemenetelének emlékezetére, 's a' bold. és mindenkor szüz Mária', ker. sz. János', sz. Péter és Pál apostolok', 's valamint ezen, ugy minden szentek' tiszteletére: hogy nekik tiszteletökre, nekünk pedig üdvösségünkre váljék, 's méltóztassanak mennyekben esedezni mi értünk, ők, kiknek emlékezetét mi a' földön megujitjuk. Ugyanazon Krisztus Urunk által. Amen.

(Ekkor a' pap az oltárt megcsókolja, a' néphez fordúl, 's mondja:)

(Orate fratres.) Imádkozzatok atyámfiai! hogy az én, 's a' ti áldozatotok kedves legyen Isten, a' mindenható Atya előtt.

Nép. (Suscipiat.) Fogadja el az Úr, kezeidből, ezen áldozatot, nevének dicsőségére, a' mi 's az egész anyaszentegyház' üdvösségére.

Csendes ima. (Secreta.)

Kérünk téged Urunk Istenünk! szenteld meg e' fölajánlott áldozatot sz. nevednek segitségül-hivása által, 's tégy minket általa örök és tökéletes áldozattá. A' mi Urunk Krisztus Jézus, a' te fiad által, ki veled él és uralkodik, a' sz. Lélekkel egyetemben Isten. *(Itt a' pap fölemeli hangját, 's énekli, vagy fenszóval mondja:* Per omnia Saecula Saeculorum, azaz:)

P. Örökkön örökké.

N. Amen.

P. Az Úr legyen veletek!
N. És a' te lelkeddel!
P. Szivünket föl!
N. Emeljük az Úrhoz.
P. Adjunk hálákat Urunk-Istenünknek!
N. Méltó 's igazságos.

Elömise (Praefatio *).

P. (Vere dignum et justum est.) Valóban méltó 's igazságos, illő és üdvös, hogy mi neked mindenkor és mindenütt hálákat adjunk, szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten! Ki egyszülött Fiaddal, és a' sz. Lélekkel, egy Isten 's egy Ur vagy; nem ugyan a' személy' egyetlenségére, hanem az egy lényeg' háromságára nézve. Mert a' mit a' te dicsőségedről, kijelentésed szerint hiszünk, ugyanazt érezzük Fiadról, ugyanazt a' sz. Lélekről, minden megválasztó különböztetés nélkül; hogy az igaz és örök Istenséget vallván, a' személyekbeni sajátság, 's a' lényegbeni egység, 's a' méltóságbani egyenlőség is imádtassék. Mellyet az angyalok és főangyalok, de még a' kherubok és szerafok is dícsérnek; kik nem szünnek naponkint egy szóval kiáltani, mondván:

Szent! szent! szent a' seregek' ura Istene! Telve az ég és föld dicsőségeddel! Hozanna a' magasságban! Áldott, ki az Ur' nevében jö! Hozanna a' magasságban!

Kánon.

(Te igitur Clementissime.) Téged azért legkegyelmesb Atya! a' te Fiad, Urunk Jézus Krisztus által, alázatosan kérünk, 's könyörgünk, hogy vedd kegyesen, 's áldd meg ez ajándékokat ✝, ez adományokat ✝, e' szent és tiszta áldozatokat ✝, különösen a' melylyeket neked a' te közönséges anyaszentegyházadért fölajánlunk, méltóztassál azt békeségben föntartani, megőrizni, egyesiteni 's kormányozni az egész föld' kerekségén, a' te szolgáddal, N. pápánkkal, 's püspökünkkel N., 's királyunkkal N., és a' közönséges és apostoli hitnek minden igazhitü vallói- 's tisztelőivel együtt.

---

*) Ezen elömise a' sz. Háromság' ünnepén, minden vasárnap, és a' sz. háromsági fogadott (votiva) miséken mondatik. A' többi ünnepek-, és köznapokra való elömisék alább jönek elő.

Élőkérti megemlékezés. (Memento.)

Emlékezzél meg Uram! szolgáid- és szolgálóidról *(itt azon élők emlittetnek, kiknek jóllétökért különösen szándokunk imádkozni)*, 's minden jelenvalókról, kiknek hite 's ajtatossága tudva van előtted, kikért fölajánljuk, vagy kik neked a' dicsőités' eme' szent áldozatát fölajánlják önmaguk-, és minden hozzájok tartozókért, lelkök' váltságaért, üdvösségök és boldogságuk' reményéért, 's kik neked örök, élő, 's valóságos Istennek tett fogadásaikat teljesítik.

(Ezután a' szentek' közbenjáró esedezéseit is bemutatja:)

(Communicantes.) Egyességben a' szentekkel, 's tisztelettel emlékezvén főleg a' dicsőséges és mindenkor szüz Máriáról, — Jézus Krisztus, Urunk és Istenünk' anyjáról, — valamint a' te boldog apostolid- és vértanuidról is, Péter- és Pálról, András-, Jakab-, János-, Tamás-, Jakab-, Fülöp-, Bertalan-, Máté-, Simon- és Thádéról, Linus-, Kilit-, Kelemen-, Kszisztus-,Kornél- és Czyprián-,Lőrincz-,Khryzogon-, János- és Pálról, Kozma- 's Demjénről, 's valamennyi szenteidről; engedd, hogy ezek' érdemeit és esedezéseit tekintve, pártfogásod' segedelmétől mindenben támogattassunk. Ugyanazon Krisztus urunk által. Amen.

(A' pap kezeit az áldozati adományok fölott tartja, mondván:)

(Hanc igitur.)Szolgáidnak azért, valamint az egész népednek emez áldozatát, kérünk téged Urunk! vedd kegyesen, 's engedd napjainkat a' te békédben folyni, 's az örök kárhozattól megmentve, választottaid' seregébe számittatni. A' mi Urunk Krisztus által. Amen.

(Megáldja a' kenyeret és bort:)

(Quam oblationem.) Méltóztassál óh Isten! ez áldozatot mindenben ✝ áldottá, neked ✝ ajánlottá, általad helyeseltté ✝, észszerü- ✝ és kedvessé ✝ tenni, hogy számunkra, Urunk Jézus Krisztus-, a' te legkedvesebb Fiadnak teste- 's vérévé váljék.

Ki szenvedése előtt egy nappal a' kenyeret az ő szent és tiszteletes kezeibe vévén, és szemeit az égre, te hozzád, mindenható Atyjához emelvén, 's neked hálákat adván, azt megáldá ✝, megtöré, 's tanitványinak adta, mondván: vegyétek, 's egyetek ebből mindnyájan:

Átváltozás (Consecratio), 's Urfölmutatás. (Elevatio.)

(Hoc est enim.) Mert ez az én testem.

(A' pap a' sz. ostyát fölemeli 's megmutatja a' népnek, melly a' szentség' imádására térdre borúl; ezután veszi a' kelyhet, és mondja:)

(Simili modo.) Hasonlóképen miután vacsorála, vevén e' drága kelyhet is az ő szent és tiszteletes kezeibe, 's neked ismét hálákat adván, megáldá ✝, 's tanitványinak adta, mondván: vegyétek, 's igyatok ebből mindnyájan:

(Hic est enim.) Mert ez az én véremnek kelyhe, az új 's örök szövetségben; a' hit' titka; melly értetek és sokakért kiontatik, a' bűnök' bocsánatjára.

Ezt valahányszor tenni fogjátok, tegyétek az én emlékezetemre.

('S most a' pap a' kelyhet is fölemeli.)

Urfölmutatás után.

(Unde et memores.) Miértis Urunk! mi, a' te szolgáid, valamint a' te szent néped, megemlékezvén ugyanazon Fiad-, Krisztus urunknak mind boldogitó kinszenvedéséről, mind halottaiból lett föltámadásáról, úgy szinte dicsőséges mennybe-meneteléről is, bemutatunk szent fölségednek, a' te ajándékid- 's adományidból egy tiszta áldozatot ✝, sz. áldozatot ✝, szeplőtelen áldozatot ✝, az örök élet' sz. kenyerét ✝, 's az örök üdvösség' kelyhét ✝.

(Supra quae.) Mellyekre kegyelmes és derült tekintettel nézni, 's azokat kedvesen fogadni méltóztassál, mint kedvesen méltóztattál a' te jámbor szolgád Ábel' ajándékát, 's Ábrahám patriárkhának áldozatát fogadni, valamint ama' szent és szeplőtelen áldozatot is, mellyet neked főpapod Melkhizedek fölajánlott.

(Mélyen meghajolva, 's az oltár fölött összetett kezekkel:)

(Supplices te rogamus.) Alázattal kérünk téged mindenható Isten! parancsold ezeket sz. angyalod' kezein magas oltárodra, isteni fölséged' szine elébe vitetni: hogy mindnyájan, kik ezen oltárról részesülve *(megcsókolja az oltárt)*, Fiadnak szentséges testét ✝ és vérét ✝ magunkhoz veszszük, minden mennyei áldás- és malaszttal elteljünk. Ugyanazon Krisztus urunk által. Amen.

Emlékezés a' holtakért.

(Memento etiam.) Emlékezzél meg Uram N. N. szolgáid- és szolgálóidról is *(itt azon elhunytak neveztetnek meg, kiket Isten' irgalmába különösen akarunk ajánlani)*, kik a' hit' jelével kimultak előttünk, és szunnyadnak a' béke' ölében. Nekik és valamennyi, Krisztusban elhunytaknak adj, kérünk téged Urunk! örök nyugodalmat. Ugyanazon Krisztus Urunk által. Amen.

(Nobis quoque peccatoribus.) Nekünk is a'te bünös szolgáidnak, kik irgalmad'sokaságában reménylünk, méltóztassál némi részt 's helyet engedni, sz. apostolid és vértanuid', János, Ignácz, Mátyás, Barnabás, István, Sándor, Marczellin, Péter, Felicitas, Perpetua, Ágota, Lucza, Ágnes, Cziczelle, Neszte és minden szenteid' társaságában: kik közé minket, nem, mint érdemünk' jutalmazója, hanem mint bocsánat' osztogatója fogadj be. A' mi Urunk Krisztus által.

Ki által minden jót teremtesz †, megszentelsz †, éltetsz †, megáldasz †, és adsz nékünk. Ö általa †, ö vele †, 's ö benne † adatik néked mindenható Atyaisten †, a' sz. Lélekkel egyetemben, minden tisztelet † és dicsöség.

P. Örökkön örökké.

N. Amen.

(S ezzel a' csendes mise be van fejezve; most következnek' az áldozás előtt- és alatti imádságok.)

Az Ur' imádsága (Pater noster).

P. Üdvözitönk' üdvös parancsa és isteni tanitásai által oktattatván, bátorkodunk mondani:

Mi Atyánk, ki vagy mennyekben! szenteltessék a' te neved; jöjjön el a' te országod; legyen a' te akaratod, miképen mennyben, azonképen a' földön is; mindennapi kenyerünket adjad nekünk ma; és bocsásd meg nekünk a' mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk ellenünk vétetteknek; és ne vígy minket a' kisértetbe.

N. De szabadíts a' gonosztól.

P. Amen.

(Libera nos.) Kérünk, szabadíts meg Urunk! minket minden múlt, jelen és jövö rosszaktól, 's a' bold. és mindenkor dicsö szüz Mária-, Isten' anyjának, Péter és Pál, és András apostolid-, és minden szenteknek esedezéseire, adj kegyesen békét a' mi napjainkban, hogy irgalmad' segélyével támogattatván, valamint a' bünöktől mindenkor szabadok, ugy mentek lehessünk minden háboríttatástól. *(Itt a' pap az ostyát kétfelé töri.)* Ugyanazon mi Urunk Jézus Krisztus, a' te Fiad által, ki veled él és uralkodik a' sz. Lélekkel egyetemben, Isten.

Pap. Örökkön örökké.

Nép. Amen.

P. Az Úr' békéje † legyen † mindenkor † veletek!

N. És a' te lelkeddel.

(A' pap az ostyának egy részét a' kehelybe ejti:)
Urunk Jézus Krisztus' teste- 's vérének emez elegyitése és átváltozása, váljék mi nekünk, kik azt magunkhoz veszszük, örök éltünkre. Amen.

Az „Isten' bárányа" („Agnus Dei').

(A' pap háromszor mellét üti, mondván:)
Isten' bárányа, ki elveszed a' világ' büneit, irgalmazz nékünk!
Isten' bárányа, ki elveszed a' világ' büneit, irgalmazz nékünk!
Isten' bárányа, ki elveszed a' világ' büneit, adj nekünk békét!
(Mélyen meghajolva, és összetett kezekkel imádkozza:)
(Domine Jesu Christe, qui dixisti.) Uram Jézus Krisztus! ki apostolaidnak mondád: békeséget hagyok nektek; az én békémet adom nektek; ne tekintsd büneimet, hanem anyaszentegyházad' hitét, és méltóztassál azt tetszésed szerint békeségbe helyezni, 's egyesítni. Ki élsz és uralkodol, Isten, örökkön örökké. Amen.
(A' halotti misékben ezen imádság nem mondatik.)
(Domine Jesu Christe, Fili Dei.) Uram Jézus Krisztus! élő Isten' Fia! ki az Atya' akaratából, a' sz. Lélek' együttmunkálásával, halálod által a' világnak életet adtál; szabadíts meg e' szentséges tested és véred által minden büneimtől 's valamennyi rosszaktól, és add, hogy parancsaidat mindenkor megtartsam, 's töled elválni ne hagyjál; ki ugyanazon Atyaisten-, és sz. Lélekkel egyetemben élsz és uralkodol, Isten, örökkön örökké. Amen.
(Perceptio.) Óh Urunk Jézus Krisztus! ne engedd, hogy szent testednek, mellyet én méltatlan, magamhoz venni merészlek, vétele, itéletem- és kárhozatomra váljék; hanem szolgáljon az, a' te kegyességed szerint, lelkem- 's testemnek oltalmára és orvoslására; ki élsz és uralkodol az Atyaisten- és sz. Lélekkel egyetemben, Isten, örökön örökké. Amen.

Urvétel (Communio).

(A' pap a' sz. ostyát kezeibe veszi, mondván:)
Veszem a' mennyei kenyeret, 's az Úr' nevét segitségül hívom.
(Megüti mellét, és mondja:)
(Domine, non sum dignus.) Uram! nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak szóval mondjad, és meggyógyul az én lelkem. *(Háromszor ismétli.)*
(Mialatt a' pap az Úr' testét magához veszi, mondja:)

(Corpus Domini nostri.) A'mi Urunk Jézus Krisztus' teste, örizze meg lelkem' az örök életre. Amen.

(Ezután ugyan ő imádkozza:)

(Quid retribuam Domino.) Mivel viszonozzam az Úrnak mindazokat, miket ő nekem adott? Veszem az üdvösség' kelyhét, 's az Úr' nevét segitségül hívom. Dicsérve hivandom az Urat segitségül, 's ellenségeimtöl ment leendek.

(Most veszi a' kelyhet, 's iszsza az Úr' vérét, mondván:)

(Sangvis Domini nostri.) A' mi Urunk Jézus Krisztus' vére, örizze meg lelkem' az örök életre. Amen.

(A' pap a' kehelybe töltet, 's e' közben mondja:)

(Quod ore sumsimus.) Engedd Uram! hogy a'mit szájjal vettünk, liszta lélekkel fogadjuk, 's az ideiglenes adomány váljék minekünk örök orvosszerré.

(Corpus tuum.) Tested Uram! mellyet magamhoz vettem, és véred, mellyet ittam, maradjon örökre bensőmben, 's add: hogy bennem, kit a' tiszta és szent kegyszerek megujitottak, a' gonoszság' szennye többé ne maradjon; ki élsz és uralkodol örökkön örökké. Amen.

(Most a' pap kiosztja az Úr' testét azoknak, kik azt magukhoz venni akarják. Ezek, valamint azok is, kik csak lelkileg áldoznak, ezalatt a' következőt imádkozhatják:)

Vágy, Jézus Krisztussal bensőleg egyesülhetni a' valóságos, vagy csak lelki áldozásban.

Óh Jézusom! vajha bensőleg szeretnélek; vajha veled egyesülhetnék! Te élj bennem; te, ki élet és igazság vagy! Add, hogy ismerjelek annak, a' mi vagy, és szeresselek téged, mint te szerettél engem. Példád által serkentve, világosságod által fölvilágositva, szereteted által fölgyulasztva, erőd által erősitve, akarnék hozzád, óh hozzád! mindenben hasonló lenni. Miként a' szölőfürt van a' maga tőkéjével egyesülve, 's töle nyer nedvet, táplálékot, életet és termékenységet: úgy akarok én is veled egyesülni, 's töled nyerni a' lélek' egész életét, 's mindazt, mi a' jó cselekedetekben termékenynyé tesz. Nélküled mitsem tehetek az örök életre méltót; 's én mindent ohajtásod szerint akarok cselekedni. Olly szelíd és türelmes, olly szeretetteljes és jótékony, olly fáradhatlan az imádság- és vígasztalásban, olly mennyei érzésü és szorgalmas akarok lenni az emberek' üdvének keresésében, valamint te. Ezen vágygyal, tudnillik, hogy egykor veled lehessek, járulok most (lelkileg) asztalodhoz, mellyet számomra teritettél. Veled eltelve, 's magamtól üresen kívánnék

onnan visszatérni! Ez az én fohászom, ez bizodalmam! Engedd ezen ohajtásomat mindig hőbbé, e' reményemet mindenkor élénkebbé, e' hozzádvaló szeretetemet mindig tisztábbá, 's veled egyesülésemet mindig tökéletesbbé válni. Úgy legyen. Amen!

Áldozás. (Communio.)

(Tob. 12.) Áldjuk az egek' Urát, és minden élők előtt mondjunk neki hálát, mivel irgalmasságot tőn vélünk.

P. Az Úr legyen veletek!

N. És a' te lelkeddel!

Áldozás utáni közimádság.

Könyörögjünk! Váljék Urunk Istenünk, e' szentségnek vétele, 's az örök sz. Háromság' és oszthatlan egység' vallása, a' mi lelkünk' és testünk' üdvére. A'mi Urunk Jézus Krisztus által 'stb. *)

(Ezután a' pap az oltár' közepére megy, azt megcsókolja, 's a' néphez fordul, mondván:)

P. Az Úr legyen veletek!

N. És a' te lelkeddel.

P. Menjetek, a' misének vége!

N. Legyen Istennek hála!

(A' pap az oltár' közepén imádkozza:)

(Placeat tibi.) Tessék neked óh sz. Háromság! szolgai tartozásom' teljesítése, és add, hogy az áldozat, mellyet isteni fölségednek én méltatlan fölajánlék, előtted kedves legyen, 's nekem és mindnyájunknak, kikért azt bemutattam, irgalmad által engesztelést szerezzen. A' mi Urunk Krisztus által. Amen.

Áldáskor.

P. Áldjon meg titeket a' mindenható Isten, Atya ✝, Fiú ✝ és sz. Lélek ✝.

N. Amen.

P. Az Úr legyen veletek!

N. És a' te lelkeddel!

P. Sz. János' evangeliomának kezdete.

N. Dicsőség neked Urunk!

P. Kezdetben vala az ige, 's az ige Istennél vala, és

*) Valamint a' leczke előtt mondott könyörgések, ugy az áldozás utániak is, az ünnepekhez képest változnak.

Isten vala az íge. Ez vala kezdetben Istennél. Mindenek általa lettek, 's nélküle semmi sem lön, a' mi lett. Ő benne volt az élet, 's az élet az emberek' világossága volt, 's a' világosság a' setétségben világoskodék, 's a' setétség azt meg nem fogta. (Volt egy ember, Istentől küldetve, kinek neve János; ez bizonyságul jött, hogy bizonyságot tenne a' világosságról, hogy általa mindnyájan hinnének. Nem vala ő a' világosság, hanem hogy bizonyságot tenne a' világosságról.) Igaz világosság vala, melly megvilágosít minden, e' világra jövő embert. A' világon vala, 's a' világ ő általa lett, 's a' világ őt meg nem ismerte. Tulajdoniba jött, 's övéi be nem fogadták. Valahányan pedig befogadták őtet, hatalmat adott nekik, hogy Isten' fiaivá lennének; kik tudnillik az ő nevében hisznek, a' kik nem vérből, sem a' test' akaratából, hanem Istentől születtek. 'S az ige testté lön, 's közöttünk lakozék; 's láttuk dicsőségét, mint az Atya' egyszülöttének dicsőségét, teljesen malaszttal és igazsággal.

N. Hála Istennek!

Jegyzés. Szent Háromság' vasárnapjára való jelen sz. mise a' más, ünnep- és köznapokon mondatni szokottaktól csak abban különbözik, hogy ezekben a' változható részek, az ünnepek és egyházi idők' sajátságaihoz és jelentőségéhez mért szent-irási helyeket, leczkéket, evangeliomokat és imádságokat foglalnak magukban. Illyetén változható részek pedig a' következők: a' misekezdet (Introitus), *a' napi közimádság* (Collecta), *leczke, és ezt követni szokott lépcsőének* (Graduale), *mellyhez néha egész hymnus csatoltatik; tovább, az evangeliom, a' fölajánlási rövid imádság* (Offertorium), *csendes ima* (Secreta), *előmise* (Praefatio), *az áldozási rövid szakasz* (Communio), *és áldozás utáni közimádság* (Postcommunio), *az utolsó evangeliommal együtt (mikor a' vasárnap kettős ünnep). — A' kánonban is változik néha, de igen ritkán, 's csak a' legfőbb ünnepeken, a'* ‚Communicantes' *'stb. imádság. Így, például, az urnapi sz. misében, a' változás alá eső imádságok, leczke 's evangeliom 'stb. következők:)*

SZ. MISE URNAPRA.

Misekezdet (Introitus).

A' buza' lángjával táplálta őket az Ur: Alleluja! és sziklából folyó mézzel elégité meg őket. Alleluja! Alleluja! Alleluja! *(Zsoltár.* 80, 17.*)* Víg éneket zengjetek Istennek, a' mi segí-

tönknek; örvendve énekeljetek Jákób' Istenének. Dicsőség az Atyának, 'stb.

Közimádság (Collecta).

Könyörögjünk!

Ur Isten, ki nekünk a' csudálatos Oltári-szentségben kinszenvedésed' emlékezetét hagytad, engedd, kérünk: hogy szent tested- 's vérednek szentséges titkait akkép tiszteljük, hogy megváltásodnak gyümölcsét szüntelen érezzük. Ki élsz és uralkodol, az Atya- és szent Lélekistennel egyetemben, Isten, örökkön örökké. Amen.

Leczke.

(Sz. Pálnak a' korinthusiakhoz irt I. leveléből 11, 23—32. v.)

Atyámfiai! én ugyanis az Urtól vettem azt, mit elétek is terjesztettem, hogy az ur Jézus amaz éjszakán, mellyen elárultatott, vevé a' kenyeret; és hálákat adván, megszegé, 's mondá: Vegyétek, és egyétek; ez az én testem; melly érettetek átadatik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképen vevé, miután vacsorált, a' poharat is, mondván: Ez a' pohár uj szövetség az én véremben; ezt cselekedjétek, valahányszor iandjátok, az én emlékezetemre. Mert valahányszor eenditek e' kenyeret, és e' poharat iandjátok, az Urnak halálát fogjátok hirdetni, valamíg el nem jön. Ez okért valaki e' kenyeret eendi, vagy az Ur' poharát iandja méltatlanul, vétkezik az Ur' teste és vére ellen. Visgálja tehát meg önmagát az ember, 's csak azután egyék e' kenyérből, 's igyék e' pohárból. Mert a' ki méltatlanul eszik és iszik, az itéletet eszik és iszik magának: az Ur' testét *(más közönséges ételtől)* meg nem különböztetvén.

Lépcsőének (Graduale).

Mindenki' szemei rád várnak Uram! 's te adod meg nekik élelmöket alkalmas időben. Megnyitod a' te kezeidet, és minden élőt megtöltesz áldással. *(Zsoltár.* 144, 15—16.) Az én testem valóban étel, és az én vérem valóban ital. Ki az én testemet eszi, és véremet iszsza, az bennem marad, és én ő benne. (*Ján.* 6, 56-7.)

(Lauda Sion.)

1. Dícsérd Sion! Megváltódat,
Vezéredet 's Pásztorodat,
Víg szóval és énekkel.
Dícsérd őt minden erőddel;
Mert bármilly nagy dicsérettel
Szived őt nem éri fel.

2. Mit énekünk áldva hirdet,
A' kenyér, melly él és éltet,
Nyujtatik ma itt nekünk;
Mit hogy hajdan asztalánál,
Jézus a' végvacsoránál
Nyujta, nem kételkedünk.

3. Legyen zengő, legyen édes,
Legyen tiszta és fenséges
Lelkünk' jelen öröme:
Az oltári nagy szentségnek,
E' nagy szentség' szerzésének
Van ma fényes ünnepe.

4. Ó húsvétet új felváltja;
Az új törvény' új királya
Köt velünk itt új frigyet!
A' jelképek valósultak,
A' régiek felújultak;
Napfény jött az éj helyett.

5. Mint a' végső vacsoránál
Tőn Jézus, szent parancsánál
Fogva, mi is úgy teszünk:
A' hatalmat nagy kegyétül
Nyerve, lelkeinknek étkül
Kenyeret 's bort szentelünk.

6. Fő igazság ez hitünkben,
Hogy kenyér's bor egyetemben
Testté 's vérré változik.
Valljuk ezt mi élő hittel,
Bárha elméink érzékinkkel
Rajta elcsudálkozik.

7. Bár Urunknak teste, 's vére,
Más alakra, más ízére:
Egy mivoltu mindenik.
Különböző alakokban,
Csak jelekben,'s nem dolgokban,
Ő egyenlőn rejtezik.

8. A' kenyér' és bor' szinében,
Meg nem osztya lényegében,
Ő egészen adatik.
Vegye egy, vagy több ezernyi,
Egyaránt fel fogja lelni,
Mire lelke szomjazik.

9. Veszi őt a' jó, 's a' vétkes;
De gyümölcse ah! mi kétes:
Örök üdv, vagy kárhozat!
A' gonosznak lészen átka,
És a' jónak boldogsága
Az egyenlő áldozat.

10. Végre, hidd, hogy a' kis részben
Ugy ott van, mint az egészben,
Ki értünk áldoztatik.
Nem a' lényeg, csak a' küljel
Osztatik több részekre fel;
Ő maga nem változik.

11. Ez angyali szent kenyérről,
A' hívők' eledeléről,
Szóltak ó frigy' képei.
Izsák, a' husvét' bárányа,
'S a' mannának adománya, —
Ennek voltak jelei.

12. Óh jó Pásztor, Jézus! kérünk,
Légy te étkünk; légy vezérünk;
'S életünkben áldva védj!
Te, ki itten táplálsz minket,
Boldogítsd ott lelkeinket,
'S szenteid' sorába végy!

Evangelium.

(Sz. János' evangeliomából. 6, 56—9. v.)

Az időben mondá Jézus a' zsidók' seregeinek: Az én testem valóban étel, és az én vérem valóban ital. Ki az én

testemet eszi, és véremet iszsza, az bennem marad, és én ő benne. Valamint engem küldött az élő Atya, 's én élek az Atyám által; úgy fog az is, a' ki engem eend, általam élni. Ez ama' kenyér, melly a' mennyből alászállott. Nem, mint a' manna, mellyet atyáitok ettek, és meghaltak. Ki e' kenyeret eszi, az örökké élend.

Fölajánlás. (Offertorium.)

Az Úr' papjai jó illatot és kenyeret áldoznak Istennek; legyenek azért az ő Istenöknek szenteltek, és az ő nevét meg ne fertőztessék. Alleluja! *(III. Móz.* 21, 6.*)*

Csendes ima. (Secreta.)

Kérünk téged Uristen! add meg egyházadnak az egyesség' és béke' ajándékit, mellyeket a' fölajánlott adományok titkosan ábrázolnak. A' mi Urunk Krisztus Jézus, a' te Fiad által, ki veled él és uralkodik a' sz. Lélekkel egyetemben, Isten, örökkön örökké. Amen.

Előmise. (Praefatio.)

Valóban méltó 's igazságos, illő és üdvös, hogy mi neked mindenkor és mindenütt hálákat adjunk, szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten! Mivel az örök íge' megtestesültének titka által, szemeink előtt világosságodnak új fénye ragyogott föl; hogy midőn Istent láthatólag megismerjük, ez által a' láthatatlanok' szeretetére ragadtassunk. És azért az angyalok- és főangyalokkal, a' trónok- és uraságokkal, 's az egész mennyei sereggel, dicsőségednek dicsérő énekét zengjük, szüntelen ismételvén: szent, szent, szent, 'stb.

Áldozás. (Communio.)

Valahányszor eenditek e' kenyeret, és e' poharat iandjátok, az Urnak halálát fogjátok hirdetni; valamíg el nem jön. Ez okért valaki e' kenyeret eendi, vagy az Ur' poharát iandja méltatlanul, vétkezik az Ur' teste és vére ellen. *(I. Korinth.* 11, 26–7.)

Áldozás utáni közimádság.

Kérünk téged Urunk! tégy minket istenséged' örök élve-

zetére, mellyet a' te drága szent tested és véred' ideiglenes vétele ábrázol, egykor méltókká. Ki élsz és uralkodol, 'stb.

Imádság a' sz. mise után.

Óh Ur Isten! bocsásd meg kérlek, minden vétkeimet, és szórakozottság szülte hibáimat, mellyeket netalán e' szent mise' folytában elkövettem. Hálákat adok neked mindazon kegyelmekért, mellyeket általa nyujtottál, 's fölajánlom neked mindazon jó szándékokat és üdvös elhatározásokat, mellyeket kegyelmed által magamban föltettem. Nyujts erőt, hogy azokat tettleg is valósítsam; erre kérlek téged a' te sz. fiad, Urunk Krisztus Jézus' nevében és érdemeiért; ki veled, és a' szent Lélekkel egyetemben él és uralkodik örökkön örökké. Amen.

Időjárási áldás nyárban, a' sz. mise' végén.

P. Villámtól, jégesőtől, 's pusztító égi háborúktól:
N. Ments meg Ur Jézus Krisztus!
P. Mutasd meg nekünk Uram, irgalmasságod'.
N. 'S a' te üdvedet add meg nékünk!
P. Uram hallgasd meg könyörgésemet.
N. És kiáltásom jusson elődbe!
P. Az Úr legyen veletek.
N. És a' te lelkeddel.

Könyörögjünk! Kérünk téged mindenható 's irgalmas Isten, hogy a' boldogságos szüz Mária, 's a' szent angyalok', patriarkhák', próféták', apostolok', vértanuk', hitvallók', szüzek', özvegyek', és minden szenteid' közbenjárására, nekünk állandó oltalmadat nyujtani, csendes időt adni, a' villám és égi háborúk ellen, ránk méltatlanokra, mennyei szent áldásodat ömleszteni, 's az emberi nemnek ellenséges elemi erők' befolyását hatalmas kezeddel megsemmisíteni méltóztassál. Ugyanazon Jézus Krisztus Urunk által, 'stb.

Ur Isten! ki az aládvetett dolgok' természetét a' levegő' változásai által is akkép intézed, hogy azok dicsőitésedre szolgáljanak: távoztasd el tőlünk a' levegőég' borzalmait, 's add nekünk mindenkor irgalmad' megnyugtató oltalmát, hogy a' kinek haragja előtt reszketünk, annak kegyelmét tapasztaljuk. Jézus Krisztus urunk által, 'stb.

Ünnepélyes áldáskor.

P. Az Úr' neve dícsértessék.

N. Mostantól kezdve örökké.

P. A' mi segedelmünk az Ur' nevében:

N. Ki a' mennyet, és földet teremtette.

P. A' mindenható Atya, Fiu, és sz. Lélek Istennek áldása szálljon ránk, lakhelyeinkre, szántóföldeinkre, szőlőinkre, 's nyugodjék rajtunk örökké.

N. Áldjon meg minket az Isten, 's irgalma legyen velünk mindég.

ELŐMISÉK (PRAEFATIÓK), MELLYEK ÉVKÖZBEN KÜLÖNFÉLE ÜNNEPEKEN MONDATNAK VAGY ÉNEKELTETNEK.

Urunk' születésére.

(Ezen előmise Karácsontól kezdve, egész' Vizkeresztig mondatik, kivéve sz. János apostol' nyolczad napját, mellyen a' sz. apostoloké vétetik; továbbá: Gyertyaszentelő bold. asszony' napján, Urnapkor, és ennek nyolczadán (Octava), Ur szine' változásának napján, és Jézus' neve napján. Ezen előmisét lásd 60. *l.)*

‚Communicantes' imádság.

Egyességben a' szentekkel, ülvén meg ama' legszentebb éjt (*vagy, a' nappali misén*: ama' legszentebb napot), mellyen Máriának szeplőtelen szüzessége a' világnak Megváltót hoza; és tisztelettel emlékezvén főleg ugyanezen dicsőséges és mindenkor szüz Máriáról, Jézus Krisztus, urunk és Istenünk' anyjáról, 'stb. *(Mint fönebb,* 51. *l.)*

Vizkereszt' ünnepén, és egész nyolczadán.

Valóban méltó és igazságos, illő, és üdvös, hogy mi neked mindenkor, és mindenütt hálákat adjunk, szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten! Mivel egyszülött Fiad halandó természetünkben megjelenvén, minket az ő halhatlanságának uj fényében megújított. És azért az angyalok- és főangyalokkal 'stb. *(Többi, mint fönebb,* 60. *l.)*

Communicantes.

Egyességben a' szentekkel, ülvén meg ama' legszentebb napot, mellyen egyszülött Fiad, ki veled öröktől fogva egyenlő

dicsőségben volt, halandó testünkben igazán 's valóban megjelent; és tisztelettel emlékezvén főleg a' dicsőséges és mindenkor szüz Máriáról, 'stb.

Nagy-böjtben.

(Ezen előmise mondatik Hamvazó-szerdától, Fekete-vasárnap előtti szombatig.)

Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mi neked mindenkor, és mindenütt hálákat adjunk, szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten! Ki testi böjttel a' vétkeket elnyomod, a' lelket fölemeled, erényt, és jutalmat osztasz, a' mi Urunk Krisztus által; a' ki által fölségedet dícsérik az angyalok, 'stb. *(Mint alább, a' közönséges előmisében.)*

Krisztus' keresztjéről.

(Ezen előmise mondatik Fekete-, és Virág-vasárnapon, Nagycsütörtökön, és Jézus' szenvedésének 's keresztjének minden ünnepein.)

Valóban méltó, és igazságos, illő és üdvös, hogy mi neked mindenkor, és mindenütt hálákat adjunk, szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten! Ki az emberi nem' üdvét a' keresztfához csatoltad; hogy ott, hol a' halál származott, támadjon föl az élet; 's hogy az, ki a' fán győzött, a' fán meg is győzettessék, a' mi Urunk Krisztus által; a' ki által, 'stb. *(Mint fönebb.)*

Husvét' ünnepén.

(Ezen előmise mondatik Nagy-szombattól fogva Urunk' mennybemeneteléig.)

Valóban méltó, és igazságos, illő és üdvös, hogy mi téged Urunk, mindég, de különösen *(Nagy-szombaton*: ez éjen; *Husvétkor és nyolczadán*: e' napon; *máskor pedig:)* ez időben dicsőítőbb szavakkal hirdessünk, a' midőn föláldoztatott a' mi husvéti bárányunk, Krisztus. Ő ugyanis igaz bárány, ki büneinket elvette, ki halála által a' mienket elhárítá, 's föltámadása által éltünket megujitotta. És azért az angyalok- és főangyalokkal, 'stb. *(Mint fönebb,* 60. *l.)*

Communicantes a' Husvét' hetében.

Egyességben a' szentekkel, ülvén meg ama' legszentebb napot *(Nagy-szombaton:* ama' legszentebb éjt), mellyen Urunk Jézus Krisztus test szerint föltámadt; és tisztelettel emlékezvén a' dicsőséges és mindenkor szüz Máriáról, 'stb. *(Mint fönebb,* 51. *l.)*

‚Hanc igitur' imádság.

Szolgáidnak azért, valamint az egész népednek emez áldozatát, mellyet neked azokért is bemutatunk, kiket te, büneiket megbocsátván, a' víz-, és sz. Lélekből kegyesen ujraszültél: kérünk téged Urunk! vedd kegyesen, 's engedd napjainkat a' te békédben folyni, 's az örök kárhozattól megmentve, választottaid' seregébe számittatni. A' mi Urunk Krisztus által. Amen.

Urunk' mennybemenetelének napján.

(Mennybemenetel' ünnepétől Pünkösd előtti szombatig.)

Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mi neked mindenkor, és mindenütt hálákat adjunk, szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten! a' mi Urunk Krisztus által; ki föltámadása után valamennyi tanitványainak láthatólag megjelent, és szemeik előtt emelkedett mennybe, hogy minket istenségében részesítsen. És azért az angyalok-, és főangyalokkal, 'stb. *(Mint fönebb,* 60. *l.)*

Communicantes.

Egyességben a' szentekkel, ülvén meg ama' legszentebb napot, mellyen Urunk, a' te egyszülött Fiad, istenségével egyesített gyarló természetünket, dicsőséged' jobbjára emelte. És tisztelettel emlékezvén a' dicsőséges, 'stb. *(Mint fönebb,* 51. *l.)*

Pünkösd' ünnepén, és nyolczadán.

Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mi neked mindenkor, és mindenütt hálákat adjunk, szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten! a' mi Urunk Krisztus által; ki fölmenvén mennybe, 's jobbodon ülvén, fogadott fiaira, az igért szent Lelket, (e'mai nap) kiárasztotta; min az emberiség az egész világon nagy örömben vígad; de a' mennyei erők, és angyali hatalmak is fényességed' dicsöitő énekét zengik, szüntelen ismételvén: szent, 'stb.

Communicantes.

Egyességben a' szentekkel, ülvén meg a' legszentebb Pünkösd' ünnepét, mellyen a' sz. Lélek az apostoloknak számtalan nyelvekben jelent meg. És tisztelettel emlékezvén 'stb.

‚Hanc igitur' imádság.

(Mint Husvétkor.)

Sz. Háromság' ünnepére.

(Lásd fönebb, 50. l.)

A' boldogságos szüz Máriáról.

Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mi neked mindenkor és mindenütt hálákat adjunk, szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten! Hogy mi téged a' boldogságos, és mindenkor szüz Mária' .....*) dicsérjünk, magasztaljunk, és dicsöitsünk; minthogy a' sz. Lélek' árnyékolása által egyszülöttödet méhében fogadta, és szüzi dicsőségének sérelme nélkül, a' világnak az örök világosságot, Jézus Krisztus urunkat szülte; a' ki által fölségedet dícsérik az angyalok, 'stb. *(Mint alább, a' közönséges előmisében.)*

Sz. apostolok' ünnepén.

Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, téged Urunk alázattal kérni, hogy te örök pásztor, nyájadat el ne hagyd, hanem a' te szent apostolaid által fölötte folytonos oltalmaddal örködjél; hogy ugyanazon igazgatók által kormányoztassék, kiket te helyetteseid gyanánt, e' szent hivatalban pásztorokul rendeltél. És azért 'stb. *(Mint fönebb 60. l.)*

Közönséges előmise.

Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mi neked mindenkor és mindenütt hálákat adjunk szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten! a' mi Urunk Krisztus által; a' ki által fölségedet dícsérik az angyalok, imádják az uraságok, rettegik a' hatalmak; kit a' mennyek és mennybéli erők, 's a' boldog szerafok egyesített örömriadással magasztalnak. Kikkel hogy szavainkat mi is egyesithessük, engedd meg, kérünk; alázatos vallomással mondván: szent,' 'stb.

---

*) Ezen elömise mondatik a' bold. szüz Mária' minden ünnepein, és ezek' nyolczadán; ugy szinte minden, a'bold. szüznek tett fogadási miséken. Az ünnepek' különbsége szerint mondatik: „Szeplőtelen fogantatása', üdvözöltetése', látogatása', mennyekbe fölvétetése', születése, bemutattatása'-ünnepén." A' hét fájdalmak' ünnepén mondatik: „Kínos átszurattásának emléknapján." Sz. olvasó' ünnepén: „tisztelet-ünnepén," 'stb.

KÜLÖNFÉLE FOLYAMODÁSI IMÁDSÁGOK.

Akármilly szükségben.

Úr Isten, erönk és menedékünk! Te, ki minden ajtatosságnak kutforrása vagy: nyujtsd egyházad' alázatos folyamodására segedelmed', hogy azt valósággal megnyerjük, a' miért bizodalmasan esdeklünk. A' mi Urunk Krisztus Jézus által 'stb.

Közinség' idején.

Mindenható Isten! ne vesd meg az inségében hozzád folyamodó néped'; hanem nyujts a' te szent neved' dicsőségéért, a' nyomorultaknak segedelmet. A' mi Urunk 'stb.

Esőért.

Ur Isten! kiben élünk, mozgunk, és vagyunk, adj alkalmas esőt; hogy igy a' jelen élet' segédeszközeivel ellátva, az örök üdvszerek után annál nagyobb bizodalommal vágyódhassunk. A' mi Urunk 'stb.

Tiszta időért.

Hallgass meg Ur Isten! minket, tehozzád folyamodókat, 's adj alázatos kérésünkre tiszta időt; hogy kik bűneinkért méltán ostoroztatunk, megelőző irgalmad által kegyedet is tapasztaljuk. A' mi Urunk 'stb.

Bűnök' bocsánatáért.

Ur Isten! ki senkit sem taszítasz el magadtól, hanem kegyes irgalmad szerint mindenkivel, még a' legnagyobb vétkessel is, a' bünbánat által, kibékülsz: tekints kegyesen kérelmeinkre 's alázatos folyamodásinkra, és világositsd meg szíveinket, hogy jövendőre parancsidat teljesithessük. A' mi Urunk 'stb.

Jóakaróinkért.

Ur Isten, ki szeretetednek adományait a' sz. Lélek' malasztja által hiveid' szivébe kiöntötted, adj szolgáid- és szolgálóidnak, a' kikért irgalmadat kérjük, mind testi, mind lelki

jóllétet, hogy téged egész erejekből szeressenek, és teljes szeretetből azt, a' mi elötted kedves, teljesíthessék. A' mi Urunk 'stb.

Elleneinkért.

Ur Isten! békeség' Istene, és a' szent szeretet' kedvelöje 's oltalmazója: adj minden elleneinknek békét, 's valódi szeretetet; bocsásd meg vétkeiket; minket pedig mindenható eröddel óvj meg incselkedéseiktöl. A' mi Urunk, 'stb.

Háborúkor.

Ur Isten! ki a' háborúkat megsemmisíted, 's a' benned bizakodók' ellenségeit oltalmad' erejével szétszórod: nyújts segedelmet a' te szolgáidnak, kik irgalmadért esdnek, hogy ellenségeik' dühe megfékeztetvén, neked szüntelen hálát adhassanak, és téged dicsérhessenek. A' mi Urunk 'stb.

A' béke' föntartásaért.

Ur Isten! kitöl a' jámbor kivánatok, a' jó föltételek, és igazságos cselekedetek származnak: add szolgáidnak azon békét, mellyet a' világ nem adhat; hogy mind sziveik parancsaid iránt hajlandók legyenek, mind az ellenségtöli félelem megszünvén, hatalmad által biztos idöket élhessenek. A' mi Urunk, 'stb.

Az egyházért.

Kérünk téged Ur Isten! fogadd kegyesen egyházad' kérelmeit, hogy a' szorongatások és tévelygések' megsemmisítése után, neked szabadon szolgálhasson. A' mi Urunk, 'stb.

Pápáért.

Ur Isten! a' hivök' pásztora, és vezetöje: tekints kegyesen N. szolgádra, ki akaratod szerint az egyház fölött pásztorkodik; és engedd neki, hogy alárendelteinek üdvét szóval, 's példával elömozditsa; hogy ekképen a' rábízott nyájjal együtt, az örök életre eljusson. A' mi Urunk, 'stb.

Az ország' fejedelmeért.

Kérünk mindenható Isten! hogy szolgád, a' mi királyunk N., ki a' te kegyelmedböl országai' kormányzását fölvállalta, mindennemü jó erkölcsökben is gyarapodjék; hogy ezekkel illö-

leg fölékesittetvén, a' bünök' undokságit kerülhesse, 's te hozzád, ki az út, igazság, és élet vagy, a' kegyelem' országába juthasson. A' mi Urunk, 'stb.

Élökért, és holtakért.

Mindenható örök Isten! ki az élök és holtak fölött uralkodol, és mindazokon könyörülsz, kiket hitök- és cselekedeteikböl tieidnek ismersz: kérünk téged alázattal, add meg azoknak, a' kikért esdeklünk, ama' békét, mellyet a' világ nem adhat; 's akár még életben, akár a' halottak' számában vannak, engedd, hogy szenteid' közbenjárása és kegyes irgalmasságod által, vétkeik' bocsánatát, 's az örök életet elnyerhessék. A' mi Urunk, 'stb.

Mindenható Isten! juttasd sz. színed elé valamennyi szükölködök' esdeklését, hogy az inségtől szabadulva, végtelen irgalmadnak hálásan örvendezhessenek. Nyújtsd ki segélyökre Urunk! hatalmas karodat, hogy téged egész szivökböl keressenek, és azt, a' miért esdenek, legyenek elnyerni is méltók. A' mi Urunk 'stb.

Szülökért.

Kérlek Ur Isten! a' szülök' tiszteletét parancsoló végetlen szeretetedre, fizesd meg szülöimnek mennyei áldásoddal mindazt, mit velem jót tettek, és fáradhatlan szeretettel még jelenleg is tesznek; szálljon rájok irgalmad, 's oltalmazza meg öket számos és szerencsés évek' hosszában. Belém pedig önts Ur Isten! irántuk tiszteletet, engedelmességet és hálás szeretetet: hogy ekkép valamint tetszésedre, úgy az általad igért áldásra is, már e' földi életben méltó lehessek. A' mi Urunk 'stb.

Szülök' imádsága gyermekeikért.

Ur Isten! te vagy gyermekeimnek igaz atyjok, 's én öket mint gondviselésem-, és szeretetemre bizott drága zálogokat nyertem, hogy öket tiszteletedre, örök üdvökre, 's embertársaik' javára neveljem. Neked ajánlom föl öket; mivel ök a' tieid. Te öket halhatatlanságra alkottad; Krisztus Jézus által lelköket egyházadba fölvetted. Áldd meg Uram! teremtményeidet; távoztass el az ö lelkök- 's testöktöl valamennyi veszélyt; szabaditsd meg öket a' gonosztól; szenteld meg igazságodban, az erény' szeretetében; 's éltök' minden utaiban vezéreld öket, hogy sz. színed elött jámborul és tökéletesen éljenek. Nekem pedig engedd meg-

fontolnom, hogy egykor lelkeikért számolni fogok, 's ne hagyd, hogy vétkem miatt közülök egy is elveszszen; hanem egykor velök egyesülve, az örök hazában irgalmadat magasztaljam. A' mi Urunk 'stb.

Az árva' imádsága.

Óh irgalmas Atya, 's vígasztaló Isten! tekints le kegyesen gyermekedre, ki egész reményét te benned helyezi. Atyám és anyám elhagytak; de te Ur Isten! engem oltalmadba fogadtál; mert hiszen te vagy az árváknak valódi Atyjok. Védjen tehát engem karod; és mindenhatóságod' paizsa alatt biztos fogok lenni. Vezess és vezérelj engem parancsaid' ösvényén. Neked ajánlom föl testemet, és lelkemet; neked szentelem egész életemet. Óh ne hagyj el engem; ne engedj bünbe esnem; hanem inkább haladjak, jobbod által vezéreltetve, nyugodtan, 's biztosan jövendöm' elébe, 's legyek mindenkor atyai tetszésedre méltó. A' mi Urunk, 'stb.

Betegekért.

Mindenható örök Isten! kinek akaratja szerint folyle egész éltünk: fogadd kegyesen kérésünket, mellyel irgalmad' segedelmét a' mi beteg és szenvedö felebarátunkért (vagy felebarátnénkért) kérjük. Könnyebbitsd fájdalmait; éltesd kegyed által; nyujtsd ki fölötte oltalmazó, 's mentö kezedet, és mutasd meg neki fölséged' erejét; hogy egészségének visszanyerése után, községedben, szívének örvendetes köszönetét bemutassa, 's neked ujabb erövel szolgáljon. A' mi Urunk, 'stb.

Midön a' beteg halállal küzd.

Mindenható, és irgalmas Isten! tekints könyörülö szemmel szolgádra (szolgálódra), ki földi élete' föloszlásához készül. Látogasd öt meg vigasztalásiddal, neveld erejét, hogy atyai szeretetedben helyezett élö hittel tűrje szenvedésit; erösítsd öt meg a' jámbor, 's kitartó önmegadásra; könnyebítsd meg halálharczát az örök élet' vigasztalása, és az a' felöli bizonyosság által, hogy benned kegyelmes, és irgalmas biróra találand. Mentsd meg Uram! lelkét a' haláltól, 's a' testből történendö kiköltözte után vedd fel örök szeretetednek ölébe, 's részesítsd öt minden szenteid' boldogságos társaságában. A' mi Urunk 'stb.

Boldog kimulásért.

Örök rendeleted szerint, Ur Isten! minden embernek meg kell egyszer halni. A' te itéleted Isten! igazságos. Legyen meg sz. akaratod! Csak azon kegyelmedért könyörgök, hogy a' halál, éji rablóként, készületlenül meg ne lepjen, hanem virrasztva 's imádkozva találjon. Ne szólíts ki a' világból előbb, hogy sem bünbánatot tettem! Milly rettenetes lenne, töredelem nélkül esni kezeidbe! Szent Háromság egy Isten! adj nekem boldog kimulást! Hagyd Atyám! a' halál' borzalmait legyöznöm! Jézusom! lebegj a' keresztfán haldokolva, szemeim előtt, 's engedd e' szavakat hallanom: „Még ma velem leszesz a' paradicsomban.“ Erősíts és világosíts meg óh sz. Lélek! hogy hitemben állhatatos maradjak, minden hitbeli kisérteteknek ellentálljak, 's mint a' római katholika szentegyház' tagja múljak ki a' világból.

Óh Mária, kegyes anyánk és szószóllónk! ne hagyj el éltem' utolsó pillanatában, hanem fordítsd felém irgalmas szemeidet; 's ez élet' nyomorúságai után, sz. fiadat Jézust, mint kegyes birámat, akkép mutasd meg.

Szent József! esedezzél értem; hogy mint igaz ember haljak meg! — Szent örangyalom! oltalmazz engem, 's ne távozzál tőlem, mig földi vándorlásom' végczéljához nem érek. Amen.

Szent Mihály arkhangyal! védelmezz minket utolsó harczunkban, hogy a' rettenetes itéleten el ne veszszünk.

Az Isten' szeretetének kegyelméért.

Ur Isten! ki a' téged szeretőknek mindent javukra forditasz, öntsd szivünkbe szeretetednek változatlan erejét, és lángját, hogy az általad bennünk fölkeltett szent érzelmek, semmi földi kisértet által meg ne másittassanak.

Gyúlaszd föl Ur Isten! szivünket és vesénket a' sz. Lélek' tüze által, hogy neked tiszta szeretettel szolgáljunk, és szeplőtelen szivvel kedveskedjünk.

A' te kegyes segedelmed előzze meg Ur Isten! minden tetteinket, 's gyámolitson azok' folyamában: hogy minden gondolatink, 's munkánk, általad nyerjék kezdetöket, 's jussanak tökéletességre. A' mi Urunk 'stb.

Szenvedésekben.

Dicsértessék sz. neved Ur Isten! még azon szenvedések és sanyargatások közt is, mellyeket atyai bölcs szeretetednél fogva rám küldesz. Kezed elöl nem futhatok el; de futhatok igen is hozzád, hogy segíts rajtam, 's még a' sanyarúságot is javamra fordítsd. Súlyosan nehezedik szivemre a' fájdalmak' terhe, 's érzem a' kehely' keserűségét, mellyet nekem nyujtasz. Mit mondjak neked legszeretetteljesebb Atyám? Óh szabadíts meg ezen órától! De hisz' épen azért jött rám ezen óra, hogy a' te szent nevedet megdicsőítse malasztod' nagysága, melly az én gyengeségemben, a' béketürés' ereje, és a' te sz. akaratodbani gyermeki megnyugvás által, mutatkozik legerősebbnek. Ime Atyám! fájdalmim' sokaságában, segélyért fordulok hozzád; sz. fiaddal fölkiáltván: ,vedd el tölem ezen kelyhet'! De mégis alázattal vetem magamat alá kikutathatlan végzéseidnek; 's nem az én, hanem a' te akaratod legyen! Csak erőt adj a' kitürésre; és engedd, hogy megfontolván, milly sokat szenvedett isteni fiad, szent akaratodbani teljes megnyugvással, nyugodtan türjem én is a' baleseteket, 's mint ő, legyek én is holtig engedelmes. Amen.

Ragadós nyavalyák' idején.

Hozzád folyamodunk mindenható, kegyelmes Isten! ez inséges időben, mellyben veszélyes betegség lepte meg országunkat. Legmélyebb tisztelettel imádjuk e' fenyegető veszélyben is örök bölcs, és mindent javunkra fordító gondviselésedet, és atyai szeretetedet. Kik téged szeretnek, azok örvendenek benned, és dicsőítik szent akaratodat; 's jobbodtól vezéreltetve, bizodalomteljesen haladnak az élet' ösvényén; mert te Istenünk és Atyánk, nekünk minden inségben menedékhelyünk, szabadítónk, és segélyünk vagy. Tekints tehát kegyelmesen a' hozzád folyamodó, 's menedéket te nálad imádva kereső népedre. Távoztasd el tölünk a' fenyegető vészt, 's küldj számunkra segélyt szentélyedből; legyen hü szereteted a' mi paizsunk és védelmünk, 's kegyelmed ruházzon föl minket bátorság- és erélylyel, hogy semmi veszélytől se tartsunk, miután te velünk vagy. Áldd meg elöljáróink' atyai gondoskodását, és rendeleteit is; és add, hogy a' munkás, és föláldozó szeretet' szellemében, egymásnak

mindnyájan vigaszt, könnyebbülést, és segélyt nyujtsunk. De engedd egyszersmind, hogy ezen megaláztatás által a' halandók' szivei magukba szálljanak, parancsaidat tiszteljék, 's éltök' komoly megjobbitása által, méltók legyenek irgalmadra. Erre kérünk téged a' te sz. fiad, a' mi urunk Krisztus Jézus által 'stb.

Jegyzés. A' holtakért mondatni szokott imádságokat lásd halottak' napján.

AZ EGYHÁZI ÉV.

ELŐLEGES OKTATÁS AZ EGYHÁZI ÉVRŐL ÁTALÁBAN.

Mi értetik az egyházi év alatt?

Az egyházi év alatt értetnek azon idők és napok az esztendő' folyamában, mellyeket a' kath. egyház a' végből rendelt, 's ül meg évenkint, hogy a' hivők az isteni titkokra, és jótéteményekre, valamint a' kereszténység' üdvös rendeleteire is, hálával emlékezzenek; Isten' dicsőségére, 's tulajdon lelkök' üdvére, felölök komolyan gondolkodjanak; a' sz. misén és egyházi beszéden ájtatosan jelen legyenek; 's hogy önépülésök- és szentesitésökre, szent szokások-, szertartások- és ájtatos gyakorlatokkal, ugy szinte vallásos könyvek' olvasásával foglalkozzanak.

Mikép osztatik föl az egyházi év?

Vasárnapokra, ünnep- és böjti napokra.

A' vasárnapról.

Mi a' vasárnap?

A' hét' első és különösen Istennek szentelt napja; miért is latin nyelven az *Ur' napjának* neveztetik.

Miért kell a' vasárnapot Istennek szentelni?

Azért, mivel nagyon illendő, hogy az Isten' szolgálatára teremtett ember, a' hét' napjai közül legalább egyet az Isten' szolgálatára, 's önlelkének üdvére fordítson. Ez okból Isten is mindjárt kezdetben, a' hetedik napot, vagyis szombatot, melylyen a' teremtés' munkájától megnyugodott, azaz: teremteni megszünt, az embereknek nyugodalmi napul rendelte; hogy ezen ök is minden világi munkától tartózkodjanak, 's egyedül az isteni szolgálattal foglalkozzanak. E' pihenési nap a' zsidók' szabbatja volt; mellyet nekik olly szentül kellett megtartaniok! A'

kath. anyaszentegyház, vagyis inkább, mint szent Ágoston mondja, a' szent apostolok, részint hogy magokat a' zsidóktól megkülönböztessék, részint a' következő okokból rendelték a' vasárnapot nyugodalmi napnak: 1) Mivel az Isten e' napon kezdé meg a' világ' teremtését. 2) Ugy szinte annak visszaállitását is Jézus Krisztus, dicsőséges föltámadásával e' napon fejezé be. 3) Mivel, mint Bellarmin megjegyzi, Krisztus vasárnap született, metéltetett körül, és kereszteltetett meg. Végre 4) mivel a' sz. Lélek is ugyane' napon szállott le az apostolokra, 's tölté meg őket bölcseséggel és erővel. Ez okokból, 's mivel e' napot különösen Istennek kell szentelnünk, nevezé el az egyház is az úr' napjának.

Mikép szenteljük meg a' vasárnapot, és mikép szentségteleníttetik az meg?

A' vasárnapot akkép szenteljük meg, ha magunkat minden szolgai munkától megtartóztatjuk, 's egyedül csak isteniekkel foglalkozunk; ha t. i. a' sz. mise-áldozatra, 's az Isten' sz. igéjének hirdetésére ájtatosan megjelenünk, vagy gátoltatás' esetében, az időt otthon imádkozással, vallásos könyvek' olvasásával, erények', és más, a' szeretet által sugalt munkákkal foglalkozva töltjük. Megszentségteleníttetik ellenben a' vasárnap, ha azt henyélve, vagy szükségtelen munkákkal, vagy, a' mi még rosszabb, csupa evéssel, ivással, játékkal vagy tánczczal, avagy más, még vétkesebb dolgokkal töltjük. Sz. Ágoston' mondata szerint „ jobb (azaz: kevésbbé káros) lenne illy napokon a' földet mívelni, mint merő ugrándozással és tánczczal, 's más hiu, vész- és bűnteljes vigságokkal eltölteni. Azonban ha az isteni szolgálaton illőleg jelen voltunk, vasár- és ünnepnapokon az illedelmes, és mérsékelt mulatozások nem tiltatnak.

Milly jutalmak várnak a' vasárnap' megszentelőire, 's milly büntetések az azt megszentségtelenítőkre?

Mózes' törvényében minden testi, és lelki szerencse, üdv, és áldás igérteték a' szombatot megszentelőknek [1]); ellenben mindennemű sanyarúság- és szerencsétlenséggel, sőt halállal is fenyíttettek azok, kik e' napot megszentségteleníték [2]). A' keresztény anyaszentegyház is erősen szorgalmazza a' vasárnap' megülését; 's a' legújabb korból is számos példák lennének rá fölhozhatók, miszerint Isten a' vasárnap' megvetőit keményen büntette. De azt, mire vagy a' keresztény szeretet, vagy a' szükség kényszerít, cselekedni, nincsen megtiltva. [3])

---

[1]) III. Móz. 26. f. V. Móz. 28. f. [2]) IV. Móz. 15. f. 32. v. [3]) Luk. 14, 4, 's 6, 1.

Imádság a' vasárnapokra.

Ur Isten! ki a' vasárnapot a' végből rendelted, hogy mi neked e' napon különösen szolgáljunk, 's kegyelmeidben részesüljünk; add, hogy mi e' napon hitünket mindenkor megujítsuk, egymást dicséretedre, 's fölséged' imádására lelkesítsük; a' te sz. fiad, urunk Jézus Krisztus által, ki veled, és a' szent Lélekkel egyetemben él, és uralkodik, örökkön örökké. Amen.

Az ünnepnapokról.

Mik az ünnepnapok?

Ezek azon napok, mellyeken az egyház Istennek, és Jézus Krisztusnak némelly titkait és jótéteményeit, vagy a' szentek' emlékét elönkbe terjeszti; hogy ez által minket ajtatosságra, háládatosságra, épületesség- és követésre buzdítson. Ez okból vannak Istennek, Krisztusnak, és szenteknek ünnepei.

Rendelhet-e az egyház ünnepnapokat és ünnepélyeket?

Ki az egyháznak ezen jogát el akarná tagadni, az az egyházat a' zsidók' zsinagogájánál is kevesebbre becsülné; mert ez, az Istentől nyert bizonyos jótétemények' hálás emlékeül több ünnepnapot és ünnepélyt tudott rendelni, p. o. a' sorsok' ünnepét (Purim ünnepet [1]); a' Holofernes fölötti diadal' emlékünnepét [2]) 'stb. Miért ne dicsőíthetné tehát Krisztus' egyháza, hasonló ünnepélyekkel az Istentől nyert még nagyobb jótéteményeket? — Krisztus' egyháza tehát, mint az Urnak jegyese, kisebb legyen a' zsidó zsinagógánál, melly csak szolgáló volt? Azon fölül maga az Isten is megparancsolá a' zsidóknak, hogy az egyiptomi fogságból lett kiszabadulást, a' husvéti ünnepek által; a' szinai hegyen Mózes által nyert törvényeket, a' pünkösdi ünnepek által; a' pusztábani negyven éves vándorlást, és sátorok alatti lakást, a' sátoros ünnepek által üljék, 's örökítsék meg. Innen lehet következtetni, mennyire rosszalná Isten, ha a' keresztény egyház, hasonlag az ó-szövetségihez, a' töle Jézus Krisztus, és szenteinek közbeajárása által nyert sokkal nagyobb jótéteményeket' emlékét, az Isten-, és szenteinek tiszteletére rendelt bizonyos ünnepek' alapitásával meg nem ujitná. De Krisztus urunk sz. Máténál (18, 18. v.) az apostoloknak, és személyökben utódaiknak, nyilván is hatalmat adott a' megkötés- és fololdozásra, vagyis jogot, az egyházban olly rendelések' tehetésére, melylyek a' hivek' üdvére czéloznak. Illy rendeletek' sorába tartoznak az ünnepnapok és ünnepélyek is; ugyanazért az ünnepna-

[1]) Eszther. 9, 20—32. [2]) Judith. 16, 31.

pok' és ünnepélyek' megszabásának jógát az egyháztól nem lehet eltagadni. — De ugyane' jogból következik az is, hogy az egyház illy ünnepnapokat és ünnepélyeket el is törölhet: ha tudniillik azok ama' czélnak, hogy az Isten' tiszteletét, 's a' lelkek' üdvét előmozditsák, meg nem felelnek; 's ebben megnyugodni szintolly kötelesek a' keresztények, miut kötelesek az ünnepeket rendelő egyháznak engedelmeskedni.

Mikép kell az ünnepnapokat megülni?

Az ünnepnapokat is ugy kell megülni, mint ez a' vasárnapokról mondatott. E' fölött törekednünk kell, hogy az Isten' titkaival, 's jótéteményeivel, a' szentek' életével, és tetteikkel, mellyek miatt az ünnepek rendeltettek, tovább a' szertartások-, és egyházi szokásokkal, mellyekkel azok megületnek, a' szent beszédek' meghallgatása, vagy a' mennyiben ez egyre megy ki, a' mondottakat tárgyaló könyvek' olvasása által, jól megismerkedjünk; hogy igy az Isten' tisztelete-, és szeretetére, 's a' szentek' utánozására buzdíttassunk: mert az ünnepek' behozásánál ez az egyháznak főczélja. De minthogy fájdalom! e' szándéka legkevesebbektől töltetik be, sőt ellenkezőleg, az ünnepek, részint sokaságuk, részint a' keresztényeknek mindinkább növekedő langyossága miatt, másképt töltetnek el, mint ezt az egyház kivánja: jól cselekedett az egyház, némelly ünnepeket vasárnapokra tevén át; hogy legalább ezek annál szentebben megülessenek, Isten az ünnepek' megszentségtelenitése által olly gyakran meg ne bántassék, 's a' szegény ember, kinek némelly ünnepnapokon a' munka' hiányában nem lenne miből élnie, saját, 's övéinek szükségét annál inkább fedezhesse. Hisz' azért ünnepnap vagyon még igy is elegendő, 's több, mint mennyi az első egyházban volt; holott az akkori keresztények a' kevés ünnepek mellett is sokkal jámborabbul éltek, mint napjainkban, daczára az ünnepek' nagy számának. A' jámborság t. i. nem az ünnepek' sokaságában, hanem mindennapi munkáinknak Istennek tetsző véghezvitelében áll. Egyébiránt nem csak nem tilos, hanem inkább az egyház' akaratával igen is megegyezik, hogy az eltörült ünnepnapokon a' sz. misén megjelenjünk.

A' böjti napokról.

Mik a' böjti napok?

Azon napok, mellyeken az egyház parancsolja, hogy a' húsételtöli tartózkodás, vagy a' napjában csak egyszeri jóllakás által, testünket sanyargassuk, 's ez által Istennek az önmegta-

dás' áldozatát hozzuk. — Azon napok, mellyeken a' hústól való magamegtartóztatás mellett, csak egyszer szabad jóllakni, úgynevezett szoros, vagy parancsolt böjti napoknak; a' mellyeken pedig csak a' húsétel tiltatik, önmegtartóztatási (abstinentialis) napoknak neveztetnek.

Rendelt-e az egyház böjti napokat is?

Minthogy neki, mint a' hivek' anyjának, az Istentől hatalom van adva, a' hivek' javára, hasznos és szükséges rendeleteket hozni, 's ebben a' sz. Lélek' segedelmével vezéreltetik: ennél fogva böjti napokat is rendelhet; minthogy ezek a' keresztényeknek több tekintetben hasznosak és üdvösek. Gyakorolta is ő, keletkezte óta, ezen hatalmát, midőn a' keresztényeknek a' vérrel, 's megfojtottal való élést eltiltotta: nehogy a' megtéréstől a' zsidókat visszaijeszsze, kiknek törvényök a' vérrel, 's megfúlt állatokkali élést tilalmazván, azok iránt utálatot érzének. (Apost. csel. 15, 28. 's köv. v.) Minthogy azonban ez akadálytól, a' zsidók' részéről, tartani többé nem lehetett, parancsolatát eltörlötte, 's helyébe bizonyos böjti napokat, vagyis a' hústól való magameglartóztatást rendelte.

Mi okból rendelte az egyház a' böjti napokat. 's mire hasznosak ezek?

Az egyháznak a' böjti napok' rendelésénél az szándéka, hogy gyermekei a' böjt által testöket, 's érzéki hajlamaikat sanyargassák, Istent megengeszteljék, vétkeikért eleget tegyenek, Krisztust kövessék, magukat az engedelmességben gyakorolják, a' megtartóztatás által meggazdálkodottat a' szegényeknek nyújtsák 's az imádkozás-, és isteni szolgálatra serényebbek legyenek és hajlandóbbak; mert mindezekre a' böjtölés fölöttébb hasznos: mint ez a' szentirás' számtalan helyeiből, 's a' tapasztalásból is kiviláglik. A' teli gyomor soha sem imádkozik szívesen; söt a' lelket ugy leigázza, hogy az imádság és istenes élet' gyönyörei iránt még csak érzete sincs; 's a' hús nem csak a' testet, hanem a' testi vágyakat is inkább táplálja, mint más étkek. Ennélfogva chrysologi (aranybeszédü) Péter a' böjtöt a' szüzesség' védfalának nevezi; a' szent atyák átalában nem birják eléggé dicsérni annak hasznát; 's Krisztus is valószinüleg ez okból jövendölte meg (Mát. 9, 15.), hogy jegyese is, az egyház, böjtölni fog akkor, midőn ő maga töle elvétetik.

Mellyek a' legnevezetesebb böjti napok?

1) A' nagy, vagy 40 napi böjt, mellyről maga helyén bövebben szólandunk. 2) A' kántorböjtök. 3) Az ünnepeket megelőző böjtök. 4) Egész évben a' péntek- és szombatok, valamint a' vasárnapok is a' 40 napi böjtben; melly utóbbiak

azonban csak tartóztatási napok. Szombaton és nagyböjti vasárnapokon sok helyen nem szokás böjtölni; azért ezt pénteken annál lelkismeretesebben kell tennünk. A' parancsolt böjti napok naptárakban is föl vannak jegyezve; de a' plébánia-templomokban, a' szent beszéd után, még külön is kihirdettetnek: mihez kiki magát gondosan tartsa.

Mik a' kántorböjtök?

Ezek az év' négy szakában (‚quatuor tempora', honnan kántor, quatuor) szerdán, pénteken, és szombaton előforduló böjti napok, mellyeknek eredete sz. Leo pápa' bizonyitása szerint az apostolok' idejében keresendő, kik a' szent Lélek' sugallata szerint, mindenik évszakot, néhány napi bünbánat által Istennek szentelni, 's az év' folyta alatt Istentől nyert jótéteményeket minden három hónapban három nappal különösen meghálálni akarták. Ezenkivül az egyház e' négy időszakban azért is parancsolt még böjtöt, mivel ez időben szenteli föl a' papokat 's egyházszolgákat; mit az apostolok is csak hosszas imádság, és böjtölés közt tőnek. Az egyház' akaratja tehát, hogy a' keresztények a' kántorheteken az Istent böjtölés, imádság, és más jó cselekedetek által kérjék, hogy az egyháznak méltó szolgákat, 's pásztorokat rendeljen; mivel az egész keresztény nyáj' üdve ezektől függ. Kivánja tovább az egyház, hogy e' kántorheteken, tavaszkor ugyan az Isten' áldását kérjük a' föld' termékenységéért; nyáron a' földi termékek' föntartásaért; a' mindent megérlelő őszkor, 's télen pedig, mikor minden csürbe takaríttatik, a' jó Istennek böjtölés-, és imádsággal hálaáldozatot hozzunk: kérvén őt, miszerint tovább is kegyesen segéljen, nehogy adományaival lelkünk' kárára visszaéljünk; hanem őt, mint minden jó' kútfejét, dicsérjük, neki hálákat adjunk, 's felebarátunkon tehetségünk szerint segitsünk.

Mik az ünnep előtti böjti napok?

Ezek bizonyos ünnepnapok' előestvéi, mellyeken a' régi keresztények böjttel, 's virrasztással készültek a' következő ünnepélyre. Ez okból mai napig, az ünnepeket megelőző misén a' pap nem mondja, vagy énekli: „Ite missa est", azaz: ‚Menjetek, a' misének vége'! hanem: „Benedicamus Domino", azaz: ‚Dicsérjük az Urat.' 'S ez által a' keresztények fölszólíttattak a' templomban maradásra: ott Istent régi szokásként a' nap' fölkelteig dicsérendők; mikor tudnillik ezen mise éjjel mondatott el. Az egyház eltörlé később eme' virrasztást, részint a' keresztények' ellankadt lelkesedése, részint a' netaláni kicsapongások miatt; a' böjtöt azonban megtartotta: hogy ez ál-

tal az Istent, és szentjeit tiszteljük, közbenjárásukat megnyerjük, 's példájok szerint a' testet keresztre feszítsük. Mert sz. Bernárd' mondata szerint, azért böjtöl az egyház a' szentek' elő-ünnepein, hogy minket tanitson, miszerint mi a' szentek' példája szerint csak sok nyomorúságok után juthatunk mennyországba.

Mi okból tiltja az egyház pénteken, és szombaton a' húsevést?

Incze pápa szerint, ezt Üdvözitőnk' tiszteletére teszi, ki pénteken halt meg érettünk, szombaton pedig a' sírban nyugodott; tovább azért is, hogy ez önmegtartóztatás által magunkat a' vasárnap' megülésére jobban elkészítsük. (Itt meg kell jegyezni, hegy némelly püspöki megyében szombaton a' húsevés, különféle okoknál fogva, mint már fönebb említettük, meg van engedve; ez okból pénteken annál lelkismeretesben kell böjtölni.)

Ki tartozik böjtölni, 's ki nem?

Minden keresztény, ki már a' hetedik éven túl van, és attól másképp fölmentve nincs, sulyos bün' terhe alatt tartozik a' parancsolt böjti napokon a' hústól tartózkodni; egy jóllakással azonban megelégedni, nehéz bün' terhe alatt csak azok tartoznak, kik a' huszonegyedik (21-dik) évet meghaladták. — Az első kötelességtől, vagyis böjti napokon a' húsételtöli tartózkodástól fölment: 1) érvényes, nem pedig alattomos módon, és hamis ürügy alatt kicsalt, vagy kényszeritett kiváltság. 2) Terhes betegség. Az egyszeri jóllakással való megelégedés' kötelessége megszüntetik a' böjtölés' lehetetlensége által; t. i. ha nagyobb baj nélkül az egyszeri jóllakással meg nem elégedhetünk; mint ez eset áll azoknál, kik valamelly súlyos betegségből imént gyógyultak föl; tovább a' terhes, és szoptató nők-, öreg, és erőfogyott emberek-, erősen dolgozók-, és utazóknál; ugy a' szegényeknél, kik teljes ebéddel nem birnak; valamint azoknál is, kik a' szoros böjt által olly üdves munkától tartóztatnának vissza, mellyre hivataluk- és a' keresztény szeretetnél fogva kötelesek. És pedig ezek olly módon vannak fölmentve a' böjttől, hogy ámbátor annyiszor ehetnek, a' mennyiszer ez nekik szükséges; de azért kötelesek a' húsevéstől tartózkodni; 's e' mellett sajnálni, hogy nem képesek az egyházzal egyesülni olly érdemteljes, és a' bünök' eltörlésére olly hathatós munkában, milylyen a' böjtölés; továbbá igyekezzenek az elmulasztottakat ímádsággal, alamisnával, és más jó cselekedetekkel pótolni.

Mikép vétünk a' böjti parancsok ellen?

1) Szántszándékos, és elegendő ok nélkül elkövetett húsevés által.

2) Az elöbb elősorolt okok nélkül, kétszer- 's többszöri tökéletes jóllakás által.

3) Ha a' nap' folyta alatt gyakran étkezünk. (De egyes harapás, vagy korty nem szegi meg a' böjtöt.)

4) Igen drága, finom, hosszú ebédek, iszákosság, és kicsapongó mulatságok által.

Szabad-e böjti napokon vacsorálni?

Az első keresztények a' bünbánatban olly lelkesek voltak, hogy ök böjti napokon egyetlen, 's ekkor is silány étkezéssel megelégedtek, és ezt estve tartották. De minthogy ezen lelkesedés mindinkább gyengült, az egyház, mint kegyes anya, megengedé a' rendes ebéden kivül, estve is, keveset magunkhoz venni, vagyis annyit, mennyi a' rendes ebédnek mintegy negyedrészét teszi; vagy, hogy e' tárgyban szerfölött aggodalmasak ne legyünk, annyit, miszerint a' másnapi rendes foglalatosságra szükséges erő fölöttébb ne gyengíttessék, és azt tetemesb baj nélkül türhessük; mert a' böjtölésnél épen semmi nehézséget sem akarni türni, annyi, mint böjtölni nem akarni.

Minő szándékkal kell böjtölni?

Illy, vagy ehhez hasonlóval:

Uram Krisztus Jézus! a' te böjtöléseddel egyesitvén az enyimet, fölajánlom azt néked, keserü szenvedésed' és halálod' tiszteletéül, számtalanszor vett jótéteményeidért tartozó hálaadásul, az én és mások' vétkeinek elégtételéül, a' kath. egyház' iránti engedelmességből, tiszta, szüz, és jámbor élet' kegyelmének megnyeréséért, 's e', vagy amaz erény', vagy jótétemény' megérdemelhetéséért, 'stb.

Jegyzet. Mi a' böjtről még ezen kivül tudnivaló, azt a' nagyböjtről szóló értekezésben olvashatni.

ADVENTI IDŐSZAK.

Oktatás az adventi időröl.

Mi és mit jelent Advent?

Advent magyarul eljövetelt tesz, 's egyházi értelemben az Isten' Fiának e' világrai, látható, még pedig két külön időbeni eljövetelét jelenti.

Mikor történt az első eljövetel?

Midön az Isten' Fia a' sz. Lélektől, a' szeplötelen szüz Mária' méhében fogantatva, test szerint született, 's malaszteljes eljövetele által, melly után sok királyok és próféták vágyódtak (Isai. 64, 1. Luk. 10, 24.), a' világot megszentelte.

Mi módon üdvözülhettek ennélfogva az ó-szövetségi atyák, midőn még Krisztus nem született meg?

Isten a' mi első szüléinknek, mingyárt vétkök' elkövetése után (I. Móz. 3, 15.) kinyilatkoztatta, hogy egyszülött Fia emberré lesz, és a' világot megváltandja. Az e' Megváltóbani reménység, és annak jövendő érdemei által üdvözültek az ó-szövetségben mindazok, kik magukat ártatlanságuk, vagy töredelmes bánatuk által, az ő érdemeinek részeseivé tették, és Isten' kegyelmében elhunytak; ámbátor Krisztusnak mennybemeneteleig a' mennyek' országának birtokából ki valának zárva.

Mikor fog a' második eljövetel lenni?

Az idők' végével, midön Krisztus Urunk eljövend nagy hatalommal és dicsőségben, az egész világot megitélni.

Mi végre és szándékkal rendelte az adventi sz. időt az anyaszentegyház?

1) Hogy ez idő alatt Krisztus Urunk' megtestesültének titkát, 's az emberek iránt ezzel tanusitott szeretetét, alázatosságát és béketürését szemléljük; 's azért neki szivből hálákat adjunk. 2) Hogy magunkat az Ur Jézus' malaszteljes születése- és eljövetelére, valódi bünbánat, imádság, böjt, alamizsnaadás és más istenes cselekedetek által előkészitsük, 's igy a' Krisztus Urunk által számunkra kiérdemlett kegyelmek' részeseivé váljunk: hogy másodszori eljövetelekor irántunk kegyes biró lehessen. „Vigyázzatok, és imádkozzatok; mert nem tudjátok sem a' napot, sem az órát, mellyben az ember' Fia el fog jönni.“ (Mát. 24, 42. 44.) Az Advent tehát istenes sovárgás és töredelmesség' ideje; ugyanazért az egyház' imádságaiból több, örömet jelentő imák kihagyatnak, 's a' papok egyházi szolgálataikban kék ruhába, melly szin az alázatosság és bünbánat' jelképe, öltöznek. Milly háládatlanok ennélfogva Isten iránt, milly engedetlenek az egyháznak, milly igazságtalanok önmaguk' irányában azok, kik e' sz. időt istenes és szent gondolatok, ajtatos olvasmányok, imádkozás, jó cselekedetek nélkül, 's a' nélkül, hogy a' szentségekben részesülnének, egyedül vétkes, vagy legalább is hiu mulatozások- és időtöltésekkel huzzák ki!

Az Advent régi időkben is akkép tartatott-e meg, mint napjainkban?

Nem: hajdan Márton-napkor kezdődött, és szintugy böjtölések- és ajtatossági gyakorlatokkal ülték meg, valamint a' 40 napi böjtöt; miért is a' szerzetesek, legnagyobb részben, maig is böjtölnek Adventben; 's a' lármás mulatságok, minők a' menyekzők, tánczvigalmak 'stb., az egyház által valamennyi kereszténykre nézve tiltatnak. Sylverius pápa még azt is rendelte, hogy a' kik az Ur' asztalához ritkán járulnak, ezt legalább minden adventi 's nagy-böjti vasárnap cselekedjék.

Mire emlékeztethet minket ama' négy hét, meddig az Advent tartani szokott napjainkban?

Azon négy ezer esztendőre, melly a' világ' teremtése után az Ur Jézus' születéseig elfolyt, 's melly időszak alatt ötet az Isten ismételve megigérte, az emberek sovárogva várták, a' próféták megjövendölték és sokféleképen előképezték.

Imádság Adventben.

Ur Isten! ki a' világot a' te malaszteljes eljöveteled által megörvendeztetted, add nekünk kegyelmedet, hogy arra magunkat igaz töredelmesség által elökészitsük!

OKTATÁS ADVENTI I. VASÁRNAPRA.

Az Advent' (Urjövet) e l s ő vasárnapja, az egyházi év' első napja; 's azon kegyelmi időnek kezdete, melly a' Karácsont megelőzi 's e' nagy ünnepre mintegy előkészületül szolgál. E' napon kezdi az egyház, az Üdvözitő' jövetelét szemlélni, 's utána fohászkodni az ősatyákkal; kiknek fohászait, valamint e' napon, ugy az egész adventi időben, imáival gyakran összecsatolja: hogy igy gyermekeiben is forró kivánságot ébreszszen ez eljövetel iránt; de leginkább, hogy öket vétkeik' igaz bánatára inditsa; minthogy ezek ama' kegyelemteljes eljövetelnek leginkább utjában állnak. 'S azért a' mise' kezdetén ma a' 24-ik zsoltárt énekli: „Hozzád emelem lelkemet; Istenem! te benned bízom: ne engedj megszégyenülnöm, sem hogy elleneimtől kinevettessem; mert mindazok, a' kik tőled várnak segedelmet, nem fognak megszégyenülni. Ur Isten! mutasd nékem utaidat, 's ösvényeidre tanits engem.“ Dicsőség az Atyának, és Fiúnak, és sz. Léleknek, mint kezdetben vala, most és mindenkor, és örökkön örökké. Amen.

Az egyház' könyörgése.

Keltsd föl kérünk, hatalmad' Ur Isten! és jőjj, hogy méltók legyünk a' te oltalmad által, vétkeink' fenyegető veszedelmeitől megmenekedni, és megszabaditásod által üdvözülni. Ki az Atyával és a' sz. Lélekkel mint Isten élsz, és uralkodol örökkön örökké. Amen.

Leczke. *(Sz. Pálnak Rómaiakhoz irt leveléből*: 13, 11—14.*)*

Atyámfiai! tudjuk, hogy itt van már ideje az álomból való fölserkenésnek; mert közelebb van üdvözülésünk, hogy sem mikor hinni kezdettünk. Az éj elmult, a' nap pedig fölvirradt; vessük tehát el a' setétség' cselekedeteit, 's öltözzünk föl a' világosság' fegyvereibe. Járjunk tisztességesen, mint nappal; nem mértékletlenséget és részegséget, nem ágyas házakbani bujálkodást és szemtelenséget, nem versengést, és irigykedést üzvén; hanem öltözzetek Urunk Krisztus Jézusba.

Mit tanit sz. Pál eme' leczkében?

Miután a' rómaiaknak a' keresztény élet' kötelességeit eléggé megmagyarázta, inti őket, hogy ne késedelmezzenek azok szerint élni.

Mi értetik itt az alvás alatt?

Az érzékek' elbóditása és megvakitása, 's a' langyos, tunya, elkényezett, és feslett élet. (Zsolt. 75, 6. Isai. 29, 8.)

Mi értetik itt az éj és nappal alatt?

Az éj a' tudatlanság, hitetlenség, és vétek' ideje; a' nappal pedig a' hitnek, kegyelem-, igazság- és üdvnek.

Miért mondja sz. Pál, hogy az üdv most közelebb van, 'stb.?

Sz. Pál ezzel azt akarja mondani: mennyivel inkább öregebbedünk, valamint korban, ugy hit- és érdemekben is, annyival inkább közeledünk czélunkhoz, az örök üdvösséghez; sokkal inkább, mint akkor, midön keresztény hitünk' követőivé lettünk. Azért épen ne késedelmezzünk a' hitben előre haladni, 's jó tettekben gazdagodni. (Aranyszáju sz. János.)

Mellyek a' setétség' cselekedetei?

A' vétkek, főleg azok, mellyek titokban, 's éjjel követtetnek el, mivel ezek miatt mind Isten, mind emberek előtt pirulnunk kell.

Mellyek a' világosság' fegyverei?

A' hit, irgalom, malaszt és erény' tettei, mellyekkel mint szellemi fegyverekkel, az ördögöt, világot és testet le kell

győzni. (Hasonlitsd össze sz. Pál' Ephes. irt level. 6, 11., Pünkösd ut. 21. vas.)

Mit jelent: tisztességesen, és mint nappal járni?

Olly tetteket gyakorolni, mellyek az Isten, és emberek előtt becsületet szereznek, 's mellyeket azért nappal, minden emberek' láttára is bizvást tehetünk. A' keresztény, ki a' keresztségben az ördögről, 's minden hiuságairól lemondott, nem élhet evés-, ivás- és feslettségben; hanem Jézus Krisztust felöltenie, azaz: öt követnie kell érzései- és cselekedeteiben, 's e' követés által lelkét mint valamelly ruhával ékesitenie.

Fohász. Engedd óh Jézus! hogy a' bünbánat által vétkeink' álmából fölkeljünk, jó tettek' gyakorlása által kegyelmed' világában járjunk, erényeid' utánozása által téged felöltsünk, 's ekkép lelkünket, mint egy uj köntössel ékesitsük.

Evangelium. *(Sz. Lukács. 21, 25—33.)*

Az időben mondá Jézus az ő tanitványainak: Jelek lesznek a' napban, holdban, és csillagokban, 's a' földön a' népeknek a' kétségbeesésig való szorongattatása. A' tenger zúgni, 's annak habjai föl fognak háborodni; 's az emberek ellelketlenednek az azokra való borzasztó várakozás miatt, mik a' földet el fogják lepni; mivel az egek' sarkai megindulnak. Akkor meglátják az ember' fiát jönni a' felhőkben nagy hatalommal, és dicsőséggel. Ezek pedig teljesedésbe menni kezdvén, tekintsetek körül, és emeljétek föl fejeteket; mivelhogy elközelít a' ti váltságtok. 'S monda nekik hasonlatosságot: Nézzétek a' fügefát, és minden más fákat. Midőn már azokat bimbózni látjátok, ti magatoktól tudjátok, hogy közelit a' nyár. Ugy ti is midőn ezeket történni szemlélitek, tudjátok meg: hogy közel van az Isten' országa. Bizony mondom nektek: nem mulik el e' nemzetség, mig mindezek nem teljesednek. Ég és föld elmulnak, de az én szavaim teljesedés nélkül nem maradnak.

Miért olvastatja az egyház ma az utolsó itéletröli evangeliomot?

Az egyház az adventi időben minket bünbánat által akar előre készitení az Üdvözitőnek Karácsonkor, lelkünkbe leendő szellemi eljövetelére, 's erre nem talál alkalmasabb eszközt,

mint: szemeink elé terjeszteni annak rettenetes eljövetelét az ítéletre; mert semmi sem tartóztathat minket hathatósabban vissza a' bűntől, 's buzdithat inkább a' jóra, mint az arrai megemlékezés, hogy az Isten' Fia minden jót, és rosszat ki fog a' világ előtt itéletkor tárni, 's hogy a' jót örökké fogja jutalmazni, a' rosszat pedig örökké büntetni.

Milly jelek fogják megelőzni az utolsó itéletet?

A' nap el fog homályosodni, a' hold nem világitand, 's a' csillagok fényöket elvesztik. Az egek ropogva fognak elmulni, az elemek égve elolvadnak, a' föld és minden, a' mi rajta van, tüzben fog fölöszlani. (Sz. Péter II. level. 3, 10.) A' világ' szerkezetének rendje, Isten' parancsa és ereje által meg fog semmisittetni; a' tenger zajongva fölforr, borzasztó zivatarok fognak dühöngni, 's a' vad harcz' és pusztitás' rettenetes veszedelmei fognak a' béke és csend' állapotjára következni. Szóval, olly bajok, és nyomoruságok következendnek a' világra, hogy az emberek félelmökben nem fogják tudni, hova forduljanak; el fognak sorvadni a' jövendő dolgoktóli rettegés miatt. Ezen kivül az ember' fiának jele, t. i. a' kereszt, föltünendik az égen, az őt gyülölő gonoszok' rettentése-, 's az őt szerető igazak' vigasztalására. (Máté 24, 30.)

Miért fog mindez megtörténni?

Minthogy az emberek az Isten' teremtményeit olly rendkivül, és jobban szeretik, mint magát a' Teremtőt; azért az Isten azokat, a' bennök bizakodó vétkesek' ijesztésére, és büntetésére fogja illy borzasztó módon elpusztitani. „Fegyvert ragad az ő buzgósága, és teremtményeit fölfegyverzi az ellenségein veendő bosszura.“ (Bölcses. könyv. 5, 18.) Akkor a' bünösök hiában, és késön fognak bánkódni, hogy illy borzasztó véget érő tárgyakhoz ragaszkodtak.

Miért parancsolja az Ur a' keresztényeknek, fejöket mindezek' láttára fölemelni, minthogy a' megváltás közelget?

Ez csak az igazakat illeti, kik valamig a' földön élnek, folyvást rabok, és mintegy számkivetésben vannak; 's csak az utolsó itélet által fognak test-, és lelkileg az Isten' gyermekeinek tökéletes szabadságába helyeztetni, rég óhajtott hazájokba, a' mennyek' országába bejutván. Ezeknek tehát legnagyobb okuk van, fejöket felemelni, 's örvendni.

Miképen fog kezdődni az utolsó itélet?

Az angyalok Isten' parancsára trombitaszóval fognak az itéletre minden embert hivni. (I. Thess. 4, 15.) Ekkor egyesülendnek a' megholtak' testei lelkeikkel, 's a' jámborok jobbra,

az istentelenek balra fognak állittatni. (Máté 25, 33.) Jelen fognak a' jó és rossz angyalok (ördögök) is lenni; 's Krisztus maga, mint Istenbiró, fényes felhőn, olly nagy hatalommal, és dicsőséggel jelenendik meg, hogy a' félelem- és ijedtségtől meglepett bünösök rá sem fognak tekinthetni, hanem a' hegyeknek fogják kiáltani: Essetek ránk; 's a' halmoknak: temessetek el minket. (Luk. 23, 30.)

Miképen fog ezen itélet megtartatni?

A' lelkismeret' könyvei föltáratnak, 's ezek szerint fognak az emberek itéltetni (sz. Ján. Titk. jel. 20, 12.); azaz: minden jó és rossz gondolat, szó, és tett, még a' legtitkosabb is, melylyek egyedül Isten előtt tudvák, ki fognak nyilatkoztatni! 'S ekkép az egész világ, ugy fogja kinek-kinek minden vétkeit tudni, mintha mindenkinek homlokára lennének irva; 's ezek szerint fog mindenki megitéltetni, azaz: örökre jutalmaztatni, vagy örökre kárhoztattatni. Nagy Isten! ha ekkor minden henye szóért számot kell adni, (Máté 12, 36.) mikép fogunk olly sok bünös, és botrányos beszédek- és cselekedetekért megállhatni?

Miért fog az Isten nyilvános és közönséges itéletet tartani?

Isten a' minden emberre mingyárt halála után váró különös, és titkos itéleten kivül, nyilvános és közönséges itéletet is tartand, következő okoknál fogva: 1) Hogy napfényre jöjjön, milly igazságosan itélt ő mindenki fölött a' magános itéletben. 2) Hogy az utolsó itéletre föltámadó, 's ujra föléledő testek, mint a' bünnek, vagy erénynek eszközei, szinte megitéltessenek, azaz: a' lélek' jutalmai-, vagy büntetéseiben részesüljenek. 3) Hogy az igazságtalanul elnyomott szegényeknek, 's az ártatlanul üldözött igazaknak kiszolgáltassék azon igazság az egész világ előtt, mellyet ez életben soha sem nyerhettek; ellenben a' jámborokat szorongató, 's mégis becsületeseknek, söt jámboroknak látszott istentelenek, az egész világ előtt megszégyenittessenek. Az első nevezetesen Krisztuson, az utóbbi pedig a' zsidókon, 's mindazokon fog végrehajtatni, kik vétkeik által őt a' zsidókkal keresztre feszittették. 4) Hogy az Isten maga is, ki e' világon a' jámboroknak gyakran balsorsot, a' gonoszoknak pedig jóllétet enged, igazoltassék; mert azon nap meg fogja mutatni, hogy ő bölcsen cselekedett. 5) Hogy a' kárhozottak is megismerjék az Istennek jóságát, nem ugyan hasznuk- és vigasztalásukra, hanem legnagyobb fájdalmukra; mivel epedve fogják látni, hogy Isten még a' legcsekélyebb dolgot is, mit iránta való szeretetből tettünk, vagy szenvedtünk, söt a' szomjazónak az ő nevében adott pohár vizet is ugy tekintendi 's jutalmazandja meg, mintha az

vele történt volna. 6) Hogy az emberek az e' közönséges és nyilvános itéletre gondolás által a' vétkektől visszatartassanak, 's jóra buzdittassanak.

Buzdulat. Igazságos vagy te oh Uram! és igazságos a' te itéleted. Oh hassa lelkemet által ez itélet' jótékony félelme; hogy ez a' gonosztól mindig visszatartóztasson, 's jóra buzditson. Oh! vajha a' bünbánó Jeromossal mondhatnám: „Akár eszem, akár iszom, vagy akár mi mást teszek, ugy tetszik, mintha füleimben a' trombitának ama' rettentő szava viszhangoznék: *Keljetek föl holtak, 's jertek itéletre!*"

OKTATÁS ADVENTI II. VASÁRNAPRA.

Mai vasárnapon az egyház valamint a' papok' napi rendjében, ugy a' szent misében is, Krisztusnak kettős eljöveteléről szól: hogy első, kegyelem-teljes eljövetele (megtestesülése) által örömre, a' másik rettenetes (itéletrei) jövetele által pedig jótékony félelemre buzditson. E' czélból énekli a' mise' kezdetekor: Isai. 30. ‚Nézd Sion' népe! az Ur eljövend a' pogány népek' szabaditására; 's az Ur hallatni fogja dicsőségének szózatát, szivetek' örömére'. (Zsolt. 79, 2.) Izrael' vezetője! tekints föl: Te, ki Józsefet, mint a' juhot, vezérled. Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! ébreszd föl sziveinket egyszülött Fiad' utjainak elkészitésére; hogy eljövetele által méltók legyünk neked tisztult kedélylyel szolgálni. Ki veled és a' sz. Lélekkel egyetemben, él és uralkodik 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Rom. irt lev.* 15, 4—13.*)*

Atyámfiai! valamik hajdan megirattak, a' mi tanulságunkra irattak meg: hogy a' béketürés, és az irásokban foglalt vigasztalás által reménységünk legyen. A' béketürésnek és vigasztalásnak Istene pedig adjon nektek egyetértést ti magatok közt, a' Jézus Krisztus' tanitása szerint; hogy egyenlőképen, egy szájjal dicsőitsétek az Istent, és a' mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyját. Annakokáért viseljetek gondot egymásra; valamint Krisztus is fölfogadott titeket az Istennek dicsőségére. Ezt mondom pedig: hogy Krisztus a' körülmetélkedésnek szolgája volt, az Isten' igazmondósága miatt, az atyáknak történt igéretek' megerősité-

sére. A' pogányok pedig dicsőitik az Istent az ő irgalmasságából; a' mint irva vagyon: Annakokáért vallást teszek Uram! rólad a' pogányok közt, 's a' te nevednek dicséretet éneklek. És másutt mondatik: vigadjatok pogányok az ő népével együtt. Ismét: Dicsérjétek minden pogányok az Urat, és magasztaljátok őtet minden népek. Isaiás ujolag ezt mondja: Jessének gyökeréből támad, ki a' pogányokat vezérleni fogja; ő benne biznak a' pogányok. Isten pedig töltsön be titeket minden örömmel és békeséggel hitetekben; hogy bővelkedjetek a' reménységben, és a' sz. Lélek' erejében.

Mit tanit sz. Pál eme' leczkében?

A' megtért pogányok és zsidók, kölcsönös szemrehányásaik' következtében egymással ellenségeskedtek; minthogy a' zsidók, a' pogányok' kisebbitésére, azzal kérkedtek, hogy a' Megváltó, az isteni igéretek szerint, az ő nemzetségökből származott, 's ennél fogva nekik több joguk van hozzá, mint a' pogányoknak; a' pogányok ellenben a' zsidóknak szemökre vetették az ocsmány háládatlanságot, mellyet a' Megváltónak felfeszitésével elkövettek. Hogy tehát sz. Pál ezen egyenetlenségeket elfojtsa, 's a' megtért pogányokat és zsidókat egymással kibékitse: mondja, hogy mindkét félnek van oka, Istent dicsérni, mert mindent kegyelme- és irgalmának köszönhetnek: a' zsidók is ugy, mint a' pogányok, Jézusban Üdvözitőjöket és Megváltójokat találván, 's üdvösségöket egyedül csak ő általa nyerhetvén el; ne foszszák tehát meg attól magukat, egyenetlenségök által. Nekünk is legnagyobb okunk van az Istent dicsérni, 's neki hálát adni, hogy pogány elődeinkben minket is meghivott a' keresztény hitre; 's gondosan ovakodjunk, nehogy a' kevélység, viszálkodás, irigység, harag és feslettség által, üdvünket ujolag elveszitsük.

Mit használ nekünk a' sz.-irás?

Szent Pál apostol Timotheushoz irt II. levelében (3, 16.) mondja, hogy az irás hasznos a' tanitásra, feddésre, jobbitásra, jámborságbani oktatásra: hogy az Isten' embere tökéletes, és minden jóságos munkára alkalmas legyen. És a' Rom. 15, 4. tanuljuk, hogy a' sz. könyvek a' végből irattak, hogy a' béketürés, és az irásokban foglalt vigasztalás által, táplálja reménységünket az örök boldogsághoz.

Miért neveztetik Isten a' béketürés', vigasztalás és remény' Istenének?

1) Mivel ő vétkes életünket sokáig békével türi, javulá-

sunkra irgalomteljesen várakozván. 2) Mivel nekünk kegyelmét adja, hogy keresztünket, és szenvedéseinket békével viseljük; és bensőleg vigasztal minket, nehogy kicsinyszivüek legyünk. 3) Mivel ő minket az üdvösség' reményével táplál; 's mivel ő maga ezen reménynek tárgya.

Fohász. Oh béketürő, vigasztaló és reményt nyujtó Isten! töltsd be szivünket öröm- és békével: 's engedd, hogy mi a' hit, remény és szeretet által minden jóban tökéletesedjünk, 's a' megigért üdvöt elnyerhessük.

Evangeliom. *(Sz. Máté. 11, 2—10.)*

Az időben: midőn hallotta volna János a' fogságban Krisztus' cselekedeteit, elküldvén kettőt tanitványai közül, kérdezteté őt: Te vagy-e az eljövendő, avagy mást kell még várnunk? És felelvén Jézus, monda nekik: elmenvén jelentsétek meg Jánosnak azokat, a' miket hallottatok és láttatok; a' vakok látnak, a' sánták járnak, a' poklosok tisztulnak, a' siketek hallanak, a' halottak feltámadnak, a' szegényeknek hirdettetik az evangeliom; és boldog, a' ki én bennem meg nem botránkozik. Azoknak elmenetele után pedig kezde Jézus szólani a' seregekhez Jánosról: Mit mentetek ki a' pusztába látni? Széltől hányatott nádat-e? De mit mentetek ki látni? puha ruhákba öltözött embert? Ime kik puhán öltözködnek, a' királyok' házaiban vannak. De mégis mit mentetek ki látni; prófétát? Söt mondom nektek, prófétánál is nagyobbat. Mert ez az, a' kiről irva van: ime az én angyalomat küldöm szined előtt, ki elkészíti előtted a' te utaidat.

Miért volt János a' tömlöczben?

Mivel Heródes királyt, testvérének nejével, a' feslett Herodiással kötött házasságtörő szövetsége miatt megdorgálta, 's javulásra szólitá föl. Ugyanezen okból később le is fejeztetett. (Márk. 6, 16.) A' régi közmondás szerint: az igazság szép anya; de felette rut gyermeket szül, t. i. a' gyülöletet. Ez azonban minket el ne ijeszszen az igazság' megmondásától ott, hol azt megmondani kötelesek vagyunk, habár e' miatt a' legnagyobb veszély fenyegetne is. Mert nemesebb, és lelkünk' üdvével egyezőbb, hogy Jánossal az igazság' vértanui legyünk inkább, mint a' hizelgőkkel, a' rossz emberek' dicséretének tárgya.

Miért küldötte János tanitványait Krisztushoz?

Nem más okból, mint hogy maga Krisztus által oktattassanak, a' benne, mint megigért Messiásban helyezendő hitben; szép tanulságul minden elöljáróra, különösen a' háziatyák- és anyákra nézve, hogy t. i. lelkismeretesen gondoskodjanak alattvalóiknak a' vallás' tárgyábani alapos tanittatásáról.

Miért nem mondott Krisztus János' tanitványainak mást, mint: menjetek, és mondjátok meg Jánosnak: a' vakok látnak, 'stb.

Hogy ők ezen, általa véghez vitt csudákból megismerjék, miszerint ő valóban a' megigért Messiás, kiről a' próféták illy csudákat elöre megjövendöltek. (Isai. 35, 5—6. 61, 1. 'stb.)

Miért teszi hozzá Krisztus: és boldog, a' ki én bennem meg nem botránkozik?

Ezt azok végett tette, kik öt szegénysége, alázatossága, gyalázatos szenvedése és kereszthalála miatt talán megvetendők valának; noha sz. Gergely szerint, az ember Istennek, mint urának, annyival nagyobb tisztelettel és szeretettel tartozik, mennyivel méltatlanabbakat szenvedett érette.

Hova czéloznak azon kérdések, mellyeket Krisztus János miatt tesz?

Ezek által: 1) Dicsérni akarja Jánosnak állhatatosságát, kit sem Heródes' tekintélye, sem a' tömlöcz, sem a' halál' félelme nem riaszthatott viassza tanitási hivatalának kellő teljesitésétől; például mindeneknek, különösen mégis a' tanitóknak, lelkiatyáknak és elöljáróknak, hogy emberektöli félelem, vagy más mulékony tekintetek miatt ne ijedjenek vissza az igazságnak mindenkori kimondásától, és attól, hogy a' mi jogszerü, azt jogszerünek, a' mi pedig jogtalan, azt illyennek mondják; tovább a' jónak jutalmazásától, a' vétek' dorgálása- és megfenyitésétől, 's átalában mindenütt és mindenkor, mellékes tekintetek nélkül, egyedül lelkismeretök' szavára hallgatván, kötelességeik' teljesitésétől. 2) Krisztus dicsérni akarja Jánosnak szigoru önsanyargatását, mellyet a' világtóli elvonultsága, Isten és annak parancsolatai iránt tanusitott rendületlen ragaszkodása, testének durva ruházat és rossz táplálat általi megtörése által gyakorlott (Mát. 3, 4.); hogy mi is tanuljuk meg, testünket keresztre feszitni, 's töredelmességet gyakorolni. Ki valódi penitencziát akar tartani, annak a' világot és ennek rossz társaságait kerülnie, föltételeiben állhatatos- és szilárdan megmaradnia, nevezetesen pedig testét akkép kell néznie, mint egy akaratos, és ura ellen támadt szolgát, kit keményen tartani, hódolatra kényszeriteni és megfenyiteni szükség, nem pedig olly bálványnak tekinteni, mellynek a' mulat-

ságok, élvezetvágy' 'stb. mindennemü áldozatait kelljen bemutatni. Azonban milly sokféleképen vétenek az emberek e' tekintetben! A' felnőttekről nem is szólva, gyakran már a' gyermekek is inább keresik föl a' rossz, mint a' jó társaságokat; a' jó föltételekben olly ingatagok, mint a' széltől mozgatott nádszál; végre olly elkényezettek, és finnyásak olly igen kimélik testöket, mintha csakugyan ez volna Istenök, 's az égben nem is volna Isten! Hova fog mindez vezetni? Mi lesz illy életnek a' vége?

Miért mondja Krisztus, hogy János több mint próféta?

Mert János maga is a' prófétáktól jövendöltetett meg (Mal. 3, 1.); 's mivel a' prófétáktól megjövendölt Messiást tulajdon szemeivel látta, a' világnak hirdette, 's megmutatta; vagy azért is, mivel ő csuda által fogantatott, csuda által, még anyja' méhében, az Urnak eljövetelét megismerte, 's anyjának megjelentette; csuda által, körülmetéltetésekor, atyjának nyelvét megoldotta; 's olly sz. életet viselt, hogy élete inkább angyaléhoz, mint emberéhez hasonlitott.

Miképen készitette el Ker. János az Urnak utját?

Ő töredelmességre buzditó szónoklatával a' zsidókat arra akarta birni, hogy életök' javitása által sziveiket a' Messiás', azaz: Krisztus' kegyelmének elfogadására készitsék el. A' milly lehetetlen, hogy egy ember a' másikhoz menjen, elkészitett ut nélkül: szintolly lehetetlen, hogy az Isten hozzánk jöjjön; ha csak igaz töredelmesség által neki utat szivünkbe nem készitünk.

Buzdulat. Oh Uram Jézus Krisztus! ki hirnöködet, Ker. sz. Jánost tanitásbani buzgósága, állhatatossága, és töredelmessége miatt megdicsérted: add nekünk kegyelmedet, hogy példája szerint a' reánk bizottakat, a' hit' dolgában vagy magunk szorgalmasan oktassuk, vagy mások által oktattassuk; 's gyulaszd föl sziveinket is, hogy állhatatosságát 's töredelmességét mi is kövessük, és senki' kedvéért se tegyünk ollyast, mi előtted nem kedves, és isteni felségedet megsértené.

Vigasztalás az inségben és búban.

A' béketürés, vigasztalás' és remény' Istene töltsön el titeket mindennemü örömmel és békével, a' hit által (Lásd: Rom. 15, 5. és 13. v.)

Mi vigasztalhat minket leginkább inségeinkben?

1) Ha élénken hiszszük, hogy minden jó és bal sorsunk, az Istentől jön és javunkra van; 's hogy minket semmi baj sem ér, ha csak Isten' meghagyásából, vagy engedelméből nem. Jó és

rossz, élet és halál, szegénység és gazdagság Istentől jönnek. (Sirák. 11, 14.) Ha tehát a' jót az Isten' kezéből szivesen fogadjuk, miért ne fogadnók el a' rosszat is? (Jób. 2, 10.)

2) Ha teljesen meg vagyunk győződve, hogy: az Isten' engedelme nélkül egy hajszál sem eshetik le fejünkről (Lukács. 12, 7.); annál kevésbbé árthat nekünk valamiben az ördög, vagy a' rossz emberek (Jób. 1.).

3) Ha erős bizodalmunk van, hogy Isten az inségben rajtunk segiteni bir is, akar is; mikor öt erre kérjük, 's ez üdvünkre válik. Illy bizodalomra Isten maga is bátorit minket, midőn mondja: „Kiálts hozzám az inség' napján, és én megmentelek téged, és te engem dicsérni fogsz" (Zsolt. 49, 15.); és Isai. 49, 15.: „Valljon megfeledkezhetik-e az anya csecsemőjéről, hogy ne könyörüljön méhe' gyümölcsén? És ha ő megfeledkeznék is, én nem feledkezem meg rólad; ime tenyereimre irtalak föl téged." Ha Isten velünk, ki támadhat ellenünk? (Rom. 8, 31.)

4) Ha ama' dús jutalomra tekintünk, mellyben a' béketürő fog a' jövő életben részesülni; mert a' mi szempillanatnyi 's könnyü inségünk, az égben bőséges boldogságot szerez nékünk (II. Kor. 4, 17.).

5) Ha meggondoljuk, hogy legkevesebbet sem használ, az Isten' rendeletei ellen zúgolódni; mert mindnyájan, kik ezt tenni merészlették, megszégyenittettek. Az Isten bölcs és nagy erejü; ki állhat ellene, ugy hogy békében maradjon? (Jób. 9, 4.)

6) Ha megfontoljuk, hogy szenvedés a' legalkalmasabb eszköz, minket a' vétektől visszatartani, 's az Istennel egyesiteni, ugy szinte erényeinket is tanusitni.

7) Ha meggondoljuk, hogy Krisztusnak is szenvedés által kellett bemennie dicsőségébe; 's hogy mi dicsőségében is részt veendünk, ha szenvedéseiben részesültünk (II. Kor. 1, 7. I. Pét. 4, 13.).

Inségben mondandó imádság Dávid' zsoltáraiból.

Oh mindenható, kegyes és hü Isten! te, ki mondottad: „kiálts hozzám az inség' napján, és én megmentelek téged, és te engem dicsérni fogsz" (Zsolt. 49, 15.): ime szavadban bizva, hozzád folyamodom szükségemben. Add meg azért nevednek a' tiszteletet, és szabadits meg engem: ha neked ez tetszik, és nekem hasznos: hogy mindnyájan megismerjék a' nagy igazságot, hogy te segitő vagy a' szükség' idejében.

OKTATÁS ADVENTI III. VASÁRNAPRA.

E' vasárnapon mindnyájunkat örömre szólit az anyaszentegyház, a' Megváltó' eljövetele miatt; 's azért a' mise' kezdetén szent Pálnak (a' Filippibeliekhez irt lev. 4, 4.) e' szavait énekli: „Örvendjetek az Urban mindenkor; ismét mondom, örvendjetek. A' ti tisztességes magatok' viselete nyilvános legyen az embereknél: az Ur közel van. Semmin se aggódjatok; hanem kéréseitek imáitokban és esedezéseitekben jelenjenek meg Isten elött hálaadással." Megáldottad Uram! földedet és visszahozád Jákobot a' fogságból (Zsolt. 84, 1.). Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged Uram! figyelmezz a' mi könyörgéseinkre, 's elménk' setétségét deritsd föl látogatásodnak kegyelmével. Ki élsz és uralkodol 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Filippib. irt lev. 4, 4—7.)*

Atyámfiai! örvendjetek az Urban mindenkor; ismét mondom, örvendjetek. A' ti tisztességes magatok' viselete nyilvános legyen minden embereknél. Mert az Ur közel van. Semmin se aggódjatok; hanem kéréseitek minden imádságaitokban, és esedezéseitekben jelenjenek meg Isten elött hálaadással. És az Isten' békéje, melly minden képzeletet fölülmul, oltalmazza meg sziveteket és elméteket a' Krisztus Jézusban.

Mit tesz örvendeni az Urban?

Annyit tesz, mint örvendeni azon kegyelem miatt, hogy az igaz hitre hivattattunk, hogy reményünk van az örök boldogsághoz, és a' Mindenhatónak oltalma alatt vagyunk. Annyit is tesz, mint az Ur miatti szenvedéseken és üldözéseken örvendeni: mint örvendezett azokon sz. Pál. (II. Korinth. 7, 4.)

Ezen kivül mire tanit még sz. Pál bennünket eme' leczkében?

Int bennünket, hogy illedelmes és épületes életmód által mindenkinek jó példát adjunk: mire minket az Isten' jelenléte buzditson. Továbbá int bennünket, hogy a' földi dolgok iránti szerfölötti gondoktól tartózkodjunk, 's kivánja, hogy gondjainkat inkább az Istenre forditsuk; ki nem hagyand el, ha szüksé-

geinkben alázatossággal és bizodalommal fordulunk hozzá; 's a' nyert jótéteményekért szorgalmasan hálákat adunk. Mert ha a' legkisebb állatokra is gondja van, miképen nem lenne gondja reánk is, gyermekeire? ha ugyan mi is gyermekeiként viseljük magunkat.

Miben áll Isten' békéje?

A' jó lelkismeretben; mellynek sz. Pál szerfölött örvend, és a' mivel ő igen dicsekszik. (II. Korinth. 1, 12.) Ezen béke, vagy a' szivnek ezen csendessége, vigasztalta a' vértanukat is, és sok másokat, kik az igazság miatt szenvedtek. (Mát. 5, 11. 12.) Nem is gondolhatni nagyobb örömet annál, melly a' jó lelkismeretből származik. Meg kell azt izlelnünk, ha meg akarjuk érteni. A' jó lelkismeret a' szerencsétlenségben is legjobb vigasztaló. Miért félünk a' haláltól? kérdi aranyszáju sz. János. Azért, mivel nincs jó lelkismeretünk. Ha jó lelkismeretünk volna, ugy sem a' halál, sem az éhség, sem javaink' elvesztése, sem semmi más nem töltene el minket rettegéssel. Mivel az erényes embernek mindezek nem árthatnak, és bensö boldogságától semmi sem foszthatja meg őtet. Azt, ki magát, (mint az erényes ember,) az örök életnek legfölségesebb reményeivel táplálja, semmi sem töltheti be szomorusággal.

Fohász. Isten' békéje, melly minden felfogást meghalad, őrizze meg szivünket a' mi Urunk Krisztus Jézusban. Amen.

Vigasztalás a' búban.

A' bú- és szomoruságban nincs jobb vigasztaló- és segédeszköz, mint szükségünket és kérésünket, alázatos és bizodalmas ima által, egyedül Istennek elpanaszolni; a' busongó Anna-, Sámuel próféta' anyjának (I. Király. könyv. 1, 10.) és a' szüz lelkü Zsuzsannának példájára: midön a' házasságtörésről hamisan vádoltatván, halálra itéltetett. (Dániel 13, 35.) Ezekiás, a' jámbor király is, egyedül Istennek panaszlá el szükségét, midön Szennakerib királytól annyira szorongattatott. (IV. Király. könyv. 19, 14.) Épen ugy Jozsafát is, szükségét egyedül Istennek nyilvánitá, mondván: ‚Mivel nem tudjuk, mit cselekedjünk, csak az van hátra, hogy hozzád emeljük, reád függeszszük szemeinket.' (II. Kronik. 20, 21.) 'S mindnyájan vigasztalást, segedelmet nyerének Istentől. Ha tehát busongasz, és szorongattatol, emeld föl Istenhez lelkedet, Dáviddal szólván: „Hozzád emelem szemeimet, ki a'mennyekben lakol! Ime valamint a' szolgák' szemei uraik' kezére, mint a' szolgáló leány' szemei asszonya'

kezére: ugy a' mi szemeink Jehovára, Istenünkre vannak függesztve, mig megkönyörül rajtunk! Könyörülj rajtunk óh Isten! könyörülj rajtunk!" (122. Zsoltár.) Vidámitsd meg szolgád' lelkét; mert hozzád emelem szivemet, óh Isten! (Zsolt. 85, 4.)

Evangelium. *(Sz. Ján. 1, 19—28.)*

Az időben küldének Jánoshoz a' zsidók Jerusalemből papokat és levitákat, hogy megkérdeznék őt: Te ki vagy? És megvallá 's nem tagadá, és megvallá: Én nem vagyok ama' Krisztus! És kérdék őt: Ki tehát? Illés vagy-e te? És monda: nem vagyok? Próféta vagy-e te? Felele: nem. Mondának azért neki: Kicsoda vagy tehát, hogy választ vihessünk azoknak, kik minket küldöttek? Mit mondasz magad felől? Felele: én a' pusztában kiáltónak szava vagyok: Egyenesitsétek meg az Urnak utját; a' mint megmondá Isaiás próféta. A' követek pedig a' farizeusok közül valának. Azért ujra kérdék őt, mondván: Miért keresztelsz tehát, ha te nem vagy ama' Krisztus, sem Illés, sem próféta? Felele nekik János, mondván: Én ugyan vizzel keresztelek, de köztetek állott meg, a' kit ti nem ismertek. Ő az, ki utánam jövendő, ki én előmbe tétetett, kinek saruja' kötőjét megoldani nem vagyok méltó. Ezek Bethaniában lőnek a' Jordánon tul, a' hol János keresztelt.

Miért kérdeztették a' zsidók Jánost követeik által, ki légyen?

Azért, mert szigoru bőjtölése, durva bünbánati ruházata, és töredelmességet hirdető beszédei miatt olly rendkivüli 's csudálatos volt élete, hogy inkább a' várt Messiáshoz, mint közönséges emberhez látszék hasonlónak lenni. (Lukács. 3, 15.)

Miért kérdezik a' zsidók azt is, hogy Illés vagy-e, vagy próféta?

A' zsidók (Malak. 4, 5—6. szerint) hitték, hogy mielőtt a' Messiás megjelennék, Illés, vagy Jeremiás, vagy más valaki a' régi próféták közül ismét a' földre jövend; hogy előhirnöke legyen az Urnak, 's utját elkészitse. János mondván, hogy ő nem Krisztus, vélték, hogy legalább Illés lesz, vagy egy ama' próféták közül.

Miért mondja János, hogy ő sem nem Illés, sem nem próféta?

Valóban, személyét tekintve sem Illés, sem a' zsidóktól várt próféta nem volt; ámbátor cselekvésénél fogva az vala; minthogy Illés' szellemében 's erejében, a' Messiás' előhirnöke volt (Luk. 1, 17.).

Hogyan készitjük el az Urnak utját?

Igaz és hathatós töredelmesség által, mellynek nem csak a' gyónásban, hanem a' bünbánat' 's penitenczia' méltó gyümölcseiben is kell állnia (Mát. 3, 8. Luk. 3, 11.).

Mint lehet a' töredelmesség' méltó gyümölcseit teremni?

Ha megtérésünk után az Istennek és igazságnak olly buzgón szolgálunk, mint szolgáltunk annakelőtte a' hiuságnak; ha Istent szintolly buzgón szeretjük, mint szerettük előbb testünket és a' világot; és ha minden tagjainkat az erények' eszközeiül akkép felajánljuk Istennek, mint a' milly készséggel kölcsönöztük előbb a' bünnek és gonoszságnak eszközeiül (Rom. 6, 19.); ha az ajkak, mellyek tisztátalanságot beszéltek, a' fülek, mellyek a' becsületsértőkre hallgattak, a' szemek, mellyek fajtalanságokat néztek, vagy igen kiváncsiak valának: most már Istennek kedves dolgokról beszélni, azokat hallgatni és látni szeretik; ha a' gyomor, melly a' torkosságot és részegeskedést kedvelte, magát megtartóztatja; ha a' kezek, mellyek oroztak, az elorzottakat visszaadják, és jótékony cselekedeteket gyakorolnak 'stb. A' töredelem' illyetén gyümölcseit mutatták Zakheus (Luk. 19.), Máté (Mát. 9.), Magdolna (Luk. 7.), Péter (Mát. 26.), Pál (Apostol. cseleked. 9.), 's több mások.

Mi volt János' keresztsége 's millyen hatásu?

A' megtérés' keresztsége volt az, a' bünök' bocsánatjára (Luk. 3, 3.); vagyis Ker. Jánosnak, azzal összekötött beszédei, a' zsidókat büneik' megvallására és töredelmességre inditották (Márk. 1, 4—5.); de a' bünök' bocsánatát nem eszközlé: mint mellyet csak Krisztus' keresztsége által nyerhetni el; a' honnan János' keresztsége ennek előképe volt, és arrai előkészületül szolgált (Mát. 3, 11.).

Mit tanulunk még ez evangeliomból?

1-ör: Az által, hogy János nyiltan bevallá, hogy ő kicsoda, 's ámbátor nagy szent volt, magát mégis méltatlannak tartá, hogy Krisztusnak sarukötőit is feloldja: nekünk az öszinteség és

alázatosság' gyönyörü példáját nyujtá, mellyet főképen a' szent gyónásban kell utánoznunk. 2-or: Jézusra mutatván, ki utána jövend, ámbátor előtte vala, tanitá, hogy mindenben dicsőitsük az Istent. Nincs-e nagyobb okod, mint neki, magadat csekélynek tartanod, és magadat Isten és emberek előtt megaláznod? 'S mégis olly sokan vannak köztünk, vannak még gyermekek is, kik a' hiu dicsőség után annyira vágyódnak, 's még felebarátjok' kisebbitéséhez, hazudság- és tettetéshez is készek folyamodni, hogy nem érdemlett dicséretben részesülhessenek! „Fiam, mondá Tóbiás (4, 14.), a' kevélységet soha se engedd értelmedben vagy beszédedben uralkodni; mert innen vette kezdetét minden veszedelem."

Buzdulat. Oh Uram! üzz ki szivemből minden irigységet, minden gyanusitgatást és kevélységet. Add azért Uram! a' te sz. kegyelmedet, hogy téged és magamat megismerhessem; hogy tekintve semmiségemet, nyomoruságomat, büneimet, hiányaimat és erkölcstelenségeimet, magam előtt mindig csekély maradjak: téged ellenben, tekintve felségedet, mindenható hatalmadat, jóságodat, bölcseségedet és más végetlen tökélyeidet, mindenek fölött becsüljelek és dicsőiteni igyekezzem; valamint embertársamat is szivemből szeressem, és róla mindig kimélettel itéljek.

ADVENTI KÁNTOR-SZERDÁN.

Leczke. *(Isai. próf.* 7, 10—15.)

Az időben szóla az Ur Ákáznak, mondván: Kérj magadnak jelt a' te Uradtól Istenedtől, vagy itt alant, vagy pedig ott fön a' magasságban. És monda Ákáz: nem kérek, és nem kisértem az Urat. Akkor mondá: halljátok tehát ti, Dávid' házának maradéki! Kevés-e nektek, hogy az embereket ingerlitek? E' fölött még az én Istenemet is bosszura kell vala gerjesztenetek? Annakokáért az Ur maga ád jelt tinektek: ime egy szüz méhében fogad, és fiat szül, kit ő Emmánuelnek fog nevezni. Tejet és mézet eszik, miglen a' rosszat megvetni, 's a' jót választani tudandja.

Magyarázat. Rasin Syria', 's Phacea Izrael' királya. Jerusalem felé indulának, hogy azt ostrom alá vegyék, 's Ákáz', az

ottani király' helyébe mást tegyenek. Nagy félelem fogá el ekkor Ákázt, és szándéka vala, nem Istentől, hanem az assyriaiaktól kérni segitséget. A' próféta ezt Istennek megbizásából ellenezte, 's mondá neki, kérne magának jelt, melly által Istenbeni bizodalma és hite, saját és a' zsidó nép' megszabaditása felöl, ismét fölélesztetnék. Ákáz azonban ezt nem akará, vagy azért, mivel nem hitte, hogy Isaiás képes lenne olly jelt adhatni; vagy mivel félt, hogy ha talán megtörténnék, kénytelenittetik egyedül Istenben bizni, 's az assyriaiakkal kötendő frigytől elállni. Akkor igy szólott a' próféta: minthogy semmi jelt sem kérsz, Isten maga adand neked egyet, hanem ollyat, mellynek teljesedését csak utódaid élendik meg, minthogy te arra magad méltatlanná tetted. Isten' akaratja szerint a' Megváltót egy szüz fogja szülni. A' milly bizonyos annak megjelenése, olly bizonyos megmentetéstek: és pedig kevesebb idő alatt, mint az, melly az eljövendő Megváltónak születése után, értelemkorra jutásáig elfoly. Eme' jel' betelése után utódaid megismerendik, hogy igazat mondottam, 's te ok nélkül kétkedtél Isten' segedelmén; de egyszersmind azt is átlátandják, hogy már nekik is elérkezett szabadulásuk' ideje, t. i. a' haláltól, a' büntől és ördögtöli szabadulás' napja.

(Az evangeliomot Luk. 1, 26—38. *lásd Gyümölcsoltó-Boldogasszony' ünnepén, e' könyv' második részében.)*

Az egyház' könyörgése.

Siess Uram! és ne késsél tovább; hanem add nekünk égi hatalmad' segedelmét, hogy mindnyájan, a' kik végetlen szeretetedben biznak, eljöveteled' vigasztalása által fölemeltessenek. Ki élsz és uralkodol 'stb.

Jegyzet. Ma, valamint pénteken és szombaton is, a' kántorbőjtről szóló fönebbi (78. *l.) oktatást is lehet olvasni.*

ADVENTI KÁNTOR-PÉNTEKEN.

Leczke. *(Isaiás* 11, 1—5.*)*

Igy szól az Ur Isten: Egykor Jesse' levágott törzsökéből vesszőszál sarjad, és zöldelő ág növekedendik gyökeréből. És megnyugszik rajta az Ur' lelke, a' bölcseség- és értelemnek lel-

ke, a' tanácsnak és erőnek lelke, a' tudomány- és ajtatosságnak lelke: 's betelik az Ur' félelmének lelkével. Nem a' szemek' látása szerint biráland ő, sem a' fülek' hallása szerint hozand itéletet; hanem igazság szerint itélendi meg a' szegényeket, és méltányosság szerint hozand itéletet a' földön elnyomottaknak; szájának vesszejével megveri a' zsarnokokat, és ajkainak leheletével megöli az istentelent. Az igazság lesz ágyékainak öve, 's a' hivség veséinek övedzője.

Magyarázat. A' próféta jövendöli, miszerint a' Megváltó Jessének, Dávid' atyjának törzsökéből fog származni, a' sz. Lélek' minden ajándékaival birand, 's népét igazsággal kormányozandja. A' következő versekben (5—10.) jövendöli, hogy Krisztus' országában, az emberek hit és szeretet által átalakitva, békében élendenek együtt, 's a' lelketlen természet is meg fog váltatni (Rom. 8, 19. és köv.), a' rajta fekvő átoktól (Mózes I. könyv. 3, 17.) megszabadittatván. Ne akadályozzuk tehát vétkességünk és átalkodottságunk által azon ország- és boldogságnak eljövetelét; mert Krisztus' országán kivül nem találhatunk sem lelki, sem testi boldogságot.

Evangelium. (*Sz. Luk.* 1, 39—47.)

Azon napokban utra indulván Mária, sietséggel méne a' hegyes tartományba, Juda' városába. És beméne Zakariás' házába, és köszönté Erzsébetet. És lön, hogy hallá Erzsébet Máriának köszöntését, repesett a' magzat az ő méhében, és betelék Erzsébet Szent-Lélekkel: és fölkiálta nagy szóval, és mondá: Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a' te méhednek gyümölcse! 'S honnét történik ez nekem, hogy az én Uram' anyja hozzám jöjjön? Mivel ime alig hangzott el köszöntésed' szava füleimben, mingyárt repesett örömében a' magzat méhemben. Boldog vagy te, ki hittél; mert teljesednek azok, mik neked megigértettek az Urtól. 'S mondá Mária: Magasztalja az én lelkem az Urat, és örvend az én lelkem az én üdvözitő Istenemben.

Magyarázat. Az angyal' jelentése után, melly szerint

az Isten' fiát kell vala szülnie, Mária nagynénjéhez, Erzsébethez sietett, hogy vele a' nyert igéretet közölje; talán azért is, hogy neki terhessége' ideje alatt szolgáljon; mire, mint rokon, kötelezettnek látszék. Erzsébet a' sz. Lélek' sugallásából, Mária' üdvözletére, benne Urának és Megváltójának anyját ismeré meg; és boldognak hirdette hitéért, melly által egy második, de az elsőnél szerencsésebb Éva lön. Erre Mária' ajkai ama' szép, ,Magnificat' szóval kezdődő dicsérőénekre nyilának meg, mellynek magyarázata Sarlós-Boldogasszony' napján található, 's melly által az egyház minden nap dicsőíti a' megváltás' isteni müvét, melly Máriában kezdődött teljesülni. Adjunk mi is hálát Istennek ama' nagy kegyelméért, mellyel fiának megtestesülése által megajándékoza minket.

Az egyház' könyörgése.

(Ugyanaz, melly Advent' II. vasárnapján.)

ADVENTI KÁNTOR-SZOMBATON.

Leczke. *(Sz. Pálnak Thessalon. irt II. lev. 2, 1—8.)*

Kérünk titeket atyámfiai, a' mi urunk Jézus Krisztusnak eljövetelére, 's a' mi hozzá gyüjtetésünkre. Hogy ne engedjétek magatokat olly könnyen értelmetekből kimozdittatni 's elrettentetni, akár lélek, akár beszéd, akár levél által, mintha tőlünk iratott volna, hogy Krisztusnak ama' napja közel van. Senki valahogy meg ne csaljon titeket: mert előbb még az elszakadásnak kell megtörténnie; 's ama' gonosz embernek, a' veszedelem' fiának, meg kell jelennie. Ki ellenkezik, és fölemelkedik mindaz ellen, a' mi Istennek mondatik, vagy isteni gyanánt tiszteltetik: annyira, hogy az Isten' templomában Isten gyanánt ülni, és magát ugy, mintha Isten volna, mutogatni merészli. Avagy nem emlékeztek-e már, hogy még akkor, midőn én köztetek valék, ezeket mondám nektek? E' szerint azt is tudjátok, hogy most még mi tartóztatja öt vissza, hogy, mint a' neki rendelt időben, meg ne jelenhessék. Mert a' gonoszság immár titkon terjed; csak hogy előbb még annak, a' mi akadályul szolgál, meg kell szün-

tetnie. Akkor megjelenik ama' törvény nélkül való, kit az Ur az ő szájának leheletével megöl, és az ő eljövetelének dicsősége által el fog törülni.

Magyarázat. Az apostol inté a' thessalonikaiakat, hogy ne hagyják magukat sem kegyajándékok által, mellyeket valaki a' sz. Lélektől nyert, de mellyekkel visszaélt, sem valamelly tanitói oktatás, vagy az apostolnak hibásan tulajdonitott levél által, azon, tanitásával ellenkező véleményre csábittatni, mintha az itélet' napja már közelitne; minthogy előbb a' keresztény hittőli elszakadásnak, és a' bün' emberének, a' veszedelem' fiának, vagyis az Antikrisztusnak el kell jönnie. Tanitja sz. Pál, hogy a' gonoszság titkon ugyan már most is müködik, de valami által még akadályoztatik. Ha ezen akadály többé nem lesz, akkor a' gonosz nyilvánosságra fog lépni, kit azonban Krisztus leheletével ölend meg, és semmivé teend eljövetelének fénye által (Mát. 24, 30.).

Fohász. Oh Uram! engedd, hogy magamat a' hamis tanitók' semmiféle kecsegtetései által se hagyjam oktalanul ijesztetni, 's az igazságról lebeszéltetni. Add egyszersmind, hogy mindenkor hiven ragaszkodjam hozzád, és ugy éljek, hogy az Antikrisztus' bukásába ne keveredjem; hanem az itélet után veled örök országodba mehessek.

Evangeliom. *(Sz. Luk. 3, 1—6.)*

(Ugyanaz, melly adventi III. vasárnapon.)

Az egyház' könyörgése.

Oh Isten! ki tudod, hogy vétkességünk miatt szorongattatunk, engedd, hogy látogatásod által megvigasztaltassunk. A' mi Urunk Krisztus Jézus által 'stb.

OKTATÁS ADVENTI IV. VASÁRNAPRA.

E' vasárnapon az egyház különösen nyilvánitja a' Megváltó' közel jövetele utáni forró kivánatát; miért is a' mise' kezdetén az ősatyák' fohászait ismétli; ezeket a' hivekkel mondatja, 's öket a' misében lévő evangeliom által is ujolag igaz töredel-

mességre inti, mint legjobb készületre a' Megváltónak méltó fogadására. A' mise' kezdete Isaiás 45, 8., és Zsoltár 18, 1.-ből van véve: „Harmatozzatok egek fölülről, és ti felhők csepegjétek az igazat; a' föld nyiljék meg és szülje a' Megváltót. — Az egek beszélik az Isten' dicsőségét, és az ég' boltozatja hirdeti kezének müveit.“ Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ébreszd föl Uram! hatalmadat, és siess elönkbe mindenható segedelmeddel; hogy megváltásunk, mellyet büneink mindig továbbra halasztanak, kegyelmednek ereje 's könyörületességed' bősége által siettessék. Ki élsz és uralkodol 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Korinth. irt I. lev. 4, 1—5.)*

Atyámfiai! Ugy tekintsen minket az ember, mint Krisztus' szolgáit, és az Isten' titkainak kiszolgáltatóit. Továbbá a' tisztviselőkben ugyan megkivántatik, hogy hiveknek találtassanak. Azonban nekem legkisebb gondom, hogy töletek, vagy akármelly emberi törvényszéktől miképen fogok itéltetni: de magam sem akarok magam felől itélni. Mivel ámbátor semmiben sem vádol lelkismeretem, ebből mégis nem következik megigazult állapotom; hanem az Ur az, a' ki engemet itél. Azért ne itéljetek idő előtt, mig el nem jön az Ur, ki a' setétség' titkait is megvilágositja, 's a' szivek' tanácsait is ki fogja nyilatkoztatni. Akkor veszi el mindenki dicséretét Istentől.

Miért olvastatik mai nap ezen leczke?

Az egyház ez által 1-ör: azokat, kik a' tegnapi kántor-szombaton a' szent rendeket fölvették, hivataluk' méltóságára akarja figyelmeztetni, 's őket inteni, miszerint abban illő szentséggel és hűséggel járjanak el; 's erkölcsösségök és jámborságuk által is akkép emelkedjenek a' többi emberek fölébe, mint azokat méltóságban fölülmulják. 2-or: Hiveit ujra emlékeztetni kivánja Krisztusnak második és rettenetes, tudnillik utolsó itéletrei eljövetelére, 's őket ez által arra inditani, hogy lelkismeretök' megtisztitása által, Krisztust Karácsonkor szeretetteljes megvál-

tójokként fogadják: nehogy öt egykor szigoru birájoknak kénytelenittessenek tapasztalni.

Miknek kell a' papokat tartanunk?

Krisztus' szolgáinak és helyetteseinek, a' szent titkok' kezelőinek, és a' Mindenható' küldötteinek. Azért is parancsolja Isten olly szorosan, hogy a' papokat kellően tiszteljük (Sirákf. 7, 31.) A' papok, ugymond sz. Pál, kik kötelességeikben jól eljárnak, kettős tiszteletre méltattassanak; főleg azok, kik szóval és tanitással fáradoznak. (I. Tim. 5, 17.)

Kiszolgáltathatják-e a' papok a' szentségeket kényök szerint?

Nem; ők köteleztetnek hivatalukban hiven eljárni, 's csak Krisztus' akaratja szerint cselekedni, kinek ők helyettesei. Azért nem szabad nekik a' szentet ebek elébe vetni (Mát. 7, 6.), vagyis a' föloldást, és más szentségeket, az azokra képtelenek- és méltatlanoknak kiszolgáltatni, ha csak azokkal együtt elkárhozni nem akarnak.

Miért becsüli sz. Pál olly kevésre az emberek' itéletét?

Mert közönségesen hamis, csalfa, esztelen, és következőleg nem érdemes arra, hogy becsüljük, 's magunkat a' szerint irányozzuk. Az emberek gyakran rossznak tartják azt, a' mi magában jó és Istennek tetsző; ellenben gyakran jónak tartják azt, a' mi rossz, 's mi az Istennek nem tetszik, a' mi kárhoztatandó. A' mit ma dicsérnek, azt holnap gyalázzák, és viszont. Azért mondja sz. Pál (Gal. 1, 10.): „Ha az embereknek igyekezném tetszeni, Krisztus' szolgája nem volnék.“ Milly esztelenek, és milly rossz keresztények tehát azok, kik, hogy a' világnak tessenek, annak esztelen és bosszontó szokásait, divatait a' ruházatban, asztalnál, magaviselet- és tagjáratásban utánozzák; ez által pedig magukat az Isten, angyalok és szentek előtt gyülöletesekké teszik; holott ezeknek tetszeni, az egyedül igaz tisztelet, 's egyedül valódi szerencse.

Miért nem akarja sz. Pál önmagát megitélni?

Mert nem tudhatá, mint itéli meg öt Isten; mivel senki sem tudja, valljon az Isten' szeretetére, vagy gyülöletére méltó-e. (Pred. 9, 1.) Ez okból azt is hozzáteszi sz. Pál, hogy ámbátor semmi sincs, mit magának szemére vethetne, még sem akarja magát igaznak tartani; mivel ennek elhatározása egyedül Istent illeti. Az ember vizsgálja meg magát a' mennyire teheti, valljon nincs-e benne valami, mi az Istennek nem tetszik; de ha igy

semmi feddeni valót sem talál is, még se tartsa magát igazabbnak másoknál: hanem gondolja meg, hogy lelki szemei talán szenvedélyek által vakittattak el, és azért sokat nem látnak, mit az Isten igen jól lát, 's valaha az itélet' napján nyilvánitand. Ah mint lesz akkor okuk pirulni némellyeknek, kik jelenleg ártatlanoknak, sőt szenteknek tartják magukat, 's másoktól is azoknak tartatnak: ha titkos gonoszságaik és ocsmánytetteik miatt, az elkárhozottak' oldalára fognak állittatni! Azért ne itéljük meg se magunkat, se másokat, hanem mindig félelemmel és rettegéssel munkáljuk üdvösségünket. (Filipp. 2, 12.)

F o h á s z. Oh Uram! ne szállj a' te szolgáddal itéletbe; mert egy élő sem találtatik szined előtt igaznak. (Zsolt. 142, 2.)

Evangeliom. *(Sz. Luk.* 3, 1—6.)

Tiberius császár' uralkodásának tizenötödik esztendejében, Judeában Pontius Pilátus főtiszt, Galileának negyedes fejedelme Heródes, Iturea és Trakonitis tartománynak pedig negyedes fejedelme Heródes' atyjafia Fülöp, valamint Abilenének is Lyzaniás negyedes fejedelme lévén: Annás és Kaifás főpapok' idejében, lön az Istennek szava Jánoshoz, Zakariás' fiához, a' pusztában. És jöve minden, a' Jordán' környékében fekvő tartományba, hirdetvén a' megtérés' keresztségét, a' bünök' bocsánatára. A' mint irva van Isaiás próféta' beszédjeinek könyvében: A' kiáltónak szava a' pusztában: készitsétek el az Ur' utját, tegyétek egyenesekké az ő ösvényeit. Minden völgy betöltetik, és minden hegy és halom levonatik, és a' keringők egyenesekké 's a' göröngyösök sima utakká lesznek. És meglátja minden ember az Istentől való Üdvözitőt.

Miért iratik itt le olly pontosan és körülményesen az idő, mellyben János a' megtérést hirdetni kezdé?

Mert ez azon szerencsés év, mellyben az olly régen várt Messiás magát a' világnak megmutatta; 's miután Jánostól megkereszteltetett, 's a' mennyei Atyától szeretett fiának (kire minden ember hallgasson), kijelentetett volna, tanitását elkezdé. Hogy tehát ezen idő jól meghatároztatnék, és soha feledésbe ne menne,

se el ne tagadtathatnék: azért nevez meg az üdviró (evangelista), szokásának ellenére, minden, akkor uralkodott papi és világi fejedelmet.

Mit jelent ezen mondat: Az Ur' szava lön Jánoshoz?

Jelenti, hogy János, valamelly mennyből jött szó, vagy legalább valamelly Istentől eredett belső sugallat-által indittatott arra, hogy a' megtérést és Messiás' eljövetelét a' világnak hirdesse; mi olly hivatal, mellyre harmincz évi magányos és önsanyargató élete, 's Istennel társalkodása által volt elkészülve. Innen tanulhatni, hogy soha sem kell valamelly hivatal, főkép egyházi hivatal után tolakodnunk; hanem Isten' meghivására várnunk, 's arra magunkat a' szükséges tudományok' megszerzése, csendes magánybani elmélkedés, és szent élet által készitenünk.

Mit tesz: Krisztusnak utját készíteni?

Annyit tesz, mint töredelmesség, erkölcsi javulás, és az életnek Isten' tetszése szerinti intézése által, szivünket Krisztus' elfogadására képessé tenni. E' tekintetnél fogva, mint valamelly uralkodó' bemenetelénél, teljenek be a' völgyek, azaz: a' kicsinyes érzelmü, gyáva, gondatlan lelkek, a' földi és testi indulatuak, kik mindig alant csusznak, szálljanak fel, és emelkedjenek érzékiségök fölébe; Istenben bizván, bátorittassanak minden jóra, és jó cselekedetek által pótolják életök' hiányit. A' hegyek ellenben, vagyis a' kevély, gőgös lelkek, szálljanak le, 's alázzák meg magukat; a' mi görbe, legyen egyenessé, vagyis mellőztessék az indulatoknak minden vétkes, vagy komoly kivánatot nem érdemlő tárgyakra való, rossz iránya; mi jogtalanul kerestetett, térittessék meg, és igy hozassék minden tisztába; a' mi göröngyös, sima uttá váljék, azaz: a' vad, haragos, bosszuvágyó emberek legyenek jó erkölcsüekké, türelmesek- és szelidekké, ha Isten' bárányát méltólag akarják hajlékukba fogadni; vagyis, más szavakkal: ha Krisztus Jézus által igazulást, és megszenteltetésöket, 's az örök üdvösséget elnyerni akarják. Azért mondatik már az ó-szövetségben: „Készitsétek el sziveteket az Urnak! (I. Kir. 7, 3.) Az itt mondottakat különösen vegyék szivökre a' gyermekek is, hogy jóra való restségöket és hanyagságukat, kevélységöket, hazugság- és tettetésrei hajlamukat, mérges indulatukat 'stb. tegyék le; igyekezzenek ellenben buzgók lenni a' jóban; törekedjenek alázatosságra, igazmondásra és öszinteségre, szelidség- és szerénységre. Mert ha ezt nem teszik, ugy lehetetlen a' kis Jézusnak eljönni hozzájok és öket boldogitni!

Hogyan lehet mindezt másképen is érteni?

Ugy, ha még azt is értjük ez által, hogy a' Megváltó, eljövetelével a' világ' gögjét és álbölcseségét megszégyenité, midőn maga is szegénységben születvén, egyházát olly apostolokra épité, kik szegénységök és együgyüségök miatt mintegy alacsony völgyek valának; 's hogy a' mennybe vezető ut, melly előbb igen rögös, és Krisztus' kimondhatatlan kegyelmének hiányában fölötte nehezen vala járható, e' kegyelem által simává lön és könnyüvé.

Mit tesz: minden test látandja Isten' üdvösségét?

Annyit tesz, hogy minden ember látandja a' világ' Megváltóját, a' Messiást. Ugy van; ki a' mondottak szerint utját elkészitendi, ahhoz bizonyára eljövend kegyelmével; és jelenlétét, a' benső vigasztalás és lelki csend által éreztetni is fogja.

Buzdulat. Oh Jézusom! bár csak neked szivemhez is kellőleg el volna az ut készitve és megnyitva. Oh Üdvözitőm! tedd te meg mindazt önmagad, mit én saját erőmből nem tehetek. Tégy engem alacsony völgygyé, 's töltsd be azt kegyelmeddel; fonák és rossz akaratomat irányozd isteni tetszésed szerint; változtasd meg durva 's vad indulatimat; törülj el és javits ki bennem mindent, mi utadat állja: hogy szabadon hozzám jöhess, fölöttem egyedül uralkodhassál és örökre birhass.

OKTATÁS A' BÜNBÁNAT' (PENITENCZIA) SZENTSÉGÉRÖL.

„János hirdeté a' bünbánat' keresztségét, a' bünök' bocsánatjára". (Luk. 3, 3.)

Mi, és hányféle a' bünbánat?

A' bünbánat töredelmes és fájdalomteljes megutálása a' bünöknek, minthogy azokkal Isten megbántatik: összekötve Istennek alázatos, és a' bünbocsánat' reményétől kisért megkövetésével, 's azon erős föltétellel, miszerint a' bünt ezentul kerülni, az életet megjobbitani, 's az elkövetett bünökért, a' mennyire lehet, eleget tenni kivánunk. E' meghatározás szerint a' bünbánat még csak erény; de ha hozzájárul a' bünök' őszinte bevallása is a' pap előtt, 's az általa nyert föloldatás, akkor a' bünbánat szentség lesz, még pedig azon szentség, mellyet Krisztus (Ján. 20, 22—23.)

rendelt, 's melly által minden, a' keresztség után elkövetett bünök megbocsáttathatnak.

Üdvözülhet-e bünbánat nélkül, a' ki halálosan vétkezett?

Nem; az ollyannak, ha nem akar örökre elveszni, a' bünbánat szintolly szükséges, mint a' keresztség. (Luk. 13, 3.) Szükség' esetében a' bünbánat, mint erkölcs is eszközölheti a' bünök' bocsánatát; föltéve, hogy a' bünös forrón kivánja a' penitenczia' szentségébeni részesülést, és abban, mihelyt ezt megteheti, valóban részesül is.

Honnét van, hogy olly sokan igaz bünbánat nélkül halnak meg?

Onnét, hogy a' malaszttal, mellyel öket az Isten olly gyakran kinálja, nem élnek, hanem megtérésöket mindig továbbra halasztják. Ha azután az illy bünösök az istentelen Antiokhusként (II. Makk. 9.) halálos ágyukon, a' büntetéstöli félelemből, meg akarnak térni, öszintén és igazán többnyire meg nem térhetnek; mert a' ki nem akart, midön neki lehetett, annak nem lehetend akkor, mikor ö akarni fog*). Ki a' kegyelem' idején nem akará hallgatni az Istent, mondja sz. Gergely, azt az Isten sem hallgatja meg a' szorongattatás' idején; 's félhetni, hogy a' ki megtérését öregségére halasztja, azalatt, mig folyást irgalmat remél, elkárhozik.

Megtérhet-e minden bünös?

Igenis, az Isten' malasztjával mindnyájan, még a' legnagyobb bünösök is megtérhetnek; hisz' olly atyailag hivja öket az Isten magához, midön (Ezekh. 33, 11.) ezt mondja: „A' mint élek, ugy nem akarom az istentelennek halálát, hanem inkább, hogy meg térjen gonosz utairól, és éljen. Térjetek meg, térjetek meg a' ti igen gonosz utaitokról! Hisz' miért akartok meghalni? Az istentelenség nem ártand az istentelennek ama' naptól fogva, mellyen megtér istentelenségétöl."

De megtérnek-e igazán mindnyájan, kik a' gyónásra mennek?

Oh! gyakran tiz közül talán egy sem; mivel a' gyónás magában nem elegendö. Ha, mint ez a' mai evangeliomban mondatott, a' völgyek be nem töltetnek, a' hegyek le nem alacsonyittatnak, a' görbe egyenessé, a' rögös simává nem tétetik, azaz: ha a' bünt igazán meg nem utáljuk, ha a' rossz kivánságokat és szokásokat ki nem irtjuk, ha a' jogtalanul keresett jószág és megsér-

*) S. Augustin. Lib. 3. de libero arbitrio.

tett becsület meg nem térittetik; ha a' közel levő bünalkalmakat nem kerüljük, és életünket igazán meg nem jobbitjuk: oh akkor bennünk még árnyéka sincs az igazi megtérésnek, bárha minden héten gyónnánk is. És mégis fájdalom! hány illy bünbánót láthatni napjainkban! És miért? Mivel azt vélik, hogy a' bünbánat csak a' gyónásban, nem pedig az élet' megjobbitásában áll. Igenis! a' gyónásban áll akkor, ha abban minden megvan, a' mi hozzá kivántatik. 'S ez oknál fogva olvastassék és gyakoroltassék szorgalmasan a' következő oktatás:

I. A' lelkismeret' negvizsgálásáról.

Minden emberben van valami, mi azonnal megmondja neki, ha valljon gondolatai, kivánságai és cselekedetei megegyeznek-e Isten' akaratjával, vagy sem; azaz: valljon jók-e azok, vagy rosszak. Ez az Isten' szava az emberben, vagyis a' lelkismeret. De találtatnak sokan, kiknek lelkismeretök a' szenvedélyek vagy az önszeretet által, egy ideig el van kábitva és vakitva, 's kik azért sokat vagy épen semmi, vagy csak igen kis véteknek tartanak, a' mi pedig valójában igen is nagy bün; azért azt a' gyónásban elhallgatják, és meg sem is bánják: 's ekképen örökre elvesznek. Hogy eme' rossznak eleje vétessék, parancsolja a' tridenti zsinat (14. ülés. 5. fej.), hogy a' gyónás előtt kiki szorgalmasan vizsgálja meg lelkismeretét, 's igy a' bünöket, mellyeket szorgalmas vizsgálás után magában talált, töredelmesen gyónja meg.

De nagy haszonnal járna az emberre nézve az is, ha lelkismeretét minden este és reggel megvizsgálná. A' kalmár, igy ir syriai Efrem, minden nap összeszámitja a' nyereséget és veszteséget; 's ha kárt vallott, azon igyekszik és gondolkodik, mint térithetné azt vissza. Szintigy gondolkodjál róla te is szerelmesem! naponkint este és reggel, hogy mint vezeted az üdvösséged körüli sáfárkodást. Este térj szivedbe, és gondolkozzál, mondván tenmagadban: „Mivel bántottam meg az Istent? Nem mondottam-e valami haszontalan szót? Nem voltam-e (a' hitet és jó erkölcsöket illetőleg) közönyös? Nem keseritettem-e meg embertársamat? Nem rágalmaztam-e valakit? Nem járt-e eszem világias képzelődések után akkor, midőn imádkoztam? Nem szállt-e meg valami testi kivánság; és nem fogadtam-e be azt szivesen? Nem hagytam-e magamat földies gondokra, (vagy épen

ravasz mesterségekre) csábittatni, hogy felebarátomat rászedjem, megcsaljam, idegen jószág' megtartásával vétkezzem? Ha e' vagy ama' részben kárt vallottál, igyekezzél azt nyereséggel visszapótolni! Fohászkodjál, és sirasd meg; nehogy ismét viszsza essél. Reggel pedig gondolkozzál, és mondd: Hogyan mult el ez éj? . . . Éber volt-e lelkem is, midőn az vala testem? Nem vett-e rajtam erőt az álom imádkozás közben? Nem szálltak-e meg rossz képzeletek, 's nem mulattam-e azokon? Ha magad ezen pontokban meggyőzöttnek találod, igyekezzél magadat orvosolni, 's állits ört szivedben, hogy hasonlót ismét ne tapasztalj. Ha mindezekre gondot forditasz, sáfárkodásodat jól viszed, Uradnak kedves leendesz, és hasznos tenmagadnak.

Hogyan kell lelkismeretünket megvizsgálnunk?

Mindenekelőtt kérjük az Istent, hogy világositson meg bennünket, hogy a' mi rossz, megismerjük; azután juttassuk eszünkbe az utolsó gyónástól táplált gondolatinkat, mondott szavainkat, és elkövetett cselekedeteinket; és lássuk, nem találunk-e azok közt valamit, mi az Istennek nem tetszhetnék. Hogy ezt megtudjuk, hagyjuk csak a' lelkismeretet szabadon szólani, 's hallgassunk rá, a' nélkül, hogy magunknak hizelegjünk. Vagy képzeljük magunknak, hogy Isten' itélőszéke előtt kell megjelennünk, számot adandók tetteinkről. A' mit nem tudnánk, vagy mernénk ott igazolni, azt tartsuk bünnek és gyónjuk meg.

Hogyan tudhatni meg legjobban, miképen és mi által vétkeztünk?

Ha az Istennek tiz, 's a' keresztény anyaszentegyháznak' öt parancsolatit, a' hét halálos-, és fő-bünöket sorra áttekintjük, és vizsgáljuk, valljon nem vétkeztünk-e gondolatink-, szavaink- és cselekedeteinkkel ezen pontok' valamellyikében; vagy épen égbe kiáltó, és sz. Lélek elleni bünt nem követtünk-e el; vagy végre az idegen bünökben nem részesültünk-e?

Vétkezünk-e, ha lelkismeretünket nem eléggé szorgalmasan, és nem elég ideig vizsgáljuk?

Azok, kik nem keresztényileg, és kik halálos bünökben élnek, kik sokáig nem gyónnak, 's lelkismeretöket csak fölületesen vizsgálják, sulyosan vétkeznek; mert azon veszedelemnek teszik ki magukat, hogy sulyos bünöket hagyjanak ki; következőleg érvénytelenül és Istent káromlóan gyónjanak. A' lelkismeret' vizsgálásában elkövetett illyetén vétkes hanyagságból elmaradt sulyos bünt a' gyónásban kihagyni, szintolly büntetést érdemlő, mint azt készakarva, vagy szégyenből elhallgatni.

II. A' töredelmességről.

„Oh ember, (igy szól sz. Ágoston,) miért siratod a' testet, mellyet a' lélek elhagyott, a' lelket pedig nem, mellyet az Isten elhagyott"? (August. serm. 65. c. 6.) Ha a' bálványozó Mikás olly igen panaszkodik, hogy bálványaitól megfosztatott (Bir. 18.); ha Tóbiás' szülői fioknak hosszas kimaradásán olly szerfölött aggódtak (Tób. 10.): miként ne busuljunk és aggódjunk mi is, hogy Istent, az ő malasztját, 's a' mennyek' országát saját vétkünkből, büneink által elvesztettük?

Mi, és hányféle a' töredelmesség?

A' töredelmesség benső fájdalom az elkövetett bünök miatt, és azoknak megutálása, azon föltétellel, hogy ezentul többé nem vétkezünk. Ha ezen fájdalom és megutálás onnét származik, hogy a' bün által ideigleni kárt, szégyent, gyalázatot, vagy büntetést érdemlettünk: akkor a' töredelmesség természetes; de ha azért bánjuk és utáljuk meg a' bünt, mivel ez által az Istent bántottuk meg, vagyis az ő sz. akaratja ellen cselekedtünk: akkor a' töredelmesség természetfölötti; 's ez ismét, vagy tökéletlen, ha valaki azt fájlalja leginkább, hogy az Istent megbántván, a' mennyországbóli kizáratással, és ideigleni 's örök fájdalmakkal fog büntettetni; vagy tökéletes, ha a' bünt azért bánjuk, mert általa Isten', a' legfőbb ur', a' legjobb és szeretetre legméltóbb jóság', szeretetteljes Atyánk' parancsolatit szegtük meg.

Elég-e a' gyónáshoz a' természetes töredelmesség?

Valamint a' gyermeknek meg nem bocsáttatik hibája, ha egyedül a' megérdemlett büntetéstől félvén, hibáját a' szülék iránti szeretetből meg nem bánja, 's meg nem utálja: szintugy nem nyeri meg az ember sem Istentől vétkeinek bocsánatát, ha töredelmessége egyedül a' büntetések' félelméből, nem pedig az Istennek, a' legfőbb jóságnak szeretetéből, 's a' bünnek szivbeli megutálásából eredt.

Milly töredelmesség szerzi meg a' bünösnek bünei' bocsánatját?

Ha nincsen alkalmunk a' bünbánat', azaz: penitenczia' szentségében részesülni: ugy a' tökéletes töredelmesség már magában is, a' bünbánat' szentsége nélkül, eszközli a' bünök' bocsánatját; föltéve, hogy erősen elhatároztuk magunkat, e' szentségben azonnal részesülni, mihelyt csak alkalmunk lesz rá.

'S ha később illy alkalom nyilik, valóban részesülnünk is kell benne. A' tökéletlen töredelmesség magában nem eszközli a' bünök' bocsánatját, de a' bünöst elökészíti, hogy azt a' bünbánat' szentsége által megnyerje.

Kik tarthatnak tőle méltán, hogy töredelmességök a' gyónásban csak természetes, vagy épen semmi töredelmesség sem volt?

1-ör: Azok, kik kevés gondot forditanak arra, hogy megtanulnák, mi az igaz töredelmesség. 2-or: Kik gyakran halálosan vétkeznek, 's minden gyónásuk mellett sem jobbitják meg magukat. Mert ha ezek igazán megbánnák büneiket, erős is volna azon fogadásuk, hogy életöket megjobbitandják, 's az ahhoz szükséges eszközöket használandják; 's igy azon isteni malaszt által, mellyet e' szentségben nyernek, segittetnének is, hogy a' bünöket legalább egy ideig kerüljék. De minthogy azt nem teszik, joggal lehet kétkedni, valljon töredelmességök igaz volt-e; 's következőleg, valljon részesültek-e érvényesen a' bünbánat', vagyis penitenczia' szentségében, 's megnyerték-e annak malasztját. 3-or: Főleg azok félhetnek, kik nem bánják meg büneiket előbb, hanem csak mikor azok miatt szégyent, gyalázatot és más kedvetlenségeket tapasztaltak.

Mit kell tennünk, hogy igaz töredelmességet ébresszünk magunkban?

Komolyan meg kell gondolnunk 1-ör: Hogy kit bántottunk meg a' bün által, t. i. az Istent, a' legjobb Atyát, ki minket alkotott, föntart, és számtalan földi 's örök jótéteményekkel elhalmoz; a' legkegyesebb Megváltót, ki iránt unk való szeretetből vérét ontotta, 's a' legkinosabb, a' leggyalázatosabb halált szenvedte; a' Megszentelőt, ki a' keresztségben velünk egyesült, 's minket kegyeinek drága ékével földiszesitett; a' mi legjobb Urunkat, ki előtt az angyalok tiszteletből elfedik arczukat, reszketnek ellenben a' gonosz lelkek; a' legigazságosabb, és szigorubb birót, ki minden meg nem bánt vétket a' legrémitőbben büntethet, és akar is büntetni; végre a' legfőbb, legnagyobb jót, minden szépség' és jóság' kutfejét, kihez képest a' világnak minden szépsége és jósága csak gyenge másolat és árnyék. 2-or: Meg kell gondolnunk, mit szerzünk magunknak a' bün által; hogy t. i. a' halálos bünök által a' mennyországot elvesztjük, 's a' pokol' kinjait érdemeljük; lelkünket Isten' malasztjától és barátságától megfosztjuk: belőle, ki előbb Isten' képmása és gyermeke volt, az ördög' magzatát és rabját, és hoz-

zá hasonló gonoszat csinálván; továbbá, hogy a' bocsánandó bünök által lelkünket elcsufitjuk, benne a' szeretet és erkölcs iránti buzgalmat gyengitjük, Istennek tetszését irányunkban csökkentjük, a' tisztitó helyen rettentő büntetéseket érdemlünk; sőt azon veszedelemnek is kiteszszük magunkat, hogy halálos bünt követünk el, 's az örök kárhozatra fogunk vettetni. 3-or: Gondoljuk meg: mi okból vétkeztünk? Ah! a' hiu tisztelet' füstje, rövid pillanatnyi kéj, egy kis gyönyörüség, vagy csekély és megvetendő földi haszon és nyereség miatt, szóval hitvány lencse-ételért Ezsauként, egy csepp mézért Jonatásként, Istent, mennyországot, 's az örökké való örömöket eladtuk és eljátszottuk! Ne okozna-e ez bút és szomoruságot? .... Illy elmélkedések által könnyen felindithatjuk magunkban a' töredelmességet! De hasonló megfontolások nélkül, ha mingyárt a' töredelmesség' legszebb formáit imádkozzuk is el valamelly imakönyvből, vagy könyv nélkül elmondjuk: magunkban töredelmességet nem gerjesztettünk, hanem azt csak elszavaltuk. Ez azonban semmiképen sem elegendő; mivel a' töredelmességnek nem szavakban, hanem a' megtört sziv' kesergésében kell állnia. Még inkább tévednek az ollyanok, kik egyedül csak az olvasó' elmondása által vélik magukat a' gyónásra elkészithetni.

Mi szükséges leginkább az igaz töredelmesség' fölgerjesztésére?

Az Isten' malasztja; mert egyedül Isten téritheti meg, 's teheti bánatos- és töredelmessé gonosz szivünket; mint Jeremiás mondja (31, 18.): „Térits meg Uram! engem, és megtérek; mert te vagy az én Uram Istenem! Mert miután megtéritettél, bánatot érzek magamban, 's miután nekem azt megmutattad, töredelmesen verem tomporámat.“ Ne véld tehát oh bünös! hogy vétkezhetel tovább is, a' meddig akarsz, és megtérhetsz, a' mikor akarsz; mert ha az Isten nem adja neked ehhez szükséges malasztját, ugy nem fogsz soha megtérni akarni, 's nem is térhetsz meg soha.

III. A' fogadásról.

A' fogadás éltünk' megjobbitására szintolly szükséges, mint a' töredelmesség: mert hogyan is nyerhetne bocsánatot Istentől az, ki annak megbántásával föl nem akar hagyni? Azonban a' ki büneit igazán megbánja, az bizonyosan igaz fogadást is tön, minthogy az akarat: tovább is vétkezni, nem férhet meg a' bünök' megutálásával.

Honnét ismerhetni meg, tettünk-e igaz fogadást a' gyónásban?

Ezt onnan ismerhetni meg, ha megfeszitjük erőnket, hogy rossz hajlamainkat elnyomjuk, a' kisérteteknek ellentálljunk, és vétkes szokásainkról lemondjunk; ha az ahhoz megkivánt, vagy a' gyóntató atya által meghagyott eszközöket szorgalmasan használjuk, 's a' bünre vivő átalános alkalmakat, vagyis az olly személyeket és helyeket, a' hol és a' kikkel közönségesen vétkezni szoktunk, gnndosan elkerüljük; szóval, ha ugy, a' mint kell, igaz fogadásunkat az élet' jobbitása által nyilvánitjuk.

Tehát kik nem tesznek igaz fogadást?

Azok, kik a' pajzán személyeket, kikkel vétkezni szoktak, el nem hagyják, vagy el nem bocsátják. 2-or: Azok, kiknél a' káromkodás, esküdözés, részegeskedés szokássá vált, 's kik semmi gondot nem forditanak arra, hogy azt elhagyják. 3-or: Kik kölcsön és hitelbe vesznek, adósságokba verik magukat; ámbátor tudják, hogy meg nem fizethetik, és vissza nem adhatják: 's mind a' mellett is e' miatt legkevésbbé sem törődnek. 4-er: Azok, kik nejök' és gyermekeik' vagyonát elpazarolják, annyira, hogy azok végre a' legnagyobb szükséggel kénytelenittetnek küszködni. 5-ör: Kik éjjel-nappal a'csapszékben ülnek, ivással, játékkal, szószátyársággal, bohóskodással, rágalmazással, becsületsértéssel, elöljáróság elleni zúgolódással, a' drága időt elvesztegetik, és erre másokat is biztatnak, sőt kényszeritnek. A' csaplárosok, kik vétkes nyerekedésből az illy embereket csalogatják és tartóztatják, söt, a' mi még gonoszabb, lerészegiteni is segitik, ugyanazon bünt követik el. Mindezek tehát a' fogadás' hiánya miatt, a' föloldásra méltatlanok.

IV. A' gyónásról.

A' bünöket meggyónni vagy megvallani, mindenkor szükséges volt. Az ó-szövetségben elég vala azokat Istennek megvallani; de az uj-szövetségben azokat a' papoknak is nyilvánitani szükség: mert ők különben nem gyakorolhatják Krisztustól, a' bünök' megbocsátására nyert hatalmukat (Ján. 20.); ha csak a' bünös' gyónása által nem értesittetnek róla, millyen és hány vétket bocsássanak meg. Azért ekkép ir sz. Ágoston: (Serm. 392. c. 3.) „Senki se mondja: én az Isten előtt titkon penitenciát tartok; az Isten, a' ki ismer, tudja, mi lakik szivemben. Tehát hasztalanul mondatott volna: a' mit föloldoztok a' földön, föl lesz oldozva mennyben is? És hasztalan adattak volna a' kul-

csok Isten' egyházának?" Sz. Ambrus (De poenit. I. 2.) igy szól: „Ki tiszteli jobban az Istent: az-e, ki parancsolatinak engedelmeskedik, vagy ki azoknak ellent áll? Isten parancsolá, hogy szolgáinak engedelmeskedjünk; 's ha azoknak szót fogadunk, egyedül Istennek adjuk meg a' tiszteletet." Jézusnak ama' szavaiból tehát: „A' kiknek megbocsátjátok büneiket, megbocsáttatnak", kitetszik valamint a' gyónásnak, ugy a' papi föloldozásnak is szüksége. (Ez iránt vesd össze a' sz. Magdolna-napi oktatást is.)

Mi buzditson bennünket a' gyónásra?

Az abból kiáradó sokféle haszon' megfontolása; mert a' gyónás által nyerjük 1-ör: minden büneinknek 's az örök büntetéseknek elengedését, mellyet különben, mint ez a' fönebb mondottakból kitetszik, meg nem nyerhetünk. 2-or: A' lelkismeret' vigasztalását és megnyugtatását. 3-or: A' lelki betegségeink' meggyógyitásához szükséges eszközöket, és gyógyszereket, mellyeket a' jámbor és okos lelki-atya rendel. 4-er: A' pap' intései 's imája a' bünös' tökéletes megtérését, 's ha még semmi sulyos bünt el nem követett, az azoktóli megőrzetését fölöttébb elömozditják.

Mit kell cselekednünk, hogy ezen hasznokban részesüljünk?

A' gyónásban 1-ör: egészen öszinték- és nyiltszivüeknek kell lennünk; azaz: nem csak minden sulyos bünöket környüllállásaik és számuk szerint pontosan és igazán (nem pedig kétértelmü, elcsavart szavakkal) elő kell sorolnunk: hanem egyéb lelki szükségeinket, kétségeinket, aggodalmainkat és lelki sebeinket is hiven föl kell fedeznünk; mivel a' seb, mellyet meg nem mutatunk, nem gyógyittathatik. 2-or: Nem kell készakarva olly gyóntató atyákat keresnünk, kik az Isaiás profétánál (56, 10.) kimondott itéletet magukra vonván, mit sem szólanak, és a' bünöst, minden kétkedés nélkül, könnyeden föloldozzák; hanem szükséges, hogy magunkat, a' mennyire lehet, tudós és buzgó férfiakra bizzuk, és azokhoz ragaszkodjunk; mint a' testi bajokban is csak a' tudós és tapasztalt orvosokat keressük.

Hogyan kell a' gyónástól visszatartó álszégyent legyőznünk?

Gondoljuk meg, mi türhetőbb: egykor az egész világ előtt szégyent vallani büneink miatt, vagy azokat egy résztvevő és felebarátjának gyarlóságain szánakozni tudó lelki orvosnak nyilvánitani; ki szinte bünös ember, 's ugyanazért nem fog azo-

kon megütközni, hanem inkább gyónó gyermekének őszinteségén épülni, 's öt ezért, valamint nagylelküsége- és bizodalmáért is becsülni és szeretni? Ki az, a' ki fél orvosa' jelenlétében sebeit megmutatni? Miért szégyenlenéd tehát lelki sebeidet nyilvánitni? Csak vétkezni szégyen; de nem, a' vétket meggyónni. Ha pedig mind e' mellett sem győzheted meg magadat annyira, hogy e', vagy amaz ismert lelki-atyának gyónjál, keress föl ollyat, a' ki nem ismer téged.

V. Az elégtételről. [1])

Az élet' megváltoztatásához, vagyis a' valódi bünbánathoz lényegesen megkivántatik, hogy az ember ne csak eddigi büneit bánja meg, és legyen erősen eltökélve, azokat többé el nem követni: hanem egyszersmind komolyan igyekezzék valamint a' jót, mellyet addig elmulasztott, kipótolni, ugy a' rosszat is, mellyet cselekedett, erejéhez képest helyrehozni, 's annak nyomait eltörülni. Azon kötelességünk, miszerint a' felebarátunknak okozott rosszat kipótolni tartozunk, megtéritésnek neveztetik; melly némi részben mimagunkra is alkalmazható: például az elkövetett kicsapongásokban. De itt főleg azon elégtételről van szó, mellyel büneinkért Istennek tartozunk. Minden bün Istennek megbántása; 's épen azért elégtételt kiván. Krisztus ugyan bőségesen eleget tett az isteni igazságnak, 's ő a' mi büneinkért bemutatott engesztelő áldozat: de nem is csak a' mieinkért, hanem az egész világ' büneiért. (I. Ján. 2, 2.) Azonban távol legyen tőlünk azon hiedelem, mintha ez által már fölmentett volna minket azon kötelességtől, hogy a' valódi bünbánat' gyümölcseit teremjük. Valamint büneinket teljes szivünkből meg kell bánnunk: ugy e' bánat külsőleg is, megfelelő cselekedetek által, nyilvánitandó. Csak igy részesülhetünk azon elégtételben, mellyet értünk véghez vitt. A' ki meg nem tér, nem is részesül benne. De épen ugy hiszszük azt is, hogy töredelmes bünbánói cselekedeteink is egyedül csak az ő érdeme által engesztelhetik meg a' megbántott isteni igazságot. A' hit, és igazi töredelmesség által közelitünk hozzá; 's ekkor is ő az, a' ki bennünk és velünk munkálkodik. Ez vala mindég a' katholika egyház' tanitása. Azon okból vetette a' tridenti zsinat is egyházi átok alá mindazokat, a' kik azt állitták, hogy a' bünnel, 's az örök bünletéssel együtt az embernek egyszersmind valamennyi ideig-

[1]) Dr. Stapf J. A. erkölcstana után.

lenes büntetések is elengedtetnek Istentöl. Egyszersmind kötelezte a' papokat, hogy a' gyónóknak erejek- és büneik' nagyságához mért üdvös penitencziát adjanak föl; nehogy idegen bünökben vegyenek részt, ha az igen sulyos bünökért csak némi igen könnyü gyakorlatokat hagynak föl elégtételül. E' mellett szemök elött kell tartaniok azt is, hogy az elégtétel, mellyet föladnak, ne csak az uj élet' megörzésére, 's erösitö gyógyszerül, hanem az elkövetett bünök' büntetésére 's fenyitésére is szolgáljon. (Sess. 14. cap. 8. Can. 12.) Köteleztetünk tehát azon cselekedeteket, mellyeket a' pap elégtételül kiszabott, alázatosan teljesiteni, a' nélkül, hogy önhatalmilag eltéréseket engednénk magunknak. Ezzel meg nem elégedvén, nyilvánitsuk töredelmességünket minden módon, az imádság- és ajtatos gyakorlatokbani tartós buzgalom, önmegtartóztatás, szelidség, béketürés, a' testi és lelki irgalmasság' cselekedetei, a' szenvedéseknek, mellyeket vétkeink által magunkra vontunk, alázatos és türelmes elviselése, az ellenünk elkövetett megbántások' öszinte megbocsátása által: megemlékezvén, milly sokat bocsátott meg nekünk az Isten Krisztus' érdemeinél fogva; 's milly végetlen adósságot engedett el ö minekünk, 's hogy ennélfogva nem lehetünk eléggé hálásak és buzgók az ö szolgálatában!

KARÁCSONI ÜNNEPKÖR.

OKTATÁS KARÁCSON-ESTVÉRE.

„Készitsünk kis szobát neki, 's tegyünk oda neki ágyat, széket és gyertyatartót; hogy midön hozzánk jön, nálunk maradjon.“ (IV. Kir. 4, 10.) Igy szólott a' szunámi asszony, midön Elizeus próféta lakához közelitett, 's illy készületeket tön illö fogadása- és megvendéglésére. Nem teendünk-e hasonlót Krisztusnak, ki kész hozzánk jönni? Nem készitendünk-e neki örömmel lakot nálunk, melly neki tessék: szivünket a' bünöktöl megtisztitván igazi bünbánat által, és igyekezvén azt a' jó érzések és nemes tettek által földiszesitni? Igyekezzél tehát oh keresztény! az Üdvözitöd iránti szeretet- és lelki javad iránti tekintetböl magadat eme' sz. éjen jámbor gondolatok- és áhitatos elmélkedésekkel foglalkoztatni; hogy igy magadat méltóvá tedd kegyelmeire, melylyekben téged eljövetelének idején kész részesitni. Vedd azt is

szivedre, mikép utaztak, sok nehézség és fáradozás közt, Bethlehembe szent József és a' boldogságos Szüz (az utóbbi legnagyobb viselősségének idején,) a' császári parancs iránti engedelmességből, és Isten' akaratjábani teljes önmegadással; és mint kellett nekik, minthogy ott az emberek' igen nagy sokasága miatt üres szállást nem leltek, Isten' akarata szerint a' városon kivül egy nyomorult istállóba beszállni, mellyben Jézus született. Oh! milly szeretetet érdemel az Istennek emberré lett fia, ki irántunk való szeretetéből annyira megalázta magát. Ajánld föl tehát neki szállásul szivedet, az egyház' következő könyörgése által:

Az egyház' könyörgése.

Oh Isten! a' ki megváltásunk' ünnepélyes várásával minket évenkint megörvendeztetsz; engedd, hogy egyszülöttedet, kit a' világ' Megváltójául örömmel fogadunk, egykor mint birót, bizodalommal lássuk eljönni. Ki élsz és uralkodol 'stb.

Jegyzés. Az illető evangeliomot lásd sz. József' napján.

OKTATÁS KARÁCSON' FÖNSÉGES ÜNNEPÉRE.

Mi a' Karácson' napja?

Azon nap, mellyen emlékezetét üljük, hogy Krisztus Jézus, a' mi Megváltónk és Üdvözitőnk, Bethlehemben, egy istállóban, a' szüz Máriától született.

Miért üljük meg e' napot olly ünnepélyesen?

Mert ez a' világ' Megváltójának születésnapja. Ha a' világi fejedelmek' születésnapját ünnepélyesen üljük meg, miért ne ülnök meg születésnapját a' békeség ama' fejedelmének, ki által mindnyájan ujraszülettünk az örök és boldog életre?

Miért mondatik ma három sz. mise?

1-ör: Hogy a' legszentségesebb Háromságnak Krisztus Urunk' malaszteljes születéséért hálát mondjunk. 2-or: Hogy ezzel Urunk' hármas születésére emlékeztessünk, még pedig az első sz. misében a' mennyei Atyától isteni természete szerinti lett örök születésére; a' második misében e' földi életre történt születésére, a' mindenkor tiszta szüz Máriától, emberi természeténél fogva; végre a' harmadik misében, lelki születésére minden jámbor lélekben, a' szeretet és kegyelem által.

Miért mondatik némelly vidékeken, mint nálunk is, az első mise éjfélkor?

1-ör: Mert Krisztus éjjel született, mint igazi világosság, melly a' világra jött, hogy azokat fölvilágositsa, kik setétségben, 's a' halál' árnyékában ültek. (Luk. 1, 79.) 2-or: Mert Krisztus' isteni születése ismeretlen és megfoghatatlan titok előttünk.

Miért mondatik a' második mise hajnalkor, a' harmadik világos nappal?

Ezzel jelentetik, hogy Krisztus' születése, miután a' tudatlanság' setétségét elüzte, az Isten' megismerésének világos nappalát derité föl; valamint az is, hogy Krisztus Urunk' lelki születése az áhitatos lélekben, minden időben megtörténhetik. (Tauler, Conc. in Nat. Dom.)

OKTATÁS AZ ELSŐ MISÉRŐL.

E' mise' kezdete, Krisztus' örök születése felől szól. „Az Ur igy szólott hozzám: Fiam vagy te nekem! Én ma (a' sz. atyák' magyarázata szerint: öröktől fogva) szültelek téged. (Zsolt. 2.) Miért zajongnak a' pogányok, 's a' népek miért töprenkednek haszontalanságokon?“ Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Oh Isten! ki e' szentséges éjet az igaz világosság' fényével deritéd föl, adjad kérünk: hogy a' melly világosság' titkát e' földön megismertük, annak örömét az egekben is élvezhessük. Ki élsz és uralkodol 'stb.

Leczke. *(Sz. Pál' Titushoz irt lev. 2, 11—14.)*

Szerelmesim! az Istennek üdvözitő kegyelme minden embernek megjelenék, melly arra oktat minket, hogy megtagadván a' vallástalanságot és a' világi hiuságokat, józanon, tökéletesen és ájtatosan éljünk e' jelen világon: várván ama' boldog remény' teljesedését, és ama' nagy Istennek, a' mi Üdvözitőnknek, Jézus Krisztusnak dicsőséges megjelenését; ki önmagát föláldozá miértünk, hogy minket megváltana minden hamisságtól, és a' vétek-

töl, 's tiszta, elkülönözött népet szerezne magának, melly a' jóságos cselekedetek' gyakorlásában buzgólkodnék.

Mi által nyilatkoztatá ki magát különösen az Isten' jósága és kegyelme?

Krisztus Jézusnak, az ő fiának megtestesülése és születése által, ki végetlen szeretetéből hozzánk hasonlóvá, testvérünkké, tanitónk- és Üdvözitőnkké lett, 's ki által mi ismét Isten' fiaivá 's kedveltjeivé lettünk.

Mire akar bennünket Krisztus, megtestesülése által különösen oktatni?

Hogy a' régi Ádámból, a' bünös emberből kivetkőzzünk, 's hozzá, az uj Ádámhoz, hasonló emberekké váljunk: valamint ő is hozzánk hasonlóvá lett. Ez pedig ugy történik meg, ha az istentelenségről, azaz: a' hitetlenségről, és a' világias vágyakról lemondunk; ellenben az Istent, és mindent, a' mi neki kedves, ugy szinte felebarátunkat, még akkor is, ha ez ellenségünk, szivből szeretjük, és a' jócselekedeteket gyakoroljuk.

Mi értetik a' világias vágyak alatt?

Értetnek a' földi, testi 's érzéki kivánságok és buja gyönyörök, ugymint: a' fajtalanság, torkosság, fösvénység, 'stb. mellyek a' lélek ellen küzdenek (I. Péter. 2, 11.) 's a' mennyek' országából kizárnak. (Efez. 5, 5.) Ezekről tehát lemondani tanit bennünket Krisztus, ki éltét sok nélkülözések közt, szegénység- és béketürésben, bőjtöléssel és a' rossz kivánságok' legyőzésével tölté.

Hogyan élünk erényes, igazságos és istenes életet?

Erényes életet élünk, ha minden, magunk iránti kötelességünket betöltjük; igazságos életet élünk, ha felebarátunk iránti, istenes életet pedig, ha Isten iránti kötelességeinket teljesitjük; vagyis ha Istennek a' legnagyobb tiszteletet és szeretetet, felebarátunknak pedig azt adjuk meg, a' mit magunknak kivánunk, 's végre magunknak az örök üdvösséget biztositjuk.

Fohász. Áldott légy ujonszülött, szerelmes Üdvözitő! isteni természetednél fogva a' mennyei Atyának, emberi természeted szerint pedig a' mindenkor szüz Máriának fia; ki hogy nekem az igazság' utját megmutatnád, a' magas mennyekből alászálltál, testté és hozzám hasonlóvá lettél! E' szereteted miatt lemondok minden istentelenség- és ellenségeskedésről, minden

vétkes gondolat- és cselekedetről. Az irántad viseltető szeretetből oh Jézusom! föl akarok hagyni minden vétkes gyönyörökkel; és mindenkor erényes, igazságos és istenes életet élni. Erősitsd meg ezen föltételemet isteni malasztoddal!

Evangeliom. *(Sz. Lukács. 2, 1—14.)*

Lőn pedig ama' napokban, parancsolat bocsáttaték ki Augustus császártól, hogy az egész föld összeiratnék. Ez vala az első beiratás, melly Cyrinus által, ki Syriában helytartó vala, történt. És mennek vala mindenek, kiki nemzetségének városába, hogy bevallanák magukat. Fölméne pedig József is Galileának Názáreth városából Judeába, Dávid' városába, melly Bethlehemnek hivatik; mivelhogy Dávid' házából és nemzetségéből vala: hogy bevallaná magát, Máriával, neki eljegyzett nehézkes feleségével együtt. Lön pedig, hogy mig ott mulattak, betelének szülésének napjai. És szülé elsőszülött fiát, és betakargatta őt pólyákba, 's a' jászolba fekteté; mert nem találának helyet a' szállásházakban. Valának pedig azon tartományban pásztorok a' mezőn, vigyázván és éjjeli őrt állván nyájuknál. 'S ime az Ur' angyala megálla mellettök, 's az Isten' dicsősége körülfénylé őket; és fölötte megfélemlének; és monda nekik az angyal: Ne féljetek! Ime nagy örömöt hirdetek nektek: melly lészen minden népnek: mert Dávid' városában ma nektek Üdvözitő születék, ki az Ur Krisztus. És ez szolgáljon nektek jelül: találtok egy, pólyákba takargatott 's jászolyba helyezett gyermekcsét. És mingyárt egyesüle az angyallal mennyei seregnek sokasága, dicsérvén Istent és mondván: Dicsőség a' magasságban Istennek, és békeség a' földön a' jóakaratu embereknek.

Miért irattak össze a' római alattvalók Augustus császár' idejében?

Ez Istennek különös rendeletéből történt; hogy t. i. ez által alkalom nyujtassék Máriának és Józsefnek Bethlehembe utazni, hogy Mikeás' (5, 2.) jövendölése szerint, ott születnék Krisz-

tus. Tanuld meg ebből, miképen intéz mindent örökvégzése szerint az isteni gondviselés; tekintsd azon engedelmességet, melylyel Mária egy pogány császár' parancsa, vagyis inkább Isten iránt viseltetett, ki által parancsol; 's tedd föl magadban, annál hivebben engedelmeskedni neki, ha valamelly keresztény elöljáróság, nevezetesen lelki elöljáróid által, neked valamit tenni vagy elhagyni parancsol.

Miért neveztetik Krisztus Mária' elsőszülött fiának?

Mert előtte semmi gyermeket sem szült; 's minthogy utána szinte nem szült egyet is, ő egyszersmind egyszülött fia is volt; valamint a' mennyei Atyának is első- és egyszülöttje. (Zsid. 1, 6.)

Miért fekteték jászolba az olly szegényül, istállóban született Krisztust?

Hogy az embereknek mingyárt születésekor megmutatná, hogy ő nem jött földi országot alapitni, 's királyi szolgáktól környezve, fényes életet élni (mint azt sok zsidók várták a' Messiástól); 's hogy minket már világba léptével, nem annyira szavak, mit később tön, hanem inkább példája által, a' szegénység' szeretetére, alázatosságra, a' világ' megvetésére és türelemre tanitna.

Miért jelentetik meg Krisztus' születése a' szegény pásztoroknak, nem pedig Heródes királynak, és a' főpapoknak?

Meg akará ezzel mutatni az Isten, hogy ő nem a' személyekre tekint, hanem kegyelmeit tetszése szerint osztogatja; valamint azt is, hogy szeret szegény, alázatos, hivő és jámbor emberekkel társalogni, millyenek a' pásztorok voltak. Az elpuhult 's kényesztetett emberek, a' hitetlenek ellenben, utálatosak szemei előtt. — Tanulj ebből alázatosságot, szerénységet és fiui hitet; gyülöld ellenben a' gőgöt és ravaszságot: 's az Isten neked is ki fogja magát benső sugallataival nyilatkoztatni. Ha szegény vagy, türd a' szegénységet békével, és Isten' akaratára való örömteljes elszántsággal. Ha pedig gazdag vagy, ne vesd meg szegényebb embertársaidat: mert ki tudja? Isten öt talán az ő jámbor érzelmei- és keresztény életénél fogva jobban szereti náladnál! Ha ezen tanácsot követed, ugy te is kedves leszesz Isten előtt, és atyai jóvoltának számos bizonyitványaiban fogsz részesülni.

Az angyalok örömükben dicsérék Istent 's énekelék: dicsőség

Istennek a' magasságban, 's békeség a' földön, azaz: jóllét, szerencse, és áldás a' jóakaratu embereknek. Ezzel annyit akartak mondani, hogy Istent dicsőség és hála illeti azért, hogy fiát a' világra küldötte; az emberek pedig, kik arra fogékonyak, békeségben legyenek önmagukkal, embertársaikkal, és az Istennel. A' bün' következtében minden meghasonlott egymással, az ember: önmagával, a' hozzá hasonlókkal és Istennel; minek következményei valának a' nyugtalanság, czivakodás, viszálkodás, megoszlás és halál. De az Ur Jézus által ismét minden egyesittetik; ő a' sz. kereszt' fáján büneinkért eleget tett az Isten' igazságának, 's engedelmessége által ismét megszerzé nekünk Istennek megszentelő malasztját. Általa válunk ujolag Isten' fiaivá; 's ez által már ez életben menynyei béke, a' másikban pedig kimondhatatlan boldogság lesz osztályrészünk. Tanulj az angyaloktól, kik a' Megváltó' születése miatt örvendtek, és hozzá szerencsét kivántak az embereknek, tanulj örvendeni, és Istennek hálákat adni azon jótéteményekért is, mellyeket felebarátodnak ajándékoz; mivel igy te is részesülendesz azokban. Különösen pedig ma és minden időben adj forró hálát Krisztusnak, hogy testté lön a' végett, hogy téged az ördög' hatalmából kiszabaditson; és mondd minél gyakrabban az angyalokkal: ‚Dicsőség a' magasságban Istennek, és békeség a' földön a' jóakaratu embereknek'!

OKTATÁS A' MÁSODIK MISÉRŐL.

E' mise' kezdete Isaiás' 9, 6.-ból van véve: „Világosság fog ma fölöttünk fényleni; mivel az Ur született nekünk; és a' neve lesz: Csudálatos, békeség' fejedelme, jövendő korszak' atyja, kinek országa nem érend véget.“ (Zsolt. 92.) „Az Ur országol; diszbe van öltözve; fölfegyverzé 's körülövedzé magát az Ur hatalommal.“ Dicsőség az Atyának, 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged mindenható Isten! add meg minékünk, kik fölött megtestesült igédnek világossága elterjedt, hogy az, a' mi elménkben a' hit által fénylik, cselekedetünkben is tündököljék. A' mi urunk Krisztus Jézus által 'stb.

Leczke. *(Sz. Pál' lev. Tit.* 3, 4—7.)

Szerelmesim! miután a' mi Üdvözitö Istenünk' kegyelmessége és emberekhezviseltetö szeretete megjelenék, nem az igazság' cselekedeteinél, mellyeket végbe vittünk, hanem az ö irgalmasságánál fogva üdvözitett minket, az ujraszületés' fürdöje, 's a' Szentlélektöl származó megujitás által, mellyet kiönte reánk böségesen Krisztus Jézus, a' mi Üdvözitönk által; hogy az ö kegyelméböl megigazulván, reménységünk szerint az örök életnek örökösei legyünk.

Magyarázat. E' kevés szavakban adja elö az apostol üdvösségünk' egész munkáját. A' végromlás a' segitség' nyujtását szükségessé tette, a' segély pedig a' kegyelem' idejében érkezett: melly elörekészittetett az Atya, 's eszközöltetett a' Fiu által, és megadatott a' Szentlélekben; 's melly nem az emberi érdemen alapul, hanem az Isten' irgalmán. Az ember benne az ujjászületés által részesül; igazságot munkálkodik benne: 's öt az örök élet' reményével boldogitja. Dicsöség legyen érette Istennek!

Evangeliom. *(Sz. Lukács.* 2, 15—20.)

Az idöben szólának a' pásztorok egymáshoz: Menjünk el Bethlehembe, és lássuk meg a' történetet, mellyet az Ur megjelentett nékünk. És elmenének sietve, 's találák Máriát és Józsefet, és a' jászolban fekvö gyermekcsét. Látván pedig azt, elbeszélék, a' mi nekik a' gyermekcse felöl mondatott volna. 'S mindnyájan, a' kik hallák, álmélkodának azokon, a' miket a' pásztorok nekik elbeszélének; Mária pedig mindezeket jól megjegyzé magának, szivében forgatván. 'S visszatérének a' pásztorok, dicsöitvén és dicsérvén Istent mindazokért, a' miket hallottak és láttak, a' szerint, a' mint megmondatott vala nékik.

Tanulságok. I. A' pásztorok sietve követik Isten' szavát, melly öket a' jászolhoz hivja; kölcsönösen buzditják egymást, keresik az Üdvözitöt, és szerencsésen megtalálják; öt más emberekkel is megismertetik, és Istennek legbuzgóbb hálát mondanak a' nekik tanusitott kegyelemért. — Kövessük gyorsan az Isteni sugallatokat; buzditsuk egymást a' jóra, istenes példák és épületes beszédek által; adjunk hálát Istennek a' nekünk adott ismeretekért, azoknak jó használása által, 's közöljük azokat szivesen másokkal is.

II. Mária megjegyze magának minden szót, mellyet fiáról hallott, 's azt szivében fontolgatta. — Tanuljuk tőle az egyszer megismert igazságokat gyakori elmélkedés által megtartani, 's azokat illyképen lelkünk' táplálékává tenni, melly által a' lelki életben megerösittetnünk 's föntartatnunk szükség.

OKTATÁS A' HARMADIK MISÉRŐL.

E' mise' kezdete minket Krisztus' lelki születésére emlékeztet, vagyis azon születésre, melly által nekünk lelkileg született. „Kisded született nekünk, és fiu adatott nekünk, a' kinek vállain uralkodás nyugszik, és neve leend: Nagy tanács' angyala.“ (Isai. 9, 6.) Énekeljetek az Urnak uj éneket, mert csudálatos dolgokat vitt véghez. (Zsolt. 97.) Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Engedd kérünk mindenható Isten! hogy egyszülött fiadnak testszerinti születése minket megszabaditson; kiket a' régi rabság a' bün' igája alatt tart fogva. Ugyanazon Krisztus Jézus által 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Zsid. irt lev. 1, 1—12.)*

Minekutána Isten sokszor és sokféleképen szólott volna régente az atyáknak a' próféták által, végezetre e' napokban szóla nekünk fia által, kit mindenek fölött örökösévé rendelt, ki által e' világot is teremtette; ki mivelhogy az ő dicsőségének fényessége, és természetének ábrázatja, mindent önnön hatalmának igéje által föntartván, a' bünöktöli megtisztulást ő maga szerzé, 's a' magas mennyekben a' fölségnek jobbja felől ül: annyival fölségesebb lévén az angyaloknál, a' mennyivel fölülmulja örökségül nyert méltósága amazokét; mert kinek mondá valaha az angyalok közül: Én fiam vagy te! én ma szültelek téged; és megint: Én Atyja leszek ő neki, 's ő fiam lesz nékem. Midőn pedig bevezeti az ő elsőszülöttét e' föld' kerekségére, ismét meghagyja: imádják öt Istennek minden angyalai. Az angyalokról ugyan ez mondatik: Ki az ő angyalait szelek gyanánt, és szolgáit a' tüz' lángjai gyanánt használja. De a' fiuról mondatik: A' te fejedelmi

széked Isten örökkön örökké; a' te országod' kormánybotja, igazság' pálczája. Szeretted az igazságot, és gyülölted a' hamisságot, azért kent föl téged Isten, a' te Istened, az örvendezés' olajával társaid fölött. És: te Uram! kezdetben a' földet alapitottad; 's az egek a' te kezednek müvei. Ők elenyésznek, te pedig megmaradsz; és mindnyájan mint a' ruha megavulnak, 's mint az öltözetet elváltoztatod őket, és elváltoznak; te pedig ugyanaz vagy, 's a' te esztendeid el nem fogynak.

Tanulság. Nem irhatni le fölségesebben, mint e' leczkében, az Isten' fiának magas méltóságát, 's az Atyának jóságát és szeretetét, ki öt tanitónk- és Megváltónkul adta. Tanuld meg e' leczkéből keresztény lélek! milly szorosan köteleztetel Istent eme' nagy jótéteményeért szeretni, neki hálát adni, és Krisztust mint élőképedet követni; mert ha nem igyekszel követése által hozzá hasonlóvá lenni, nem tartozol választottai közé, 's nem is lesz részed mgváltásában. (Rom. 8, 29.)

Fohász. Ezer hálát mandok neked oh mennyei Atya! hogy tulajdon fiad által, kiben egyedül telt kedved, vagyis ki által egyedül békültél ki velünk, hozzánk szólani méltóztattál. Oh irgalmasság' Atyja! szivemből akarom öt hallgatni, 's tanitásának mindenben engedelmeskedni.

Evangelium. *(Sz. Ján. 1, 1—14.)*

Kezdetben vala az Ige, 's az Ige Istennél vala, 's Isten vala az Ige. Ez vala kezdetben az Istennél. Mindenek ő általa lettek, és ő nélküle semmi sem lett, valami lett. Ő benne vala az élet, és az élet vala az emberek' világossága. 'S a' világosság a' setétben fénylik; de a' setétség azt meg nem fogá. Vala egy ember, ki Istentől küldeték, kinek neve vala János. Ez bizonyságtétel végett jelenék meg, hogy bizonyságot tenne a' világosságról, és igy mindnyájan hinnének ő általa. Nem vala ő a' világosság; hanem neki kell vala bizonyságot tennie a' világosságról. Amaz igaz világosság, melly minden embert megvilágosit, e' világra jövendő vala. Ámbár az e' világban vala, mert a' világ is általa lett; de a' világ őtet meg nem ismeré. Tulaj-

donaiba jöve, 's az övéi öt be nem fogadák. Mindazoknak pedig, valakik befogadák ötet, kik az ö nevében hisznek, hatalmat ada, hogy Isten' fiaivá lennének. Kik nem vérség szerint, sem a' testnek kivánsága által, sem a' férfiu' akaratjából, hanem az Istentől születtek. És az Ige testté lön, és mi közöttünk lakék. És láttuk az ö dicsőségét, mint az Atyától egyetlen egyszülöttnek dicsőségét, teljest kegyelemmel, és igazsággal.

Mit ért sz. János az Ige alatt?

Isten' fiát, ki az Atya' igéjének azért neveztetik, mivel töle, mint a' szó a' szájból, de sokkal tökéletesebb és megfoghatatlanabb módon származék; miért is isteni természete szerint egy az Atyával; de különbözik töle személyét tekintve. Ezenkivül az Atya' igéjének neveztetik az Isten' fia még azért is, mert az Atya a' Fiu által szólott hozzánk, 's nyilatkoztatta ki szent akaratját. (Zsid. 1, 2. Mát. 17, 5.)

Mit tesz: Kezdetben vala az Ige, 's az Ige Istennél vala?

Azt, hogy az Isten' fia volt már akkor is, midön mindenek kezdetöket vették: következöleg az Atya-Istentöl öröktöl fogva született; kinél tehát e' szerint örök idöktöl fogva volt. Sz. János tehát itt az isteni Ige' örökkévalóságát és személyességét tanitja. (Lásd erröl a' leczkét: Példabeszéd. 8. f. Boldogasszony' fogantatásának ünnepén.)

Hogyan lett minden az Ige által?

Ezt nem ugy kell érteni, mintha Krisztus eszközül szolgált volna Istennek a' világ' teremtésénél; hanem inkább, hogy ö a' világ' önálló alkotója, valamint annak föntartója 's megváltója is egyszersmind.

Mit jelent: ö benne vala az élet?

Annyit jelent, mint: ö az élö, és igazságos; ö kutfeje minden más életnek, valamint a' testinek, ugy a' lelkinek is. Itt föleg lelkünk' magasabb, szellemi életére, vagyis az Istennek ismeretére és malasztjára, 's az örök boldogságra kell gondolnunk; mit mind Krisztus által nyertünk: mivel ö Istent, és annak szent akaratját ismerni tanitott minket, 's egész a' keresztfán szenvedett haláláig tanusitott engedelmessége által, nekünk Isten' kegyelmét és barátságát visszaszerezte, 's minket az örök boldogság' örököseivé tett.

Miért neveztetik ezen élet az emberek' világosságának?

Itt különösen az vétetik tekintetbe, hogy Jézus, ki maga az igazság, Isten- és az ő szent akaratjának igaz ismeretét hozá meg az embereknek, 's őket ez által fölvilágositotta; vagyis a' hitetlenség', babonaság' és eretnekség' éjjeléből kiszabaditá.

Mit jelent: A' világosság a' setétben fénylik, de a' setétség azt meg nem fogá?

Annyit jelent, mint: Krisztus kezdettől fogva, különösen pedig földi élete alatt az embereket, kik a' bün által tévedésbe és tudatlanságba, vagyis lelki setétségbe estek, az Istennek és jónak megismerésére vezette; azonban az emberek el nem fogadák tanitását, 's ez okból a' setétségben maradtak.

Melly embereknél történik ez most is?

Azoknál, kik daczára minden predikálásnak, még sem hisznek; különösen pedig a' megátalkodott bünösöknél, kik magukba nem térnek, 's meg nem jobbulnak. Ámbátor az Isten nekik is mindig világit kegyelme' világával, hogy őket a' hitre és bünbánatra inditsa.

Mi által tett Keresztelő sz. János a' világosságról bizonyságot?

Az által, hogy a' világ' Üdvözitőjét hirdette, 's miután az valóban megjelent, rá, mint Isten' bárányára, vagyis arra, kinek jönnie kellett, azaz: a' Messiásra mutatott.

Mint világosit meg Krisztus minden embert, ki e' világra jön?

Külsőleg ugyan az ő szent élete, a' próféták' jóslatai, és saját tanitása és csudái által; bensőleg pedig az által, hogy nekünk a' hitet, azaz: malasztját adja, mellyel a' jót megismerhetjük és cselekedhetjük. E' malaszttal mindnyájan elnyerhetik az örök életet; csak vele közremunkálni akarjanak.

Miért vetették meg 's nem fogadák el Krisztust a' zsidók?

Mert cselekedeteik rosszak valának, 's Krisztus őket azok miatt gyakran dorgálta, hogy őket megtérésre inditsa. Ezenkivül a' zsidók azt várták, hogy a' Messiás nagy fénynyel és dicsőséggel fog eljönni: 's azért vonakodtak a' názárethi Jézust, ki szegény és alacsony rangu életet élt köztük, a' várt Messiás gyanánt elismerni.

Kik fogadák el Krisztust?

Azok, kik benne hittek, kegyelme' világosságában jártak,

azzal közremunkáltak, az általa nyujtott előkép szerint éltek, 's azért Isten' fiaivá lettek.

Mi által leszünk Isten' fiaivá?

A' malaszt által, melly a' szent keresztségben fölöttünk kiöntetik; 's ha a' keresztség után az Isten' fiainak méltóságát valamelly halálos bün által elvesztettük, a' penitenczia' szentségének méltó fölvétele által.

Hogyan kell azt érteni: az Ige testté lőn?

Ezt nem ugy kell érteni, mintha az Ige, vagyis az Isten' fia emberi természetté változott volna által; hanem csak annyit jelent, hogy a' szüz Máriától testet vőn föl, és emberré lett. Tehát Krisztusban két természet egyesült: az isteni és emberi; ő igaz Isten és ember egyszersmind, azaz: Isten-ember. Mint illyen harminczhárom évet töltött az emberek közt, 's velök a' legkegyesebben társalkodék. Noha isteni dicsőségében is mutatta magát, mint Thabor' hegyén szinének átváltozásakor, három apostol' láttára, ugy szinte csudái 's jelei, föltámadása és mennybe-menetele által. Világosan megismerhették ebből az emberek, hogy ő Istennek igazi 's természetes fia, minden kegyelem' kutforrása, mellyből minden boldogok, kik csak voltak és lesznek, meritenek; azaz: kegyelemért kegyelmet, vagyis elegendő erőt az erény' gyakorlatához, és boldogságukat nyerték, vagy csak ezután nyerendik. (Ján. 1, 16.)

Buzdulat. Oh mennyei Atya- és Ur Isten, ki nekünk szegény, elveszett embereknek szeretett egyetlen fiadat, közbenjárónkat és Üdvözitőnket, Mária' szeplőtelen szűz méhéből ez éjjel születni engedted: hálát mondunk neked szivünk- és szavunkkal, minden erőnkből, eme' végetlen kegyelemért; 's alázatosan esedezünk, ne hagyd azt soha emlékezetünkből kiesni, hanem engedd kegyelmesen, hogy azzal magunkat minden kisértetek' alkalmával vigasztaljuk, neked érte mindenkor hálákat mondjunk, egész a' sirig hiven szolgáljunk, téged dicsérjünk, tiszteljünk és dicsőitsünk. Amen.

Honnét ered a' szokás, ez időtájban, a' templomokban és házaknál jászolokat (Bethlehemeket) csinálni?

Assziszi szent Ferencztől, ki az ujonszületett kisded Jézust különösen szereté, 's hogy irántai szeretetét szüntelenül fölgerjeszsze, magának a' bethlehemi istállót és jászolt illyképen szokta ábrázolni. Minthogy pedig egy illy szent szokás a' gyermekek és

tanulatlanok' oktatása- és áhitatosságára nagy mértékben szolgálhat, az egész anyaszentegyházban behozatott; de sok helyen visszaélésekre is adott alkalmat, mert gyakran pénzvágyból, vagy más okból, Krisztus' születésének illyetén ábrázolásával több más világi 's illetlen mutatványok is köttettek össze. Illyesminek semmi jászol- vagy Bethlehemnél sem volna szabad előfordulni.

OKTATÁS KARÁCSON UTÁNI VASÁRNAPRA.

Misekezdet: „Midőn mindenek mély csendbe valának merülve, 's az éj folyamának közepén lett volna, akkor oh Uram! leszálla Mindenható szózatod a' mennyből, a' te királyi székedről.“ (Bölcs. 18, 14—15.) Az Ur országol; diszbe van öltözve; fölfegyverzé 's körülövedzé magát az Ur hatalommal. (Zsolt. 92.) Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Mindenható örök Isten! intézd tetszésed szerint cselekedeteinket, hogy szeretett fiad' nevében méltók legyünk a' jóságos cselekedetekkel bővelkedni. Ugyanazon Kristus Jézus által 'stb.

Leczke. *(Sz. Pál' Galat. irt lev.* 4, 1—7.)

Atyámfiai! azt mondom, valamig az örökös kis gyermek, semmiben sem különbözik a' szolgától, jóllehet mindenek' ura; hanem gyámatyák és gondviselők alatt van, mindazon ideig, melylyet atyja rendelt. Akkép voltunk mi is, valamig kis gyermekek valánk, a' világ' tudományának elemeit ismerni tanulók, szolgálat alá vetve. De miután föltetszett az idő' teljes volta, elküldé Isten az ő fiát, ki asszonytól lett, 's a' törvénynek alávetteték, hogy azokat, kik a' törvény alatt valának, megváltaná, hogy fogadott fiuságot nyernénk. Minthogy pedig fiak vagytok, elküldé Isten az ő fia' lelkét szivetekbe, ki azt kiáltja: Abba, Atya! Nem vagytok azért többé szolgák, hanem fiak; ha pedig fiak, ugy Istennek örökösei is Krisztus által.

Magyarázat. Sokan a' galaták közül, kik a' zsidó vallásról a' keresztény hitre áttértek, azt vélték, hogy még mint keresztények is köteleztetnek Mózes' törvényének rendeleteit teljesitni. Ezeket oktatta tehát sz. Pál, hogy Krisztus őket azon törvény' rabságából, melly a' hivő és boldog életnek csak alapelveit tanitá, 's mintegy csak gyámnoka volt a' zsidó népnek, kiszabaditotta, 's őket Isten' fiaivá 's örököseivé tette, kihez illy bizodalmasan kiáltanak: „Abba, szeretett Atyánk"! 's kitől Krisztus' érdemei által igazulást és üdvösséget remélhetnek. — Mi még sokkal nagyobb szerencsében részesültünk, mint azon zsidók, kik keresztényekké lettek, minthogy ős atyáinkban, Isten' malasztja által, a' pogányságból a' keresztény hitre térittettünk, 's a' hit által ördög' fiaiból Isten' fiaivá 's örököseivé lettünk. Legyen azért e' név kedvesebb előttünk a' világ' minden kincseinél. 'S azért adjunk hálát Istennek, 's ovakodjunk e' nevet, és az ahhoz csatolt előjogokat ujolag elveszteni, 's magunkat a' bün által ismét az ördög' önkénytes rabjaivá tenni.

Evangeliom. (*Sz. Luk.* 2, 33–40.)

Az időben, József és Mária, Jézus' anyja csudálkozának azokon, a' mik mondatnak vala ő felőle. 'S megáldá őket Simeon, és monda Máriának, az ő anyjának: Ime ez tétetik sokak' romlására, és föltámadására Izraelben, és jelül, mellynek ellene mondatik. Söt a' te lelkedet is átjárandja az éles tőr, hogy kinyilatkoztassanak sok szivek' gondolatjai. Ugyanakkor vala egy Anna nevü proféta asszony, Fánuel' leányai közül Ászer' nemzetségéből; ez sok időt eltöltvén, miután férjével szüzességétől fogva hét esztendeig élt volna, mintegy nyolczvannégy éves özvegy volt. Ki nem távozott vala a' templomból; böjtölések- és könyörgésekkel szolgálván éjjel és nappal az Urnak. 'S ő épen ez órában oda jövén, hasonlóképen hálákat ád vala Istennek, és szóla felőle mindeneknek, kik várják vala Izrael' váltságát. 'S elvégezvén mindeneket az Urnak törvénye szerint, visszatérének Galileába, Názáreth városukba. A' gyermek pedig növekedik és erősödik vala lélekben: teljes lévén bölcseséggel; és az Istennek kegyelme vala ő benne.

Miért csudálkoztak Mária és József azon, mi a' kisded Jézusról mondatott?

Nem azért csudálkoztak ők, mintha az agg Simeontól fiukról valami ujat, és eddig általuk nem tudott dolgot hallottak volna (mivel ők jól tudták, mi legyen rendeltetése): hanem csudálkoztak, és szivből örvendtek, hogy az Isten az ujszülött Üdvözitő' titkait Simeonnak, a' pásztoroknak, és más jámbor embereknek is olly csudálatos módon kijelenté. Örvendj te is, ha mások az isteni igazságok' ismeretére jutnak; nem csak, de őket erődhez képest segitsed is arra.

Hogyan áldotta meg Simeon Máriát és Józsefet?

Szent kivánatokat mondott el fölöttük, és boldogoknak hirdette, hogy méltók valának a' világ' Üdvözitőjét a' templomba hozni.

Milly értelemben van Krisztus sokak' romlására?

Krisztus' megtestesülése mindazoknak (de saját vétkök miatt) vesztére, azaz: kárhozatára van, kik ama' tanitásokat és kegyelmeket, mellyeket ő a' földre hozott, hasznukra nem forditják, vagy azokkal visszaélnek; tehát azoknak, például, kik hallanak róla, de még sem hisznek benne; valamint azoknak is, a' kik hisznek ugyan, de e' hitök szerint nem élnek. Mindezeknek nem volna bünök olly nagy, ha Krisztus el nem jött, 's tanitása és kegyelme felől mit sem tudtak volna. (Ján. 15, 22.)

Kiknek van Krisztus föltámadásukra, vagyis üdvösségökre?

Azoknak, kik hitét és tanitását elfogadták, és e' szerint élnek.

Mennyiben vala Krisztus jel, a' mellynek ellene mondaték?

A' mennyiben a' zsidók, pogányok és hitetlenek, természetfölötti, 's lelkismeretöket fenyitő tanitásának ellentmondottak; és a' mennyiben átalában cselekedetei ellenmondás' tárgyai lőnek: mivel nem egyeztek a' földies, érzéki bölcseséggel, és azzal, a' mi után a' világ törekszik. Sz. Bernárd' tanitása szerint azonban ez még most is történik; miután sok keresztények, kevélységök által alázatosságának, fösvénységök által szegénységének, mértékletlenségök által böjtölésének, fajtalanságuk által tisztaságának, restségök által buzgóságának 'stb. folytonosan ellene mondanak; söt, kit szájokkal vallanak, tetteikkel megtagadják; következőleg csak szinre keresztények: kiknek Krisztus romlásukra lesz, nem pedig föltámadásukra. Valljon nem vagy-e te is

illyen, csak szinre keresztény, ki élete által Krisztusnak folyvást ellenemond? Mondj tehát inkább magadnak ellent, azaz: küzdd le vétkes hajlamidat és kivánságaidat, és tedd azokat le; utánozzad Krisztus' erényeit, kövesd tanitásait: hogy általa üdvösséget nyerhess.

Mit jelent: lelkedet éles tőr járandja át?

Annyit jelent, mint: téged nagy szenvedések fognak érni. Ama' fájdalom, melly Máriának anyai szivét a' Jézust ért üldöztetések és szenvedések' alkalmával, nevezetesen pedig Jézus' halálakor, a' keresztfa' tövében átjárta, itt éles törrel hasonlittatik össze.

Mit tanulhatunk még mást is ez evangeliomból?

1-ör: Annától, ki csaknem egész életét templomban töltötte, tanulhatják az özvegyek, mint szolgáljanak Istennek böjtöléssel és imádsággal; mert az olly özvegy, a' ki nem imádkozik, és ‚kéjekben uszik, már éltében meghalt.' (I. Tim. 5, 6.) 2-or: Tanuljanak a' szülők, nem csak a' felől gondoskodni, hogy magzataik testileg növekedjenek, vagy ügyesség- és gazdagságban gyarapodjanak; hanem, és főleg arról is, hogy jámborság, példás és békeszerető életök által, Isten és emberek előtti kedvességben is öregbedjenek.

Fohász. Oh Jézus, ujszülött Üdvözitőm! inditsad szivünket tanitásaid' betöltésére: nehogy vesztünkre légy küldve. Különben ugyanis sokkal jobb lett volna, az igazság' utját meg sem ismernünk, mint, miután megismertük, attól 's a' nekünk adatott szent parancsolattól ujolag eltérni. (II. Péter. 2, 21.)

OKTATÁS AZ ÁLDÁSRÓL.

‚Megáldotta őket.' (Luk. 2, 34.)

Mit tesz, áldani?

Annyit tesz, mint valakinek valami jót adni, vagy kivánni. Az első módon tulajdonképen csak az Isten maga áld minket; mert minden testi és lelki javak, mellyekkel birunk, egyedül tőle származnak. A' második módon áldanak minket az angyalok és embertársaink, midőn nekünk jót kivánnak és azt számunkra Istentől kérik.

Vannak-e erre példák is a' sz.-irásban?

Igenis: egy angyal áldá meg Jákobot;[1]) és Jákob megáldá unokáit[2]); Melkhizedek Ábrahámot[3]). Rebekka pedig testvéreitől áldaték meg[4]).

Jó-e, ha a' szülők is megáldják magzataikat?

Igenis jó; mert az Isten gyakran (ha t. i. ezt maguk az emberek nem akadályozzák) az illy áldás-kivánatokat teljesiti; mint teljesité Izsákét, ki fiát Jákobot[5]), és Jákobét, ki fiait szinte megáldá[6]). Ellenben az Isten gyakran a' szülőknek magzataikra mondott átkait is teljesülni hagyja; mint ezt a' legkétségtelenebbeknek ismert történetek bizonyitják. ‚Az atya' áldása fölépiti a' házat; az anya' átka pedig lerontja alapját.' [7])

Milly ereje van a' pap' áldásának?

Igen nagy; mert ez az anyaszentegyház' nevében, 's ekkép mintegy magától az Istentől adatik, kinek a' papok sáfárjai a' földön. Azt tehát igen nagyra kell becsülnünk; de bünös élet által sem kell azután hatását akadályoztatnunk! A' szülők nevezetesen áldassák meg gyermekeiket a' papok által, kik házukat ollykor meglátogatják; mint Krisztushoz is odavitettek egykor a' kisdedek, hogy kezeit tegye rájok, és áldja meg őket. (Mát. 19, 13.)

Mit mível Isten' áldása?

Minden az Isten' áldásától függ. A' kin Isten' áldása van, annak minden sikerül. Azért igyekezzünk jámbor élet által Isten' áldását megnyerni; mert az csak az igaznak házára szállhat.[8]) Egyébiránt ne csak a' földieket, hanem a' mennyeieket illetőleg is kérjük Isten' áldását; azaz: kérjünk lelki javakat, Istennek ismeretét, jó erkölcsöket és jó cselekedeteket, mellyek minket a' más világra követnek.

OKTATÁS UJESZTENDŐ' NAPJÁN.

Miért neveztetik e' nap Ujesztendő' napjának?

Mivel mai napon a' polgári esztendő kezdődik, mint az egyházi esztendő Advent' első vasárnapján.

---

[1]) I. Móz. 32, 26. 29. — [2]) Ugyanott: 48, 15. — [3]) U. o. 14, 19. — [4]) U. o. 24, 60. — [5]) U. o. 27, 27. — [6]) U. o. 49. — [7]) Sirák. 3, 11. — [8]) Példabesz. 10, 6.

Mit kell mai nap tennünk?

A' mai nappal kezdődő évet Istennek kell fölajánlanunk, 's kegyelmét kérnünk, hogy azt az ő dicsőségére, 's lelkünk' üdvösségére, szentül engedje kezdenünk, és bevégeznünk.

Hogy kezdhetjük el az esztendőt istenesen?

Ha komolyan szivünkre veszszük, milly kegyes vala irántunk az Isten; ez uj évet is megérnünk engedvén: holott ismerőseink, és rokonaink közül, még annak beállása előtt, olly sokan a' halál' áldozativá lettek; ha megfontoljuk, milly sok testi, és lelki javakkal tetézett ő minket a' mult évben, 's milly háládatlanok valánk mi iránta, midőn olly sok rosszat tettünk, 's annyi jót elmulasztottunk; ha ezen hálátlanságot szivből megbánjuk, és erősen fölteszszük, hogy ez uj évben mi is uj, és Istennek tetsző életet fogunk élni, 's e' végre Isten' malasztját buzgón kérjük.

Miért kivánunk egymásnak boldog ujévet?

Mivel az is a' keresztény szeretetnek egyik gyakorlás-módja, hogy egymásnak jót kivánjunk; 's mivel az embernek az ujév' kezdetével, mellynek folytában öt annyi rossz érheti, az illy szerencsekivánatok valóban elkelnek. Csakhogy az illy kivánatoknak szivből kell fakadniok, 's nem egyedül csak a' világi udvariasság által mondatniok: különben ugyanis nem tennénk többet a' pogányoknál (Mát. 5, 47.); 's akkor jutalmat sem remélhetnénk különbet, mint ők.

Minő ünnepet tart mai napon az egyház?

Krisztus' körülmetéltetésének ünnepét; ki Mózes' törvényének eme' szigoru rendelvénye alól sem vonta magát ki, hogy minket alóla fölszabaditson. (Gal. 4, 4—5.)

Mi volt a' körülmetéltetés?

Az ó-szövetségnek külső jele, mellynél fogva az akkori emberek az Isten' kiválasztott népéhez számittattak, mint mi jelenleg a' sz. keresztség által Krisztus' egyházának tagjaivá leszünk.

Kinek adta Isten legelőször a' körülmetéltetési törvényt?

Ábrahámnak, még pedig: 1-ör ama' szövetség' jeléül, mellyet Isten vele 's utódaival kötött (I. Móz. 17, 19.); 2-or pedig a' keresztség' elöképeül, melly által vétkeinktől megtisztitfatunk.

Ki törülte el a' körülmetéltetést?

Krisztus urunk; ki is annak helyébe a' sz. keresztséget rendelte. (Mát. 28, 19.)

Milly értelme van a' körülmetéltetésnek szellemi, vagy erkölcsi tekintetben?

Jelenti az érzékek' sanyargatását, és minden gonosz testi kivánságok és vágyak' elfojtását. E' körülmetélést a' keresztényeknek is gyakorolniok kell; mivel ők ezt a' keresztségben felfogadák, 's mivel e' nélkül a' keresztség mi hasznukra sem válnék. Ma különösen kérd Jézust az illy erkölcsi körülmetélés' gyakorlatához megkivántató kegyelemért; mire szolgáland a' következő

Imádság.

Uram és Megváltóm, Krisztus Jézus! hálát adok neked, hogy ma, körülmetéltetésed' alkalmával, értem először akartad sz. véredet ontani; 's kérlek, küldd a' te sz. malasztodat, hogy érted szemeimet, füleimet, számat, kezeimet és minden érzekeimet körülmetélhessem és sanyargathassam: hogy semmi rosszat ne lássak, ne halljak, ne beszéljek, ne tapintsak, ne kivánjak, vagy tegyek. Amen.

Misekezdet *(mint Karácson' napján a' harmadik misénél).*

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! ki a' boldogságos szüz Mária' gyümölcsös szüzessége által az örök üdvösség' jutalmait adtad az emberi nemnek; engedd kérünk, hogy érettünk való esedezésének foganatját tapasztaljuk: ki által érdemesekké lettünk elnyerni az élet' szerzőjét, a' mi Urunk Krisztus Jézust, a' te sz. fiadat, ki veled él és uralkodik a' Szentlélekkel egyetemben örökkön örökké. Amen.

Leczke. *(Ugyanaz, melly Karácson' ünnepén az első misében.)*

Evangeliom. *(Sz. Luk.* 2, 21.)

Az időben, bekövetkezvén a' nyolczad nap, hogy körülmetéltetnék a' gyermek, nevezteték Jézusnak: melly nevet adá neki az angyal, mielőtt a' méhben fogantatnék.

Miért akart Krisztus, születése utáni nyolczadik nap körülmetéltetni?

1-ör: Hogy irántunk való nagy szeretetét tanusitsa, melly-

nél fogva már élte' kezdetén vérét ontá értünk. 2-or: Hogy az isteni 's egyházi törvények iránti engedelmességre tanitson; mert midőn magát irántunk viseltető szeretetéből, önkényt, és a' nélkül, hogy arra köteleztetett volna, a' zsidó törvények' azon rendelete alá vetette, melly minden figyermeket, születése után nyolczadik napon körülmetéltetni parancsol (III. Móz. 12, 3.): ezzel nekünk példát adott, hogy az Isten és egyház' parancsai iránt, mellyekre köteleztetünk, annál nagyobb engedelmességgel viseltessünk. Végre 3-or: hogy bennünket a' testi körülmetélés alól, mit már fönebb is emlitének, fölszabaditson.

Miért neveztetett ő Jézusnak?

Mert a' végre jött, hogy a' világot megváltsa, és az embereket üdvözitse; (Mát. 1, 21.) mivel e' szó Jézus, Megváltót, Üdvözitőt jelent: 's ez ama' szent, tiszteletre méltó, és hatalmas név, melly által egyedül üdvözülhetünk. (Apost. cselek. 4, 12.)

Milly ereje van tehát e' névnek?

Igen nagy; mert az apostolok Jézus' nevében ördögöket üztek ki 's betegeket gyógyitottak; mint például ama' bénát a' jerusalemi templom' ajtajánál. (Apost. cselek. 3, 6.) E' sz. név által mindent nyerhetünk Istentől, a' mi üdvösségünkre hasznos. (Ján. 14, 13.) Azért fölötte üdvös, a' szomoruság és elcsüggedés, kétes gondolatok, és sulyos kisértetek', névszerint a' szüzesség elleniek' idején, leginkább pedig, ha valamelly vétekbe estünk, e' szent nevet hivni segitségül: mivel e' név ollyan, mint az olaj (Ének. én. 1, 2.), melly világit, táplál, és gyógyit.

Mikép kell kimondanunk e' sz. nevet, hogy hatását érezzük?

Nagy ajtatosság-, bizalom- és tisztelettel; mivel e' sz. név' hallatára meghajolnak mindazok' térdei, kik az égben, földön, és föld alatt léteznek. (Filipp. 2, 10.) Milly rosszul cselekesznek tehát azok, kik e' legszentebb nevet, majd minden szónál könynyelmüleg és tiszteletlenül használják!

Ki adta e' nevet Krisztusnak?

Maga az Isten, ki Gábriel föangyal által, a' boldogságos szüznek és szent Józsefnek megparancsolta, hogy őt ekkép nevezzék. (Luk. 1, 31. Mát. 1, 21.)

Ájtatos imádság Jézushoz bármilly szükségben.

Oh szerelmes Jézusom! te, minden szomorodottak' vigaszta-

lója! Neved valóban kiöntött olaj; mivel te fölvilágositottad azokat, kik setétségben, 's a' halál' árnyékában ülnek; te elveszed a' lélek' vakságát, 's meggyógyitod annak nyavalyáit; te táplálod és itatod azokat, a' kik éhezik, és szomjuhozzák az igazságot. Légy tehát oh Jézus! nekem is Megváltóm és lelki orvosom, 's gyógyitsd meg nyavalgó lelkem' sebeit. Oh Jézus! te, minden szükölködők' menedéke, légy oltalmam a' kisértetekben. Oh Jézus! a' szegények' atyja, légy az én táplálóm. Oh Jézus! angyalok' öröme, légy vigasztalóm a' szomoruságban. Oh Jézus! egyedüli reményünk 's menedékünk! segits halálom' óráján; mert nincs számunkra az ég alatt más név, mellyben üdvözülhetnénk, csak a' te legszentebb neved oh Jézus!

Intés. Szent Pál a' kolossaiakhoz irt levelében (3, 17.) mondja, hogy mindazt, a' mit szóval és cselekedettel véghez viszünk, az Ur Jézus' nevében cselekedjük. Ez oknál fogva valamint eme' sz. apostol' tanitása-, ugy más szentek' példájánál fogva, nekünk is szüntelen azt kell mondanunk, legalább gondolnunk: Kedvedért kelek föl oh Jézus, kedvedért nyugszom le; kedvedért virrasztok, Jézus! és kedvedért alszom; kedvedért eszem, iszom és mulatok; kedvedért dolgozom, beszélek és hallgatok 'stb. Igy szokunk meg, mindent Jézus' nevében tenni; 's hasznunk belőle az lesz, hogy dolgaink boldogul folyandanak, vagy legalább jutalomra lesznek méltók.

Imádság ujév' napjára.

Oh Isten, mennyei Atya! ki a' könyörületesség' atyja, 's minden vigasztalás' Istene vagy, vedd szivünk' mélyéből eredő hálánkat, hogy éltünket, kezdete óta, olly csudálatosan föntartottad, 's egészen ez ujévig, olly számos veszedelmek közt is kegyesen megóvtad. Kérünk téged a' te szerelmes Fiad, és az ő drága sz. vére által, mellyet ma, körülmetéltetésekor, először ontott érettünk: bocsásd meg minden vétkeinket, mellyeket a' mult évben parancsolatid ellen elkövettünk, 's mellyek által kegyelmedből kiesve, téged méltó haragra ingereltünk. Ah őrizz meg minket ez ujévben, és mindenkor, minden büntől, 's minden testi és lelki szerencsétlenségtől. Öregbitsd és erösitsd bennünk a' hitet, a' reménységet és szeretetet. Engedd, hogy mától fogva egész éltünk' végéig, érzelmeink, gondolataink, szavaink és cselekedeteink, mellyeket ezennel mindenkorra neked fölajánlunk, isteni akaratod szerint intéztessenek; és hogy minden gonoszat diadalmasan legyözvén, a' jót állandón gyakorolhassuk. Add,

hogy az igaz hitben halhassunk meg, 's majdan országodban, mellyben egy napig élni többet ér, mint ezer évekig a' földön, folytonos örömdús újévet ünnepelhessünk, 's téged angyaliddal és szenteiddel együtt, örökké dicsérhessünk és magasztalhassunk. Amen.

OKTATÁS AZ UJÉV' NAPJA UTÁNI VASÁRNAPRA.

Misekezdet, az egyház' könyörgése, leczke *(ugyanaz, melly a' Karácson utáni vasárnapon).*

Evangeliom. *(Sz. Mát.* 2, 19—23.*)*

Az időben, meghalván Heródes, ime az Ur' angyala megjelenék Józsefnek álmában Egyiptomban, mondván: kelj föl és vedd a' gyermeket és anyját: 's menj Izrael' földére: mert meghaltak, kik a' gyermek' élete után leselkedének; ki fölkelvén, vevé a' gyermeket és anyját, 's jöve Izrael' országába. Hallván pedig, hogy Arkhelaus uralkodnék atyja, Heródes helyett Judeában, félt oda menni, 's megintetvén álmában, eltére Galilea' részeire; 's oda érkezvén, lakék Názáreth nevü városban: hogy beteljesednék, a' mi megmondatott a' próféták által, hogy Názárethinek fog hivatni.

Tanulság. E' történetből kitetszik, milly csudálatosan bánik az Isten övéivel; megengedi ugyan, hogy üldöztessenek és nyomattassanak: de azt soha sem, hogy végképen elnyomassanak; 's kiállott szenvedéseiket elöbb-utóbb különféle vigasztalásokkal szokta kipótolni. Igy Krisztus Jézusnak Heródes' üldözése elöl Egyiptomba kellett menekülnie; mivel az Isten őt nem nyilvános csuda, hanem természetes utoni menekülés által akarta megmenteni; Jézusnak Egyiptomban, mint számkivetésben kellett élnie; de e' számüzetés nem tarta tovább, mint Isten akarta; 's miután minden ellenségeit megszégyenitette és megsemmisitette volna, visszahivja Urunkat, és békében, nyugalomban hagyja tölteni ifjusága' éveit. — Istennek az ő sz. Fia iránti eme' bánásmódja, azon gond, mellyel iránta viselteték, szolgáljon vigasztalásul a' jámboroknak szorongattatásaikban. Tartsák magukat boldogoknak, ha az Isten velök is ugy bánik, mint fiával. Bizonyosan nekik is csak ugy, mint Krisztusnak, nem kellend többet szenvedniek, mint mennyit az Isten megenged; 's még eme'

szenvedésöket is, ha azt türelmes szivvel viselendik, vigasztalásai fogják kisérni, 's csak rövid ideig tartand. Hogy pedig szent József Judeát kerülte, 's a' gyermekkel és annak anyjával Galileába költözött, oka az volt, mert hallá, hogy Heródes királyt fia Arkhelaus követte az országlásban. Ennél pedig nagyon is teljesedett ama' régi közmondás, hogy: „az alma nem esik messze fájától;“ mert olly kegyetlen volt, hogy e' miatt később maguk a' pogány császárok is letették ötet, és Judeából számkivetették.

Nazareusnak hivaték Jézus, mert Názárethben növekedett föl. Mit sz. Máté különösen kiemelt, hogy ez által Üdvözitőnknek a' profétáik által megjövendölt alárendeltsége- és megvettetésére figyelmeztessen; mert Názáreth olly lenézett hely volt, hogy közmondássá vált a' zsidóknál, miszerint Názárethből jót nem is várhatni*).

OKTATÁS VIZKERESZT' NAPJÁRA.

Miféle ünnep ez?

Évenkinti emlékünnepe annak, hogy a' három keleti bölcs, kik régi hagyomány szerint királyok is voltak, egy csillag által vezéreltetve, mellyet Isten számukra föltüntetett, Bethlehembe jövének; 's ott Krisztust megtalálván, benne a' világ' Üdvözitőjére ismertek, öt imádták, és ajándékaikkal is megtisztelték.

Miért hivatik e' nap latinul ‚Epiphania' ünnepének?

„Epiphania Domini“ magyarul annyit tesz, mint az ‚Ur' megjelenése;' azért hivatik pedig igy, mivel az Ur mai nap nyilatkoztatta ki istenségét a' pogányoknak is; vagyis e' három bölcsben megjelent a' pogányoknak is: ugy hogy ennél fogva most már világossá lön, miszerint megváltója és üdvözitője akar minden embereknek, 's nem egyedül csak a' zsidóknak lenni. Egy ajtatos közhit azt tartja, hogy ugyane' napon, ámbár különböző korszakban és esztendőkben, Krisztusnak még két más megjelenése, vagyis kinyilatkoztatása is történt; egyik t. i., mikor sz. János által a' Jordán' vizében megkereszteltetett, 's mennyei Atyja öt szerelmes fiának nyilvánitotta, a' Szentlélek pedig galamb' képében rászállott; a' másik pedig a' kánai lakodalomban,

*) Több, e' történetre vonatkozó tanulságot, és annak bővebb magyarázatát az apró szentek' napjára rendelt evangeliom' megfejtésében találhatni. E' napon az egyházi évről szóló előleges oktatást is (73. l.) olvashatni.

hol a' viznek borrá változtatásával istenségét legelőször nyilatkoztatta ki csuda által. (Aranybeszédü sz. Péter. 160. beszéd.)

Miért kivánt Krisztus sz. János által megkereszteltetni?

1-ör: Hogy, mint maga mondja (Mát. 3, 15.), minden igazságot betöltsön; vagyis hogy magát az Istennek minden, 's igy eme' rendeletének is alávesse. 2-or: Hogy ez alkalommal a' mennyekből is tanubizonyságot nyerjen róla, hogy ő az Istennek fia. 3-or: Hogy keresztségére meghivná az embereket; hogy ezek, mint sz. Ágoston mondja, ne késsenek az Ur' keresztségéhez jönni, miután ő maga is, saját szolgájától megkereszteltetett. 4-er: Hogy a' vizet megszentelje; 's végre 5-ör: hogy ez által hivatalába mintegy fölavattassék.

A' misekezdetben öröm telve énekli mai nap az egyház: Ime eljött a' királyok' királya; kezében az ország, hatalom és uraság. (Malakh. 3, 1.) Adjad oh Isten! a' te törvényedet a' királynak, és igazságodat a' király' fiának. (Zsolt. 71, 1.) Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! ki mai nap egyszülött fiadat a' pogányoknak egy uj csillag által kinyilatkoztattad, engedd kegyelmesen, hogy kik téged a' hit által már megismertünk, dicsőséged' szinének látásához is eljuthassunk. Ugyanazon Urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. (*Isaiás* 60, 1—6.)

Kelj föl, vidulj föl, Jerusalem! mert ime jön a' te világosságod, és az Ur' dicsősége fölötted föltámad. Mert ime setétség boritja a' földet, és homály a' népeket; te benned pedig föltámad az Ur, és dicsősége föltetszik rajtad. És világosságodhoz járulnak a' népek, és a' királyok a' fényességhez, melly föltámad te rajtad. Emeld föl köröskörül szemeidet, és lássad: mindezek egybegyülve tehozzád jönnek; messze földről jönnek a' te fiaid, és ölben hozatnak el leányaid. Akkor fogsz te félni 's örvendeni, és remegve fog szived terjedezni: midőn hozzád fordul a' tenger' gazdagsága, és hozzád jön a' népek' ereje. A' tevék' sokasága elborit téged, Madiánnak és Effának gyors tevéi: mind-

nyájan eljönnek Sábából; aranyat és tömjént hoznak: az Urnak dicsöségét hirdetvén.

Magyarázat. E' leczkében Isaiás proféta jövendöli, hogy az Ur' világossága, melly maga a' Krisztus, földerülend Jerusalem' városa fölött, melly az egyházat jelképezi; hogy a' pogányok, kik eddig mit sem tudtak az Istenröl, ismeretének világosságában fognak élni; hogy napkelet és nyugat' népei az egyház' kebelébe térendnek, azt megdicsöitendök; 's hogy közbenjárásuk által Izrael' elszéledt fiai is az egyházba lépendnek. E' jövendölés ma kezdett beteljesedni a' három bölcsekben, avagy királyokban, kik a' pogányság' zsengéi. Az egyház tehát méltán üli meg legnagyobb diszszel a' mai ünnepet; és nekünk is a' legmelegebb részvéttel szükség az egyháznak emez öröme iránt viseltetni: mert mi is hajdan a' pogányok közé tartoztunk, és szinte e' három királyban hivattunk meg az egy igaz hitre; miért is az Istennek elég hálát és dicséretet alig vagyunk képesek adni. Mondjuk tehát Isaiás (49, 13.) profétával mi is: „Örvendezzetek egek! vigadj föld, és énekeljetek dicséretet ti hegyek! mert megvigasztalá népét az Ur, és az ő szegényein megkönyörült."

Evangelium. *(Sz. Mát. 2, 1—12.)*

Minekutána tehát megszületett volna Jézus Judának Bethlehemében, Heródes' király' napjaiban, ime bölcsek jövének napkeletröl Jerusalembe, mondván: Hol vagyon, a' ki született, a' zsidók' királya? mert láttuk csillagát napkeleten, és imádni jövénk ötet. Hallván pedig ezt Heródes király, megháborodék, és egész Jerusalem vele együtt. 'S összegyüjtvén minden papi fejedelmeket, és a' népnek irástudóit, kérdezösködék tölök: hol kellene születni a' Krisztusnak? Azok pedig felelének neki: Judának Bethlehemében; mert igy iratott meg a' profétáktól: És te Bethlehem, Juda' földje! semmiképen sem vagy legkisebb Judának fövárosai közt; mert kebledböl jön ki a' vezér, ki az én népemet Izraelt kormányozni fogja. Akkor Heródes titkon magához hivatván a' bölcseket, szorgalmasan kitudakozá tölök a' csillagnak, melly nekik megjelenék, idejét. 'S elküldvén öket Bethlehembe, mondá: menjetek el, és kérdezös-

ködjetek szorgalmasan a' gyermek felől; és ha megtalálandjátok, adjátok tudtomra: hogy én is oda jövén, imádjam őtet. Kik miután a' királyt hallották volna, elmenének: 's ime a' csillag, mellyet napkeleten láttak, kalauzolá őket, mig oda jutván, megállana azon hely fölött, a' hol a' gyermek volt. Meglátván pedig a' csillagot, igen nagy örömmel örvendezének; 's bemenvén a' hajlékba, megtalálák a' gyermeket az ő anyjával Máriával, 's leborulván imádák őtet; és megnyitván kincses szekrényeiket, ajándékokat mutatának be neki: aranyat, tömjént és myrrhát. És feleletet vevén álmukban, hogy vissza ne mennének Heródeshez, más uton térének vissza tartományukba.

Mi birta rá e' három sz. királyt, hogy az Üdvözitő' fölkeresésére olly hosszu utat tegyenek?

A' csillag, mellyet az Isten föltüntetett; de melly mellett egyszersmind bensőleg is megvilágositotta őket, mint sz. Bernárd mondja, hogy értsék a' csillag' jelentését, 's kegyelme által annak követésére birta. — Tanuljuk e' királyok' példájából, kik az Isten' sugallatát haladék nélkül követvén, az Üdvözitő' fölkeresése végett olly terhes utra keltek: mint kelljen követni nekünk is halogatás nélkül az Isten' sugallását? A' zsidók' ujszülött királya után tett serény tudakozódásuk pedig serkentsen minket azon tárgyaknak, mellyek üdvösségünk' elnyerésére szükségesek, minden szorgalommali megtanulása- és gyakorlására.

Miért ijedt meg Heródes, és vele egész Jerusalem?

Heródes gőgös, uralkodni szerető 's kegyetlen király volt; azért megijedt, midőn az ujonszületett királyról hallott; mivel attól tartott, hogy ez őt trónjától megfosztani, dicsőségének és uralkodásának véget vetni, 's talán kegyetlenkedése- és más rossz tetteiért még keményen meg is fogja büntetni. A' gonosz lelkismeret folyvást retteg, és örökké nyugtalan. „Az istentelenek pedig ollyanok, mint a' habozó tenger.“ (Isaiás 57, 20.) Jerusalem pedig, vagyis lakosai megijedtek, némellyek ugyan azért, mivel ez örvendetes hir által meglepettek; és féltek, hogy az ujonszületett Messiásnak Heródes bántalmára lehet; mások pedig, mert büneik- és vétségeikért az Üdvözitőtől, mint igazság' királyától, csak büntetést várhattak; 's mert mindnyájan előrelátták, hogy Heródes ez ujon született királynak hire által ujabb

kegyetlenkedésre fog ingereltetni, melly miatt talán nekik is kellend szenvedniek.

Miért hivá össze Heródes a' papokat és irástudókat?

Hogy megtudhassa tőlök, hol született a' Megváltó. Ez azonban Istennek különös rendelése szerint történt, hogy t. i. mind Heródes, mind pedig a' papok, a' Megváltó' születésének ideje- 's helyéről meggyőződvén, hitetlenségöket semmivel se menthessék. — Hasonlóképen nekünk is sokszor világosan értésünkre adja az Isten a' legüdvösebb igazságokat; de azokra mi is olly kevéssé hajlunk, mint a' zsidók: kik elegendő ismerettel birtak ugyan a' Megváltóról, söt a' három királynak még a' hozzá vezető utat is megmutatták; de ezen ismeretet hasznukra nem forditották: minek következtében el is vesztek. Szintigy járandunk mi is, ha azt, a' mit tudunk, 's a' mire másokat oktatunk, nem gyakoroljuk.

Miért mondja Heródes, hogy maga is imádni akarja a' gyermeket?

Ezt ő ravaszságból és tettetésből mondta. Nem volt ő neki más czélja, mint hogy Jézust megölesse; és hogy e' kegyetlen czélját elérhesse, csak azért tudakozódott olly pontosan születésének helye és ideje után, és szinlette magát olly ájtatosnak. — Szintilly fogásokkal élnek ama' lélek-gyilkolók is, kik valamelly ártatlant esésre akarnak vinni. Farkasok' képében nem jelenhetvén meg, azaz: gonosz szándékukat nem tüntethetvén ki mingyárt, báránybört öltenek magukra, buzgók- és ájtatosaknak szinlik magukat, valamig csak a' szivekbe nem lopództak, honnan azután ajándékaikkal és hizelgéseikkel, a' szemérmet, isteni félelmet, ártatlanságot, és magát Krisztust is számüzik. Őrizkedjetek ti ártatlan lelkek! az illy emberektől, kik báránybőrbe öltözve jönnek elötökbe, belül pedig ragadozó farkasok.

Mi birta a' királyokat arra, hogy Krisztust térdre borulva imádják?

A' napkeletieknél mindenkor szokásban volt, a' királyok és nagyok elött földre borulni. Miután tehát e' királyok, a' kegyelem' és hit' fénye által, (mellyel öket az Isten azért, hogy intésének engedelmeskedtek, jutalmul fölvilágositotta,) a' szegény pólyákba takart gyermekben az emberiségtől olly hőn várt Megváltót, vagyis az Isten' fölkentjét, 's a' világ' Üdvözitőjét megismerték volna: tiszteletteljesen borulának elötte földre, öt a' legalázatosabban imádandók. — Vajmi megszégyenitő e' pogány királyok' hite és tisztelet-adása, azon hideg és közönyös keresz-

tényekre nézve, kik a' templomban a' kenyér' szine alatt elrejtett Isten előtt olly tiszteletlenül viselik magukat, hogy csak térdöket is alig akarják meghajtani előtte!

Miért ajándékoztak a' királyok Krisztusnak aranyat, tömjént és myrrhát?

Valamint szokásban volt napkeleten a' királyok és nagyok előtt földre borulni, ugy szokás vala egyszersmind, ajándékokkal jelenni meg előttök. A' drága ajándékok, mellyeket a' bölcsek Krisztusnak nyujtottak, arra mutatnak, hogy az ezeket nyujtók elökelő ranguak voltak: a' mint hogy egy ősrégi hagyomány valóban mondja is, miszerint mindhárman királyok voltak, kiknek egyike Gáspár, másika Menyhárt, harmadika Boldizsár nevet viselt. De efféle ajándékokkal csak is a' fejedelmek, vagy királyok tiszteltettek meg; azért a' bölcseknek emez áldozata Krisztus' istenségének elismeréseül tekintendő. Tekintsd az adományokat, mondja sz. Fulgentius, és tudni fogod, mit hittek! Némelly buzgó sz.-irás-magyarázók ezt igy is értelmezik: az aranynyal benne igaz királyt tiszteltek; a' tömjénnel valóságos Istent imádtak; és a' myrrhával, melly olajba keverten kenet gyanánt használtatott, halandó embernek ismerék, és ezzel öt mintegy előre bebalzsamozták. (Többi között l. aranybesz. sz. Pétert. 157—9. besz.)

Miképen kedveskedhetünk Krisztusnak hasonló ajándékokkal?

Aranynyal kedveskedhetünk neki, ha akaratunkat, melly legdrágább kincsünk, az őszinte szeretet, tökéletes engedelmesség, és állandó önmegtagadás által oda ajándékozzuk; ugy szinte ha nevében a' szegényeket alamizsnával segitjük. Tömjént gyujthatunk neki, szorgalmas, ajtatos és buzgó imádságainkkal. Myrrhát, mi által a' rothadás gátoltatik, nyujthatunk neki, ha a' testi vágyakat kerüljük, 's testünket és lelkünket tisztán és mocsok nélkül tartani törekszünk. Általán mondhatni, hogy aranyat, tömjént, és myrrhát nyujtunk neki, ha öt királynak, Istennek, és embernek valljuk, 's az igaz hit' és istenes élet' ajándékaival járulunk elejbe.

Miért tértek a' királyok más uton vissza országukba?

Ezt azért tették, hogy az Isten' parancsolatának inkább hódoljanak, a' ki öket álmukban Heródes' gonosz szándékára figyelmeztette, mint Heródesnek; és ezzel minket arra tanitanak, hogy 1-ör: Istennek inkább engedelmeskedjünk, mint az embereknek. 2-or: Hogy ha egyszer megtértünk, és Istenünket meg-

találtuk, ezután már egészen más uton kell járnunk, mint annakelőtte. A' vétkes kéjek, a' bün és jóbani hanyagság által Istentől és a' mennyországtól, melly hazánk, eltávoztunk: most tehát a' töredelmesség által keressük ismét buzgón az Istent. 'S könnyen meg is találandjuk az Urat; mert ő könnyen megtaláltatja magát azokkal, kik igazán keresik ötet. (Isai. 55.) Miután pedig megleltük, a' kereszt és önmegtagadás' utján kell a' mennyek' országa felé vándorolnunk.

Buzdulat. Isteni Megváltóm! add nekem is e' napkeleti királyok' hitét. Világositsd meg elmémet ama' fénynyel, melly nekik világitott; de inditsd meg szivemet is, hogy e' világosságot kövessem, és mostantól fogva téged, még pedig semmi mást, hanem egyedül téged, ki előbb kerestél engem, igaz lélekkel keresselek. Engedd, hogy valóban meg is találhassalak, hogy téged ama' bölcsekkel lélekben és igazságban imádhassalak, 's neked aranyat, tömjént és myrrhát nyujthassak; akaratomat t. i. a' tökéletes engedelmesség; javaimat az alamizsnálkodás, testemet pedig az önmegtagadás által: — hogy igy, miután hitem' áldozatát neked itt e' földön bemutattam, dicsőségedben is örökké imádhassalak. Amen.

OKTATÁS VIZKERESZT UTÁNI I. VASÁRNAPRA.

A' sz. mise' kezdetekor az egyház Krisztus' örömteljes imádására buzdit minket, a' sz.-irásból meritett következő szavakkal: ‚Láttam egy embert magasztos trónon ülve, kit az angyalok' seregei imádának, egy lélekkel dicsérvén ötet; kinek országa örökké álland.' (Dán. 7.) „Örvendezzetek Istennek az egész föld' lakosai; szolgáljatok Istennek örömmel." (Zsolt. 99.) Dicsőség az Atyának 'stb. (A' szent misében egyébiránt minden oda czéloz, hogy az Isten és parancsai iránt szives és kész engedelmességre buzdittassunk.)

Az egyház' imádsága.

Fogadd Uram! mennyei kegyességgel esdeklő néped' könyörgését, hogy azt, a' mit tennie kell, megismerje, 's azt teljesithesse is. A' mi Urunk Jézus Krisztus által 'stb.

Leczke. *(Sz. Pál' Rómaiakh. irt lev. 12, 1—5.)*

Kérlek azért titeket atyámfiai! az Istennek irgalmas jótéteményeire, hogy ajánljátok föl a' ti testeteket, élő, szent és Istennek kedves áldozatul, okos tisztelettételre. És ne szabjátok magatokat e' világhoz; hanem változzatok el a' ti értelmetek' megujulása által: hogy megválaszthassátok, mi felel meg Isten' akaratjának; mi legyen előtte jó, kedves és tökéletes? Azért a' nekem adatott kegyelemtől sürgettetvén, mindennek, valaki közönségtekben van, meghagyom, hogy fölebb ne bölcselkedjék annál, mint a' hogy illik bölcselkedni; hanem a' józanság' határáig bölcselkedjék, a' mint kinek-kinek Isten a' hitnek mértékét osztotta. Mert valamint egy testben sok tagjaink vannak; de minden tagnak egyenkint nem ugyanazon foglalatossága van: ugy sokan egy test vagyunk Krisztusban; de egyenkint kölcsönösen egymásnak tagjai vagyunk.

Magyarázat. E' leczkében sz. Pál apostol int, sőt kér minket az Istennek sokféle könyörületére, hogy testünket szeplőtelenül őrizzük meg, és azt Istennek élő, szent, és előtte kedves áldozatul nyujtsuk be. Élő áldozatul: ellenében a' zsidóknak, kik csak holt áldozatokat nyujtának be, ugymint a' levágott bikák és kosok' husát, 's több effélét; szent áldozatul, azaz: ollyanu', melly a' bünnek minden szennyétől ment legyen, és azért Istennek is kedves. Ezen élő, szent, és Istennek tetsző áldozatot nyujtsuk be tehát testünkben: mi által azonban lelkünk' áldozata ki nem záratik; sőt inkább testünk' áldozata is csak ugy nevezhető élő-, szent-, és Isten előtt kedvesnek, ha neki egy uttal lelkünket is föláldozzuk. Mi megtörténhetik, ha 1-ör: minden testi cselekedeteinket jó szándékkal, és Isten' dicsőségére végezzük, 's ez által azokat megszenteljük. 2-or: Ha testi kivánságainkat és gonosz vágyainkat elnyomjuk, például a' gőgöt legyőzzük, a' haragot zabolázzuk, a' bujaságot levetjük, kicsapongó gondolatinknak imádságunk által határt szabunk; szóval, ha a' bünnek meghalva, egyedül Istennek élünk; ha szolgálatára készen állunk: 's igy alázatos és töredelmes szivvel, Dávid' példájára, minmagunkat Istennek élő áldozatul bemutatjuk. Különösen 3-or: ha mi vallásos foglalatosságainkban, a' templomban ugy, valamint otthon, nem csak testünkkel, hanem lelkünkkel is

részt veszünk; azaz: ha nem csak szájjal, de szivvel is hiszünk az Istenben, és imádkozunk hozzá; ha nem csak testünk' tiszteletteljes tartása, hanem egyszersmind bensö tiszteletünk által is tanusitjuk ajtatosságunkat és tiszteletünket iránta. 'S ebben áll az okszerü isteni tisztelet is, mellyre minket az apostol buzdit. Tovább arra is int az apostol, hogy ne legyünk hasonlók a' világhoz, azaz: ne igazgassuk magunkat e' világ' fiainak elvei, erkölcsei, és szokásai szerint; hogy ne azt szeressük, mit a' világ szeret, se ne azt tegyük, mit a' világ tesz. E' tanitás olly nagy fontosságu, hogy ennek teljesitése nélkül Krisztus' valódi követöi nem lehetünk: mert lehetetlen, hogy Isten' barátai legyünk, ha a' világgal tartunk, melly Istennek ellensége (I. Ján. 1, 15—17.) Hogy pedig a' világgal egyenlök ne legyünk, le kell mondanunk minden vétkes cselekedetek-, érzelmek- és hajlamokról; föleg azokról, mellyeket sz. Pál (Gal. 5, 19.) a' test' cselekedeteinek nevez, és mellyek' jutalma a' kárhozat: 's ujakba, egészen ellenkezökbe kell öltöznünk. Meg kell szünnünk, tovább is a' régi, földi embereknek lenni, hanem uj, istenes emberekké kell válnunk, kiknek életök égben van; 's hogy illyenekké lehessünk, gondosan kell törekednünk, megismerni mindent, a' mi Istennek tetszö, következésképen jó és tökéletes. — Ez azután a' kereszténnyhez legillöbb tudomány, mellyröl sz. Pál a' 2-ik versben szól. A' földnek minden tudománya- és müvészetével sem juthatunk be a' mennyek' országába, ha nem iparkodunk egyszersmind azt is megtanulni, mire hitünk oktat, és mindazt megismerni, mit az Isten tölünk kiván. De ha ezen, Isten elött kedves tudománynak birtokában vagyunk is, söt ha azt tökéletességre vittük is, még sem szabad mások fölébe kevélyen emelkednünk; mert egyedül Isten az, a' ki mindenikünknek kiosztja a' hit' mértékét. Hasonlók vagyunk mi egy testnek tagjaihoz; 's ha egynémellyik közülünk jelesebb tulajdonokkal birna is, mint a' másik, még sem szabad szeretetünknek, és békés indulatunknak elhülnie; hanem mindenki közülünk arra törekedjék a' legbuzgóbban, hogy Krisztus' teste, az egyház, mindinkább öregbedjék, 's hogy országa' érdemes tagjainak száma folyvást növekedjék.

Fohász. Add oh Jézusom! hogy testemet és lelkemet az önmegtagadás, alázatosság és töredelmesség által élö, szent, és neked tetszö áldozatul nyujthassam, és soha se engedjem azt többé a' bün', testiség', és világ' rabszolgájává válni, sem a' bujaság, gög, mértékletlen étel és ital, vagy más egyéb bünök által megszentségtelenittetni.

Evangeliom. *(Sz. Lukács 2, 42—52.)*

Mikor Jézus tizenkét esztendős lön, fölmenvén szülői (József és Mária) Jerusalembe az ünnepi szokás szerint, 's elmulván a' napok, midőn visszatérének, a' gyermek Jézus Jerusalemben vissza maradt, 's ezt szülői észre nem vették. Vélvén pedig őt az uti társaságban lenni, egy napi utat menének, és keresék őt az atyafiak és ismerősök közt; 's meg nem találván, visszatérének Jerusalembe, keresvén őtet. És lön, harmad nap mulva megtalálták őt a' templomban, a' tanitók közt ülve, hallgatván és kérdezvén őket. Álmélkodának pedig mindnyájan, kik őt hallgatták, okosságán és feleletein; 's látván őt csudálkozának; és mondá neki anyja: Fiam! miért cselekedtél igy velünk? Ime atyád, és én busongva keresénk téged. Ő pedig felele nekik: mi dolog, hogy engem kerestetek? Tehát nem tudtátok, hogy nekem azokban, mik Atyáméi, kell foglalatoskodnom? De ők nem érték e' beszédet, mellyet szóla hozzájok; és alámene velök, és jöve Názárethbe; és engedelmes vala nekik. Anyja pedig mindezeket elméjében tartá; és Jézus növekedék bölcseségre, korra, Isten és emberek előtti kedvességre nézve.

Miért mene Jézus szülőivel a' jerusalemi templomba?

Mózes' törvénye szerint (V. Móz. 16, 16.) minden izraelitának évenkint háromszor kellett Jehova' szine előtt, vagyis a' sz. sátor előtt, avagy a' jerusalemi templomban megjelennie, ugymint: Husvét, Pünkösd, és a' sátoros ünnepek' alkalmával. Midőn tehát Jézus tizenkét éves lön, a' törvénynek eme' rendelete őt is kötelezé; miért el is utazott szülőivel Jerusalembe, hol akkor a' szenthely létezett. — Tanuljunk ebből Isten', és egyháza' parancsainak mi is engedelmeskedni, 's azok' teljesitésében semmi nehézségtől sem ijedni vissza. Ovakodjunk kivált az Isten' házából való elmaradásunkat az oda vezető ut' hosszas és terhes voltával mentegetni. Ha Jézus tizenkét éves korában Názárethből Jerusalembe utazhatott, hogy a' törvény' rendeletének eleget tegyen: miért nem tehetnénk meg mi is a' templomig pár száz lépésnyi utat? Azt se mondjuk, hogy a' rossz idő 'stb. akadályoz minket az isteni szolgálaton való megjelenésben. „A' mennyei

tanitás' buzgó és hő tisztelői, mond aranyszáju sz. János, mindent örömest eltürnek, csak hogy ezen nemes és szellemi vágyukat kielégithessék; és e' buzgalmukban őket sem a' hideg, vagy forróság, sem a' foglalatosságok' sokasága, vagy dolgok' halmaza, sem semmi más nem képes megakadályozni. Mig ellenben a' rest és közönyös emberek, a' legkedvezőbb idő mellett, 's ha mégolly sok idejek és alkalmuk van, — sem tanusitanak legkisebb buzgóságot, hanem az ő fölöttébb vétkes álmukban folyvást szenderegnek." Már pedig a' ki az egyházat és istenitiszteletet nem örömest látogatja, az ezzel azt bizonyitja, hogy Istent és az ő sz. igéjét nem szereti! Hogy Jézus szülőivel ment föl, az egyszersmind a' gyermekeknek is intésül szolgálhat, hogy ők is legörömestebb legyenek szülőik' társaságában, hol a' veszekedés, czivakodás, és elcsábittatás' veszélyeitől 'stb. legbiztosabban meg vannak óva.

Mit tanulunk abból, hogy mondatik: Jézus' szülői elvitték magukkal a' gyermeket Jerusalembe?

Ebből tanulhatják a' szülők, hogy magzataikat, mihelyt képesek az iskolába járásra, keresztény oktatás' hallgatására, és az imádságra: szorgalmasan serkentgessék, és kössék szivökre, hogy Jézus' példájaként örömest járjanak ők is templomba, 's ott magukat illendően és tiszteletteljesen viseljék.

Miért maradt a' gyermek Jézus Jerusalemben?

Hogy a' tanitókat, kiket az ünnep' folytában hallott, tovább is hallhassa, őket kérdései és adott feleletei által Isten' országa felől oktassa, 's ez által lelkök' üdvét és Isten' dicsőségét előmozditsa: valamint azért is, hogy már most láttatná istenségének néhány sugarait, és ez által az embereket a' benne hivésre előkészitené.

Miért keresték olly gondosan Jézust Mária és József?

Ezt ők az irántai nagy szeretetből tették. Tanulhatjuk ebből, mennyire kell ovakodnunk, nehogy Jézust büneink által lelkikép elveszitsük, 's ha öt elveszitettük, milly buzgón kelljen iparkodnunk, hogy ismét meglelhessük. Jézus' szülőinek eme' keresésök és tudakozódásuk által azon szülők is tanittatnak és megszégyenittetnek, kik magzataik' hol léte és tartózkodása felől keveset aggódnak: mindegy levén nekik, akár jó társaságban legyenek, hol valami hasznosat és üdvöset tanulhatnának, akár rosszban, hol ártatlanságukat elvesztik; 's kik magzataiknak még

testi egészsége felöl is sokkal kevesebbé gondoskodnak, (s ezt bátran elmondhatni,) mint valamelly marhájokéról.

Miért találtatá meg magát Jézus a' templomban, hol a' tanitókat kérdezgeté, 's felele nékik?

Ez által minket és mindeneket, különösen pedig a' gyermekeket és fiatalokat akará tanitani, hogy iparkodjunk mindazt megtanulni, mi lelki üdvösségünkre szükséges, és e' végett az egyházi beszédekre 's keresztény tanitásokra szorgalmasan járjunk. Ne is szégyeneljük lelki-pásztorainkat a' felöl, a' mit nem értünk, megkérdezni. Nem tudni valamit, 's az iránt kérdést tenni, nem szégyen; hanem tudatlanságát, merő kevélységböl, bevallani, 's tanittatni nem akarni: ez már szégyen, és örök kárhozatra viheti az embert.

Miért mondá Mária: Fiam! miért cselekedtél igy velünk?

Ezt azért mondta, hogy elvesztése fölötti fájdalmát, 's irántai szeretetét nyilvánitsa; de nem azért, hogy öt dorgálja: mert Jézus egészen ártatlan volt. Mindazáltal mégis Máriának ezen eljárása emlékeztetheti a' szülöket abbeli kötelességökre, hogy gyermekeikre vigyázzanak, és öket büntessék, ha rosszat cselekedtek. Héli hirtelen, és borzasztó halállal büntettetett Istentöl, mert fiait meg nem fenyité. (I. Kir. 3, 12. 4, 18.)

‚Ö engedelmes vala szülöinek.'

Ebböl minden keresztény tanulhat az Isten', egyház' és szülök' parancsainak engedelmeskedni. Az engedelmesség jobb az áldozatnál, mondja az irás (I. Kir. 15, 22.), és jobban tetszik Istennek az állatok' kövérségénél; valamint ellenben az engedetlenség Isten elött a' hamis jósolgatás és bálványozás' büneivel tartatik egyenlönek. Milly gonoszul cselekesznek azért minden engedetlen, de leginkább az olly gyermekek, kik szegény, elaggott, és tehetetlen szülöiknek szót fogadni, 's azokat segiteni vonakosznak; söt miattuk még szégyenlik is magukat: holott az Istenember Krisztus Jézus, szegény anyjának, 's nevelöatyjának Józsefnek, egy ácsnak, mindenben olly engedelmes és szófogadó volt! Átkozottak azon gyermekek, kik szülöiket nem tisztelik (V. Móz. 27, 16.); 's mennyivel inkább azok, kik meg is vetik, és kigúnyolják, 's elhagyják öket! Szemeik egykor varjuk által fognak kivájatni. (Példabesz. 30, 17.) 'S ha Isten az engedetlen és nyakas gyermekeket megkövezni parancsolja (V. Móz. 21, 21.): mit

érdemelnek azok, kik szülőiket még meg is ütik, vagy azokra erőszakos kezet emelnek? . . . De ha az illy gyermekek itt a' földön nem büntettetnek is (mi azonban csak igen ritkán történik), bizonyára az örökkévalóságban a' pokol' kinjait nem fogják kikerülhetni.

Mint növekedett Krisztus bölcseség-, kegyelem- és korban?

Növekedő korához képest mindig ujabb jeleit adta azon bölcseség- és kegyelemnek, mellyel telve vala; 's ezzel mindnyájunkat, de különösen a' fiatalságot tanitá, hogy az Isten' ismeretére vezető uton, valamint az erkölcsiség' ösvényén is, mindig előbbre haladjunk; mert minden kornak megvannak a' maga kötelességei 's erényei, mellyek' teljesitésére kell törekednünk, hogy az ezt követendő kornak tökélyére juthassunk.

Buzdulat. Szerelmes Jézusom! ki magadat tizenkét éves korodban szülőidtől a' jerusalemi templomban megtaláltatni hagyád, 's nekik mindnyájunk' példájára, folyvást engedelmeskedtél: add, hogy mi is példádat követve, mennyei Atyánk' ügyeiben, vagyis inkább tulajdon üdvösségünk' egyedüli 's legfontosabb ügyében gondosan eljárjunk, törvényeid' igáját zsenge korunktól fogva békésen viseljük, 's az egyház, szülőink és előljáróink' parancsainak mindenkor engedelmeskedjünk. Mentsd meg a' neveletlen ifjuságot a' botrányos életbeni szándékos, és szemtelen fölnevekedéstől. Adj malasztot és bölcseséget a' szülőknek, hogy gyermekeiket tetszésed szerint, a' jó erkölcsökben nevelhessék föl, 's erre nézve nekik jó példával is elömenjenek. Add végre mindnyájunknak, hogy téged soha el ne veszitsünk, vagy ha csakugyan elvesztettünk, buzgón keressünk, szerencsésen megtalálhassunk, és téged birván, a' kegyelem-, bölcseség- és erényességben akkép növekedhessünk, hogy végre a' tökéletesedés' ama' fokára juthassunk, mellyet nekünk czélul tüzél ki. Amen.

OKTATÁS A' VALÓDI JÁMBORSÁGRÓL.

(Szalezi sz. Ferencznek ‚Philothea' czimü könyvéből. *)

‚Megtalálták öt a' templomban.' (Luk. 2, 46.) ‚Isteni szolgálatotok észszerü legyen.' (Rom. 12, 1.)

A' jámborság', vagyis a' valódi ájtatosság' fogalma körül, fájdalom! igen sokan csalódnak; mert valamint Arelius, festményeiben mindenik arcznak ama' személyek' vonásait és hasonlatosságait adta, kiket ő szeretett: ugy az Istenséget is kiki saját hajlama 's képzelődése után ábrázolja magának. Ki örömest böjtöl, eléggé jámbornak tartja magát, ha böjtöl; legyen bár szive teli bosszuérzettel; 's mig az étlen maradás' kedvéért, félne, nyelvét borral, vagy csak vizzel is nedvesiteni: azalatt legkevesbbé sem tartózkodik azt, a' becstelenités és rágalmazás által, felebarátjának vérébe mártani. Más, jámbornak tartja magát, mert bizonyos nagy számu imádságokat naponkint elmond; jóllehet aztán a' házbeliek- és szomszédaira, csak ugy ömlenek szájából az epés, gőgös, és sértő beszédek. Emez erszényét szivesen megnyitja ugyan az alamizsnára: de szivét elzárja ellenségeinek, 's mit sem akar a' szelidség- és kibékülésről tudni. Amaz ismét szivesen megbocsát; de hogy adósságait kifizesse, arra csak törvényes erőszak által kényszerithetni. Mindezeket a' közvélemény istenes életüeknek tarthatja: de valóban nem azok. Midőn Saul' zsoldosai Dávidot házában keresék, felesége Mikhol egy Dávid' ruháiba öltöztetett képszobrot fektete ágyába, elhitetvén velök, hogy ő maga fekszik ott betegen, és alszik. Épen igy tesznek sokan: hogy magukat istenfélőknek mutassák, bizonyos külső cselekedettel szineskednek; 's a' világ öket jámboroknak, lelkiek után sovárgóknak nézi: pedig valójában nem egyebek, az igazi jámborság' képszobrai- 's árnyékánál.

A' valódi 's élő jámborság föltételezi az Isten' szeretetét; sőt nem is egyéb, mint Isten iránti valódi szeretet: csakhogy azután nem akármilly szeretet. A' mennyiben t. i. az Isten' szeretete lelkünket szépiti: kegyelemnek neveztetik; mert minket az Isten előtt kedvesekké tesz. A' mennyiben pedig tehetséget ád, és erőt a' jónak véghezvitelére, valódi munkás szeretetnek neveztetik; de

*) Moormann' dolgozála után. Münster, 1841.

istenességnek csak ugy mondathatik, ha elérte a' tökéletességnek azon fokát, melly minket képesekké tesz a' jót nem csak megtehetni, hanem azt egyszersmind gondosan, gyakran, és készséggel is tenni. A' strucz madár soha sem repül, a' tyúkok csak nehezen, 's a' mellett alant és ritkán; ellenben a' sas, galamb, és fecske sokat, sebesen és magasan repülnek. Hasonlóképen a' bünösök is, nem emelkednek Istenhez jó cselekedeteik által; hanem minden tevékenységök csak földies, és földiekért van. A' jó indulatu emberek, kik azonban még nem jutottak el az istenességig, fölemelkednek Istenhez egyes jó cselekedetek által; de csak ritkán, lassan, és nehézséggel. Az istenesek ellenben sokszoros, magas, és gyors röptekkel emelkednek Istenhez. Szóval: az istenesség nem egyéb, mint bizonyos szellemi éberség és elevenség, melly által a' szeretet az ő tetteit mibennünk, vagy mi azokat benne, kész és bensö hajlammal viszszük véghez. Valamint tehát a' valódi szeretet' föladata, minket arra birni, hogy az Istennek minden parancsolatait átalán és egész terjedelmökben betöltsük: ugy a' valódi jámborságnak is az tulajdonsága, hogy minket azoknak egész készséggel és szorgalmas teljesitésére ösztönöz. Ugyanazért az sem jónak, sem istenesnek nem nevezhetö, ki Istennek minden parancsolatait meg nem tartja. Mert hogy jók lehessünk, valódi szeretettel, hogy pedig istenesek, a' szereteten kivül még nagy elevenséggel és készséggel is kell a' szeretet' cselekedeteinek teljesitésében birnunk.

De az istenesség azon kivül, hogy minket az Isten' valamennyi parancsainak megtartásában készekké 's buzgókká tesz, még többet is eszközöl. Minthogy t. i. ez, az igaz szeretetnek bizonyos fokában áll: ennél fogva még arra is késztet, hogy kész, hajlandó szivvel annyi jót tegyünk, a' mennyit csak birunk; bárha e' jó cselekedetekre nem épen köteleztetünk is, hanem azok csak tanácsoltatnak, vagy azokra csupán bensöleg ösztönöztetünk. Az ember, ki bizonyos nyavalyából csak imént gyógyult föl, mozog ugyan, mennyire mozogni kénytelen; de csak lassu, nehéz léptekkel. Szintigy van a' dolog az igazságtalanság' utjáról megtért bünössel is; ö is csak annyira halad, mennyire Isten parancsolja, 's e' mellett lassan és nehezen, mindaddig, valamig az istenességig eljut. De akkor, hasonlólag az egészséges emberhez, nem csak jár, de fut is az Isten' parancsainak ösvényén; söt keresztül is szökik rajta, 's megfutja az evangeliomi tanácsok és mennyei ihletések' ösvényét. Végre az istenesség és szeretet csak ugy különböznek egymástól, mint a' láng a' tüztöl. A' szeretet lelki tüz, melly ha igazán lángra gyul, istenességnek mon-

datik; 's igy az istenesség a' szeretet' tüzéhez csak a' lángot adja: mi által a' szeretet nem csak az isteni parancsok' teljesitésére nézve, de egyszersmind az égi ihletések', és evangeliomi tanácsok' gyakorlatára nézve is készszé 's buzgóvá válik.

OKTATÁS VIZKERESZT UTÁNI II. VASÁRNAPRA.

A' mise-kezdetben az egyház minden teremtményt meghiv, az Istennek, egyszülött fia' megtestesüléséért adandó hálára. „Az egész föld imádjon téged, és énekeljen néked; dalokat, zengjen a' te nevednek, Magasságbéli! Örömkiáltásokkal vigan tiszteljétek Istent földnek minden lakosi; énekeljetek nevének dicséretet és dicsöitést.“ (Zsolt. 65.) Dicsőség az Atyának, 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Örök mindenható Isten! ki a' mennyei és földi dolgokat egyformán kormányozod és intézed: hallgasd meg kegyesen népednek esedezését, 's add meg a' te békédet napjainkban. A' mi Urunk Jézus Krisztus által 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Róm. irt lev.* 12, 6—16.)

Atyámfiai! különböző ajándékaink vannak, a' kegyelem szerint, melly adatott nékünk; azért a' jövendömondás attól, a' ki azzal bír, gyakoroltassék, a' hitnek minémüsége szerint. Kinek hivatala az egyházi szolgálat, az a' szolgálattal; a' tanitó, a' tanitással jól foglalatoskodjék. A' ki int, buzgón intsen; a' ki segedelem-pénzt osztogat, azt egyenes-szivüséggel teljesitse; a' ki elöljáró, szorgalommal forgolódjék; a' ki máson könyörül, az ezt vidámsággal teljesitse. A' szeretet a' tettetéstöl ment legyen; gyülöljétek a' gonoszt; ragaszkodjatok a' jóhoz, az atyafiui szeretet által egymás iránt kölcsönös szivességgel viseltessetek; a' tisztelet- adásban egymást megelözzétek. Kötelességetek' teljesitésében restek ne legyetek; lélekben buzgók legyetek; az Urnak szolgáljatok; a' reménységben örömet leljetek; a' háboruságot békeségesen türjétek; az imád-

ságban állhatatosak legyetek; a' szenteknek szükségökben adakozzatok; vendégszeretetet gyakoroljatok. Áldjátok azokat, a' kik titeket üldöznek; jót kivánjatok nekik, és ne átkozzátok őket; örüljetek az örülökkel, és sirjatok a' sirókkal; egyenlö értelemmel legyetek egymás közt; kevélyen ne vélekedjetek magatok felöl: hanem alkalmaztassátok magatokat az alázatosokhoz.

Magyarázat. Sz. Pál e' leczkében arra int minden keresztényt, hogy Isten' ajándékit, mellyekkel felruháztatott, jól használja. Ha valakire hivatal bizatott, az abban ugy járjon el, hogy Isten elött is számot adhasson róla. Különösen pedig a' felebaráti szeretetre is int az apostol minket; mellyet hogy fentarthassunk, az irgalmasság' cselekedeteire buzdit, millyenek: vándoroknak szállást adni, azokon, a' kik szerentsétlenség, vagy igazságtalanság által vagyonukat elvesztették 'stb., alamizsnával segiteni; valamint arra is, hogy felebarátink' jó állapotján szintolly örömet, szerencsétlenségökön pedig olly résztvevő szomoruságot érezzünk, minöt tulajdon szerencsénk- vagy szerencsétlenségünkben szoktunk érezni.

Mellyik a' legjobb eszköz a' felebaráti szeretet' fentartására?

Az alázatosság; mellynél fogva, magunkat másoknál többre nem becsüljük, 's mások' jó tulajdonait, elsöségeit szivesen elismerjük. Ez erény eszközli azt is, hogy mindenki iránt megelözö tisztelettel viseltessünk; mindenkivel jóakarólag és nyájasan bánjunk. Ez által a' béke föntartatik: mig a' kevélyek, kik közt egyik mindég jobb akar a' másiknál lenni, folytonos czivakodás- és ellenségeskedésben élnek. (Példabesz. 13, 10.)

Erkölcsi tanitás az elöljárókra nézve.

Szigoru itéletet várhatnak azok Istentöl, kik a' hivatalokat egyedül csak a' nyereség' kedvéért keresik, és azokba magukat befurják, akár birnak az azokhoz megkivántató ismeret- és ügyességgel, akár nem; vagy ha csakugyan képesek is azoknak megfelelni, kötelességeik' teljesitésével nem igen törödnek; sőt talán inkább mindent csak az adományok és jutalmak szerint tesznek, és intéznek. Az illyenekröl Isten már Isaiásnál is (1, 23.) panaszolkodik, midön igy szól Izrael' népéhez: „Fejedelmeid (biráid) hitetlenek, és orzók' társai (kik szabadságot vesznek ma-

guknak mások' elnyomása- és kizsarolására). Mindnyájan szeretik az ajándékokat, és jutalom után szomjaznak; az árva' részére nem szolgáltatnak igazságot, 's az özvegynek ügye nem jut el hozzájok." De jaj nekik! rögtön és gyorsan elérendem öket, 's a' legszigorubb itéletre vonandom. (Bölcses. 6, 6.)

Fohász. Add malasztodat oh Isten! hogy sz. Pálnak az alázatosság- és szeretetről szóló tanitását, akaratod szerint hiven betöltsük; hogy a' szükölködökön könyörüljünk; embertársaink fölé ne emelkedjünk; hanem az alant lévőkhez is leereszkedjünk: hogy egykor velök együtt az egekben fölmagasztaltatni méltóknak találtassunk.

Evangeliom. *(Sz. János 2, 1—11.)*

Az időben menyegző lön Galileának Kána nevü városában, és Jézusnak anyja is ott volt. Elhivaték pedig Jézus is tanitványival együtt a' menyegzőbe. 'S elfogyván boruk, monda Jézusnak az ő anyja: nincs boruk. Monda neki Jézus: Mi közöm nekem és neked ahhoz asszony? Nem jött még el az én órám. Monda az ő anyja a' szolgáknak: valamit nektek parancsoland, megcselekedjétek. Vala pedig ott a' zsidóknak szokásban lévő tisztulásukra hat kőveder helyezve, mindenik két vagy három mértékü. 'S monda nekik Jézus: töltsétek meg a' vedreket vizzel; és szinig teli tölték azokat. És parancsolá nekik Jézus: meritsetek immár, és vigyétek el a' násznagynak; és oda vitték. Hogy pedig megizlelé a' borrá lett vizet a' násznagy: (nem tudván honnét volna; de a' szolgák, kik a' vizet meritették, jól tudták;) magához szólitá a' vőlegényt a' násznagy, és mondá neki: Minden ember először a' jobb bort teszi föl, 's miután eleget ittak, adja a' gyengébbet; te pedig a' jobb bort tartottad mindeddig. Ez vala az első csudatét, mellyet cselekedett Jézus a' galileai Kánában; és kinyilatkoztatta dicsőségét; azért tanitványai hivének ő benne.

Mi okból értesit minket a' felől is az evangeliom, hogy Jézus édes anyjával, 's tanitványival együtt ott volt a' lakodalomban?

Ez által értésünkre adja, 1-ör: Hogy a' jegyeseknek isten-

félő embereknek kellett lenniek; mert Jézust, annak anyját, és tanitványait is meghivták a' lakodalomba, 's ezek a' meghivást elfogadták. Ebből tanulhatják a' jegyesek, hogy ha az Isten' áldására szert tenni kivánnak, tiszta élet és buzgó imádság által kell magukat arra érdemesekké tenniek, hogy Jézus menyegzőjöket lelkikép meglátogassa; és hogy azt nem a' haszontalan költekezéssel és pompával, hanem Krisztus' jelenlétével, 's a' jegyesek' és minden jelenlévők' erényességével kell kitüntetni és megszentelni. Mivel pedig ez, fájdalom! igen ritkán történik, azért láthatni olly sok szerencsétlen házasságokat. Átalában minden nagyobb fontosságu foglalatosságainkban, nevezetesen valamelly életmód' választásakor, szükséges Krisztus Urunkat meghivnunk, hogy az ő áldását, malasztját, és segedelmét nyujtsa. — De az evangeliom ez által 2-or: arra is int minket, hogy szabad vigadnunk is, csak örömeink a' keresztény alapelvekkel ne ellenkezzenek, és se magukban vétkesek, se pedig bünre vezetők ne legyenek.

Miért gondoskodott Mária a' jegyesekről, midőn boruk elfogyott?

Mert ő az irgalmasság' anyja, és kegyes szivü szószólója minden bánkódók- és elhagyottaknak, a' kik istenfélők. Tanulhatjuk ebből, hogy ha magunk nem vagyunk képesek embertársainkon segiteni, legyünk legalább az ollyanoknál értök tett közbenjárásunk által segitségökre, kik azt megtehetik; valamint azt is, hogy saját szorultságainkban is forduljunk az irgalmasságnak eme' szeretetteljes anyjához. Láthatjuk az evangeliomból, milly gondosan őrködik ő az emberek' fogyatkozásai fölött 's mint segit még az anyagi szükségeken is, isteni Fiánál tett közbenjárása által, még ha a' szükséget szenvedők nem folyamodnak is e' végett hozzá. Mennyivel inkább fog közbenjárása által segiteni rajtunk, ha szellemi szükségeinkben hozzá folyamodunk, és hathatós közbenjárását bizodalmasan kérjük!

Miért mondá Krisztus Máriának: Mi közöm nekem és neked ahhoz asszony?

Ezzel azt akará mondani: Oh anyám! e' tekintetben te nem vagy anyám, hanem csak mint valamelly idegen asszony; miután töled csak emberi természetemet kaptam, de az Istenséget nem. Az én Istenségem ugyan e' csudát végbeviendi, de nem a' te, és a' rokonok' kivánsága szerint, hanem az én mennyei Atyám' akaratjához képest teendem azt meg akkor, ha az erre általa rendelt idő meg fog érkezni. Ez pedig még most nincs je-

len. Mivel a' hiány még nem olly átalános és elismert, hogy a' jelenlevők a' történt csudát eléggé méltányolni tudnák, és bennem hinnének.

Miért mondá Mária a' szolgáknak: Valamit nektek parancsoland, megcselekedjétek?

Mert teljes bizodalmat táplált az iránt, hogy Jézus a' megigért csudát nem sokára véghezviendi: mi csakugyan meg is történt. A' boldogs. szüz' kérése tehát nem ugyan tüstént, de mégis rövid idön beteljesedett, mikor t. i. ez az Isten' rendelésével megegyezett. Igy a' mi kéréseinket is nem mindenkor hallgatja meg Isten azonnal; de tartsuk meg mi is, mint Mária, illy esetekben, Isten iránti bizodalmunkat: ki rajtunk bizonyosan segiteni fog akkor, midön annak ideje elérkezendik. — Az egész evangeliomi elbeszélésböl gyönyörün kiviláglik Jézusnak szüzies anyjához viseltetö szeretete is. Bár ne volna az egész világon olly fiu, vagy leány, kik ha Jézusnak ezen gyermeki szeretetét elnézik, magukat annak ellenkezöjéröl, a' szülöik iránti háladatlanságról, szeretetlenségröl 'stb. kénytelenek vádolni, 's vétkes és büntetésre méltó voltuk fölött keserü könyeket hullatni.

Mit jelent a' bor' hiánya?

Némelly irás-magyarázok szerint, szellemi értelemben véve, jelentheti a' házasok közti szeretet' hiányát, melly többnyire jelentkezni szokott azoknál, kik egyedül pénz, külszépség 'stb. miatt házasodnak; vagy pedig már házasságuk elött is vétkes viszonyban álltak egymással. Ezek kérjék buzgón Istent, hogy büneiket bocsássa meg; és azon legyenek, hogy összekelésök' alkalmával táplált rossz szándékaikat változtassák meg: haugyan akarják, hogy a' bor, vagyis szeretet' hiányát Isten náluk is pótolja.

Miért parancsolja Krisztus, hogy a' bort a' násznagynak vigyék?

Hogy azt a' násznagy megizlelje, 's a' véghezvitt csuda felöl bizonyságot tehessen, és azt nyilvánithassa; valamint azértis, hogy a' rend föntartassék, és a' vendégek a' borral vissza ne éljenek: mivel e' végre valának a' násznagyok rendelve. Ha e' szavaknak: ‚kiki jó bort ád elöbb, és csak késöbb a' rosszabbikat', szellemi értelmet akarunk tulajdonitani, ugy azt mondhatjuk, hogy a' világ eleinte ugyan a' kéjek' édes borát nyujtja, de késöbb a' folyvást furdaló lelkismeret' keserü epéjét; Isten ellenben az ö választottjainak elöször a' viszontagságok' keserü po-

barát nyujtja, de később a' vigasztalásnak édes borát adja már itt a' földön, 's az örökké tartandó örömök' poharát a' tulvilágban.

Buzdulat. Oh édes Jézusom! kész vagyok tetszésed szerint e' földön inkább a' szomoruságok' keserü poharát, mint a' kéjek' édes borát izlelni; csak engedd, hogy egykor méltónak tartassam a' tulvilágon részt venni választottaid' örömében!

OKTATÁS A' HÁZASSÁG' SZENTSÉGÉRŐL.

Szentség-e a' házasság?

Igenis, mivel az igaz hitü egyház azt, a' sz. atyák' tanusága szerint, az apostolok' idejétől fogva egész mai napig, mindenkor szentségnek tartotta; mit nem tehet vala, ha a' házasság Krisztus által szentségi méltóságra nem emeltetett volna. Mitöbb, szent Pál azt még nagy szentségnek is nevezi; (Efez. 5, 32.) mert Krisztusnak az egyházzali elválhatatlan összeköttetését jelképezi.

Millyen malaszt adatik e' szentségben?

E' szentségben szükséges malaszt adatik, 1-ör: A' házassági hüségnek sértetlen megtartására. 2-or: A' gyermekek' keresztényi nevelésére. 3-or: A' házassági állapotban ki nem kerülhető viszontagságok' türelmes elviselésére, 's az egymással béké's együttlakásra. 4-er: A' kölcsönös épület, és lelki üdvösség' munkálásának elősegitésére. Mindezekre nézve igen nagy szükségök van a' házasoknak az Isten' malasztjára; 's nélküle terhes kötelességeiket vagy igen nehezen, vagy épen nem is teljesitendik, mind maguk', mind magzataik' lelki üdvösségének legnagyobb kárára.

Mi a' külső jele a' házasság' szentségében adott malasztnak?

E' szentség' malasztjának külső jele a' jegyesek' kölcsönös megegyezése, és a' papi áldás. *)

Milly készület szükséges hozzá, hogy valaki e' szentség' malasztjára méltó legyen, és abban részesülhessen?

A' legelső és legjobb elökészület erre nézve a' jámbor és tiszta élet, 's a' Szentléleknek buzgó segitségül hivása, hogy az

*) Trident. Synod. sess. 24. cap. 1.

embert fölvilágositsa, és megismerni engedje, ha van-e hivatása ez állapotra, vagy sem. A' második pedig, hogy a' választásnál ne' egyedül a' szépségre és gazdagságra, de mindenek elött és föleg arra nézzen, hogy házastársul egy jó keresztényt nyerjen. Végre a' harmadik és legközelebbi elökészület, a' lelkismeret' megtisztitása, teljes, és (ha még ekkorig nem történt) általános gyónás, ugy szinte az Oltári-szentségnek vétele által. Azonkivül a' jegyesek megesküdtetésökkor a' sz. misét legnagyobb ajtatossággal és különösen a' végre hallgassák, hogy az Isten malasztját nyujtsa nekik, ez uj állapotjoknak istenes elkezdésére, 's a' velejáró kötelességeknek mindenkor hü teljesitésére.

Honnan származik a' sok szerencsétlen házasság?

Onnan, mert sokan a' házasság' utjára semmi más, hanem csak a' bünös élet és gonosz tettek által készülnek, a' vétkezésben egész házasságukig folyvást megmaradnak, 's ennél fogva mindig érvénytelenül és szentségtöröleg gyónnak, talán maga az esketés elött is; azonkivül csupán érzéki, vagy világias tekintetekböl házasodnak, arra pedig legkevesbbé sem gondolnak, hogy Istenhez fölvilágosittatás-, malaszt- és áldásért könyörögnének; az esküdtetés' napján, minden kellö készület és ajtatosság nélküli hangulattal lépnek a' templomba, 's még ott is könnyelmü maguk viseletével botrányul szolgálnak, 'stb. Csuda-e azután, ha az illy jegyesek a' házas életben Isten' áldásával és malasztjával nem birnak; miután magukat arra olly igen érdemetlenekké tették?

Miért rendelé Isten a' házasságot?

Hogy az emberi nem föntartassék, és a' tisztátalanság' büne eltávolittassék; de egyszersmind azért is, hogy a' házasok e' földi élet' terheinek elviselésében egymást kölcsönösen segitsék, 's az erényességben tökéletesitsék. Azonkivül a' házasság arra is legbiztosabb eszköz, hogy a' gyermekek becsületesen neveltessenek és minden jóban, nevezetesen a' hitdolgokban czélszerüen tanittassanak. Azok tehát, kik a' házasságban csak a' testiség' kielégitését keresik, és illy módon az Istent szivökböl kizárják, nagyon vétkeznek, 's az ördög' hatalmában vannak. (Tób. 6, 17.)

Milly szándékkal kell házasságra lépni?

Azon szándékkal, hogy az emlitett czélokat, mellyekre nézve a' házasság rendeltetett, hiven teljesitsük. Ha minden jegyesek illy módon lépnének házasságra, akkor az bizonyára szent,

Istennek tetszö, 's rájok nézve áldott lenne, 's teljesednének rajtok sz. Pálnak ama' szavai, mellyeket (I. Timoth. 2, 15.) a' házasságban élö ajtatos asszonyokról mondott: „Az asszony gyermekeivel együtt, mellyeket szül és nevel, üdvözül, ha a' hitben, és szeretetben, szent és szelid jámborságban állhatatos marad.“

Mi végre hirdettetnek ki az eljegyzettek a' templomban?

Azért, hogy a' netalán köztük fönforgó házassági akadály, ugymint a' vérség és lelki rokonság, sógorság, vagy akármilly más akadály kitudassék. És minden, ki efféle akadályt tud, köleles azt a' plébánosnak bejelenteni.

Miért áldatnak meg a' pap által a' jegyesek?

Hogy ök, haugyan valamelly halálos bünnel azt önmaguk nem akadályozzák, Istentöl az egyetértés, egészség' 'stb. kegyelmét, föleg pedig azon malasztot nyerjék, miszerint a' házas élet' terheit békével viseljék, és magzataikat keresztényileg neveljék.

Miért nyujtanak a' jegyesek egymásnak kezet, a' pap és két tanu elöttt?

Ez által ök Isten és egyháza elöttt szövetségre lépnek, hogy egymáshoz egész éltökben hük maradnak, és készek, az élet' minden viszontagságaiban egymásnak segédkezeket nyujtani.

Mi végre szokott sz. mise is tartatni az esketési ünnepély' alkalmával?

Azért, hogy a' házassági kötés maga az uj-szövetség' vérnélküli áldozatával erösittessék meg, és tétessék föloldhatlanná.

Mit kell a' házasoknak esketés után tenniök?

Térdre borulván, adjanak egész alázattal hálákat Istennek mindazon kegyelmekért, mellyeket nekik e' szentségben nyujtott; illy szókkal: ‚Erösitsd meg Uram! mit malasztoddal bennünk munkáltál; hogy azt, a' mit sz. szined elöttt fogadtunk, a' mi urunk Jézus Krisztus' eljöveteléig megtarthassuk.‘ És hogy mindezt valóban meg is tarthassák, emlékezzenek meg gyakran ama' kötelességekre, mellyeket nekik a' pap, összeadatásuk elöttt megmagyarázott, és amaz intésekre, mellyeket az áldás' alkalmával nekik adott. Ezek szent Pálnak az efezusiakhoz irt levelébol vétettek (5. fej.), hol t. i. arra tanitja a' házasokat, mint viseljék magukat egymás' irányában; 's e' végre nekik példányul Krisztusnak egyházávali összeköttetését, és iránta szeretetét állitja elejekbe. A' férfiaknak azt mondja, hogy: fe-

leségeiket akkép szeressék, mint Krisztus szereti egyházát, melylyért önmagát kész volt a' halálra is adni: miből következik, hogy a' férjek feleségeiknek minden nyomoruságaikban, egész halálig segitségül legyenek, és velök ne mint cselédek-, vagy még ezeknél is alábbvalókkal bánjanak. Az asszonyoknak ellenben parancsolja szent Pál, hogy férjeiknek mint gyengébbek, minden nem-tiltott dolgokban engedelmeskedjenek, mint az egyház engedelmes Krisztusnak; mivel a' férj, feje feleségének, mint Krisztus is feje az anyaszentegyháznak. Nincs is az asszonyokra nézve (mint ezt a' tapasztalás bizonyitja), biztosabb eszköz, férjeik' szivét megnyerni, 's állandó nyugalomban, egyességben és megelégedésben élni, mint szeretetteljes engedelmességök és szolgálatra kész szeretetök: valamint ellenben mi sem idegeniti el annyira férjeiket, és semmi sem szül hamarább elégedetlenséget, mint a' gögös és parancsolgató magaviselet. Mondja továbbá sz. Pál, hogy a' férfiak feleségeiket ('s igy az asszonyok is férjeiket) akkép szeressék, mint saját testöket; mivel a' házasok mintegy egy testet képezhek: „És lesznek ketten egy testté. 'S valljon ki az, a' ki tulajdon testét gyülölné 's becstelenitené? 's nem inkább lehetőleg ápolná"? Milly kegyetlenül, botorul, és igazságtalanul cselekesznek tehát azon házasok, kik a' helyett, hogy egymást szeretnék és egymás' jóllétéröl gondoskodnának 'stb., egymást halálosan gyülölik, ingerlik, becstelenitik, a' magukétól is megfosztják, rágalmazásaikkal egymást lealacsonyitják, jó hiröket kölcsönösen sárba tapodják és megsemmisitik! . . . . Az illyenek azt nem is veszik észbe, hogy ezzel csak maguknak ártanak. A' ki házastársát gyülöli és becsteleniti, az csak önmagát gyülöli és becsteleniti; valamint az is, ki házastársát szereti, sz. Pál' tanitása szerint, csak önmagát szereti. Azért a' házasok közti egyesség és szeretet' föntartására mi sem szükségesebb, mint, hogy közös gyarlóságaikat, fogyatkozásaikat és hibáikat béketüréssel viseljék, egymást kiméllettel és barátságosan utba igazitsák, viszontagságaikat, inségöket és bajaikat, a' mennyire lehet magukban tartsák, és egyedül Istennek panaszolkodjanak, ki csak is egyedül segithet. A' türelmetlenség, czivakodás, és panaszolkodás csak neheziti a' keresztet, és a' bajt sulyosbitja.

Imádság.

Legkegyelmesebb Jézus! ki a' kánabeli menyegzöben a' házasság' megtisztelésére, a' viznek borrá változtatása által az elsö csudatettet mivelted, 's általa isteni hatalmadat kinyilatkoz-

tattad: engedd kérünk, hogy a' sz. házasság hiveid által tiszteletben, és szentül tartassék meg, és hogy abban isteni félelemmel és tisztességesen akkép éljenek, hogy mind magukat, mind pedig magzataikat boldogitsák. Amen.

OKTATÁS A' VEGYES-HÁZASSÁGOKRÓL [1]).

Mit kell megjegyeznünk a' vegyes-házasságokról, vagyis ollyanokról, mellyekben az egyik fél katholikus, a' másik pedig nem az?

Azt kell róluk megjegyeznünk, hogy azok, ha különben semmi más bontó akadály sem fordul elő, igazi 's érvényes házasságok, 's azért mint minden valódi házasság, fölbonthatlanok. De mégis a' katholika anyaszentegyház rosszalja azokat, és bizonyos esetekben vétkeseknek is nyilvánitja.

Miért rosszalja tehát a' katholika anyaszentegyház az illy házasságokat?

Rosszalja főleg azon veszedelemnél fogva, melly az illy vegyes-házasságoknál, a' katholikus félt, 's annak gyermekeit, mind hitökre, mind lelki üdvösségökre nézve fenyegeti.

'S olly nagy-e valóban e' veszedelem?

Milly nagy legyen az, már csak a' következőkből is kitünik. 1-ör: Mi magukat a' házasokat illeti, egyike legszentebb kötelességeiknek az, hogy kölcsönös tökéletesitésökön minden erejekből közremunkálkodjanak. Azon kell tehát lenniök, hogy az üdvösség' ösvényén egymást gyámolitsák, 's az egyik fél' lelki üdve a' másik' gondoskodásának tárgya legyen. E' kötelesség' teljesitése azonban az olly házasokra nézve, kiknek érzelmeik a' különböző hitvallás által szétválasztvák, fölöttébb nehézzé válik; miután még csak az ezen czélhoz vezető eszközökben sem egyeznek meg: minthogy azt, mi az egyik előtt lelki üdvösségének elnyerésére szükségesnek látszik, a' másik fölöslegesnek, vagy épen babonás dolognak is nézi.

Kölcsönös vallási befolyás nélkül, a' házasok' szellemi élete és tökéletesedése nem eszközölhető; azonban e' kölcsönös vallási befolyás jótékonynyá csak az egyforma hit, a' szentségekben, 's a' templomi és magán-ajtatosságokbani közös részvét

---

[1]) Kutschker után. („Die gemischten Ehen. 3. Aufl. Wien, 1842".)

által tétetik lehetővé. 'S ez oknál fogva a' kölcsönös tökéletesedést illetőleg, a' vegyes-házasságokban csak három eset gondolható: vagy közönyös mind a' két házasfél, 's mindenik követi saját meggyőződését, a' másikkal mitsem gondolván; vagy pedig egybeolvasztják vallási nézeteiket, 's a' kettőből egy harmadik ujat alakitnak, mellyben mindenki azt hiheti és teheti, mi neki legjobbnak látszik; más szavakkal: vallási közönyösségbe esnek, melly halála minden religionak; vagy végre egyik fél a' másikat saját vallására vonja. Hármas a' tátongó örvény, mellynek szélén a' vegyes-házasságra lépő katholikus fél áll, ugymint: a' házasok' egymás iránti hidegsége, a' vallási tekintetbeni közönyösség, és hithagyás; és fájdalom! igen is könnyen szokott az egyik-, vagy másiknak martalékává válni. Mellyik legyen azonban e' három rossz közül a' legkisebbik, nehéz volna meghatározni.

Valamint a' házasok képtelenek magukat a' vegyes-házassági életben kölcsönösen tökéletesiteni: ugy a' házi 's nyilvános ajtatosságokat sem gyakorolhatják együtt. Mindenki előtt tudva van a' házi ajtatosságok' haszna, 's azoknak a' családok' (ugy a' házasok, mint ezek gyermekei 's cselédjei') erkölcsisége- és jóllétére gyakorlott nagy befolyása. De ezen házi ajtatosság' rendje egészen meg van zavarva, hol a' házasok nem azonegy hitüek, következőleg nem is egy értelmüek és érzésüek. Igy például a' katholikus fél, imádságaihoz a' boldogságos szüz, és szentek' segitségül hivását is oda csatolja, magára keresztet vet, és a' halottakért is imádkozik; holott ezekről a' nem-katholikus mit sem akar tudni, mivel őt erre vallása nem tanitja. Már pedig valóban igaz katholikus szellemü ajtatosság nem lehet a' szentek' segitségül hivása és azok' tisztelete, sem a' halottakérti imádság nélkül. Igy tehát a' házasfelek' valláskülönbsége még azoknak házi ájtatosságukat is megzavarja. Szintez áll, csakhogy még nagyobb mértékben, a' házasok' nyilvános ájtatosságára nézve. Ezt illetőleg a' valláskülönbség még akkor is nagyon érezhető, ha mind a' két házas fél' ünnepei azonegy napra esnek. De milly gyakran megtörténik, hogy a' katholikus fél ünnepet ül, melly felől a' nem-katholikus mit sem akar tudni; mint ez például a' boldogságos szüz', vagy szentek' emlékezetére rendelt ünnepeknél az eset. Azonban ha mingyárt a' nem-katholikus fél szinte megünnepelné is e' napokat, azért nincs még a' bajon segitve. A' katholikus kath. templomát látogatja meg, mig ellenben a' nem-katholikus saját imaházát. A' katholikus köteles az éven át többször járulni a' szent gyónáshoz, és Ur' asz-

talához: mig hites társa felől igen is jól tudja, hogy ez a' bünbánat' (penitenczia) szentségére mit sem ád, az Oltári-szentséget illetöleg pedig hibás véleménynyel bir. A' katholikus, halottak' napján meglátogatja elszenderült testvéreinek sirját, hogy érettök imádkozzék; a' nem-katholikus pedig erről mit sem akar tudni; a' katholikus köteles az anyaszentegyház által rendelt böjti napokat lelkismeretesen megtartani; hites társa pedig ezeket balga emberi rendeleteknek nézi. 'S igy vannak még több más ajtatos gyakorlatok is, például körmenetek, (processiok,) bucsujárások, mellyekben a' katholikusnak részt kell vennie, de mellyeket társa babonának, vagy legalább is haszontalan szokásnak mond. Szóval, a' házasok vallási gyakorlataikban mindenütt egymás' utjában állnak. Milly szomoru állapot ez rájok nézve!

De a' dolgoknak emez állását még szerencsésnek lehet mondani, ha mind a' mellett, hogy a' házasok vallási tekintetben egymással ellentétben állanak, legalább a' katholikus fél vallása-, és egyházának hive maradna, annak tanitásához szorosan ragaszkodnék, 's magát az egyház nyujtotta eszközökkel hitében edzené. Illy módon, ha nem élhetne is valóban boldogul házasságában, legalább nyugottan várhatná annak a' halál általi vég föloldatását. De fájdalom! nem mindenkor, söt igen is ritkán maradnak ök hivek vallásukhoz. Nagyon is gyakran érzi magát a' katholikus fél, és sokszor maga a' protestans is amaz állapotban, mellyet sz. János (Titk. jel. 3, 15.) e' szavakkal ir le: „Tudom cselekedeteidet; tudom, hogy sem hideg, sem meleg nem vagy. És vajha akár hideg, akár meleg volnál. De mivel langyos vagy, és sem hideg, sem meleg: elkezdelek kihányni számból.“

Azonban rendszerint a' kath. fél nem állapodik meg a' minden vallás iránti közönyösségnél; mert ez állapot nagyon is viszszás: hanem végre is kénytelen magát bizonyos vallásra elhatározni; 's ezen elhatározás, a' tapasztalás' bizonyitása szerint (mivel a' közönyös mindenkor a' könnyebbet választja), igen gyakran a' katholika hit' kárával történik; szóval, minden vegyes-házasságnál, nagy a' veszély a' katholikus félre, hogy hitét elveszti. 'S valóban minden, ki komolyabban vizsgálta azon vidékeket, mellyekben a' katholikusok a' protestansokkal vegyesen élnek, tapasztalás által is bebizonyitottnak ismerendi el azon veszély' nagyságát, miszerint a' házi béke és család' nyugalma igen sokszor csak a' katholikus fél' hitének föláldoztával vásároltathatik meg!

2-or: Mi a' vegyes-házasságbeli gyermekek' hitét, és lelki üdvét fenyegető veszélyt illeti, ez szintugy igen nagy. Mert ha a' protestans fél megigéri is, hogy a' gyermekek a' katholika hitben fognak neveltetni, félhetni mégis, hogy ez nem fog történni; mivel fájdalom! a' tapasztalás bizonyitja, mikép a' protestansok, kik illy igéretet tettek, a' házasság' megkötése után minden kigondolható eszközöket fölhasználtak, hogy gyermekeiket protestans vallásban nevelhessék. De ha ez épen nem történnék is meg, azért a' veszély a' vegyes-házasságbóli gyermekekre nézve mégis igen nagy marad. Mert vagy azon eset adja elő magát, hogy a' jó és szilárd érzelmü katholikus fél, csak a' vallásához szinte szilárdan ragaszkodó protestans félnek sokszoros ellenmondásai mellett viheti a' dolgot odáig, hogy a' gyermekek a' kath. hitben kellőleg oktattassanak, és a' kath. egyház által rendelt kegyszerekben részesittessenek (minek következtében vagy a' gyermekek' hite gyengül; vagy pedig elvesztik a' szükséges és köteles tiszteletet, mellyel a' nem-katholikus szülőnek is tartoznak: főleg, ha már a' katholika egyház felöl némi ismerettel, 's iránta vonzódással birnak): vagy pedig a' vallás iránt atya és anya egyformán közönyösek; és igy már zsenge korukban oltatik beléjek a' vallási közönyösség' elve: — vagy végre a' protestans fél titokban a' katholikus ellen müködik; mi által a' gyermekek már ifju korukban elkészittetnek a' kath. hittől való egykori elszakadásra. Mindezen veszélyeknek ki vannak a' vegyes-házasságból született gyermekek téve.

Milly okoknál fogva kell még, az emlitetteken kivül, a' hiveket a' vegyes-házasságról lebeszélni?

1-ör: Az egyformátlanság miatt, melly a' vegyes-házasságban a' felek közt fönáll. A' protestansok ugyanis a' házasságot fölbonthatónak tartják; azt bizonyos esetekben föl is bontják, még pedig ugy, hogy az elváltak ujra megházasodhatnak; a' kath. egyház ellenben a' házasságot fölbonthatlannak nyilvánitja, a' házasokat legfölebb is csak az ágy- és asztaltól választja el, 's a' házasságot többé egyik résznek sem engedi meg, ha csak a' házasság egyik félnek halálával föl nem bontatik. Ebből természetesen a' kath. félre nézve némi bizonytalanság- és aggodalomnak kell származnia, hogy a' protestans fél öt el is hagyhatja: melly esetben ez ugyan ujra megházasodhatik, neki pedig többé házasodnia nem szabad. 2-or: A' vegyes-házasságokra nézve önálló kétség miatt, mellynél fogva nem tudhatni, ha valljon részesülnek-e a' felek a' szentség' malasztjában, vagy nem? főleg

azon esetben, ha az illy házasságok egyházi engedmény nélkül köttettek; 's mind a' házasfelek, mind pedig magzataik könnyelmüleg azon veszélynek tétetvék ki, hogy lelki üdvösségöket elvesztendik. 3-or: A' botrány miatt, melly az illy házasságra lépéssel, gyakran egész községeknek adatik. 4-er: Azon méltó aggodalom miatt, mellyet ez által szülöiknek, testvéreiknek, rokonaiknak, de főleg lelkipásztoruknak okoznak, ki a' gondjára bizott lelkekröl felelös.

Soha sem engedi-e meg a' kath. egyház a' vegyes-házasságokat?

Meg, de csak azon esetben, ha mind a' két nembeli gyermekek a' kath. hitben neveltetnek, 's e' fölött a' kath. félre nézve nem létezik elöreláthatólag semmi veszély, melly hitét és lelki üdvösségét fenyegethetné.

Mit kell az ollyan katholikusokról tartanunk, kik gyermekeiket protestans vallásban neveltetik?

Ha csak egy az igazság, egy az igaz hit és egyház, 's ha a' katholikus ugy, a' mint köteles, vallását egyedül üdvözitönek tartja: akkor soha sem engedheti meg, hogy gyermekeinek bármellyike is más vallásban neveltessék; söt inkább legszentebb kötelessége a' katholikusnak, minden nem-katholika személylyeli házasságról eleve lemondani, ha amaz mind a' két nembeli gyermekek' katholika hitben leendö neveltetésébe bele nem egyez. Mert mint igaz katholikusnak meg kell tökéletesen györödve lennie róla, hogy a' Krisztus Jézus által alapitott, 's a' Szentlélek' vezérlete alatt álló kath. egyház azon kinyilatkoztatott isteni tant hiven örzi, 's azon kegyszereket osztogatja, melly tanhoz mindenkinek ragaszkodnia, 's melly kegyszereket mindenkinek használnia kell, a' ki biztosan és rendes uton üdvösségét elnyerni akarja. A' Krisztus Jézus által olly nyomatékosan ajánlott felebaráti szeretetröl szóló parancs továbbá minden katholikust annak ohajtására 's minden szabad uton- és módoni eszközlésére kötelez, hogy eme' tan mindenkitöl elfogadtassék, és ama' kegyszerekben mindnyájan részesittessenek. Ennélfogva semmi esetre sem egyezhetik a' katholikus ollyasmibe, a' mi által valakinek alkalom nyujtatnék arra, hogy a' kath. igazság' ismeretére, 's ez által az örök életre ne juthasson. Mi ha már átalán véve is igaz, mennyivel inkább áll, a' szülöknek gyermekeikhezi viszonyát illetöleg? Miután a' kapocs, melly öket egybefüzi, sokkal szorosabb azon átalánosnál, melly az embereket egybecsatolja; 's épen e' szorosabb kapcsolatnál fogva méginkább kötelesek a'

szülők mindazt eltávolitani, mi magzataik' lelki üdvére nézve káros lehetne, 's azokat az igazság' megismerésében akadályozhatná. Semmi esetre sem adhatja tehát megegyezését a' kath. fél valamelly házasságba, ha csak előbb mind a' két nembeli gyermekeknek kath. hitbeni neveltetése nincs biztositva; 's tilos és vétkes minden afféle megegyezés, mellyben vagy mind a' két nembeli gyermekek-, vagy azok' egy részének más vallásbani neveltetése megengedtetik. Mihelyt a' katholikus illyesmibe beleegyezik, azonnal tettleg mutatja meg, hogy ő akármi más inkább, mint katholikus, és nagyon vétkezik a' szülői kötelességek' legfontosbika, t. i. azon kötelesség ellen, hogy minden gyermekeinek lelki üdvéről legjobb szándékkal és lelkismeretesen gondoskodjék.

Mit kell az ollyan katholikusoknak, kik vegyes-házasságra lépnek, főleg ajánlanunk?

1-ör: Hogy kérjenek Istentől erőt hozzá, miszerint sz. hitökhez szilárdul ragaszkodhassanak, és hogy gyakran ujitsák meg erős föltételöket, e' szent hitben, Isten' kegyelmével élni, és halni. 2-or: Hogy mind vallásukat, mind annak szertartásait, mindig jobban ismerni törekedjenek; hogy azt minden megtámadások ellen sikeresen védhessék. 3-or: Hogy abban gyermekeiket is buzgón tanittassák, vngy pedig önmaguk tanitsák. 4-er: Hogy sem guny és gyalázat, sem fenyegetődzés, vagy kegyetlenkedés, de még hizelgések, és több effélék által se hagyják magukat arra biratni, hogy valamiben hitök- és egyházuktól eltérjenek, vagy pedig azt szertartásaiban, és rendeleteiben gunyolni hagyják, vagy épen megvessék, és hitöktől elszakadjanak. 5-ör: Hogy a' protestans félnek a' kath. hit' irányábani balitéleteit, fonák nézeteit eloszlassák, vele az igazságot megismertessék, és öt minden tilos, vagy nemtelen eszközök' mellőzésével, távol minden erőszaktól és mesterkélt rábeszéléstől, 'stb. igazságos uton és módon a' kath. anyaszentegyháznak megnyerni iparkodjanak.

OKTATÁS VIZKERESZT UTÁNI III. VASÁRNAPRA.

Misekezdet: „Imádjátok öt Istennek minden angyalai! Hallván ezt Sion örült, és Juda' városai vigadának. — Isten országol, örvendjen a' föld, vigadjanak a' sok szigetek!“ (Zsolt. 96.) Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' imádsága.

Mindenható örök Isten! tekints kegyesen gyarlóságunkra, 's terjeszd ki védelmünkre isteni fölséged' erös karját. A' mi Urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pál' Róm. irt lev. 12, 16—21.)*

Atyámfiai! ne látszassatok önmagatok elött bölcseknek lenni. Senkinek rosszat rosszal ne viszonozzatok: tisztességesen viseljétek magatokat, nem csak Isten, hanem minden ember elött is. Ha lehetséges, a' mennyire rajtatok áll, minden emberrel békében éljetek. Önmagatokért bosszut ne álljatok szerelmesim! hanem bizzátok a' fenyitö igazságot arra, a' kiröl meg vagyon irva: Enyim a' bosszuállás; én megfizetek, ugymond az Ur. Ha tehát éhezik ellenséged, adj neki enni; ha szomjazik, nyujts neki italt. Ezt cselekedvén, tüzes szenet gyüjtesz az ö fejére. Meg ne gyözettessél a' gonosztól; hanem inkább gyözd meg jóval a' gonoszt.

Mikor hagyja magát a' gonosztól meggyözetni az ember?

Midön az ember minden kis megbántás által, melly öt éri, rosszra hagyja magát ragadtatni, és szivében azonnal a' bosszu és visszafizetés' gondolatának ád helyet; mivel épen ez jele a' gyengeség- és meggyözetésnek. Valamint igen gyenge gyomornak jele, a' nem emészthetés: ugy gyenge ember' jele az is, ha sértö szót el nem viselhet. „Ha türelmetlen vagy, mondja sz. Ambrus, meg vagy gyözetve; ha pedig türelemmel szenvedsz, gyöztél.“

Mit tegyünk, ha becsületünk megsértetik?

Mivel az Istennek saját képére teremtve, az Isten' fia által megváltva, és a' Szentlélek' templomai vagyunk, 's az Isten' angyalaitól is szerettetünk; mivel mindegyikünk különös tehetségeket nyert az Istentöl, 's azokkal az Isten' országában munkálkodik: azért becsülhetjük, és tartozunk is magunkat megbecsülni; e' megbecsültetést másoktól is követelve. Mit ha nem tennénk, 's minden ellenünk intézett bántalmat könnyeden vennénk: ebböl az tetszenék ki, hogy méltóságunkat, mint Isten' fiai, vagy nem ismerjük, vagy eléggé nem becsüljük; több vétkekbe is esnénk,

mellyektől méltóságunk' becsülése megóv; 's minthogy a' ki hatáskörét betölteni, kivált embertársait tanitani, utba igazitani, és jobbitani akarja, ezt becsültetés nélkül nem teheti: sok jót nem is vihetnénk véghez. Innen következik, hogy ha becsületünk megsértetett, annak helyreállitását, törvényes uton kereshetjük. Azonban ne gondoljuk magunkat minden szóval megbántottaknak; se ne nagyitsuk a' valódi sérelmeket. Ne adjunk azért helyet szivünkben a' haragnak; hanem örizzük meg itt is a' felebaráti szeretetet. Azért ne kivánjunk nagy, és a' megbántóra nézve becstelenitő elégtételt 'stb., különösen pedig magunk ne álljunk magunkért bosszut. Hagyjuk a' bosszut Istenre, ki rólunk gondoskodik, és a' bosszuállást magának föntartotta. Ősz. Bernárd szerint bizonyosan elégtételt fog a' rajtunk elkövetett méltatlanságokért venni.

Tilos-e ennél fogva ellenünknek azon rosszat kivánni, mellyet ő kiván nékünk?

Bizonyosan az; mivel ez egyenesen ellenkezik Krisztus' törvényével, ki Mát. 5., és Luk. 6. fejezetében parancsolja, hogy azoknak jót kivánjunk, kik nekünk rosszat kivánnak; azokért imádkozzunk, kik minket gyülölnek és üldöznek.

Hogy gyüjthetünk égő parazsat ellenségünk' fejére?

Ha vele Istenért jót cselekszünk; mivel a' jó tettek által akkép szégyenittetnek meg és kinoztatnak ellenségeink, mintha fejökre égő parazsat raknánk; midön t. i. kénytelenek látni, hogy a' méltatlanságok, mellyekkel minket megharagithatni reméltek, nyugalmunkat nem zavarják, söt még jóltévőikké is tesznek. Sz. Ágoston is igy magyarázta a' fölhozott szavakat: A' szeretet' égő parazsát fogod fejére gyüjteni; mert nincs, a' mi akkép ösztönözne a' szeretetre, mint a' megelőző szivesség. Tanuld tehát Krisztus' és a' szentek' példájából, a' rossztól magadat meggyőzetni nem engedni; hanem inkább győzd te meg a' jó által a' rosszat, azaz: tégy jót azokkal, a' kik veled rosszat tesznek, gyülölnek és üldöznek.

F o h á s z. Oh! bár követném sz. Pálnak az ellenség' szeretetéről szóló tanitását, hogy mennyei Atyámnak gyermeke lehessek, ki napját fölkelti a' jámborok- és gonoszokra, és esőt ád az igazak- és igazságtalanokra. (Mát. 5, 45.)

Evangelium. *(Sz. Mát.* 8, 1—13.)

Az időben, mikor lejött volna Jézus a' hegyről, követé őt sok sereg. És ime egy bélpoklos közelitvén hozzá, imádá őtet, mondván: Uram! ha akarod, megtisztithatsz engem. És kinyujtván kezét Jézus, illeté őt, mondván: Akarom! tisztulj meg. És mingyárt megtisztult az ő poklossága. És monda neki Jézus: Meglásd, hogy senkinek se mondjad; hanem eredj, mutasd meg magadat a' papnak, és add be az ajándékot, mellyet parancsolt Mózes, bizonyságul nekik. Midőn pedig bement volna Kafarnaumba, járula elejébe egy százados, esedezvén neki, 's ezt mondván: Uram! a' szolgám otthon inaszakadtságban fekszik, és szörnyen gyötörtetik. És monda neki Jézus: én elmegyek, és meggyógyitom őtet. És felelvén a' százados, mondá: Uram! nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jőjj; hanem csak egy szóval mondjad, és meggyógyul az én szolgám. Mivel ámbátor magam is hatalom alatt levő ember vagyok, mégis vannak kormányom alatt vitézek, és mondom ennek: menj el, és elmegy; és a' másiknak: jer, és eljön; és szolgámnak: cselekedjed ezt, és megcselekszi. Hallván pedig ezt Jézus, csudálkozék, és az őt követőknek mondá: Bizony mondom nektek, nem találék ennyi hitet Izraelben. Mondom pedig nektek, hogy sokan eljönnek napkeletről és napnyugotról, 's letelepednek Ábrahámmal, és Izsákkal, és Jákobbal mennyek' országában. Az ország' fiai pedig kivettetnek a' külső setétségre; ott lesz sirás, és fogak' csikorgatása. És mondá Jézus a' századosnak: menj el, és a' mint hittél, ugy történjék neked. És meggyógyula a' szolga azon órában.

Miért mondotta a' bélpoklos Krisztusnak: Uram! ha akarod, megtisztithatsz engem?

Azzal tanusitá Krisztusban, mint a' világnak megigért Messiás-vagyis Üdvözitőbeni hitét, ki őt, mint igaz Isten, egy szavával meggyógyithatta. Tanulunk ebből, 1-ör: Isten' mindenhatóságában bizni, ki megsegit a' szükségben. (Zsolt. 45, 2.) 2-or: Isten' akaratjában teljesen megnyugodni, ezen, vagy hasonló tar-

talmu szavakkal: ‚Uram! ha neked tetszik, és nekem hasznos, ugy add meg nekem ezt vagy amazt; vagy pedig tagadd meg azt tőlem. Minden a' te akaratod szerint történjék Uram'!

Miért nyujtá ki Krisztus kezét, és miért érinté a' bélpoklost?

Ezt azért tette, 1-ör: hogy a' jelenlévők meggyőződjenek, miszerint az erö, mellyel a' beteg azonnal meggyógyittatott, tőle és nem mástól származott, 's hogy az ő akaratja, a' beteget meggyógyitani. 2-or: Hogy ezzel nekünk példát adjon az alázatosságra, 's a' szegény betegek iránti szeretetre: hogy tanuljunk tőle, a' bénák- és nyomorodottaktól nem iszonyodni, hanem inkább azon lenni, hogy őket szeretetteljesen ápoljuk, 's nekik mindenben segédkezet nyujtsunk. Oh hogy fognak ama' nagy napon Isten elött megállni azok, kik most a' szegény- vagy betegre még csak nézni is irtóznak?!

Miért mondá Krisztus: Akarom, tisztulj meg?

Hogy mindenhatóságát nyilvánitaná, és megmutatná, miszerint neki minden alá van vetve. „Mondá, és mindenek lőnek; parancsolá és teremtettek. (Zsolt. 148, 5.)

Miért parancsolá meg Jézus a' fölgyógyultnak, hogy senkinek se mondja, miszerint általa gyógyittatott meg?

Tanitani akart ez által bennünket, hogy jó cselekedeteinket ne hirdessük hiu dicséret' keresése miatt: nehogy ez által a' menynyei jutalomtól megfosztassunk. (Máté. 6.) Azonban oh milly gyakran vétünk eme' tanitás ellen! miután semmire sem vágyódunk olly igen, mint arra, hogy jó tetteink, még ha mégolly csekélyek is, embertársaink által dicsértessenek és magasztaltassanak.

Miért küldé Krisztus a' bélpoklost a' papokhoz?

1-ör: Hogy azok, kötelességök szerint, Mózes' törvényéhez képest itéljenek róla, 's tisztának nyilvánitsák, és neki megengedjék, hogy az emberek' társaságába ismét visszatérhessen. 2-or: Hogy megakadályozná őket az általa véghez vitt csuda' eltagadásában; 's nehogy a' bélpoklos' meggyógyulását valami másnak tulajdonitsák. 3-or: Tanitani akara minket, hogy a' papok' szavaira, nem pedig életökre ügyeljünk; 's őket még akkor is tartsuk tiszteletben, és szabjuk rendeleteikhez éltünket, ha bár látjuk is, hogy nem Isten' akaratja szerint viselik magukat: mint ez a' zsidók' papjainál gyakori eset volt.

Miért parancsolá Jézus a' bélpoklosnak, hogy áldozatot nyujtson be?

Mivel ez Mózes' törvényében a' bélpoklosságtól megtisztultaknak meg vala parancsolva, 's hogy mi is tanuljunk az Istentől vett jótéteményekért hálákat adni.

Mit tanulhatni a' századosnak szolgája felőli gondoskodásából?

Tanulhatják ebből a' családatyák, hogy beteg cselédjeikről gondoskodjanak, miszerint azok betegségökben ápoltassanak, mindenek előtt pedig a' haldoklók' szentségeivel jókor elláttassanak. Kereszténytelenség, söt kegyetlenség és vadság, a' szegény cselédeket, ha megbetegesznek, a' háztól elüzni, vagy nyomorult fekhelyökön feküdni hagyni, a' nélkül, hogy rólok jobban, vagy talán csak ugy is gondoskodnának, mint egy beteg ebről. Átalában egészen kereszténytelen érzés' jele, a' cselédeket szegénységök, vagy alacsony sorsuk miatt megvetni; miután azok szintugy Istennek gyermekei, mint a' gazdagok, 's Krisztus a' szegényeket épen ugy megváltotta sz. vérével, mint a' gazdagokat, 's a' mennyet nekik is megigérte.

Miért mondá Jézus: eljövök, és meggyógyitom őtet?

Nagy alázatosságának bebizonyitására, mellynek következtében, noha Isten, és minden uraknak ura volt, nem átallott egy szegény szolgához jönni. Krisztusnak ezen alázatossága sok gazdagot megszégyenit, kik átalják, és sokkal nagyobbaknak tartják magukat, hogy sem szolgájok' jólléteért bármi csekély fáradságot is magukra vállalnának.

Miért mondá a' százados: Uram! nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj?

Mivel jól ismerte saját bünös voltát és csekélységét, Krisztusnak pedig fönségét és istenségét; 's azért méltatlannak tartotta magát rá, hogy ez hozzá jöjjön. Innét azt tanuljuk, hogy alázzuk meg magunkat, különösen mikor az Ur' asztalához járulunk, Jézus Krisztust magunkhoz veendők.

Miért mondá: mondd csak egy szóval, és meggyógyul az én szolgám?

Ezzel bebizonyitá a' felőli meggyőződését, hogy Jézus az ő szolgáján egy szóval, és távollétében is segithet. Ez által tehát megismerte Krisztus' istenségét: sok kereszténynek adva rá példát, hogy ne szégyeneljék Krisztusbani hitöket, hanem azt valljják meg mindenütt szabadon, és nyiltan.

Mit jelentenek a' százados' többi szavai?

Azokkal mondani akará: Ha nekem, mint fensőbb tekintély alá rendelt embernek engedelmeskednek katonáim és szolgáim: mennyivel inkább fognak neked engedelmeskedni, és szavadra távozni a' nyavalyák, ki mindenható vagy, és kinek minden alá van vetve? Tanulj ebből minden szükségedben Isten' mindenhatósága- és jóságában bizni, és Krisztusnak a' te Uradnak akkép engedelmeskedni, mint ezen szolgák uroknak engedelmeskedtek.

Mit jelent, hogy kelet- és nyugotról sokan jövendenek mennybe, az ország' gyermekei pedig ki fognak belőle záratni?

Ezt Jézus a' megátalkodott zsidók miatt mondá, kik nem hittek benne, 's tanitását elfogadni nem akarták. Tudnillik sok, kelet, és nyugot felé lakó pogányok elfogadván az evangeliomot, a' szerint élendenek, és Ábrahám-, Izsák-, és Jákobbal mennyei örömöket fognak élvezni: a' zsidók pedig, kik Isten' fiai voltak, 's leginkább igényelhették a' mennyországot, hitetlenségök és más vétkeik miatt ki fognak belőle záratni, 's a' setétségbe, vagyis a' pokolnak legiszonyubb kinjaiba, hol csak sirás és fogcsikorgatás lesz, fognak vettetni. — Igy lesz ez azon keresztényekkel is, kik nem élnek hitök szerint. Rettegj tehát, nehogy te is az isteni malaszttal való közremunkálás' hiányában, örökre elkárhozzál, és mások, kik azzal közremunkálnak, helyetted mennyekbe vétessenek föl. Igyekezzél azért üdvödet, félelem és rettegés közt előmozditani. (Filipp. 2, 12.)

B u z d u l a t. Add oh vigaszteljes Jézus! nekem a' bélpoklos' hitét és bizodalmát, hogy mindenkor a' te mindenhatóságodban bizzam, és mindenben a' te isteni akaratodra hagyjam magamat. Nyujtsd nekem egyszersmind oh legalázatosabb Jézus! a' százados' hitét és szeretetét, hogy éretted felebarátomat könyörületesen gyámolitsam, és ez által a' te kegyességed- és irgalmasságodra is méltó legyek.

Erkölcsi oktatás az isteni akaratban való megnyugvásról.

‚U r a m! h a a k a r o d.' (Mát. 8, 2.)

Azok, kik valamint a' szerencse-, ugy szerencsétlenségben is megnyugszanak Isten' akaratján, és nem akarnak mást, mint a' mit Isten akar; ugy hogy, ugy szólván, egy szivök és egy akaratjok van Istennel, és mindent békével türnek, söt helyeselnek is, benne örömet és gyönyörüséget találván, mit az Isten reájok

küld, rendel, vagy legalább megenged: azok már e' földön birják a' mennyet[1]). Illy embereket nem szomorit meg semmi baj és szenvedés, semmi viszontagság: mivel nekik az mind jó, mit Isten, az ő legkedvesebb atyjok reájok mér, legyen az kellemes vagy kellemetlen, tisztelet vagy megvettetés, szegénység, vagy gazdagság, élet, vagy halál. Minden, mit Isten cselekszik, az ő akaratjok szerint van; mivel nekik nincs más akaratjok, mint az, melly Istené: ki azért nekik mindent akaratjok szerint tesz; mivel mást nem akarnak, mint a' mit ő akar. Isten az őt félőknek akaratjok szerint teend. (Zsolt. 144.) Ki ne ohajtana illy boldog állapotot? Pedig könnyü azt elnyerni: csak erősen higyük, 1-ör: Hogy minden, a' mi velünk történik, Istentől jön; ‚mert nincs semmi rossz (mit tudnillik az emberek rossznak tartanak; mi azonban, ha jól használtatik, a' legnagyobb áldás' kutfeje rájok nézve) a' városban? söt az egész világon, mit az Ur nem tett volna'[2]). 2-or: Hogy minden, a' mi Istentől jön, javunkra szolgál: mert, az mind jó, mit az Ur cselekszik[3]). A' legjobb Istentől, a' legfőbb jótól, jónál egyéb nem származhatik. Ki e' két nagy igazságra minden körülmények közt meg fog emlékezni, az bizonyára az Isten' akaratjával mindenkor meg lesz elégedve, és általa megvigasztalva; az háboritatlan béke- és örömnek lesz részesévé: némi előérzetével birva azon boldogságnak, mellyben a' szentek a' mennyekben, az isteni akarattal egyesitett akaratuk' következtében részesülnek.

Oktatás a' gazdák' és cselédek' számára.

A' gazdák ne csak arról gondoskodjanak, hogy engedelmes, hü, szolgálatra kész és szorgalmas, — hanem egyszersmind és még inkább arról, hogy jámbor, istenfélő, és Isten iránt engedelmes' cselédekkel legyen házuk ellátva: mert Isten bő áldást áraszt a' gazdákra jámbor cselédeikért. Igy áldá meg Isten Lábánt a' jámbor Jákobért. (I. Móz. 30, 30.) Igy Putifár' házát is, az igaz Józsefért. (I. Móz. 39, 5.) Azért jól ügyeljenek a' gazdák arra, hogy istentelen cselédeket ne tartsanak házuknál; mert a' tapasztalás tanitja, hogy Isten sokszor megtagadja áldását a' családoktól istentelen cselédeikért, 's azokat iszonyuan bünteti: leginkább azért, mivel a' kereszténynek fökötelessége az erkölcsiséget és fenyitéket házában fentartani, kivált ha gyermekei vannak, kik' ártatlanságának az elcsábitástóli megóvására van Istentől hivatva.

---

[1]) S. Chrysostom. hom. 20. in Matth. — [2]) Ámos 3, 6. — [3]) Márk. 7, 37.

De mivel a' házi gazdáknak nem csupán maguk és övéik, hanem cselédjeik' irányában is vannak kötelességeik, ezeket is gondosan teljesitsék. Azért cselédjeiknek adják meg az illö dijt és élelmet, munkával ne terheljék tul öket, betegségökben ne lökjék el maguktól; kiváltképen pedig az Isten' házába járástól ne tartóztassák vissza, hanem inkább maguk ösztönözzék öket erre: mindenkor azon levén, hogy jó példával menjenek elö nekik, és üdvös intéseik által azon hibáktól is, mellyeket magukon láttatnak, elszoktassák öket. Nevezetesen ez utóbbit illetöleg, alárendeltjeik' üdvössége körül tanusitott gondoskodásuk által, azokkal nagy jót fognak tenni, 's az Isten' tetszését megérdemlendik.

A' cselédek a' százados' szolgáitól, kik neki egy szóra engedelmeskedtek, tanulják meg, mint kelljen nekik is szivesen, szorgalmasan, és gyorsan teljesiteni mindeht, mit nekik urok parancsol; föltéve, hogy az nem tiltott. Hogy illy engedelmességhez szokjanak, emlékezzenek szent Pál apostolnak ama' szavaira (Koloss. 3, 22.) „Szolgák! engedelmeskedjetek mindenben azoknak, kik uraitok test szerint; nem csupán szemre szolgálván, mintha egyedül csak az emberek' tetszését keresnétek; hanem szivetek' együgyüségében, isteni félelemböl. Mindent, a' mit tesztek, jó szivvel cselekedjétek; mintha az Urnak, nem pedig embereknek szolgálnátok; mivel tudjátok, hogy az Urtól fogjátok elvenni az örökség' jutalmát. Legyetek Krisztus' szolgái.“ E' tanitást cselédek hiven megtartsátok! Legyetek hivek és szorgalmasok: ovakodjatok a' házban okozható minden czivakodás- és visszavonástól, 's uraitok' hibáinak kibeszélésétöl; soha se botránkoztassatok senkit, sem vigyázatlan, avagy istentelen beszédek, sem és még kevésbbé, illyetén cselekedetek által; nevezetesen ne adjatok botrányra okot a' kisdedeknek. Hanem inkább ugy szolgáljatok mindenben uraitoknak, mintha csak Istennek szolgálnátok. Ugy egyszer az Urtól a' jutalmat is elveenditek, és örökösei lesztek mennyei boldogságának.

OKTATÁS VIZKERESZT UTÁNI IV. VASÁRNAPRA.

Misekezdet *(mint az előbbi vasárnapon).*

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! ki tudod, hogy olly nagy veszedelmek közt, minőknek ki vagyunk téve, emberi gyarlóságunknál fogva meg nem állhatunk: adj nekünk testi és lelki erőt, hogy a' mit büneinkért szenvedünk, segitségeddel legyőzhessük. A' mi urunk Krisztus Jézus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Róm. irt lev.* 13, 8—10.)

Atyámfiai! senkinek semmivel ne maradjatok adósak, egyéb az egymás iránti kölcsönös szeretetben; mert a' ki embertársát szereti, a' törvényt betölté. Mivel e' parancsolatok: ne paráználkodjál; ne ölj; ne orozz; hamis tanuságot ne szólj; a' másét ne kivánd; 's ha mi egyéb parancsolat van, az mind ezen egy meghagyásban foglaltatik: Szeressed embertársadat, mint tenmagadat. A' ki embertársát szereti, az gonoszt nem cselekszik. Ugyanazért, minden törvénynek teljesitése, a' szeretetben áll.

Hogyan kell sz. Pálnak ezen szavait érteni, hogy a' ki felebarátját szereti, betölté a' törvényt?

Sz. Ágoston azokat igy magyarázza: A' felebaráti szeretetnek az Isten' szeretetéből kell erednie, 's ennek azt megelőznie; mert Istenért kell a' felebarátot szeretnünk, ha őt keresztényileg és ugy, mint Istennek tetszik, akarjuk szeretni. Ki tehát az Istent szereti, az megtartja a' négy első parancsolatot: mert ő hisz, remél Istenben; Istent és szülőit tiszteli; és mivel felebarátját szereti, a' többi parancsolatot is megtartja: mert a' szeretet, mint sz. Pál mondja, visszatartja őt, hogy felebarátjának semmi rosszat se tegyen; azért nem öl, nem lop, nem itél vakmerően, nem beszél rosszat felőle, 'stb. következésképen az egész törvényt megtartja, mivel e' két parancsolatban az egész törvény benfoglaltatik. (Mát. 22, 40.)

Fohász. Uram Jézus! öntsd szivünkbe a' szeretet' lelkét, hogy valamint te irányunkban teljesitetted a' szeretet' tör-

vényét, a' te kegyelmeddel azt mi is teljesithessük felebarátunk' irányában.

Evangeliom. *(Sz. Mát. 8, 23—27.)*

Az időben, midőn Jézus a' hajócskába bément, követék őt tanitványai. 'S ime nagy indulás lőn a' tengeren, ugy hogy a' hajócska elborittatnék a' haboktól; ő pedig aluszik vala. És hozzá járulván tanitványai, fölkelték őt, mondván: Uram! szabadits meg minket; elveszünk. És monda nekik Jézus: mit féltek kicsiny hitüek? Akkor parancsolt a' szeleknek, és a' tengernek, és nagy csendesség lőn. A' jelen volt emberek pedig álmélkodának, mondván: Kicsoda ez; mert még a' szelek és tenger is engedelmeskednek neki?

Miért aludt Krisztus a' hajóban, mellybe beszállott?

Kevéssel azelőtt Jézus mind szóval, mind pedig a' pogány százados' szolgájának, 's Péter napának csudateljes meggyógyitásával igyekezett tanitványainak ő benne, mint Isten' igaz fiában helyezett hitöket 's az irántai bizodalmukat megalapitani; 's most, a' nagy szélvész alatt, melly a' hajót végveszélylyel fenyegeti, alszik, hogy e' hitöket és bizodalmukat megkisértse, és e' kisérlet által mindinkább szilárditsa.

Miért dorgálá meg tanitványait, midőn fölkelették, és segitségért esdének?

Mivel ezen aggodalmuk által hitök, és bizodalmuk' hiányos voltát tanusitották; ha ugyanis erősen hitték volna, hogy ő Isten' fia, ugy azt is hinniök kellett volna, hogy ő rajtok aludva is csak ugy segithet, mint ébren. Az élet' veszedelmei és viszontagságai közt nyilvánitott csüggetegség és kislelküség, némi bizodalmatlanság Isten iránt, mellyet azért ő igen rosszal. „Átkozott az ember, a' ki emberben bizik 's karjává halandót választ; 's a' kinek szive Istentől eltér. Áldott ellenben az ember, ki az Urra támaszkodik, és bizodalmát az Urban helyezi.“ (Jerem. 17, 5. 7.)

Mit kell a' hajó és szélvész' példázata alatt értenünk?

A' hajó' képe alatt Krisztus' egyházát, de minden egyes ember' lelkét is érthetni; a' szélvész alatt pedig azon kisérteteket és üldözéseket, mellyeket az egyház bizonyos korszakokban, a' lélek pedig naponkint kénytelen kiállni.

Miért engedi meg az Ur, hogy egyházát kisértetek és üldöztetések érjék?

1-ör: Hogy az egyház' tagjai, kik mindaddig, valamig csak e' földön élnek, a' gonosz ellen folytonosan vivni 's küzdeni tartoznak, e' harczban hanyagokká ne váljanak; hanem mindenkor vigyázzanak és fölfegyverkezve legyenek. 2-or: Hogy minél több kisértetet, üldöztetést és szorongattatást kell nekik szenvedni kivülről, annál buzgóbbak legyenek minden jónak gyakorlatában. 3-or: Hogy mindig jobban sovárogjanak a' mennyei nyugalom után; és 4-er: soha se feledjék, miszerint mindenben az Isten' gyámolitására vagyon szükségök, ki a' maga egyházának egyedül képes maradandó békét és nyugodalmat adni.

Milly zivatarokat enged az Isten egyes emberekre jönni?

Ő minket betegségekbe, szegénység- és üldöztetésbe 'stb. enged esni; a' világot kegyetlenkedni, a' sátánt dühöngeni, az érzékiséget föllázadni hagyja ellenünk, 's mintegy alunni látszik: hogy béketürésünket és szeretetünket megpróbálja. Illy esetekben erősen ragaszkodjunk ama' hithez, hogy az Urnak mindenkor gondja van reánk. Térjünk hozzá, ha előbb róla csaknem egészen elfeledkeztünk, töredelmes könyhullatások közt vissza; helyezzük egész reménységünket benne, 's mint a' tanitványok, (csakhogy azokénál nagyobb bizodalommal) esedezzünk hozzá: „Uram! segits rajtunk; mert ha te nem nyujtasz segedelmet, elveszünk!“ Vagy mint Dávid (Zsolt. 43, 23.): „Kelj föl Uram! Miért szenderegsz? Ébredj föl, és ne taszits el magadtól minket örökre.“ Ő a' mi gyermeki, töredelmes és bizodalomteljes esedezéseink által könnyen föl hagyja magát ébresztetni, és segélynyujtásra indittatni: ha ugyan ez lelkünk' üdvére nézve is hasznos; mert ki az, a' ki valaha benne bizott, és megszégyenült volna?

Miért kelt föl Jézus, és miért parancsolt a' tengernek, hogy csendesedjék le?

Hogy készségét a' segélynyujtásra, és mindenhatóságát, mellynek mindenek alávetvék, megmutassa. — Az emberek, kik ezt látták, csudálkoztak vala, mondván: Valljon kicsoda ez, hogy még a' szelek, és tenger is engedelmeskednek neki? Mi az Isten' valamennyi müveiben naponkint látjuk legnagyobb csudáit az ő mindenhatósága-, bölcsesége- és jóságának, 's még sem indittatunk meg általuk; hanem egészen hidegek, és közönyösek maradunk Isten iránt. Ez annak jele, hogy mi csak testi, nem

pedig lelki szemekkel nézünk mindent, vagyis hogy a' teremtmények' szemlélete által nem emelkedünk azok' teremtőjéhez, 's a' teremtett dolgoknak sokoldalu szépsége- és hasznából nem következtetjük az Isten' jóságát, szépségét, 'stb. Mit ha tennénk, bizonyára forróbban imádnók és szeretnők Istent, 's jobban vágyódnánk utána. Vetkőzzük le tehát e' hibánkat, 's ne éljünk, mint az oktalan állatok e' világon: hanem mint értelmes emberek, kik arra vannak alkotva, hogy a' teremtményekből azok' alkotójára ismerjenek, és öt szeressék. (Róm. 1, 20.)

Buzdulat. Add oh legkegyesebb Jézus! hogy minden szükségünkben erősen bizzunk isteni segedelmedben; 's ne engedd, hogy valaha kicsinyhitüek legyünk. Ugy szinte azon sok veszedelmek közt is, mellyeknek ki vagyunk téve, részesits minket szüntelen oltalmadban; élj mindenhatóságoddal a' mi ellenségeink ellen; parancsolj az üldözések' háborgó tengere- és szeleinek, hogy lecsendesedjenek, és drága véreddel megváltott egyházadat csend- és békében hagyják, hogy szentségben, és igazságban szolgáljunk neked, és az örök üdv' ohajtott partjára biztosan eljuthassunk. Amen.

Hitbeli oktatás azon igazságra nézve, hogy Isten kormányoz mindent, vagyis az isteni gondviselésről.

‚Ő pedig aluszik vala.' (Mát. 8, 24.)

Igy gondolkoznak némelly emberek. Azt vélik ők, hogy az Isten sokkal nagyobb ur, mintsem hogy a' világ' gondjával foglalkoznék. Ez, ugy vélik, nem egyeznék meg az ő fölségével; elég, hogy a' világot megteremté (talán még ezt is alig hiszik); többiben ezt magára, vagy a' vak esetre bizza, 's élvezi önboldogságát. . . Igy gondolkoznak, mondom, sok emberek, de csak a' balgatag és istentelen emberek. Mert ugyan milly Isten lenne az, ha ollyan volna, minőnek öt ezek képzelik?! Vagy nem tudná, vagy nem akarná a' világot kormányozni. Ha nem tudná, nem volna mindenható; ha nem akarná, nem volna jó; ha pedig mit sem tudna a' világról, nem volna mindentudó. Nem volna-e tehát egy holt bálvány inkább, mint egy igaz és élő Isten, 's a' legtökéletesebb lény? Vagy talán nem is tökéletesség, mindenről, még a' legcsekélyebb dolgokról is, boldogsága- 's békéjének megháborítása nélkül gondoskodhatni? 'S valljon meg lehet-e az Istentől e' tökélyt tagadni, ki az emberekbe, mint szinte az állatokba is övéik iránti gondoskodást oltott?

De tegyük föl (mi azonban lehetetlen, 's az Isten' természetével is ellenkezik), hogy az Isten nem gondol az általa egyszer megteremtett világgal: megállhatna-e a' világ gondvisclése nélkül? . . . Megállhat-e sokáig, a' különben legjobban épült ház, a' legmesterségesebb szerkezetü óra is 'stb., ha senki sem viseli gondját? . . . Nem esnének-e tehát vissza a' semmiségbe, vagy nem jönnének-e a' legnagyobb rendetlenségbe, a' különben bármilly jól alkotott teremtmények is, ha a' teremtőnek ugyanazon keze, melly öket semmiből létre hozá, nem biztositaná létöket, tartósságukat és rendjeket? Igaz ugyan, hogy az isteni gondviselés' utjai, 's kormányzásának módja annyira elrejtvék előttünk, hogy ha az ész és kinyilatkoztatás által nem volnánk másképp tanitva, bizonyos esetekről elmélkedvén könnyen azon hiedelemre tévedhetnénk, hogy azok' alap-okaiul a' kényszerü vak sorsot, vagy egy véletlent, vagy a' természet' folyását, vagy az ördögök', avagy rossz emberek' gonosz akaratját lennénk hajlandók nézni. De az isteni gondviselés illy esetekben is munkás; mert a' mi Istent illeti, mi sem történik véletlenül. Isten' tudta, rendelete, és megengedése nélkül a' legcsekélyebb dolog sem történhetik. A' vak eset, valamint a' sors és szerencse is, nem egyéb, mint tébolyodott, avagy istentelen embereknek agyréme, mellyet már az okosabb pogányok is megvetettek. Maga a' természet' folyása pedig nem egyéb, mint a' teremtményeknek Isten általi, folytonosan tartó, legbölcsebb, és legjobb föntartása és kormányzása. Az emberek' vagy ördögök' rossz akaratja csak eszköz, mellyet Isten az ő legbölcsebb intézése szerint, a' jónak létesitésére használ: mert Isten a' rosszból is, mellyet történni enged, jót tud előhozni; 's azért inkább megengedi, mint szent Ágoston mondja, a' rosszat, mint hogy a' jó elmaradjon.

Istennek e' cselekvés-módja felől, a' sz.-irásnak majd minden lapjai nyujtanak bizonyitvánt. Tekintse csak valaki végig az első szülőink, Ábrahám, egyiptomi József, Mózes és az Izrael' népe, Jób, Rúth, Dávid, Tobiás, Eszter, Judith' 'stb. történetét: 's mindenütt könnyen föllelendi legvilágosabb nyomait a' legbölcsebb gondviselésnek, a' legkegyesebb gondoskodásnak és korlátlan hatalomnak, mellynél fogva Isten mindent, czéljaihoz képest, választottjainak javára tud intézni. Erre a' mai evangeliom is nyujt bizonyitványt; mert miért szállott be Krisztus a' hajócskába? miért támadt a' szélvész? miért alszik ezalatt Krisztus? Talán ez mind véletlenül történik? Nem; hanem szándékosan, és Krisztus' rendeletére történik: hogy tudnillik megkisértse tanitványainak hitét és bizodalmát, továbbá, hogy megmutassa min-

denhatóságát, 's ez által öket a' hit- és bizodalomban megerősitse.

Bizonyos tehát, hogy Isten mindeneket elöre lát, intéz, és kormányoz. Ezt bizonyitja az irás, az ész, söt a' mindennapi tapasztalás is. Mert ha jobban vigyáznánk éltünk' eseményeire, bizonyára világosan látnók az Istennek irányunkbani gondviselését, 's az eddiginél nagyobb bizodalommal hagynók magunkat gondviselése- és kormányozására. Ha, mint Krisztus mondja, (Mát. 10, 30.) fejünknek minden hajszálai meg vannak olvasva, ugy hogy Isten' tudta és akarata nélkül (Lukács 21, 18.) egy sem eshetik le; ha Isten még a' verebekröl is olly igen gondoskodik (Luk. 12, 6.), 's akaratja nélkül egy sem esik le közülök a' födélröl (Mát. 10, 29.): mit félnénk az ö kormányzása és gondviselése alatt mi, kik Isten elött sok verebeknél kedvesebbek és becsesebbek vagyunk? ‚Az Ur kormányoz engem', mond Dávid; (Zsolt. 22, 1.) ‚semmiben sem szenvedhetek fogyatkozást.' Igenis, mi sem fogunk semmiben fogyatkozást szenvedni, ha magunkat Isten által hagyjuk kormányoztatni, azaz: ha tökéletesen megnyugszunk akaratjában, 's rendeleteivel megelégszünk. De ha ellenszegülünk akaratjának, akkor vas vesszövel fog minket kormányozni. (Zsolt. 2, 9.) Mivel szükséges, hogy Isten fölöttünk vagy az ö jósága-, vagy pedig szigoruságával uralkodjék. Nem alvó Isten ö. „Ime szunnyadozik; de nem alszik, ki Izrael fölött örködik." (Zsolt. 120, 4.)

OKTATÁS VIZKERESZT UTÁNI V. VASÁRNAPRA.

E' vasárnapon a' keresztény erények' gyakorlata szolgál elmélkedés' tárgyául, és az, hogy Isten eltüri a' rosszakat a' földön, hogy általuk a' jók a' béketürésben gyakoroltassanak.

Misekezdet *(ugyanaz, melly Vizkereszt utáni III. vasárnapon).*

Az egyház' könyörgése.

Kérünk Uram! örködjél a' te néped fölött folytonos atyai szeretettel, hogy védelmed által mindenkor megoltalmaztassék, valamint bizodalmát is egyedül csak a' mennyei kegyelmek' reményében helyezi. A' mi Urunk Jézus Krisztus által 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Kolossz. írt lev. 3, 12—17.)*

Atyámfiai! öltözzétek föl azért, mint Isten' választottjai, mint szentek és Isten' kedveltjei, a' szives könyörületességet, a' kegyelmességet, alázatosságot, szelidséget, hosszuvárakozást; eltürvén kölcsönösen egymást, és megbocsátván egymásnak, ha kinek más ellen panasza van, mint Krisztus is megbocsátott nektek, ugy ti is. Mindezek fölött pedig öltözzétek föl a' szeretetet, melly a' tökéletességnek köteléke; és az Isten' békéje uralkodjék szivetekben, mellyre hivattattok is egy testbe; és hálaadók legyetek. Krisztus' tanitása bőséges mértékben lakozzék ti köztetek; minden bölcseséggel oktatván, és intvén egymást magatok közt zsoltárokkal, dicséretekkel, és lelki énekekkel: jó kedvvel énekelvén szivetekből az Urnak. És mindent, mit cselekesztek, akár beszéd, akár munka legyen az, cselekedjétek az Ur Jézus' nevében, hálákat adván az Istennek és Atyának ő általa.

Miért nevezi sz. Pál a' szeretetet a' tökéletesség' kötelékének?

Mivel az minden erényt egyesit és tökéletesit; mivel a' ki az Istent és felebarátját igazán szereti, az minden erényt fog, még pedig tökéletes módon gyakorolni; az alázatos lesz, irgalmas, béketürő 'stb.; szeretet nélkül pedig semmi valódi erény sem létezik. Sz. Pál azt is kivánja, hogy a' keresztények az Ur' békéjét is birják, mellyre mint azonegy testnek, t. i. Jézus Krisztus' testének tagjai, hivatva vannak, 's érette legyenek egész háladatossággal. Mint erre szolgáló eszközt ajánlja nekik az isten-igéveli gondos foglalkozást; 's azért fölhivja őket, hogy a' zsoltárokban, dicséretek-, és más lelki, szent, és hasznos énekekben keressenek épülést. Ezzel ugyan ő leginkább az isteni szolgálatra való összejövetekre czéloz, azonban illyesmi keresztényeknek minden időben illöbb és hasznosabb lenne, mint hiu világi 's fajtalan énekeket danolni, mellyek annyi botránynak és sok rossznak okai.

Tovább int bennünket szent Pál, hogy mindazt, a' mit teszünk, akár szóval, akár cselekedettel, ha például eszünk, iszunk, dolgozunk, alszunk, mulatunk, tegyük mindenkor Jézus' nevében, vagyis az ő akaratja szerint és szellemében; ez által Istent, a' mennyei Atyát tisztelvén, 's neki hálákat adván. Oh mint fognak halálos ágyukon szomorkodni, kik most mindennapi cselekedetei-

ket a' jó szándék' fölinditása által Istennek áldozni elmulasztják; ha majd akkor, csak hogy késön, megismerendik, milly nagy érdemeket gyüjthettek volna, ha mindent eme' jó szándékkal cselekedtek volna; mint fognak ellenben örvendeni azok, kiket öntudatuk meg fog nyugtatni, hogy minden cselekedetök' végczéljául Istent tüzék ki! Bár fontolnák ezt meg minden emberek, nevezetesen azok, kik arczuk' verejtékével, nagy fáradság- és bajjal keresik mindennapi kenyeröket: mert ha ezt nem teszik, minden fáradozásuk és munkálkodásuk kárba vesz az örökkévalóságra nézve; 's a' más világon még sokkal szerencsétlenebbek lesznek, mint ezen voltak.

F o h á s z. Oh Isten! a' szeretet, béketürés és irgalmasság' Istene, tedd sziveinket hajlandókká, hogy téged és felebarátunkat öszinte lélekkel szeressünk, 's hogy mindent, a' mit gondolat-, szó- és cselekedettel teszünk, a' mi Urunk Krisztus Jézus' nevében tegyünk, és neked általa hálákat adjunk.

A' nyilvános egyházi énekröl.

„K r i s z t u s' t a n i t á s a b ö s é g e s m é r t é k b e n l a k o z z é k t i k ö z t e t e k; m i n d e n b ö l c s e s é g g e l o k t a t v á n, é s i n t v é n e g y m á s t m a g a t o k k ö z t z s o l t á r o k k a l, d i c s é r e t e k k e l, é s l e l k i é n e k e k k e l: j ó k e d v v e l é n e k e l v é n s z i v e t e k b ö l a z U r n a k.“ (Kol. 3, 16.)

Már Dávid, és utána Ezekhiás parancsolák, hogy a' zsoltárok és más sz. énekek a' papok, és leviták által énekeltessenek, még pedig karban: hogy a' kedélyek annál inkább épüljenek, és ajtatosságra buzdittassanak. (II. Krón. 29.) Megtartá e' szokást a' keresztény anyaszentegyház is, sz. Pálnak a' mai leczkében elöterjesztett tanitása' következtében: hogy a' keresztények e' földön, az Istent énekekkel szakadatlanul dicsöitö (Titk. jelen. 5. 7. 14. f.) angyalok- és szenteket némileg követhessék, 's legalább a' napnak bizonyos óráiban dicsöitsék és magasztalják Istent, neki minden jóért hálákat adván 's öt büneik' bocsánatáért, 's a' megkivántató malasztért kérvén. Syriai sz. Efrem következö szavakkal buzdit a' szent éneklésre: „Ö azt mondja: ‚Jöjjünk tehát Isten' szine elébe magasztalással, és dicsöitsük öt zsoltárokkal.‘ Zsoltárokkal, mondja Dávid, és nem bohózatokkal; zsoltárokkal, nem ördögi énekekkel. Rajta! ugymond, boruljunk le elötte imádva ötet, és sirjunk; nem pedig, hogy: ‚tánczoljunk, és pengessük a' czitherát,‘ hanem sirjunk, zsoltárok- és énekekben. A' solozsma elüzi az ördögöt, fegyver az éjjeli rémek ellen, a' nap' ter-

heitől megnyugvás, biztossága a' kiskoruaknak, az öregek' vigasza, az asszonyok' illő disze. A' solozsma dicsőségesekké teszi az ünnepeket, és Istennek tetsző gyászt idéz elő, 's könyeket csal ki még a' kőkemény szivekből is. A' solozsma az angyalok' foglalkozása, égi munka, szellemi áldozat; megvilágositja a' lelket, éghez emel föl, Istenneli társalkodásra vezet, megörvendezteti a' lelket, véget vet a' hasztalan csevegéseknek, eltávoztatja a' kaczagást, figyelmeztet az itéletre, kibékiti az ellenséges indulatokat. Hol a' zsoltárok töredelemmel énekeltetnek, ott angyalival jelen van az Isten. De hol az ördög' énekeit zengedezik, ott az Isten' haragja van jelen, 's jaj és büntetés a' kaczagóknak. Hol a' sz.-irás olvastatik, ott az igazak' fölvidulása, és hallgatók' üdve van, az ördög pedig megszégyenül. De hol a' czithera, táncz, és kéztapsolás hallatszik, ott megvakittatnak a' férfiak, elromlanak az asszonyok, az angyalok szomorkodnak, az ördög pedig ünnepét üli." Bár mindenki jól megfontolná 's követné e' szavakat! Bár sokan, ha házaikban, a' mezőn 'stb., nem énekelhetnek is mindig sz. énekeket, legalább botránkoztatókat ne danolnának; hanem csak illedelmes énekekkel igyekeznének kedélyöket fölvidámitani 's dolgukat könnyebbitni. Milly sok vétek kerültetnék ki ez által!

Evangeliom. *(Sz. Mát.* 13, 24—30.*)*

Az időben Jézus a' népnek más hasonlatosságot is elejébe terjesztett, mondván: Hasonló lön mennyek' országa az emberhez, ki jó magot vetett földjébe? Midőn pedig az emberek alunnának, eljöve ellensége, és fölül konkolyt vetett a' buza közé, 's elment. Később, mikor felnövekedett a' fü, és gyümölcsöt hozott, megtetszék a' konkoly is. Azért járulván a' cselédes emberhez szolgái, mondák: nemde jó magot vetettél e' földedbe; honnét van tehát rajta a' konkoly? És monda nekik: ezt ellenséges ember cselekedte. A' szolgák pedig kérdezék öt: Akarod-e, hogy elmenjünk, és kiszedjük azt? És felele: nem; hogy netalán a' konkolyt szedegetvén, vele együtt ki ne tépjétek a' jó buzát is. Hagyjátok mind a' kettőt felnőni az aratásig; és az aratás' alkalmával megmondom az aratóknak: szedjétek először a' konkolyt össze, és kössétek azt kévékbe megégetés végett, a' jó buzát pedig gyüjtsétek csürömbe.

Mi értetik a' mennyország alatt?

Az Isten' egyháza vagy az igaz hivők' gyülekezete a' földön. Igy neveztetik pedig, mivel egy különös isteni országot képez a' földön, és mert minket Istenhez a' mennybe vezet.

Mire akar minket Jézus e' hasonlatosság által tanitani?

Különösen meg akarja mutatni 1-ör: hogy egyházában nem csak jó mag, azaz: jó emberek, de rossz mag, vagy rossz emberek is vannak; 2-or: hogy ő csak a' jó, de nem egyszersmind a' rossz magnak szerzője, melly az ördögtől veszi eredetét; 3-or: hogy az ördögtől elhintett rossz magot eltüri békével az aratásig, 's nem irtja azt ki tüstént.

Mit kell tehát a' jó mag, 's mit a' konkoly alatt érteni?

A' jó mag alatt az Isten' fiai, vagyis a' jók értendők, a' konkoly pedig az ördög' fiait, vagyis a' rosszakat jelenti. (Ján. 8, 44.; I. Ján. 3, 8.) A' jó mag alatt azonban érthetjük az evangeliomot is, melly az embereket jókká, és Isten' fiaivá teszi, a' konkoly alatt pedig az ördög' csábitásait, nevezetesen a' tévtanokat, mellyek az embert rosszra vezetik, és veszedelembe ejtik.

Mikor mondhatni, hogy az emberek alusznak?

1) Ha az egyház' elöljárói, püspökök és plébánosok kihalnak, vagy kötelességökben lanyhák és restek, 's nyájok' juhaira nem ügyelnek; mivel illyenkor jön el az ördög, 's elhinti a' rossz emberek által a' tévtanok, és bünök' konkolyát. 2) Midön a' többi keresztények tunyák, és hanyagok az Isten' igéjének, és a' sz. misének hallgatásában, a' szentségek' fölvételében, az imádság- és más jó cselekedetek' gyakorlatában. Illyenkor szinte eljön az ördög, és lelkökbe hinti a' rossz gondolatok és kivánságok' magvát; mellyből azután a' kevélység és nagyravágyás, bujaság, harag, irigység és fösvénység' gyoma nő föl.

Miért nem engedi Isten a' konkolyt, vagyis a' rossz embereket kigyomláltatni és kiirtatni?

1) A' bünösök iránti hosszuvárakozása- és türelméből, kiket az erényes emberek' szemlélete által is jóra kiván birni, és megtérésre; mint ezt sz. Pál, sz. Magdolna, és más szentek' példájából látjuk: mert Isten nem akarja a' bünös' halálát, hanem, hogy megtérjen, és éljen. 2) Az igazak iránti szeretetéből; mert ha rosszak nem volnának a' világon, a' jók mintegy megfosztatnának az erény és érdem' tárgyaitól, vagyis nem lenne többé alkalmuk a' béketürés, alázatosság, szüzesség, békeségszeretet, irgalmasság' 'stb. gyakorlására. Bárcsak minden gonoszok szi-

vökre vennék Istennek hosszuvárakozását, és magukat megjobbitanák! 'S vajha a' jók is mindnyájan békével türnék hibás embertársaikat; és minél több a' rossz, mi a' világon történik, ők maguk annál buzgóbbak lennének a' jóttevésben!

Mikor lesz az aratás' ideje?

Az átalános itélet' napján, midőn az angyalok kimenvén, elválasztják a' rosszakat a' jóktól, hogy azokat a' pokol' tüzébe vessék, ezeket pedig az örökké tartó örömökbe vezessék. (Mát. 13, 49.) Valljon eddigi életed által nem tetted-e te is magadat a' pokol' tüzére méltóvá? Gondold meg jól! Most még van idöd a' megtérésre.

Buzdulat. Oh hüséges Jézus! ki mint a' lelkeknek legjobb barátja, isteni igéd' jó magvát szivünkbe elhintéd, hogy az örök életre bőséges gyümölcsöket hozzon: elevenitsd és termékenyitsd e' magot bennünk; oltalmazz gonosz ellenségünk ellen: hogy közénk semmi hamis, vagy erkölcstelen tanitás' konkolyát ne hinthesse, és a' jót el ne rontsa; őrizz meg a' bünökbeni elalvástól, 's a' jóban való hanyagságtól: hogy mindenkor éberek és vigyázók legyünk a' világ, ördög' és test' incselkedései ellen, hogy azokat vitézül legyőzzük, és boldogul hallhassunk meg. Amen.

A' rosszra való hajlandóságról.

„Honnét van a' konkoly?" (Mát. 13, 27.)

Honnét ered az emberben a' rosszra való hajlam?

Ez az eredendő bünnek következménye és büntetése, mellyet első szülöinktől, az azoktól vett származás által öröklöttünk; e' rosszra való hajlandóság megmarad a' megkereszteltben is, ámbátor az eredendő bün eltörültetik a' keresztség által.

Miért marad az meg az emberben az eltörlött eredendő bün után is?

1) Hogy alázatosak legyünk, megismerve gyengeségünket, és nagy nyomoruságunkat; 's hogy Istenhez, mint a' mi leghatalmasabb és legjobb Atyánkhoz folyamodjunk: hasonlólag a' gyermekekhez, kik ha másoktól megijesztetnek vagy megtámadtatnak, azonnal atyjok- vagy anyjoknál keresnek oltalmat és segitséget. Igy tett sz. Pál, ki midőn a' testi kivánságoktól hevesen ingereltetnék, folytonos és buzgó imádsággal fordult Istenhez. (II. Korint. 12, 7.)

2) Istennek nagyobb dicsőségére, hogy tudnillik az ő kegyelme és isteni gyámolitásának ereje 's hatalma rajtunk nyilvá-

nuljon; mi nem történhetnék, ha illy gyengeségeknek nem volnánk alávetve.

3) Megpróbáltatásunk 's az erényekbeni gyakoroltatásunk végett: hogy tudnillik alkalmunk legyen a' küzdelem- és diadalra, 's hogy henyék- és rosszakká ne váljunk. A' viz, ha nincsen mozgásban, csakhamar megpossad és büzhödik. A' katona, ha soha sem lát ellenséget, elfelejti a' fegyverforgatást, és a' höstettek' véghez vitelére képtelenné válik. Igy mi sem gyakorolhatnók az erényt, és nem szerezhetnök meg magunknak az égi koronát, ha a' kisértetek által alkalmat nem nyernénk a' harcz- és győzedelemre. Mi a' küszködöt sanyargatja, az a' győztest jutalmazza, mondja sz. Bernárd.

OKTATÁS VIZKERESZT UTÁNI VI. VASÁRNAPRA.

A' misekezdet *(ugyanaz, melly Vizkereszt utáni III. vasárnapon).*

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged mindenható Isten! add hogy mindenkor egyedül arról elmélkedjünk, a' mi észszerü, 's csak azt tegyük szóval és cselekedettel, a' mi elötted kedves. A' mi urunk Krisztus Jézus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Thesszalonik. irt I. lev.* 1, 2—10.*)*

Atyámfiai! Hálákat adunk Istennek mindenkor érettetek mindnyájatokért, megemlékezvén rólatok imádságainkban; szüntelen elménkben forgatván hitetek' cselekedeteit, munkás szereteteteket, és béketürö reménységeteket a' mi Urunk Jézus Krisztus által, az Istenben, a' mi Atyánkban; tudván szerelmes atyámfiai! Istentöl történt választatástokat. Mert az evangeliom' hirdetése, melly általunk történt nálatok, nem állott puszta beszédben; hanem csudálatos hatalommunkákkal, 's a' Szentlélek' ajándékai, és tökéletes meggyözödés által hitelesittetett; mint magatok is tudjátok, miképen viseltük magunkat közöttetek

térítéstekben. Ti pedig miután a' tanitást sok háboruság közt, a' Szentlélek által bennetek munkált örömmel fogadtátok, minket és az Urat követitek: annyira, hogy tükör-képül szolgáltok Maczedoniában és Akhájában minden hivöknek. Mert nem csak ti tőletek terjedett el az Ur' tanitása Maczedoniában, és Akhájában; hanem ezen fölül Istenben való hitetek is minden helyen ismeretes, annyira, hogy szükségtelen arról még valami többet szólnunk. Mivel mások eléggé hirdetik mi felőlünk, minemü volt légyen hozzátok menetelünk, és hogyan tértetek meg a' bálványoktól az Istenhez: hogy szolgálnátok az élő és igaz Istennek, és várnátok az ő fiát mennyekből (kit föltámasztott a' halálból), Jézust, ki megszabadit minket a' jövendő kárhozattól.

M a g y a r á z a t. E' levél' kezdetén isteni kegyelmet és minden jót kiván sz. Pál a' thesszalonikaiaknak; értésökre adván nekik azon örömét, mellyet neki (nem üres, hanem sok jó cselekedettel ékesitett) hitök és minden külinségek közt is, a' Krisztustól igért boldogságot állandóan váró reményök által szerzének. Biztositja azért őket az Isten' kegyelme- és barátságáról, ki őket kiválasztá, 's ki, ha kegyelmével közremunkálnak, és a' jóban állhatatosak lesznek, örök jutalomban akarja őket részesitni. Dicséri őket, hogy olly sok nyomoruság és üldöztetések közt is nem csak maguk fogadták el az evangeliomot, hanem még más nemzeteknek is példányul szolgáltak a' hitben. — Vajha a' mai keresztényekről is el lehetne mondani, hogy élő, 's minden jó cselekedetben nyilvánuló hittel, és erős reménységgel birnak; hogy kiválasztvák Istentől, 's hogy a' hitben példányai a' hitetleneknek! Kivánjuk ezt legalább, és emlékezzünk meg imáinkban minden hanyag és hithideg keresztényekről, hogy adja meg nekik az Isten a' kegyelmet, miszerint életöket hitökhez szabhassák!

Evangeliom. (*Sz. Mát.* 13, 31–35.)

Az időben Jézus más hasonlatosságot is monda a' népnek: Hasonló a' mennyek' országa a' mustármaghoz, mellyet vevén az ember, elveti földébe; melly kisebb ugyan minden magoknál, de felnövén nagyobb minden bokroknál, söt fával vetélkedik, ugy hogy az égi madarak

rászállhatnak, és ágain fészket rakhatnak. Más hasonlatosságot is beszéle nekik: Hasonló (ugymond) mennyek' országa a' kovászhoz, mellyet vevén a' sütő asszony, három mérő lisztbe elegyit, mig mind megpossad. Mindezeket hasonlatosságokban mondá Jézus a' seregeknek, és hasonlatosságok nélkül nem szóla nekik. Hogy beteljesednék, a' mi megmondaték a' proféta által, kinek szavai ezek: rejtett beszédekre nyitom meg számat, és a' világ' alkotásától fogva elrejtkoltakat fölfedezem.

Mi értetik itt a' mennyország alatt?

Az anyaszentegyház, és Krisztus' tanitása, melly minket mennybe vezet.

Miért hasonlittatik Krisztus' egyháza a' mustármaghoz?

Mivel azzal nagy hasonlatossága van. A' mustármag ugyanis ámbátor kisebb minden magok közt, mégis keleten egész fává válik, ugy hogy az ég' madarai eljönnek, 's ágai alatt laknak. Igy az Isten' egyháza is a' földön kicsiny kezdettel birt ugyan eleinte, de mindig több ember gyül bele; kiket árnyékában, azaz: védelme alatt, a' béke- és boldogságra vezérel.

Miért hasonlittatik Krisztus' tanitása kovászhoz?

Mivel az, hasonlóan a' nagy liszttömeget átható kovászhoz, az egész embert, ki azt fölvette, 's annak minden gondolatait, szavait és cselekedeteit áthatja, sőt még testét is megnemesiti és megszenteli; vagy pedig azért is, mivel bennünket, ha szándékosan el nem térünk töle, egészen uj emberekké változtat.

Milly életszabály következik ebből, magunk' viseletét illetőleg?

Az, hogy Krisztus' szavait, mellyeket a' predikációkban, tanitásokban 'stb. hallunk, szivünkre kell vennünk, azokat gondosan megőriznünk: 's hatásukat sem könnyelmüség, sem pedig megátalkodás által nem kell akadályoznunk; hanem inkább öszinte megtérési szándék és buzgalom által odamunkálnunk, hogy azok minket a' bünöktől mindinkább és egészen megszabaditsanak, minden jóban elömenetelt szerezzenek, és Istennek tetszö uj emberekké változtassanak által.

Mi által terjedt el leginkább olly igen Krisztus' tanitása, és egyháza?

1) Leginkább Isten' mindenhatósága, és ama' sok csudák

által, mellyeket annak terjesztésére mivelt. 2) Krisztus' tanitásának belbecse által, melly legkivánatosabb fölvilágositásokat ad Istennek mivolta-'s tulajdonairól, és arról, a' mit érettünk emberekért tett, ugy szinte örök rendeltetésünk-, 's tulvilági létünk-, vagyis az örök életről. 3) Az első keresztények' szeretete és feddhetetlen élete által, mellynél fogva a' hitetleneket magukhoz vonták. 4) A' kereszténység' üldöztetése által; mert Tertullián szerint „a' vértanuk' vére, magva lön a' kereszténységnek." Gyorsan és messze terjedtek ugyan Mahomed és mások' hamis tanai is: min azonban nincs mit csudálkoznunk; mert nem mesterség az embereket arra birni, mi a' test- és vérnek kellemes, és mire öt a' rossz hajlamok önkényt ragadják. Ha az illy tanitás messze terjed, ugy az, Morus Tamás angol kanczellár' és vértanu' helyes mondása szerint, nem nagyobb csuda, mint ha egy nehéz kő magától a' mélységbe zuhan; ellenben olly tanitást terjeszteni, melly mint a' kereszténység, minden földi és testi hajlamoknak ellentáll, ahhoz több, mint emberi erő kivántatik.

Miért beszélt Krisztus mindég hasonlatosságokban?

Hogy az együgyüek annál könnyebben megértsék és tartsák tanitását; némellykor pedig azért, hogy csak a' jóakaratuaktól értessék meg. — Ki mások' tanitásával foglalkozik, annak Krisztus' példája szerint mindig azok' ismereteit és tehetségeit kell szeme előtt tartania, 's előadásával nem saját dicséretét, hanem egyedül csak hallgatóinak üdvét keresnie. — Adj hálát Krisztusnak e' napon, hogy egyházába meghitt, 's abba bekebelezett, és igyekezzél mindig Isten' kegyelmében lenni: hogy az egyház' lelki javaira, az imára, 's a' hivök' más jó cselekedeteire méltó légy, és bennök részesülhessél.

Buzdulat. Oh kegyes Jézus! kinek egyházában, annak keletkezte óta már számtalanok nyerének okulást, vigasztalást és lelki nyugalmat: engedj minket is árnyékában megpihenni, és add, hogy isteni akaratodtól egészen áthatva uj emberekké váljuk, 's ez által jövendő haragodtól megszabaduljunk. Amen.

OKTATÁS SEPTUAGESIMA-VASÁRNAPRA.

Miért neveztetik e' vasárnap Septuagesimának?

A' ‚septuagesima' szó a' latin nyelvben hetvenediket jelent. Az első orleansi zsinat után némelly jámbor keresztények, nevezetesen papok, a' Husvét előtti hetven napok alatt böjtölni szoktak: miért böjtjök Septuagesimának, 's annak első vasárnapja Septuagesima' vasárnapjának neveztetett; melly nevezet azután megkülönböztetésül később is megmaradt. Igy van ez a' következő három vasárnappal is; mert némelly keresztények Husvét előtt hatvan nappal kezdének böjtölni, honnét a' ‚Sexagesima,' mások ötven nappal, honnét a' ‚Quinquagesima', mások negyven nappal, honnét a' ‚Quadragesima' nyerték nevöket. Ezenkivül szokás volt különféle vidékeken a' hétnek egy vagy több napjain a' böjtöt megszüntetni, 's e' szerint a' mint a' hétnek több vagy kevesebb napjait kihagyták, 70, 60, vagy 50 nappal Husvét előtt kezdték meg a' böjtöt; hogy összevéve az egyes napokat, mellyeken a' böjt megtartatott, a' negyvennapi böjt kijöjjön: honnét a' ‚Septuagesima' 'stb. nevek eredtek.

Miért böjtöltek régenten 70 napig Husvét előtt?

Alkuin és Amalarius azt mondják, hogy ez a' zsidók' babiloni, hetven évig tartott fogságának emlékezetére történt; mert valamint a' zsidók e' 70 év alatt vétkeikért bünbánatot tettek, 's ez által az igéret' földére visszatérhetést kiérdemelték: ugy igyekeztek a' keresztények is, 70 napi bünbánat által az Isten' kegyelmét ujolag megnyerni. De bármint legyen ez, annyi bizonyos, hogy az egyház mai napon kezdi el gyermekeiben a' töredelmes érzelmeket ébreszteni, 's öket a' böjtre elökészitni: melly oknál fogva, hogy minket töredelmességre inditson, a' papi solozsmában emlékezetünkbe hozza az emberi-nemnek az ördög' hatalma alatti fogságát, mellybe első szülöink' vétke által jutottunk, 's melly sokkal keservesebb, mint volt a' zsidók' babiloni fogsága.

Miért hagy föl az egyház mai vasárnaptól kezdve Husvétig minden öröménekkel, millyen az Alleluja, a' ‚Téged Isten dicsérünk', ‚Dicsőség Istennek a' magasságban' 'stb.?

Hogy e' napokban büneinket, mellyeknél fogva az ördög' rabságába estünk, sirassuk meg, és igyekezzünk a' jó cselekede-

tek' gyakorlása által az Istenhez és a' mennyei paradicsomba, mellyből minket a' vétek kizár, visszatérni. Azonkivül még azért is, hogy emlékezzünk meg, mikép e' földön mintegy számkivetésben élünk.

Hogy azon nyomor' nagyságát, mellybe a' vétek által estünk, kellőleg fölfoghassuk, 's ez által a' bünösök töredelmességre indittassanak, az egyház a' misekezdetben, az egész emberi-nem' nevében, Dávid' szavaival (Zsolt. 17.) ekképen szól: „Körülvettenek engem a' halál' fájdalmai; a' pokol' kötelei körülfontak engem. Nyomoruságomban az Urat hivtam segitségül, és Istenemhez kiálték: és meghallgatta szavamat az ő szent templomából, és füleibe jutott az ő szentélye előtti kiáltásom. Szeretlek Uram! téged, én erősségem, én kösziklám, erős menedékem, és szabaditóm." Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged Uram! hallgasd meg kegyesen néped' imádságát, hogy a' kik vétkeink miatt igazságosan szenvedünk, neved' dicsőségeért irgalmasan megszabadittassunk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Korinth. irt I. lev. 9, 24. — 10, 5.)*

Atyámfiai! Nem tudjátok-e, hogy azok, kik pályát futnak, noha mindnyájan futnak, mégis csak egy nyeri el a' jutalmat? Ugy fussatok tehát, hogy a' jutalmat elnyerjétek. Mindenki pedig, a' ki a' küzdésben tusakodik, mindenektől megtartóztatja magát; és azok ugyan, hogy hervatag koszorut nyerjenek, mi pedig, hogy örökké hervadhatatlant. Én azért ugy futok, mint a' ki nem bizonytalanért fut; akkép harczolok, mint a' ki nem hiába veri a' levegőt: hanem az én testemet sanyargatom és szolgaság alá vetem, hogy netalán mig másokat tanitok, én magam elvettessem. — Nem akarnálak pedig titeket atyámfiai! tudatlanságban hagyni az iránt, hogy a' mi atyáink mindnyájan ama' felhő alatt voltak, 's mindnyájan a' tengeren átmentek. És Mózes által mindnyájan bemártattak ama' felhőbe, és a' tengerbe. 'S mindnyájan ugyanazon lelki eledelből ettek; 's mindnyájan ugyanazon lelki italt itták (mert amaz őket követett lelki sziklából ivának, melly kösziklа vala Krisztus): de sokan közülök Istennek jótetszését meg nem érdemlék.

Magyarázat és alkalmazás. Annak megmutatására, hogy Ádám első atyánk' engedetlensége óta, (mivel keskeny az ut és szoros a' kapu; Mát. 7, 14.) nagy fáradság- és munkával kell a' mennyek' országába bejutni törekednünk: ma az egyház e' levelet olvastatja, mellyben sz. Pál sürgeti a' keresztényeket a' mennyei korona utáni komoly törekvésre; azok' példájára hivatkozván, kik pályát futnak, 's kik közül mégis csak egy, tudnillik az, a' ki mindnyájokat fölülmulja, nyeri el a' jutalmat. Ezzel sz. Pál azon evangeliomi igazságra czéloz, miszerint sok a' hivatalos, de kevés a' választott; 's buzdit minket, hogy igyekezzünk ez utóbbiak közé számittatni. Tovább a' görög bajvivókra emlékeztet, kik sokáig készültek a' harczra; magukat minden olly ételek- és érzéki élvezetektől megtartóztatván, mellyek által erejek gyengittethetett volna: hogy vitézül vivhassanak, és szert tehessenek a' hervatag koszorura. Ha ezek annyit tettek olly csekély dijért; miért ne kerülhetnök mi mindazt, a' mi bennünket alkalmatlanokká tesz nem egy veszendö dij', hanem a' mennyei dicsöség' hervadhatatlan koronájának elnyerésére? Miért ne igyekeznénk tehát az érzéki gyönyörök' vágyát elnyomni, 's igy legveszedelmesb ellenünket, a' testiséget, a' szellemnek, ezt pedig az Istennek alávetni? Miért ne igyekeznénk az ördög' és angyalai' kisértéseinek és megtámadásainak ellent állni, 's a' világ' hizelkedéseit legyözni? Miért ne fáradoznánk rajta teljes erövel, hogy az imádság, Isten' szeretete, 's más erények' gyakorlata által magunknak az örök élet' koronáját biztositsuk? Mire hogy bennünket még inkább buzditson, az apostol önmagát állitja föl példányul, mint ollyat, ki nem a' bizonytalanba fut, hanem buzgón a' czél felé tart, 's mint olly bajvivót, ki nem a' levegöt, hanem ellenét sujtja, és azt böjtölés, virrasztás, és imádság által a' lélek' hatalma alá vetni törekszik. — Fontold meg keresztény! ha egy sz. Pál, olly szent, és Istennek tetszö apostol, szükségesnek tartá testét sanyargatni, 's egész komolysággal törekedni a' czél felé, nehogy elvettessék: ki kecsegtetheti magát azon reménynyel, hogy huja és tunya élet mellett, és jó cselekedetek nélküli hittel is üdvözülend?

Hogy még világosabban értsék meg a' keresztények, miszerint a' nyert lelki kegyelmek' daczára sem szabad magukat az elvettetést illetöleg egészen biztosakul tartaniok, sz. Pál öket az izraelitákra is emlékezteti, kik Egyiptomból kiköltözvén, szinte sok lelki javakban részesittettek az Isten által: 's mégis elvettettek általa, 's a' pusztában haltak el: minthogy az Istentöl nyert kegyelmeket üdvösségökre nem használták, söt inkább Isten

iránt hűtelenekké lőnek, ellene zúgolódtak, 's a' bálványozás, fajtalanság, dobzódás 'stb. legutálatosabb vétkeinek adák magukat által. Ez, mint sz. Pál alább megjegyzi, nekünk például történt, hogy a' rossz után vágyódva el ne csábittassunk, hanem a' keresztségben nyert kegyelemmel egyező életet éljünk, 's hitünket jó cselekedetekben nyilvánitsuk.

Az izraeliták által a' pusztában elvett jótétemények közé tartozott, hogy szellemi (jelképes) módon, Krisztusban megkereszteltettek, ugy szinte az Ur' vacsorájában is részesültek, és Krisztus' kegyelmeinek forrásából ittak. Mivel a' felhő, melly nappal árnyékával a' hőséget mérsékelte, éjjel pedig az utat világositá, jelképe volt a' keresztség' kegyelmének, melly a' kivánságok' tüzét csillapitja, az emberi lelket megvilágositja; a' tenger pedig a' keresztségi vizet jelképezé, mellyből szintolly sértetlenül lép ki a' keresztény, mint hajdan az izraeliták száraz lábbal a' vörös tengeren átmentek. A' manna az Oltári-szentségnek vala jelképe; a' pusztában nyert viz pedig Krisztus' kegyelemforrásának: mint ezt Jézus Jánosnál (6, 31.) önmaga mondja.

Fohász. Oh Jézusom! segits engem, hogy sz. Pál' példája szerint malasztod által gyámolitva, igyekezzem a' tökéletességet és mennyet, az erények' folytonos gyakorlása által elnyerni.

Evangelium. *(Sz. Lukács* 20, 1—16.*)*

Az időben Jézus az ő tanitványainak a' következő példabeszédet mondta: Hasonló mennyek' országa egy cselédes emberhez, ki korán reggel kiméne, müveseket fogadni szőllőjébe; szerződvén pedig a' müvesekkel, egy tizes pénz napi bérben, elküldé őket szőllőjébe. 'S kimenvén három órakor, láta más henyélőket állni az áruhelyen; és monda nekik: menjetek ti is az én szőllőmbe, 's a' mi igazságos lesz, megadom nektek. És ők kimenének. Ismét pedig kiméne hat, és kilencz óra tájban, és hasonlókép cselekvék. Tizenegy óra tájban pedig kimenvén, és más henyélőket találván, szólitá őket: mit álltok itt egész nap hivalkodva? Felelének neki: mert senki sem fogadott meg minket. Monda nekik: menjetek ki ti is szőllőmbe. Mikor pedig este lőn, mondá a' szőllő' ura a' gondviselőnek: hivd elő a' müveseket, és add meg nekik béröket, elkezdvén az utolsóktól az elsőkig. Előállván tehát, kik tizenegy óra tájban jöt-

tek, kaptak egy-egy tizes pénzt. Elölépvén pedig az elsők is, azt vélték, hogy többet fognak kapni; kapának pedig ők is egy-egy tizes pénzt. 'S elmenvén zugolódának a' cselédes ember ellen, mondván: Ezek az utolsók egy óráig munkálkodtak, és egyenlőkké tetted őket hozzánk, kik a' nap' terhét és hőségét viseltük. Ő pedig felelvén egyiknek közülök, monda: Barátom! nem teszek neked igazságtalanságot. Nem egy tizesben szerződtél-e velem? Vedd el a' mi tied, és menj. Annyit akarok pedig amaz utolsónak is adni, mint neked. Avagy nem szabad-e nekem, a' mit akarok, cselekednem? Talán azért irigykedik szemed, mivel én jó vagyok? Igy lesznek az utolsók elsőkké, 's az elsők utolsókká; mert sokan vannak a' hivatalosak, kevesen pedig a' választottak.

Mi értetik e' hasonlatosságban a' gazda, mi a' szőllőmüvesek és tizes pénz alatt?

A' gazda az Isten, ki különféle idők- és korszakokban, tudnillik Ádám, Noe, Ábrahám, Mózes, és végre Krisztus' és az apostolok' idejében hivta magához az embereket, mint munkásokat: hogy szőllőjében, melly az ő religiója 's egyháza, dolgozzanak; és a' kivánt bért, vagy is a' tizest, azaz: Isten' kegyelmét, 's a' mennyei dicsőséget és boldogságot megérdemeljék.

Miképen és mikor hivja Isten az embereket?

Hivja őket a' lelkismeret' benső szózata, egyházi szónokok és gyóntató atyák, hasznos könyvek és beszélgetések, szerencse és szerencsétlenség, 's az emberi élet' minden eseményei által; és ezt ő valamint a' gyenge fiatal korban, ugy a' virágzó, 's agg korban is teszi: melly életkorok a' munkára való meghivás' különféle órái alatt értethetnek.

Mit tesz, munkálkodni a' szőllőben?

Annyit tesz, mint Isten' tiszteletére, tulajdon és mások' javára munkálkodni, küzdeni és szenvedni, miként ez a' leczkében mondatik. Igyekeznünk kell tudnillik saját lelkünkből és másokból a' vétkeket kiirtani, 's erényeket ültetni helyökbe. Valamint tehát a' szőllőben ásni, kapálni, gyomot irtani, a' fölöslegest, hasztalant és ártalmast elmetszeni, a' földet termékenyitni, a' gyenge vesszőket karókhoz kötve megerősiteni szükség: ugy kell a' sir és pokol felöli elmélkedés, öntudatunk' vizsgálása, vétkeink-, rossz hajlamaink- és ezek' kutforrásainak nyomozása által lelkünk' földét elökésziteni; vagyis az Isten' igéjének elfo-

gadására, 's a' töredelmes érzésekre fogékonynyá tenni. Ki kell tovább a' gonoszság' konkolyát az igaz bünbánat által irtanunk, 's az ujra kihajtó rossz kivánságokat önsanyargatás, leginkább az imádság és böjt által megnyesnünk; lelkünknek az elmélkedés, jó könyvek' olvasása 'stb. által táplálékot kell szereznünk; a' rossz szokások' helyébe ellenkező erényeket ültetnünk, 's ingadozó akaratunkat mintegy az isteni akarathoz kell hozzá kötnünk, hogy állandó maradjon, 'stb.

Mit kell tennünk, ha valamelly vétket, vagy rossz szokást ki akarunk irtani?

Valamint sok időbe és fáradságba kerül, az olly megkeményedett daganatot, melly magát testünkben megfészkelte, szétoszlatni: ugy sok fáradságba kerül valamelly vétek' kiirtása is. Ha tehát ennek tevésére magunkat elhatároztuk, szükséges, hogy: 1) Egész utálattal legyünk a' vétek iránt, 's magunkban a' vétek' kiirtását illetőleg, hő kivánatot gerjeszszünk. 2) Isten' kegyelméért kell esedeznünk, mint melly nélkül semmit sem vihetünk végbe. 3) Igen hasznos, olly épületes könyvet olvasni, melly azon vétket tárgyalja, mellyet el akarunk hagyni. 4) Az Isten' igéjét előadó tanitásokon, sz. beszédeken, és keresztény oktatásokon meg kell jelenni. 5) Ajtatosan gyónni és áldozni, 's különösen e' vétekre vonatkozólag a' gyóntató atyától tanácsot, Istentől pedig segitséget kérni. 6) Olly szentet tisztelni, ki e' földön élvén, ugyanazon vétekben volt; mellytől azonban az Isten' kegyelmével megszabadult: mint például sz. Mária Magdolna, ki nagy bünösből szintolly nagy bünbánóvá lőn. 7) Böjtölni, alamizsnát adni, és más jó cselekedeteket gyakorolni. Különösen hasznos: 8) naponkint megvizsgálni lelkismeretét, és leginkább a' gyakori visszaesések' okát kinyomozni; 's végre 9) minden egyes visszaesés' esetében, a' penitencziát azonnal magának kiszabni.

Hogy ültethetünk lelkünkbe erényeket?

Azon erény iránt, mellyet magunkévá akarunk tenni, igaz szeretetre kell gyuladnunk, 's benső vágyódással kell utána sovárognunk. Istent annak elérhetése végett, az ő kegyelméért kell kérnünk; illy tárgyról irt könyveket olvasnunk; a' keresztény oktatásokra szorgalmasan eljárnunk; ajtatosan gyónnunk és áldoznunk, 's a' gyóntató atya' tanácsát iránta kikérnünk, hogy mi módon szerezhetjük meg ez erényt; és végre azon szentekre gyakrabban emlékeznünk, kik magukat ez erényben különösen kitüntették; és őket kérnünk, hogy Istennél esedezzenek értünk.

Melly emberek hivalkodnak és henyélnek?

Azok, kik az Isten' dicsőségére, saját- és embertársaik' javára mit sem tesznek. A' sok foglalatosság ezt illetőleg nem ment ki bennünket; mert egyetlen, és egyedül szükséges dolgunk, az isteni szolgálat, és lelkünk' üdvössége. Henyék pedig különfélekép lehetünk: 1) ha semmit sem teszünk; 2) ha rosszat teszünk; 3) ha mást teszünk, mint a' mi hivatalunk-, és állásunknál fogva kötelességünk; vagy ha 4) dolgunkat nem Isten' szeretetéből, és jó szándékkal végezzük. E' henyeség kizár minket az örök boldogságból; mint az olly szolga is, ki vagy semmit, vagy ura' akaratja ellen tesz, elesik dijától. Mi mindnyájan Isten' szolgái vagyunk, és nem mondhatjuk, hogy senki sem fofadott föl bennünket; mert az Isten mingyárt, hogy meg születtünk, szőllőjébe, tudnillik egyházába fogadott, az igaz vallásban tanittatott, 's mindenkor szeretetteljesen hivott magához, valahányszor tőle távozni akartunk, vagy el is távoztunk. Ha tehát meghivását nem követjük; ha keresztbe tett kezekkel henyélünk, a' helyett, hogy szőllőjében szorgalmasan dolgoznánk; vagy ha tetteinkben egyedül saját becsültetésünk, önhasznunk, a' gyönyörélvezet 'stb. szolgál czélul, a' helyett, hogy Isten' tiszteletét, saját és mások' lelki üdvét igyekeznénk előmozditani: ugy estve, vagyis az itélet' napján minő dijra számolhatunk? Ha a' cselédes ember azokat is olly szigorun itélte meg, kik senki által sem fogadtattak föl, mi fog még velünk történni?

Miért kapnak az utolsók is annyit, mennyit azok, kik egész nap dolgoztak?

Tanuljuk ebből, hogy Isten az embereket nem a' munkának ideje- 's tartósságához, hanem az erények' gyakorlatában mutatott szorgalom- és buzgalmukhoz képest jutalmazza. Mert megtörténhetik, hogy egynémelly, ki nagyon kis időt töltött az Ur' szolgálatában, messze tulhalad érdemével mást, ki jóllehet sokáig élt, de nem munkálkodott olly buzgón. (Bölcses. 4.)

Mit jelent a' szőllőbe legelőször meghivottak' zugolódása a' munkadij' kiosztásakor?

A' legelőször meghivottak alatt példázatban a' zsidók értetnek. Krisztus ezzel azt akarja jelenteni, hogy ők, kiknek visszatetszett, hogy a' pogányok, kik utoljára hivattak meg, az isteni kegyelmek' kiosztásakor hozzájok hasonlókul tartattak, ezen fön fognak akadni és zugolódni: mi később valóban meg is történt. De ez a' mennyben nem lesz igy; ott nincs helye semmi irigységnek, kajánság- és zugolódásnak. A' helyett, hogy zugolódnának, az Istennek sok ideig szolgált szentek csak csudálkozni fognak az Is-

ten' jóságán, mellyet az a' megtért bünösökkel, és azokkal, kik neki rövid ideig szolgáltak, éreztet; mert ezek is szintazon tizest nyerendik, vagyis a' mennyek' országának ugyanazon örökös birtokában, 's Istennek látása- és élvezetében fognak részesülni: jóllehet a' dicsőség- és más örömökben némi különbség lesz; mivel isteni Megváltónk' bizonyitása szerint, mindenki cselekedetei szerint fog megjutalmaztatni.

A' cselédes embernek a' zugolódó munkásokhoz intézett feleletéből tanuljuk, hogy ne zugolódjunk Istennek felebarátunk iránti kegyes jóvolta ellen, 's azt ne irigyeljük tőlök; mert az irigység rút, söt ördögi vétek, mellyet Isten gyülöl. „Az ördög' irigysége által jöve a' halál a' világba.“ (Bölcses. 2, 24.) Az irigykedők tehát az ördögöt utánozzák (25. v.); csakhogy senkinek sem ártanak vele másnak, mint önmaguknak; mivel irigységök emészti öket. Minden más bünös szenvedély szerez némi gyönyörüséget az embernek (ámbátor azt mindig hosszu bánat követi): csak az irigység nem; mert szüntelen kinozza azokat, kik neki hódolnak. E' fölött az irigység sokszor a' legborzasztóbb gonosztettekre viszi az embert; mint ezt a' testvérgyilkos Kain' példájából látjuk. De ugyan csak rajta látjuk azt is, mint bünteti meg Isten az irigységet. Bár mindkettő óvásul szolgáljon nékünk!

Mikép kell azt érteni, hogy az elsők utolsókká lesznek, 'stb.?

Ez tulajdonkép ismét a' zsidókról értendö; minthogy ugyanis Krisztus' tanitását és meghivását el nem fogadták, utolsók lesznek, vagyis a' minden tartományokból meghivott pogányok, számés érdemre nézve elsök fognak lenni: a' zsidók pedig, kik hivatásuk szerint elsök voltak, idö- és számra nézve utolsók lesznek: mivel ök csak a' világ' végezetekor fognak mindnyájan az egyházba térni. Krisztus ugyan sokat meghivott a' zsidók közül: de kevesen követték öket; azért csak kevesen is lettek megválasztva. — Bár nemondhatnók ezt el a' keresztényekről is, kiket ugyan mindnyájokat meghivott az Isten, 's a' mennyiben rajta áll, akar is üdvöziteni (I. Tim. 2, 4.): de kik közül mégis, fájdalom! igen sokan élnek hivatásukkal ellenkezöleg, Isten' szöllöjében nem dolgoznak, és igy következöleg az örök üdvösséget sem fogják elnyerni.

Buzdulat. Oh irgalom- és kegyelemteljes Isten! ki minket méltatlan szolgáidat érdemünk nélkül és csupa kegyelemböl szöllödbe, vagyis az igaz hitre meghivtál, 's azt munkálni parancsoltad; nyujtsd, kérünk, a' te segedelmedet, hogy soha se henyéljünk, hanem mint hü munkások, szüntelen a' te sz. akaratod'

teljesitésén igyekezzünk. Mit a' mult években elmulasztánk, a' jövőben állhatatos szorgalmunk által akarjuk helyrepótolni, hogy a' bevégzett munka után az igért jutalmat elnyerjük. A' mi urunk Jézus Krisztus által. Amen.

OKTATÁS SEXAGESIMA-VASÁRNAPRA.

E' vasárn ap' nevét már a' mult vasárnapi oktatásban megmagyaráztuk. A' misekezdet a' 45-ik zsoltárból vétetett: „Ébredj föl! Miért alszol Uram? Serkenj föl; 's ne vess el minket örökre! Miért forditod el tőlünk arczodat; megfelejtkezvén nyomoruságunkról? Mert porig alázodott a' mi lelkünk; a' földhöz tapada testünk. Kelj föl Uram! és légy segedelmünkre; és szabadits meg minket a' te neved végett." Dicsőség az Atyának, 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! ki látod, hogy semminémü cselekedeteinkben sem helyezzük bizodalmunkat, engedd meg kegyesen, hogy a' pogányok' tanitójának esedezései által minden viszontagságok ellen megoltalmaztassunk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Korinth. irt II. lev.* 11, 19. — 12, 9.*)*

Atyámfiai! Mivel olly bölcs emberek, mint ti, örömest eltürik az esztelenkedőket. Ugy eltüritek, ha valaki veletek mint szolgákkal bánik, ha valaki vagyonotokat megemészti, ha valaki huz-von benneteket, ha ki fölfuvalkodva megvet, vagy arczul ver titeket. Kisebbségemre megvallom, hogy az illyetén veletek bánásra erőtelen voltam. Mindazonáltal ha ki valamivel kérkedni merészel (mint balgatag szólok), bátorkodom én is kérkedni. Zsidók ők? én is; izraeliták ők? én is; ők Ábrahám' maradékai? én is; ők Krisztusnak tisztviselői (mint balgatag szólok)? én még inkább. Sokkal többet fáradoztam, sulyosabb veréseket szenvedtem, többször voltam fogházba zárva, gyakorta forogtam halálos veszedelemben. A' zsidóktól ötször szenvedtem egy hiján negyven csapást. Háromszor verettettem meg vesszővel; egyszer megköveztettem; háromszor állottam ki hajótörést; éjet és napot a' mély tengerben töltvén. Mennyit

utaztam, mennyi veszedelmeken estem át, folyóvizeken, gyilkosok közt, tulajdon nemzetem' körében, pogányok' közepette, a' városok- és pusztaságokban, a' tengeren és álnok atyafiak miatt! Idejárulnak a' gyakori ellankadás, nyomoruság, álmatlan éjek, éhség, szomjuság, böjtölés, hideg és ruhátlanság. Azokon kivül, mellyek még más részről nyomnak, ugymint: a' naponkint rám támadó sokaság, a' minden gyülekezetek felöli aggódás. Ki nyavalog, a' nélkül, hogy én is ne szenvednék? Ki botránkozik, a' nélkül, hogy égető fájdalmat ne éreznék? Ha már dicsekednem kell, viszontagságaimmal fogok dicsekedni. Az Isten, és urunk Jézus Krisztus' Atyja, ki mind örökké áldott! tudja, hogy nem hazudok. Damaskusban Aretás király' helytartója haddal örizi vala Damaskus' városát, meg akarván engem fogni. De ablakon át kosárban bocsáttattam le a' kőfalon, és ugy menekedtem meg kezeiből. Ámbátor pedig nem hasznos dicsekednem, mégis áttérek a' látásokra, 's az Urtól vett kijelentésekre. Tudok egy embert Krisztusban, ki tizennégy esztendő előtt (testben-e, vagy test nélkül, nem tudom; Isten tudja), egészen a' harmadik égbe ragadtaték föl. És tudom, hogy ezen ember (testben-e, vagy test nélkül, nem tudom; Isten tudja,) a' paradicsomba ragadtaték, és ott titkos igéket hallott, mellyeket nem lehet embernek elbeszélni. Az illyenekben dicsekszem; de magamra nézve nem dicsekszem egyébbel, hanem csak az én gyarlóságommal. De habár dicsekedni akarnék is, nem volnék azért esztelen, mivel igazságot szólnék. Azonban megtartóztatom magamat: hogy valaki rólam magasabban ne gondolkodjék annál, mint a' mit bennem lát, avagy hall tőlem. Hogy pedig a' jelenések' nagy volta fölfuvalkodottá ne tegyen, hegyes ösztön adaték testembe, a' sátánnak angyala: hogy arczon csapdosson emgem, és igy ne büszkélkedhessem. Azért, hogy tudnillik ez eltávoznék tőlem, háromszor kértem az Urat. De azt felelé nekem: Elegendő neked az én kegyelmem; mert az én erőm az erőtlenségben tetszik ki tökéletesen. Örömest dicsekszem azért erőtlenségeimben: hogy lakozzék bennem Krisztus' hatalma.

Miért tétetik a' mai misében említés sz. Pálról, és miért olvastatik ezen levele?

Az egyház ma folytatólag buzdit minket azon munkára, mellyet magunkra kell vállalnunk, ha az örök üdvösséget elnyerni akarjuk. Azért emlékeztet sz. Pál' példájára, ki Isten' kegyelmével annyit tett és szenvedett; hogy ezzel arra birjon, miszerint az isteni kegyelemmel közremunkálva, mi is hasonlót cselekedjünk. Szintezen okból tartatik ma Rómában az ugy nevezett ‚Statio' vagyis isteni-tisztelet sz. Pál' templomában.

Miért beszél magáról sz. Pál olly dicséretes dolgokat?

Ezt ő nem teszi balgatag, és Isten előtt gyülöletes dicsvágyból, hanem Isten' tiszteletére, a' korinthusiak' hasznára, és irántuk viseltető szeretetből, kik magukat némelly ál-apostolok által csalatni, 's megfosztatni hagyák hitöktől: kik velök saját önző czéljaikra visszaéltek, javaikat tölök kicsikarták, és velök a' legdurvábban bántak; mig sz. Pált megvetették, és őt mások előtt is gyalázni törekedtek. Hogy ezt jövőre megakadályozza, 's amaz ál-apostolok által az evangeliom' terjedésének gátul vetett akadályokat elháritsa, kényszeritve látja magát rá sz. Pál, mindazt, a' mit Isten érette, és ő Istenért tett és szenvedett, kinyilatkoztatni. Ezzel ő magának és szavainak kellő tekintélyt akar szerezni, 's a' hamis tanitók' befolyását megsemmisitni.

Miért mondá sz. Pál: ki nyavalog, a' nélkül, hogy én is ne szenvednék?

Ezzel azt akarja mondani: olly sokaknak hitbeli gyengesége, langyossága, kicsinylelküsége annyira érdekel, mintha csak mindezt magam érezném. Ha mások botránkoztatnak hitökben, 's igaz eljárásukban és lelki nyugalmukban háborgattatnak: égek a' rajtok segiteni vágyó buzgalomtól, és igen fájdalmas nekem, őket ekkép szenvedni látnom.

Mi a' test' ösztöne, vagy a' sátánnak angyala, mellyről az apostol mondja, hogy szüntelen arczul veri őtet?

Némelly magyarázók szerint ez alatt a' testiség- és tisztátalan vágyakból eredő kisértetek értendők; mások szerint pedig a' külső szenvedések, nélkülözések és üldöztetések, mellyekkel az apostolnak folyvást küszködnie kellett.

Mi által volt lehetséges sz. Pálnak, mindezeket meggyőzni?

Istennek kegyelme által, melly mint maga megvallja, gyengeségét támogatta.

F o h á s z. Add nekem oh Isten! a' te kegyelmedet, hogy

az érted annyit fáradott és szenvedett szent Pál' példájára, szinte iparkodjam a' jó cselekedetek' gyakorlása által, az örök üdvösséget elnyerni; és hogy semmiben se tulajdon dicsőségemet, hanem mindenben csak a' te tiszteletedet, és felebarátim' javát keressem.

Evangeliom. (*Sz. Luk.* 8, 4—15.)

Az időben, midőn sok nép menne Jézushoz a' városokból, mondá nekik e' hasonlatosságot: Kiméne a' magvető, elvetni magvát; és midőn szórná, némelly ugyan az utra esett, és eltapodtaték, 's az égi madarak megevék azt. És némelly kősziklára esett, és kikelvén elszárada; mert nem vala nedvessége. És némelly a' tövisek közé esett, mellyel együtt fölnevekedvén, a' tövisek elfojták azt. És némelly jó földbe esett, és száz annyi gyümölcsöt hoza. Ezeket mondván, felkiálta: A' kinek fülei vannak a' hallásra, hallja. Kérdik vala pedig őt tanitványai, mondván: Milly értelme van ezen hasonlatosságnak? Kiknek ő felele: Nektek adaték, hogy az Isten' országának titkait megértsétek, egyebeknek pedig csak hasonlatosságokban: hogy látván, ne lássanak, és hallván, ne értsenek. Ez pedig a' hasonlatosságnak az értelme: A' mag az Isten' igéje. A' kiknél utfélre esik, azok, kik hallgatják; azután eljön az ördög, és kiveszi az igét szivökből, hogy hivén, ne üdvözüljenek. A' kiknél pedig a' kősziklára esik, azok, kik midőn hallják, örömmel fogadják az igét; de gyökerök nem lévén, csak ideiglenesen hisznek, és a' kisértet' idején elszakadnak. A' melly tovább a' tövisek közé hull, azokat jelenti, kik hallják ugyan, de a' kiknél, midőn folytatják életöket, azt a' világi gondok, gazdagság, és gyönyörüségek megfojtják, és azért gyümölcsöt nem hoz. Végre a' jó földbe vetett mag alatt azok értetnek, kik a' hallott igét tiszta és jó szivvel megtartják, és gyümölcsöt teremnek a' béketürés által.

Miért hasonlittatik Isten' igéje a' maghoz?

Azért, mivel az Isten' igéjéből akkép erednek a' jó cselekedetek, mint a' jó magból a' jó gyümölcs; és mivel az ember az Isten' igéjének magva nélkül szintolly kevéssé teremheti a' lélek' gyümölcseit (Galat. 5, 22.), mint a' milly kevéssé hozhat

jó gyümölcsöket egy be nem vetett föld. Ez okból mondá szent Ágoston is, hogy az embernek az Isten' igéje olly szükséges, mint maga Krisztus' teste; 's hogy az, ki az Isten' igéjét figyelem nélkül hallgatja, szint olly kárhoztatást érdemel, mint ki vigyázatlanságból Krisztus' testét a' földre ejti.

Miért kiálta Krisztus e' példabeszédnél: a' kinek füle van a' hallásra, hallja?

Azért, hogy e' hasonlatosságban foglalt oktatás' fontosságát és szükséges voltát megmutassa, és hallgatóit a' felölei gondolkodásra ébreszsze. Valóban egész üdvösségünk attól függ, hogy valljon hallgatjuk-e az Isten' igéjét, és engedelmeskedünk-e neki, vagy nem; mert: ‚boldog, ki az Isten' igéjét hallgatja, és azt megőrzi'.

Valljon honnét van a' sok konkoly: holott az Isten' igéjének magva olly sürün hintetik?

Onnan, mert a' mint Krisztus mondja, ezen isteni mag majd az utra, majd a' sziklára, majd ismét tövisek közé hull, és ritkán esik jó földbe; vagyis az Isten' igéjét hallgató emberek, majd ollyanok, mint a' nyilvános és járt ut, mellyen az arra hullott mag eltapodtatik, vagy madarak által emésztetik föl; azaz: illy emberek ezer meg ezer rossz gondolatok által megkeményedett és kiszáradt szivvel birnak; ugy hogy az Isten' igéje épen nem hat rájok, és igy az nekik hiában hirdettetik. Mások ismét hasonlitanak a' sziklához, mellyen a' mag kikel ugyan, de csak hamar ismét elszárad, mivel nincs neki mélyebb földje és nedvessége. Ez azon embereket példázza, kik élénk és heves indulatuak, de a' kiknél hiányzik a' szelidség, és mélyebb, azaz őszinte vágyódás az üdvösség után. Az illy emberek meghallgatják az Isten' igéjét, általa magukat meghatva érzik, 's azonnal jó föltételeket inditanak föl magukban, tesznek is kevés jót: de ha kisértetbe jönnek, azonnal ismét rá hagyják magukat a' bünre vétetni. A' tüskék közé hullott maghoz hasonlit az Isten' igéje, midőn az olly embereknek hirdettetik, kiknek lelkök telve van a' gazdagulás és érzéki gyönyörök iránti gondokkal, mellyek az isteni ige' magvát nem engedik kikelni és gyümölcsözni, hanem azt azonnal elfojtják.

Mit kell tehát cselekednünk, hogy jó és termékeny földdé váljunk?

1) Minden rossz gondolatot, és minden vétkes kivánságokat el kell magunkban nyomnunk. 2) Őszinte 's erős kivánságot kell magunkban fölinditanunk, hogy megtérni, 's a' jóban állhatatosan megmaradni akarunk. 3) Le kell mondanunk minden szer-

fölötti gondoskodásról a' mulandó javak és jelen élet' gyönyörüségei iránt. 4) Istent szivünk' mélyéből kell kérnünk, hogy mindenre segitsen az ő sz. kegyelme által. Szóval, üdvösségünk legyen első és legfőbb gondunk. Ugy Isten is bizonyosan sokszoros jó gyümölcsök' termésére, 's az örök jutalom' elnyerésére fog minket segitni.

Mi szolgál leginkább arra, hogy a' szórakozást szülő gondoktól, főleg az Isten' igéjének hallgatása alatt, a' templomban, megszabaduljunk?

Az iránti erős bizodalom, hogy azalatt, mig templomban vagyunk és Istennek szolgálunk, ő a' mi házunk és vagyonunk fölött őrködik; mint ezt II. Móz. 34, 24. megigérte.

Az Isten' igéjének erejéről.

Az Isten' igéjének ereje többféleképen fejeztetik ki a' sz.-irásban. Jeremiás a' tüzhez hasonlitja, melly ellenállhatatlan erővel tör ki a' legbensőbb rejtekekből, és szintolly hatalmasan terjed: nevezetesen a' szalmát, vagyis a' hamis profétáik' tanitását megemészti; továbbá pörölyhez, melly a' sziklákat is szétzuzza, vagyis meglágyitja a' legkeményebb sziveket is, és fogékonyokká teszi az Isten és jó iránt. (Jerem. 23, 29.) A' zsoltáros világosságnak nevezi, melly megvilágitja az utat, vagyis eloszlatja a' tudatlanság' éjét, 's megmutatja a' földi vándornak, mint kerülheti ki üdvének veszélyeit. (Zsolt. 118, 105.) A' zsidókhoz irt levélben (4, 12.) mondatik: „Az Isten' igéje végrehajtó elevenséggel és hatálylyal bir; behatóbb minden kétélü kardnál; keresztül vág egész az akarat- és elmének, az egybekötő izek- és velőknek oszlásaig: sőt a' gondolatoknak és a' sziv' hajlamainak megitélésére is kiterjed.“ Vagyis az Isten, igéjének birói kardjával, melly a' legtitkosabb gondolatokat is megitélendi, elválaszthatja a' lelket a' szellemtől, a' velőt a' csonttól; vagy a' testet a' lélekkel együtt örök halálra vetheti. Jakab 1, 23. tükörnek neveztetik, mellyben szennyfoltjait és hibáit ki-ki megláthatja. Isaiásként becses harmat, vagy eső, melly megnedvesiti 's termékenyiti a' lelkek' földét. Ez végre azon isteni mag, melly hajó, és kellőleg elkészitett földbe jut, százszoros gyümölcsöt hoz. (Luk. 8, 8.) Igy, mondhatni, egyetlen illy isteni magocska sz. Ágostonban, sz. Antal apátban, tolentini sz. Miklósban 'stb., a' szent életnek legcsudásabb gyümölcseit termé; mivel Ágoston e' szavak által térittetett meg: Tisztességesen éljünk; nem mértékletlenséget és részegséget,

nem ágyas-házakbani bujálkodást és szemtelenséget, nem versengést és irigykedést üzve" (Rom. 13, 13.). Antalt e' szavak: „Ha tökéletes akarsz lenni, eredj, add el, a' mid van, és osztogasd el a' szegényeknek: és kincsed lesz mennyben; és jöjj, kövess engem" (Mát. 19, 21.). Miklóst pedig a' következők: „Ne szeressétek a' világot, sem azokat, a' mik e' világhoz tartoznak" (I. Ján. 2, 15.), indíták a' tökéletes élet' követésére. Azért mondja aranyszáju szent János is, hogy a' sz.-irás néhány rövid szóban a' legmagasabb bölcseséget nyujtja, 's néha egyetlen mondás elegendő belöle, hogy egész éltünk' folytára utravalót adjon.

Millyennek kell lenni az embernek, hogy az Isten' igéjéből haszont meritsen?

Szükség, hogy jó, és kellően elkészitett föld legyen, azaz: birjon igazságot szerető, tanulni vágyó, alázatos, és üdvét őszintén kereső szivvel; hogy az Isten' igéjét mindenkor, nevezetesen a' sz. beszédek- és keresztény tanitásokban, illő előkészület- és figyelemmel hallgassa; és az azokban hallott isteni igazságokat szivében megőrizvén, azokat teljesiteni is törekedjék.

Mit kell a' szent beszéd előtt tenni?

Aranyszáju sz. János Saul- és Dávidróli harmadik beszédében azt kérdi: „Ki az, a' ki drága nedveket tisztátalan edénybe önt, mielőtt azt kiöblitette volna"? Azért a' sz. beszéd előtt tisztitsa meg az ember szivét; legalább a' bánat és töredelmesség által: mert bünös lélekbe nem megy a' bölcseség' szelleme (Bölcs. 1, 4.). Valamint a' bevetendő földet előbb jól megtisztitják és elkészitik: ugy kell szivünknek is előbb megtisztittatnia, 's azon sz. vágyódás' fölinditása által, hogy valami jót tanuljunk, elkészittetnie, mielőtt valamelly sz. beszédet haszonnal hallhatnánk. A' ki csak kiváncsiságból, 's hogy valami ujat halljon, vagy azért megy a' sz. beszédre, hogy a' szónokot megitélje, hogy lásson és láttassék 'stb.: az hasonló a' farizeusokhoz, kik szintilly okból hallgatták Krisztust, de épen azért nem is volt semmi hasznuk az ő sz. beszédeiből. Mindenekelőtt a' Szentlélek ur Istent buzgón kell kérnünk, hogy világositson meg; mivel a' Szentlélek nyitja meg az ember előtt a' keresztény igazságok' értelmét, 's az imádság már maga is termékenyitő harmat a' lélek' földjére. Ezután ki kell minden aggasztó gondot és nyugtalanitó gondolatokat elménkből üzni, nehogy az isteni mag az utra, vagy tövisek közé hulljon, 's ott összetapodtassék, vagy elfojtassék.

Mint kell az embernek magát sz. beszéd alatt viselnie?

Szükség azt vágyódás-, figyelem- és tiszteletteljesen hallgatni; mivel az egyházi szónokok által Isten szól hozzánk; miután Krisztus azt mondja felőlök, hogy: „A' ki titeket hallgat, engem hallgat" (Luk. 10, 16.). Az egyházi szónokok Krisztus' követjei (Mát. 10, 16.). Már ha, mondja aranysz. sz. János*), a' követ, ki királyának parancsait és rendeleteit fölolvassa, olly nagy figyelem-, csend- és tisztelettel hallgattatik, mennyivel nagyobb figyelem-, csend- és tisztelettel szükséges az Isten' követét hallgatni, midön az predikációjában Isten' akaratját hirdeti? . . Őrizkedjél tehát az egyházi szónokokat gáncsolni, vagy megvetni; mivel e' megvetés magára az Istenre háramlik, ki azt mondja: „ki titeket megvet, engem vet meg" (Luk. 10, 16.). Ha valamelly szónok' személye vagy előadása magában véve méltó is a' gáncsolatra: de hivatala, mellyet visel, és Isten' igéje, mellyet hirdet, mindenkor tisztelendő és becsülendő. Isten' igéje mindenkor isteni mag, 's az marad örökké, melly ha jól fogadtatik, drága gyümölcsöt hoz, bárkitől és bármikép hintessék is az ki; mivel a' vetésben nem az a' fő, hogy ki vet, hanem, hogy a' vetés milly földbe történik. Törekedjél csak mindenkor jó föld lenni, ugy a' legrosszabb predikációból is a' legjobb gyümölcsöket fogod nyerni. E' mellett őrizkedjél a' sz. beszédben mondottakat másokra alkalmazni, hanem csak tenmagadra figyelmezz (I. Tim. 4, 16.); különben a' szent beszédből mi hasznod sem lesz. Ha ment vagy a' sz. beszédben megtámadott bünöktől, ugy adj hálát Istennek, és ne vess meg azért másokat, kik azoknak alávetvék; hanem inkább kérjed az Istent, hogy szabaditsa meg őket azoktól, téged pedig jövőre is óvjon meg. Őrizkedjél tovább a' sz. beszéd alatt az alvás-, fecsegés- vagy más csintalanságoktól; mert minden hivalkodó szóért szigoru számadást kell adnod. Gondold meg, hogy a' ki Istentől van, az az Isten' igéjét örömest hallgatja (Ján. 8, 47.). Ha tehát nem hallod örömest és figyelemmel, ugy nem vagy Istentől, 's nem is fogsz Istenhez eljutni.

Mit kell tennünk a' sz. beszéd után?

Iparkodnunk kell a' hallott jót teljesiteni; mert Isten előtt nem azok igazulnak, kik csak hallgatják a' törvényt, hanem a' kik azt teljesitik is (Rom. 2, 13.). A' kik csak hallgatják az Isten' igéjét, de tetteiket szerinte nem intézik, azok hasonlók az emberhez, ki megtekinti a' tükörben arczát, de ,a' mint belené-

*) Hom. 14. in Gen.

zett, tüstént odább megy, és felejti, mikép nézett ki' (Jak. 1, 22—24.). Valamint tehát haszontalan a' tükörbe nézés, ha a' magán észrevett foltokat és szennyet le nem törli az ember; szintugy haszontalan a' sz. beszédek' hallgatása is, ha az ember magát általuk hibáinak letevésére indittatni nem hagyja. Söt ez által az ember Isten elött még visszatetszöbb és büntetésre méltóbb lesz; mivel a' szolga, ki tudja urának akaratját 's azt még sem teljesiti, sok ütésekkel fog büntettetni (Luk. 12, 47.). Jobb volna tehát, mint sz. Péter mondja (II. Péter 2, 21.), ha a' jámborság' utját meg sem ismerte volna, mint annak megismerése után, ujolag eltérni tőle. De hogy a' szent beszédben hallott jót gyakorolhassuk is, szükséges azt mindenek elött emlékezetünkben megtartani, róla gondosan elmélkedni, 's magunkat rá gyakran emlékeztetni. Azért Krisztus nem azokat mondja boldogoknák, a' kik hallgatják Isten' igéjét, hanem a' kik azt megtartják (Luk. 11, 28.). Mit sem használ az olly étel, mellyet a' gyomor azonnal kivet, hanem csak ugy táplál, ha megmarad a' gyomorban és ott kellőleg megemésztetik. Nem hozhat a' mag gyümölcsöt, ha csak jó földdel nem fedetik be, ha nem éri 's melegiti meg a' nap, ha eső és harmat nem nedvesiti, 's egyébkint is nem ápoltatik. Ugy az Isten' igéjét is Máriaként (Luk. 2, 51.) meg kell a' szivben őrizni, a' felőlei szorgalmas elmélkedés által azt mintegy megemészteni, imádságokkal öntözni, teljesitésének buzgó kivánata által melegitni: csak ha ezt megteszszük, fog az százszoros gyümölcsöt hozni. Gondoljuk azért meg gyakrabban (ne csak az nap, hanem az egész héten át), mit hallottunk a' sz. beszédben, 's valljon azt eddig mint teljesitettük: egyszersmind pedig azt is vizsgáljuk meg, mint akarjuk és birjuk azokat jövöben teljesiteni. Szóljunk róla másokkal is: mi által sok haszontalan, veszedelmes és illetlen beszédnek elejét vehetjük, és sok jót eszközölhetünk. Mondassunk el mások által a' predikáczióból valamit, 's mondjunk el mi is belőle holmit; és beszélgessünk velök arról, mi a' sz. beszédben mondatott. Különösen a' szülők- és házigazdáknak kellene ezt gyermekeik- és alárendeltjeikkel tenni. Valamint sokan, mondja aranysz. sz. János, ha valamelly kertből jönnek, egy rózsát, kis ibolyát, vagy akármilly más virágot hoznak haza magukkal, vagy mint mások gyümölcsöseikből gyümölcscsel rakott ágakat visznek haza, mig ismét mások a' dus lakomákból övéiknek némi ételmaradványokat hoznak: ugy kell neked is, ha a' templomból megtérsz, feleségednek, gyermekeidnek, vagy cselédeidnek valamelly intést hozni magaddal. Az illy rózsák nem hervadnak, az illy gyümölcsök nem rothadnak el, az

illy étkek el nem romlanak, 's azok neked és tieidnek nemcsak egy rövid mulandó örömet, hanem maradandó hasznot fognak szerezni az által, hogy sok bünöktől fognak titeket visszatartóztatni. — Továbbá, gyakran kell Istent azon kegyelemért kérni, hogy a' hallott jó tanitásokat megtartsuk, 'stb. Oh ha mind igy cselekednének, kik a' sz. beszédekre eljárnak, milly nagy hasznot vonnának azokból, 's mennyivel jobb lábon állna köztünk a' kereszténység!

B u z d u l a t. Istenem! oh mint szégyenlem, hogy isteni igédnek magva, mellyet mindenkor olly gazdagon hintettél szivembe, mindeddig olly kevés gyümölcsöt hozott! Oh könyörülj rajtam, és változtasd meg szivemet, hogy jó földdé váljék, mellyben a' te sz. igéd gyökeret verhessen, akadály nélkül virulhasson és növekedhessék, és megteremje végre az üdvösség' gyümölcseit, a' mellyeket tőlem vársz. Amen.

OKTATÁS QUINQUAGESIMA-VASÁRNAPRA.

Ez elnevezés' eredete már fönebb a' Septuagesima-vasárnapon adott oktatásban elmondatott. A' m i s e k e z d e t egy szorongatott, de Istenben bizó ember' fohásza a' 30-ik zsoltárból: „Légy nekem oh Uram! oltalmazó Istenem és menedékem, hogy megtarts engem. Mert te vagy az én kőszirtem és menedék-várom; a' te nevedért vezérelj és igazgass engem. Benned biztam Uram! ne szégyenüljek meg örökké: igazságod szerint szabadits meg engem!“ Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged Ur Isten! hallgasd meg kegyesen könyörgésünket; és a' bün' kötelékeitől megszabaditván, őrizz meg minket valamennyi viszontagságtól. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz Pálnak Korinth. irt I. lev.* 13, 1—13.*)*

Atyámfiai! ha bár emberek, avagy angyalok' nyelvén szólnék is, de ha szeretetem nincs, ollyanná lettem, mint a' pengő ércz, vagy a' zengő czimbalom. És ha jövendőmondás' ajándékával bir-

nék, és minden titkokat belátnék, és minden tudományom volna is; söt ha ollyan erős hitem volna, millyen a' hegyek' áttételére is elegendő: de ha szeretetem nincs, semmi sem vagyok. És ha elosztanám is a' szegények' táplálására minden vagyonomat; söt ha testemet tüzre adnám is, ugy hogy elégjek: hogyha szeretet nincs bennem, semmit sem használ nekem. A' szeretet hosszutürő, kegyes; a' szeretet nem irigykedik, nem cselekszik gonoszul, föl nem fuvalkodik. Nem viseli magát illetlenül, nem vadászsza tulajdon hasznát, nem gerjed haragra, nem forgat elméjében gonoszságot. Nem örül a' hamisságnak, örvendez pedig az igazságon; mindent elfedez, mindent hisz, mindent remél, mindent elszenved. A' szeretet soha meg nem szünik; akár a' jövendöléseknek végök szakadjon, akár az idegen nyelven való szólás elmuljék, akár a' tanitásból szerzett ismeretek elenyészszenek. Mert most csak részszerint van bennünk az ismeret, és részszerint a' jövendőmondás. De miután eljövend a' teljes tökéletesség, akkor eltörültetik a' mi részszerint van. Mig gyermek valék, ugy szólék, mint gyermek, ugy érték, mint gyermek, ugy gondolkodám, mint gyermek; miután pedig férfikorra jutottam, elhagyám a' gyermekkorhoz illő dolgokat. Most csak tükör és homályos beszéd által látunk; de akkor szinről szinre. Most részszerint van bennem az ismeret; akkor pedig olly tisztá k lesznek ismereteim, mint minők a' rólam valók. Azonban e' mostani állapotunkban megmarad e' három: a' hit, remény és szeretet; de ezek közt legjelesebb a' szeretet.

M a g y a r á z a t. E' leczkében sz. Pál minket a' szeretet' szüksége, jelessége és minősége felöl oktat. Mondja t. i., hogy minden természetes és természet fölötti adomány, minden jótett, söt maguk az erények (a' hit' erénye 'stb.) sem segitik az embert üdvösségének elnyerésére, ha nincsenek szeretettel párositva és lelkesitve: mert Isten elött cselekedeteinket egyedül a' szeretet teheti kedvesekké. Ha tehát mégolly sok jót tesz is az ember, ha mégolly böven adakozik is, imádkozik, böjtöl és dolgozik: de ha mindezt nem Isten és felebarátja iránti szeretetből teszi, nem remélhet jutalmat az égből. Tovább a' szeretet még mások' gyöngéit 's bántalmait is békével türi; nem irigye azoknak, kik nagyobb, sem nem veti meg azokat, kik csekélyebb te-

hetségekkel birnak nálánál; nem dicsvágyó, nem önző, a' baleset- és sérelmek miatt el nem keseredik, 'stb. A' szeretet még az örökkévalóságban is tart, jóllehet ott a' különös szellemi tehetségek, ugymint a' jövendölések 'stb. megszünnek: mert a' jövő nem lesz már elrejtve; ugy a' különféle nyelvek: mert mindnyájan kölcsönös szemlélet által ismerendik és értendik egymást; maga az isteni dolgoknak e' földön olly fárasztó 's tökéletlen tudománya is: mivel ott világosan és fáradság nélkül fogjuk látni a' teljes igazságot. Itt a' hit, remény és szeretet tesz minket igazultakká és szentekké: ott egyedül a' szeretet fog boldogitni; mivel a' hit szemléletté, a' remény birássá válandik. A' szeretet tehát a' legnagyobb, mert örök. A' hit szent Ágoston szerint, az Isten' házának alapját veti meg, a' remény fölemeli az épületet, a' szeretet bevégzi. E' három erény képezi bennünk az uj embert. A' hit megvilágositja, meghóditja az értelmet; a' remény megerősit minket, és elszakasztja szivünket a' földi javaktól; a' szeretet pedig azt megtisztitja, és Istennel füzi össze. Törekedjél azért oh keresztény lélek! birni e' három erényt, de főkép a' szeretetet.

F o h á s z. Oh szeretet' Istene! öntsd szivembe a' tiszta szeretet' lelkét, hogy sz. Pál' tanitása szerint mindenkor a' kegyelem' állapotjában lenni törekedjem, 's ez által minden cselekedetem elötted kedves, nekem pedig érdemet szerző legyen. Amen.

Evangeliom. *(Sz. Luk.* 18, 31—43.*)*

Az időben, maga mellé vévén Jézus a' tizenkettőt, monda nekik: Ime fölmegyünk Jerusalembe, és beteljesednek mindenek, a' mik megirattak a' profétáktól az ember' fiáról. Mert a' pogányok' kezébe adatik, és megcsufoltatik, és gyalázattal illettetik és megpökdöstetik. És miután megostorozták, megölik őtet; de harmad napon feltámad. Ők azonban semmit sem értének ezekből, 's e' beszéd elrejtett titok vala előttök; és meg nem értették, a' mik mondattak. Lőn pedig, mikor Jérikóhoz közelitene, egy vak üle az utfélen, koldulván. Ez hallván az ott elmenő sereget, kérdé: mi volna az? Mondák pedig neki: hogy a' názárethi Jézus menne által. Ekkor kiálta, mondván: Jézus, Dávidnak fia! könyörülj rajtam. És az elölmenők dorgálák őt, hogy hallgatna; de ő annál inkább kiálta: Dávidnak fia! könyörülj

rajtam. Megállván tehát Jézus, magához vezetteté őt, és midőn már közel volna, kérdezé őtet, Mondván: mit akarsz, hogy cselekedjem neked? Amaz pedig felelé: Uram! hogy lássak. És mondá neki Jézus: Láss; a' te hited megszabaditott téged. És mingyárt látott, és követé őtet, dicsőitvén Istent; az egész nép pedig, melly e' történetnek szemtanuja volt, dicséretet ada Istennek.

Miért jövendölte meg Krisztus kinszenvedését tanitványainak olly gyakran?

1) Hogy megmutassa, milly bensőkép vágyódik érettünk szenvedni; mert a' mit igen kiván az ember, örömest beszél arról. 2) Hogy tanitványai, midőn látandják, mint bánnak vele gonosztévőként, és mint kinozzák, semmi rosszat se gondoljanak róla, 's magukat megcsalatottaknak ne higyjék, hanem inkább, megemlékezvén róla, hogy ő határozottan megjövendölé nekik az ő kinszenvedését és halálát: ez által hitök benne, mint a' mindentudó Isten' fiában méginkább szilárduljon.

Tehát épen semmit sem értettek a' tanitványok abból, mit nekik Krisztus szenvedése felől jövendölt?

Azt ugyan értették bizonyosan, hogy szenvedni fog; miután ettől sz. Péter még vissza is akará őtet tartóztatni (Mát. 16, 22.): de szavait a' Messiás' országa felől táplált reményeikkel, 's a' Megváltó' hatalma felöli vélekedésökkel semmiképen sem tudták összeegyeztetni. Azt sem foghatták meg, mi okból és mi czélra fogna szenvedni, és mi módon fogna föltámadni. Mindezeket a' Szentléleknek kellett később, midőn már megtörténtek, megfoghatóvá tenni előttök (Ján. 14, 26.). Olly igen szükséges nekünk a' Szentlélek' fölvilágositó malasztja, hogy nélküle a' mégolly világosan előadott vallási igazságok is megfoghatlanok maradnak előttünk.

Miért nevezi magát Krisztus itt, és több más helyen ‚ember' fiának?

Ezzel a' zsidók' szólásmódja szerint azt akará kijelenteni, hogy ő valóban ember, és Ádám' utódja. Tovább arra is akart tanitani minket, hogy alázatosak legyünk, és ne vágyódjunk magas czimek és nevezetek után.

Miért nevezi a' vak, Krisztust ‚Dávid' fiának'?

Hogy kijelentse, mikép őt Messiásnak tartja, ki Dávid' nemzetségéből igértetett meg a' zsidóknak, hogy őket és minden benne hivőt megváltson. (Zsolt. 131, 11.)

Miért kérdezé Krisztus a' vakot: ‚Mit akarsz, hogy cselekedjem neked'?

Ezt ő nem azért tette, mintha nem tudta volna, hogy a' vak mit kiván; hanem: 1) Hogy az annál jobban bebizonyithassa hitét, és az iránti reménységét, hogy az Üdvözitő által szemeinek világát valóban visszanyerendi. 2) Hogy kijelentse, milly hőn vágyódik utána, miszerint velünk jót tehessen; és hogy milly kedves előtte, ha nyiltan és bizodalmasan előterjesztjük neki szükségeinket.

Tanuljuk meg ezen vaktól, ki magát buzgó és kitartó könyörgésében az általmenők által megzavartatni nem engedte, mint kelljen a' kezdett jóban, az ettől visszatartani törekvő emberi tekintély' megvetésével is előrehaladnunk, 's magunkat sem a' rossz példák, sem a' megvetés, vagy a' világ' fiainak gúnyai által megzavartatni nem engednünk. Továbbá tanuljuk meg tőle, hogy az Istenhez forró hálával és változatlan hűséggel kell ragaszkodnunk, ha egyszer már fölnyitotta lelki szemeinket, és a' szellemi vakságtól, melly a' testinél sokkal veszedelmesebb és szomorubb, megszabaditott. Nem is kérhetjük őt e' végre eléggé; nem levén nagyobb szerencsétlenség, mint Istent, önmagunkat, és azt, a' mi üdvünkre válik, vagy pedig abban gátol, nem látni, vagy nem ismerni. 'S épen ebben áll a' szellemi vakság; mellytől annakokáért igyekeznünk kell magunkat, az istenige' megismerésének őszinte kivánása, kitartó imádság, és az igazság' keresésében részünkről is tanusitott buzgalom által megszabaditni; épen ugy, mint ama' vak is, kiről az evangeliom emlékezik, bensőleg vágyódott a' gyógyulás után, azért Jézust állhatatosan kérte, 's őt a' nép közt fölkereste. Szintilly buzgósággal kell, nekünk is, ha bünben vagyunk, a' valódi megtérés után vágyódnunk, és Istent azért kérnünk; 's fölkelnünk, hogy hozzá juthassunk, és tőle büneink' bocsánatát megnyerjük.

Miért olvastatik ezen evangeliom a' mai vasárnap?

A' kath. anyaszentegyház Krisztus' fájdalmas kinszenvedése- és halálára akar általa emlékeztetni, hogy ekkép minket a' három nap mulva beálló nagyböjtre előkészitsen, mellyben az igaz töredelmesség által kell Krisztus' szenvedésében részt vennünk. Azonban e' részben a' keresztények közül számosan, sokkal kevésbbé tanulékonyok, mint Krisztus' tanitványai voltak, és nagyobb vakok az evangeliomi világtalannál; miután semmit sem akarnak abból érteni, mi nekik a' templomban Krisztus' kinszenvedése felől mondatik; annál kevesbbé akarván testöket érette

sanyargatni. Hanem inkább e' napokat, régi pogány szokás szerint, mindenféle kicsapongásokban, dobzódás- és fajtalanságban töltik,'s a' testi gyönyörökbe elmerülve fetrengenek; ezzel Krisztus urunkat ujolag kicsufolván, megostorozván és keresztre feszitvén; arra nem is gondolva, hogy ezen és egyéb büneikért penitencziát tartsanak. 'S valljon keresztények ezek? . . . . Ah! pogányoknak kellene őket nevezni, miután ugyis egészen a' pogányok' módjára élnek.

Buzdulat. Oh Jézus! ki olly hőn vágyódtál jóllétünkért szenvedni: add, hogy irántad való szeretetből a' kéjeket utáljuk, kedveljük ellenben a' test' sanyargatását és fölfeszitését: hogy igy a' lelki vakságtól megszabadittatni, téged mindegyre jobban ismerni, forróbban szeretni, 's végre örökre birni legyünk méltók.

OKTATÁS HAMVAZÓ-SZERDÁRA.

Miért neveztetik igy e' nap?

Mert a' kath. anyaszentegyház e' napon a' hamut megáldja, 's a' hivők' homlokát azzal meghinti.

Mi végre szenteltetik meg a' hamu?

Hogy Isten' áldása szálljon rá, és mindazokra, kik vele magukat alázatosan meghintetik, különösen azért, hogy: 1) testöknek egészséget, lelköknek pedig oltalmat nyerjenek. 2) Hogy bünbánó 's töredelmes lelket, minden büneik' bocsánatát, és 3) mindazt elnyerjék Istentől, a' miért igazságosan esdenek: különösen a' valódi bünbánat' kegyelmét,'s a' bünbánóknak igért jutalmat.

Mint kell a' szentelt hamut fogadni?

1) Azon kéréssel, hogy az Isten engedje rajtunk teljesülni mindazon czélokat, mellyekért a' hamu megszenteltetik. 2) Alázattal megemlékezvén 's bevallván Isten előtt, hogy ‚por és hamu' vagyunk, és büneink miatt ismét ‚porrá 's hamuvá kell lennünk'; mit hamvazáskor a' pap is elmond fölöttünk: hogy alázatosságot csepegtessen belénk, 's a' bünbánat' legerősb indokára emlékeztessen.

Miért kell magunkat meghamvaztatnunk?

Hogy kijelentsük Isten és emberek előtt, miszerint nem szégyeneljük bünös voltunkat nyilván megvallani, valódi bünbá-

natot mutatni, 's elismerni egy jobb élet' megkezdésének szükségét; de főképen azért, hogy az uj élethez kegyelmet nyerjünk Istentől.

Kedves-e Isten előtt, ha magunkat a' mondott okokból behamvaztatjuk?

Igenis; mivel az Isten maga parancsolta, hogy az izraeliták, bánatuk' jeléül hamuval hintsék be magukat [1]). Igy tön Dávid is, ki még kenyerét is hamuval hinté meg [2]); igy a' ninivebeliek [3]), Judith [4]), Mardokheus [5]), és Jób [6]) 'stb.

Miért takartatnak el némelly helyeken mától fogva nagy-böjt' végeig az oltárok kék lepellel?

A' böjt Krisztus' kinszenvedése miatti gyászidő, mellyben gyakran kell eme' kinszenvedés fölött elmélkednünk, 's magunkat ez által bünbánatra buzditnunk. E' végből hajdan mindenütt, egész nagy-böjtön át, a' bánat' szinét viselő (azaz: kék) fátyollal borittattak le az oltárok' ékei, 's az oltárokon Krisztus' kinszenvedését ábrázoló kép függött: hogy mingyárt egyházba lépésökkor tudtúl adassék az embereknek, hogy milly időszakban élnek. Ezt egyedül Fekete-vasárnap tenni, csak a' tizennyolczadik században kezdték. Most már ekkor sem teszik mindenütt; a' feszületek mindazáltal e' napokon minden egyházban fátyollal vonatnak be. Hasonló okból a' pap is kékbe öltözik. Az egyház ezen időben minden nyilvános mulatságot, tánczot, ünnepélyes menyegzőt 'stb. tilalmaz.

Az egyház, hogy bünbánati buzgalmát nyilvánitsa, mellyel a' hamvat fogadja, és könyörületre birja az Istent, misekezdetül a' következő szavakat használja: „Mindeneken könyörülsz oh Isten! és nem gyülölsz semmit teremtményeid közül; elnézed az emberek' büneit a' bünbánat' tekintetéből, és kiméled őket: mivel te urunk és Istenünk vagy.“ (Bölcs. 11, 24. 25.) Könyörülj rajtam Isten! könyörülj rajtam; mert benned bizik lelkem. (Zsolt. 56.) Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! nyujtsd hiveidnek malasztodat, hogy a' fiszteletreméltó nagy-böjti ünnepet kellő jámborsággal kezdhessék, és zavaratlan áhitattal tölthessék. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

---

[1]) Jerem. 25, 34. [2]) Zsolt. 101, 10. [3]) Jón. 3. [4]) Jud. 9. [5]) Eszther. 4. [6]) Jób. 42, 6.

Leczke. *(Joel profét. 2, 12—19.)*

Azt mondja az Ur: térjetek meg hozzám teljes szivetekből, böjtöléssel, sirással és kesergéssel. Szaggassátok meg sziveteket, nem pedig (csak) ruháitokat, és térjetek az Urhoz, a' ti Istenetekhez; mert ő kegyes és irgalmas, béketürő és nagy kegyelmességü, 's az ő jósága fölülhaladja a' bünös' gonoszságát. Ki tudja, talán még visszahuzza fenyegetését, és megbocsátván, a' bőség' áldását hagyja maga után: hogy bemutathassátok az Urnak, a' ti Isteneteknek az eledeli 's itali áldozatokat? Kürtöljetek böjtöt, hirdessetek gyülést. Gyüjtsétek egybe a' népet, tartsatok szent gyülekezetet, hivjátok össze a' véneket, vegyétek mellétek a' kisdedeket és csecsemőket; menjen ki a' vőlegény szobájából, 's a' menyasszony ágyas hajlékából. A' tornácz és oltár közt sirjanak a' papok, az Ur' szolgái, 's mondják: Bocsáss meg Uram! bocsáss meg a' te népednek; és ne add örökségedet a' gyalázatra, hogy uralkodjanak rajtok a' pogányok; hogy ne gunyolódhassanak a' népek, mondván: Hol van az ő Istenök? Forrón szereté az Ur az ő földjét, és megkegyelmez az ő népének. Felelvén tehát az Ur, ezt mondja népének: Ime én adok nektek gabonát, bort és olajat, 's bővölködni fogtok azokkal; nem adlak többé titeket a' pogányoknak gyalázat' tárgyául. Ezt mondja az Ur, a' Mindenható.

M a g y a r á z a t. Joel azt kivánja a' zsidóktól, hogy büneik fölötti bánatuk' jeléül, ne csak ruháikat, hanem sziveiket is szaggassák meg; azaz: necsak külső, hanem benső bánatot is tanusitsanak, megváltoztatván rossz hajlamaikat 'stb.; gyüljön az egész nép össze, közös bünbánati cselekedetekre, 's a' papok esedezzenek az Urhoz irgalomért: ugy övéin könyörülni, 's a' kiállott bajokért áldásteli időt fog küldeni Isten. Ez igéket ma olvastatja az egyház, hogy mingyárt a' böjt' kezdetén tudtul adja, milly bünbánatot kiván tőlünk. Oh keresztény! vedd szivedre e' tanitást, és bünbánatodat ne csupán az ételektől, hanem minden vétkes érzelemtől való tartózkodással, és jó tettekkel is nyilvánitsad.

Evangeliom. *(Sz. Mát. 6, 16—21.)*

Az időben, mondá Jézus az ő tanitványinak: Mikor

böjtöltök, ne legyetek szomoruak, mint a' képmutatók: kik meghervasztják arczukat, hogy az emberektől böjtölőknek láttassanak. Bizony mondom nektek, hogy elvették jutalmukat. Te pedig midőn böjtölsz, kend meg fejedet, és arczodat mosd meg: hogy ne láttassál az emberektől böjtölőnek, hanem Atyádtól, ki a' rejtekben van; és Atyád, ki a' rejtekben is lát, megfizet te néked. Ne gyüjtsetek magatoknak kincseket a' földön, hol azokat a' rozsda és a' moly megemészti, 's hol a' tolvajok kiássák és ellopják: hanem gyüjtsetek magatoknak kincseket az égben, hol azokat sem a' rozsda, sem a' moly meg nem emészti, 's hol a' tolvajok ki nem ássák, sem el nem lopják. Mert a' hol kincsed van, szived is ott van.

M a g y a r á z a t. Jézus inti tanitványait, hogy ne böjtöljenek szineskedésből, vagy hogy az emberektől láttassanak és dicsértessenek; mivel olly böjtért, melly nem alázatosság- és je akaratból származik, semmi jutalmat sem fognak a' mennyei Atyától nyerni. Inti egyszersmind öket, hogy ne szeressék fölöttébb a' földieket: mert ezek az ember' minden vágyát, gondolatát és tetteit egészen elvonják az égiektől; holott tulajdonképen egyedül csak ezek érdemlik meg igazán fáradságunkat és gondoskodásunkat, minthogy ezeket sem a' moly meg nem emésztheti, sem a' tolvajok ki nem áshatják, és el nem orozhatják.

Oktatás a' negyvennapi böjtröl.

Honnan ered a' negyvennapi böjt?

A' negyennapi böjt kétségkivül Krisztus' példájából ered, ki mielött megváltói hivatalát megkezdené, a' pusztában negyven napig böjtölt.

Miért tartjuk meg mi a' böjtöt, 's miért épen a' Husvét előtti negyven napon?

1) Hogy Krisztus' példáját kövessük. 2) Hogy Krisztus' böjtölése- és kinszenvedésében részt vegyünk, 's testünknek ezen önkénytes sanyargatása által, sz. Pál' példája szerint (Kol. 1, 24.), testünkön egészitsük azt ki, mi Krisztus' szenvedéseiből hiányzik. Ezt azonban nem ugy kell érteni, mintha Krisztus nem szenvedett volna eleget megváltásunk végett, 's ennél fogva ehhez még a' mi szenvedésünk is szükségeltetnék: mivel a' Krisztus által kiöntött vér, világok' megváltására is elegendö

volna. E' hely tehát inkább ezt jelenti: az Ur' szenvedése világ' végezetéig tart; mert valamint szenteiben önmaga tiszteltetik és szerettetik, a' szegényekben tápláltatik és ruháztatik: ugy ő az a' ki az inséget türi mindenkiben az igazság miatt, és szenved mindenkiben 'stb.; vagyis más szavakkal: Krisztus, ki már a' maga testében szenvedett, tagjaiban tovább is szenved, egész a' világ' végéig: mivel a' tagoknak szenvedésökben is hasonlitaniok kell a' főhöz, ha egykor hozzá dicsőségben is hasonlók akarnak lenni. Krisztus urunknak ezen, hiveiben hátralevő szenvedéséből már mi is magunkra vehetünk egy részt a' böjt által, 's igy nem csak magunknak használhatunk, hanem az egész anyaszentegyháznak: nem csupán azért, mivel más keresztény társainknak épülésére szolgálunk, hanem azért is, mivel Krisztus' titokteljes testében, vagy az egyházban, egyik tag' érdeme 's erénye másoknak is használ. 3) Hogy testünket a' léleknek alája vessük, gonosz ingereit csillapitsuk, tiszta és szüz életet éljünk; 's igy magunkat 4) a' sz. Husvétra, az isteni bárány' vételére előkészitsük; valamint a' zsidók is testök' sanyargatása által (nem lévén nekik szabad mást, mint kovásztalan kenyeret, és keserü, vad füveket enni,) készitték elő magukat husvéti bárányuk' vételére: holott ez csak előképe volt a' mienknek. 5) Végre, hogy büneinkért némi elégtételt nyujtsunk Istennek, mi legalkalmasabban történhetik Husvét előtt: ez idő főleg Krisztus' keserü kinszenvedése fölötti elmélkedésre levén szentelve.

Ugy böjtöltek-e hajdan is, mint napjainkban?

Igenis, csakhogy még szigorubban; mert: 1) nem csak a' hustól tartóztatták meg magukat, mint jelenleg, hanem mindentől, a' mi husból ered, ugymint a' tojás-, vaj-, és sajttól 'stb.; sőt még a' bor- és haltól is: jóllehet ez nem volt átalános egyházi törvény. 2) Egész nap böjtöltek, 's csak este vecsernye után, vagy éjjel ettek. Innen van, hogy napjainkban eme' régi szokás' emlékezetére böjtben a' vecsernye délelőtt tartatik; mivel az egyház, mint kegyes anya, most már megengedi az estebédet délire változtatni, és este is némi keveset magunkhoz venni: nehogy igen elgyengüljön a' test, és a' munkára tehetetlenné váljék. Milly nagyon megszégyenittetnek e' régi szokás által sokan a' mai keresztények közül, kiknek még a' mostani böjtölés-mód is fölöttébb terhes. De miféle keresztények ezek, kérdi sz. Ambrus: kik hizlalják testöket, mig Krisztus éhséget szenved? Az, ki nem vétkezett, böjtöl a' mi büneinkért: és mi nem akarunk tulajdon, számos és sulyos büneinkért böjtölni!

Miként tölthetni haszonnal a' bőjtöt?

Minthogy sz. Leo pápa' tanitása szerint a' bőjt' lényege nem az ételtöli, hanem inkább a' büntöli megtartóztatásban áll, és hasztalan tagadtatik meg a' testtől a' táplálék, ha csak egyszersmind a' lélek is vissza nem tartatik a' büntöl: iparkodnunk kell bőjtön át nem csak az étel- és italban tartani mértéket, hanem minden illetlen kedvtöltésekkel és vétkekkel is fölhagyni; 's valamint a' bőjtölés által lankasztjuk a' testet, szintolly mértékben iparkodjunk erősiteni a' lelket: mit az ideigleni dolgokról való szorgoskodással fölhagyás, gyakoribb imádság, és Krisztus' kinszenvedése felöli részvétteljes elmélkedés, a' szentségek' gyakoribb vétele, a' sz. misének naponkinti hallgatása, istenes könyvek' olvasása, és más jó tettek' gyakorlása, nevezetesen az alamizsna által eszközölhetünk; mivel a' sz. atyák szerint, ha bőjtünkből hasznot akarunk vonni, azt, a' mit a' testtől elvonunk, a' szegényeknek kell adnunk! „Az adakozás nélküli bőjt, irja sz. Leo, nem a' lélek' tisztitása, hanem a' test' kinzása; és a' ki akképen vonja meg magától az étket, hogy mellette a' jótevőségtől is tartózkodik: annak ezt inkább zsugoriság, mint önmegtartóztatás gyanánt kell betudni."

Milly szándékkal hell bőjtölni?

1) Azon szándékkal, hogy ebben Krisztust kövessük, és szenvedésében részt vegyünk. 2) Hogy a' ker. katholika egyház, mint Krisztus' jegyese és a' mi anyánk iránt engedelmességet tanusitsunk. 3) Hogy testünket ezen önkénytes sanyargatás által szent, élő, és Istennek tetsző áldozatul bemutassuk. 4) Hogy elkövetett büneinkért eleget tegyünk. 5) Hogy malasztot nyerjünk Istentől e' vagy ama' bünnek kerülésére, 's e' vagy amaz erénynek sajátunkká tevésére. E' szándék naponkint megujitandó a' következő könyörgés által:

Könyörgés.

Uram Jézus Krisztus! a' te bőjtöd- és kinszenvedéseddel egyesitett bőjtömet fölajánlom, az egyház iránti engedelmességből, a' te dicsőségedre, 's hálaadásul a' töled vett sok jótéteményekért, továbbá elégtételül minden, részint saját, részint idegen büneimért, a' kegyelembeni megmaradásom végett, ezen N. bün' elkerülése-, és ezen N. erény' gyakorlásáért *(itt neveztessék meg a' távoztatni szándékozott bün, és gyakoroltatni kivánt erény).* Amen.

Hamvazó-szerda utáni csütörtökön.

Leczke. (*Isaiás profét.* 38, 1—6.)

Az időben halálra betegedék Ezekhiás, és beméne hozzá Ámosnak fia, Isaiás proféta, és mondá neki: Ezt mondja az Ur: rendezd el házadat; mert meghalsz, és nem fogsz élni. Ezekhiás falhoz fordulván arczczal, könyörge az Urnak, és mondá: Uram! kérlek, emlékezzél meg róla, hogy igazságban és tökéletes szivvel jártam szined előtt, és hogy azt cselekedtem, a' mi szemeidben jó volt. E' közben nagy sirásra fakadt Ezekhiás. Akkor szóla az Ur Isaiásnak, mondván: Eredj, és mondd meg Ezekhiásnak: Ezt mondja az Ur, Dávid ősatyádnak Istene: meghallgattam imádságodat, és láttam könyhullatásidat; ime napjaidhoz tizenöt esztendőt adok, és Asszur' királya' kezéből is megszabaditalak téged e' várossal együtt, és meg fogom azt oltalmazni.

M a g y a r á z a t. Midőn Asszur' királya Szennakherib, meghóditással fenyegette Juda' országát, Isaiás az Isten' parancsolatára tudtul adá Ezekhiásnak halála' közeledtét. Akkor ez forró imádsággal fordult az Urhoz, és megnyerte tőle élete' meghosszabbitását, kiszabadittatását az assziriaiak' kezéből, ugyszinte az Isten' oltalmát, 's védelmét Jerusalem' és az egész zsidó ország' számára. — Tanuld meg ebből, milly nagy becse és haszna legyen az Istenhez való őszinte térésnek, 's az alázatos és buzgó imádságnak. 'S használd te is a' szerencsétlenség és nyomoruság' napjait arra, hogy emlékezzél meg elkövetett büneidre; hogy folyamodjál Istenhez alázatos és forró imádsággal, 's elkövetett vétkeid fölötti őszinte bánattal; 's tarts értök valódi penitencziát. De a' kiállott inség után se feledkezzél meg Istenről: nehogy előbbi büneidbe vissza essél, és Isten téged a' te töredelmetlen szived miatt veszni hagyjon; mint ez Faraó királylyal és a' zsidókkal történt.

(*Az evangeliomot lásd a' 171-dik lapon, e' szavaknál kezdve:* „Midőn bement volna (Jézus) Kafarnaumba,“ *'stb.*)

Az egyház' könyörgése.

Könyörülj Uram! oh könyörülj a' te népeden, hogy a' megérdemlett büntetések által javulva, irgalmasságod által ujolag föléledjen. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Hamvazó-szerda utáni pénteken.

Leczke. *(Isaiás profét.* 58, 1—9.)

Azt mondja az Ur: Kiálts téli torokkal, és megszünés nélkül! Trombitához hasonlólag emeld föl szavadat! hirdesd az én népem' vétkeit, és Jákob' házának gonoszságait. Napról-napra keresnek ugyan ők engem, és kivánják tudni utaimat: mint olly nép, melly igazságot cselekedett, és el nem hagyta az Isten' parancsolatit; kivánnak tőlem igazságot, és vakmerőn közelitenek az Istenséghez. ‚Mi böjtölünk *(mondják)*: és te miért nem tekintesz ránk? Sanyargatjuk testünket: és te miért nem ügyelsz rá'? Ime *(azért, mert)* midőn böjtöltök, önkényes tetteket gyakoroltok, és szorongatjátok minden adósaitokat. Ti perlekedésre és versengésre böjtöltök, és hogy igazságtalanul, ököllel verekedjetek. Ne böjtöljetek igy ezentul többé, hogy a' magasságban a' ti kiáltástok meghallgattassék. Valljon illyen-e a' böjt, mellyet én kivánok? Ha az ember napestig gyötri magát, lehajtja fejét, mint a' káka, 's maga alá zsákot és hamut terit: valljon ezt nevezed-e böjtnek, és az Ur' kedves napjának? A' böjt, mellyet én kivánok, ez: oldjad meg a' gonoszság' köteleit; vedd le az elnyomatottnak terhét; bocsásd szabadon a' lebilincselteket, és zuzz össze minden igát. Szegd meg az éhezőnek kenyeredet; fogadd be házadba a' bujdosókat; ha mezitelent látsz, ruházzad őt, és testvéred előtt ne rejtsd el magadat. Akkor föltámad, mint a' hajnal, a' te világosságod, és hamar eljön a' te gyógyulásod; akkor arczod előtt megyen igazságod, és az Urnak dicsősége fedez téged. Akkor könyörögsz, és az Ur meghallgat; kiáltasz, és felel neked: ime itt vagyok! Mert én irgalmas vagyok, a' te urad és Istened!

M a g y a r á z a t. A' zsidók sokat böjtöltek a' babiloni fogságban; de böjtjök nem volt kedves Isten előtt: mert csak testöket sanyargatták, a' vétkektől pedig vissza nem tarták magukat. Elszaggatni a' vétek' kötelékeit, felebarátját nem nyomni, a' szükölködőnek segedelmére sietni 'stb., ez az Istennek tetsző böjt, melly örök boldogságra vezérel.

Evangelium. *(Sz. Mát.* 5, 43. — 6, 4.*)*

Az időben, monda Jézus az ő tanitványainak: Hallottátok, hogy mondatott: szeressed felebarátodat, és gyülöld ellenségedet. Én pedig azt mondom nektek: szeressétek ellenségeiteket; tegyetek jót azokkal, a' kik titeket gyülölnek; és imádkozzatok azokért, a' kik üldöznek és rágalmaznak titeket; hogy legyetek fiai Atyátoknak, ki a' mennyekben van, ki az ő napját fölkelti a' jámborok- és gonoszokra, 's esőt ád az igazak- és hamisakra. Mert ha csak azokat szeretitek, a' kik titeket szeretnek, micsoda jutalmát fogjátok vehetni? Nem ezt cselekszik-e a' publikánusok is? És ha csak atyátok' fiait köszöntitek, mit miveltek egyebeknél többet? Nem azt mivelik-e a' pogányok is? Legyetek azért tökéletesek, mint mennyei Atyátok is tökéletes. Vigyázzatok, nehogy igazságtokat a' végett gyakoroljátok az emberek előtt, hogy láttassatok tőlök; mivel ugy nem lesz jutalmatok Atyátoknál, ki a' mennyekben van. Mikor azért alamizsnát osztogatsz, ne kürtöltess magad előtt, mint a' képmutatók cselekesznek a' gyülekezetekben és utczákon, hogy tiszteltessenek az emberektől. Bizony mondom nektek, elvették jutalmukat. Midőn pedig te alamizsnát osztogatsz, ne tudja balkezed, mit cselekszik a' te jobbod: hogy alamizsnád rejtekben történjék, és Atyád, ki belát a' rejtekbe, megfizet tenéked.

M a g y a r á z a t. Már az ó-szövetségben is parancsolva volt, szeretni minden embert; de az irástudók e' parancsolatot akkép magyarázták, mintha e' szeretetből az ellenségek ki volnának véve. Jézus tehát megmutatja, milly igazságtalanul tesznek a' zsidók, midőn magukat ez értelmezéshez tartják; és inti őket, hogy a' minden embert, még az ellenséget és megbántót is átkaroló szeretet által törekedjenek a' mennyei Atyához hasonlókká lenni. Továbbá inti őket, hogy a' jót ne dicséretért 'stb. tegyék; mert akkor a' dicséreten kivül egyéb jutalomra nem számolhatnak, 's tetteik az örökkévalóságra nézve el vannak veszve: miután ott csak azon cselekedetek jutalmaztatnak meg, mellyek Istenért, és Istennel vitettek végbe. Csak illyenek által gyüjt az ember érdemkincseket a' más világra. Vedd

ezt szivedre oh keresztény! és szeresd minden embertársadat; jótetteidet ne dicséret-, hanem az Isten- és Krisztusért gyakorold: 's akkor bő jutalmat fogsz egykor érettök a' más világon nyerni.

Az egyház' könyörgése.

Oltalmazd Uram! a' te népedet, és malasztoddal tisztitsd meg kegyesen minden büntől; mert nem ártand neki semmi viszontagság, ha semmi igazságtalanság sem uralkodik benne. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Hamvazó-szerda utáni szombaton.

Leczke. *(Isaiás profét.* 58, 9—14.)

Azt mondja az Ur: Ha eltávolitod körödből az elnyomatást, az ujjal-mutatást és rágalmazó beszédet; ha adsz az éhezőnek, a' mit önlelked kiván; ha kielégited az epedőt: akkor föltámad a' homályban a' te világosságod, és setétséged a' déli naphoz lesz hasonlóvá. Az Ur lesz neked szünetnélkül vezéred, kielégiti a' nagy szárazságban lelkedet, és sértetlenül megőrzi csontjaidat; és leszesz mint az öntözött kert, és mint a' vizforrás, mellynek vizei el nem fogynak. És fölépited akkor a' régi romladékot; több nemzetségre terjedendő alapokat raksz, és romlások' építőjének neveztetel, ki bátorságba helyezted az utakat. Ha a' szombati napon megtartóztatod lábadat, hogy e' szent napomon ne miveljed azt, a' mit szived kiván; ha a' szombatot örömnapodnak nevezed, az Ur' tiszteletre méltó szent ünnepének, és azt megszenteled, ugy hogy ne cselekedd abban munkáidat, sem azt, a' mit te akarnál; se ne fecsegjen szád hazug beszédet: akkor örülni fogsz az Urban; az ország' magasira vezetlek; fölemellek annak birására, és Jákob atyád' örökségével etetlek téged. Az Ur' szája mondá ezt.

M a g y a r á z a t. Az első kilencz versben (221. l.) kinyilatkoztatá Isten a' proféta által, milly böjt kedves előtte, 's mint fogja azt megjutalmazni. A' mai sz. leczkében szinte erről van még szó; különösen a' 12-dik versben igértetik, hogy a' bün- és nyomorba sülyedt emberi-nem Izrael által, vagyis az

Izraelböl támadandó Megváltó által, ismét föl fog emeltetni, 's visszahelyeztetni eredeti állapotjába. Tudtul adatik továbbá, milly szerencsében részesülendnek az izraeliták, ha a' szombatot szentül megtartják; tudnillik örvendhetni fognak az Ur' segedelmének, uralkodni fognak az egész tartomány fölött, és elnyerendik Jákob' örökségét. — Tanuljuk meg ebböl, milly hasznos a' valódi böjt, és az Istennek szentelt napoknak igazán megülése: és e' szerint lelkismeretesen cselekedvén, tegyük magunkat Isten' tetszésének és áldásának részesivé! Adjunk egyszersmind hálát Istennek minden időben, hogy megváltásunkra egyszülött fiát elküldte!

Evangeliom. (*Sz. Márk.* 6, 47–56.)

Az időben, midön már besetétedett, a' hajó a' tenger' közepén volt; Jézus pedig egyedül maga a' parton. 'S látván öket küszködni az evezéssel, (mivel ellenkező szelök volt,) az éjnek negyedik vigyázása felé hozzájok jöve, járván a' tengeren; és el akara menni mellettök. Azok pedig látván öt a' tengeren járni, szemfényvesztésnek vélék, és fölkiáltának; mert mindnyájan láták öt, és megháborodának. 'S mingyárt megszólitá öket, mondván nekik: Bizzatok; én vagyok: ne féljetek! És beszálla hozzájok a' hajóba, 's megszünék a' szél; és annál inkább álmélkodának magukban: mivel a' kenyerekkeli történetet nem érték; homálylyal levén szivök befedve. 'S átevezvén a' tengeren, jövének Genezareth' földjére, és kikötének. Mihelyt pedig a' hajóból kiszálltak, azonnal ráismerének; és befutván azon egész tartományt, kezdék nyoszolyákban körülhordozni a' betegeket, a' hol öt lenni hallották. És valahova beméne a' falukba, vagy szállásokra, vagy városokba, kivivék az utczára a' betegeket, és kérék öt, hogy csak köntöse' szegélyét is illethessék; és valakik csak illeték öt, meggyógyulának.

Elmélkedés és buzdulat. Milly nehezen tud az ember hinni! Azok, kik a' hajóban valának, látták a' kenyerek' szaporodását, ettek is belölök: és még sem hitték, hogy az Ur mindenben mindenható, 's hogy a' tengeren is járhat. Milly szégyenitő rájok, 's ránk nézve is azok' példája, kik Krisztushoz hozák betegeiket; kérvén öt, hogy csak ruhája' szegélyét is il-

lethessék, és visszanyerik egészségöket. Oh Jézus! segits rajtunk kicsinyhitüeken, hogy téged Isten' fiának ismerjünk, és minden szükségünkben szilárdan bizzunk benned!

Az egyház' könyörgése.

Oh Isten! gyámolitsd adományiddal hiveidet, hogy szüntelen azok' élvezete után sovárogjanak, és azokban részesüljenek is mindenkor. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

OKTATÁS BÖJT' ELSŐ VASÁRNAPJÁRA,

melly ‚Invocavit'-nak neveztetik.

Igy neveztetik e' vasárnap a' latin ‚Invocabit' szótól, mellyel a' mise kezdődik, és melly a' 90-ik zsoltárból van véve, és Istenbeni bizodalomra serkent minket; ki örömest meghallgatja a' bünbánók' könyörgését, minthogy maga mondja: „Midőn segitségért kiált, meghallgatom öt; vele leszek a' szorultságban; kimentem öt abból, és dicsőségessé teszem ötet; megáldom hosszu élettel, és megmutatom neki segedelmemet. Ki a' Magasságbelinek oltalmában lakik, az a' mennyei mindenható Isten' védárnyéka alatt fog nyugodni." Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Isten! ki egyházadat a' negyvennapi böjt' évenkinti megtartása által tisztitod, add meg népednek: hogy mit az önmegtagadás által nálad elérni törekszik, azt a' jó cselekedetek' gyakorlása által megnyerhesse. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Korinth. irt II. lev.* 6, 1—10.*)*

Atyámfiai! intünk titeket, hogy az Isten' kegyelmét hijába ne vegyétek; mert ezt mondja az Isten: Kellemes időben meghallgattalak téged, és az üdvösség' napján megsegitettelek téged. Ime most a' kellemes idő, ime most az üdvösség' napja! Ugyanazért mi is vigyázzunk, hogy senkinek semmiben botránkozásra okot ne adjunk, és igy ne szidalmaztathassék a' mi szolgálatunk. Söt inkább mindenekben ugy viseljük magunkat, mint Istennek szolgái: a' sok türésben, háboruságokban, szükölködésekben, szorongatásokban, verések' szenvedésében, fogházakban, ellenünk támasztott lázadásokban, fáradságos

munkákban, vigyázásokban és böjtölésekben; a' tisztaságban, tudományban, szelidségben, kegyességben, a' Szentlélek' ajándékainak használásában, tettetés nélküli szeretetben; az igazság' hirdetésében, az Istentöl nyert csudatévö erőben, a' jámborság', mintegy jobb- és balkézben levö, fegyvereinek forgatásában. Akár becsüljenek, akár gyalázzanak, akár rágalmazzanak, akár dicsérjenek bennünket; habár hitetöknek tartatunk is, azért mégis igazmondók vagyunk; habár megvettetünk is, mint ismeretlenek, azért mégis mint ismeretesek foglalkozunk; ámbátor folytonosan haldoklani látszunk, azért ime mégis akkép viseljük magunkat, mint élök; ha megostoroztattunk is, elég, hogy még meg nem ölettünk. Ugy viseljük magunkat mint szomoruak, holott mindig örömet érzünk; mint szegények, noha sokakat gazdagitunk; mintha semmink sem volna, és mégis mindennel birnánk.

Igen is méltán olvastatja ma az egyház e' levelet, mellyben sz. Pál inti a' hivöket, hogy példája szerint hasznukra forditsák a' kegyelem' idejét: mert a' ki tétlenül hagyja magában a' malasztot, és vele jó tetteket nem mivel, az azt hiában nyerte. Sz. Pál a' kegyelem' ideje alatt átalában a' kereszténység' korát, a' kath. egyház pedig különösen a' nagy böjt' idejét érti; melly a' legnagyobb titkok' emlékezetére vagyon szentelve, 's mellyben minket minden a' bünbánatra, javulásra, és az isteni kegyelem' elfogadására hiv föl. Ne engedjük tehát ez idöt, melly egyszersmind a' szellemi aratás' ideje, haszon nélkül átvonulni: hanem gyakoroljuk magunkat a' sz. Pál által megnevezett erényekben, föleg a' mértékletesség-, béketürés- és szüzies tisztaságban, az Isten és felebarátunk iránti szeretetben. Fegyverkezzünk föl jobbról és balról a' jámbor élet' fegyvereivel, azaz: éljünk Isten' szolgáiként, kik az erényre szerencsét és szerencsétlenséget egyaránt eszközül használnak; ha szerencsések, az alázatosság- és önmegtartóztatásban, ha szerencsétlenek, a' béketürés- és nagylelküségben gyakorolván magukat. Ne engedjük magunkat sem guny, sem megvetés, sem üldözés, sem kinzás, sőt még a' halál által sem, az erénytöl, vagy a' megkezdett javulási utról eltérittetni.

F o h á s z. Oh Jézus! add, hogy mindenkor együttmunkáljunk malasztoddal, 's az üdvünk' megszerzésére adatott idöt jól használhassuk.

Evangelium. *(Sz. Mát.* 4, 1—11.)

Az időben, a' pusztába viteték Jézus a' Lélektől, hogy megkisértetnék az ördögtől. És miután negyven nap és negyven éjjel böjtölt volna, megéhezék. 'S hozzájárulván a' kisértő, mondá neki: Ha Isten' fia vagy, mondd, hogy e' kövek kenyerekké változzanak. Ki felelvén, monda: Irva vagyon, hogy nem csak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, melly Isten' szájából származik. Akkor fölvivé őt az ördög a' sz. városba, és a' templom' tetejére állitá. 'S monda neki: Ha Isten' fia vagy, bocsátkozzál allá innét; mert irva van: angyalainak parancsolt felőled, és kezökben hordoznak téged, hogy netalán köbe üssed lábadat. Monda neki Jézus: Ismét irva van: ne kisértsed a' te Uradat Istenedet. Ismét fölvivé őt az ördög egy igen magas hegyre, és megmutatá neki a' világ' minden országait, és azok' dicsőségét. És monda neki: Ezeket mind neked adom, ha leborulván, imádandasz engem. Akkor monda neki Jézus: távozzál ellenkező (sátán); mert irva van: a' te uradat Istenedet imádjad, és csak neki szolgálj. Akkor elhagyá őtet az ördög; 's ime angyalok jövének, és szolgálának neki.

T a n u l s á g o k. I. Krisztus a' Szentlélektől ösztönöztetve, elvonul a' pusztába, hogy magányban és csendben, böjtölés és imádság által készitse magát magas hivatására; 's magát a' sátántól megkisértetni engedje: hogy szent Pál szerint [1]), hozzánk, az egy bünön kivül, mindenben hasonlóvá levén, megkisértetnék ugyan, de azért bün nélkül maradna, 's ekkép olly főpapunk lenne, ki gyarlóságainkat szánakozva tudja eltürni; egyszersmind pedig példájával tanitana bennünket, miszerint az Isten' igéjével, mint valamelly karddal [2]) fölfegyverkezve, üzzük el, és győzzük meg a' kisértőt. — Kövessük tehát mindnyájan, nagyok és kicsinyek, Krisztust bátran; az ő segedelmével nem lesz nehéz diadalmaskodnunk. A' legnehezebb kisértéseket, nevezetesen a' testi gyönyörök, fönhéjazás, fösvénység és uralkodás' vágyát legyözni, önpéldájával tanitott meg bennünket Krisztus; ha pedig egyszer ezeket legyöztük, a' többiek fölött könnyen győzedelmeskedhetünk. Vitéz harczunk' jutalmául azt

[1]) Zsidókh. 4, 15. [2]) Efez. 6, 17.

igéri Krisztus, hogy vele ugyanazon trónon ülendünk, valamint ő is diadalmaskodott, és üle Atyjának királyi székére [1]). Gyermekeknél a' testiség' kisértetei, gyakran a' nyalánkság- és restségre 'stb. kisértés' alakjában mutatkoznak: a' honnan következik, hogy e' bünök korán sem olly csekélységek, mint minőkül azokat közönségesen szokás nézni, 's hogy a' gyermekeknek legnagyobb buzgósággal szükség azokat kerülni.

II. Ha Krisztus, az Istennek egyszülött fia, megengedte, hogy az ördögtől megkisértessék, 's még egy magas hegyre, 's a' templom' csúcsára is fölvitetett általa: ennélfogva épen nem csudálkozhatunk, ha mi is különféle ördögi kisértések' alkalmatlanságait szenvedjük. Csak mi is akkép harczoljunk azok ellen, mint ő tett.

III. Abból, hogy Krisztushoz, miután az ördögöt legyőzte, angyalok jövének és szolgálának neki, tanuljuk, mikép azok, kik a' kisértéseket állhatatosan legyőzték, a' jó angyalok' társaságának, vigasztalása- és segedelmének örvendhetnek. Azért legyünk annál buzgóbbak a' kisértések elleni harczokban.

Hitbeli, 's közéletre szolgáló tanitás a' kisértésekről.

‚Hogy megkisértetnék az ördögtől.' (Máté 4, 1.)

Mi a' kisértés?

Ollyatén szó, tett, avagy sugallás, melly vagy azon végből történik, hogy az ember bünre vitessék, vagy hogy alkalmat nyerjen valamelly erény' gyakorlására [2]). Az első módon, melly rossz, kisértenek: az ördög, a' világ, vagy gonosz emberek, és testünk; a' másik módon pedig, melly jó, kisért az Isten.

Mi által kisértetünk leginkább?

Az eredendő büntől ránk ragadt tulajdon rossz kivánságunk, és rosszra való hajlandóságunk [3]) által; miért is a' test mindenkor a' lélek ellen vágyódik. [4])

Megkisérti-e az ördög is az embert?

Igenis, mivel a' sz.-irásban áll, hogy: ‚az ördög körül jár, mint az orditó oroszlán, keresvén, kit nyelhessen el.' (I. Pét. 5, 8.) Azért neveztetik az ördög a' mai evangeliomban is kisértőnek. Azonban nem minden kisértések erednek az ördögtől; hanem a' legtöbb saját megromlott természetünkből, vigyázatlanságunkból, 's érzékeink' féktelenségéből származik, mellyek-

---

[1]) Titk. jel. 3, 21. [2]) Bayerlink s. verbo: Tentatio. [3]) Jak. 1, 14—15. [4]) Gal. 5, 17.

nél fogva magunkat a' vétkezés' veszedelmének teszszük ki; mert ,mindenki a' maga kivánságától ingereltetik és csalogattatik; 's ha a' rossz kivánság megfogant, szüli a' bünt.' (Jak. 1, 14. 15.)

Miképen kisért bennünket az ördög?

Hosszu tapasztalás által tanittatva, fölgerjeszti bennünk a' természeti kivánságot olly bünök' elkövetésére, mellyekre az embert hajlandónak tudja [1]); megvakitja és összezavarja a' képzelődést, ugy hogy az ember sem az ideigleni kárt, szégyent és gúnyt, sem a' bünnek utálatosságát és az örök büntetést többé nem látja, 's ekképen a' bünbe rohan. Így első anyánkat is Évát, először a' tiltott gyümölcsnek kiváncsi szemlélete által az evésvágyra, azután nagyravágyásra, 's utoljára nyilt engedetlenségre is vitte [2]). Ugyanazt akará tenni a' mai evangeliom szerint Krisztussal is; kinél azonban csábitása nem sikerült. Gyakran a' betegség és más ideigleni rosszak, ugyszinte a' gyermekeknek halál' következtébeni elvesztése, gazdagságbani kárvallás, és más efféle szerencsétlenségek által is igyekszik az embert rábirni, hogy elégedetlenség, és az isteni gondviselés ellen való zugolódás által vétkezzék, mint ezt a' kegyes Jóbbal tette.

Kényszerithet-e bennünket az ördög rosszra?

Épen nem; mert mint sz. Ágoston mondja, az ördög a' kisértésben hasonló a' lánczra kötött ebhez, melly csak a' hozzá vakmerőn közelitőket marhatja meg. Aranyszáju sz. János pedig megjegyzi: ,Azt ugyan megengedjük, hogy a' sátán minket igen sok bünre ingerel; de legtöbbször mégis saját restségünk és hanyagságunk miatt botlunk meg; 's ha az ördög sokakon győzedelmeskedik, ezt nem az ő ereje, hanem az emberek' gyengesége okozza.' Győzzük le tehát a' mi gyengeségeinket, igyekezzünk csak szenvedélyeinken uralkodni, 's érzékeinket, nevezetesen szemeinket féken tartani; nehogy mi magunk nyujtsunk ez által az ördögnek alkalmat megkisértetésünkre és bünbe taszittatásunkra: ugy sok kisértetektől egészen meg leszünk mentve; azokon pedig, mellyek érendenek minket, diadalmasan fogunk győzedelmeskedni; kivált ha azok' idején tüstént Istenhez folyamodunk, segedelmét kérve. Mert ha Isten velünk, ki lehet ellenünk? Senki sem erősebb, mint az ember, a' kivel Isten van, 's ki örömteljes bizodalmat helyez Istenben.

Megkisérti-e Isten is az embereket?

Meg, hanem egészen máskép, mint az ördög; mert az Isten nem ingereltethetik, de ő sem igerel senkit a' rosszra [3]):

---

[1]) S. Thom. P. I. qu. III. A. 3. et qu. 115. A. 5. [2]) I. Mózes. 3. [3]) Jak. 1, 13:

hanem csak alkalmat ád rá, a' kisértések' megengedésével, hogy béketürésünket, és irántai szeretetünket bebizonyitsuk, 's átalában erényeinket tettleg kimutassuk [1]). Igy szól ö maga is, Mózes szolgája által: „Kisért titeket az Ur, a' ti Istenetek, hegy kitessék, valljon szeretitek-e öt teljes szivetek- és lelketekböl“ [2])?

Hágy-e az Isten minket emberek által is megkisértetni?

Igenis, hágy; még pedig a' fönnevezett okokból. Igy engedte a' szüzies Józsefet Putifár' neje [3]), Jóbot [4]) és Tobiást [5]) tulajdon hitveseik által megkisértetni. Azonban erönk fölött soha sem enged kisértetni; hanem a' kisértéseket mindenkor akkép intézi, hogy elviselhessük. Vagyis az Isten nem csak nem enged erönk fölött kisértetni, hanem a' kisértetés' idején segitségünkre is van, gyámolit és erösit bennünket; haugyan mi is megteszszük a' magunkét, 's nem hiányzik részünkröl is a' jó szándék, az Istenben vetett remény, 's az akaratjábani megnyugvás és béketürés, nevezetesen pedig az imádságbani buzgóság. Igy azután a' kisérteteket legyözhetjük, és azokból hasznot is huzhatunk. Lásd ez iránt sz. Pál' történetét, a' Sexagesima-vasárnapra való leczkében. (I. Kor. 10, 13.)

Mikor egyez az ember a' kisértésbe?

Nem elöbb, mint midön tudva, és szabad akarattal elhatározza magát az eléjetartott rossznak megtevésére. Valamig csak legkisebb ellentállást is mutat, mindaddig bele nem egyez. (Igy szalezi sz. Ferencz. Philoth. 3. 4. 5. f.)

Mellyek a' legjobb szerek a' kisértések' legyözésére?

1) Az alázatosság, mellynél fogva megismerjük Isten elött nyomoruságunkat, gyengeségeinket és tehetetlenségünket, 's nagy bizodalommal esdünk segedelméért. Ez által biztositjuk magunknak az Isten' segélyét; ki az alázatosoknak kegyelmét nyujtja, ellenben a' kevélyeknek ellentáll (Jak. 4, 6.). 2) A' bold. szüz Máriának, a' sz. örangyal- és védszenteknek segitségül hivása. 3) Jézus' sz. nevének kimondása, keresztvetés, szentelt vizzeli meghintés 'stb. 4) Ájtatos elmondása a' ‚Mi Atyánk'-nak, föleg a' hatodik kérésnek: ‚ne vigy minket a' kisértetbe'; azaz: ne engedd oh Istenem! hogy a' kisértésbe megegyezzem. 5) Átalában az ajtatos imádság, szigoru és gyakori böjttel összekötve: hogy testünk a' léleknek, lelkünk Istennek hódoljon. Az imádság pedig annál szükségesebb, mivel még az olly kisértésekben is, mellyek erönket nem haladják, megkivántatik az Is-

---

[1]) Bölcs. 3, 5. [2]) V. Mózes. 13, 3. [3]) I. Mózes. 39. [4]) Jób. 2, 9. [5]) Tob. 2.

ten' segedelme: haugyan nem akarunk meggyőzetni. Mivel azt mondja az Ur, hogy: „nálam nélkül nem cselekedhettek semmit.“ 6) Folytonos vigyázat, hogy semmi kisértés se rohanjon meg minket észrevétlenül. 7) Megemlékezés az Istennek jelenlétére; mert merészelne-e valljon valaki az Istennek, e' szigoru itélő-birónak jelenlétében ollyasmit gondolni vagy tenni, mi miatt egy becsületes ember előtt is pirulnia kellene? 8) Elmélkedés a' halálról, melly a' megegyezés után azonnal bekövetkezhetik; a' pokol' örök kinjairól, mellyekkel a' pillanatnyi testi kéjelgés büntettetik; 's az örökké tartó örömökről, mellyekkel a' kisértetek' legyőzője fog jutalmaztatni. 9) A' bünnek elkövetése után bekövetkező lelkismereti furdalások, szivbeli nyugtalanság, és szorongattatások, félelmek' 'stb. meggondolása; valamint ellenben fontolóra vevése amaz örömnek, melly a' kisértések' legyőzéséből ered. Ha valaki bizonyos személy miatt kisértetik, képzelje csak el, millyen lesz ama' személy aggkorában, vagy a' sirban. E' szer a' legjobb szolgálatot teendi. 10) Azon személyek' és helyek' kerülése, kik által, és a' hol közönségesen bünre kisértetünk; vagy az azoktóli sebes távozás: mert a' ki szereti a' veszedelmet, az elvész benne; azaz: ki a' kisértetbe bocsátkozik, és azt véli, hogy abból mindig elég ideje lesz menekülni, annak veszte bizonyos. 11) Folytonos munkásság; mert már sz. Barnabás' levelében meg vagyon irva: Munkálkodjál kezeddel, hogy büneidtől megszabadulj; azaz: dolgozz, hogy magadat a' büntől menten tartsad.[1]) A' munka által elvonatnak gondolataink a' kisértet' tárgyaitól, a' test engedelmességre szoktattatik, a' rossz kivánságok pedig elnyomatnak.

Buzdulat. Uram Jézus! ki a' pusztában negyven napot étel és ital nélkül tölteni, 's e' mellett még a' gonosz lélektől is megkisértetni akartál: kérlek a' te sz. böjtödre, engedj e' sz. böjt' idején a' torkosság, mértékletlenség és minden tiltott gyönyörök ellen, a' te szent kegyelmeddel vitézül harczolnom, 's a' sátán' sugallatinak ellentállnom, hogy az örök élet' koronáját megérdemeljem. Amen.

Böjt' első vasárnapja utáni hétfőn.

Leczke. *(Ezekhiel profét.* 34, 11 — 16.*)*

Igy szól az ur Isten: Ime én magam fölkeresem az én juhaimat, és meglátogatom őket. A' mint a' pásztor megvizsgálja

[1]) 19. f.

az ő nyáját ama' napon, mikor elszéledett juhai közt van: ugy vizsgálom meg én is az én juhaimat, és megszabaditom őket mindazon helyekről, mellyekre a' borus és homályos időszakban elszéledének. Kimentem őket a' nemzetek' közül; összegyüjtöm őket az országokból, és bevèzetem őket az ő földjökre; 's Izrael' hegyein legeltetem őket, a' patakoknál, és a' tartomány' minden lakhelyein. A' legbujább legelőkre vezetem őket, és Izrael' magas hegyein lesz telepedésök; ott nyugosznak meg a' zöldelő füves mezőkön, és kövér réteken fognak Izrael' hegyein legeltetni. Én legeltetem az én juhaimat, és én megtelepitem őket, ugymond az ur Isten, a' Mindenható.

Magyarázat. A' proféta ugyan közelebbről a' zsidó népnek, a' babiloni fogságból Isten' közvetlen segélye által lett kiszabaditása felől szól; de az egész (mi Isaiás- és Jeremiásnál gyakori eset), magasabb értelemben véve, egyszersmind képe a' minden népek' egy akolban, és egy pásztor, t. i. Jézus Krisztus alatti egyesülendésének. Milly sok jót tőn már velünk e' pásztor; 's milly sok jót tesz nekünk még most is folyvást! Az ő szent igéjével és kegyszereivel (a' szentségekkel) bőséges táplálékot ád lelkünknek; oltalmaz elleneinktől, 's ha valamellyikünk, bünös élete által eltávozott töle, szeretetteljesen megy utána, 's nem nyugszik, mig őt föl nem találja, és vissza nem viszi a' nyájhoz. Hála neked oh jóságos pásztor, örök hála ezen szeretetedért! Csak arra kérünk, hogy engedd mindig jobban és jobban megismernünk a' te jótéteményeidet, 's hogy magunkat a' buzgó és munkás szeretet által mindig szorosabban csatoljuk hozzád, és töled soha többé el ne szakadjunk!

Evangeliom. *(Sz. Máté* 25, 31—46.*)*

Az időben, mondá Jézus tanitványainak: Mikor eljövend az ember' fia az ő dicsőségében, és minden angyalok ő vele, akkor ülni fog az ő fölségének fejedelmi székében. És eléje gyülnek minden nemzetek, és elválasztja őket egymástól, mint a' pásztor elkülönözi a' juhokat a' kecskéktől: és a' juhokat jobbja, a' kecskéket pedig balja felől állitja. Akkor szól a' király azoknak, a' kik jobbja felől lesznek: Jöjjetek Atyám' áldottai, birjátok a' világ' kezdetétől

fogva nektek készittetett országot; mert éheztem, és ennem adtatok; szomjuhoztam, és innom adtatok; jövevény valék, és szállásra befogadtatok engem. Mezitelen valék, és befedeztetek engem; beteg valék, és meglátogattatok engem; fogságban valék, és fölkerestetek engem. Akkor felelnek neki az igazak, mondván: Uram! mikor láttunk téged éhezni, és tápláltunk téged; szomjuhozni, és italt nyujtánk neked? Avagy mikor láttuk, hogy utas lettél volna, és szállásra befogadtunk; avagy hogy mezitelen voltál, és befedezénk téged? Avagy, mikor láttunk téged betegnek, avagy fogságban, és meglátogatánk téged? És felelvén a' király, ezt mondja nekik: Bizony mondom nektek, valamit cselekedtetek egynek az én legkisebb atyámfiai közül, azt nekem cselekedtétek. Akkor szól azoknak is, a' kik balja felől lesznek: Átkozottak! távozzatok el tőlem az örök tüzbe, melly készittetett az ördögnek és az ő angyalainak. Mert éheztem, és nem adtatok ennem; szomjuhoztam, és nem adtatok innom; jövevény voltam, és szállásra be nem fogadtatok engem; mezitelen, és be nem fedeztetek engem; beteg és a' fogságban, és meg nem látogattatok engem. Akkor fognak neki felelni azok is, mondván: Uram! mikor láttunk téged éhezni, avagy szomjuhozni, vagy hogy jövevény, vagy meztelen, vagy beteg, avagy fogságban lettél volna, és nem szolgálánk neked? Akkor megfelel nekik mondván: Bizony mondom nektek, valamit nem cselekedtetek egynek ezen legkisebbek közül, azt nekem is megtagadtátok. És elmennek ezek az örök kinba, az igazak pedig az örök életre.

Magyarázat. Ha mások iránt irgalmasságot gyakorlunk, ugy mi is irgalmat nyerendünk! Az irgalmasságnak itt megnevezett cselekedetei átalában a' felebaráti szeretetnek bármillyen tettei, 's ezek az egész törvény helyett emlittetnek; mivel az igazi felebaráti szeretet Istenért gyakoroltatik, és igy Isten' szeretetét is magában foglalja. Gyakoroljuk tehát az irgalmasságnak ezen cselekedeteit, nehogy az itélet' napján örök kárhozatra vettessünk!

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged' Uram! oldd meg büneink' kötelékeit, és forditsd el tölünk kegyelmesen mindazt, mit büneink által érdemlünk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' első vasárnapja utáni kedden.

Leczke. *(Isaiás profét.* 55, 6—11.*)*

Az időben mondá Isaiás proféta: Keressétek az Urat, mig feltaláltathatik, és hivjátok segitségül, mig közel van. Hagyja el utját az istentelen, és gondolatait a' gonosz férfi, 's térjen az Urhoz, ki könyörül rajta, 's a' mi Istenünkhöz, a' ki igen kész a' megbocsátásra. Mert az én gondolatim nem a' ti gondolatitok, 's a' ti utaitok nem az én utaim, ugymond az Ur; mivel a' mint a' földet fölülhaladják az egek, ugy az én utaim is fölülhaladják a' ti utaitokat, és az én gondolatim a' ti gondolatitokat. És a' mint leszáll az eső és hó az égből, 's oda többé nem tér vissza, hanem megrészegitvén a' földet, zöldelővé 's termővé teszi, magot ád a' vetőnek, és kenyeret eledelül: ugy leszen igém is, melly a' számból kimegy; nem tér az hozzám üresen vissza: hanem teljesit mindent, valamit akarok, és szerencsésen létesiti mindazt, a' mire küldöttem, mondja az Ur, a' Mindenható.

M a g y a r á z a t. E' szavak fölhivnak minket, hogy használjuk a' kegyelem' idejét, 's forduljunk őszinte bünbánattal az Urhoz, ki igy bizonyosan könyörülni fog rajtunk, és megkimélend minket. De ha ezt nem teszszük, ugy örökre el veszünk; mivel ő mondta, hogy a' büneiket megbánni nem akaró, és vásott bünösöket örökre büntetendi; az ő igéje pedig igazság, és mindent, a' mit csak akar, teljesit. Ha az ige alatt az istenség' második személyét értjük, mint több egyházatya és sz.-irást értelmező, akkor következő az értelem: Krisztus végrehajtandja az én akaratomat, 's itéletet fog tartani a' gonoszok fölött, a' mint ezt rá biztam. — Keresztények! keressük tehát az Urat, mig föltalálható, vagyis mig tölünk, mint átalkodottaktól, el nem fordul; kérjük őt, mig közel van, főleg a' böjti napokban, hogy érezzük fölöttünk irgalmát, és kárhozatra ne jussunk.

Evangelium. *(Sz. Mát.* 21, 10—17.)

Az időben beérkezvén Jézus Jerusalembe, mozgásba jött az egész város, kérdezősködvén: Kicsoda ez? A' népek pedig mondák: Ez ama' Jézus, a' názárethi proféta Galileából. És bemenvén Jézus az Isten' házába, kiüzé mindazokat, kik a' szentegyházban árulnak és vesznek vala; 's a' pénzváltók' asztalait, 's a' galambárusok' székeit fölforgatta; mondván nekik: Irva van: az én házam imádság' házának mondatik; ti pedig azt latrok' barlangjává változtattátok. És járulának hozzá a' templomban vakok, és sánták, és meggyógyitá őket. Látván pedig a' papi fejedelmek és irásludók a' csudákat, mellyeket cselekedék, és hallván a' gyermekeket, kik a' szentegyházban kiáltának, mondván: Hosanna Dávid' fiának! bosszonkodának, és mondák neki: Hallod-e, mit mondanak ezek? Jézus pedig monda nekik: Igenis; hát soha sem olvastátok: a' kisdedek' és csecsemősök' szájából készitettél magadnak dicséretet? És elhagyván őket, kimene a' városból Bethaniába, és ott marada.

Magyarázat. A' jerusalemi templomnak több előcsarnoka volt, mellyek' egyike a' pogányok' tornáczának hivatott; minthogy abba a' pogányoknak is szabad volt bemenniek. Később e' tornáczban foglaltak helyet az áldozati marhák' árulói, 's a' pénzváltók, kiknél a' görög és római pénz zsidóval váltaték be; mert egyedül illyent volt szabad bemutatni. Ez által pedig a' szent hely megszentségtelenitteték, annyival is inkább, mert az adás-vevés gyakran csalás- és uzsorával 'stb. járt. Jézus tehát isteni hatalmánál fogva megtisztitá a' templomot; az árulókat és vevőket kikergetvén. Szellemileg, a' sz. atyák' értelmezése szerint, a' templom alatt az emberi-nemet (és minden egyes lelket) érthetni, mellyet Jézus a' bün- és nyomortól megtisztitani, 's megváltani jött. Őrizkedjél azért oh keresztény! az Üdvözitő által megváltott lelkedet ismét az árusok- és vevőknek, vagyis a' vétkek- és bünöknek zsákmányul adni; törekedjél inkább ezeket az ő segitségével teljesen kiüzni magadból: hogy öt az evangeliomban emlitett gyermekekként tiszta szivvel dicsőithessed, és magasztalhassad.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! engedd hozzád könyörgésünket fölhatni, 's tarts távol egyházadtól minden gonoszságot. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' első vasárnapja utáni szerdán.

(Kántorböjt.)

Leczke. *(Királyok' III. könyv.* 19, 3—8.)

Az időben Illés (futván ellenségei elől), Berszabeebe juta, melly Judához tartozék, és ott hagyta szolgáját. Maga pedig a' pusztába ment egy napi járó földre; 's egy fenyőfához érkezvén, leüle alatta, 's azt kiváná, hogy halna meg, mondván: Elég már Istenem! vedd magadhoz lelkemet; mert nem vagyok jobb őseimnél! 'S lefekvén ott, elaluvék a' fenyőfa' árnyékában. De csakhamar egy angyal illeté őtet, mondván neki: Kelj föl, egyél! Mikor pedig föltekinte, ime fejénél egy szén között sült pogácsa vala, 's egy korsó viz. Evék tehát, és ivék, és ismét lefeküvén, elalvék. Visszatérvén pedig másodszor is az Isten' angyala, érinté őt, mondván: Kelj föl, egyél; mert nagy ut áll előtted! Fölkelvén tehát evék, és ivék, azután pedig azon ételnek erejével negyven nap, és negyven éjjel jára az Isten' hegyéig Hórebig.

Magyarázat. Illés azt ajánlá Baál' papjainak, hogy vegyenek egy bikát, szeljék darabokra, 's helyezzék fára, de alatta tüzet ne rakjanak: ő is hasonlót fog tenni; 's a' kinek Istene azután tüzet fog küldeni az áldozat' megemésztésére, az lesz az igaz Isten. A' bálvány' papjai egész napon át rimánkodtak isteneikhez, de haszontalanul. Ekkor Illés esedezett az Urhoz, és azonnal tüz szállott le az égből, 's áldozatát megemészté. Baál, és papjai csuffá lönek. Min megbosszonkodván Jezabel, Illést halállal fenyegette. 'S Illés, a' különben olly rettenthetetlen, most egy nő' fenyegetéseitől retteg. Isten illy gyarlóságokat szenteiben is eltür, hogy őket az alázatosságban megtartsa, és megmutassa, mikép egyedül ő általa erősek. De azért Illés az Istenben vetett bizodalmát el nem veszté; hanem inségében mindent az Isten' akaratjára hagyott. 'S ez által méltóvá

lőn, egy angyal által, természet fölötti erővel (jelképileg a' legszentebb Oltári-szentséget ábrázolóval, melly minket a' mennybe vezető uton erősit) megerősittetni.

Evangeliom. *(Sz. Mát.* 12, 38– 50.*)*

Az időben szólának némelly irástudók, és farizeusok Jézushoz: Tanitó! jelt kivánunk tőled látni. Ki válaszolván, monda nekik: E' gonosz, és parázna nemzetség jelt keres; de más jel nem adatik neki, hanem Jónás' proféta' jele. Mert valamint Jónás a' czethal' hasában három nap, és három éjjel volt; ugy lesz az ember fia is a' föld' gyomrában három nap, és három éjjel. A' ninivei férfiak fölkelnek az itéletben e' nemzetség ellen, és kárhoztatni fogják azt; mert megtértek, Jónás' tanitását hallván. És ime Jónásnál nagyobb van itten. A' déli királyné fölkel itéletkor e' nemzetség ellen, és azt kárhoztatni fogja; mert eljött a' földnek messze határiról, hogy hallgathassa Salomon' bölcseségét. És ime Salomonnál nagyobb van itten. Mikor pedig a' tisztátalan lélek kimegy az emberből, száraz helyeken jár, nyugodalmat keresvén, és nem talál. Akkor igy szól: visszatérek hajlékomba, a' honnan kijöttem. És eljövén üresen találja azt, seprőkkel megtisztitva, és kiékesitve. Akkor elmegy, és más hét, magánál gonoszabb lelket vesz maga mellé, 's berontván ott laknak; és amaz embernek végső állapotja szerencsétlenebb lesz az elsőnél. Ugy lesz dolga ezen leggonoszabb nemzetségnek is. Még midőn szólana a' seregekhez, ime anyja, és atyjafiai kivül állának vala, kivánván vele szólni. Monda pedig egy valaki hozzá: Ime anyád, és atyádfiai kivül állanak, keresvén téged. Ő pedig felelvén a' vele szólónak, monda: Ki az én anyám, és kik az én atyámfiai? 'S kiterjesztvén kezét tanitványira, monda: Ime az én anyám, és az én atyámfiai. Mert valaki az én Atyámnak, a' ki mennyekben van, akaratját cselekszi, az az én atyámfia, 's hugom és anyám.

T a n u l s á g. Valamint a' farizeusok, ugy sok keresztények is még mindig jelt és csudát kivánnak Krisztustól. Jónás' jele beteljesedett; mert Krisztus érettünk meghalt; harmad nap

pedig halottaiból föltámadt; mi által bebizonyitá tanitásának igazságát, 's magát az élet és halál' urául nyilvánitotta: és ők még sem hisznek. De jaj nekik! a' ninivebeliek, és déli királynő fogják őket az itélet' napján elitélni. ‚Ki Atyám' akaratját cselekszi, az az én fi- és nővérem, és anyám.' Vedd ezt jól szivedre keresztény! és iparkodjál mindenben mennyei Atyád' akaratját cselekedni, hogy Jézus' testvérének, és anyjának fönséges méltóságára emeltessél.

Az egyház' könyörgése.

Uram! kérünk téged, világositsd meg szivünket a' te világosságoddal, hogy belássuk, mit kell tennünk, 's a' mi jó, azt véghez is vihessük. Amen.

Jegyzet. Ma, valamint pénteken és szombaton is a' kántorböjti oktatás (78. l.) *olvasható.*

Böjt' első vasárnapja utáni csütörtökön.

Leczke. *(Ezekhiel profét.* 18, 1—9.*)*

Az időben szóla az Ur: Mi dolog az, hogy köztetek ama' hasonlatosságot közmondásként veszitek Izrael' földjén, mondván: az atyák evének savanyu szőllőt, 's a' fiak' fogai vásnak el? A' mint én élek, ugymond az Isten, nem szolgál többé nektek ezen hasonlatosság közmondásul Izraelben. Ime minden lélek enyim, az atyának lelke szintugy, valamint a' fiué; a' melly lélek vétkezik, az hal meg. 'S a' férfi, ha jámbor, igaz itéletet hoz, és igazságot cselekszik, a' hegyeken *(bálványoknak áldozva)* nem eszik, szemeit Izrael' házának bálványaihoz nem emeli; felebarátja' feleségét meg nem szeplősiti, 's havi folyásu asszonyhoz nem járul; senkit meg nem szomorit, a' zálogot az adósnak megadja, erőszakkal semmit el nem ragad; kenyerét az éhezőknek adja, 's ruházattal fedi be a' mezitelent; uzsorára nem kölcsönöz, és azon felül nem vesz; kezét minden gonosztól visszatartóztatja, 's az ember, és ember közt igaz itéletet tesz; parancsolatimban eljár, itéleteimet megőrzi, hogy igazságot cselekedjék: — az illyen ember igaz, és élvén él, ugymond az ur Isten, a' Mindenható.

Magyarázat. A' zsidók panaszolkodtak a' babiloni fogságban, hogy atyáik vétkeztek, és fiaiknak kellett bünhödniök; az előttünk levő szavakkal tehát megtanitja őket Isten a' proféta által, miszerint ő csak a' bünöst bünteti, legyen az atya, vagy fiu; 's hogy ők is nem atyáik, hanem önbüneik miatt bünhödnek. Igaz ugyan, hogy Isten a' szülők' büneit a' gyermekekben is bünteti, de csak annyiban, a' mennyiben ezek a' szülőiktől öröklött rossz hajlamoknak ellent nem állnak (mit mégis Isten' kegyelmével megtehetnének), hanem szülőik' büneit, szabad akarattal utánozzák. Az igazat, ki a' gonoszt kerüli, a' jót pedig gyakorolja, Isten gyakran már itt e' földön hosszu élettel és boldogsággal, minden esetre pedig a' más világon az örök üdv' élvezetével jutalmazza. — Soha se mondjuk azért, ha nyomor és szükség nehezedik ránk, hogy ez mások' bünei miatt történik. Magunknak is elég bününk van, és ezek miatt bünhödünk. Fussunk csak a' rossz elől, tegyük a' jót, nevezetesen a' felebaráti szeretetnek fönnevezett cselekedeteit: 's akkor nincs mit félnünk az Isten' büntetésétől.

Evangeliom. *(Sz. Mát. 15, 21—28.)*

Az időben Tirus-, és Szidonnak környékébe tért Jézus. És ime egy kanaáni asszony kijövén azok' határából, kiálta hozzá: Könyörülj rajtam Uram, Dávidnak fia! Az én leányom szörnyen gyötretik az ördögtől. Ki egy szót sem felele neki. 'S hozzá járulván tanitványai, kérék vala őt, mondván: Bocsásd el őt, mert utánunk kiált. Ő pedig felelvén, monda: Nem küldettem másokhoz, hanem csak az Izrael' házából elveszett juhokhoz. Ama' pedig elébe lépvén, imádá őt, mondván: Uram! légy segitségül nekem! Ki felelvén, monda: Nem illik elvenni a' gyermekek' kenyerét, és azt az ebeknek vetni. Ama' pedig monda: Ugy van Uram! de azért mégis a' kölykök is esznek az uraik' asztaláról lehullott morzsalékokból. Akkor felelvén Jézus, monda neki: Oh asszony! nagy a' te hited; legyen neked a' te kivánságod szerint. És meggyógyula leánya azon percztől fogva.

Magyarázat. Jézus ugyan nem csak a' zsidókat, hanem a' pogányokat is megváltotta; de az Isten' igéjének a' po-

gányok közötti hirdetése az apostoloknak tartatott föl. Azért mondja Jézus: én csak Izrael' elveszett juhaihoz vagyok küldve, és elfordul a' kanaáni asszonytól, a' ki pogány volt. Minthogy azonban ez kérésében állhatatos marad, és alázatteljesen mondja: Habár én csak ebecske vagyok is, még sem vagyok egészen idegen; mert mint a' kis kutya, nem hagyhatom el uram' asztalát: Jézus végre is meghallgatja őt, mondván: ‚Oh asszony! nagy a' te hited; legyen neked a' te kivánságod szerint.' Tanuljuk meg ebből, milly nagy erővel bir Isten előtt a' bizodalomteljes, alázatos, és állhatatos imádság. Ne is fáradjunk ki a' könyörgésben; mert habár mégolly mélyen volnánk is a' szükség- és bünben elmerülve, a' valóban gyermeki 's bizodalomteljes imádság mégis képes lenne minket azokból kisegitni. (Aranyszáju sz. János.)

Az egyház' könyörgése.

Kérünk Uram! add, hogy a' keresztény népek értsék, a' mit vallanak, 's az égi adományt, mellyet tőled nyernek, szeressék. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' első vasárnapja utáni pénteken.

(Kántorböjt.)

Leczke. *(Ezekhiel* 18, 20—28.*)*

Azt mondja az ur Isten: A' melly lélek vétkezik, az hal meg; a' fiu nem viseli atyja' gonoszságát, 's az atya nem viseli fia' gonoszságát; az igaznak hasznára saját igazsága, ugy az istentelennek is kárára saját istentelensége fog válni. Ha pedig az istentelen minden elkövetett büneiről penitencziát tart, minden parancsolatomat teljesiti, 's igazságot cselekszik: élvén él, és meg nem hal. Semmi elkövetett gonoszságairól meg nem emlékezem; hanem az igazságáért, mellyet cselekedett, élend. Valljon azt akarom-e, hogy az istentelen meghaljon; 's nem inkább, hogy megtérjen az ő utjairól, és éljen? Ha pedig eltér az igaz az ő igazságától, és gonoszságot cselekszik mindazon undokságok szerint, mellyeket az istentelen szokott üzni, valljon élend-e? Söt semmi igazsága, mellyet cselekedett, emlékezetben nem lesz; a' gonoszságban, mellyet cselekedett, és azon bünében, mellyel vétkezett,

hal meg. Azt is mondottátok: Nem igazságos az Ur' utja. Halljad tehát Izrael' háza! valljon nem igazságos-e az én utam? vágy inkább nem gonoszak-e a' ti utaitok? Midön eltér az igaz az ő igazságától, és gonoszat cselekszik, abban hal meg; a' véghezvitt gonoszságban hal meg. Midön pedig az istentelen elkövetett istentelenségéből megtér, igazat, és igazságot cselekszik, az illyen megtért megtartja életben lelkét. Eszére jövén, és megtérvén minden véghezvitt gonoszságából, élvén él, és meg nem hal: ezt mondja az Ur, a' Mindenható.

Buzdítás. Bünös! ne essél kétségbe; mert ha az Istenhez fordulsz, és elhagyod gonosz tetteidet, élni fogsz, vagyis elnyered ismét Istennek kegyelmét, 's gyermekei közé fogsz ujolag számittatni; habár olly vörösek volnának is büneid, mint a' skárlát, és azok' száma a' tenger' fövényéhez volna hasonló. Te pedig megigazult! el ne bizd magadat. Üdvösséged felöl még nem vagy olly bizonyos, mint te magadat elhiteted; mert ha eltérsz a' jámborságtól, 's a' bünhöz fordulsz, ugy meg fogsz halni, azaz: nem leszesz az Isten' gyermeke; kegyelmét 's az örök életet elveszted. Alázatosságban munkálkodjatok azért mindnyájan üdvösségeteken; emlékezzetek meg a' már megbocsátott büneitekre is; és ezeknél fogva ne engedjétek magatokat csalárd biztosságba ringattatni. A' ki áll, vigyázzon, hogy el ne essék! Valamennyi halandók! munkáljátok üdvötöket félelem- és rettegésben; mivel az Isten igazságos: ugyanazért semmi meg nem bánt vétket, semmi hanyagságot a' jóban, nem fog büntetlenül hagyni.

Evangeliom. *(Sz. János* 5, 1—15.*)*

Az időben ünnepök volt a' zsidóknak, és fölment Jézus Jerusalembe. Van pedig Jerusalemben a' juhkapunál egy fürdőtő, melly zsidóul Betheszdának neveztetik, és öt tornácza van. Ezekben fekszik vala a' viznek fölzavarodását váró nyavalyások-, vakok-, sánták- és száradásban szenvedőknek nagy sokasága. Mert angyal szálla alá időnkint a' tóba, 's fölzavará a' vizet; a' ki azért a' viznek fölzavarása után első bocsátkozék le a' tóba, meggyógyult, akárminemü betegségben sinlődött. Vala pedig ott egy ember, ki már harmincznyolcz esztendeig betegeskedett. Ezt lát-

ván Jézus fekünni, 's megértvén, hogy sok idejü beteg volna, kérdé őt: Akarsz-e meggyógyulni? Felele neki a' nyavalyás: Uram! nincs emberem, hogy mikor a' viz fölzavartatik, lebocsásson engem a' tóba. Mig ugyanis én oda érkezem, már más száll be előttem. Monda neki Jézus: Kelj föl; vedd nyoszolyádat, és járj. És tüstént meggyógyula az ember, 's fölvévén nyoszolyáját, jára. Szombat vala pedig ama' napon. Mondák azért a' zsidók a' meggyógyultnak: Szombat van; nem szabad nyoszolyádat hordoznod. Ki felele nekik: Az, a' ki engem meggyógyitott, mondá nekem: vedd föl nyoszolyádat, és járj. Kérdék tehát őt: ki az az ember, a' ki mondá neked: vedd föl nyoszolyádat, és járj? De a' meggyógyult nem tudá, ki volt légyen az? Mivel Jézus az azon helyen lévő sokaság közt hátravonta magát. Később előtalálá őt Jézus a' templomban, 's monda neki: Ime meggyógyultál; de többet ne vétkezzél; nehogy más valami, annál még rosszabb történjék rajtad. Ekkor elmenvén azon ember, tudtul adá a' zsidóknak, hogy Jézus volna az, a' ki őtet meggyógyitotta.

Magyarázat. „Tudtul adá a' zsidóknak, hogy Jézus volna az, a' ki őtet meggyógyitotta." Kövessük e' példát, ha valamelly szükségből, testi nyavalyától, nevezetesen, ha valamelly büntől megszabadulunk; 's ismerjük el tartózkodás nélkül, hogy: ‚Az Ur az, a' ki velünk ezt tette'; mert minden emberi erő' megfeszitése és segedelem siker nélküli, ha az Ur áldását nem adja hozzá; 's a' bünöktől egyedül ő szabadithat meg minket. De azután kövessük is intését, és ne vétkezzünk többé: nehogy még valami rosszabb történjék velünk, és nehogy büneinkben haljunk meg!

Az egyház' könyörgése.

Hallgass meg minket irgalmas Isten! és öntsd szivünkbe kegyelmed' világát. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' első vasárnapja utáni szombaton.

(Kántorböjt.)

Leczke. *(Sz. Pálnak Thesszal. irt I. lev.* 5, 14—23.*)*

Kérünk titeket atyámfiai! intsétek azokat, a' kik rendetlenül

élnek; vigasztaljátok a' félénk szivüeket; gyámolitsátok az erőtleneket; béketürő kiméléssel viseltessetek minden emberhez. Meglássátok, hogy senki másnak gonoszt gonoszszal ne viszonozzon; hanem mindenkor, egymás közt is ugy, mint minden emberek' irányában, csak jó cselekedetekkel foglalatoskodjatok. Mindenkor vidám kedvüek legyetek. Szünet nélkül imádkozzatok. Mindenekért hálát adjatok: mivel ezt kivánja tőletek az Isten, Jézus Krisztus' tanitása szerint. A' lelket ki ne oltsátok. A' jövendöléseket, és irás' fejtegetését meg ne vessétek. Mindent vizsgáljatok, és azt, a' mi jó, tartsátok meg. Mindentől, a' mi gonosznak látszik, megoltalmazzátok magatokat. A' békeségnek Istene pedig szenteljen meg titeket egészen: hogy tökéletesek legyetek, és a' ti elmétek épségben, lelketek és testetek pedig ártatlanságban tartassanak meg, a' mi urunk Jézus Krisztus' eljövetelére.

Magyarázat. ‚A' lelket ki ne oltsátok.' Meg ne hiusitsátok a' Szentlélek' munkálódását; azaz: ne akadályozzátok meg a' bünök és könnyelmüség 'stb. által a' Szentlelket benne, miszerint reátok hasson, és szent malasztjában részeszitsen, 'stb. A' jövendöléseknek, vagyis a' jövő dolgok' előre megmondásának, a' hittitkok' hirdetésének, a' szent-irás' magyarázásának adományait meg ne vessétek; hanem vizsgáljátok meg a' hit' zsinormértéke szerint, 's a' mi jót napfényre hoznak, azt tartsátok meg. Vessétek a' szellemet Istennek, a' lelket és testet pedig a' szellemnek alája: ugy gáncs és félelem nélkül nézhettek az Ur' itéletre jövetelének eléje.

(Az evangeliomot sz. Máté' 17, 1—9. lásd a' holnapi vasárnapon.)

Az egyház' könyörgése.

Engedd oh Isten! hiveidet ohajtott áldásod által megerősödni, hogy akaratodtól soha el ne térjenek, és jótetteidben szüntelen örvendezhessenek. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

OKTATÁS BÖJT' MÁSODIK VASÁRNAPJÁRA,

melly ‚Reminiscere'-nek neveztetik.

Igy neveztetik e' vasárnap a' misét kezdö ‚Reminisce-

re' szótól. Maga a' misekezdet pedig könyörgés a' bünbe nem egyezés' malasztjáért. „Emlékezzél meg Uram! örök könyörületességed- és irgalmasságodra, hogy elleneink soha se vigadjanak fölöttünk. Szabadits meg minket Izrael' Istene! minden inségünkből. Hozzád emelem Uram lelkemet: Istenem! te benned bizom; ne engedj megszégyenülnöm." (Zsolt. 24.) Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Isten! ki látod, hogy egészen erötelenek vagyunk, védj minket belső- és külsőleg: hogy minden testi viszontagságtól megszabadittassunk, és lelkünkben minden rossz gondolatoktól megtisztuljunk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Thessz. irt I. lev. 4, 1—7.)*

Atyámfiai! kérünk és intünk titeket az ur Jézusban, hogy naponkint jobban iparkodjatok ugy járni, és Istennek tetszeni, a' mint ennek kellő módját tőlünk tanultátok: hogy mindig tökéletesebbek legyetek. Mert tudjátok, minő parancsolatokat adtunk nektek az ur Jézus' akaratja szerint. Mivel ez az Isten' akaratja, hogy szentek legyetek, és a' paráznaságtól megoltalmazzátok magatokat. Hogy testét mindegyitek szentség- és tisztességben tudja birni; hogy azt a' tisztátalan kivánság' zabolátlansága által meg ne becstelenitse, mint a' pogányok, kik nem ismerik Istent. Senki meg ne nyomoritsa, se meg ne csalja embertársát akármilly dologban; mivel mindezen cselekedetekért bosszut áll az Ur: a' mint ezt mingyárt eleinte megmondtuk nektek és okokkal bizonyitottuk. Tudnillik nem tisztátalankodásra hivott minket az Isten, hanem a' szentségre: a' mi urunk Jézus Krisztusban.

Magyarázat. E' levélben inti sz. Pál a' thesszalonikaiakat, hogy tanitása szerint éljenek; nevezetesen fölhivja őket, hogy a' tisztátalanság- és közéletbeni csalárd kárositásoktól mindenkor menten tartsák magukat. E' bünök, ugy látszik, gyakoriak voltak a' thesszalonikabelieknél. Milly sok helyen illyenek azok nálunk is! Bár mindenki meggondolná, hogy megszenteltetésre vagyunk hivatva, 's hogy az Isten mindezeknek bosszulója fog lenni.

Fohász. Ur Isten! add, hogy hivatásomnak megfelelő becsületes, tiszta és szent életet éljek; hogy keresztény neve-

met jótettekkel ékesitsem, ne pedig, mint a' téged nem ismerő pogányok, magamat egészen a' földi és testi kivánságoknak adjam által.

Evangeliom. *(Sz. Mát. 17, 1—9.)*

Az időben maga mellé vevén Jézus Pétert és Jakabot, 's ennek öcscsét Jánost, fölvezeté őket külön egy magas hegyre. És szinében elváltozék előttök. 'S arcza fényes lőn, mint a' nap; ruhái pedig fehérek, mint a' hó. 'S ime megjelenének nekik Mózes és Illés, szólván ő vele. Felelvén pedig Péter, monda Jézusnak: Uram! jó nekünk itt lenni; ha akarod, készitünk itt három hajlékot, neked egyet, Mózesnek egyet, 's Illésnek egyet. Mig ő szólna, ime fényes felleg árnyékozá meg őket. És szózat hallatszott az égből, ezt mondván: Ez az én szerelmes Fiam, a' kiben nekem tökéletesen kedvem telt; őt hallgassátok! 'S hallván ezt a' tanitványok, arczukra esének, és igen megfélemlének. És hozzájok járulván Jézus, illeté őket, 's monda nekik: Keljetek föl, és ne féljetek. Fölemelvén pedig szemeiket, nem látának senkit, csak egyedül Jézust. És midőn lemenének a' hegyről, megparancsolá nekik Jézus, mondván: Senkinek se mondjátok meg a' látást, valamig az ember' fia halottaiból föl nem támad.

Miért változék át szinében Krisztus a' Tábor hegyen tanitványai előtt?

1) Hogy magát nekik az ő dicsőségében, mint Istennek fia, megmutassa; 's ez által 2) őket az istensége felőli minden kétség ellen megóvja, midőn majd a' Kálvária' hegyén halálának tanui leendnek. 3) Hogy ők, és velök minden hivők, a' jövendő dicsőség' és örömek' reményében, szenvedéseiknek béketüréssel viselésére buzdittassanak. 4) Hogy tanuljuk meg, milly dicsőségesen fog egykor a' mi testünk halottaiból föltámadni. (I. Kor. 15, 52.)

Miért jelent meg ez alkalommal Mózes és Illés?

Hogy a' törvény és proféták bizonyságot tegyenek Krisztusról, miszerint ő, és nem más valaki az Istennek fia 's a' világ' üdvözitője; mert Mózes alatt a' törvény, Illés alatt pedig a' látnokok, profétáik értetnek.

Miről beszéltek ők Krisztussal?

Haláláról (Luk. 9, 31.); mivel ez középpontja a' megváltás' müvének, és mivel az ó-szövetség' szentjei is, kik munkás hitök által megigazultak, mennyekbe csak akkor mehettek be, midön Krisztus' halála által az egész megváltás' müve be lön végezve.

Miért akart Péter a' hegyen három hajlékot építeni?

Mert el volt kábulva a' mennyei elragadtatástól, 's a' szerfölötti öröm annyira megfosztá őt nyugodt eszméletétől, hogy nem tudta, mit beszél; és nem gondolta meg, miszerint az ember csak nagy fáradságok által juthat el a' mennyei dicsőségbe; 's azért mielött megdicsőittetését kérhetné, előbb állhatatosságért kell neki a' világ' kisértéseinek ellenében könyörögni. — Ha sz. Péterre az égi gyönyörök' egyetlen cseppje is illy hatással volt: Istenem! millyen lesz a' te házadnak bősége, midön mennyben a' gyönyörök' egész folyamával fogod itatni választottaidat! (Zsolt. 35, 9.)

Kitől jött e' szózat: ‚Ez az én szerelmes fiam; őt hallgassátok'?

A' mennyei Atyától: ki ezzel tudtul adá, hogy fia által fog az uj törvény kihirdettetni; kit is azért mindenki hallgatni, azaz: neki engedelmeskedni köteles.

Miért tiltotta meg Krisztus tanitványinak szinváltozása' kihirdetését föltámadása előtt?

1) Hogy többi tanitványai 's követői Krisztusnak, ha halála és föltámadása után hallandják ez eseményt, annál szilárdabban higyjenek benne. 2) Mivel még nem jött el az idő, mellyben magát az egész népnek teljes dicsőségében akarta bemutatni. 3) Hogy megtanitana rá bennünket, miszerint a' véghezvitt jót szükség nélkül ne hireszteljük.

Buzdulat. Oh Jézusom! vonj minket magadhoz a' mennyei örömek' szemlélete által, hogy a' szellemi harczban el ne lankadjunk, 's ki ne fáradjunk; hanem ezentul vitézül harczoljunk, a' te malasztoddal minden kisérteteken győzedelmeskedjünk, 's a' jóban való állhatatosság, és minden földi bajok és szorongatások' békés elviselése által, a' mennyei boldogságra méltókká váljunk! Amen.

Bőjt' második vasárnapja utáni hétfőn.

Leczke. (*Dániel profét.* 9, 15—19.)

Az időben igy imádkozék Dániel az Urhoz: Urunk Istenünk!

ki népedet Egyiptom' földjéről hatalmas kézzel kivezetted, 's magadnak mind e' mai napig hirt-nevet szereztél; ámbátor vétkeztünk, gonoszat cselekedtünk Uram! minden igazságod ellen: mindazonáltal forditsd el, kérlek, haragodat és bosszudat a' te városodról, Jerusalemről, és a' te szent hegyedről. Mert a' mi büneink és atyáink' gonoszsága miatt lönek Jerusalem és a' te néped gyalázat' tárgyává mindeneknél, a' kik körülöttünk vannak. Most tehát Istenünk! hallgasd meg a' te szolgád' imádságát és könyörgését, és tenmagadért forditsd arczodat szent helyedre, melly pusztán áll. Én Istenem! hajtsd le füleidet, és hallgass meg; nyisd fel szemeidet, és tekintsd meg a' mi pusztaságunkat, és ama' várost, mellyre a' te neved illeszteték: mivel nem a' mi jámborságunkban, hanem a' te nagy irgalmasságodban bizván, nyujtjuk szined elé könyörgésünket. Hallgass meg Uram! engesztelödjél meg Uram! figyelmezz, és cselekedd meg. Istenem! ne halaszd el tenmagadért; mivel a' város és néped a' te nevedet viselik.

M a g y a r á z a t. Dániel kéri az Istent, hogy tekintsen ismét kegyelemmel az ö népére, városa- és templomára; kérését nem a' nép' jámborságával, hanem Isten' irgalmával és azon körülménynyel támogatván, hogy esedezésének meghallgatása által magának az Istennek neve fog megdicsöittetni. Imádságainkban tehát mi is ne jámborságunkra, hanem az Isten' irgalmára hivatkozzunk; és kérjük öt az ö sz. nevére, hogy egyházának elleneit megalázni, megtériteni, magát az egyházat pedig mindegyre dicsöbben virágozni engedje.

Evangeliom. *(Sz. János' 8, 21—29.)*

Az idöben szóla Jézus a' zsidók' tömegéhez: Én elmegyek, és kerestek engem, és a' ti bünötökben meghaltok. A' hova én megyek, ti oda nem jöhettek. Mondák azért a' zsidók: Valljon megöli-e magát? mivel azt mondja: hova én megyek, ti oda nem jöhettek? Ö pedig folytatá: Ti innét alulról vagytok; én onnan fölülről vagyok. Ti e' világból valók vagytok; de én nem vagyok e' világból való. Azért mondám nektek, hogy a' ti büneitekben meghaltok.

Ugyanis ha nem hienditek, hogy én az vagyok: meghaltok a' ti büneitekben. Itt kérdék öt: te ki vagy? és felele nekik: Kezdettöl fogva, és most is arról szólok nektek. Sokat kellene még felöletek szólanom, és lehetne titeket dorgálnom. 'S valamint az, a' ki engem küldött, igazmondó, ugy én is csak azokat hirdetem a' világnak, a' miket töle hallottam. De meg nem érték, hogy Istenröl, az Atyáról szólana nékik. Monda azért nekik Jézus: Mikor felmagasztaljátok az ember' fiát, akkor megismeritek, hogy én vagyok, és magamtól semmit sem cselekszem; hanem azokat szólom, a' mikre tanitott engem az Atyám. Az Atya, ki engem küldött, velem van, és nem hagyott engem egyedül; mert én mindenkor azokat cselekszem, a' mik neki kedvesek.

Magyarázat. Világosan kimondja itt Jézus a' zsidóknak, hogy ö a' Messiás, és igaz Isten. Kezdettöl fogva valónak nevezi magát, nem csak mivel az Atyától öröktöl fogva származik, hanem azért is, mivel ö minden teremtmények' létre hozója. Ö azt hirdeti a' világnak, mire öt Atyja tanitja: azért tanitmánya igaz. Ö kereszthalált szenvedend a' világ' büneiért; de a' kik nem hisznek benne, kik tehát megvetik tanitását és áldozatát, azok büneikben fognak meghalni. Oh Jézusom! add kegyelmedet, hogy élö hittel higyünk benned, 's ez által az örök boldogságot elnyerjük.

Az egyház' könyörgése.

Mindenható Isten! hallgasd meg könyörgésinket, és mivel az örök boldogságot bizton remélnünk engedted: hagyj kegyesen irgalmadnak is részesivé lennünk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' második vasárnapja utáni kedden.

Leczke. *(Királyok' III. könyv.* 17, 8—16.)

Az időben, parancsolá Isten Illésnek, a' theszbitának: Kelj föl, és menj Szareptába, melly Szidon mellett van, és maradj ott; mert ime meghagytam ott egy özvegy asszonynak, hogy tápláljon téged. Fölkelvén tehát, elméne Szareptába. El-

érkezvén pedig a' város' kapujához, ott egy özvegy asszonyt látott fát szedegetni; kit megszólitván, monda neki: Kérlek, hozz edényedben egy kevés vizet, innom. És midőn amaz már megindult, hogy vizet hozna, utána kiálta: Hozz nekem, kérlek, kezedben egy darab kenyeret is. Felele az asszony: A' te urad- Istenedre mondom, hogy nincs kenyerem, hanem csak egy maroknyi lisztem az edényben, és kevés olajom a' korsóban; épen most keresgélek egy-két darabka fát, 's haza menvén elkészitem azt magamnak és a' fiamnak: mit ha megeszünk, azután meghalunk *(éhen)*. Kinek mondá Illés: Ne félj; csak menj, és cselekedjél a' szerint, a' mint szólottál: de legelőször is csinálj nekem abból a' lisztből egy hamuban sült kis pogácsát, és hozd ki hozzám; magadnak pedig és fiadnak azután készits. Mert azt mondja Jehova, Izrael' Istene: a' lisztveder ki nem ürül, sem az olaj a' korsóból ki nem fogy mindaddig, valamig esöt nem ád Isten a' föld' szinére. Elmenvén pedig akkép cselekvék, a' mint Illés mondta, 's mind Illés, mind az asszony, mind ennek háznépe evének; és azon naptól fogva a' lisztveder ki nem fogyott, sem az olaj a' korsóban kevesebb nem lett, a' mint ezt Isten Illés által megigérte.

Magyarázat. Illés kemény próbára tevé ki ez özvegy asszony' erkölcsét és jóságát; de az, Isten' kegyelméből, hitt a' proféta' szavainak, 's csudálatos készséggel azon kevéstől is megfosztotta magát, a' mivel még birt. De ezen készséget meg is jutalmazta az Isten; mert tizszeresen, söt százszorosan nyerte azt vissza, mit magától megtagadott. Oh keresztény! légy hasonló ez özvegyhez, és adj te is a' kevésből örömest és készséggel a' szegénynek, főkép e' szent böjt' idején: és bizonyos lehetsz róla, hogy az Ur azt visszafizetendi neked itt, és az örökkévalóságban.

Evangelium. *(Sz. Máté' 23, 1—12.)*

Az időben mondá Jézus a' seregeknek és tanitványainak: Mózes' székében irástudók és farizeusok ülnek: annakokáért a' miket mondandanak nektek, azokat mind tartsátok és tegyétek meg; de az ő cselekedeiteket ne köves-

sétek: mert tanitanak ugyan, de maguk nem teljesitik. Nehéz és elviselhetlen terheket kötnek és raknak az emberek' vállaira; maguk pedig azokat ujjokkal sem akarják illetni. Minden tettöket pedig azért viszik véghez, hogy láttassanek az emberektől: ez okból megszélesitik emlékeztető hártyáikat, és köntösük' prémjét meghosszabbitják. Szeretik pedig az első helyeket a' vendégségekben, 's az első székeket az imádság' hajlékaiban, és a' köszöntéseket a' közhelyeken, és hogy főtanitóknak hivassanak az emberektől. Ti pedig ne hivassátok magatokat főtanitóknak: mert egy a' ti főtanitótok; ti pedig mindnyájan atyafiak vagytok. És ne hivjatok senkit atyátoknak e' földön: mert egy a' ti Atyátok, a' ki mennyekben van. Oktatóknak se hivassátok magatokat: mert egy a' ti oktatótok, Krisztus. A' ki köztetek elöljáró, az szolgátok legyen; mert a' ki felmagasztalja magát, megaláztatik; és a' ki megalázza magát, felmagasztaltatik.

Magyarázat. A' zsidók balkarjokon szent-irási mondatokkal beirt emléklapot hordtak (félreértvén V. Móz. 22, 12., és 6, 8., a' hol mondatik, hogy a' törvényt szemök előtt és szivökben hordják); ruháikon pedig, magukat a' pogányoktól megkülönböztetendők, szegélyt, rojtokat vagy bojtocskákat viseltek. A' farizeusok és irástudók szélesebb emléklapot és szegélyt viseltek, mint mások; hogy ez által mintegy azt tanusitsák, miszerint ők a' törvényt különös buzgalommal betöltik. Mi azonban nem ugy volt; mert ők ezt csak szineskedésből tették, cselekedeteik ellenkezvén tanitásaikkal: ők másokra terheket róttak, mellyeket maguk ujjal sem érintének. Jézus tehát arra inti a' zsidókat, hogy az illy álszenteskedéstől, 's az emberek általi becsültetés- és kitüntetésnek ezen hiu vágyától őrizkedjenek; ajánlja nekik ellenben, hogy mit az irástudók a' törvényből előadnak, ugy szinte azok' külön rendeleteit is, mellyek' hozására joguk van, hallgassák meg, és szerintök éljenek. — Tanuljuk ezekből: utálni a' képmutatást, ezen titkos mérgét 's öldöklő férgét minden erény- és szentségnek; szakadatlanul törekedni a' valódi erény után; és Krisztus' egyházának a' hivek' üdvére czélozó parancsolatait lelkismeretesen teljesitni.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! hallgasd meg kegyesen könyörgésünket, és gyó-

gyitsd meg a' mi beteg lelkünket, hogy bocsánatot nyerve, mindenkor áldásodnak örvendezhessünk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' második vasárnapja utáni szerdán.

Leczke. (*Esther'* 13, 8—11. *és* 15—17.)

Ama' napokban Mardokheus könyörge az Urhoz, mondván: Uram! ugymond, Uram, mindenható király! Mivel minden a' te halalmad alá van helyezve: ha Izraelt megszabaditani eltökéléd, akaratodnak senki sem állhatand ellent. Te teremtetted az eget és földet, és mindent, a' mi az ég' körében foglaltatik. Mindennek ura vagy, és fölségednek senki ellent nem állhat. — És most Uram, királyom, Ábrahám' Istene! könyörülj a' te népeden; mert elleneink minket elveszteni, 's örökségedet eltörleni szándékoznak. Ne utáld meg Uram! a' te örökségedet, mellyet Egyiptomból váltottál meg magadnak. Hallgasd meg könyörgésemet, és kegyelmezz a' te tulajdonodnak és örökségednek; forditsd örömre siralmunkat: hogy életben maradván Uram! a' te nevedet áldjuk; 's ne engedd a' téged dicsérők' ajkait elnémulni.

M a g y a r á z a t. Artaxerxes perzsa király, legfőbb méltóságra emelvén Ámánt, megparancsolá, hogy mindenki térdet hajtson előtte. Minthogy Mardokheus ezt tenni vonakodott, Ámán felbőszült, és olly rendeletet eszközle ki a' királynál, melly szerint Perzsa-országban a' kijelelt napon valamenynyi zsidó megölessék. Ekkor az Urhoz fohászkodott Mardokheus: és könyörgése meghallgattatott. Ő és népe meg lőn mentve. Ámán és pártfelei pedig halállal büntettettek. — A' ki másnak vermet ás, maga esik bele. A' fölfuvalkodást bukás szokta követni; ellenben, a' kik az Urban biznak, és buzgón fohászkodnak hozzá, azokat az Ur a' veszedelmekből megszabaditja.

Evangelium. (*Sz. Máté'* 20, 17—28.)

Az időben fölmenvén Jézus Jerusalembe, maga mellé vevé a' tizenkét tanitványt külön, és monda nekik: Ime fölmegyünk Jerusalembe, 's az ember' fia el fog árultatni a' papi fejedelmeknek és irástudóknak; és halálra kárhoz-

tatják őt, 's a' pogányok' kezébe adják, hogy megcsufoltassék, és megostoroztassék, és fölfeszittessék; de harmadnapon föltámad. Akkor hozzá járula Zebedeus' fiainak anyja, fiaival együtt, és térdre esék, hogy kérne valamit tőle. Ki monda neki: Mit akarsz? Felele neki: Parancsold, hogy ezen két fiam országodban egyik jobb, a' másik bal kezed felől üljön. Felelvén pedig Jézus, monda: Nem tudjátok, mit kértek. Megihatjátok-e a' kelyhet, mellyet én meg fogok inni? Mondák neki: Megihatjuk. Felele nekik: Az én kelyhemet ugyan megiszszátok; de a' jobb, vagy bal kezem felől való ülést nem enyim, rendelni nektek, hanem a' kiknek az Atyámtól készittetett. A' tiz ezt hallván, bosszonkodék a' két testvér ellen. Jézus pedig magához hiván őket, mondá: Tudjátok, hogy a' pogány nemzeteken fejedelmeik uralkodnak; és nagyjaik hatalmaskodnak rajtuk. Nem ugy lészen ti közöttetek: hanem ha valaki köztetek nagyobb akar lenni, cselédetek legyen; és ha valaki közöttetek első akar lenni, szolgátok legyen. Mint az ember' fia sem jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és lelkét adja sokakért váltságul.

Magyarázat. Jézus itt megjövendöli halálát, és Zebedeus' fiainak, Jakab- és Jánosnak, az anyjok (Salome) által hozzá intézett kérelmökre azt feleli: ‚Ti elsők akartok lenni országomban, és uralkodni vágytok; de ti ezen uralkodással helytelen fogalmat kapcsoltok össze. Országomban is lesznek ugyan elöljárók és alattvalók, parancsolók és engedelmeskedők, elsők és utolsók: de az én országomban az uralkodás nem ollyan, mint a' pogány fejedelmeké, kik kényök szerint bánnak alattvalóikkal, 's magukat általuk szolgáltatják; hanem inkább a' szolgálatban, 's az alattvalókérti önföláldozásban áll: valamint én magam is életemet adom sokakért, hogy őket az Isten' igazságát kiengesztelő 's az emberekért eleget tevő halálom által, a' bünök', a' világ', és ennek fejedelme' rabságából megváltsam.' Oh keresztény! ha Isten' országában akarsz valami lenni, ugy mindenek előtt az alázatosságra törekedjél; azaz: alázd meg magadat bensődben, habár semmi vétekkel sem vádol is öntudatod, 's ha talán erényeiddel másokat fölülmulsz is: mint ezt sz. Pál cselekedte (I. Kor. 4, 4.; I. Timoth. 1, 15.). Tartsd magadat rá készen, hogy téged az Ur végett különféle sanyaruságok érjenek; és kerüld a' bünt, melly miatt az Üdvözitő keserü halált szenvedett: nehogy

vétkes életeddel őt ismét ujra fölfeszitsed, magadat pedig áldozat-halálának sikerétől megfoszszad.

Az egyház' könyörgése.

Oh Isten! visszaállitója és kedvelője az ártatlanságnak, irányozd magadhoz szolgáid' sziveit, hogy a' Szentlélek' tüzétől felgyuladjanak, és a' hitben erősek- és tettekben buzgókul találtassanak. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' második vasárnapja utáni csütörtökön.

Leczke. *(Jeremiás' 17, 5—10.)*

Ezt mondja az Ur Isten: Átkozott azon ember, a' ki emberben bizik, karjává halandót választ, és eltér szive az Istentől. És lészen, mint a' boróka (gyalog-fenyő) csemete a' pusztában; 's nem látja a' jónak elérkeztét, hanem kiaszott vidéken fog lakni a' sivatagban, a' széksós földön, hol senki sem lakhatik. Áldott az ember, ki az Urra támaszkodik, és kinek az Ur bizodalma. Mint a' viz' mellékére ültetett fa lesz ő, melly a' vizbe ereszti gyökereit, 's nem érzi a' hőség' jövetelét; mellynek levele zöld marad, a' száraz esztendőtől nem fél, és nem szünik meg gyümölcsöt teremni. Minden lényeknél csalárdabb a' sziv, és gyógyithatatlanabb; ki ismeri meg azt? Én, az Ur, a' ki megvizsgálom a' sziveket, és áthatom a' veséket: hogy megfizessek kinek-kinek az ő utja, és cselekedeteinek gyümölcse szerint: mondja az Ur, a' Mindenható.

M a g y a r á z a t. Ki Isten helyett emberekben helyezi bizodalmát, az vétkezik, és elhagyatott lesz a' szükség' idején; mert az ember' szive gonosz és csalékony: azért állhatatlan is, és nem biztos. Ellenben a' ki Istenben bizik, az nem fél semmi szükségtől; mert bizonyos az Ur' segélye felöl, melly bőséges forrása a' vigasztalásnak és örömnek. Bizzunk azért mindenkor Istenben: és ő szakadatlanul meg fog védeni 's oltalmazni bennünket.

Evangeliom. *(Sz. Luk. 16, 19—31.)*

Az időben mondá Jézus a' farizeusoknak: Volt egy gaz-

dag ember, ki bársonyba és biborba öltözködék, 's naponkint fényesen vendégeskedett. Volt pedig egy Lázár nevü koldus is, ki amannak ajtaja előtt feküvék, megrakva fekélyekkel: kivánván a' gazdagnak asztaláról lehulló morzsalékokból is kielégittetni; de mellyekből senki sem ad vala néki; fekélyeit pedig csak a' mellette elmenő ebek nyalogatták. Lőn pedig, hogy meghalt a' koldus, és viteték az angyalok által Ábrahám' kebelébe. Meghalt a' gazdag is, és eltemetteték. Ez a' pokolban, midőn kinokat szenvedne, fölemelvén szemeit, látá Ábrahámot távol, és Lázárt kebelében: 's fölkiáltván, monda: Atyám Ábrahám! könyörülj rajtam; és küldd el Lázárt, hogy csak ujja' hegyét is vizbe mártván, hivesitse meg nyelvemet; mert gyötretem e' lángban. Felele pedig Ábrahám: Fiam! jusson eszedbe, hogy elvetted javaidat életedben: hasonlóképen Lázár is türte viszontagságait; most pedig ez vigasztaltatik, te ellenben gyötretel. Mindezek fölött köztünk és köztetek nagy mélység állapittatott meg, ugy hogy sem azok, a' kik innét hozzátok átmenni akarnának, ne mehessenek, sem onnét senki hozzánk át ne jöhessen. Monda tovább: Kérlek tehát téged atyám! küldd el őt atyám' házába; mert öt atyámfia van; tegyen tehát azoknak bizonyságot, hogy ők is ezen kinzás' helyére ne jussanak. Felele neki Ábrahám: van Mózesök, és vannak profétáik; hallgassák azokat. Amaz pedig monda: Nem ugy, atyám Ábrahám! hanem ha valaki a' megholtak közül föltámadand, annak fognak hinni. Felele végre neki: Ha Mózest és a' profétákat nem hallgatják, annak sem fognának hinni, ki a' halottak közül föltámadna.

M a g y a r á z a t. A' gazdag ember azokat jelenti, a' kik rosszul használják a' földi javakat, és semmi jót sem tesznek, nevezetesen embertársaik iránt irgalmasságot nem gyakorolnak; a' szegény Lázár pedig azokat, kik a' földön fáradságos, de erényes életet élnek. Ezek örök jutalmat vesznek; örök büntetést amazok. A' gazdagnak testvéreihez azok hasonlitanak, a' kik mondják, hogy ők is hinnének és penitenciát tartanának, ha uj csudákat, uj kinyilatkoztatásokat nyernének. De ha ők az

evangeliomban elbeszélt csudákkal és kinyilatkoztatással birván, még sem hisznek, sem penitencziát nem tartanak: akkor sem fognának hinni és megtérni, ha valaki halottaiból föltámadna; még akkor is találnának kifogásokat, istentelen életök' mentegetésére.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! légy a' te szolgáidnak segedelmökre, és részesitsd a' hozzád esedezőket folytonos kegyelmedben: hogy a' te vezérleted- és kormányozásodnak örülök' javait megáldjad, 's a' megáldottakat megtartsad. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' második vasárnapja utáni pénteken.

Leczke. *(I. Mózes' 37, 6—22.)*

Ama' napokban imigy szóla testvéreihez József: Halljátok kérlek álmomat, a' mellyet láték. Ugy tetszett nekem, mintha a' szántóföldön, kévéket kötöttünk volna, 's mintha az én kévém fölemelkedvén, helyben megállott, a' ti kévéitek pedig az enyimet körülvévén, azt mélyen meghajolva tisztelték volna. Mondák neki bátyjai: Valljon még királyunk leszesz-e 's a' te uralkodásodnak fogunk-e alája vettetni? Ez álomnak és beszédnek tárgya tehát az irigység' és gyülölség' uj gyujtószerévé vált. Más álmot is láta, mellyet testvéreinek elöterjesztvén, monda: Álmomban látám, hogy a' nap, hold és tizenkét csillag leborulva tisztelének engem. Mit midőn atyjának és testvéreinek elbeszéle, megdorgálá öt atyja, mondván: Mit jelentsen tehát az álom, a' mellyet láttál? Avagy talán azt-e, hogy én, és anyád, és testvéreid téged földig meghajolva fogunk tisztelni? Annakokáért bátyjai irigykedének rá; atyja pedig hallgatagon elmélkedék e' dolog felöl. Történt azonban, hogy őtet, midőn bátyjai a' nyájak' legeltetésével foglalkoznának Sikhemben, Izrael megszólitaná, mondván: Ime bátyáid Sikhem' földjén legeltetik a' juhokat: jer, elküldelek téged hozzájok. Ki felelé: Ime készen vagyok. Monda neki atyja: Menj tehát, és lásd meg, valljon jól van-e minden bátyáid és a' barmok körül;

és azután hozd nekem hirül, a' mi történik. Igy elküldetvén József, Hebron' völgyéből jöve Sikhem' környékébe: hol őt a' mezőn bolyongani látván egy ember, megkérdé, kit keresne? Kinek felele: Bátyáimat keresem; kérlek, mondd meg nekem, hol őrzik a' nyájakat? Monda neki amaz ember: Elmentek ezen környékből; hallám pedig, midőn azt mondák: Menjünk el Dothaimba. Utánuk eredvén tehát József, megtalálá bátyjait Dothaimban. Kik, midőn őt jönni messziről láták, mielőtt hozzájok érkeznék, a' felől tanakodának, hogy megöljék; igy szolván egymásnak: Ime jön az álomlátó; jertek, öljük meg őt, és vessük egy régi vizverembe, és mondjuk: a' fenevad ette meg őtet. Akkor majd kitetszik, mit használnak neki álmai. Ezeket hallván Ruben, igyekszik vala rajta, hogy kezeikből kimentené őtet, 's igy szóla hozzájok: Ne öljétek őt meg, és ne ontsatok vért; hanem vessétek e' vizverembe, melly itt a' pusztában van; és tartóztassátok kezeiteket a' vérengzéstől. Ezeket pedig azért mondá, mivel kezeik közül kiszabaditani szándékozott, és visszavinni atyjának.

M a g y a r á z a t. Irigység vitte József' testvéreit annyira, hogy őt elveszteni magukban elhatároznák! Igy van az! ha az ember nem áll mingyárt kezdetben ellent a' bünnek, ha azonnal nem nyomja el a' vétkes gondolatot, a' tilos hajlamot. Ha a' kis rossztól nem óvja magát: ugy nem tudja, hova fog jutni. Ezt minden embernek jól szivére kellene venni, és semmi, még a' legkisebb bünt sem kellene magában megszenvednie; a' szülők- és tanitóknak pedig az volna kötelességök, hogy igyekezzenek rajta, miszerint gyermekeik- és tanitványaikból a' kisebb hibákat is kiirtsák: nehogy a' kis bünösből nagy váljék. — Ruben' példája pedig arra tanit minket, hogy a' rosszat, a' hol csak lehet, erélyesen akadályozzuk.

Evangeliom. *(Sz. Mát. 21, 33- 46.)*

Az időben monda Jézus a' farizeusok- és irástudóknak: Volt egy cselédes ember, a' ki szőllőt ültete, és sövénynyel bekerité, és sajtóhelyet ásott benne, és tornyot épitett; és bérbe adván a' müveseknek, messze földre elutazott. Elközelgetvén pedig a' termés' ideje, elküldé szolgáit a' müvesekhez,

hogy a' termést beszednék. De a' müvesek megfogván a' szolgákat, némellyeket megverének, másokat megölének, némellyet pedig megkövezének. Ismét más szolgákat külde, többeket mint először: és hasonlóképen bántak azokkal is. Végre pedig fiát küldé hozzájok, mondván: Tisztelettel fognak fiam iránt viseltetni. A' müvesek pedig látván fiát, mondák maguk közt: Ez az örökös; jertek, öljük meg őt, és mienk lesz az örökség. És megragadván, kiveték őt a' szöllőből, és megölék. Midőn tehát megérkezendik ama' szöllőnek ura, miképen fog bánni azon müvesekkel? Mondák neki: A' gonoszokat gonoszul veszti el, és szöllőjét más müveseknek adandja bérbe, kik megadják neki a' gyümölcsöt a' szokott időben. Monda nekik Jézus: Soha sem olvastátok-e az irásokban: a' kő, mellyet megvetettek az épitők, az lőn a' szeglet' fejévé? Az Urtól lőn ez; és csudálatosnak tetszik a' mi szemeink előtt. Azértmondom nektek: elvétetik tőletek Isten' országa, 's olly népnek adatik, melly annak gyümölcseit megtermi. 'S valaki e' köre esendik, összetöri magát; a' kire pedig ama' kő fog esni, azt összezuzandja. Hallván pedig a' papi fejedelmek és farizeusok e' hasonlatosságokat, megérték, hogy róluk szólana. 'S alkalmat keresvén elfogására, félének a' néptől; mert mint profétát tisztelék őtet.

Magyarázat. E' példázatban a' házi gazda az Isten, a' szöllőhegy az Isten' országa, mint az kezdetben a' zsidóknál föltetszett. A' sövény az isteni gondviselés' oltalma és sz. angyalok' őrködése; a' borsajtó az isteni törvény, melly mindenkit az erény' és jámborság' gyümölcseinek megszerzésére szorit; a' torony a' felsőségek' földi védelme; a' müvesek az elöljárók, u. m. királyok, papok, tudósok, birák; az elutazás az Isten' láthatatlanságának jelképe; a' szolgák a' profétáik; a' fiu Jézus Krisztus, kit a' zsidók megfogván kivégeztek. E' miatt el is vétetett tőlök az Isten' országa, 's ők a' büntető igazság' kezébe jutottak. Hasonlóképen fog ez történni mindazokkal, a' kik megvetik az Urat és üldözik őtet, 's büneikkel mintegy ujolag fölfeszitik.

Az egyház' könyörgése.

Adj Uram! népednek testi 's lelki egészséget, hogy jó cse-

lekedetek után törekedjék, 's mindenkor méltó legyen a' te hatalmad' védelmével megoltalmaztatni. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' második vasárnapja utáni szombaton.

Leczke. *(I. Mózes' 27, 6—39.)*

Ama' napokban mondá Rebekka fiának Jákobnak: Hallottam atyádat Ezsau bátyáddal szólani, és azt mondani: hozz nekem vadat, és készits nekem abból kedvem szerinti étket, hogy evén megáldjalak téged az Isten előtt, mielőtt halálom bekövetkeznék. Most azért fiam cselekedd azt, a' mit meghagyok néked: menj ki a' nyájhoz, és hozz be nekem két legszebb gödölyét, hogy azokból olly étket készitsek, millyent atyád örömest eszik; ezt azután beviszed atyádnak, hogy abból egyék, és téged áldjon meg, mielőtt meghaljon. Kinek felele Jákob: Tudod, hogy Ezsau bátyám szőrös ember, én pedig sima vagyok; ha atyám megtapogat engem, és észreveszi, félek, nehogy azt vélje, hogy öt megcsalni akartam, 's igy áldás helyett átkot vonjak fejemre. Felele neki anyja: Rám szálljon az átok, fiam! csak fogadd szavamat; és elmenvén, hozd el azt, a' mit mondottam. Elmenvén tehát, behozá 's átadá anyjának; ki elkészité az étket, ugy, a' mint tudja vala, hogy kedvelé Jákob' atyja. Azután vevén idősebb fiának Ezsaunak jó illatu ruháit, mellyek otthon nála valának, azokba felöltözteté kisebbik fiát Jákobot; kezeit pedig, és mezitelen nyakát a' gödölyék' bőrével befödözvén, kezeibe adá az elkészitett étket, 's a' kenyeret, mellyet sütött. Ezeket bevivén, monda: Atyám! Ki felele: Hallom. Ki vagy te fiam? Monda Jákob: Én vagyok elsőszülött fiad Ezsau; ugy cselekedém, a' mint parancsolád: most tehát kelj föl, ülj le, 's egyél vadászatomból, hogy megáldjon engem a' te lelked. Ismét szóla Izsák fiához: Mikép találhattál, ugymond, fiam! olly hamar? Felele Jákob: Isten' akaratja vala, hogy hamar jönne előmbe, a' mit kerestem. Monda Izsák: Jőjj közelebb fiam, hogy megtapogassalak, és meggyőződjem róla, valljon

te vagy-e az én fiam Ezsau, vagy nem. Oda méne tehát Jákob atyjához Izsákhoz; ki megtapogatván öt, monda: A' szó ugyan Jákob' szava, de a' kezek Ezsau' kezei. 'S meg nem ismeré öt; mert a' szörös kezek a' nagyobbikéihez hasonlitának. Azért meg akarván öt áldani, megkérdé: Te vagy-e az én fiam Ezsau? Ki felele: Én vagyok. Ő pedig: hozd ide tehát ugymond, fiam, a' vadászatból készitett étket, hogy megáldjon téged az én lelkem. Oda vivé tehát neki: ő pedig evék. Bort is hoza neki, és ivék. Ekkor mondá atyja Izsák: Jer ide fiam, és csókolj meg engem. Oda menvén tehát, megcsókolá öt. Ki mihelyt megérzé a' ruhák' illatját, mingyárt áldani kezdé, mondván: Érzem az én fiam' illatját, mint az Istentől megáldott gazdag mezőnek illatját. Adjon neked az Isten az ég' harmatjából, 's a' földnek kövérségéből buzát és bort bőségben. Szolgáljanak neked a' népek, és hajoljanak meg előtted a' nemzetségek; légy urok atyád' fiainak, és anyád' fiai boruljanak le előtted. A' ki megátkozand téged, az átok alatt legyen; ellenben áldásokkal teljék be, valaki téged megáldand. Alig végzé el Izsák a' Jákobra mondott áldást, és alig méne ki atyjától Jákob, megérkezék Ezsau a' vadászatról. Ki elkészitvén vadjából az étket, bevivé atyjának, mondván: Kelj föl atyám! és egyél a' te fiadnak vadászatából, hogy megáldjon engem a' te lelked. Kérdé azért öt Izsák: Hát ki vagy te? Felele: Én vagyok a' te elsőszülött fiad Ezsau. Erre megijedt Izsák, fölötte csudálkozván; és minden határt fölülmuló álmélkodással mondá: Ki volt tehát az, ki az általa fogott vadból hozott nekem, és ettem mindenből, mielőtt megjönnél? Kit meg is áldék, és áldott lészen. Hallván Ezsau atyjának ezen szavait, elorditá magát nagy kiáltással, és elkeseredve mondá: Áldj meg engem is atyám! Ki felele: Bejöve öcséd álnokul, és elnyerte áldásodat. Ezsau pedig utána veté: Igazán nevezék öt Jákobnak; mert immár másodszor fogta meg sarkamat; előbb az elsőszülöttség' igazait csalá el tőlem, most pedig másodszor áldásomat ragadá el. Ismét monda azért atyjának: Nem tartottál-e meg nékem is valami áldást? Felele Izsák: Ime uraddá tettem

ötet, és minden atyádfiait szolgákul adám neki; buzával és borral meggazdagitám őt: ezeken tul pedig mit cselekedjem még neked fiam? Mondá Ezsau: Valljon csak egy áldásod van-e atyám? Áldj meg, kérlek, engem is! Minthogy pedig nagy jajgatással sira, megindulván Izsák, monda neki: Zsiros föld, és fölülről való égi harmat lesz a' te áldásod.

Magyarázat. Jákob sokat fáradozék, hogy megnyerje atyja' áldását: 's ebben minden gyermeknek utánoznia kellene őtet; de ezen áldást ne törekedjenek, mint Jákob, képmutatás és szinlett szenteskedés által elnyerni, hanem inkább a' rendes és istenes élet által. Rebekka és Jákob hibáztak abban, hogy czéljokra tiltott eszközöket használtak; hacsak legyőzhetetlen tudatlanságban nem voltak az iránt, hogy nem tiltott czélra sem szabad vétkes eszközöket használni. Egyébiránt az Isten sokszor a' szent embereket is el engedi esni, hogy igy annál vigyázóbbakká tegyen bennünket. Milly nagy fontosságu a' napjainkban, fájdalom! olly kevéssé keresett, és gyakran könnyelmüleg eljátszott szülői áldás, már fönebb (133. l.) meg vala mondva.

Evangeliom. *(Sz. Lukács' 15, 11—32.)*

Az időben monda Jézus a' farizeusok- és irástudóknak. Egy embernek két fia volt. És monda az ifjabbik közülök atyjának: Atyám! add ki nekem az engem illető rész-örökséget. És megosztá köztük az örökséget. Nem sok napok mulva pedig az ifjabbik fia mindeneket egybegyüjtvén, idegen messze tartományba utazott; hol buja életet üzvén, örökségét elpazarolta. Miután pedig mindeneket megemésztett volna, nagy éhség lön ama' tartományban, és ő is szükölködni kezdett. 'S elmenvén, ama' tartománynak egyik lakosához szegődék: ki őt mezejére küldé sertéseket őrizni: 's kiváná gyomrát megtölteni azon hüvelyes gyümölcscsel, mellyet a' sertések evének: de nem engedteték neki. Magába szállván pedig, monda: Hány béres bővelkedik kenyérben atyám' házánál; én pedig majd éhen halok meg. Fölkelek, elmegyek atyámhoz, és ezt mondom neki: Atyám! vétkeztem az ég ellen, és te ellened: már többé nem vagyok méltó, fiadnak hivatni: csak béreseid közé fogadj be

engem. Fölkelvén azért, elméne atyjához. Mikor pedig még távol volna, meglátá őt atyja, és irgalomra indittatván, elébe futott, nyakába borult, és megcsókolá őtet. És monda neki fia: Atyám! vétkeztem az ég ellen, és te ellened; már többé nem vagyok méltó, hogy fiadnak hivassam. De atyja szólitá szolgáit: Hozzátok elő a' legdiszesebb köntöst, és abba öltöztessétek őt, és adjatok gyürüt kezére, és sarut lábaira. Vezessétek ki a' hizlalt borjut, és öljétek meg; együnk és vigan mulassunk: mert ime fiam meghalt, és megelevenedék; elveszett, és megtaláltaték. 'S kezdének vigan lakozni. Az idősbik fia pedig a' mezőn vala; ki visszajövén, midőn a' házhoz közelgetne, hallá a' pengő hangzást, és lejtőjárást. És szólita egyet a' szolgák közül, kérdve, mi dolog volna ez? Az pedig monda neki: Öcséd jött meg; és atyád a' hizlalt borjut megöleté, mivelhogy jó egészségben nyeré őt vissza. Erre megbosszonkodék, és nem akara bemenni. Kijövén tehát atyja, hivogatá őtet. Az pedig felelvén, mondá atyjának: Ime annyi esztendeje szolgálok neked, és parancsolatodat soha által nem hágtam; mégis soha sem adtál nekem egy gödölyét is, hogy jó barátimmal vigan vendégeskedhettem volna. Midőn pedig ez a' te fiad, ki örökségét szajhákkal megemészté, előjött, a' hizlalt borjut öletted meg neki. Ő pedig monda neki: fiam! te mindenkor velem vagy, és mindenem a' tied. Vigan vendégeskedni 's örvendezni kelle pedig most, mivel a' te öcséd, ki meghalt, megelevenedék, és már el lévén veszve, megtaláltaték.

Magyarázat. E' hasonlat az Istennek a' bünbánó vétkesek iránti szeretetét, 's a' tévedők' üdvének megszerzése körül tanusitott munkásságát, továbbá a' bünösök' nyomorusságát és penitencziáját ábrázolja: melly is a' bünök' megismerésében, az azok fölötti bánatban, a' javulás' föltett szándékában, a' gyónásban, vagyis büneink' megvallásában, és az elégtételben áll. Igen szépen mondja Aranyszáju sz. János az ezen evangeliom fölött tartott egyik beszédében: „Miután tehát tudjuk, hogy Isten az ő hozzá visszatérő bünösöket nem csak nem taszitja el magától, hanem inkább még maga megy utánuk és fölkeresi őket, 's ha megtalálta, nagyobb örömet érez fölöttük, mint

az igazakon: miután tehát ezt tudjuk, ennél fogva ha bünösök vagyunk is, nem akarunk kétségbe esni; de más részről erényeinkre sem épiteni tulságosan sokat. Rettegni fogunk inkább: nehogy az elbizakodás miatt bünbe essünk; ha pedig elestünk, penitencziát fogunk tartani. Két dolog van, melly minket romlásba vihet, tudnillik: az ál-bizodalom, midőn állunk, és a' kétségbeesés, ha elestünk." De lehet ezen példázatot még a' zsidók- és pogányokra is alkalmazni. Ugyanis az Ur ismételve akarja tudtokra adni a' zsidóknak, hogy az általuk bünösökül tartott pogányok, bünbánatra kész érzelmök miatt előttök fognak behocsáttatni a' mennyek' országába. Illy értelemben azután az öregebb fiu a' büneiben megátalkodott Izrael' népét, különösen a' törvényszerü igazságukban bizakodó farizeusokat; az ifjabbik pedig a' bünös, de bánatra kész pogány világot, és átalában a' töredelmes bünösöket ábrázolja.

Az egyház' könyörgése.

Uram! őrizd meg a' te népedet állandó szeretettel, hogy valamint egyedül a' mennyei kegyelemben helyezi bizodalmát, ugy mennyei oltalmad által meg is védelmeztessék. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

OKTATÁS BŐJT' HARMADIK VASÁRNAPJÁRA,

melly ‚Oculi'-nak neveztetik.

E' vasárnap ismét a' misekezdettől nyerte nevét, melly ‚Oculi' szóval kezdődik, és melly egy, az ördög' incselkedéseitől megszabadittatni kivánó lélek' imádsága. „Szemeim szüntelen az Urhoz vannak emelve; mert ő huzza ki lábaimat a' törből. Tekints rám, és könyörülj rajtam; mert én elhagyatott, és szegény vagyok. Uram! hozzád emelem föl lelkemet. Istenem! te benned bizom; ne engedj megszégyenülnöm." (Zsolt. 24.) Dicsőség az Atyának, 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged mindenható Isten! tekints kegyelmesen az alázatosak' fogadástételeire, 's nyujtsd ki védelmökre fölséged' hatalmas karját. A' mi urunk' Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Efezusiakhoz irt lev. 5, 1—9.)*

Atyámfiai! Legyetek Istennek követői, mint szerelmes fiak. És járjatok a' szeretetben; mint Krisztus is szeretett minket, és önmagát mutatá be értünk ajándékul és áldozatul Istennek gyögyörüséges illatozásra. A' paráznaság pedig, és minden tisztátalanság, vagy fösvénység ne is neveztessék köztetek, ugy, mint szentekhez illik. Szintugy távoztattassék el minden szemtelenség, esztelen beszéd, és trágárság, mellyek nem illenek; hanem ezek' helyét a' hálaadás *(a' kereszténység' jótéteményeiért)* foglalja el inkább. Mivel azt tudjátok, és jól jegyezzétek meg magatoknak, hogy semmi paráznának, tisztátalannak, vagy fösvénynek, ki hasonló a' bálványok' imádójához, nincsen öröksége Krisztus-, és az Istennek országában. Senki meg ne csaljon titeket hiábavaló beszédekkel; mert ezen vétkek miatt száll le az Isten' haragja a' hitetlenség' fiaira. Annakokáért óvjátok magatokat, hogy azokban részesek ne legyetek. Mert hajdan setétségben valátok, most pedig az Urtól nyert világossággal birtok. Mint a' világosságnak fiai, ugy járjatok. E' világosságnak gyümölcse pedig minden, a' mi jó, szent, és igaz.

M a g y a r á z a t. Fölhivja itt az apostol a' keresztényeket Istennek utánozására a' jó akaratban, mint ez a' szülők által szerettetni kivánó gyermekekhez illik. Inti tovább őket, hogy kerüljék a' paráználkodást, és minden más tisztátalanságot, a' fösvénységet (melly a' gazdagságot isteniti, 's igy az embert bálványimádóvá teszi), szemtelenséget, esztelen- és bolondozó beszédeket, mellyek egy keresztényhez nem illenek (hozzá inkább illik a' kereszténység' jótéteményeinek hálás elismerése); mivel e' vétkek bizonyosan kizárnak a' mennyből. Int azért az apostol, hogy ne engedjük magunkat azok' csábító beszédei által elszédittetni, kik mindezen bünöket semmibe sem veszik, 's azokat igen is könnyen megbocsátható gyengeségeknek lenni állitják. A' setétség' és ördög' fiai azok, a' kik igy beszélnek, és Isten' haragját vonják le maguk- és mindazokra, kik nekik hitelt adnak. A' kereszténynek, ki a' világosság, vagyis a' hit' gyermeke tartozik lenni, mindazt tiltott és vétkes gyanánt kell néznie, mit a' vallás és saját lelkismerete bünösnek mondanak. E' zsinórmérték szerint kell neki élni, nem pedig az istentelen

emberek' vakmerő itélete szerint. Ha tehát keresztény! valaki el akarna téged csábitani, kérdezd meg magadat: valljon mernél-e illy tettel az Isten' itélőszéke előtt megjelenni? Hallgasd meg ez iránt hited- és lelkismeretednek, mint részrehajlatlan biráidnak szavát, 's azután abból, a' mit ezek mondanak, vonj következtetést: valljon az, a' mi neked ajánltatik, jó-e, vagy rossz; meg van-e engedve, vagy nincsen?

F o h á s z. Oh Istenem! tisztitsd meg szivemet minden földi javak utáni rendetlen vágytól, és testi kivánságoktól. Helyezzed a' te félelmedet ajkaim' őréül, hogy ne szóljak esztelen avagy pajzán, még kevesbbé ocsmány és botrányos szavakat, 's azok által magamat megcsalatni, 's tőled eltérittetni soha se engedjem.

Evangeliom. *(Sz. Lukács' 11, 14—28.)*

Az időben Jézus ördögöt üze ki egy emberből, a' ki néma vala; kiüzetvén pedig az ördög, szólani kezdett a' néma, és csudálkozának a' seregek. Némellyek pedig közülök mondák: Az ördögök' fejedelme, Belzebub által üzi ki az ördögöket. Mások pedig kisértvén őtet, jelt kivánnak vala tőle az égből. Ő pedig látván gondolataikat, mondá nekik: Minden, magában meghasonlott ország elpusztul, 's a' magával ellenkező háznép elvesz. Ha tehát a' sátán is ellenkezik önmagával, hogyan fog megállhatni országa? Mivel azt mondjátok, hogy Belzebub által üzöm ki az ördögöket. 'S ha én Belzebub által üzöm ki az ördögöket, fiaitok ki által üzik ki? Annakokáért ők lesznek biráitok. Ha pedig az Isten' erejével üzöm ki az ördögöket, kétségkivül elérkezett hozzátok az Isten' országa. Midőn egy erős fegyveres ember udvarát őrzi, minden, a' mivel bir, bátorságba van helyezve. De ha nála erősebb rohanván rá, meggyőzi őtet; fegyvereit, mellyekben bizott, elszedi, 's ragadományait elosztja. A' ki velem nincs, ellenem van; 's a' ki velem nem gyüjt, tékozol. Mikor a' tisztátalan lélek kimegy az emberből, vizetlen helyeken jár, nyugodalmat keresvén; mellyet midőn nem talál: visszatérek, ugymond, házamba, honnan kijöttem. 'S eljövén, seprőkkel megtisztitva, 's kiékesitve találja azt: akkor elmegy,

és hét, maganál gonoszabb lelket vesz maga mellé, 's bemenvén, ott laknak; és azon embernek későbbi állapota kárhozatosabb lesz az előbbinél. Midőn pedig ezeket mondaná, egy asszony a' sereg közül fölemelvén szavát, monda neki: Boldog a' méh, melly téged hordozott, és az emlők, mellyeket szoptál. Ő pedig felele: Söt inkább boldogok, kik az Isten' igéjét hallgatják, és azt megtartják!

Mi értetik itt a' néma ördög alatt?

Betü szerint a' gonosz lélek, ki azokat, a' kiket testileg elfoglalt, annyira gyötri 's kinozza, hogy végre némákká, söt dühösekké is válnak. Erkölcsi értelemben pedig a' szemérmesség értethetik alatta, mellytől az ördög megfosztja az embert, midőn vétkezik; de mellyet, mikor vétkeit meggyónni akarja, mint álszégyent neki visszaád ismét, hogy ennél fogva büneit elhallgassa.

Mikép üzi ki még most is Krisztus a' néma ördögöket?

Az ő kegyelme által, mellyel a' bünöst fölvilágositja, hogy tetteinek 's mulasztásainak vétkes voltát belássa, és élenken megismerje, miszerint a' vétkek, mellyeket a' gyónásban elhallgatott, egykor az egész világ előtt fognak nyilvánittatni; 's melly által e' szerint felbátoritja őt az álszemérem' legyőzésére. — Oh! ne szégyeneld azt egy ember előtt megvallani, mit egy vagy talán sok ember előtt t e n n i nem szégyenlettél, mondja sz. Ágoston. Mondd magadban: az ördögnek, a' ki vétekre vitt, daczára, 's az általam megbántott Istennek szeretetéből, meg akarom most magamat szégyeniteni, 's büneimet nyiltszivüen meggyónni. Illy módon Isten' kegyelmével önmagad fogod kiüzni a' néma ördögöt, és Istennél kegyelmet találandasz. Vagy inkább akarod büneidet magadba rejtve, a' pokolba vinni?

Mi által mutatta meg Krisztus a' zsidóknak, hogy nem Belzebub' segedelmével üzi ki az ördögöket?

Az által, hogy: 1) megmutatta nekik, miszerint az ördög' hatalma nem állhatna föl sokáig, ha egyik a' másikát üzné ki. 2) Elejekbe adván, hogy ha megengedik (mint ezt valóban tették is), hogy fiaik nem Belzebub által üzik ki az ördögöket, Jézus' nevét segitségül hiván: ugy azt rá sem foghatják igazsággal. 3) Egész élete, és minden tettei által, mellyek épen az ördög' hatalmának lerontására czéloztak, 's mellyek által az ördög' müvei megsemmisittetnek. Bármilly rágalom ellen, nincs jobb önvédelem, az ártatlan életnél; 's az ártatlanul rágalmazot-

takra nézve nincs jobb vigasztalás, mint Krisztusra gondolni: kit végetlen szentsége mellett sem kiméltek, hanem arról vádoltak a' káromló nyelvek, hogy a' rossz lelkeket az ördögök' fejedelmének nevében üzi ki; 's ki mindezeket békével türte, rosszat rosszal nem fizetett vissza, söt inkább rágalmazóinak 's az öt káromlóknak is folyvást a' legnagyobb jótéteményeket osztogatta: öket Isten' országa felől oktatta, betegeiket meggyógyitotta, 'stb. Mások égből kivántak jelt az ur Jézustól: mit azonban ö megtagadott tölök; tudván, hogy ezt ök csupán hiu kiváncsiságból kérik, vagy épen csak azért, hogy öt megszégyenithessék és kigunyolhassák, (mintegy elöre föltévén, hogy illy csudát nem fog tehetni,) nem pedig azért, hogy higyjenek benne; mire pedig öket Krisztusnak egyéb csudatettei is elegendöképen rábirhatták volna. Utálatosak az Ur' szemei elött a' gunyolódók; 's csak az együgyüek- és szelideknek adja kegyelmét. (Példabeszéd. 3, 32. 34.)

Kit példáz az erös fegyveres ember?

A' gonosz lelket; ki azért neveztetik igy, mert még mindig bir az angyalok' értelme- 's erejével; ezen fölül pedig hosszu tapasztalás által igen gyakorlott benne, hogy az embereknek, mikor ezt az Isten megengedi, különféleképen árthasson: mire öt gonoszsága, Isten és emberek iránti gyülölete szünetlenül is ösztönözi.

Mellyek az ördög' fegyverei?

Az ö ravaszsága, mellyel az embereket ugy el tudja széditeni és vakitani, hogy büneik' nagy voltát és azok' ártalmas következéseit be nem látják. Megtámad ö minket saját rossz hajlamaink által is, mint már fönebb emlittetett; továbbá fegyverül használja még legyözésünk- és megrontásunkra a' dologtalanságot, rossz társaságokat, és imádságbani restséget is 'stb. De legerösebb és legbiztosabb fegyverzete, az emberi tekintet, és amaz ismeretes: „Mit fognak az emberek mondani?“ Mivel legtöbben azért térnek el az erény' utjáról, vagy azért nem lépnek arra, hogy a' gonosz emberek által ki ne gunyoltassanak.

Ki azon ‚erösebb', ki az ördög' fegyvereit elszedte?

Krisztus Urunk; ki azért jött a' világra, hogy az ördög' müveit és országát lerontsa [1]), és e' világból a' setétség' fejedelmét kivesse [2]), vagyis, hogy az embereket megváltsa, és a' sátán' hatalmából kiszabaditsa. Az ördög a' bün által mond szent

---

[1]) I. Ján. 3, 8. — [2]) Ján. 12, 31.

Ágoston, hatalmába kerité az emberi-nemet, 's annál fogva meg is tartá benne a' vétkeseket, és ő uralkodott a' hitetlenek' szivében. De a' Krisztusban helyezett hit, 's a' Krisztus' halála és föltámadása által, ezerek szabadittatnak ki az ördög' hatalmából, Krisztus' testébe illesztetnek, 's egy illy nagy fő alatt, mint hü tagok, azonegy lélek által lelkesittetnek. Ne féljünk tehát az ördögtől és leseitől: ha hiszünk Krisztusban, ugy az ő szenvedése és halála által az ördög' hatalmától megszabadittatva, az ő testének tagjaivá leszünk, 's az ő szelleme fog bennünk élni; és kegyelmet is nyerendünk tőle, az ördög' minden incselkedéseinek és sugallatainak könnyü szeréveli meggyőzésére!

Miért mondja Krisztus: ‚A' ki velem nincs, ellenem van'?

Ezzel azt akarja mondani: Én nektek farizeusok! kik a' népnek ugyan tanitói igen, de velem lenni nem akartok, azt mondom, hogy minden olly tanitó, ki nincs kizárólag és határozottan az én tanitásom mellett, az szükségkép ellenségem; és minden tanitó, ki a' népet nem az én országomba gyüjti, azt elszéleszti, 's mint egy elszéledt nyájat, a' romlásnak adja által. Az igazság és tévely, Krisztus és sátán közt nincs középút. Vagy az Istené, vagy pedig a' sátánéi vagyunk; valami harmadiknak nincs hely. Ezt jól jegyezzék meg maguknak mindazok, a' kik azt vélik, hogy félig Istennel, félig a' világgal tarthatnak, és azért mégis üdvözülhetnek.

Miért mondatik: ‚a' tisztátalan lélek vizetlen helyeken járj, nyugodalmat keresvén, és nem talál'?

Az ördögök örökké kinoztatnak, és nincs nyugodalmuk; de gonosz akaratjok némi kielégitést, és mintegy nyugodalmat lel benne, ha az embernek árthatnak: mi természetesen lehetetlen, ha az Istentől puszta helyekre üzetnek, vagy az embereknek árthatás' hatalma- és alkalmaitól megfosztatnak; mivel ez esetben igyekeznek ugyan ártani, de nem árthatnak, azaz: nyugodalmat keresnek, de nem találnak.

Mit jelentenek e' szavak: ‚Visszatérek házamba,' 'stb.?

Nem mást, mint: Visszatérek a' lélekbe, mellyet elhagytam. 'S ha visszatér, üresen leli azt, seprővel kitisztitva, és fölékesitve, azaz: malasztok, és erények nélkül, mintegy kiseperve, és szép és alkalmas lakásul számára elkészitve.

Miért mondatik: ‚Azon embernek későbbi állapota kárhozatosabb lesz az előbbinél'?

1) Mivel azt, a' ki valamelly vétekbe visszaesik, méltán félthetni, hogy nem sokára több más vétket is el fog követni. 2) Mivel az esés utáni fölkelés, vagyis a' véteknek másodszori el-

hagyása, a' visszaesés után már sokkal nehezebb, mint elöször volt, és mindig nehezebbé válik, minél gyakrabban ismételtetik a' bün. 3) Mivel félhetni tőle, hogy a' bün szokássá válik, és a' megtérés csaknem lehetetlenné lesz; és igy attól is tarthatni: 4) hogy a' bünös egészen megátolkodjék, 's az Isten' szavára többé épen ne hallgasson, és igy örökre elveszszen.

Miért emlittetik meg különösen az asszony, ki a' nép közt Krisztust dicsőitette?

Szent Beda szerint azért, hogy ez asszonynak dicséretes emlékezete örökre föntartatnék, mint a' ki Krisztust nyilvánosan és minden félelem nélkül, mint boldogot dicsőité: mig a' farizeusok, és zsidók' föbbjei leggyalázatosabb módon káromolták és kisértették ötet.

Miért mondá Krisztus azokat boldogoknak, kik az Isten' igéjét megtartják?

Mivel, mint fönebb mondottuk, nem elegendő az üdvösségre, csak hallgatni az Isten' igéjét, hanem szükséges annak tettleges teljesitése is. Krisztus e' felelet által tudatni akarta, hogy szüz anyja nem annyira dicsőitendő azért, mivel őt, mint Isten' fiát, méhében fogadta, szülte, és fölnevelte; mint inkább, hogy mindenkor törekedett szivében megőrizni az Isten' igéjét, és életét a' szerint intézni.

B u z d u l a t. Oh ur Jézus, te igaz világosság! világositsd meg az én lelki szemeimet, hogy magamat soha se hagyjam a' gonosz lélektől akkép elvakittatni, hogy a' gonoszságnak utálatos és büntetésre méltó voltát többé be ne lássam, 's hogy a' szégyen' érzetét letegyem, és akaratod ellen vétkezzem; valamint ellenben álszeméremből se tartózkodjam elkövetett büneimnek a' gyóntató-atya, mint a' te képviselőd előtti megvallásától, 's a' megkezdett jó utoni elöbbre haladástól. Erösits meg egyszersmind oh Jézus, te a' szenteknek erössége! kegyelmeddel, hogy a' folytonos ébersége, magamra való szorgos vigyázat, gonosz kivánságaim' leküzdése, a' dologtalanságnak, rossz társaságnak, és imádságbani restségnek elkerülése 'stb., különösen pedig az emberek' itéletérei tekintetnek megvetése által, képes lehessek az ördögöt az ő fegyvereitől megfosztani; 's oltalmazz a' vétekbe való visszaeséstől, hogy el ne veszszek, hanem egykor mennyben veled örökké vigadhassak. Amen.

Böjt' harmadik vasárnapja utáni hétfőn.

Leczke. *(Királyok' IV. könyv. 5, 1—15.)*

Naámán a' syriai király' hadseregének fővezére nagy tekintetü volt ura előtt, és mindenkitöl tisztelteték; mert ő általa engede Isten győzedelmet Syriának. Vitéz, gazdag ember vala, de bélpoklos. Kimenvén pedig Syriából a' rablócsapatok, Izrael' földéröl egy kis leányt vittek magukkal fogva, ki Naámán' feleségének szolgálatjába került. Ez mondá egykor asszonyának: Bárcsak az én uram a' proféta elé menne, ki Samariában lakik; az megtisztitaná öt poklosságától! Bemenvén tehát Naámán, urához a' királyhoz, megjelenté neki, mondván: igy meg igy beszél egy Izrael' földéröl való leány. Felele a' syriai király: Menj el; küldök levelet is Izrael' királyának. Elméne tehát, magával vivén tiz talentom ezüstöt, hatezer aranyat, és tiz öltöző ruhát. És elvivé az Izrael' királyának szóló levelet, mellynek foglalatja ez volt: Vevén e' levelet, tudjad, miszerint Naámánt, az én szolgámat küldöm hozzád, hogy öt meggyógyitsad poklosságából. Olvasván pedig Izrael' királya a' levelet, meghasitá köntösét, fölkiáltván: Isten vagyok-é én, hogy ölhessek, és elevenithessek; mivel ez egy embert külde hozzám, hogy tisztitsam meg öt poklosságától? Vegyétek csak gondolóra, és lássátok, mint keres alkalmat, hogy belém köthessen! Hallván pedig Elizeus, hogy Izrael' királya meghasogatta ruháját, illy izenetet külde hozzá: Miért szaggatád meg ruhádat? hadd jöjjön hozzám (Naámán), és tapasztalja, miszerint van proféta Izraelben. Elmenvén azért Naámán, lovain és kocsiján, megállott Elizeus' lakának kapuja előtt. De Elizeus követet külde hozzá, illy izenettel: Menj, és mosódjál meg hétszer a' Jordánban: igy egészséges lesz tested, és megtisztulsz. Megharagudván azért Naámán, visszatért, mondván: Azt gondolám, hogy kijön legalább hozzám, 's megállván előttem, segitségül hivandja Jehovát, az ő Istenét, illetni fogja kezével a' poklosság' helyeit, 's ekkép gyógyit meg engem.

Nem egészségesebbek-e Damaskus' folyóvizei, Abana és Tarfar, Izrael' minden vizeinél? Nem mosódhatom-e meg bennök, hogy megtisztuljak? 'S megfordulván, visszaméne nagy bosszonkodással. De hozzá járulván szolgái, szólának neki: Atyánk! ha valami nagy dolgot parancsolt volna is a' proféta, mégis meg kellene tenned; mennyivel inkább, miután egyedül azt mondta: Mosódjál meg, és megtisztulsz? Leméne tehát, és lebukék hétszer a' Jordán' vizébe, az Isten' emberének szava szerint: és megujula teste, 's ollyan lön, mint a' kis gyermeké, 's megtisztult. Visszaméne tehát minden utitársával együtt az Isten' emberéhez, és oda jövén, megálla elötte, igy szólván: Most tudom, hogy nincs más Isten az egész földön, hanem csak Izrael' Istene!

Magyarázat. ,Miért tegyem én ezt? Miért valljam meg büneimet egy papnak, hogy azokért bocsánatot nyerjek? Miért vegyem magamhoz az Ur' testét, hogy lelkemnek erőt és egészséget szerezzek'? Illyen és hasonló kérdéseket tesz (mint Naámán) a' kevélység is; melly meg nem gondolja, hogy egyedül Istenhez tartozik, meghatározni az eszközöket, mellyekkel rajtunk segiteni akar. — Tanuljunk azért meg, alázatosak lenni; mivel az alázatosság, kezdete és főkelléke minden erénynek: valamint a' kevélység és nagyravágyás, alapja az Istentöli elpártolásnak és minden bünnek; mert a' gögös nem csak föllázad Isten ellen, és magát sok bünre hagyja ragadtatni, hanem gőgje által még a' látszólag jótetteket is megrontja, 's azokat vétkekké, és Isten' megbántásaivá teszi.

Evangelium. *(Sz. Lukács' 4, 23—30.)*

Az időben szóla Jézus (a' názárethi zsinagógában) a' farizeusokhoz: Bizonyosan e' hasonlatosságot fogjátok nekem emliteni: Orvos! gyógyitsd meg magadat. Hallottuk, milly nagyok történtek Kafarnaumban: cselekedd azokat honodban is. Folytatá pedig: Bizony mondom nektek, hogy egy proféta sem kedves hazájában. Igazság, a' mit nektek mondok: sok özvegy vala Illés' napjaiban Izrael' országában; mikor be vala zárva az ég három esztendeig, és hat holnapig, és nagy éhség lön az egész

földön. És azok közül egyikhez sem küldeték Illés, hanem csak Szidonba a' szareptai özvegy asszonyhoz. És sok poklos vala Elizeus proféta' idejében Izrael' földén; de azok közül senki meg nem tisztittatott, hanem csak a' syriai Naámán. Ezeket hallván, haraggal telének el mindnyájan a' zsinagogában. 'S fölkelvén, kiüzék öt a' városból; és vivék öt egészen azon hegynek tetejére, mellyen városuk épitve volt, hogy öt onnét levetnék. Ö pedig keresztül menvén közepettök, eltávozék.

Magyarázat. Jézus, a' ki ismeri a' szivek' gondolatit, igy szól Názárethben a' farizeusokhoz: Ti magatok is tanubizonyságot adtok róla nekem, hogy tudok tanitani: de azért még sem hisztek bennem; söt még akkor sem fognátok bennem hinni, ha azokat cselekedném köztetek, a' miket Kafarnaumban tettem. E' hitetlenség, és az Isten' irgalma-, 's kegyelméveli ezen ellenkezés miatt elvétetik töletek az üdvösség' tanitása, és a' pogányokra fog átszállani, épen ugy, mint ez Illés' és Elizeus' korában a' testi javakkal történt. Erre megbosszonkodtak a' farizeusok, és kitasziták Jézust városukból. Ö pedig közöttük keresztül menvén, eltávozott. — Örizkedjünk a' mi hitetlenségünk és ellenszegülésünk által elüzni körünkből az Urat! Mert a' hol nem hisznek benne, ott elvonja kegyelmét, 's az embert magára, és igy vesztére hagyja. Vagy található-e számunkra üdvösség másutt, mint egyedül a' megfeszitett Jézus Krisztus' nevében?!

Az egyház' könyörgése.

Oh Urunk! jöjj segitségünkre a' te irgalmaddal, hogy büneink' közelgő veszélyeitől a' te oltalmad által megmentessünk, és a' te szabaditásod által üdvözülhessünk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' harmadik vasárnapja utáni kedden.

Leczke. *(Királyok' IV. könyv.* 4, 1—7.)

Ama' napokban egy asszony kiáltott Elizeushoz, mondván: Meghalt férjem, a' te szolgád; jól tudod pedig, hogy szolgád istenfélő volt: ime eljön a' hitelező, hogy két gyermekemet

elvigye magának szolgákul. Kitől kérdé Elizeus: Mit kivánsz, hogy cselekedjem neked? mondd meg, mid van házadban? Amaz pedig felele: Nincs a' te szolgálód' házában egyéb, mint egy korsó olaj. Kinek monda Elizeus: Menj, kérj valamennyi szomszédaidtól sok üres edényt; bemenvén pedig hajlékodba, zárd be az ajtót, mikor odaben leszesz te, és a' te fiaid; és tölts a' korsóból valamennyi edénybe; 's a' melly megtelt, tedd félre. Elméne tehát az asszony, 's bezárá az ajtót magára és fiaira; ezek hozzá vivék az edényeket: ő pedig megtölté. Megtöltvén az edényeket, mondá fiának: Hozz ide még edényt; a' ki monda neki: nincs több. És megszünt az olaj folyni. Eljövén pedig megjelenté az Isten' emberének; a' ki igy szóla hozzá: Menj, add el az olajt, és fizess meg hiteleződnek; a' többiből pedig élj fiaiddal együtt.

B u z d i t á s. Lásd, mint segiti az Ur övéit! Ezen özvegyhez épen a' legnagyobb szükség' idején volt legközelebb Isten' segedelme. Igy engedi néha a' mi inségünket és nyomoruságunkat is a' legnagyobb fokra emelkedni, hogy minket próbára tegyen; de ha a' próbát kiálljuk, és benne helyezett bizodalmuk illyenkor sem csökken: ugy bizonyosan nem fog késni segélyével; mert ő még mindég a' régi Isten: karja nem rövidült, és jósága nem kevesbült meg. Bizzatok tehát az Istenben minden szükségeitekben (különösen ha özvegyek, vagy árvák vagytok): és ő nem hágy titeket megszégyenülni.

Evangelium. *(Sz. Máté' 18, 15—22.)*

Az időben mondá Jézus az ő tanitványainak: Ha vétkezik ellened atyádfia, menj el, és dorgáld meg őt csak kettőtök közt; ha téged meghallgatand, meg fogod atyádfiát nyerni. Ha pedig meg nem hallgatand, végy magad mellé még egyet, vagy kettőt: hogy két vagy három tanu' szájvallása által hitelesittessék az egész beszéd. Ha azokat sem hallgatandja, mondd meg az anyaszentegyháznak: ha pedig az anyaszentegyházat sem hallgatandja: legyen előtted ollyan, mint a' pogány, és publikánus. Bizony mondom nektek, valamiket megkötöztök a' földön, meg lesznek kötözve mennyben is; és valamiket föloldoz-

tok a' földön, mennyben is föl lesznek oldozva. Ismét mondom nektek, hogy ha ketten közületek egy értelemben leendenek a' földön, minden, valamit kérendenek, megadatik nékik az Atyámtól, a' ki mennyekben van. Mert valahol ketten vagy hárman egybegyülnek az én nevemben, ott vagyok közepettök. Akkor hozzá járulván Péter, kérdé: Uram! hányszor kell megbocsátanom az engem sértő atyámfiának; hétszer-e? Felele neki Jézus: Nem mondom neked, hétszer, hanem hetvenszer hétszer.

Magyarázat. Jézus ez evangeliomban a' testvéri megintésről, és ennek fokairól, az egyháznak megkötési és föloldozási hatalmáról, a' közös imádság' áldásairól, 's felebarátunk' hibáinak megbocsátásáról szól. „Ha vétkezik ellened atyádfia," azaz: ha megvetőleg bánt veled, ha csábitás, avagy rossz példa által, vagy bár mi módon kárt okozott, dorgáld öt meg először négy szem közt. Ha meghallgat, megnyerted atyádfiát, azaz: a' vétektől, és annak következményeitől megszabaditottad ötet. Ha pedig meg nem hallgat, végy magad mellé még egyet, vagy kettöt, hogy öt rossz tette felöl többek' szava iparkodjék meggyözni. Ha azokat, söt végül az egyházat sem hallgatja meg, akkor ollyan legyen előtted, mint a' ki a' keresztény községhez nem tartozik; és az egyházfönökök, a' kiknek hatalmuk van megkötni és feloldani, joggal birnak, az illyennek valóban tettleg is kizárására. Talán a' kizáratásból eredt szégyen öt még magábaszállás- és bünbánatra inditandja. Még egyszer mondom nektek: ha bajotok van egymással, menjetek egymáshoz; mert ha bármit kérendetek is együtt ketten az én nevemben (vagyis az általam adott szabály' értelmében, országom' terjesztésére, vagy valamelly jót tevés' szándékából), meg fogjátok nyerni. 'S épen azért nektek is mindenkor meg kell megbántóitoknak bocsátanotok, hogy ezen egyesség soha meg ne zavartassék. Dorgáljatok tehát, és bocsássatok meg szeretettel; hogy minden idöben testvéreitekkel egyesülten küldhessétek imáitokat mennybe, 's megnyerhessétek mindazt, a' mit kértek.

Az egyház' könyörgése.

Védj bennünket Uram! oltalmad által, és ments meg minden igazságtalanságtól; ezért kérünk téged a' mi urunk Jézus Krisztus által 'stb.

Bőjt' harmadik vasárnapja utáni szerdán.

Leczke. (*II. Mózes*' 20, 12—24.)

Ezt mondja a' te urad Istened: Atyádat és anyádat tiszteljed, hogy hosszu életü légy a' földön, mellyet a' te urad Istened ád tenéked. Ne ölj. Ne paráználkodjál. Ne lopj. Hamis tanubizonyságot ne szólj felebarátod ellen. Felebarátodnak se házát, se feleségét, se szolgáját, se szolgálóleányát, sem ökrét, se szamarát, sem egyéb jószágát meg ne kivánjad. Az egész nép pedig látván (és hallván) a' dörgéseket, villámlásokat, trombita-harsogást, és füstölgő hegyet, megfélemlék, és rémültében messzebbre visszahuzódott. Mózesnek pedig mondák: Szólj te hozzánk, és meghallgatjuk szavaidat; csak ne szóljon hozzánk az Isten, hogy netalán meghaljunk. Felele Mózes a' népnek: Ne féljetek! mert azért jöve le Isten, hogy titeket megpróbálna, miszerint tisztelet- és félelemmel viseltessetek iránta, és ne vétkezzetek. 'S távol álla a' nép; Mózes pedig a' homályhoz járula, mellyben megjelenék az Isten. Monda pedig még az Isten Mózesnek: Igy szólj Izrael' fiainak: ti magatok tapasztaltátok, hogy az égből szólottam hozzátok. Ne csináljatok magatoknak sem ezüstböl, sem aranyból istenképeket. Földből emeljetek nekem oltárt, és azon mutassátok be épen égő, 's hálaadó áldozataitokat, juhaitokat, és barmaitokat; és minden helyen, hol az én nevem dicsértetni fog, eljövök hozzátok, és megáldalak titeket.

M a g y a r á z a t. Az Ur mennydörgések és villámlások közt adta parancsolatait, hogy irántuk a' legmélyebb tiszteletet keltse föl az emberekben. Bár mi se felednök soha e' tiszteletet; vajmi sok vétségtöl meg lennénk általa mentve! Fontoljuk meg azt is, mit Isten Izrael' népének mond: ‚Minden helyen, hol az én nevem tiszteltetni fog, eljövök hozzátok, és megáldalak titeket.' Isten' áldása tehát egy helyhez sincs kötve; mi annak épen ugy lehetünk részesei községünk' egyházában, vagy egy csendes szobában, mit másutt: ha ugyan dicsöitjük az ö sz. nevét, vagyis magunkat a' jámbor élet és észszerü imádság által, kéréseink' meghallgattatására érdemesitni törekszünk.

Evangeliom. *(Sz. Máté' 15, 1—20.)*

Az időben irástudók és farizeusok jövének Jézushoz Jerusalemből, mondván: Miért hágják át tanitványaid a' régiek' hagyományát? Mert nem mossák meg kezeiket, midőn kenyeret esznek. Ő pedig felelvén, monda nekik: Hát ti miért hágjátok által az Isten' parancsolatját hagyományaitok miatt? Mert Isten mondá: Atyádat, és anyádat tiszteljed; ismét: Valaki atyját, vagy anyját átkozza, halállal haljon meg. Ti pedig azt állitjátok, ha valaki atyjának, vagy anyjának azt mondja: az ajándék, melly általam bemutattatik, neked is használ: eleget tesz, ha mingyárt értékéből nem tiszteli is atyját vagy anyját; és megfosztottátok foganatjától hagyományotok miatt az Isten' parancsolatját. Képmutatók! igazán jövendölt felőletek Isaiás, mondván: E' nép ajkaival tisztel engem; de szivök távol vagyon tőlem. Hasztalanul tisztelnek pedig engem, emberi tudományt, és parancsolatokat tanitván. És magához hiván a' seregeket, mondá nekik: Halljátok, és értsétek meg! Nem az fertőzteti meg az embert, a' mi a' száján bemegy; hanem a' mi száján kijön, az undokitja meg az embert. Akkor hozzájárulván tanitványai, mondák neki: Tudod-e, hogy a' farizeusok hallván e' beszédet, megbotránkoztak? Ő pedig felelvén, monda: Minden növény, mellyet mennyei Atyám nem ültetett, tövestől kiszaggattatik. Hagyjátok őket: vakoknak vak vezérei; ha pedig vak vakot vezet, mindketten verembe esnek. Felelvén pedig Péter, mondá neki: Magyarázd meg nekünk ama' hasonlatosságot. Ő pedig mondá: Még ti is értelem nélkül vagytok? Nem értitek-e, hogy a' mi az ember' száján bemegy, a' gyomorba száll, 's az árnyékszékbe bocsáttatik? A' mik pedig a' szájból kijönnek, a' szivből származnak; és ezek fertőztetik meg az embert. Mert a' szivből erednek a' gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések, paráznaságok, lopások, hamis tanubizonyságok, káromlások. Ezek undokitják meg az embert; mosdatlan kezekkel enni pedig nem fertőzteti meg az embert.

Magyarázat. A' farizeusok az Isten' törvényeihez sokat toldottak, és azt, ki ezen toldalékokat megtartotta, még az isteni parancsok' betöltésétől is fölmentették; mondván például, hogy a' ki sokat áldoz az isteni-tiszteletre, az szülőit tisztelni, és gyámolitani nem tartozik, és több effélét. Illy toldalék volt azon szabály is, hogy mosdatlan kézzel enni nem szabad. A' farizeusok e' szabály' áthágásáról vádolták a' tanitványokat. Jézus azonban igy felelt: A' tisztátalan (tisztátalan kezek által készitett, vagy valóban tiltott) étek, magában véve nem fertözteti meg az embert, vagyis nem teszi bünössé, 's büntetésre méltóvá; hanem a' bensö, a' szivben lakó, 's külsöleg gonosz tettekben nyilatkozó rossz érzelem fertözteti öt meg, és teszi bünössé. Láthatni ebböl, mennyire tévednek azok, a' kik Jézusnak ezen szavaival akarják az egyház által parancsolt böjtnek megvetését és áthágását mentegetni. Az étel ugyan magában, mellyel az egyház' parancsolata ellen élsz, igaz, hogy nem tesz bünössé; mert minden eledel jó, mint Isten' adománya; 's mivel csak a' testre tartozik, lelked' bensejét nem illeti: de a' szádból kijövö vakmerö beszéd, mellyel az Istentöl rendelt hatalomnak ellentállsz, a' te engedetlenséged, zabolátlan torkosságod, és élvezetvágyod: ezek fertöztetnek meg téged, és hozzák rád Istennek visszatetszését és büntetését.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged ur Isten! engedd, hogy mi, kik oltalmad' kegyelmét keressük, minden rosszaktól megmentve, neked nyugodt szivvel szolgáljunk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' harmadik vasárnapja utáni csütörtökön.

Leczke. *(Jeremiás profét. 7, 1—7.)*

Ama' napokban lön az Ur' szava hozzám, és monda: Állj az Ur' házának kapujában, és hirdesd ott az igét, és mondd: Judabeliek! halljátok az Ur' igéjét mindnyájan ti, kik bementek e' kapun az Urnak imádására. Ezt mondja a' világnak ura, Izrael' Istene: jobbitsátok meg utjaitokat és cselekedeteiteket, és lakhattok e' helyen. Ne bizakodjatok azoknak hazug beszédeiben, kik azt mondják: az Ur' temploma, az Ur' temploma, az Ur' temploma ez *(melly minket megvéd)*! Mert ha megjobbit-

játok utaitokat és cselekedeteiteket, ha a' férfi, és társa között igaz itéletet teendetek, ha a' jövevényt, árvát és özvegyet nem nyomorgatjátok, sem ártatlan vért nem ontotok e' helyen, és nem jártok idegen istenek után saját veszedelmetekre: akkor azt cselekszem, hogy lakjatok e' helyen, ez országban, melylyet atyáitoknak adtam, mind örökön örökké: mond az Ur, a' Mindenható.

Magyarázat. E' leczkében inti a' proféta a' zsidókat, hogy ne engedjék magukat a' templomban, és hamis profétákban helyezett álbizodalom által a' megtéréstől visszatartóztatni; mert az Isten csak azoknak irgalmaz, kik tetteiket, és szándékaikat szentül intézik; és esztelenség lenne, mondani: ‚Az Isten velünk van, és megoltalmaz minket; mert hiszen nálunk van temploma, 'stb.' E' szavakat mi keresztények is megjegyezhetjük magunknak; nehogy helytelenül bizakodjunk a' mi vallásunk- és egyházunkban: hanem inkább arra törekedjünk, hogy szándékainkat és cselekedeteinket megjavitsuk, és Isten előtt keresztényi szeretetben, igazságosan és jámborul éljünk. Csak igy lesz velünk az Isten' áldása.

Evangelium. *(Sz. Lukács' 4, 38—44.)*

Az időben elhagyván Jézus a' zsinagogát (Kafarnaumban), betére Simon' (Péter') házába. Simon' napát pedig erősen lelé a' hideg; és könyörgének neki érte.'S mellé állván, parancsola a' hideglelésnek, és az elhagyá őtet; ki is azonnal fölkelvén, szolgál vala nékik. A' nap' lenyugvása után pedig mindazok, a' kiknek különféle nyavalyákban sinlődő betegeik valának, elejébe hozák azokat; ő pedig egyenkint kezeit rájok tevén, meggyógyitá őket. Sokból pedig ördögök menének ki sikoltással, mondván: Te vagy ama' Krisztus, az Istennek fia. 'S megdorgálván őket, nem hagyá tovább szólani őket; mert tudják vala, hogy ő a' Krisztus. Megvirradván pedig, kiméne egy magános helyre; de a' seregek fölkeresék őtet, és hozzá jövén, tartóztatták, hogy ne menne el tőlök. Kiknek felele: Más városoknak is hirdetnem kell az Isten' országát; mert a' végre küldettem. És tanit vala Galileának zsinagogáiban.

Magyarázat. E' betegek' meggyógyitásában Jézus magát a' szükségben irgalomteljes, és mindenható segitőnek, 's a' sátán, és országa' legyőzőjének mutatja. Folyamodjunk azért mi is minden inségünkben e' szeretetteljes, és hatalmas jó barátunkhoz; de ha általa megszabadittattunk, szenteljük is föl minden erőnket az ő szolgálatára: időnket az ő példája szerint az imádság és dolog közt megosztván, 's lépteinket jótettekkel jelelvén.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged ur Isten! add, hogy néped mennyei kegyelmed által mindég tökéletesebb, és parancsolataidnak minden időbeni teljesitésére alkalmas légyen. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' harmadik vasárnapja utáni pénteken.

Leczke. (*IV. Mózes*' 20, 2. 3. 6—13.)

Ama' napokban összesereglének Izrael' fiai Mózes, és Áron ellen, és fölzendülvén, mondák: Adjatok vizet, hogy ihassunk! — Hallván ezt Mózes, és Áron, elbocsáták a' népet, 's bemenvén a' szövetség' sátorába, arczra borulva kiáltának az Urhoz, mondván: Ur Isten! hallgasd meg e' nép' kiáltását, és nyisd meg előtte kincsedet élő viz'forrásában: hogy megelégedvén, szünjék meg zugolódása. És megjelenék az Ur' dicsősége fölöttük. És szóla az Ur Mózesnek, mondván: Vedd a' vesszőt, és összegyüjtvén a' népet, te, és Áron bátyád, parancsoljatok szemeik' láttára a' sziklának; és ez vizet fog adni. Kihozván pedig a' vizet a' kösziklából, igyék az egész közönség barmaikkal együtt. Elvevén tehát Mózes a' vesszőt az Ur' szine elől, a' mint parancsolá neki, a' kösziklа elé gyüjté Áronnal a' közönséget, és monda nekik: Halljátok lázadók, és hitetlenek! valljon fogunk-e nektek vizet e' kösziklából előhozhatni? Fölemelvén pedig Mózes kezét, megüté vesszejével kétszer a' kösziklát, 's kiömle a' viz nagy bőséggel, ugy hogy mind a' nép, mind barmai eleget ihatának. Monda azért az Ur Mózesnek és Áronnak: Mivel-

hogy nem hittetek nekem, hogy megdicsöitenétek engem Izrael' fiai elött, nem viszitek be e' népet azon földre, mellyet adok nékik. Ez az ellenkezés' vize, hol ellenkezének Izrael' fiai az Urral; de megdicsöitteték köztük.

Tanulság. Isten' megszámithatlan és nagy jótéteményekben részesité Izrael' népét; 's ez mégis azonnal fölzudul ellene, midön viz' hiányát érzi! Nem hasonlóképen teszünk-e mi is, ha tartós szerencse után egy szerencsétlen nap is virrad ránk? Illy Istenbeni bizodalmatlanság által kizárjuk magunkat a' mennyböl; mint Mózes és Áron az ö kétkedésök, és hitetlenségök által (mellyet Mózes e' kérdésével: „Valljon fogunk-e nektek vizet e' kösziklából elöhozhatni?" világosan kimutatott), szinte méltatlanokká tették magukat arra, hogy az igéret' földére bemehessenek.

Evangeliom. *(Sz. János'* 4, 5—43.*)*

Az időben Jézus Samariának egyik városába jöve, melly Sikharnak nevezteték, és azon földhöz tartozott, mellyet Jákob fiának, Józsefnek adott. Ott vala pedig a' Jákob' kutja is. Jézus tehát elfáradván az utban, leüle ott a' kut mellé. Vala pedig mintegy hat óra. Ugyanakkor jöve oda Samariából egy asszony, vizet meriteni: kinek monda Jézus: Adj nekem innom. (Mert tanitványai elmentek a' városba, hogy étkeket vennének.) Mondá tehát neki a' samariai asszony: Te zsidó lévén, hogyan kérhetsz italt tölem, ki samariai asszony vagyok? Minthogy a' zsidók nem társalkodnak a' samariaiakkal. Felele Jézus, és monda neki: Ha tudnád az Isten' ajándékát, és ki legyen az, a' ki neked mondja: adj innom: bizonynyal te kértél volna tőle, 's ö élö vizet adott volna néked. Monda neki az asszony: Meritésre való edényed sincs: a' kut pedig mély; honnan van tehát élö vized? Valljon nagyobb vagy-e te Jákob atyánknál, ki nekünk e' kutat adá, mellyböl ö maga, fiai, és barmai ittak? Felele Jézus, és monda neki: Minden, a' ki e' vizböl iszik, ismét megszomjazik; a' ki pedig abból a' vizböl iszik, mellyet én adok neki, nem szomjazik örökké. Hanem a' viz, mellyet én adok neki, az örök életre

fölbuzgó viz' kutfejévé lesz benne. Monda neki az asszony: Uram! adjad nékem azon vizet, hogy ne szomjuhozzam; sem ide ne jöjjek meriteni. Monda neki Jézus: Menj el, hivd elő férjedet, és jöjj ide vissza. Felele az asszony, és monda: Nincs férjem. Monda neki Jézus: Jól mondád, hogy nincs férjed; mert öt férjed volt, 's a' kivel most élsz, nem a' te férjed: azt igazán mondtad. Monda neki az asszony: Uram! látom, hogy proféta vagy. A' mi atyáink e' hegyen imádák Istent; ti pedig azt mondjátok, hogy Jerusalemben van azon hely, hol az Istent kell imádni. Monda neki Jézus: Asszony! hidd el nekem, hogy közelit az idő, mellyben sem e' hegyen, sem Jerusalemben nem imádjátok az Atyát. Ti azt imádjátok, a' mit nem tudtok; de mi azt imádjuk, a' mit tudunk: mert az üdvösség a' zsidók közül ered. De eljön az idő, sőt már jelen van, mellyben az igaz imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát. A' mint hogy az Atya is illyen imádókat keres. Lélek az Isten; azoknak tehát, a' kik öt imádják, lélekben, és igazságban kell öt imádniok. Monda az asszony: Tudom, hogy eljön a' Messiás, a' ki Krisztusnak mondatik. Mikor azért ő eljövend, mindenekre megtanit minket. Monda neki Jézus: Én vagyok az: a' ki szólok véled. 'S erre megérkezének tanitványai, kik csudálkozának, hogy asszonynyal beszélget. Mindazonáltal senki sem mondá: mit kérdezkedel, vagy mit beszélsz vele? Az asszony tehát elhagyá vedrét, 's elmenvén a' városba, felszólitá a' lakosokat: Jertek ki; lássátok azon férfit, ki nekem mindeneket megmondott, a' miket cselekedtem; valljon nem ő-e ama' Krisztus? Kimenvén azért a' városból, hozzá jövének. Azalatt kérik vala öt tanitványai, mondván: Tanitó, egyél. Ő pedig felele nekik: Van nekem enni való eledelem, melylyet ti nem tudtok. A' tanitványok azért mondák egymásnak: Talán hozott valaki neki enni? Monda nekik Jézus: Az én eledelem az, hogy annak akaratját teljesitsem, a' ki engem küldött, és elvégezzem munkáját. Nem a' ti közmondástok-e: még négy hónapnak kell elmúlnia, azután lesz az aratás? De ime azt mondom nektek: emeljétek föl

szemeiteket, és nézzétek a' tartományokat; immár fehérek az aratásra. És a' ki arat, jutalmát veszi, és gyümölcsöt gyüjt az örök életre: hogy mind a' ki vet, mind a' ki arat, együtt örvendjen. Mert ebben igaz ama' közmondás, hogy más a' magvető, és más az arató. Én titeket küldöttelek annak learatására, miben ti nem munkálkodtatok; mások munkálkodtak, és ti az ő munkáikba beállottatok. Abból a' városból pedig a' samariaiak közül sokan hivének benne, azon asszonynak beszéde miatt, a' ki bizonyságot tön, mondván: valóban mindeneket meg mondott nekem, a' miket cselekedtem. Midön azért kijöttek volna hozzá a' samariaiak, kérék öt, hogy nálok szállásoljon; és két napig ott marada. És sokkal többen hivének benne az ő beszédeiért. És mondák az asszonynak: Már nem a' te beszédedért hiszünk; hanem mi magunk hallók öt, és meg vagyunk róla győződve, hogy ez bizonyára a' világ' üdvözitője, a' Krisztus.

Magyarázat. Jézus élő vizet ád. Ez kegyelme' forrásáról, és valamennyi kegyszerekről (szentségekről) értendő, mellyekkel megtisztit, megszentel és üdvözit. E' viz megmos és fölfrisit, mérsékli a' szenvedélyek' és kivánságok' hevét, termékenyekké tesz az Istennek tetsző cselekedetekre; ez adja meg valódi életét a' léleknek, szükségeit ez elégiti ki, és megszentelő, 's boldogitó ereje az egész örök létre kiterjed: föltéve, hogy az, a' ki abban részesült, azt valamelly sulyos vétek által önmaga el nem vesztegeti és meg nem fosztja magát töle. E' vizből kapunk mi, ha, mint ama' samariai asszony, vétkes voltunkat megismerjük, megbánjuk 'stb. és Jézust Messiásnak elismerjük. — A' samariaiak csak Mózes' törvényét fogadták el, a' profétákat pedig, kik a' törvényt fejtegeték, és megmagyarázák, elvetették; mi által isteni-tiszteletök önkényessé vált, isteni alapját elvesztette, 's gyakran a' pogányok' babonás hitével vegyittetett össze. A' zsidók ellenben a' proféták' szakadatlan sora által bebizonyithatták, hogy isteni-tiszteletök törvényszerü, hogy Isten maga alapitotta az üdvösségre czélozó intézeteket, 's igy az üdvösség tőlök jön, 'stb. A' lélek- és igazságbani imádás itt a' zsidók' külszertartási szolgálatának tétetik ellenébe. Jézus nem mondja ez által, hogy egyházában külső isteni-tisztelet nem is lesz; hanem csak, hogy valamint a' zsidók' isteni-tisztelete kiválólag külső volt, ugy viszont a' keresztények' iste-

ni-tiszteletének kiválólag bensőnek, az istenes érzelmek- és tettekben állónak kell lenni. Az asszony a' Messiást másokkal is megismerteti; példát adva nekünk, hogy mi is szorgoskodjunk róla, miszerint embertársunkat Isten- és a' Megváltónak ismeretére segitsük. — A' következőkben azt mondja Jézus, hogy az ő eledele az Atyja' akaratjának teljesitésében áll, és hogy tanitványai aratandják le, mit ő és a' próféták elvetettek; mert Sikhar' lakói, kik épen kijövének hozzá, megértek már rá, hogy anyaszentegyházába, mingyárt mennybemenetele után fölvétessenek. Vegyük szivünkre e' szép evangeliom' egész tartalmát, és intézzük szerinte cselekedeteinket: hogy egykor az Urtól mi is érett gyümölcsnek találtassunk, melly méltó legyen az ő csűrébe, a' mennyek' országába gyüjtetni!

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged mindenható Isten! add, hogy mi, kik oltalmadban bizunk, segedelmeddel minden viszontagságokat legyőzhessünk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' harmadik vasárnapja utáni szombaton.

Leczke. *(Dániel profét.* 13, 1—62.)

Ama' napokban egy férfi lakott Babilonban, ki Joakimnak hivatott. Ez Susanna nevü feleséget vön, Helcziásnak igen szép és istenfélő leányát. Mert szülöi jámborok lévén, leányukat Mózes' törvénye szerint oktatták. Joakim pedig igen gazdag vala, és gyümölcsös kertje házához közel feküvék. Hozzá gyülekezének a' zsidók, minthogy legfőbb tekintetü vala mindnyájok közt. Ezen esztendőben a' nép' vénei közül két olly birát választának, mint a' millyenekről az Ur mondta: hogy az igazságtalanság Babilonban a' vénektől eredt, ama' biráktól, kik a' népet igazgatni látszának. Ezek gyakran jövének Joakim' házába, 's mindazok szintoda hozzájok folyamodtak, kik ügyüket a' törvényszék elé terjeszték. Midőn tehát a' nép déltájban eltakarodék, beméne Susanna férjének gyümölcsös kertébe sétálni. Látván pedig a' vének, hogy naponkint bemenne sétálni, fölgerjede gonosz kivánságuk irán-

ta. 'S fonákul gondolkodván, elméjeket elfordíták, szemeiket az ég' látására föl nem emelték, sem az igazságos itéletekre nem ügyelének. Szerelmétöl mindketten megsebesültek; de fájdalmukat egymásnak ki nem jelenték: szégyenelvén egymásnak kijelenteni a' vele fertelmeskedni kivánó szándékukat. Napról-napra szemesebben leselkedének tehát utána, hogy látnák ötet. Egy napon mondá egyik a' másiknak: Menjünk haza, mivel ebéd' órája vagyon. Kimenvén tehát eltávozának egymástól. De midön visszatérének, összetalálkozának, 's ennek okát tudakozván egymástól, megvallák egymásnak fajtalan kivánságukat; és tüstént közösen idöt rendelének, midön öt magánosan találhatnák. Történt tehát, hogy midön alkalmas idöre lesnének, Susanna egykor, mint tegnap 's tegnapelött, *(azaz: szokása szerint,)* csak két leánytól kisértetve, beméne a' gyümölcsös kertbe, meg akarván ott mosódni; mivel höség volt. 'S nem találtaték ott senki; az elrejtözött, és öt szemlélö két véneken kivül. Ekkor mondá a' leányoknak: Hozzatok nekem olajat és szappant, a' gyümölcsös kert' ajtait pedig zárjátok be, hadd mosódjam meg. Megcselekedék tehát azt, a' mit meghagya nékik: bezárák a' gyümölcsös kert' ajtait, 's a' hátulsó ajtón kimenének, elhozni a' miket kivánt; nem tudván, hogy a' vének ott ben volnának elrejtözve. Midön pedig a' leányok kimentek, fölkele a' két vén, 's hozzá futa, mondván: Ime a' gyümölcsös kert' ajtai be vannak zárva, és senki sem lát minket; mi pedig téged kivánva égünk: megegyezve tehát, közösülj velünk. Ha ezt nem akarod, bizonyságot teszünk ellened, hogy egy ifju volt veled, és azért küldéd ki magadtól a' leányokat. Erre Susanna fölfohászkodván, monda: Szorongattatom mindenfelöl; mert ha ezt megteszem, ugy ez halálom lesz nékem; ha pedig nem cselekszem, kezeitekböl ki nem menekülök. De jobb nekem, gonosz tett nélkül kezeitekbe esnem, hogy sem vétkeznem az Ur' szine elött. Fölkiálta tehát Susanna nagy szóval; de fölkiáltának ellene a' vének is. És elfuta egyik a' gyümölcsös kert' ajtait fölnyitni. Midön tehát a' szolgák a' gyümölcsös kertböli kiál-

tást hallák, berohanának a' hátulsó ajtón, hogy látnák, mi történt. Azt pedig a' vének elbeszélvén, a' szolgák igen elpirulának; mivel illy dolog Susanna felől soha sem mondaték. Másnap tehát, midőn eljöve a' nép Joakimhoz, az ő férjéhez, eljöve a' két vén is, Susanna ellen azon gonosz szándékkal eltelve, hogy öt megöljék. Azért mondának a' nép előtt: Küldjetek Susannához, Helcziás' leányához, Joakim' feleségéhez. És tüstént elküldének. El is jöve ő szülői-, gyermekei- és minden rokonaival együtt. Susanna pedig igen kellemes, és szép ábrázatu volt. Ama' gonoszok azonban, minthogy be volt fátyolozva, lefedetni parancsolák, hogy csak igy is szemeiket az ő szépségén hizlalják. Övéi pedig sirának, és mindazok, a' kik öt ismerték. Fölkelvén tehát a' két vén a' nép közt, fejére tevék kezeiket. (Ő azonban sirván, az égre tekintett; mert bizodalma volt szivének az Urban.) És mondák a' vének: Midőn mi egyedül sétálnánk a' gyümölcsös kertben, ez két leánynyal bejöve, 's bezárá a' gyümölcsös kert' ajtait; elbocsátván magától a' leányokat. Ekkor hozzá jöve egy ifju, ki el vala rejtve, és közösült véle. Mi pedig a' gyümölcsös' szegletében lévén, és látván a' gonoszságot, oda futánk, és láttuk őket egymással közösülni. Amazt ugyan meg nem foghattuk, mivel erősebb vala nálunknál, 's fölnyitván az ajtót, kiugrott; ezt pedig megfogva, megkérdők, ki volt azon ifju: de ezt minekünk kijelenteni nem akarta. Ezeknek mi tanui vagyunk. Hitt nekik a' sokaság, mint véneknek, és a' nép' biráinak; halálra itélék tehát őtet. Ekkor Susanna felkiálta nagy szóval, mondván: Örök Isten! ki belátod a' titkokat, és tudsz mindent előbb, hogysem megtörténnék, te tudod, hogy ellenem hamis bizonyságot tőnek: és ime meghalok; ámbátor azokból semmit sem cselekedtem, miket ezek gonoszul ellenem költöttek. Meg is hallgatta szavát az Ur; mert midőn a' halálra vitetnék, felbuzditotta az Ur egy ifjunak szent lelkét, ki Dánielnek hivaték. És ő felkiálta nagy szóval: Tiszta vagyok én ennek vérétől. Az egész nép tehát hozzá fordulván, mondá: Micsoda beszéd ez, mellyet szólottál? Ő pedig közöttük állván, monda: Illy balgatagok Izrael' fiai? A' nélkül, hogy elörebo-

csátott vizsgálat szerint hoznátok itéletet, és magatoknak a' valóságról meggyőződést szereznétek, halálra itélitek Izrael' leányát? Térjetek az itéletre vissza, mivel hamis bizonyságot tőnek ellene. Visszatére tehát a' nép nagy sietséggel, és mondák neki a' vének: Jőjj ide, ülj közénk, és tégy nekünk jelentést; mivel Isten téged a' véneket illető tiszteletre érdemesitett. Monda tehát nekik Dániel: Válaszszátok el őket távol egymástól, 's megitélem őket. Midőn pedig egymástól elkülönözve valának, előhivá közülök az egyiket, és mondá neki: Te elaggott gonosztévő! büneid, mellyeket azelőtt elkövetél, most szállnak fejedre: mert hamis itéleteket hozál, az ártatlanokat elnyomván, a' vétkeseket pedig elbocsátván; holott az Ur mondá: az ártatlant, és igazat meg ne öljed. Ha tehát láttad őt, mondd meg most: minő fa alatt láttad őket egymással beszélni? Ki monda: Masztikszfa alatt. Dániel pedig monda: Valóban fejedre hazudtál; mivel az Istennek angyala, elitélő végzést hozván tőle, kétfelé vág téged. Ekkor ezt félre állitván, előhozatá a' másikat, és monda neki: Te Kánaán, és nem Júda' maradéka! téged a' szépség csalt meg, 's a' kivánság ámitá el szivedet. Igy bántatok ti Izrael' leányaival; és azok félelemből is társalkodának veletek: de Juda' leánya gonoszságtokban meg nem egyezett. Most tehát mondd meg nekem: micsoda fa alatt találtad őket egymással enyelegni? Ki monda: Tölgyfa alatt. Monda tehát Dániel: Valóban te is fejedre hazudtál; mivel az Ur' angyala fegyverrel várakozik már itt, hogy ketté hasitson téged, és megöljön titeket. Ekor felkiálta nagy szóval az egész gyülekezet, és áldá Istent, ki megszabaditja a' benne bizókat. 'S feltámadván a' két vén ellen, mint a' kiket arról, hogy hamis bizonyságot tőnek, Dániel ön szájokból győzött meg: a' szerint bántak velök, a' mint felebarátjok ellen vétettek. Végrehajták Mózes' törvényét, és megölék őket. Igy szabadula meg az ártatlan vér ama' napon.

M a g y a r á z a t. A' szüzies Susannát házasságtörésről, (tehát egy olly büntettről, mellyre Mózes' törvénye halálbüntetést rendelt) vádoló két vén, feltűnő példa nekünk, mi mélyen sülyedhet az ember! Ők buja vágyra gerjednek, 's elfordit-

ják szemeiket, hogy ne lássák az eget, szándékuk' vétkessége ne jusson eszökbe, és Isten' igazságos itéletére ne is gondoljanak. Illyen az ember! Kerüli mindazt, a' mi öt vétkes tettére figyelmeztetné; 's önmagát vakitja, hogy háboritatlanul vétkezhessék. És milly ravaszul igyekeznek a' gazok Susannát, ki gonosz tettökbe beleegyezni nem akart, megrontani! Megnyitják az utczára vezető ajtót: valószinüvé teendök, hogy Susanna' költött bűntársa azon szökött ki. De Isten megszabaditja azokat, a' kik benne biznak. Fölkelti Dániel' profétai lelkét, 's a' gonosztevők önmagukat fogják meg az ártatlanságnak vetett törben. A' tiszta Susanna gyönyörü példányképe a' szorongatott és üldözött ártatlanságnak. — Bármilly földi veszteséget, 's ha kell, a' halált is inkább türd el, mint hogy valamelly bünbe egyezzél; 's ha ártatlanul üldöztetel, bizzál az Urban; és ő megszabadit téged, és elleneidet megszégyeniti.

Evangelium. *(Sz. János' 8, 1—11.)*

Az időben elméne Jézus az Olajfák' hegyére. Korán reggel ismét a' templomba jöve, 's az egész nép hozzá gyülekezék; 's leülvén, tanitja vala őket. Az irástudók pedig és farizeusok egy házasságtörésben találtatott asszonyt hozának elejébe; 's öt a' középre kiálliták, mondván neki: Mester! ez az asszony épen most találtaték házasságtörés' cselekedetében. A' mi törvényünkben pedig Mózes megparancsolá, hogy az ollyan megköveztessék. Te azért mit mondasz? Ezt pedig mondják vala, kisértvén őtet, hogy bevádolására okuk lenne. Azonban Jézus lehajolván, ujjával irogat vala a' földön. Midőn pedig kérdésökre feleletet sürgetnének, fölemelkedvén, monda nekik: A' ki közületek bün nélkül van, az vessen első követ rá. És ismét lehajolván, irogatott a' földön. Midőn ezt hallák, lelkismeretök által megszégyenitve, egyik a' másik után, elkezdvén a' vénektől, mind az utolsóig kitakarodának, ugy hogy csak egyedül Jézus maradna hátra, 's előtte a' középen álló asszony. Fölemelkedvén pedig Jézus, és az asszonyon kivül senkit sem látván, monda neki: Hol vannak azok, kik téged vádoltak? Senki sem kárhoztatott-e téged? Az pedig fetele: Senki Uram! Erre monda neki Jé-

zus: Én sem kárkoztatlak téged; menj, és ezentul ne vétkezzél többé.

Tanulság. Milly különbség Susanna, és e' nő közt! Susanna a' legtisztább ártatlanság; e' nő pedig házasságtörő. De az Ur a' legnagyobb vétkest sem taszitja el, ha öszinte bünbánatot tart. Tudták ezt a' farizeusok, 's azért intézték hozzá a' kérdést: valljon megköveztessék-e a' házasságtörő asszony, vagy nem? Azt gondolták ők, hogy szelidségénél fogva ‚nem'-mel fog felelni: miből alkalmat nyertek volna őt is, mint Mózes' törvényének áthágóját, halálra itélni. De Jézus szelid, az igazság' megsértése nélkül. Tulajdon vétkeikre emlékezteti a' farizeusokat, 's ez által ugy megszégyeniti őket, hogy elmenének, a' nélkül, hogy elitélték volna az asszonyt. Ennek pedig mondá, hogy ő sem akarja öt elitélni (hanem az itélet' kimondását a' törvényszékre hagyja); és inti, hogy többé ne vétkezzék. Igy mutatta meg Jézus ez alkalommal is, hogy keresni és üdvöziteni jött azt, a' mi elveszett. — Ovakodjunk a' büntől, mint Susanna; de ha már egyszer vétkeztünk, legyen bár bününk olly nagy, mint a' házasságtörő asszonyé, tartsunk bünbánatot: hogy büneink megbocsáttatván, (ha nem is az ideigleni,) legalább az örök büntetések elengedtessenek, és örökre el ne kárhozzunk.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! nyujtsd nekünk kezedet segélyül; hogy teljes szivünkből keressünk téged, és méltók legyünk mindazt elnyerni, miért hozzád könyörgünk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

OKTATÁS BÖJT' NEGYEDIK VASÁRNAPJÁRA,

melly ‚Laetare'-nak neveztetik.

A' mai misekezdet ‚Laetare' szóval kezdődik, mellytől e' vasárnap nevét vette, 's melly Isaiás' 66, 10. 11-ből vétetett: „Örvendj Jerusalem, 's mindnyájan nagy örömmel, a' kik bánkódtatok; és teljetek be vigaszának bőségével." (Zsolt. 121.) „Örvendtem, midőn mondták nekem: menjünk föl az Isten' házába." Dicsőség az Atyának, 'stb.

E' misekezdet, valamint a' leczke által is, a' mennyei örömekre akar minket az egyház emlékeztetni; hogy ez által a'

a' bünbánat- és bőjtölésbeni buzgalomra, az üldöztetések és szenvedések' türelmes elviselésére serkentsen bennünket. Annál nagyobb dicsőség 's öröm vár ránk mennyben, minél többet szenvedtünk és küzdöttünk a' földön, minél jobban megzaboláztuk testünket, 's azt a' léleknek alárendeltük.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged mindenható Isten! engedd, hogy mi, kik bünös éltünkért igazságos büntetéseket szenvedünk, a' te kegyelmed' vigasztalása által enyhülést nyerjünk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Galatákhoz írt lev.* 4, 22—31.*)*

Atyámfiai! meg vagyon irva: Ábrahámnak két fia volt, egyik a' szolgáló leánytól, másik a' szabadostól. De az, ki a' szolgáló leánytól származott, csak test szerint született; a' ki pedig a' szabadostól, igéret által. Miket ábrázolásképen kell érteni. Tudnillik ezek által a' két szövetség jelentetik. Egyik ugyanis a' Sinai hegyről való, szolgákat szülő anya, valóságos Hágár; mert Hágárnak neveztetik Arábiában a' Sinai hegy, illik pedig e' nevezett a' mostani Jerusalemre is, melly fiaival együtt szolgál. A' szabados pedig ama' fölséges Jerusalemnek képe, melly mindnyájunk' anyja. Erre illenek az irásnak ama' szavai: Vigadj magtalan, a' ki nem szültél, és ujongass, a' ki szülésben még nem vajudtál: mert sokkal többen vannak a' férjétől már elhagyatottnak gyermekei, hogy sem annak, mellynek férje van. Mi pedig atyámfiai! Izsák' ábrázolása szerint, az igéret' fiai vagyunk. Azonban valamint akkor az, ki a' természetnek rendes folyamatja szerint született, háborgatá azt, ki lélek szerint *(felsőbb erő' hozzájárultával)* született: ugy történik ez most is. De mit mond az irás? Üzd ki a' szolgáló leányt, és az ő fiát; mert nem lesz örökös a' szolgáló leány' fia a' szabados' fiával. Következésképen nem vagyunk a' szolgáló leány' fiai, hanem a' szabadoséi!

M a g y a r á z a t. Ábrahámnak két fia volt; ezek' egyike, tudnillik Izmael, Ágárnak fia, természet' utján; Izsák pe-

dig, Sárának fia, természetfölötti uton, az Ábrahámnak adott igéret szerint (I. Móz. 18, 10.) fogantatott és született. E' két anyában a' két szövetség' előképét látjuk; Ágár szolgálóban tudnillik az ó-, Sára szabad asszonyban pedig az uj-szövetséget: ugy szinte Ágár' fiában a' zsidók', Sáráéban pedig a' keresztények' előképét; mivel a' zsidók Ábrahámnak természetes származás szerinti fiai, mint Izmael: a' keresztények pedig, természetfölötti származás- és isteni kegyelemnél fogva azok, mint Izsák. Az uj-szövetség mennyei Jerusalemnek neveztetik, mert mennyből eredt, 's az ó-szövetséget, a' régi, földi Jerusalemet magasabb és szellemiebb értelemben tünteti elő. Az uj Jerusalem, vagyis Krisztus' egyháza, eleinte ugyan Istenre nézve gyümölcstelen volt; de kegyelmének vétele után sokkal gyümölcsözőbbé lett, mint az Istennel régen eljegyzett zsinagoga, melly végre hütlensége, és főképen érzékies gondolkozásmódja miatt, hasonlólag Ágárhoz, gyermekeivel eltaszittatott az Istentől, vagyis a' megváltás- és üdvözitésből kizáratott: mig az egyház naponkint uj magzatokat szül Istennek, azaz: uj hivőket szerez, nekik pedig Istentől tökéletes üdvöt eszközöl ki.

F o h á s z. Oh Jézus! add kegyelmedet, hogy magamat a' böjtölés, imádság, az üldöztetések- és minden viszontagságokbani béketürés által, szenvedéseid' részesévé 's hozzád hasonlóvá tegyem: hogy el ne taszittassam töled egykor, mint testileg gondolkozó 's elfajult gyermek, hanem méltó legyek a' te isteni igéreted- és örök vigasztalásodra a' mennyei Jerusalemben!

Evangelium. *(Sz. János' 6, 1—15.)*

Az időben átméne Jézus a' galileai tenger' másik partjára Tiberiás' városának környékéből, és nagy sokaság követé őt; mert látták a' jeleket, mellyeket cselekedett azokon, a' kik betegek valának. Fölméne azért Jézus egy hegyre, 's ott üle tanitványival. Közel vala pedig a' Husvét, a' zsidók' főünnepe. Fölemelvén azért Jézus szemeit, és látván, hogy igen sok nép gyülekezik hozzá, mondá Fülöpnek: Honnan veszünk kenyereket, hogy ezek egyenek? Ezt pedig mondá, kisértvén őt; mivel ő tudta, mit volna cselekedendő. Felele neki Fülöp: Kétszáz pénz áru

kenyér nem elég nekik, hogy kinek-kinek közülök csak valami kevés is jusson. Monda neki egy tanitványai közül, András, Simon Péternek bátyja: van itt egy gyermek, kinél öt árpa-kenyér, és két halacska vagyon; de mi ez ennyi népnek? Mondá pedig Jézus: Telepitsétek le az embereket; mert sok széna vala azon a' helyen. Letelepedének azért számszerint mintegy ötezer férfi. Jézus pedig vevé a' kenyereket, és hálákat adván, kiosztá a' tanitványoknak, és a' tanitványok elosztták a' letelepültek közt. Hasonlóképen a' halacskákból is, a' mennyit csak kivánnak vala. Miután pedig eleget ettek, mondá tanitványinak: Szedjétek föl a' maradék darabocskákat, hogy el ne veszszenek. Fölszedék tehát, és tizenkét kosarat töltének meg az öt árpakenyér' hulladékaiból, mellyek megmaradtak azoktól, a' kik ettenek. Azon emberek tehát látván a' csudát, mellyet cselekedett vala Jézus, mondának: Bizonyára ez ama' proféta, ki e' világra jövendőül váratik. Ugyanazért Jézus észrevévén, hogy készülnének egybegyülekezni, 's öt erőszakkal királylyá tenni: ismét eltávozék, maga egyedül a' hegyre.

Mit tanulhatunk az Ur Jézust követő nagy sokaságtól?

Tanulhatjuk tőle: 1) hogy Jézushoz a' mi szükségeinkben, betegségeinkben 'stb. mi is olly bizodalommal folyamodjunk, mint ők; 2) pedig, hogy az Isten' igéjének hallgatásában szintolly buzgóságot tanusitsunk, mint ezen emberek: kik e' menynyei eledel utáni vágyodásukban a' földi élelemről egészen elfeledkeztek, 's ha csak az Üdvözitő csudát nem tesz, az éhen meghalás' veszedelmének tették volna ki magukat. Oh! ha ezen buzgóságnak csak tized része is föllelhető volna közöttünk!

Miért tette Krisztus urunk Fülöpöt próbára?

1) Hogy lássa, valljon hiszi-e az, miszerint ő csuda által is segithet. 2) Megtanitandó minket rá, hogy természetes, és szokott eszközökhez kell nyulnunk, előbb, hogy sem a' természetfölöttiekhez folyamodnánk. 3) Hogy az élelem' hiányáról előre meggyőződött nép előtt a' csuda annál jobban feltünjék. 4) Hogy tanuljunk bizni az Istenben, ki az inség' idején segitségünkre van. (Zsolt. 9, 10.)

Miért, és millyen szertartásokat használt Krisztus e' csudatett' alkalmával?

Sz. Máté' előadása szerint (14, 19.) 1-ör: föltekintett az égre; általa értésünkre adandó, hogy minden jó fölülről jön; és hogy Isten az, a' ki mindeneket áldással tölt be. 2) Hálákat adott; hogy minket az isteni adományokérti háladatosságra ébreszszen. Az asztal, ugymond aranyszáju sz. János, melly imádsággal kezdődik, és azzal végződik, soha sem fog hiányt szenvedni. 3) Megáldá a' kenyeret; hogy megtanuljuk, miszerint az isteni áldás mindent megszaporit.

Miért parancsolta Krisztus összeszedetni a' megmaradt morzsákat; és milly tanulságokat vonhatunk ebből?

Parancsolta ezt: 1) nehogy összetapodtassanak és veszendőbe menjenek. 2) Hogy a' maradék' sokaságából annál világosabban kitünjék a' csuda' nagysága. 3) Hogy megtanitson minket, becsülni az Isten' adományait, bármilly kicsinyeknek látszassanak is azok, és ha magunknak rájok szükségünk nincs, a' szegények' részére megtartani. 4) Hogy megtanulnók belőle, mikép azt, mit a' szegények- és szükölködőknek adunk, Isten száz- és ezerszeresen vissza fogja fizetni. Minél többet ajándékozunk a' szegényeknek, annál többet fogunk mi is nyerni az Istentől. (II. Kor. 9, 6.) Azért mondja alamizsnás sz. János, alexandriai patriárka: „Meg akarom oh Uram! látni, ki fog hamarább megszünni, te-e, hogy nekem adj, vagy pedig én, a' szegények közti kiosztással."

Miért távozott el Jézus a' csudatett után?

Mivel a' nép e' csudából őt Messiásnak lenni megismervén, őt nyilvánosan királynak akarta kikiáltani; holott pedig nem földi, hanem lelki országot jött alapitni. Ezzel egyszersmind azt adá tudtunkra, hogy tetteinkben ne annyira az emberek' magasztalását, és szeretetét, mint inkább Isten' dicsőségét tartsuk szem előtt; 's hogy munka után a' magányt keressük, a' hol elvonultan a' világ' zajától, háboritatlanul ajtatoskodhassunk.

Vigasztaló tanitás a' szegénységben.

Ezen evangeliom a' jámbor, és Krisztust követő szegényekre nézve különösen vigasztalással teljes; miután Krisztus az őt követő nép felől még kéretlenül is gondoskodott. Isten, a' világ' kezdetétől fogva minden időben gondoskodott övéiről. Választott népének egy nagy éhség' idejéni megvigasztalására,

és segedelmére, Józsefet előre küldötte Egyiptomba [1]). Izrael' fiait a' pusztában mennyei kenyérrel [2]), Illés profétát pedig holló által táplálta [3]). Dánielről is gondoskodott, midön az oroszlányok' vermébe vettetett [4]). Nem kevésbbé tanusitá Isten az övéi felöli kegyes gondoskodását az uj-szövetségben is; midön öket a' legnagyobb szükség' idején, majd állatok, majd angyalok, majd emberek által a' legcsudálatosabban táplálta: mint ez a' szentek' életéből kiviláglik. Méltán mondta tehát Dávid [5]), hogy az Isten egy igazat sem hágy el; azaz: senkit', a' ki Istent igazán szolgálja, 's Krisztus' parancsa szerint, mindenekelőtt az Isten' országát és annak igazságát keresi [6]), ezenkivül pedig nagy bizodalmat helyez Istenben. Mert a' kik ezt nem teszik, azok nem remélhetik, hogy az Istentől sokat nyerjenek. Ki Istent elhagyja, az az Istentől is elhagyatik. De az ő igaz gyermekeit Isten soha sem hagyja el. Igyekezzél tehát jó gyermeke lenni: ugy Isten is mindig jó atyád lesz. „Bizd gondodat az Urra, 's ő tápláland téged [7]).“ Némellyeknek dolgaik csak azért mennek olly rosszul, mert nem az Istenben, hanem egyedül az emberekben, vagy önmagokban biznak. Ez által azonban épen nem akarjuk azt mondani, hogy az Istenben bizónak nem is kell többé dolgoznia, vagy föntartásáról gondolkoznia; mivel irva van: „A' ki müveli földét, bővelkedik élelemben: a' ki pedig henyéléssel tölti idejét, nagy bolond [8]).“ És ismét: „A' ki nem akar dolgozni, ne is egyék [9]).“

F o h á s z. Mindenhatóságodban bizom én ur Isten! és erösen hiszem, hogy ha téged féllek, kerülöm a' rosszat, és jót cselekszem, bármilly szegény is különben életem, sok jóval fogok birni (Tob. 4, 23.).

Oktatás, mikép kell a' husvéti ünnepre készülni.

‚K ö z e l v a l a p e d i g a' h ú s v é t i ü n n e p.‘ (Ján. 6, 4.)

Húsvétkor nekünk is föl kell támadnunk Krisztussal, vagyis a' tévelygés' vágyai által megromlott régi emberből kivetkezve, ujat kell felöltenünk, ki Isten szerint teremtetett igazságban, és valódi szentségben. E' végből 1-ör: győzzük meg magunkat Isten iránti szeretetből; kerüljük a' lármás társaságokat, 's keressük gyakrabban a' magányt, és vonuljunk csendes szobács-

---

[1]) I. Móz. 45, 5. Zsolt. 104, 17. — [2]) V. Móz. 8, 3. — [3]) III. Kir. 17. — [4]) Dániel' 14. — [5]) Zsolt. 36, 25. — [6]) Luk. 12, 31. — [7]) Zsolt. 54, 23. — [8]) Példabesz. 12, 11. — [9]) II. Thesszal. 3, 10.

kánkba; mert „a' magányban Isten szól az emberhez.“ (Oseás' 2, 14.) 2-or: Isten' kegyelmével szorgalmasan vizsgáljuk meg lelkismeretünket, és fontoljuk meg, mint vagyunk Istennel; mivel e' nap a' ti „kiengesztelestek és minden bünöktöli megtisztulástok' napja; tiszták lesztek az Ur elött, mert ez a' nyugodalom' szombatja;“ vagyis a' bánat- és magányba-térésé. Sanyargassátok azért lelketeket, és készüljetek hozzá böjtölés-, virrasztás- és imádkozással 'stb. A' melly lélek e' napon meg nem tisztitja magát, az tiltassék ki a' nép közül. (III. Móz. 16, 30. és 23, 29.) Ennél fogva, 3-or: mostantól fogva Husvétig szigorubb böjtöt tartsunk, Krisztus' szenvedése fölött a' templomban vagy otthon gyakran résztvevöleg elmélkedjünk, 's neki azért hálákat adjunk; a' szegényeknek, ha tehetségünkben áll, bövebben oszszunk alamizsnát; vagy ha mi is szegények vagyunk, türjük békével a' szegénységet és szükséget, 's ajánljuk föl Krisztusnak: egyesitvén azt az ö szegénysége-, éhsége- és szomjuságával. Végre 4-er: valódi, 's töredelmes gyónást kell tennünk, a' gonoszság' és csalfaság' régi kovászát kitisztitanunk; hogy ugy, a' mint illik, a' tisztaság' és igazság' kovásztalan kenyerében tarthassuk meg az Ur' vacsoráját; (I. Kor. 5, 7.) mivel Krisztus, a' mi husvéti báránynyunk, már megöletett; 's valamint a' zsidók' husvéti báránynak megöletését a' kovásztalan kenyér' evése követi: ugy Krisztus' áldozatát a' régi gonoszság' kovászától ment tiszta élet- és gondolkozásmódnak kell a' kereszténynél követnie.

Böjt' negyedik vasárnapja utáni hétfön.

Leczke. *(Királyok' III. könyv. 3, 16—28.)*

Ama' napokban két rossz életü asszony jöve Salomon királyhoz, 's megállván elötte, mondá az egyik: Kérlek uram! én, és ez asszony egy házban lakunk, és megszültem nála szobájában. Harmadnap mulva pedig az én szülésem után ö is megszült, és együtt valánk, és senki más velünk a' házban nem vala, csak mi ketten. Meghala pedig a' fia ez asszonynak éjjel; mert elaludván, agyon nyomta. Fölkelvén tehát az éjjeli csendben, elvette fiamat oldalam mellöl: mert én, a' te szolgálód, aludtam; és ölébe fektette, a' maga meghalt fiát pedig ölembe helyezé. Midön reggel fölkelék, hogy megszoptassam fiamat, halva találám; de nappal

szorgalmatosabban megvizsgálván, láttam, hogy nem az én szülöttem volt. Felele a' másik asszony: Nem ugy van, mint mondod; mert a' te fiad halt meg, az enyim pedig él; amaz ellenben mondá: Hazudol; mert az én fiam él, és a' tied halt meg. És illyképen versengének a' király elött. Akkor mondá a' király: Ez azt mondja: az én fiam él, és a' te fiad halt meg; emez pedig azt feleli: nem, mert a' te fiad halt meg, és az enyim él. Mondá azért a' király: Hozzatok ide kardot; és midön bevitték volna a' kardot a' királyhoz, mondá: Vágjátok kétfelé az eleven gyermeket, és adjátok felét az egyiknek, felét a' másiknak. Ekkor az asszony, kié az eleven fiu vala, mondá a' királynak (mert megindult fián szive): Kérlek uram! adjátok neki a' fiut élve, 's ne öljétek ötmeg; amaz pedig mondá: Sem az enyim, sem a' tied ne legyen, hanem ossztassék föl. Felele a' király, és mondá: Adjátok ennek az eleven gyermeket, és ne öljétek meg; ö az anyja. Meghallá tehát egész Izrael az itéletet, mellyet a' király hoza, és megfélemlének: látván, hogy isteni bölcseség van benne az igazságtételre.

Tanulják meg e' leczkéböl azok, a' kikre Isten valamelly hivatalt bizott, mint kelljen minden idöben jog és igazság szerint kiegyenliteni a' viszálkodásokat; 's az Istentöl nyert bölcseséget, akaratja szerint, az ö dicsöségére 's az embertársak' boldogsága- és javára felhasználni. A' fia' életéröl olly igen gondoskodó anya emlékeztesse a' szülöket kötelességökre; gyermekeik' testi, 's méginkább lelki élete felöl a' legbuzgóbban gondoskodni.

Evangeliom. *(Sz. János' 2, 13—25.)*

Az idöben közel vala a' zsidók' Husvétje, és Jézus fölméne Jerusalembe. 'S találá a' templomban árusokat, kik ökröket, juhokat, és galambokat árulának, és ott ülö pénzváltókat. És ostort fonva kötelecskékböl, mindnyájokat kihajtá a' templomból, a' juhokkal és ökrökkel együtt, a' váltók' pénzét pedig elszórá 's asztalaikat fölforgatta. 'S azoknak, a' kik galambokat árulának, mondá: Vigyétek el

ezeket innét, és ne változtassátok az Atyám' házát kereskedőházzá. Ekkor megemlékezének tanitványai, hogy irva van: A' te házad iránt való buzgóságom megemésztett engem. Felelének azért a' zsidók, és mondák neki: Minő jelt mutatsz nékünk, hogy ezeket cselekszed? Felele Jézus, és monda nekik: Bontsátok el e' templomot, és harmad napra fölépitem azt. Mondák tehát a' zsidók: Negyvenhat esztendeig épitteték e' templom, és te három nap alatt fogod azt felállithatni? Ő pedig ezt testének temploma felől mondá. Azért mikor feltámadott volna a' halálból, megemlékezének tanitványai, hogy ezt mondotta légyen, és hivének az irásnak, és a' beszédnek, mellyet mondott vala Jézus. Midőn pedig Jerusalemben mulatna a' Husvét' ünnepén, sokan hivének az ő nevében, látván a' csudákat, a' mellyeket munkált. De Jézus önmagát nem jelenté ki nekik bizodalmasan; mivel ismerte mindnyájokat. Mert neki nem vala szükséges, hogy valaki bizonyságot tegyen az ember felől: tudva lévén előtte, mi volna az emberben.

Magyarázat. Ez evangeliomban a' templom' megtisztitása felől van szó, mellyet Jézus' tanitói hivatalának kezdetén vitt véghez; a' többi három evangelista pedig azon megtisztitásról emlékezik, melly annak vége felé történt. (Ez iránt lásd a' mondottakat. 235. l.) Jézus az Isten' szellemi templomát, az emberiséget jött megtisztitani, és Istennel ismét egyesiteni: 's azért első és utolsó foglalkozásaul választá, a' földi templom' megtisztitását, melly elő- 's jelképe volt a' szelleminek. Azon kérdésre: milly csuda által mutatja meg, hogy ő erre föl van hatalmazva? felelé, hogy föltámadása által bizonyitandja be isteni tekintélyét. 'S valóban Krisztus' föltámadása legteljesebb és legvilágosabb bizonysága annak, hogy mint Isten-ember, áldozata által a' bünöket megsemmisitette, 's azok' következményét, a' halált legyőzte. Imádjuk tehát öt, mint az Istennek emberré lett fiát, minden időben; különösen pedig templomainkban, hol a' legszentebb Oltári-szentségben jelen van, mindenkor olly tiszteletet és áhitatosságot tanusitsunk iránta, minő e' szent helyhez illik.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged ur Isten! hallgasd meg kegyesen a' mi könyörgésünket, és nyujtsd nékünk, a' kiknek kedvet ajándékozál az imádsághoz, karod' oltalmát. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' negyedik vasárnapja utáni kedden.

Leczke. *(II. Mózes'* 32, 7—14.*)*

Ama' napokban szóla az Ur Mózesnek, mondván: Eredj, menj le; vétkezett a' te néped, mellyet kihozál Egyiptom' földéről. Hamar eltávoztak az utról, mellyet kimutattál nekik; öntött borjut csináltak maguknak, és azt imádták; áldozatokat is tevén neki, mondák: ezek a' te isteneid Izrael, kik téged kihoztak Egyiptom' földéről. Mondá ismét az Ur Mózesnek: Látom, hogy ez kemény nyaku nép: azért hagyj engem, hogy fölgerjedjen haragom ellenök, és eltörüljem őket: és téged nagy nemzetté teszlek. Mózes pedig kéré az Urat, az ő Istenét, mondván: Miért gerjed föl Uram! haragod a' te néped ellen, melylyet nagy erővel, és hatalmas kézzel hozál ki Egyiptom' földéről? Vajha ne mondják az egyiptomiak: Álnokul vitte ki őket, hogy megölje a' hegyek közt, és eltörölje a' föld' szinéről. Szünjék meg haragod, és légy irgalmas a' te néped' gonoszságának. Emlékezzél meg Ábrahámról, Izsákról, és Izraelről, a' te szolgáidról, kiknek tenmagadra megesküdtél, mondván: megsokasitom a' ti magzataitokat, mint az ég' csillagait, 's ezt az egész földet, mellyről szólottam, a' ti maradékotoknak adom, hogy örökké birják. És megengeszteltelték az Ur, hogy ne cselekedné azt a' rosszat, mellyel fenyegeté népét.

M a g y a r á z a t. Valamint Izrael' népe, ugy mi is néha igen hamar eltérünk az utról, mellyet az Ur nekünk kijelelt, és mellyen haladni már elkezdettünk. Ha nem akarjuk, hogy az illy állhatatlanságunkért fölgerjedjen az Isten' haragja ellenünk, 's kiirtson bennünket: valódi bünbánattal kell hozzá fordulnunk, és szentjeinek közbenjárásaért esedeznünk. A' mai leczke mutatja, mennyit tehet a' szentek' imádsága. Ha az ő közbenjárásu-

kat birjuk, és valódi bünbánattal törekszünk kiengesztelni az Istent, ugy ő bizonyosan ki is fog engesztelödni, ‚és nem tendi azon rosszat, mellyet ellenünk kimondott.'

Evangeliom. *(Sz. János' 7, 14—31.)*

Az időben, midőn az ünnepi hétnek fele elmult volna, fölméne Jézus a' templomba, és ott tanita. És csudálkozának rajta a' zsidók, mondván: Mikép tudja ez az irásokat; holott nem tanittatott? Felele azért nekik Jézus: Az én tudományom nem az enyim; hanem azé, a' ki engem küldött. A' ki annak akaratját cselekedni törekszik, az itéletet fog ezen tudományról hozhatni: valljon Istentől származik-e? avagy én csak magamtól szólok. A' ki önmagától szól, az tulajdon dicsőségét keresi; de ki annak dicsőségét keresi, a' ki őt küldötte, az igazmondó, és hamisság nincs benne. Nem adott-e nektek Mózes törvényt? 'S mégis senki sem tartja meg közületek a' törvényt. Miért kerestek engem megölni? Felele a' sereg: Ördögöd van; ki keres téged megölni? Felele Jézus: Egy munkát cselekedtem (szombaton), és mindnyájan nehezteltek miatta. Mózes rendelé nektek a' körülmetélést; ámbátor ezen törvény nem annyira Mózestől, mint az atyáktól veszi eredetét: mindazonáltal szombaton is körülmetélitek az embert. Ha a' körülmetélést fölveheti az ember szombaton, a' nélkül, hogy Mózes' törvénye fölbontassék: miért boszszonkodtok rám, hogy az egészen beteg embert szombaton meggyógyitottam? Ne itéljetek a' külső szin szerint; hanem igazságos itéletet hozzatok. Mondának azért némelyek a' jerusalemi lakosok közül: Nem ez-e az, a' kit megölni keresnek? Ime nyilván szól, és senki sem tilalmazza azt néki. Talán bizony a' főemberek is meggyőződtek a' felől, hogy ez legyen valósággal ama' Krisztus? Azonban ezt tudjuk, honnét való légyen. De Krisztust, midőn eljövend, senki sem fogja tudni, honnét jött légyen. Jézus tehát erősebb szóval folytatá a' tanitást a' templomban, mondván: Ha engem ismertek, és azt is tudjátok,

honnét való legyek: tehát azt is kell tudnotok, hogy én magamtól nem jöttem, és hogy az, a' ki engem küldött, igazmondó légyen, a' kit ti nem ismertek. Én pedig ismerem öt; mert töle vagyok, 's ö küldött engem. Keresik vala azért öt megfogni; de senki sem merészlé kezeit rávetni: mert még nem jött el az ö órája. A' közönség közül pedig sokan hivének ö benne.

Magyarázat. Ez evangeliomban azt mondja Jézus a' zsidóknak, hogy az ö tanitása Istentöl van; a' miröl azok, a' kik szerinte élnek, teljesen meg is fognak győződni: mert minél pontosabban teljesiti valaki az ö parancsait, annál világosabban be fogja látni tanitásának isteni eredetét: mi már csak abból is kiviláglik, hogy ö nem tulajdon, hanem Isten' dicsöségét keresi. Mert ha tanitása nem Istentöl volna, ugy ö, mint minden más, ki magától szól, tulajdon dicsöségét keresné. Felhivja továbbá Jézus a' zsidókat, hogy igazságosak legyenek, és öt ne itéljék el azért, hogy szombaton egy beteget meggyógyitott; minthogy hozzájok, kik maguk sem tartják meg a' törvényt, legkevesebbé illik, annak áthágása miatt másokról itéletet hozni. Egyébiránt, mondja tovább, e' gyógyitás nem is áthágása a' törvénynek, szintolly kevéssé az, mint a' körülmetélés, mellyet ök szombaton is végeznek: és igy épen semmi okuk sincs arra, hogy öt kárhoztassák. Jézusnak e' szavai a' zsidókat ugyan méltán rábirhatták volna, hogy higyenek benne; de ök makacs és átalkodott nép lévén, az igazságot elfogadni, 's öt Isten' fiának elismerni vonakodtak: miért is öt, midön istensége felöl még világosabban szólana, elfogni akarták. De azért sokan hittek ö benne; 's épen ezek azok, a' kiket mi utánozni kivánunk: valamint más részröl kötelességünk, az elöbbiek' átalkodottságát, és igazságtalanságát kerülni.

Az egyház' könyörgése.

Könyörülj a' te népeden Ur Isten! és engedd kegyelmesen, hogy az öt folytonosan érö sanyaruságok közt, enyhülést nyerjen. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' negyedik vasárnapja utáni szerdán.

Leczke. *(Isaiás' 1, 16—19.)*

Ezt mondja az ur Isten: Mosdjatok meg, tisztuljatok ki, tegyétek le gonosz szándékaitokat szemeim elött, hagyjatok föl a' ti rossz cselekedeteitekkel. Tanuljatok jót mivelni, keressétek az igazságot; segitsetek az elnyomottakon, védelmezzétek igazságos itélettel az árvát, 's az özvegyet a' törvénykezésben oltalmazzátok. 'S azután jöjjetek, és szálljatok velem szembe, mondja az Ur. Ha olly veresek lesznek is büneitek, mint a' skárlát, fehérekké válnak, mint a' hó; 's ha olly pirosak lennének is, mint a' bibor, fehérekké fognak, mint a' gyapju, lenni. Ha ti engedelmeskedni fogtok, és rám hallgattok, ugy a' földnek javaival élendetek, mond az Ur, a' Mindenható.

E' leczkében az Isten tudatja Isaiás által a' zsidókkal, hogy mindaddig, valamig csak penitencziát nem tartanak, nem mondhatják, mintha az Isten öket kelleténél sanyarubban fenyitené. De ha az ö gonosz utjaikat elhagyják, ugy meg fogják látni, hogy ö szent és igazságos, egyszersmind azonban irgalmas Isten. Mivel ö akkor minden büneiket megbocsátja, ha mégolly nagyok volnának is; és öket nyugodtan fogja földjök' javait élvezni hagyni. Ezen intés minket is illet. Mi se mondjuk, ha az Istennek büntető keze ránk nehezedik, hogy nagyon is keményen büntettetünk; hanem inkább térjünk Istenhez az öszinte bünbánat által: ugy mi is érezni fogjuk Istennek irgalmát; akkor ö nekünk is meg fog bocsátani, és kegyelméből, több más javakkal is gazdagitani fog minket.

Evangeliom. *(Sz. János' 9, 1—38.)*

Az időben láta Jézus egy embert, ki születésétől fogva vak volt. És kérdék öt tanitványai, mondván: Tanitó! kinek vétke, az övé-e, vagy szülöié okozá, hogy ez vakon születnék? Felele Jézus: Sem ennek, sem szülöinek vétke nem oka; hanem hogy kijelentessenek az Isten' cselekedetei ö benne. Nekem szükséges, annak cselekedeteivel foglalkoznom, a' ki engem küldött, mig nap van. Eljön az éj, mellyben senki sem munkálkodhatik. A' meddig e' világon vagyok, világossága vagyok e' világnak. Ezeket

mondván, a' földre pökött, és sarat csinála a' nyálból, és a' sarat a' vaknak szemeire kené, 's mondá neki: Eredj, mosódjál meg Siloe' usztató tavában (melly „elküldött"-nek magyaráztatik). Elméne tehát, és megmosdék, és visszatére, látván. A' szomszédok pedig, és azok, a' kik öt azelőtt látták, hogy vak volna, mondák: Nem ez-e az, a' ki ülvén, koldula? Némellyek mondák, hogy: ez az; mások pedig, hogy hasonló hozzá. Ő pedig mondá: Én vagyok az. Kérdék tehát: miképen nyiltak meg szemeid? Felele az, és mondá: Azon ember, a' ki Jézusnak hivatik, sarat csinált, és megkené szemeimet: és mondá nekem: eredj a' Siloe' usztató tavához, és mosódjál meg. És én elmenék, megmosdám, és látok. Kérdezék öt azért: hol van az? Felele: nem tudom. Elvezeték tehát azt, a' ki előbb vak volt, a' farizeusokhoz. Szombat volt pedig ama' nap, mellyen Jézus sarat csinált, és megnyitá annak szemeit. Ujra kikérdék tehát öt a' farizeusok is: miképen nyerte légyen meg a' látást? Ő felele nekik: Sarat tőn szemeimre, 's megmosdám, és látok. Mondák azért a' farizeusok közül némellyek: Ez az ember nem Istentől való, mivel meg nem tartja a' szombatot. Némellyek pedig mondák: Hogyan cselekedhetik bünös ember illyen jeleket? és meghasonlás vala köztök. Szólának azért ismét a' vaknak: Te mit mondasz a' felől, a' ki szemeidet megnyitá? Ő pedig felele: hogy proféta. Nem hivék azért a' zsidók ő róla, hogy vak volt, és szemei megnyiltak volna; mig elő nem hivák annak, ki szeme' világát megnyerte, szülőit. És megkérdék őket, mondván: Ez-e ama' fiatok, kiről azt mondjátok, hogy vakon született? 's ha ez ugy van, miképen lát tehát most? Felelének nekik annak szülői: Tudjuk, hogy ez a' mi fiunk, és hogy vakon született. Miképen történék pedig, hogy most lát? avagy ki nyitotta meg szemeit? mi nem tudjuk; elég idős, öt kérdezzétek; szóljon ő maga felől. Ezeket mondák pedig annak szülői, mert féltek a' zsidóktól. Mivel már elhatározták a' zsidók, hogy a' ki öt Krisztusnak vallaná, az a' gyülekezetből kirekesztetnék.

Ez okból mondák szülői: elég idős, őt kérdezzétek. Másodszor is előszóliták tehát azon embert, a' ki vak vala, és mondák neki: Adj dicsőséget Istennek; mi tudjuk, hogy ezen ember bünös. Felele amaz: Bünös-e, nem-e? nem tudom; hanem azt az egyet tudom, hogy vak valék, most pedig látok. Ismét sürgették tehát őt: Mit csinált neked? és hogyan nyitá meg szemeidet? Felele nekik: Már megmondottam nektek, de nem akartátok hallgatni; miért kivánjátok ismét hallani? Talán ti is az ő tanitványi akartok lenni? Szidalmazák tehát őt, mondván: Légy te az ő tanitványa: mi pedig Mózes' tanitványai vagyunk. Hogy Mózesnek szólott légyen az Isten, azt tudjuk: ez pedig honnét légyen? nem tudjuk. Felele nekik amaz ember: Épen az csudálatos, hogy ti nem tudjátok, honnét való légyen, és mégis megnyitá szemeimet. Tudjuk pedig, hogy Isten a' bünösöket meg nem hallgatja; hanem azt, a' ki az Istent tiszteli, 's akaratját cselekszi, azt hallgatja meg. Soha sem hallatszott, hogy valaki a' vakon születettnek megnyitotta volna szemeit. Ha ez nem volna Istentől, semmit sem cselekedhetnék. Felelének, és mondák neki: Te egészen bünökben születtél, és te tanitasz minket? És kiveté őt a' gyülekezetből. Meghallá Jézus, hogy kivetették őt, és találkozván vele, mondá neki: Hiszesz-e az Isten' fiában? Felele az, és mondá: Kicsoda az, Uram! hogy higyek benne? Jézus pedig mondá neki: Láttad is őt, és a' ki veled szól, ő az. Amaz pedig mondá: Hiszek Uram! és leborulván, imádá őtet.

M a g y a r á z a t. ‚Sem ennek, sem szülőinek vétke nem oka; hanem, hogy kijelentessenek benne az Isten' cselekedetei.' De valljon ez emberrel, az Isten' dicsősége miatt, nem történt-e igazságtalanság? Minö igazságtalanság? kérdezi aranyszáju szent János. Söt azt állitom, hogy a' vakság ez emberre nézve jótétemény volt, mivel az Ur belső szemeit is megnyitotta. 'S valóban az illy megvilágosittatás, melly az örök boldogság' kezdete, nem ér-e föl néhány évi nyomorral? Azért ne panaszolkodjunk, ha az Ur szenvedések által akar bennünket magához vonni! — A' sár, mellyel Jézus a' szemeket megkente,

's a' tóbani mosódás, magában véve semmi erővel sem birt, a' vakon született embernek meggyógyitására; de az ur Jézus valószinüleg azért használta e' külső jeleket, részint hogy megmutassa a' zsidóknak, miszerint szombaton sem tilos segiteni a' betegeken, részint hogy tudtokra adja, mikép az ő országában a' belső kegyelmek külső jelek (t. i. a' szentségek) által eszközöltetnek. Különösen megható a' meggyógyitottnak állhatatossága mindazon üldöztetések' daczára, mellyek öt vallása miatt érték; és Jézushozi ragaszkodása, kitől magát elválasztatni semmi által sem engedte. Kövessük mi is e' vakon született' példáját, és adjunk hálát Istennek minden jótéteményeiért, de különösen azért, hogy minket az igaz hitre meghivott; 's ne engedjük magunkat sem megvetés, sem üldöztetés, sem halál által hitünk' megvallásától elrettentetni, és Istennek szeretetétől elválasztatni!

Az egyház' könyörgése.

Uram! hallgass a' hozzád folyamodók' esedezéseire; 's hogy megadhasd nekik, a' mit kérnek, engedd, hogy csak azt kérjék, a' mi neked tetszö. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' negyedik vasárnapja utáni csütörtökön.

Leczke. *(Királyok' IV. könyv.* 4, 25—38.*)*

Ama' napokban jöve a' szunami asszony Elizeushoz, az Isten' emberéhez Kármel' hegyére; 's meglátván öt a' proféta általellenben, mondá szolgájának, Giezinek: Ime a' szunami asszony! Fuss elejébe, és kérdezd: jól vagy-e te, jól van-e férjed, és a' gyermek? Ki felele: jól. Azonban elközelitvén a' hegyen az Isten' emberéhez, átölelé annak lábait. Oda lépe tehát Giezi, hogy elvonja öt onnét; de a' proféta inté szolgáját, mondván: Hagyj neki békét; minthogy elkeseredett lelke; Isten pedig eltitkolá tölem, és nem jelenté meg okát nékem. Megszólamlék tehát az asszony imigyen: Kértem-e fiat töled, uramtól? Nem mondtam-e: ne biztass csalfa reménységgel? Parancsolá tehát Giezinek: Övezd által ágyékidat, vedd kezedbe botomat, és menj. Ha valakit elötalálsz, ne köszöntsd, ha köszönt is valaki, ne felelj neki, és tedd botomat a' gyermek'

arczára. De a' gyermek' anyja mondá: Az élő Istenre, 's a' te életedre esküszöm, el nem távozom töled. Fölkele azért Elizeus, és követé az asszonyt. Giezi pedig előre oda méne, 's a' gyermek' arczára tevé a' botot; de már sem szózat, sem érzékenység nem vala benne. Visszatére tehát Giezi Elizeus elé: tudtára adván neki, hogy a' gyermek föl nem támadt. Beméne tehát Elizeus a' szobába; 's ime a' gyermek halva fekszik vala ágyában. Bemenvén pedig, az ajtót magára zárta és a' gyermekre, 's imádkozék Istenhez. Azután fölhágván az ágyra, a' gyermekre feküvék, száját annak szájára, szemeit szemeire, kezeit kezeire nyomá, 's rá hajlott: és megmelegedék a' gyermek' teste. Egy kevéssé pedig elmenvén töle, föl 's alá járkált a' szobában, és ujra fölhágván az ágyra, megint rá hajlott: és tüsszente a' gyermek hétszer, és felnyitá szemeit. Kiáltva tehát Giezit, mondá: Hivd elő a' szunami asszonyt. Ki hivattatván, beméne a' proféta' szobájába; ez pedig mondá: Vidd el fiadat. A' profétához közelitve tehát az asszony, földig meghajtá magát előtte, lábaihoz esék, és fölvévén fiát, kiméne. Elizeus pedig visszament Galgalába.

M a g y a r á z a t. Ezen anya fiának testi betegsége miatt fölöttébb nagy szomoruságban volt; ugyanazért Elizeushoz siettett, nála isteni segitséget keresendő. Tanulják meg ebből a' szülők, hogy mihelyt valamelly gyermekök megbetegszik, azonnal félretéve minden más dolgaikat, arról gondoskodjanak, hogy egészségét visszaszerezzék; 's kérjék imádságaikban az Istent, hogy az orvos által rendelt szerekhez áldását adja. De a' szunami asszony' hite még gyenge volt; mint ezt ama' sürgetős kérelme is mutatja, hogy maga Elizeus menjen vele; 's azért nem kelt föl a' fiu tüstént, midőn Giezi, ki öt holtnak vélte, arczára tevé botját: hanem csak midőn Elizeus Isten' áldásaért könyörögvén, hosszabb ideig természetes eszközöket használt fölélesztésére. Miből kitetszik, hogy Isten csak a' benne bizóknak nyujtja segedelmét. Higyünk tehát erősen: hogy az Ur által minden szükségeinkből kiszabadittassunk.

Evangelium. *(Sz. Lukács' 7, 11—17.)*

Az időben beméne Jézus egy Naim nevü városba; 's

vele együtt mentek az ő tanitványai, és nagy sokaság. Mikor pedig a' város' kapujához közelgetne, ime egy halottat vittek ki, a' ki anyjának egyetlen egyszülött fia volt; az asszony pedig özvegy vala, 's a' városi népnek nagy része kiséré őtet. Látván pedig őt Jézus, érzékenyen megilletődék rajta, 's mondá neki: ne sirj. És odajárulván, megilleté a' koporsót. Azok pedig a' kik vivék, megállának; és mondá: Ifju! mondom neked, kelj föl. És fölüle, ki megholt vala, és szólani kezdett; és átadá őt anyjának. Elfogá pedig mindnyájokat a' félelem; és magasztalák az Istent, mondván: Nagy proféta támadott köztünk; és az Isten meglátogatta az ő népét.

Magyarázat. Milly nagy különbség van azon fölébresztés közt, mellyről a' mai leczke, és a' közt, mellyről az evangeliom szól! A' naimi özvegy' fia meg volt halva; 's mégis Jézusnak csak mondania kellett: „Ifju! mondom neked: kelj föl!" és tüstént fölemelkedik a' halott, és szólani kezd! Nem látjuk-e ebből, hogy Jézus az élet', és halál' ura?! Oh Jézus! te reád, és egyedül csak rád bizom tehát életemet. Tégy velem akaratod szerint; vedd el életemet, vagy hagyd meg: csupán azt add, hogy a' bünök' halálából feltámadjak, a' hitet, reményt és szeretetet megőrizzem, és utolsó szavam ez lehessen: ‚Uram! a' te kezeidbe ajánlom lelkemet'!

Az egyház' könyörgése.

Isten! ki tanitója 's vezetője vagy a' te népednek, távoztasd el a' vétkeket, mellyektől ostromoltatik: hogy előtted mindenkor kedves, és oltalmad alatt biztos lehessen. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' negyedik vasárnapja utáni pénteken.

Leczke. *(Királyok' III. könyv.* 17, 17—24.*)*

Ama' napokban megbetegedett a' ház' asszonyának (hol Illés tartózkodott) fia; 's a' nyavalya olly sulyos volt, hogy lélekzeni is megszünt. Monda azért Illésnek: Mi közöm volt hozzád Isten' embere? Bejöttél hozzám, hogy emlékezetbe hoz-

zad vétkeimet, és fiamra halált hozzál? Felele Illés: Add ide fiadat; és kivevén azt öléből, fölvitte a' fölső szobába, hol ő lakék, 's lefekteté ágyára. Kiáltván pedig Istenhez, mondá: Uram Istenem! hát az özvegyet is, a' kinél tartózkodom, és élősködöm, illy szerencsétlenséggel látogatod, hogy elveszed gyermekét? Akkor kiterjesztve magát háromszor a' gyermek fölött, és Istenhez kiáltva, mondá: Uram Istenem! térjen vissza, kérlek, a' lélek ebbe a' gyermekbe. Meghallgatá Isten Illés' könyörgését, és visszatére a' lélek a' gyermekbe, és megelevenedék. Fölvevén tehát Illés a' gyermeket, levitte a' fölső szobából az alsóba, 's átadván anyjának, mondá neki: Ime fiad él! Felele Illésnek az asszony: Most tudom, hogy proféta vagy, és hogy igazán az Isten' nevében szólasz.

Magyarázat. Ezen asszony' szavai, mond Theodorét, méltók az álmélkodásra. Azt mondja ő: Szentséged' világa láthatókká teszi büneimet, mellyek ezelőtt el valának rejtve. Nem mondja: Szerencsétlenséget hoztál rám; hanem tulajdon büneit tartja szerencsétlensége' okául. Bánja alázatban, hogy profétát fogadott be házába. A' proféta a' gyermek fölé borult, 's háromszor elterült fölötte; hogy ez által, mint szent Ágoston mondja, egy nagy titkot, a' népek' fölébresztését jelentené. A' népek halva fekvének büneikben, de Isten fölkelté őket: leereszkedvén nyomoruságukban hozzájok, és velök mintegy megmérközvén. A' háromszori elterülés a' Szentháromságot jelenti. Mivel a' keresztény nép, nem az Atyától a' Fiu nélkül, nem az Atya- 's Fiutól a' Szentlélek nélkül, hanem a' teljes Szentháromságtól fog feltámasztatni.

Evangelium. *(Sz. János' 11, 1—45.)*

Az időben megbetegedék Bethániában, Mária és Mártha testvérek' jószágán egy Lázár nevü férfi. (Mária pedig az vala, ki az Urnak lábaira kenetet önte, 's azokat hajával törülgette: kinek bátyja, Lázár, betegeskedék.) Húgai tehát Jézushoz küldének, azt izenvén: Uram! ime a' kit szeretsz, beteg. Ezt hallván Jézus, mondá: Ezen betegségnek végczélja nem a' halál, hanem az Isten' dicsősége: hogy általa az Isten' fia dicsöittessék. Kedvelé pedig Jézus

Márthát, és ennek testvérét Máriát, és Lázárt. Midön pedig meghallá, hogy Lázár beteg, akkor ugyan két nap azon a' helyen marada. Ezek után monda tanitványainak: Menjünk ismét Judeába. Mondák neki a' tanitványok: Tanitó, most keresének a' zsidók megkövezni, és már megint oda fogsz menni? Felele Jézus: Nem tizenkét órája van-e a' napnak? Ha ki nappal jár, meg nem botlik; mivel e' világ' világosságát látja. Ha ki pedig éjjel jár, megütközik: mivel annak nincs világossága. Ezeket szólá, 's azután, mondá nekik: Lázár, a' mi jó barátunk alszik; de elmegyek öt az álomból fölkelteni. Mondák azért tanitványi: Uram! ha aluszik, meggyógyul. Jézus azonban ezt Lázár' halála felől mondá; de ök azt vélék, hogy ő álomi alvásról szólna. Akkor tehát világosan megmondá nekik Jézus: Lázár meghalt. És örülök miattatok, hogy ott nem valék: hogy higyetek. Azonban menjünk el hozzá. Mondá tehát Tamás, ki kettősnek hivaték, tanitványtársainak: Menjünk el mi is; hogy vele meghaljunk. Oda jövén azért Jézus, már negyednapinak találta Lázárt a' koporsóban. Bethánia pedig Jerusalemhez mintegy tizenöt futamatnyi föld volt. És a' zsidók közül sokan kijövének Márthához, és Máriához: hogy öket bátyjok miatt vigasztalnák. Mártha azért hallván, hogy Jézus jön, elejébe ment; Mária pedig a' házban üle. Monda tehát Mártha Jézusnak: Uram! ha itt lettél volna, meg nem halt volna bátyám. Mindazáltal most is tudom, hogy valamiket kérendesz Istentől, megadja néked az Isten. Mondá neki Jézus: Feltámad a' te bátyád. Monda neki Mártha: Tudom, hogy feltámad a' feltámadáskor, az utolsó napon. Monda neki Jézus: Én vagyok a' feltámadás, és az élet; a' ki bennem hisz, az élni fog, ha meghalt is. És minden, a' ki él, és bennem hisz, meg nem hal örökké. Hiszed-e ezt? Felele neki: Valóban Uram! én elhittem, hogy te vagy ama' Krisztus, az élő Istennek fia, kinek e' világra kelle jönni. Ezeket mondván, elméne, 's elhivá öcscsét, Máriát; titkon mondván: A' tanitó itt van, és hiv téged. Ez, mihelyest hallá, fölkele sietve, 's hozzá jött. Mert Jézus még nem jöve be a' faluba, hanem azon helyen vala, hol

Mártha elejébe méne. A' zsidók azért, kik vele a' házban valának és vigasztalák őt, látván, hogy hirtelen fölkelt és kiment, követék őt, mondván: A' koporsóhoz megy sirni. Mária tehát azon helyre érkezvén, hol Jézus vala, meglátván őt, leesék lábaihoz, mondván neki: Uram! ha itt lettél volna, meg nem halt volna bátyám. Jézus azért, hogy látá őt, és a' zsidókat is, a' kik kisérék, vele együtt sirni, fölötte megilletődék magában, és szomorúnak látszék. És kérdé: Hova helyezétek őt be? Mondák neki: Uram! jöjj: és lásd. És könyeze Jézus. Mondák azért a' zsidók: Ime mint szereté őt. Némellyek pedig közülök mondák: Nem cselekedhette volna-e az, ki a' vakon születettnek szemeit megnyitá, hogy ez meg ne halna? Jézus tehát ismét megindulva magában, a' sirbolthoz jöve, melly egy barlang vala, kövel betámasztva. És mondá Jézus: Vegyétek el a' követ. Mondá neki a' meghaltnak húga Mártha: Uram! már szagos; mivel negyednapi. Mondá neki Jézus: Nem mondottam-e neked, hogy ha hiszesz, meglátod az Isten' dicsőségét? Elvették azért a' követ. Jézus pedig fölemelvén szemeit, mondá: Atyám! hálákat adok neked, hogy meghallgattál engem. Én pedig tudtam, hogy mindenkor meghallgatsz engem; de ezt a' körülálló nép miatt mondám, hogy az engem tőled küldöttnek lenni higyen. És ezt mondván, nagy szóval kiálta: Lázár! jöjj ki. És mingyárt elöjöve a' megholt, bepólyázott kezekkel és lábakkal; arcza pedig kendővel vala betakarva. És monda nekik Jézus: Oldozzátok ki őt, és bocsássátok el. A' zsidók közül azért, kik Máriához és Márthához jöttek, és látták, a' miket Jézus cselekedett, sokan hivének ő benne.

M a g y a r á z a t. Lázár' föltámasztása által Jézus ujolag az élet' és halál' urának, az élő Isten' fiának mutatja magát. Imádjuk őt, mint illyent; 's forduljunk hozzá szükségeinkben segedelemért. Ő azt meg nem fogja tagadni tőlünk, ha szintolly röviden, olly bensőleg, és bizalomteljesen kérendjük őtet, mint Lázár' testvérei. Igaz ugyan, hogy Mártha csaknem elveszté már hitét: de az Ur fölsegitette kicsinyhitüségét, mondván: „Én vagyok a' föltámadás és az élet; a' ki bennem hisz,

az élni fog, ha meghalt is; és minden, a' ki él, és bennem hisz, meg nem hal örökké;" vagyis az nem csak a' lélek' valódi életét hordandja magában, hanem test szerint sem fog tulajdonképen meghalni. Mert habár teste lefizette is a' bün' zsoldját, és meghal: de a' lélekbeni ujraszületés által csirát nyer egy romlatlan és dicsőült testhez; ugy hogy halála csak egy elszenderedés, mellyet az „általam" történendő föltámasztás után, a' boldogság' örök tisztaságu napja fog követni. Ur Isten! engedd, hogy mi is lássuk egykor e' napot, és részesei legyünk dicsőségednek: hogy valamennyi dicsőült lelkekkel együtt téged örökké dicsérhessünk és magasztalhassunk!

Az egyház' könyörgése.

Engedd mindenható Isten, hogy mi, kik gyengeségünk' érzetében a' te erősségedben bizunk, szeretetteljes oltalmadnak mindenkor örvendezhessünk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' negyedik vasárnapja utáni szombaton.

Leczke. *(Isaiás profét.* 49, 8—15.)

Ezt mondja az Ur: a' kegyelemnek idején meghallgatlak téged, és megsegitlek téged az üdvösség' napján; megtartalak téged, és teljesitem benned azt, a' mit igértem a' népnek: hogy fölsegéljed az országot, és kioszszad az elpusztult örökséget. Hogy mondjad a' foglyoknak: menjetek ki! azoknak, kik a' setétségben ülnek: jöjjetek világosságra! Akkor legeltetnek ők az utakon, és minden halom legelőjök lesz. Nem éheznek, sem nem szomjuhoznak; nem süti őket a' hőség és a' nap: mert a' rajtok könyörülő igazgatja őket, és vezeti a' vizek' forrásihoz. És járhatókká teszem minden hegyeimet, és minden járt utaim fölemeltetnek. Ime ezek messziről jönnek! Ime azok éjszak- és napnyugotról; azok pedig a' déli tartományokból. Örvendezzetek egek! vigadj föld! és dicséretet énekeljetek ti hegyek! Mert megvigasztalá népét az Ur, és az ő nyomorultjain megkönyörült. De azt mondá Sion: Elhagyott engem az Ur, és megfeledkezett rólam az Isten! Valljon megfeledkezhetik-e az anya csecsemőjéről, ugy,

hogy ne könyörüljön méhe' gyümölcsén? És ha az elfeledkeznék is: én nem feledkezem meg rólad.

Magyarázat. E' jövendölés valamint a' babiloniai fogságból lett kiszabadulásra, ugy a' Krisztus által eszközlött megváltásra is czéloz. Krisztus az uj-szövetség' közbenjárója; ő van hivatva Istentől, hogy a' megromlott emberiséget ujolag visszaállitsa, az Isten' gyermekeinek lelki örökségét visszaszerezze, és eloszsza azok közt, kiket a' sátán', a' bün' és tévedés' hatalmából kiszabaditott. Az idegen országból visszatérőknek mi sem fog hiányozni az uton, az uj-szövetség' hivei mindenütt föllelendik a' lelki táplálékot, az élet' kenyerét, és semmi baj sem érendi őket, semmi rossz sem fog ártani nékik; a' rajtok könyörülő Isten megnyitandja nekik a' szentségekben kegyelme' forrását, elháritandja üdvösségök' minden akadályait, és ők megszabadittatásukért magasztalni fogják őtet. Jöjjetek ki tehát ti foglyok! és jertek a' világosságra; egyesüljetek azokkal, kik valódi bünbánatukban az Urhoz visszatérnek, és világa által magukat fölvilágosittatni hagyják: ugy ő titeket is pártfogása alá vesz; mivel az ő irgalma nemzetségről nemzetségre átszáll mindazokra, kik őt félik.

Evangeliom. *(Sz. János' 8, 12—20.)*

Az időben szóla Jézus a' zsidókhoz, mondván: Én vagyok a' világ' világossága; a' ki engem követ, nem jár setétségben, hanem az élet' világossága lesz nála. Mondák tehát neki a' farizeusok: Te magad felől tészesz bizonyságot; azért bizonyságod nem hiteles. Felele nekik Jézus: Ha mingyárt én magam felől teszek is bizonyságot, mégis hiteles az én bizonyságom: mert tudom, honnét jöttem, és hová megyek. Ti testi tekintetből itéltek; én senkit sem itélek ugy; ha tehát mind a' mellett is itéletet hozok, az én itéletem hiteles: mert nem vagyok egyedül, hanem én és az Atya, ki engem küldött. A' ti törvényetekben pedig irva van: hogy két tanunak bizonyságtétele hiteles. Ime nem csak én teszek bizonyságot magam felől, hanem bizonyságot tesz felölem az Atya is, a' ki engem küldött. Kérdék azért őt: Hol van a' te Atyád? Felele Jézus: Engem sem ismertek, Atyámat sem ismeritek; ugyanis ha engem is-

mernétek, ismernétek Atyámat is. Ez igéket szólá Jézus, tanitván a' templomban, a' kincses ládánál; és senki sem fogá meg öt, mert még el nem jött az ő órája.

Magyarázat. Jézus itt a' világ' világosságának nevezi magát, vagyis az emberek' tanitójának, a' legfönségesebb értelemben, és mondja: Ki engem hallgat, és tanitásomat követi, az nincs tévedésben, és (a' mi ezzel összefügg) bünben és nyomoruságban; hanem birja az igazságot, melly öt erényre vezérlendi most, és üdvözitendi a' jövendöben. Erre azt mondák a' zsidók: ,Te magad felöl tészesz bizonyságot; azért bizonyságod nem hiteles.' Jézus pedig felelé: Jóllehet én magam felöl teszek bizonyságot, bizonyságom mégis hiteles; mert tudom, honnan vagyok, azaz: tudom, hogy Isten' fia vagyok; és mint Istennek, más bizonyságra nincs szükségem; mit ti nem tudtok ugyan, de beszédeim- és tetteimböl könnyen átláthatnátok. Különben még sem állok magányosan: mert hiszen Atyám is bizonyságot tesz rólam. De ti nem ismeritek Atyámat; mert ha öt ismernétek, megismernétek engem is; és viszont, ha engem ismernétek, ezen ismeret Atyám' megismerésére vezetne benneteket. — Nem igy van-e ez még most is? Sokan tagadják, hogy Krisztus az Istennek fia. De miért? Mert magát az Istent nem ismerik, és azért rá nézve méltatlannak tartják, hogy fiát érettünk szegény bünösökért föláldozza; és mivel, másodszor, Jézus' beszédére és tetteire, mellyek öket jobbra tanithatnák, nem ügyelnek. Eszök és szivök elsetétült: azért nem hisznek.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! ki inkább könyörülsz azokon, kik benned reménylenek, hogysem haragudnál rájok: engedd, hogy a' rosszat, mellyet tettünk, igazán megsirassuk, és vigasztalásod' kegyelmét elnyerni méltók lehessünk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

OKTATÁS BÖJT' ÖTÖDIK VASÁRNAPJÁRA,

melly ,Judica'-nak neveztetik.

E' vasárnap ismét a' misekezdet' első szavától neveztetik ,Judica'-nak. ,Passio' vagy szenvedési vasárnapnak is hivatik Krisztus' kinszenvedésétöl, melly fölötti elmélkedés fog-

lalja el most egészen az egyházat. A' feszületek ma elfedetnek, annak emlékezetére, hogy Krisztus ez időtájban, egészen Jerusalembe történt bemeneteleig, elrejtőzött a' zsidók elől, és nem láttatá magát nyilván. A' miséből kihagyatik a' ‚Dicsőség az Atyának': mintegy nem találva magunkat érdemeseknek, hogy a' három személyü egy Istent fenszóval dicsőitsük, mig az Istennek fia büneink miatt, minden gyalázat-, szégyen- és becstelenitésnek ki vagyon téve. A' ‚Judica' zsoltár, mellyet különben az oltár' lépcsőinél szokott a' pap elmondani, ma nem imádkoztatik; mert ma a' főpapok tanácsot tartottak Jézus ellen: azért az egyház misekezdetül használja e' zsoltárt, mondván a' szenvedő Megváltó' nevében: „Szolgáltass nekem igazságot Ur Isten! 's védelmezd ügyemet a' kegyetlen nemzetség ellen; a' gonosz és álnok férfiutól szabadits meg. Bocsásd ki világosságodat, és igazságodat: azok vezessenek el engem a' te sz. hegyedre, 's vigyenek hajlékidba." (Zsolt. 42.)

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged mindenható Isten! tekints kegyelmesen a' te népedre, hogy a' test' kivánságait segedelmeddel fékezze, 's a' lélek' jó érzelmeit oltalmad alatt megörizze. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Zsidókhoz irt lev.* 9, 11—15.*)*

Atyámfiai! Krisztus a' következendő jóknak főpapja megjelenvén, nagyobb, és tökéletesebb sátor által, melly nem emberi kezek által csináltatott, vagyis nem földi alkotásu, nem is bakok és borjuk, hanem önvére által ment egyszer be a' szentélybe, örök időkig tartó üdvösséget szerezvén. Mert ha a' tulkok- és bakoknak vére, 's az üszö-borjunak hamva ráhintetvén a' (társaságképen) tisztátalanokra, megszerzi nekik a' testi tisztulást; mennyivel inkább megtisztitja Krisztusnak vére a' mi lelkismeretünket a' holt cselekedetektől, hogy az élő Istennek szolgálhassunk? ki ártatlan lévén, az örökkévaló Lélek által önmagát mutatá be Istennek áldozatul. És azért közbenjárója az ujszövetségnek: hogy az előbbi szövetségben történt általhágások' megváltásáért szenvedett halálának közbejötte által, a' hivata-

losok elvegyék a' végnélkül tartó örökségnek igéretét: Krisztus Jézusban, a' mi Urunkban.

M a g y a r á z a t. Ezzel sz. Pál arra tanit minket, hogy Krisztus, mint az uj-szövetség' főpapja, a' kereszt' oltárán kiontott vére által, a' mennyire rajta állott, az emberek' büneiért tökéletesen eleget tett; és most már csak az kivántatik, hogy a' bünösök tulajdon közremunkálásuk által magukat Krisztus' kinszenvedésének részeseivé tegyék, és annak érdemét maguknak megszerezzék. Az egyház tehát azért olvastatja ma e' leczkét, hogy a' bünösök e' szent időben böjtölés, valódi bünbánat, és egyéb töredelmességi cselekedetek által, Krisztus' szenvedésének részeseivé tegyék magukat, és Istennek a' megváltás' nagy jótéteményeért hálát adjanak, őt szeressék, és dicsőitsék.

F o h á s z. Add kegyelmedet oh kegyteljes Jézus! hogy büneink' tökéletes megbánása, és a' jótettek' gyakorlása által magunkat keserü kinszenvedésed' részeseivé tegyük, 's az örök életnek megigért örökségót elnyerhessük!

Evangeliom. *(Sz. János' 8, 46—59.)*

Az időben szóla Jézus a' zsidókhoz, mondván: Ki vádolhat közületek engem vétekről? Ha pedig igazságot mondok nektek, miért nem hisztek nékem? A' ki Istentől van, hallgatja Isten' igéjét; ti tehát azon okból nem hallgatjátok, mivel Istentől nem vagytok. Felelének neki a' zsidók: Nemde jól mondjuk mi, hogy te samariai vagy, és ördögöd van. Felele Jézus: Én bennem ördög nincs; hanem tisztelem Atyámat; ti pedig becstelenséggel illettetek engem. Én mindazonáltal nem keresem az én becsületemet; van, ki keresse és itéletet hozzon. Bizony-bizony mondom nektek: valaki megtartandja az én beszédemet, halált nem fog látni mindörökké. Mondák azért neki a' zsidók: Most ismertük meg, hogy ördögöd van; ugyanis Ábrahám meghalt, a' profétáik is meghaltak; és te azt mondod: ha ki az én beszédemet megtartandja, nem fogja a' halált megizlelni mindörökké. Avagy nagyobb vagy-e te a' mi atyánknál Ábrahámnál, a' ki meghalt? valamint a' profétáik is meghaltak. Kinek képzeled te magadat? Felele Jézus: Ha én enmagamat dicsőitem, dicsőségem semmi; van, ki dicsőit engem,

az én Atyám, a' kiről azt mondjátok, hogy a' ti Istenetek. De ti meg nem ismertétek, én pedig megismertem öt. És ha azt mondom, hogy nem tudom ötet, hozzátok hasonló hazug leszek. De tudom öt, és megtartom az ő beszédét. Ábrahám a' ti Atyátok örvendett, hogy látni fogja az én napomat: csakugyan meglátta, 's örült rajta. Mondák azért neki a' zsidók: Még ötven esztendös nem vagy, és Ábrahámot láttad volna? Mondá nekik Jézus: Bizony mondom nektek, mielött Ábrahám lenne, én vagyok. Köveket ragadának azért, hogy rá hajigálnák. Jézus pedig elrejté magát, és kiméne a' templomból.

Miért kérdezte Krisztus a' zsidókat: ‚Ki vádolhat közületek engem vétekről'?

1) Hogy megtanitson minket, miszerint annak, ki másokat inteni, és büntetni akar, a' mennyire lehetséges, arra kell törekednie, hogy maga büntelen legyen. 2) Hogy megmutassa, mikép ő épen azért, mert minden vétektől ment, több mint ember (I. Ján. 1, 8.); következőleg Messiás, és Istennek fia: mint ezt a' zsidóknak többször, és különösen ez evangeliomban a' legnyiltabban megmondotta, 's csudái által világosan bebizonyitotta.

Miért mondta Jézus: ‚Ki az Istentől van, hallgatja az Isten' igéjét'?

Hogy a' zsidók, kik isteni tanitásának hitelt adni, 's azt követni vonakodtak, értsék meg, mikép ök nem Istennek, hanem az ördögnek gyermekei közé tartoznak. A' ki Istentől van, az szivesen is hallgatja az Isten' igéjét; hanem a' földies, a' testi és ördögi érzelmü, mitsem akar felöle tudni, hogy gonosz életében ne zavartassék. E' szerint könnyen megitélhetjük, Istentöl vagyunk-e, vagy nem. Ha szivesen hallgatjuk az Isten' igéjét; ha örömest, és mindannyiszor elmegyünk, a' mikor csak lehet, a' templomba, hol az nekünk hirdettetik; ha gyönyörködünk a' jó könyvekben; ha a' hallottak- vagy olvasottaknak örömest engedelmeskedünk: ugy Istennek gyermekei vagyunk. De ha az igazságot hallani nem akarjuk; a' templomot és azon helyeket, a' hol valami jót tanulhatnánk, kerüljük; ha félre vetjük a' jó könyveket, a' rossz könyveket pedig, és a' rossz társaságokat szorgosan fölkeressük; ha örömest hallgatjuk a' vétkes beszédeket, vagy magunk is szivesen folytatunk illyeneket, vagy másokat azokra csábitunk; ha restek vagyunk a' hallott jónak teljesité-

sében, ellenben annál buzgóbbak a' látott vagy hallott rosszak' utánozásában: ugy hasonlók vagyunk ama' zsidókhoz, 's hasonló büntetést is várhatunk fejünkre.

Vigasz a' rágalmazásokban.

Midőn Krisztus a' zsidóknak az igazságot megmondta (mint ez közönségesen történni szokott), rágalmazó's becstelenitő szavakat nyert jutalmul: samariainak, azaz: tévhitünek, vagyis eretnek- és ördöngösnek neveztetvén. Vigaszul szolgálhat ez azoknak, kik ártatlanul rágalmaztatnak: meggondolván, hogy csak az történik velök, a' mi Krisztussal. Az illy embereket sz. Ágoston is vigasztalja, mondván nekik [1]): „Barátom! milly gyalázat érhet, mellyet Megváltód előbb nem szenvedett volna? Rágalmaznak? Ő előbb rágalmaztatott; majd zabálónak, majd iszákosnak, majd eretnek- és lázitónak, majd bünösök' társa- és barátjának, majd ördöngösnek csufoltatván; sőt azt is kellett hallania, hogy az ördögöket Belzebub-, az ördögök' fejedelmének nevében üzi ki.“ [2]) Azért vigasztalá tanitványit is e' szavakkal: ‚Ha a' házi urat Belzebubnak nevezték, mennyivel inkább fogják annak nevezni háznépét!‘ [3]) Keserüeknek érzed a' fájdalmakat? Nincs olly keserü fájdalom, mellyet ő nem szenvedett volna; mert mi fájdalmasabb a' kereszthalálnál? ‚Oh keresztények!‘ mond azért sz. Pál [4]), „gondoljátok meg, ki légyen az, a' ki a' bünösöktől önszemélyében olly ellenkezést szenvedett; hogy el ne fáradjatok, és (bármilly megvettetés és gyalázat' daczára is) el ne csüggedjetek.“

Miként, és miért védelmezte magát Jézus a' zsidók' rágalmazó beszédei ellen?

Ugy, hogy legnagyobb nyugalommal, egyszerüen tagadá azt, a' mi ellene mondatott, állitván: hogy ördöge nincs, és hogy igazságot szól a' zsidóknak; nem, mintha samariai, 's igy a' zsidók' született ellensége volna, hanem mivel tisztelni akarja Atyját, hivatalának betöltése által. Hogy pedig Krisztus e' rágalmakra válaszolt, holott azokat máskor felelet nélkül szokta hagyni, azért történt, mert ha azokat, hallgatva, mintegy elismerni látszott volna, isteni küldetése kétessé vált, 's következöleg az Isten' tisztelete, és az emberek' üdvössége kárt szenvedett volna. Krisztus tehát ezen magaviselete által arra tanit minket,

---

[1]) Serm. 10. De verbo Dom. — [2]) Máté 9, 34. — [3]) Máté 10, 25. — [4]) Zsidók. 12, 3.

hogy a' rágalmak és becstelenitések ellen csak akkor, 's illyenkor is egész nyugalom- és szerénységgel, védjük magunkat, midön azok az Isten' dicsőségének, 's az emberek' üdvének ártalmasak; ha pedig csak saját becsületünket sértik, Krisztus' példája szerint, bizzuk Istenre az azoktóli megszabaditást, ki jobban tud azoktól megszabaditani, 's nekünk igazságot szolgáltatni, mint mimagunk. (Lásd a' tanulságokat a' Vizkereszt utáni III. vasárnapra való leczkében.)

Miként látta Ábrahám Krisztus' napját?

Lélekben, azaz: 1) Midön még e' földön volt, isteni kinyilatkoztatás által mint egészen bizonyost, és ugy szólván jelenvalót ismerte meg Krisztus' eljövetelét, 's az ebből az emberinemre háramlandó üdv miatt, előre szive' mélyéből örvendett. 2) A' pokol' előtornáczában különös isteni kinyilatkoztatásból tudá meg az ős-atyákkal együtt Krisztusnak valóban megtörtént eljövetelét; mi neki különös vigasztalásul szolgált. Kitetszik innen azon igazság is, hogy a' megholtak részt vesznek sorsunkban, és örvendnek, ha jól folynak dolgaink, különösen pedig, ha az Isten kegyelmét adja minden jóhoz, és mi azt lelki üdvünkre buzgón fölhasználjuk.

Miért akarták a' zsidók Krisztust megkövezni?

Mivel Isten' fiának nevezte magát, mit ők vakságukban istenkáromlásnak tartottak, mellyre a' törvény által (III. Mózes' 24, 15. 16.) a' megkövezés' halálos büntetése volt szabva.

Miért rejté magát el Krisztus a' zsidók előtt, és miért nem boszszulta meg inkább magát rajtuk?

1-ör: Hogy kitüntesse béketürését, szelidségét, és a' bünösök iránti kegyességét, 's megtanitson rá minket, miszerint ellenségünknek inkább engedni, 's őt kikerülni tartozunk, nem pedig vele szembeszállni, és bosszut állani rajta. 2-or: Ezzel előre kivánta megjelenteni, hogy a' zsidókat átalkodottságukért elhagyván,[1] a' pogányokhoz fog fordulni: mint ezt példája szerint az apostolok meg is cselekedték.[2] 3-or: Inteni akart bennünket, hogy a' haragos és veszekedő embereket kerüljük: „mert becsületére válik az embernek, megtartóztatni magát a' versengéstől; az oktalanok ellenben szeretnek veszekedésekbe elegyedni.“[3] A' hol pedig viszálkodás és czivakodás uralkodik, ott nem lakik az Isten. (Sz. Ignácz a' Philadelph. irt level.)

B u z d u l a t. Legkegyesebb Jézus! midön téged halálos elleneid olly igen rágalmaztak, te szeliden feleltél nekik, és mi-

---

[1]) Ján. 12, 20. — [2]) Apost. cselek. 13, 46. — [3]) Példabesz. 20, 3.

dön meg akartak kövezni, te kitértél elölök: mi pedig egyetlen goromba szót sem akarunk hallgatva mellözni; felebarátunknak semmiben sem akarunk engedni, semminemü sértést békével türni, hanem mindenkor a' legnagyobb hevességgel védelmezzük 's bosszuljuk meg magunkat. Bocsásd meg e' türelmetlenségünket és haragos indulatunkat, és add kegyelmedet, hogy békén türjük a' nekünk okozott bántalmakat, 's ha dicsőséged vagy felebarátunk' üdve kivánja, szerényen feleljünk azokra. Engedd egyszersmind, hogy a' te szent igédet szivesen és figyelmesen hallgassuk, igazán megértsük és megtartsuk, 's igy igéreted szerint örökké élhessünk. Amen.

Böjt' ötödik vasárnapja utáni hétfön.

Leczke. *(Jónás profét. 3, 1—10.)*

Ama' napokban szóla az Ur Jónáshoz másodszor, mondván: Kelj föl, és menj Ninivébe, ama' nagy városba, és hirdesd nekik azt, a' mit én mondani fogok néked. És fölkelvén Jónás, elméne Ninivébe az Ur' parancsolata szerint. Ninive pedig nagy város vala, kerülete három napi járó föld lévén. És midön Jónás egy napi járásnyira már bement volna a' városba, kiáltván, mondá: Még negyven nap vagyon, és Ninive elsülyed! Hivének a' ninivebeliek Istennek, és böjtöt hirdetvén, kicsinytöl fogva nagyig gyászruhába öltözének. A' ninivebeli király is, meghallván e' beszédet, fölkele királyi székéből, letevé fejedelmi köntösét, és gyászba öltözvén, porba üle. És kihirdetteté Ninivében a' királynak és főembereinek határozatából a' következő parancsolatot: Sem az emberek, sem a' barmok, ökrök és juhok meg ne izleljenek valamit; ne legeltessenek, vizet se igyanak; hanem öltözzenek gyászruhába az emberek a' barmokkal együtt, és kiáltsanak az Urhoz erösen; és térjen meg kiki az ő gonosz utjáról és álnokságától, mellyben találtatik. Ki tudja, talán megengesztelödik az Isten, és megbocsát; talán elforditja bosszúló haragját, hogy el ne veszszünk? És látá az Isten cselekedeteiket, hogy megtértek gonosz utjokról, és megkönyörülvén rajtok, elengedé Isten azon büntetést, mellyel megfenyitendö vala öket, és végre nem hajtá.

Magyarázat. Ninive' lakói az által háríták el maguktól a' proféta által jövendölt szerencsétlenséget, hogy mindannyian, kezdve a' legnagyobbtól a' legkisebbig, igaz és buzgó bünbánatot tartottak. Azért dicsértettek meg Krisztustól is, és a' zsidóknak elejekbe tétettek, kik töredelmetlenségökben megmaradtak. (Mát. 12, 41.) Vegyük jól szivünkre, hogy az igazi és buzgó bünbánat által kiengesztelteti Isten, és elforditja tőlünk kegyelmesen azon büntetéseket, mellyeket gonosz cselekedetünk által megérdemlettünk; de ha töredelmetlenségünkben megmaradunk, el fogunk vettetni, mint a' zsidók, 's a' ninivei férfiak föl fognak ellenünk kelni, és kárhoztatni minket; mert ha ők Jónás' tanitására bünbánatot tartottak, mi által mentenök magunkat mi, ha Krisztus' tanitására bünbánatot nem tartanánk?

Evangeliom. *(Sz. János' 7, 32—39.)*

Az időben meghallván a' farizeusok, hogy ő (Krisztus) felőle a' község ezeket suttogná, tüstént szolgákat küldének a' farizeusok és papi fejedelmek, hogy megfognák őtet. Mondá tehát Jézus: Még egy kevés ideig veletek társalkodom; azután elmegyek ahhoz, a' ki küldött engem. Keresni fogtok engem; de nem fogtok megtalálni: mert a' hol én akkor leszek, ti oda nem jöhettek. Mondák azért a' zsidók egymásnak: Valljon hová menend ez, hogy mi nem fogjuk öt megtalálni? Valljon a' görög tartományokban megtelepedett zsidókhoz menend-e, 's ott a' már meggörögösödteket fogja tanitani? Minő beszéd ez, mellyet mondott: kerestek engem, és meg nem találtok; mert a' hol én akkor leszek, ti oda nem jöhettek? Az ünnepnek pedig utolsó nagy napján kiálla Jézus, és kiálta, mondván: Ha ki szomjuhozik, jöjjön hozzám, és igyék. Annak, ki bennem hisz, mint az irás mondja, élő viznek folyói fognak kiáradni belsejéből. Ezt pedig a' (Szent-) Lélekről mondá, mellyet veendők valának a' benne hivők.

Magyarázat. Ezen evangeliomban azt mondja Jézus a' zsidóknak, hogy nem sokára visszatérend Atyjához; és akkor keresni fogják öt, de nem találandják; mert nem mehetnek föl a' mennyekbe, hogy öt a' földre ismét lehozzák. Jézus' e' szavaiban tehát a' zsidókhoz intézett fölhivás rejlik, hogy használják a' jelen kegyelemidőt; mert nem sokára elmulik, 's

azután hasztalan ohajtandják, hogy még egyszer eljöjjön. Igy tehát minden népnek, minden egyes embernek megvan látogatási ideje, mellyben a' kegyelmet még elfogadhatja és üdvözülhet. Ha haszon nélkül engedi elmulni, ugy menthetetlenül boldogtalan sorsának esik áldozatul. Talán még negyven nap, barátom! és reád nézve is vége a' kegyelemidönek! Nem riaszt-e ez föl téged Megváltód' hivásának követésére? Akkor azután hasztalan fogsz szózata után sovárogni; mert a' hol ő van, oda te nem mehetsz. Föl tehát! használjuk az üdvösség' idejét; és kegyelme mindig bövebben fog ránk kiöntetni; folyammá leend az, mellyel nem csak mi, hanem mások is ki fogják lelki szomjukat oltbatni.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged Ur Isten! adj népednek lelki és testi épséget, hogy folytonosan jótetteket gyakorolván, mindenkor méltó legyen a' te védelmedbeni részesülésre. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' ötödik vasárnapja utáni kedden.

Leczke. *(Dániel profét.* 14, 28—42.*)*

Ama' napokban elmenvén a' királyhoz a' babiloniak, mondának: Add kezünkbe Dánielt, ki Bélt lerontá, 's a' sárkányt megölé; különben megölünk téged háznépeddel együtt. Azért látván a' király, hogy erövel rárontanának, engedett a' hatalmaskodásnak, a' szükségtől kényszerittetve, 's általadá nekik Dánielt. Kik öt az oroszlánok' vermébe veték, hol hat napig volt. A' veremben pedig hét oroszlán tartaték; és azoknak naponkint két testet és két juhot adának: de akkor semmitsem adtak nekik, hogy Dánielt ennék meg. Judeában pedig Habakuk nevü proféta élvén, étket főzött és kenyeret apritott egy edénybe, 's a' mezőre kimenvén, elvivé az aratóknak. Ekkor szóla az Ur' angyala Habakuknak: Vidd el a' nálad lévő ebédet Dánielnek Babilonba, ki az oroszlánok' vermében van. De Habakuk felele: Uram! Babilont nem láttam; és azt sem tudom, hol vagyon ama' verem. Ekkor fejének hajait megragadván, üstökénél fogva vivé öt, 's letevé Babilonban a' verem fölött, az ő lelkének sebességével. És kiálta Habakuk, mondván: Dániel! te, Istennek szolgája, vedd el az

ebédet, mellyet neked Isten küldött. Dániel pedig monda: Ur Isten! megemlékezél tehát rólam, és nem hagyod el azokat, a' kik téged szeretnek. Fölkelvén azért Dániel, evék. Az Ur' angyala pedig Habakukot tüstént visszaállitá helyére. Azonban heted napon eljöve a' király, hogy siratná Dánielt, és a' verembez menvén, betekinte; 's ime Dániel üle az oroszlánok közt. A' király tehát hangos szóval kiálta, mondván: Nagy vagy te Dániel' Ura Istene; nincs is kivüled más Isten! Ezután kivéteté öt az oroszlánok' verméből. Azokat pedig, a' kik veszedelmének okai voltak, a' verembe vetteté, 's azon pillantatban megemésztetének szemei előtt. Akkor mondá a' király: mindazok, kik a' földön laknak, féljék Dániel' Istenét; mivel ő a' szabaditó, jeleket és csudákat tevén a' földön: ő menté meg Dánielt is az oroszlánok' verméből.

Dániel a' Bél nevü bálvány' papjainak csalárdságait Babilonban a' király előtt fölfedezte, Bélt templomával együtt lerontatta, és az Isten gyanánt tisztelt sárkányt is megölte. Azért felbőszültek ellene a' babiloniak, és a' gyenge királynál annyira vitték a' dolgot, hogy Dániel az oroszlánok' vermébe vettetett. De az Isten nem hagyja el azokat, a' kik öt szeretik. Dániel az oroszlánok' közepette is sértetlen maradt, és Isten által csudálatosan tápláltatott. Tanulhatjuk ebből, hogy nem kell azért elcsüggednünk, ha minket az igazságért, mivel tudnillik talán mint papok, szülők, elöljárók, tisztviselők, tanitók, a' kicsapongók- és gonoszoknak ellentállottunk, és nem-keresztényi maguk' viseletét türni nem akartuk, szidalmaznak és üldöznek. Mert ha Isten nem szabadit is meg minket csuda által, mint Dánielt; mégis elöbb-utóbb napfényre engedi jönni, hogy mi csak a' jót akartuk. El nem hagyja Isten azokat, a' kik öt szeretik.

Evangelium. *(Sz. János' 7, 1—13.)*

Az időben körüljár vala Jézus Galileában; Judeába pedig nem akara menni; mivel a' zsidók öt megölni készültek. Közel vala pedig a' zsidók' ünnepe, a' sátoros ünnep. Mondák azért neki atyjafiai: Menj ki innét, és eredj át Judeába; hogy ott is lássák tanitványaid a' csudákat, mellyeket cselekszel. Mert a' ki nagy hirt, nevet ki-

ván magának szerezni, az rejtekben semmit sem cselekszik. Ha illyeneket cselekszel, mutasd meg magadat a' világnak. Mert atyjafiai sem hivének benne. Felele nekik Jézus: A' nekem alkalmatos idő még nincs jelen; de ti nektek minden idő alkalmatos. Titeket gyülölni nincs oka a' világnak; engem pedig gyülöl: mert én bizonyságot teszek felöle, hogy cselekedetei gonoszak. Ti menjetek föl ezen ünnepre; én most még föl nem megyek ezen ünnepre: mert az én időm még bé nem teljesedék. Ezeket mondván nekik, Galileában marada. Miután pedig atyjafiai fölmentek volna, akkor ő is fölment az ünnepre; de nem nyilván, hanem mintegy titkon. A' zsidók tehát keresék őt az ünnepen, és tudakozódtak felöle, mondván: Hol van amaz? És sokféle beszéd támada róla a' nép közt. Mert némellyek ugyan azt mondák, hogy jó ember; mások ellenben azt állitották, hogy nem; hanem ámitja a' népet. Mindazonáltal senki sem szóla felöle nyilván, a' zsidóktóli félelem miatt.

Még Jézus' testvérei, azaz: rokonai sem hittek isteni küldetésében. Azért mondák neki: ha igazán csudatévő vagy, mutasd meg magadat Jerusalemben a' főtanács előtt, melly tetteidet meg tudja itélni, és megmondandja nekünk, hanyadán vagyunk. Erre ő felelé: Az én időm nem jött még el; a' ti időtök pedig mindig jelen van; azaz: mivel a' világgal tartotok, mivel olly hitetlenek vagytok, mint az, nincs okotok félni tőle, 's bemutathatjátok magatokat neki, midőn akarjátok; de utánam leselkedik a' világ; mert nem tartok vele, 's azért alkalmas időre kell várnom, mellyben magamat bemutassam. Igy van ez még ma is: ki a' gonoszokkal tart, nem kell tőlök félnie; de ki velök nem tart, azt becsmérlik és üldözik; és az illyennek nagy okossággal kell élnie, ha az alkalmas időpontot, mellyben nekik használhat, eltalálni, vagy töreiket kikerülni akarja. Azonban boldogok, kik az igazságért üldöztetnek, mert övék a' mennyek' országa. (Mát. 5, 10.)

Az egyház' könyörgése.

Adj nekünk Uram! szolgálatodban állhatatosságot, hogy gyarapodjék napjainkban népednek érdeme és száma. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' ötödik vasárnapja utáni szerdán.

Leczke. (*III. Mózes*' 19, 1. 2. 11—19.)

Ama' napokban szóla az Ur Mózesnek, mondván: Szólj Izrael' fiainak egész gyülekezetéhez, és mondd nekik: szentek legyetek, mivel én Jehova, a' ti Istenetek szent vagyok. Ne lopjatok; ne hazudjatok; se meg ne csalja egyik a' másikat. Ne esküdjél hamisan az én nevemre; meg ne szentségtelenitsed az én nevemet. Én vagyok Jehova. Ne kövess el igazságtalanságot embertársadon; sem erőszakkal ne nyomjad el őtet. Ne tartóztasd magadnál reggelig a' napszámos' bérét. Ne mondj gonoszat a' siketnek; gáncsot se vess a' vak' elejébe: hanem féljed a' te uradat Istenedet; mert én Jehova vagyok. Ne kövess el az itéletben igazságtalanságot; ne nézd a' szegénynek személyét, sem a' hatalmasra ne tekints; igazságot itélj felebarátodnak. Ne légy rágalmazó, sem árulkodó a' te néped közt. Ne állj föl vádoskodni embertársad' vére ellen. Én Jehova vagyok. Ne gyülöld szivedben felebarátodat, hanem bátran fedd meg öt: hogy ne legyen bünöd miatta. Ne légy bosszuálló; haragot se tarts nemzettársaid ellen. Szeressed felebarátodat, mint tenmagadat. Én Jehova vagyok. Tartsátok meg rendeleteimet; mert én vagyok a' ti Uratok Istenetek.

B u z d u l a t. Oh kegyes Jézus! ki magad mondád, hogy nélküled mit sem tehetünk, add nekünk a' te kegyelmedet: hogy elég erősek legyünk, e' parancsokat mindenkor hiven betölteni, 's a' te utaidról soha el nem térni. Amen.

Evangeliom. (*Sz. János*' 10, 22—38.)

Az időben a' templom' szentelésének ünnepe volt Jerusalemben, és tél vala. És Jézus a' templomban, a' Salomon' tornáczában járkála. Körülvevék azért öt a' zsidók, és mondák neki: Meddig tartod lelkünket függőben? Ha te vagy Krisztus, mondd meg nekünk nyilván. Felele nekik Jézus: Már megmondottam nektek; de nem hiszitek. A' cselekedetek, mellyeket én cselekszem Atyám' nevében,

azok tesznek bizonyságot rólam. De ti nem hisztek: mert nem vagytok az én juhaim közül. A' mint mondottam nektek: Az én juhaim hallgatják az én szavaimat, és én ismerem őket, és ők követnek engem. És én örök életet adok nekik; és soha el nem vesznek, és senki sem ragadja ki azokat kezemből. Atyám, ki azokat nekem adta, mindeneknél hatalmasabb; és senki sem ragadhatja ki azokat Atyám' kezéből. Én és az Atya egy vagyunk. Megint köveket ragadának azért a' zsidók, hogy őt megköveznék. Felele nekik Jézus: Sok jó cselekedeteket mutattam nektek Atyámtól; azok közül mellyik cselekedetért köveztek meg engem? Felelének neki a' zsidók: Jó cselekedet miatt nem kövezünk meg téged, hanem a' káromlásért; mivel te ember lévén, magadat Istenné teszed. Felele nekik Jézus: Nincs-e megirva a' ti törvényetekben: én mondottam, Istenek vagytok. Ha azok mondattak Isteneknek, kikhez az Isten' igéje intézteték, és meg nem vettethetik az irás: rólam, kit az Atya megszentelt, 's e' világra küldött, mondhatjátok-e ti, hogy: káromkodol? minthogy azt mondottam: Isten' fia vagyok. Ha nem munkálom Atyám' cselekedeteit, ne higyetek nekem. Ha pedig azokat munkálom, és ha nekem nem hisztek, a' cselekedeteknek higyetek; hogy megismerjétek, és higyétek: hogy az Atya én bennem van, és én az Atyában vagyok.

Magyarázat. Ezen evangeliomban azt mondja Jézus a' zsidóknak, hogy ha már szavaiért nem hisznek benne, higyenek legalább cselekedeteiért. De ők nem juhai közül valók, azaz: nincs készségök a' hitre; azért nem hallgatják szavát, és azt nem követik. De nem is nyerendik el a' kegyelmet, és dicsőséget, mellyet ő és Atyja, övéiknek e' földön és mennyben adandnak. Erre ismét Istensége felöl szól, mondván, hogy Atyja neki legfönségesebb, vagyis isteni természetet és lényeget adott, következöleg ő egy az Atyával. E' beszédre a' zsidók köveket ragadtak, hogy őt megkövezzék. — Igy van ez a' hitetlenekkel! Mi őket az igazság' ismeretére vezethetné, és megmenthetné, az még inkább megkeményiti; mivel a' hitetlenség a' romlott, 's a' hitre semmi készséggel sem biró szivben lakik. Ovakodjunk azért minden bűntől, nehogy minket is megromlott szivünk hi-

tetlenségre csábitson, 's most, és az örökkévalóságban elveszszünk.

Az egyház' könyörgése.

Mindenható Isten! hallgasd meg könyörgésünket, és velünk, kiknek bizodalmat adtál, szeretetedben remélhetni, éreztesd kegyesen szokott irgalmadat. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' ötödik vasárnapja utáni csütörtökön.

Leczke. *(Dániel profét.* 3, 34—45.*)*

Ama' napokban imádkozék Azariás az Istenhez, mondván: Kérünk, hogy ne adj, legalább a' te nevedért, minket örökre ellenségeinknek martalékul, és ne bontsd föl szövetségedet. Ne vond vissza tőlünk irgalmadat, Ábrahámért, a' te kedvesedért, Izsákért, a' te szolgádért, és Izraelért, a' te szentedért; kiknek szólván megigérted, hogy maradékukat megsokasitod, mint az égen fénylő csillagokat, és a' tenger' partján heverő fövényt. Ámde Uram! annyira megkevesedtünk, hogy minden egyéb nemzeteknél kisebb számmal vagyunk, és most az egész föld' lakói előtt leláztatva nyögünk büneinkért. Nincs jelen időben fejedelmünk, hadvezetőnk, profétánk; nincs épen égő, eledeli, hálaadó és jó illatu áldozatunk; nincs helyünk zsengéink' bemutatására, hogy megnyerhetnök a' te irgalmadat! De fogadj ujra kegyelmedbe minket, mint most már töredelmes szivüeket, és megalázódott lelküeket. Mintha kosokból, tulkokból és ezer kövér bárányból álló egészen elégő áldozatot mutatnánk be: ugy legyen most szined előtt kedves ezen áldozatunk; mivel a' te benned bizók meg nem szégyenülnek. Követünk téged most egész szivvel; félünk tégedet, és keressük szinedet. Ne szégyenits meg tovább is minket; hanem cselekedjél velünk a' te kegyességed és irgalmasságod' sokasága szerint. Ments ki minket, mint hajdan csudákat cselekedtél, és dicsöitsed, Uram! a' te nevedet; hogy szégyenüljenek meg mindazok, a' kik gonoszul bánnak szolgáiddal; és a' te mindenhatóságod által megszé-

gyenittetvén, töressék össze hatalmuk. Hogy tudják meg, hogy te vagy egyedül Ur, egyedül Isten, kinek dicsösége kiterjed az egész földre, a' mi Urunk Istenünk.

Magyarázat. Nabukodonozor egy aranyszobrot készittetett (melly valószinüleg Bél bálványt ábrázolta), és megparancsolá, hogy mihelyt hallani fogják a' trombiták' 'stb. harsogását, azonnal mindenki boruljon le 's imádja azt. Minthogy pedig ezt három zsidó férfi megtenni vonakodott, föladatván a' királynál, ennek parancsolatára tüzes kemenczébe vettettek: mi a' kaldeusoknál rendes halálbüntetés volt. De a' három férfi fel 's alá járkált a' lángok közt, dicsérvén Istent; Azariás pedig imádkozott az Urhoz, hogy Ábrahám, Izsák, és Jákob végett könyörüljön népén, és szabaditsa ki ellenségei' kezéből. Kövessük mi is e' három férfi' példáját, 's valamint ők, ugy mi se engedjük a' világ' bármelly hatalma által is magunkat arra biratni, hogy valamit hitünk ellen cselekedjünk; és szükségeinkben kiáltsunk az Urhoz, mint Azariás: hogy az előtte kedves szentjeiért könyörüljön rajtunk, és szabaditson meg minden nyomorunkból.

(Az **evangeliomot** *lásd e' könyv' második részében sz. Magdolna' ünnepén.)*

Az egyház' könyörgése.

Légy irgalmas, kérünk téged ur Isten! a' te népednek: hogy megvetvén, a' mi neked nem tetszik, inkább a' te parancsolatidnak teljesitésében gyönyörködjék. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' ötödik vasárnapja utáni pénteken.

Leczke. *(Jeremiás profét.* 17, 13—18.*)*

Ama' napokban szóla Jeremiás: Uram! Izrael' reménysége, megszégyenülnek mindnyájan, a' kik téged elhagynak, és a' kik eltávoznak töled, a' földre iratnak; mivel az Urat, az élő vizek' kutfejét elhagyták. Uram! gyógyits meg engem, és meggyógyulok; szabadits meg engem, és megszabadulok; mert te vagy az én dicséretem. Ime azok azt mondják nekem; Hol az Ur' igéje? hadd jöjön hát. Én pedig téged, mint pásztoromat, nem késedelmeskedtem követni; nem is kivántam a'

szerencsétlenség' napjait. Te tudod, hogy a' mi kijött ajakimból, az szined előtt jó volt. Ne légy félelemre nekem, te! reményem a' nyomoruság' napján. Szégyenüljenek meg, a' kik üldöznek engem; és ne szégyenüljek meg én; bóduljanak meg a' félelem miatt ők, és ne bóduljak meg én; hozd rájok a' nyomoruság' napját, és rontsd meg őket kétszeres romlással.

T a n u l s á g. Egyedül Istenben találjuk föl üdvünket! Ki az Istent elhagyja, 's igéjét kigunyolja, az meg fog szégyenülni; hasonló az a' homokba irt iráshoz, mellyet egy szélroham elragad, ugy hogy nem marad legkisebb nyoma is. Igy az istentelen; de egészen máskép van a' jámborral: ki segitségét Istenben keresi. Az inség' napján az ur Isten az ő reménye; ki őt meg is szabaditja. Ő még inkább csak annál tisztultabban jön ki valamennyi szenvedései- és bajaiból, 's napról-napra méltóbbá válik, a' minden jó' és boldogság' forrásával végképen egyesülhetni.

Evangelium. *(Sz. János'* 11, 47—54.)

Az időben egybegyüjték a' főpapok és farizeusok a' tanácsot, és mondák: Mi tevők legyünk? mivel ez az ember sok csudákat tesz? Ha igy hagyjuk őt, eljönnek a' romaiak, 's elfoglalják tartományunkat és nemzetünket. Egy pedig közülök, névre Kaifás, ki abban az esztendőben főpap vala, mondá nekik: Ti semmit sem tudtok; meg sem gondoljátok, hogy hasznosabb nekünk, hogy egy ember haljon meg a' nemzetért, mintsem hogy az egész nemzet elveszszen. Ezt pedig nem magától mondá; hanem azon esztendőbeli főpap levén, jövendölé, hogy Jézus meg fogna halni a' népért. És nem csak a' zsidó népért, hanem hogy az Isten' fiait, a' kik elszéledve valának, egybegyüjtené. Azon naptól fogva tehát közértelemmel el lőn köztük határozva, hogy megölnék őtet. Jézus azért már nem jára nyilván a' zsidók közt; hanem elméne onnét a' pusztaság mellett fekvő tartományba, Efraim nevü városba, 's ott lakék tanitványival.

M a g y a r á z a t. A' főpapok és farizeusok Jézust minden áron elveszteni akarván, tanácsba gyültek, mellyben Kai-

fás azon nevezetes nyilatkozatot tette, miszerint jobb, ha egy ember hal meg a' népért, mintsem az egész nép elveszszen. Ezzel ö, a' Szentlélek' vezérlete alatt, de öntudatlanul és akarata ellen, azon nagy titkot mondá ki: hogy Krisztus' halála által minden ember megszabadittatik, és nem csak a' zsidók, hanem a' pogányok is az Isten' országába fognak gyüjtetni. Igy intéz Isten mindent tervei szerint; megszégyeniti az emberek' bölcseségét, és kényszeriti öket, akaratuk ellen is bölcs, szent és kegyes czéljainak létesitését elösegiteni. De jaj annak, kit neki erre kényszeritenie kell: itélet alá fog az esni, és tettei szerint jutalmaztatni.

Az egyház könyörgése.

Kérünk téged mindenható Isten! engedd, hogy mi, kik oltalmad' kegyelmét keressük, minden rossztól menten, te neked nyugodt lélekkel szolgálhassunk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Böjt' ötödik vasárnapja utáni szombaton.

Leczke. *(Jeremiás profét.* 18, 18—23.*)*

Ama' napokban szólának egymás közt a' gonosz zsidók, mondván: Jertek, és készitsünk *(az igaz ellen)* tervet: mert nem veszhet el a' papoknál a' törvény, sem a' bölcseknél a' jó tanács, sem pedig a' profétáknál a' kinyilatkoztatás. Jertek! verjük meg öt nyelvvel, és ne figyelmezzünk beszédeire. Figyelmezz rám te Uram! és halljad ellenkezöim' beszédit. Valljon a' jóért roszszal kell-e fizetni, hogy nekem vermet ásnak? Emlékezzél, hogy szined elött álltam, javukért szólottam, és haragodat róluk elháritani igyekeztem. Azért add fiaikat az éhségnek, öket pedig a' fegyvernek martalékul; legyenek feleségeik magzat nélkül és özvegyek: férjeik megöletvén, és ifjaik fegyver által veszvén el a' harczban. Kiáltás fog hallatszani házaikból, midön hirtelen rájok hozod az ellenséges sereget: — mert vermet ástak, hogy megfogjanak engem, és tört vetettek lábaimnak. Te pedig Uram! tudod minden gyilkos törekvéseiket ellenem; ne bocsásd meg nekik az ö gonoszságukat; ne ke-

gyelmezz meg hamisságuknak, 's ne törüld le szined elött bünjöket; roskadjanak össze a' te szemeid elött, és cselekedjél velök haragod szerint, te a' mi Urunk és Istenünk.

Magyarázat. Ezen leczkében Jeremiás ellenségei ellen panaszolkodik, a' kik mondják: Nekünk nincs szükségünk Jeremiásra; vannak még törvénytudó papjaink, vannak jó tanácsadók a' mi bölcseink közt, és Isten' igéjét hirdetök profétáink közt (ök a' hamis profétákat értették, kik akaratjok szerint szólának): azért verjük meg Jeremiást nyelvvel, azaz: rágalmazzuk a' király elött, hogy megölettessék. Igy a' zsidók; Jeremiás pedig Istenhez folyamodik, hogy szabaditsa meg öt; a' népet pedig, melly neki jót roszszal viszonoz, büntesse meg, és adja ellenségének Nabukodonozornak kezébe: hogy igazságtalanságát belátva, magát megjobbitsa. Az egyház a' szenvedö Jeremiást, mint Krisztus' elöképét; ellenségeit pedig mint Krisztus' ellenségeinek elöképét tekinti. Mi is oka annak, hogy ezen leczkét ma olvastatja.

Evangeliom. *(Sz. János' 12, 10—36.)*

Az időben elvégzék a' papi fejedelmek, hogy Lázárt is megöljék; mivel ö miatta sokan jövének oda a' zsidók közül, és hisznek vala Jézusban. Más nap pedig a' nagy sokaság, melly az ünnepre megjelenék, hallván Jézusnak Jerusalembe jövetelét, pálmaágakat vön és elejébe méne, kiáltván: Hosanna! áldott, ki az Ur' nevében jön, Izrael' királya! És egy szamár' vemhét találván, felüle rá; mint irva vagyon: Ne félj Sion' leánya! Ime a' te királyod jön, ülvén a' szamár' vemhén. Ezeket elöbb az ö tanitványai nem értették; hanem miután megdicsöitteték Jézus, akkor megemlékezének, hogy azok felöle irattak, 's ugyanazért cselekedték ezt véle. Az öt kisérö nép pedig bizonyságot tön róla, hogy ö az, a' ki Lázárt kiszólitá a' koporsóból, és feltámasztá a' halálból. Annakokáért ki is ment elejébe a' sokaság; mert hallá, hogy ezen csudát ö cselekedte légyen. A' farizeusok azért mondák egymás közt: Látjátok-e, hogy haszontalan minden törekedésünk? Ime a' világ mind utána indul. Valának pedig némelly görögök azok

közt, kik fölmentek, hogy Istent imádnák az ünnepen. Ezek tehát Fülöphöz járulának, ki Galileának Betszaida városából vala, kérvén öt: Uram! akarnók Jézust látni. Elméne Fülöp, és megmondá Andrásnak; András ismét Fülöppel együtt megjelenték Jézusnak. Jézus pedig felele nekik: Eljött az óra, hogy az ember' fia megdicsöittessék. Bizony-bizony mondom nektek, ha a' földbe vetett búzaszem meg nem hal, csak magában marad; de ha meghal, sok gyümölcsöt hoz. A' ki életét szereti, az azt elveszti; a' ki pedig életét gyülöli e' világon, az azt megőrzi az örökkévalóságra. Ha ki nekem szolgál, engem kövessen; és a' hol én vagyok, ott lesz az én szolgám is: azt pedig, a' ki nekem szolgáland, megtiszteli az én Atyám. Megháborodék most az én lelkem, és mit szóljak? Atyám! szabadits ki engem ez órából. Azonban épen azért jövök ez órában. Atyám! dicsöitsd meg a' te nevedet. Szózat jöve azért az égből: Megdicsöitettem, és ismét megdicsöitendem. Az ott álló, 's ezt halló sereg azért mondá, hogy mennydörgés történt légyen; mások pedig mondák: Angyal szólott neki. Felele Jézus, és mondá: Nem én miattam lön e' szózat, hanem ti miattatok. Most hajtatik végre az itélet e' világ fölött; most vettetik ki e' világ' fejedelme. 'S én ha fölmagasztaltatom a' földről, mindeneket magamhoz vonzok. Ezt pedig mondá, jelentvén, minemü halállal fogna meghalni. Felele neki a' sereg: Mi azt hallók a' törvényből, hogy Krisztus mindörökké megmarad; tehát miképen mondhatod te, hogy szükség az ember' fiának fölmagasztaltatnia? Ki ez az ember' fia? Mondá tehát nekik Jézus: Még egy kevés ideig veletek van a' világosság. Járjatok, mig világosságtok van, hogy a' setétség el ne lepjen titeket; mert a' ki setétben jár, nem tudja, hová megy. Mig világosságtok van, higyetek a' világosságban, hogy a' világosság' fiai legyetek. Ezeket szólá Jézus, és eltávozván, elrejté magát elöttük.

M a g y a r á z a t. Azon körülmény, hogy pogányok jövének öt hallgatni, alkalmat adott Jézusnak halála' közelléte és

szüksége felől szólni, 's ezzel intéseket kapcsolni össze, hogy higyenek benne, mint a' világ' világosságában. Azt mondja Krisztus: Eljött az óra, hogy az ember' fia megdicsöittessék; azaz: itt az idö, hogy halálom által bemenjek a' dicsöségbe; és nem csak a' zsidók-, hanem a' pogányoktól is Messiásnak ismertessem el. Meg kell halnom, hogy az emberek' megváltását eszközöljem; valamint a' buzaszemnek is meg kell halnia, hogy gyümölcsöt hozzon. Azonban mindennek, a' ki lelkét az örök életre meg akarja szabaditni, gyülölnie kell magát e' földön, azaz: el kell temetnie magában a' vétkes embert minden kivánságaival, mint én testemet valódi halálnak adandom által. Csak ugy lesz az én tanitványommá, 's hozzám a' halál' czéljára nézve hasonlóvá; 's azért meg is fog bennem, és velem dicsöittetni. Midön Jézus megdicsöittetésért könyörgött Atyjához, imádságára szó hallatszott az égböl, mellyet néhányan Isten' szavának, mások angyali szózatnak, ismét mások természetes mennydörgésnek tartottak. Tanuld meg ebböl, hogy Isten' szavát azon mértékben halljuk és értjük, a' mellyben arra fogékonyak vagyunk. A' szózat, mond aranyszáju sz. János, tiszta volt ugyan, és határozott; de a' nehezen hallók és érzékileg gondolkozók elött az olly sebesen eltünt, hogg csupán hangja maradt fön. — Végül Jézus a' zsidókat arra hivja föl, hogy higyenek benne; nehogy a' setétség ellepje öket, azaz: nehogy gyümölcstelenül muljék el rájok nézve a' világosság' és kegyelem' ideje, 's azután hasztalanul sovárogjanak segedelem után. Bünös! kövesd te is ez intést; mert ki tudja, valljon átalkodottságod miatt nem fog-e Isten rövid idö mulva elhagyni? Térj meg tehát, mig világit az ö kegyelmének világa, hogy meg ne elözzön a' romlás.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged ur Isten! oltalmazd mindenhatóságoddal esdeklö népedet, és oktasd kegyelmesen a' megtisztultat, hogy a' jelen vigasztalás által a' jövendö jókra elökészittessék. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

OKTATÁS VIRÁG-VASÁRNAPRA.

Miért neveztetik e' vasárnap Virág-vasárnapnak?

Mivel ekkor már kifejlik a' természet, és virágokkal kezd ékeskedni; 's mivel virágos barkákat és pálma-ágakat viszünk a' templomba. Miért más nyelveken, különösen az egyhá-

zén, ‚Pálma-vasárnap'-nak is neveztetik; 1-ör: Mivel az egyház ma Jézus' Jerusalembe történt dicsőséges bemenetelének emléknapját ünnepli, hol az Ur az ájtatos néptől pálma-ágakkal fogadtaték. (Mát. 21. f.) 2-or: Mivel épen ezért, az egyház' szokása szerint, megszentelt pálmákkal vagy barkákkal ünnepélyes körmenet tartatik nálunk is.

Mi czélra szentelik meg a' barkákat?

1-ör: Hogy a' kik azokat ájtatosan hordozzák, Istentől testi és lelki oltalmat nyerjenek. 2-or: Hogy azok, a' kiknek házaikba vitetnek, Isten' áldását vegyék, minden viszontagságtól mentek legyenek, és minden időben Isten' keze által védessenek. 3-or: Hogy elismerjük, miszerint Isten a' lelketlen tárgyak által is üdvösségünk' munkálását akarja jelenteni, 's megértsük a' Jézus' Jerusalembe lett titokteljes bemenetelének értelmét, mellynél a' pálmák a' halál' fejedelme fölötti győzedelemnek jelképeül, az olajfaágak pedig a' lelki kenet' ez uttali föltüntének bizonyságául szolgáltak. Továbbá, hogy Istentől azon kegyelmet is kérjük, miszerint Jézus Krisztus által a' halál' országa fölött diadalmaskodhassunk, 's ez által méltók legyünk, az ő föltámadásában is részt vehetni. 4-er: Hogy magunkat eltökéljük, Krisztusban rokoninkkal egyesülten, az Ur' elejébe menésre; nem annyira pálmák-, mint inkább jócselekedetekkel, és neki nem ruháink' kiteritése, hanem a' hit által, 's minden illetlenség' és botrány' elháritásával utat készíteni: hogy igy tetteink istenesek legyenek, az Ur' nyomdokait kövessük, és méltók legyünk egykor ama' mennyei Jerusalembe fölvétetni. (Romai misekönyv szerint.)

Az egyház, hogy bennünk a' szenvedő Üdvözitő iránt részvétet gerjeszszen, Krisztus' személyében panasz-szavakkal esd a' misekezdetben: (Zsolt. 21.) „Uram ne vond meg a' te segedelmedet tőlem; siess oltalmazásomra! Szabadits meg az oroszlán' szájából, 's a' vadbikák' szarvaitól ments meg. Istenem! Istenem! tekints rám! Miért hagyál el engem? Szabadulásomtól messze távolitanak az én vétkeim“ (t. i. a' mellyekérti elégtételt magamra vállaltam).

Az egyház' könyörgése.

Mindenható örök Isten! ki Üdvözitőnket, hogy az emberinemnek az alázatosság' követendő példáját adjad, testet fölvenni, 's a' kereszthalált szenvedni engedted: add kegyelmesen, hogy béketürését követhessük, és föltámadásában részt vehessünk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Filippibel. irt lev. 2, 5—11.)*

Atyámfiai! azon érzés legyen ti bennetek, melly vala Krisztus Jézusban; ki isteni természettel birván, nem ragadomány gyanánt tekinté Istenneli egyenlőségét; de mégis elrejté önmivoltát, és szolgai természetet vévén magára, hasonlatossá lön az emberekhez, és külső ábrázatjában ugy találtaték, mint ember. Megalázá önmagát, és engedelmes lön a' halálig, még pedig a' keresztfának haláláig. Annakokáért az Isten is fölmagasztalá öt, és olly nevet ajándékoza neki, melly minden névnek fölötte vagyon: hogy Jézus' nevére minden térd meghajoljon, mennyben, földön, és föld alatt; és minden nyelv vallást tegyen a' felöl, hogy Jézus Krisztus légyen az Ur az Atya Istennek dicsőségére.

T a n u l s á g. Isten' egyháza kivánja, hogy, nevezetesen ez időben, akkép érezzünk, mint Krisztus; ki ámbátor Isten vala, 's az Istenneli egyenlőséget nem kellett ragadománynak néznie, (mint ez a' sátánnal és emberekkel történik, ha Istennel egyenlők akarnak lenni,) mégis az alázatosságot és engedelmességet olly igen szereté, hogy magát minden dicsőségtől megfosztván, szolgai alakot vön föl, 's ezzel magát mintegy megsemmisitette, és engedelmes lön halálig, még pedig egészen a' gyalázatos kereszthalálig; miért is öt Atyja olly igen föl is magasztalta, 's mindenek' Urává tette. Alázd meg tehát magadat Krisztussal, és örömest engedelmeskedjél Istennek, az egyháznak, és elöljáróidnak: hogy te is egykor ő vele fölmagasztaltassál.

F o h á s z. Oh vajha ugy éreznék, mint te, Jézusom! ki magadat olly igen megaláztad, és egész a' gyalázatteljes kereszthalálig engedelmes voltál! Valljon nem a' legszenvedhetlenebb, és büntetésre legméltóbb gög-e, ha én, a' földnek férge, magamat kevélyen fölemelem, mig a' végtelen fölség magát annyira megalázta? Oh Megváltóm! kérlek a' te halálod által, adj hozzá kegyelmet, hogy ezentul igazán kövesselek az alázatosságban.

Mise alatt, evangeliom helyett az ugy nevezett ‚Passio', vagy az Üdvözitő' kinszenvedésének története olvastatik, Máté' 26- és 27-dik fejezete szerint (alább Nagy-pénteken ugyanaz

elökerülend a' négy evangelista' közmegegyezése szerint); mellynél sem tömjén, sem gyertyák nem használtatnak, sem ‚Dominus vobiscum' nem mondatik: jelül, hogy Jézus, a' világ' világossága, a' halál által tölünk elvétetett: mi által, mint tudjuk, az apostolok' és tanitványok' hite, szeretete és áhitata is meg lön ingatva, és csaknem eloltatott. Midön a' szenvedés' történetének olvasásában a' pap e' szavakhoz ér: „meghajtá fejét, és kiadá lelkét!" az egész hivö néppel együtt térdre borul, Jézus' halálának, melly által megváltásunk végbevitetett, nagy titkáról elmélkedendö, és Istennek azért egész szivböl hálákat adandó.

(Barka-szenteléskor a' pap következö **Evangelium**-*ot olvas: sz. Máté' 21, 1—9.)*

Az időben, midön Jézus tanitványaival Jerusalemhez közelitett, és Bethfagéba jött volna, az Olajfák' hegyéhez, elküldé két tanitványt, mondván nekik: Menjetek a' nektek által-ellenben fekvö helységbe, és mingyárt találtok egy megkötött nöstény szamarat, és vele a' vemhét: oldjátok el, és vezessétek ide nékem. És ha valaki nektek valamit mondand, azt feleljétek, hogy az Urnak ezekre szüksége van, és mingyárt elbocsátja. Ez pedig mind azért lön, hogy beteljesedjék, a' mi megmondatott a' proféta által ez igékkel: Mondjátok meg Sion' leányának: ime! a' te királyod jön szeliden, szamár' hátán, és a' teherhordozónak vemhén ülve. Elmenvén pedig a' tanitványok, akkép cselekedének, a' mint megparancsolá nekik Jézus. És elhozák a' szamarat, és vemhét, 's rájok teriték ruháikat, és ötet felültették. Felette számos nép pedig beterité köntöseivel az utat; mások pedig ágakat vágának a' fákról, és elhinték az uton. A' seregek pedig, mellyek elözik és követik vala, kiáltának, mondván: Hosanna Dávid fiának! áldott, a' ki jön az Ur' nevében. Hosanna a' magasságban!

Miért vonult Jézus olly ünnepélyesen Jerusalembe?

1) Hogy megmutassa, mikép ö a' zsidóknak azon Messiása és királya, kiröl Zakhariás próféta megjövendölte, hogy illy ünnepélyesen vonuland Jerusalembe. 2) Hogy magát ollyanul mutassa be, ki a' sátánt meggyözendi, 's minket Istennel

kiengesztelend; miért is nem harczi ménen, hanem szamár' vemhén ülve, alázatosságban, és szegénységben vonul Jerusalembe; magát ekképen a' békeség' fejedelmeül ismertetvén meg. 3) Hogy igy az irástudók- és farizeusokat, 's az egész zsidó népet, a' legünnepélyesebben és félreismerhetlenül, a' benne hivésre fölhivja: hogy, ha még most sem hinnének neki, többé magokat semmivel se menthessék.

Miért ment a' nép Krisztus elejébe pálmaágakkal?

Ez Isten' sugallatából történt, hogy általa megmutattatnék, miszerint Krisztus, mint a' halál', ördög' és pokol' meggyőzője, az embereknek Istennel, önmaguk- és embertársaikkal békét szerzend, és nekik a' mennyei Jerusalemet megnyitandja; mivel a' pálma győzedelem' és béke' jele. Hol azonban a' világ' állhatatlanságát és változékonyságát is nagyon meg tanulhatjuk ismerni; mert épen azok, kik csak imént pálmákkal mentek Krisztus elejébe 's hangoztatták: „Hosanna Dávid' fiának!" kevés nappal utána: ‚Feszitsd meg!'-et kiáltozának. Tanuld innen, bizodalmadat egyedül Istenben, nem pedig emberekben helyezni; 's örizkedjél egyszersmind e' népet az állhatatlanságban követni az által, hogy Husvétkor az Üdvözitőt örömmel fogadva, őtet nem sokára utána büneiddel ujolag fölfeszitsed. (Zsidókh. 6, 6.)

Miként kell ma a' szent meneten (procession) a' szentelt barkákkal jelen lennünk?

Szintolly istenes szándékkal, mintha az ajtatos néppel együtt Jerusalemben mi is Krisztusnak mennénk elejébe, öt a' világ' Üdvözitője gyanánt imádandók.

Mit kell e' közben mondanunk és gondolnunk?

Az ajtatos néppel mondhatjuk: „Hosanna Dávid' fiának; hosanna a' magasságban" 'stb.; 's mellette Istentől azon kegyelmet kérhetjük, hogy az istenesség által mi is virágozzunk a' jó cselekedetekben, diadalmaskodjunk Krisztussal a' világ, ördög és test fölött, 's ez által érdemeljük meg, vele együtt bemehetni a' mennyei Jerusalembe.

Miért zörget a' pap a' szent menet után háromszor a' templom' ajtaján, mig azt föl nem nyitják?

Annak jeléül, hogy a' mennyország az igazak előtt be volt Krisztusig zárva, az ő halála által pedig megnyittatott nékik.

B u z d u l a t. Oh Jézus! örökké viruló 's gyümölcsöző fája az életnek, kiben a' mennyei paradicsom' lakói végetlenül gyönyörködnek, add, hogy mi is a' szeretet által mindenkor

akkép viruljunk, mint a' pálmák, 's a' jó cselekedetek' gyakorlása által minden időben virágozzunk és gyümölcsözzünk.

OKTATÁS A' NAGY-HÉTRŐL.

Miért neveztetik ezen hét nagy-hétnek?

Mert Krisztus e' héten a' legnagyobb és legszentebb művet, a' bünös emberi-nem' megváltását, vitte véghez.

Mi nevezetest tőn Krisztus e' hét' négy első napjaiban?

Miután Virág-vasárnapon a' nép' legnagyobb örömzaja közt bement Jerusalemben a' templomba, 's itt még a' gyermekektől is illy örömkiáltásokkal üdvözöltetett: „Hosanna Dávid' fiának": az adó- 's vevőket a' templomból kiüzte (Mát. 21, 12.); 's miután az egész napot tanitás- és betegek' gyógyitásával töltötte, estve tanitványaival Bethaniába, egy, az Olajfák' hegyének aljában, Jerusalemtől egy órányira fekvő faluba tért vissza (Márk' 11, 11.). A' következő három napon szinte fölment Jerusalembe, 's nappal a' templomban tanitott, az éjt pedig mindenkor az Olajfák' hegyén töltötte (Luk. 21, 37.). Szent beszédeiben e' napok' folyta alatt különösen a' zsidó papokat, irástudók- és farizeusokat igyekezett meggyőzni arról, hogy ő valóban a' Messiás (Mát. 22, 42.), és hogy ők a' neki készitett halál által, mellyet ő megjövendölt (Mát. 21, 39.), sulyosan vétkeznek, és magukra 's az egész zsidó népre végromlást hoznak; mellyet ő a' fügefának a' kimondott átokra (Márk' 11.) bekövetkezett elszáradása, 's Jerusalem' és a' templom' pusztulásának megjövendölése által (Luk. 21.) világosan értésökre adott. Egyébiránt őket részint világos szavakkal (Mát. 23.), részint pedig hasonlatosságok által (Mát. 21. 22. 25.) annyira megczáfolta és szégyenitette, hogy az ellene viseltető harag- és gyülölségből egyhangulag, és erősen elhatározák, őtet megölni. (Mát. 26.) Határozatuk' végrehajtását leginkább elősegité az istentelen Judás, ki őtet fukarságból 30 ezüst pénzért (a' mi pénzünk szerint mintegy 26 frt.) a' főpapoknak eladta, 's a' következő napon, vagyis csütörtökön, elárulta, 's kezeikbe szolgáltatta. Hála legyen neked oh Jézus! mindazért, a' mit érettünk tettél, és szenvedtél.

NAGY-HÉTFŐN.

Leczke. *(Isaiás profét.* 50, 5—10.*)*

Ama' napokban mondá Isaiás *(a' Messiásról)*: Az ur Isten megnyitá fülemet; és én nem ellenkezem; én vissza nem térek. Általadám testemet a' veröknek, 's arczomat az azt szaggatóknak; nem forditom el arczomat a' gyalázat és pökdösés elöl. Az ur Isten megsegit engem: azért nem szégyenülök meg; azért mint kemény kösziklát tartom oda arczomat, és tudom, hogy meg nem szégyenülök. Közel van az, a' ki által megigazulok: ellenem ki tusakodik? Álljunk elő mind együtt: kicsoda vádol be engem? Járuljon hozzám. Ime az Ur Isten segit engem: ki az, a' ki engem kárhoztat? Ime ők mindnyájan, mint a' ruha, megavulnak, 's a' moly megemészti őket. A' ki közületek féli az Urat, és hallgatja szolgája' szavát, az setétségben és világosság nélkül járván is, bizzék az Urban, és támaszkodjék Istenére.

Isaiás itt látnokilag Krisztusról beszél, kinek Isten meghagyá, hogy az embereket megváltsa; és ő vissza nem tért, azaz: nem vonakodott azt teljesiteni; hanem inkább iránlunk való szeretetből, minden szenvedést és fájdalmat szabad akarattal viselt; 's ez által az ő 's a' mi elleneinket, a' világot, ördögöt, bünt és halált legyözvén, bement a' maga dicsőségébe. Helyezzük mi is bizodalmunkat Istenben, ha nyomort és szükséget kell szenvednünk; főképen pedig, ha setétségben járunk, vagyis ha bünökben vagyunk: ugy ő nekünk az ő világosságát és kegyelmét adandja, segitönk fog lenni és nem hagyand minket szégyenben.

Evangelium. *(Sz. János'* 12, 1—9.*)*

Husvét előtt hat nappal méne Jézus Bethaniába, a' hol meghalt vala Lázár, kit föltámasztott Jézus. Szerzének azért ott neki vacsorát, és Mártha szolgál vala; Lázár pedig egyike volt az ő vele letelepülteknek. Ekkor Mária vevén egy nehezék nagy áru tiszta spikanárd kenetet, azt kiönté Jézus' lábaira, 's hajával az ő lábait megtörlé; a'

ház pedig betelék a' kenet' illatjával. Monda azért egy a' tanitványai közül, Iskariot Judás, Simonnak fia, ki öt elárulandó vala: Miért nem adatott el ezen kenet háromszáz tizesen, és ára nem osztatott inkább ki a' szegények közt? Ezt pedig mondá, nem mintha a' szegényekre lett volna neki gondja; hanem mert tolvaj volt, 's az erszény nála levén, az abba adott pénzt hordozta. Monda azért Jézus: Hagyj békét neki; ezt ő az én temetésem' idejére tartotta. Ugyanis szegények mindenkor vannak veletek, de én nem mindenkor leszek közöttetek. Azonban felette sokan a' zsidók közül, megtudván ottlételét, oda jövének, de nem csak Jézus miatt, hanem hogy Lázárt is látnák, kit föltámasztott a' halálból.

Magyarázat. Milly különbség Mária, ki Jézus' lábait drága nárdus olajjal megkente, 's hajával ismét letörlé, és Judás közt, ki a' töredelmes nöt ezen, mint ő nevezé, tékozlásáért megrótta! Milly nagy Mária szeretete, 's milly csekély Judásé; milly nagy ellenben pénzvágya és gyülölsége! Mindennek daczára Jézus öt mégis eltüri tanitványai' társaságában, hogy neki mindig több idöt 's alkalmat adjon a' bünbánatra. Milly hosszu türelem ez az Urtól az iránt, a' ki öt el vala árulandó! Azonban nem jut-e nekünk is ugyanazon hosszu türelem részül? Vagy van-e közöttünk egy, de csak egy is, ki igazsággal mondhatná magáról, hogy öt semmi bün sem terheli, 's ennél fogva nincs is bünbánat- és javulásra szüksége? Söt inkább nem vagyunk-e mindannyian, sok és különféle hanyagságaink, gyarlóságaink, vétkeink és gonosztetteink miatt az Isten' büntető igazságának alávetve? Nem tökéletesen igaz-e az, mit aranyszáju sz. János mond, hogy tudnillik Istennek az egész emberi-nemet ki kellene irtania, ha minden bünöst azonnal, és még ez életben meg akarna büntetni? Engedjük tehát magunkat Istennek ama' nagy kegyessége és hosszu várakozása által megjavittatni, hogy tőle bocsánatot nyerjünk, 's ne legyen olly borzasztó végünk, mint Judásnak! Tanuljunk egyszersmind Jézusnak ezen hosszu türelméből, tévedő embertársaink iránt kimélettel viseltetni, és öket szeretetteljes bánásmódunkkal javulásra birni.

Az egyház' könyörgése.

Segits rajtunk Isten! mi üdvünk; és engedd, hogy öröm-

mel üljük meg azon jótétemények' emlékünnepét, mellyek által minket ujonnan helyreállitani méltóztattál. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

NAGY-KEDDEN.

Leczke. *(Jeremiás profét.* 11, 18—20.*)*

Ama' napokban mondá Jeremiás proféta: Az Ur jelenté meg nekem, innen tudtam meg; már ez elött megmutatád te nekem az ő törekedésöket. Én pedig hasonló voltam a' leölésre vitt szelid bárányhoz, és nem tudtam, hogy ellenem tanácsot tartottak, mondván: Tegyünk *(mérges)* fát kenyerébe, 's gyomláljuk öt ki az élök' földéről; hogy neve ne legyen többé emlékezetben. De te seregek' Ura! ki igaz biró vagy, ki a' veséket és sziveket vizsgálod, engedd meglátnom a' te bosszudat rajtok; mert neked ajánlom föl ügyemet, én Uram Istenem!

M a g y a r á z a t. Valamennyi egyháztanitó megegyez abban, hogy Jeremiás itt Krisztus' személyét viseli, 's annak elöképe. A' szavak ennélfogva legközelebb ugyan Jeremiásra vonatkoznak, kinek ellenei fát akarának kenyerébe tenni: vagyis öt valamelly fának, vagy növénynek forgácsával, avagy nedvével meg akarák mérgezni; de tökéletes értelemben Jézus Krisztusra vonatkoznak, kinek a' mennyei Atya a' zsidók' törekedéseit kinyilatkoztatta, és a' ki mint egy bárány, melly száját föl nem nyitja, vitetett a' keresztbalálra; mert ellenségei mondák: ‚Tegyük a' keresztet osztályrészévé, 's törüljük öt el a' földről.' Igy sz. Jeromos. A' profétának ellenségeire bosszut esdő imádságát illetöleg egy más egyház-atya, szent Ágoston megjegyzi: hogy ez jóság, nem pedig rossz akarat' jele; mert ő elleneinek nem vesztét, hanem javulását, és az isteni igazságnak a' végrei kinyilatkoztatását kivánja, hogy általa sokan megtérjenek.

J e g y z e t. Ma ismét a' kinszenvedés' története olvastatik, még pedig Márk' 14- *és* 15-*ik fejezete szerint (lásd alább Nagy-pénteken).*

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! tisztitson meg minket irgalmad a' régi igazság-

talanságtól, 's tégy képesekké, hogy uj és szent teremtményekké váljunk. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

NAGY-SZERDÁN.

Leczke. *(Isaiás profét. 62, 11.; 63, 1—7.)*

Igy szól az ur Isten: Mondjátok meg Sion' leányának: Ime jön a' te Üdvözitőd; ime a' jutalom vele van, és előtte a' visszafizetés! Kicsoda ez, a' ki Édomból jön, Bozra felől, vörösre festett ruhában? Ez ékes öltözetben itt, ki erejének nagyságában jár, kicsoda? Én vagyok, a' kinek igérete igaz, és segitsége hatalmas. Miért vörös tehát ruhád; és öltözeted, mint a' sajtóban taposóé? A' sajtót egyedül tapostam, és a' népek közül senki sem vala segitségemre. Összetapodám őket boszszumban; 's haragomban összetiportam őket; és akkor vérök ruhámra fecskendezett, 's minden öltözetemet beszennyeztem. Mert a' boszuállásnak szivemben elhatározott napja ez, és az enyimek' megszabaditásának esztendeje megjött. Körültekinték, és nem vala segitő; álmélkodám, hogy nem gyámolit senki. És megsegitett az én karom; és haragom gyámolitott engem. 'S összetapodám a' népeket haragomban, és busulásomban összetiportam őket, ugy hogy a' földre kiöntetnék vérök. Emlegetni fogom az Istennek irgalmasságait, és az Urnak dicsőségét hirdetni mindenekben, a' miket az Ur, a' mi Istenünk, cselekedett vélünk.

M a g y a r á z a t. E' leczkében a' proféta egy nagy hőst ir le, ki Édomon, és a' népeken diadalmaskodott. Édom és a' legyőzött népek alatt itt Isten' országának lelki elleneit kell érteni, kik Isten' hatalma által legyőzetnek; 's azért ez isteninek rajzolt hős nem lehet más, mint a' Messiás. Senki sem segitett neki; ő egyedül tapodá le a' népeket, azaz: minden emberi segély nélkül, saját erejével győzé meg elleneit. Vérrel festett ruhája szép; mert az isteni igazságról és kegyelemről tanuskodik: ki csak azért büntet, hogy jót tegyen. Ő bosszut hoz és megváltást egyszersmind: bosszut az Isten' elleneinek, az ördögnek és gyermekeinek; megváltást a' bünbánatra kész bünösöknek. Azért hálákat is ád a' jótéteményekért, mellyek-

nek az Isten' népe részesévé lett. És mi ne mondanánk-e vele együtt hálát? Igenis, hála légyen az Atyának, ki a' Fiut értünk odaadta; hála légyen a' Fiunak, ki magát értünk föláldozta, váltságunkat eszközlendő. Hála legyen Üdvözitőnknek minden sebért, mellyet értünk szenvedett, minden vércseppért, mellyet értünk ontott! És e' hála különösen az által nyilvánuljon, hogy magunkat olly népül törekedjünk bemutatni, melly szent, és minden jónak hön hódol.

Jegyzet. Ma is olvastatik a' kinszenvedés' története, és pedig Lukács' 22- és 23-dik fejezete szerint. (Lásd alább Nagy-pénteken.)

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged ur Isten! tekints le kegyesen a' te családodra, mellyért fiad Jézus Krisztus nem vonakodott a' gyilkosok' kezeibe adatni, 's a' kereszt kinjait elszenvedni. Ki veled él és uralkodik 'stb.

OKTATÁS NAGY-, VAGYIS ZÖLD-CSÜTÖRTÖKRE.

Honnan van e' név: Zöld-csütörtök?

Ezt nehéz meghatározni. Némellyek a' zsoltárnak (22, 1.) azon szavaiból származtatják, a' hol mondatik: „Az Ur az én pásztorom . . . ő zöld ligetekbe telepitett le engem"; mások az örökké virágzó és zöldelő Krisztustól, ki tegnap, és ma, és örökre ugyanaz; ismét mások a' gyümölcsök' zsengéitől, mellyeket ez időben Istennek kellett fölajánlani; még mások Luk. 23, 31-ből: „Mert ha a' zöldelő fán ezeket mivelik" 'stb.; vagy onnét, mivel ma Jézus a' Gethszemani kertbe ment ki. Legvalószinübb, hogy őseink e' napot azért nevezék el igy, mert azon Krisztus' szenvedésével üdvünk föl kezde virulni, 's mintegy zöldelni. Latinban az ‚Urvacsora' napjának' neveztetik.

Mi nevezetest tőn e' napon Jézus?

Apostolaival az utolsó Husvétet tartotta, vagyis velök Mózes' törvénye szerint, egy sült bárányt evett, melly az ő előképe vala; 's mellyet utra készülten, tudnillik körülövezett ágyékkal, 's kezeikben pálczát tartva, kovásztalan kenyérrel és vad salátával evének: emlékeül annak, hogy a' zsidóknak is épen igy kellett azt Egyiptomból lett kiköltözésök' alkalmával enniök (II. Mózes' 12. fej.); és intésül, hogy mi keresztények a' mi husvéti bárányunkat, Krisztus Jézust, az Ur' vacsorájában

szinte körülövezett ágyékkal, azaz: a' világtóli megválásra készen, kovásztalan szivvel, egyszerüen és őszintén, 's bünbánatunk' keserü könyeivel együk. A' husvéti lakoma után az Ur megmosá tanitványainak lábait; intvén őket, hogy hasonlóképen cselekedjenek ők is, azaz: épen olly alázatosak és szeretetteljesek legyenek, mint ő; testét és vérét adta nekik a' kenyér' és bor' szine alatt, lelki eledel- és italul; ez által az Oltári-szentséget, és szent miseáldozatot szerzé; 's az apostolokat áldozópapokká tette, megparancsolván nekik, hogy ezt az ő emlékezetére cselekedjék. Erre utolsó beszédeit tartá (sz. Ján. 13—18. fej.), mellyekben tanitványait különösen a' szeretetre intette, őket oktatta, bátoritotta, 's az elmenete fölött szomorkodókat a' Szentlélek' megigérésével vigasztalta; végre ugy nevezett főpapi imádságában magáért, tanitványaiért, és minden leendő hiveiért imádkozott; ezután pedig szokása szerint az Olajfák' hegyére mentki: hol imádkozással, és magának az Isten' akaratjába való odaengedésével, nagy halálfélelem, és véres veriték közt megkezdte kinszenvedését, és nem sokára Judástól a' zsidóknak egy csókkal elárultatott. Ezek őt Annás nevü főpaphoz vezeték, azután Kaifáshoz: hol őt a' főtanács halálra itélte, Péter pedig megtagadta.

A' misekezdet ez: „Nekünk pedig a' mi urunk Jézus Krisztus' keresztjében kell dicsekednünk, ki a' mi üdvünk, életünk és föltámadásunk, 's a' ki által megváltattunk és megszabadittattunk". (Gal. 6, 14.) „Könyörüljön az Isten rajtunk, 's áldjon meg minket; deritse ránk arczát, és könyörüljön rajtunk." (Zsolt. 66, 2.)

Az egyház' könyörgése *(ugyanaz, melly Nagy-pénteken).*

Leczke. *(Sz. Pálnak Korinth. irt I. lev.* 11, 20—32.*)*

Atyámfiai! Midőn egybegyülekeztek, immár nem az Ur' vacsoráját tartjátok. Mert kiki saját vacsoráját eszi meg előbb, és igy midőn némellyik még éhezik, a' másik már részeg. Tehát nincsenek házaitok, hol külön ehettek és ihattok? Vagy megvetitek az Isten' szentegyházát, és csak megszégyeniteni akarjátok azokat, kik magukkal semmit sem hoznak? Valljon mit mondjak nektek erre? Dicsérjelek-e ebben titeket? Ebben nem dicsérhetlek. Mert én az Urtól vettem, a' mint azt előtökbe is terjesztém, hogy az Ur Jézus azon éjszakán, mely-

lyen elárultaték, vevé a' kenyeret; és hálákat adván, megszegé, és mondá: Vegyétek, és egyétek; ez az én testem, melly érettetek megtöretik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképen vevé a' poharat is, miután vacsorált vala, mondván: Ez a' pohár uj szövetség az én véremben; ezt cselekedjétek, valamennyiszer iszszátok, az én emlékezetemre. Mert valahányszor eenditek e' kenyeret, és iandjátok e' poharat, az Urnak halálát fogjátok hirdetni, valamig eljövend. Azokáért valaki eendi ezen kenyeret, vagy iandja az Urnak poharát méltatlanul: vétkezik az Urnak teste és vére ellen. Vizsgálja tehát meg minden ember önmagát, 's csak azután egyék e' kenyérből, és igyék e' pohárból. Mert ha ki méltatlanul eszik, és iszik, az itéletet eszik és iszik magának; mivelhogy meg nem különbözteti az Urnak testét. Ez okból vannak köztetek olly sok betegek és erötelenek, és el is aludtak sokan. Mert ha mi magunkat megitélnök, nem adatnék ok, hogy igy büntettessünk. Midön pedig büntettetünk, az Urtól feddetünk meg: hogy e' világgal el ne kárhoztattassunk.

T a n u l s á g. Az apostol itt azt mondja, hogy ő különös isteni kinyilatkoztatásból tudá meg, mint rendelé Krisztus az Ur' vacsoráját, 's mint adá abban testét és vérét étel- és italul. A' korinthusiak tehát gondosan őrizkedjenek, nehogy e' szent lakomát méltatlanul élvezzék; mert a' ki azt méltatlanul veszi magához, az Krisztus' teste és vére ellen vétkezik, vagyis hasonló büntetést érdemel ahhoz, a' ki Krisztus' teste, és vére ellen másképen vétkezett; mint Judás, ki csókjával árulta el az „ártatlan vért"; és mint a' zsidók, kik a' Krisztuson erőszakoskodtak, öt megkötözék, arczul csapdosák 'stb., és végre, hogy vére kiontassék, átadták Pilátusnak. Ennekokáért, folytatja az apostol, jól megvizsgálja magát az ember, mielött e' kenyérből ennék, és e' kehelyből innék: nehogy itéletet egyék és igyék magának. Pál' emez intésének azon körülmény volt oka, hogy néhány korinthusi nem csak teli hassal, hanem még ittasan is járult Krisztus Jézus' sz. teste- 's vérének vételéhez. Ugyanez inditotta az egyházat is azon parancsolat' hozására, melly szerint mindazoknak, kik a' legszentebb Oltári-szentsé-

get magukhoz akarják venni (a' sulyosan betegeket kivéve), éjféltől éhgyomorral kell lenniök.

Evangeliom. *(Sz. János' 13, 1—15.)*

A' Husvét' ünnepe előtt, tudván Jézus, hogy bekövetkezék azon órája, mellyben át kellett a' világból az Atyához mennie, midőn szerette volna övéit, kik e' világon voltak, mindvégig szerette őket. Elvégződvén tehát a' vacsora, miután az ördög Judásnak, az Iskariot Simon' fiának szivébe bocsátotta volna azon föltételt, hogy elárulná Jézust; ámbátor tudná Jézus, hogy az Atya neki mindeneket kezeibe adott, és hogy Istentől jött ki, és Istenhez mégyen: fölkelvén mégis a' vacsorától, letevé felső köntösét, és kendőt vévén, körülövezé magát. Azután vizet tölte medenczébe, 's kezdé mosni a' tanitványok' lábait; megtörölgetvén a' kendővel, mellyel körül vala kötve. Jöve azért Simon Péterhez, a' ki mondá neki: Uram! te mosod-e meg az én lábaimat? Felele neki Jézus: A' mit én cselekszem, azt te most nem érted; megérted pedig azután. Monda neki Péter: Az én lábaimat meg nem fogod örökké mosni. Felele neki Jézus: Ha meg nem moslak téged, nem lesz részed én velem. Monda neki Simon Péter: Uram! ugy ne csak lábaimat, hanem kezeimet és fejemet is. Felele neki Jézus: A' ki már megmosódott, annak egyébre nincs szüksége, hanem csak, hogy lábait megmossa; mivel különben egészen tiszta. Ti is tiszták vagytok; de nem mindnyájan. Mert tudta, ki volna az, a' ki öt elárulandá; azért mondta: nem vagytok tiszták mindnyájan. Miután tehát megmosta lábaikat, és köntösét magára felölté, ismét letelepedvén, monda nekik: Értitek-e, mit cselekedtem nektek? Lássátok, ti engem tanitónak és Urnak neveztek; és jól mondjátok: mert az vagyok. De ugyanazért, ha én, Ur és tanitó lévén, a' ti lábaitokat megmostam: ti is tartoztok vele, hogy egyik a' másiknak lábait megmossa. Mert előképet mutattam nektek: hogy a' mint én cselekedtem veletek, ti is akképen cselekedjetek.

Miért mosta meg Jézus tanitványainak lábait?

Hogy uj bizonyságát adja nekik alázatossága- és szeretetének; hogy őket hasonlóra serkentse, 's ez által a' következő hittitok' elfogadására készitse; midőn egy uttal megmutatá, hogy a' ki már a' keresztség, vagy penitentziatartás' szentsége által a' sulyosabb bünöktől megtisztult, többé csak a' lábmosásra, vagyis a' föláldozó szeretetre vagyon szüksége: hogy csekélyebb hibáitól is megmeneküljön, és az Oltári-szentség' vételére érdemesüljön.

Miért mossák ma meg a' lelki főpásztorok alárendeltjeiknek, valamint a' nagy fejedelmek tizenkét szegénynek lábait?

Ez Krisztus' lábmosásának emlékeül történik, és figyelmeztetésül, hogy amaz áldozatkész, és önmagát odaengedő szeretetre minden, akár fő-, akár alrendü ember köteleztetik, és mindennek igyekeznie kell, miszerint e' kötelességét teljesitse.

Miért mond ma olly egyházakban, hol több áldozó-pap van, csak egy pap misét, mellynél a' többi áldozik?

Miután Krisztus e' napon a' vérontásnélküli áldozatot egyedül maga vitte véghez, 's a' jelen volt apostolokat az ő szent testé- és vérével táplálta: ennél fogva helyén van, hogy e' példát követve, minden közönségben, az abba tartozó papok, főnökük' kezéből vegyék az Oltári-szentséget. Épen azért a' papok ez áldozatra nyakukban stolával jelennek meg, jelentőjével azon papi méltóságnak, mellyet ma Jézus apostolainak adott, 's mellyet a' papok azoktól örököltek.

Miért nem huzzák meg a' harangokat a' mai misétől kezdve a' szombatiig, és miért használnak faeszközöket (kereplőket)?

1) Az egyház az ekkép beállott csend által a' Krisztus' kinszenvedése és halála fölötti mély szomoruságát akarja nyilvánitani, és inteni minket, hogy azt a' csendes magunkbaszállás által mintegy mi is gyászoljuk meg, és erkölcsileg haljunk meg Krisztussal. 2) Ezzel az apostolok' hallgatagságát akarja jelenteni, kik a' 18-ik zsoltárban mintegy a' harangokkal, mellyeknek hangja az egész földkerekségre kihat, hasonlittatnak össze, de Jézus' halálakor egészen elnémultak, 's a' zsidók elől elrejtőztek. Szombaton ismét meghuzzák a' harangokat; mert az apostolok Krisztus' föltámadása után (mellyet az e' napi mise tartalmaz,) magukat ismét láttatták 's hallatták. Faeszközökkel hivja pedig az egyház a' népet e' napokon isteni szolgálatra: 1) Alázatosságból, mint Alkuin mondja; mennyiben e' faeszközök a' harangokkal összehasonlitva, nagyon szegényesek. 2) Azért, hogy az apostoloknak a'

zsidók általi elrémittetését jelentse. 3) Hogy minket Jézus' kereszt-halálára emlékeztessen, 's a' keresztfát, melly által minden nép mennyei dicsőségre hivatik, megtisztelje.

Miért mezteleníttik meg isteni-szolgálat után az oltárokat?

Ez által jelentetik, hogy Krisztus, kinszenvedésekor minden diszét és alakját elvesztette, 's valamennyi ruháitól megfosztatott, mellyeket a' katonák egymás közt fölosztottak; mint ez már a' 21-dik zsoltárban megjövendöltetett: mellyet azért e' szertartásnál imádkoznak is. Ezen kivül e' szertartás a' Jézus' halála fölötti gyásznak is jele, és serkentés az abbani benső részvételre.

Miféle ájtatosságokat gyakorolhatunk ma?

Jézus' dicsőségére mi is megmoshatjuk tizenkét szegénynek lábait, vagy nekik alamizsnát adhatunk. E' fölött Krisztusnak buzgón hálát kell adnunk, hogy az Oltári-szentséget rendelte; azt áhitatosan magunkhoz kell vennünk, vagy legalább alázatosan imádnunk; továbbá valamint a' reggeli isteni-szolgálaton, ugy a' délesti setét solozsmákon is ájtatosan jelen lennünk, 'stb.

Mik a' setét solozsmák, és mi azok' jelentése?

Egyházi- karbeli imádságok, mellyeket a' papok e' héten szerdán, csütörtökön, és pénteken estve gyászos szertartások és énekek közt végeznek. Az egyház ezzel Krisztus' kinszenvedését és halálát akarja gyászolni, 's a' bünösöket az Istenhez való visszatérésre birni; melly végre különösen Jeremiás profétának amaz érzékenyitő, 's a' gyász- és töredelmességre olly hathatósan inditó siralmait használja.

Miért neveztetnek azok setét solozsmáknak?

Mert közönségesen este, gyertya-világnál tartatnak; azért is talán, mivel olly gyászosak, komorak és setétek.

Miért tartatnak a' solozsmák estve?

1) Mert Krisztus este fogatott el erőszakosan, mint valamelly gyilkos, és éjjel kellett olly borzasztó sokat szenvednie. 2) Hogy ez által azon setétségre emlékeztessünk, melly Krisztus' fölfeszitésekor három óráig tartott. 3) Hogy a' tanitványok' sziveiben e' három napon uralkodott lelki setétséget példázza; 's 4) hogy az egyház' gyásza, (mellynek képe a' setétség,) nyilvánittassék.

Mit jelent az, hogy a' háromszögü tartón lévő tizénkét gyertya, 's végre az oltáron lévők is egymás után eloltatnuk?

1) A' háromszögü tartón lévő gyertyák az apostolokat példázzák, kik Krisztust egymás után elhagyták. 2) A' gyertyák' eloltása azon setétséget ábrázolja, melly Jézus' halálakor a' földön elterjedt; 's a' zsidók' vakságát, kik Krisztust a' világ' világosságaul elismerni vonakodtak, 's azért halála által az átalkodott hitetlenségnek legnagyobb setétségébe estek.

Mit jelent az utolsó gyertya, melly égve az oltár megé rejtetik, 's midőn mindennek vége van, ismét előhozatik?

Krisztust jelenti, ki halála után kis ideig ugyan a' sirban rejtve maradt, de nem sokára onnan ismét, tulajdon erejével elöjött; 's ez által magát inkább, mint minden egyéb által, az Isten' fiának, 's a' világ' világosságának lenni bizonyitotta.

Jegyzet. A' székes-egyházakban ma a' keresztelendők', és betegek' olaja, 's az ugy nevezett kegy-olaj, (chrisma) *szentelteinek. Adjunk hálát Istennek azon szentségek' rendeléseért, mellyekhez e' szent olajok használtatnak; és kérjünk tőle kegyelmet, hogy azokat méltón vehessük föl.*

OKTATÁS NAGY-PÉNTEKRE.

Miért tartjuk mi keresztények e' napot olly nagy tiszteletben?

Mert Krisztus Jézus, az örök Atyának egyszülött fia, e' napon adatott át a' zsidók által Pontius Pilátusnak, 's a' pogány katonáknak; kiktől a' legkegyetlenebbül megostoroztatott, tövis-koszoruval megkoronáztatott, szidalmak és csufságok közt a' nehéz kereszttel megterheltetett, a' Kálvária' hegyére vitetett, ott két gyilkos közt, mint azok' feje 's vezére, a' legfájdalmasabb módon fölfeszittetett, és igy a' szent keresztfán az emberi-nem' megváltását keserü halálával befejezte.

Miért szenvedett Krisztus olly igen sokat megváltásunkért?

Hogy nekünk megmutassa: 1) milly nagy rossz a' bün, mellyért neki olly sok, és sulyos szenvedéseket kelle kiállnia, hogy az isteni igazságnak eleget tegyen; 2) hogy milly nagyon szeret minket: miután annál inkább szeret valaki mást, minél többet tesz és szenved érette; 's 3) milly komolyan akar érettünk tökéletes elégtételt adni, és minden embereket boldogitani. Krisztus tehát bizonyosan nem oka, ha valamelly bünös elkárhozik; mivel ő kinszenvedése által minden bünösöket megváltott. — Adj hálát Krisztusnak végetlen szeretetéért; utáld a'

bünt, mint legnagyobb rosszat, és iparkodjál Krisztus' kinszenvedése' érdemeinek, közremunkálásod által részesévé lenni.

Miért üljük meg Nagy-pénteken olly ünnepélyesen Krisztus' kinszenvedésének emlékét?

Hogy Krisztus urunknak, megváltásunkért, tartozó hálát adjunk. E' czélra, 's e' végből, mint aranyszáju sz. János megjegyzi [1]), már sz. Pál meghagyta, hogy e' nap ünnepélyesen megtartassék; a' mint hogy azt a' keresztények minden időben is a' legnagyobb ünnepélyességgel, legmélyebb gyászszal, legszigorubb böjttel, 's az egyházak' szorgalmas látogatásával 'stb. megülték.

Miért nem üljük mi mégis a' Nagy-pénteket olly fényesen, mint a' protestansok?

Mert szomoruságunk Krisztus' halála fölött sokkal nagyobb, mintsem hogy a' fényes ünnepély' tartására kedvünk lehetne. Hisz' egykor maga a' nap is részt vett, elsetétedése által az Ur' halála fölötti gyászban; hogyan ülhetnénk tehát mi ma vig ünnepélyt, vagy örömnapot? Megemlékezünk ugyan mi is e' napon róla, hogy Krisztus' halála által az örök boldogságot öröklöttük; de mi örömünket, és hálánkat nem birjuk máskép, mint az isteniszolgálat, a' szent sirnak szorgalmas látogatása, és ájtatos imádság által kifejezni.

Miért kezdődik az isteni-szolgálat két leczke' olvasásával?

Hogy megmutattassék, miszerint Krisztus mind a' zsidók-, mind a' pogányokért meghalt. E' leczkék' elseje Oseás profétából (6, 1 — 6.), másika Mózes' II. könyvéből (12, 1—11.) van véve. Mindkettő Jézus' haláláról nyujt bizonyitványt; a' második nevezetesen az Üdvözitőt, mint báránytállitja elő, ki megöletett értünk.

Az első leczke után a' pap következő egyházi könyörgést mond:

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! kitől Judás büneinek büntetését, 's a' lator vallása' jutalmát elvette: engedd meg kegyesen, hogy irgalmad' sikerét tapasztaljuk; hogy igy, valamint a' mi urunk Krisztus Jézus, az ő kinszenvedésében amannak árulása' bérét, emennek hite' diját megadta: ugy mi is a' régi ember' levetkezése után,

---

[1]) Homilia I. de cruce.

föltámadása' kegyében részesüljünk. Ki veled él, és uralkodik, 'stb.

A' második leczke után a' kinszenvedés' története olvastatik sz. János szerint (18. 19.), még pedig fedetlen fatámaszon, és gyertya nélkül: annak jeléül, hogy Krisztus, a' világ' világossága is kioltatott fájdalmas halála által a' keresztfán. A' kinszenvedés' története után a' pap, Krisztus' példája szerint, ki a' kereszten minden emberért imádkozott, az egyház' valamennyi rendéért, ugy szinte az eretnekek-, zsidók-, és pogányokért is imádkozik. De midőn a' zsidókért imádkozik, nem hajtanak térdet; mivel ők Krisztust térdhajtással csufolták. Mondd el itt minden emberekért a' következő könyörgést:

Ur Jézus! ki a' kereszten mondhatlan fájdalmak közt, minden emberekért imádkoztál, alázatosan esedezünk egyházad' főpásztoráért, N. pápáért, N. püspökünkért, 's minden egyházi szolgákért, a' mi királyunkért, és minden uralkodóért, minden keresztelendőért, valamennyi szomorodottak- és nyomorultakért, 's minden katholikusokért: hogy őket hitökben megtartani méltóztassál, 's hivatásuk szerint neked ájtatosan szolgáljanak. Könyörgünk egyszersmind valamennyi tévelygőkért, 's az egyházunktól elszakadtakért, zsidók- és pogányokért: hogy őket egyházaddal egyesiteni, 's az örök üdvösségre vezérelni kegyeskedjél. Amen.

Miért hozatik azután elő az oltár megül egy betakart feszület, melly lassankint leleplezetik, és a' népnek megmutattatik?

Annak jeléül, hogy a' fölfeszitett Üdvözitő eleinte egészen megvetett, és a' világ előtt ismeretlen volt, de lassankint mindenütt hirdetve lön, és minden emberek által imádtatott.

Mit énekelnek leleplezéskor?

A' pap énekli: „Ime a' keresztfa, mellyen a' világ' üdve függött"; mire az énekkar feleli: „Jöjjetek!, imádjuk".

Miért tétetik ezután a' leleplezett feszület a' szentély' közepén egy fekete vánkosra?

Jelül, hogy az Üdvezitő most a' sirban nyugszik; egyszersmind emlékeztetésül, hogy ő egyháza' kebelét választá mintegy nyugvó helyeül, 's vele fog a' világ' végeig maradni. Ezenkivül az egyház a' kereszt által a' fölfeszitettnek szeretetére 's imádására is akar buzditani minket; miért is a' pap, és utána az egész nép, az Üdvözitő' sebhelyeit áhitattal megcsókolja, hogy ez által irántai szeretetét tanusitsa, és őt alázatosan imádja.

Miért veti le a' pap ez imádáskor saruit?

Ez a' Krisztus iránti tiszteletből történik. Erkölcsi értelemben azt is jelentheti, hogy vétkeinket és gonosztetteinket, vagyis az ó-embert le kell vetköznünk, ha Krisztust méltón akarjuk imádni, és kereszthalálának gyümölcseiben részesülni.

Mit jelent a' fölfeszitettnek háromszori imádása?

Ez által az egyház Krisztus Jézusnak háromszori legnagyobb meggyaláztatását akarja némileg helyre hozni, melly tudnillik Urunkon elkövettetett: 1) midőn Annás' házánál szemeit bekötözék, őt arczul csapdosák, és mint hamis profétát kigunyolták; 2) midőn Pilátus' házában tövisekkel megkoronázták, és mint álkirályt kicsúfolták; 's 3) midőn a' Kálvária' hegyén öt, mintha magát álnokul nevezte volna az Isten' fiának, gyalázattal tetézék [1]).

Mit énekel ez imádás közben az énekkar?

Panasz-éneket, vagy feddő mondatokat, mellyek közvetlenül ugyan a' zsidókra vonatkoznak, mint kik az öket annyi sok jóban részesitett Isten' fia iránt, olly hálátlanok voltak, és jótéteményeit a' ‚Feszitsd meg! Feszitsd meg!' dühös orditással köszönék meg; de mellyeket azon háládatlan keresztényekre is alkalmazhatni, kik az Ur' dicső nevét viselik ugyan, azonban öt tetteikkel megtagadják, 's büneikkel, a' mennyire tőlük kitelik, ujolag fölfeszitik. E' panasz-ének' egyes részei közt a' kar görög és latin nyelven, fölváltva énekli: „Szent Isten! Szent erős! Szent halhatatlan Isten! irgalmazz minékünk!" Miáltal Krisztus a' szenvedett kinok- és gyalázatért megtiszteltetik, és kéretik, hogy bocsássa meg azon méltatlanságokat, mellyeket rajta a' háladatlan keresztények is olly sokszor elkövetnek. Erre az összes énekkar még egy dicsérő éneket mond a' szent keresztről; és minden nyelvet fölhiv, hogy ama' dicsőségteljes diadalt, mellyet Krisztus az ő halála által kivivott, magasztalják, 's öt azért tiszteljék és imádják. Menj oda te is, és borulj fölfeszitett Megváltód előtt térdre; imádd öt alázatosan, és csókold meg áhitatosan öt szent sebeit, mondván: ‚Krisztus Jézus! imádlak és magasztallak téged, hogy a' te szent kereszted által engem, 's az egész világot megváltottad. Mindazon dicséretet, mindazon tiszteletet és hálát, mellyet ma irántad az egész világ tanusit, szivem' mélyéből ohajtom én is nyilvánitani. Adj hozzá kegyelmet, hogy magamat mindenütt a' te ke-

[1]) L. Mazzinellinek a' szent nagy-hétre irt munkáját.

reszted' tisztelőjének valljam, 's e' vallást tenni soha se szégyeneljem, habár e' miatt a' világ kinevetne, gúnyolna, söt üldözne és kinozna is engem.'

Mi következik ezután?

A' tegnapi sz. misében megáldott Oltári-szentség, melly valamelly kápolnában, vagy mellék-oltáron tartatott, most ünnepélyesen elhozatik, a' nagy-oltárra tétetik, megfüstöltetik, azután pedig az isteni-szolgálat folytattatik.

Tehát ma nem tartatik mise?

Nem; mivel a' pap ma nem áld meg uj kenyéret és bort, azt Krisztus' szent teste- 's vérévé változtatván (miben pedig a' mise' lényege áll); hanem a' tegnap megáldott két ostya közül egyet különféle gyász-szertartások közt magához vesz; melylyeknél fogva ez ájtatosság közönségesen csonka-misének is neveztetik, és mellyek helyesen jelképezik azon szomoruságot és zavart, mellybe a' tanitványok Krisztus' halála által ejtettek.

Miért nem tartatik ma mise?

Minthogy Krisztus mai nap, mint Áron' rende szerinti főpap a' szent keresztfán önmagát, vérét ontva föláldozta, nem illő, hogy haláláldozata a' szent misében vérontás nélkül is ismételtessék. Ezen kivül a' szent mise öröm-, és vigasztaló-áldozat, minél fogva az ma, a' gyász végett is elhagyatik.

Milly ajtatosságot gyakorolhatunk ma?

Keresztutat járhatunk, Krisztust a' szent sirban imádhatjuk, neki keserü kinszenvedéseért hálákat adhatunk, arról ájtatosan elmélkedhetünk, és azt szivünkbe véshetjük; mint szent Ágoston mondja: Nézz a' kereszten függő Jézus' sebeire, az érted meghalónak vérére, a' megváltónak érdemére! Lehajtotta fejét, hogy megcsókoljon; oldalát megnyitá szeretésedre; kinyujtá karjait, hogy megöleljen; egész testét odaadta megváltásodra. Gondold mindezeket jól meg! hogy egészen szivedben legyen az, ki a' keresztfán egészen fölfeszittetett érted.

Oktatás, mint kell Krisztus' keserü kinszenvedése fölött elmélkednünk.

,Oh ti mindnyájan, kik az uton mellettem elmentek, vigyázzatok, és lássátok, ha van-e fájdalom, az én fájdalmamhoz hasonló'? (Jerem. siralm. 1, 12.)

Krisztus' kinszenvedése felöl legtöbben igen hiányosan elmélkednek. Ugy képzelik, mintha Krisztus Jézus szemeik elött valóban vért izzadna, elfogatnék, megostoroztatnék és fölfeszittetnék... 'S ez eddig jól van: de közönségesen a' szenvedönek fájdalmainál maradnak; és nem gondolják meg, sem szivökre nem veszik, hogy miért, és miképen, milly béketüréssel, szelidség- és szeretettel 'stb. szenvedett; sőt a' födolgot abban helyezik, ha a' szenvedö 's haldokló Üdvözitő iránt lehető nagy szánakozással voltak. Az ugyan igen jó, ha a' keresztény sziv, a' Jézuson elkövetett méltatlanságok fölött nagy szánakozást érez: de ezzel nem kell még megelégednünk; ezt nem kell födolognak néznünk. Mert valljon mi okból szenvedett az ártatlan, szent, szeplötelen Jézus olly sokféle, 's majdnem kiállhatlan fájdalmakat? Miért hagyta magán a' zsidókat, és pogányokat, a' népet és papokat, a' birákat és vádlókat olly borzasztón méltatlankodni? Miért szenvedett testben és lélekben olly kimondhatatlanul? Azonkivül, hogy mindent megelevenitö halála által minket büneinktöl meg akart váltani, egyik oka mindennek bizonyosan az volt, hogy nekünk egy, ugy szólván mindenható, és minden tekintetben tökéletes példát adjon, mint kelljen minekünk, bünös embereknek, viselni magunkat csekély, és gyakran igen is megérdemlett viszontagságainkban. Krisztus érettünk szenvedett, irja sz. Péter (I. lev. 2, 21.), ,és példát hagyott nektek hátra, hogy nyomdokait kövessétek'. E' kevés szó megtanit rá minket, mint keljen Jézus Krisztus' kinszenvedése és halála fölött elmélkednünk.

A' valódi áhitat a' szenvedö 's haldokló Jézus iránt abban áll, hogy (a' bünöknek, mellyek öt a' keresztre vitték, szivünkböli megutálása mellett) ama' példateljeset, mi az ö kinszenvedésében és halálában foglaltatik, pontosan kikeressük, felöle figyelmesen elmélkedjünk, és azt magunk' viseletében hün kifejezzük. Abban áll az igazi áhitat a' szenvedö 's haldokló Jézus iránt, hogy mennyei Atyjának akaratja iránti tökéletes engedelmességét, irántunk emberek iránt tanusitott megmérhetlen

szeretetét, a' legborzasztóbb kinok közt is valóban isteni béketürését és szelidségét, gyakran és komolyan megfontoljuk, 's beszédünket és hallgatásunkat, szenvedésünket és béketürésünket ahhoz szabjuk. Abban áll az igazi áhitat a' szenvedő 's haldokló Jézus iránt, hogy mi, mint Jézusnak valódi tanitványai, akkép szenvedjünk, mint ő szenvedett; mint Jézusnak valódi tanitványai,olly engedelmesek legyünk, mint a' millyen ő volt; mint Jézusnak valódi tanitványai, akkép éljünk és haljunk, mint ő élt és meghalt. Ki a' béketürést, a' szelidséget, az Istenbeni megnyugvást szenvedései közt, a' Jézus' kinszenvedése fölötti elmélkedésből még meg nem tanulta, az Krisztus Jézus' kinszenvedése fölött még soha sem elmélkedett kellöleg. Ki a' Jézus' kinszenvedése fölötti elmélkedésből még meg nem tanult, Istenben bizni, bárha megsebesitett is; hozzá pillantani föl, ha tekintetét elrejté is; hálát adni neki, ha sujt is; hozzá kitartó bizodalommal sohajtani föl, ha segélyével késni látszik is: az érthet mindent, de ama' könnyü, 's ha szabad annak nevezni, mesterkéletlen mesterséghez, hogy Krisztus' kinszenvedése fölött haszonnal elmélkedjék, nem ért. Ki a' Krisztus Jézus' kinszenvedése fölötti elmélkedésből még meg nem tanulta, a' rosszat jóval fizetni vissza, a' szidalmazót áldani, a' gyülölöt szeretni, a' megbántót megölelni: az fönséges dolgokat tudhat, de Urát, és mesterét, a' maga példányképét, Krisztus Jézust még nem ismeri; az Krisztus Jézust, és azt, a' ki öt küldte, még nem szereti. Már pedig ebben áll minden. Ha tehát Krisztus' kinszenvedése fölött elmélkedünk, akkép elmélkedjünk, hogy mellette az ő szent példáját is szemeink előtt tartsuk, és magunkat az ő szent nyomdokainak követésére buzditsuk[1])!

Sz. Ágostonnak Krisztus' kinszenvedéséből kivont vigasztaló tanitása.

Semmi viszontagságaim közt sem találék olly hathatós gyógyszert, mint minők Krisztus' kinszenvedése és sebei. Ezekben biztosan alszom, és félelem nélkül megnyugszom. Krisztus érettünk meghalt! A' halálban nincs semmi olly keserü, mit Krisztus' halála meg nem édesitene. Egész reményemet az Ur' halálában helyezem. Az ő halála az én érdemem,menedékhelyem, üdvöm, életem és föltámadásom. Ha valamelly ocsmány gondolat nyugtalanit, Krisztus' sebeibe rejtődzöm. Ha az érzékiség

[1]) Vö. Sailer' ‚Lese- und Gebethbuch.' II. Köt. 165 's köv. ll.

lenyomott, Uram' sebeire emlékezem, és ismét fölkelek. Ha az ördög alattomban utánam leskelődik, Üdvözitőmnek legbensőbb irgalmasságához folyamodom, és eltávozik tőlem. Ha a' bujaság' tüze lángol tagjaimban, az ismételt visszagondolás által Uramnak sebeire, kioltatik. Minden reményem' és bizodalmam' bizonysága Jézusom' drága vérében van, melly üdvünkért olly bőven folyt. Ebben lelek enyhülést, ha büneim' sokasága elcsüggeszt és kétségbe akar ejteni. Ez által reménylem büneimnek teljes bocsánatát megnyerhetni, 's egykor tehozzád Istenem! eljuthatni. Amen.

Krisztus Urunk' kinszenvedésének története, a' négy evangelistából összeszedve.

Az időben monda Jézus az ő tanitványainak: Tudjátok, hogy két nap mulva Husvét lesz, 's az ember' fia elárultatik, hogy megfeszittessék. Ugyanakkor egybegyülének a' papi fejedelmek, és a' nép' vénei, a' főpapnak, kinek Kaifás volt neve, pitvarában. És tanácsot tartának[1]), miképen lehetne Jézust ravaszsággal megfogni, és megölni? Mondának pedig: Nem az ünnepen[2]), nehogy talán zavar üssön ki a' nép közt. Midőn pedig Bethaniában volna Jézus, a' hol Lázár meghalt, kit föltámasztott Jézus, a' bélpoklos Simonnak házában: szerzének neki vacsorát, és Mártha szolgála. Lázár pedig egyike volt a' vele együtt letelepülteknek. Ekkor Mária vévén egy nehezék nagy áru spikanárd kenetet, azt kiönté Jézus' lábaira, 's hajával az ő lábait megtörlé; a' ház pedig betelék a' kenet' illatával. Monda azért egy a' tanitványai közül, Iskariot Judás, Simonnak fia, ki őt el vala árulandó: Miért nem adatott el ezen kenet háromszáz tizesen, és ára nem osztogattatott el inkább a' szegények közt? Ezt pedig mondá, nem mintha a' szegényekre volt volna neki gondja; hanem mert tolvaj volt, 's az erszény nála lévén, az abba adott pénzt hordozta. Némellyek (szinte) neheztelének ezért magukban, mondván: Mire való már e' kenetnek illyetén

---

[1]) E' tanács szerdán, a' hét' negyedik napján tartatott, 's azért volt szokás a' keresztényeknél, e' napon böjtölni.

[2]) Mivel az ünnepre sok nép gyült össze Jerusalemben: mellyről, miután az Jézust követte, azt hitték, hogy elitéltetését, és kivégeztetését akadályozni fogja. E' körülmény igen nevezetes; mert ebből kiviláglik, hogy Jézus nem csak átalában közel lévő halálát, de annak napját is tudta: jóllehet ezt még azok maguk sem tudták, a' kiktől a' halál eredendett; 's kik a' Jézus által megjövendölt napot világosan kikerülni akarták.

vesztegetése? Mivel e' kenetért háromszáz tizesnél többet adtak volna; melly pénzt a' szegények közt lehetett volna kiosztani. 'S mérgelődének ellene. Jézus pedig monda: Hagyjatok neki békét; miért háborgatjátok őtet? Ő rajtam jó cselekedetet vitt végbe. Szegények ugyanis mindenkor lesznek veletek, a' kikkel, a' midőn akartok, jót cselekedhettek; de én nem mindég maradok köztetek. A' mi tőle kitelt, megtette: mivel ő testemet előre megkente az eltemetésre. Bizony mondom nektek, valahol hirdettetni fog ez evangeliom az egész világon, az is, a' mit ez tőn, el fog beszéltetni az ő emlékezetére. Beméne pedig a' sátán Judásba, ki Iskariotnak neveztetik, a' ki egy vala a' tizenkettő közül. Ez elmenvén, szóla a' papi fejedelmek- és tisztviselőkkel az iránt, hogy miképen akarná őt nekik kezökbe adni. Kik megörültek, és egyezésre léptek vele, hogy pénzt fognának neki adni; és harmincz ezüst pénzt határoztak néki [1]). 'S lekötelezé magát; és alkalmat keresett, a' nép' összefutása nélkül leendő kézbe adására. Felvirradván pedig a' kovásztalanok' napja, mellyen kell vala megöletni a' husvéti báránynak, elküldé Pétert és Jánost, mondván: Elmenvén, készitsétek el nekünk a' Husvétet, hogy azt megegyük. Kik kérdezék tőle: Hol akarod azt elkészittetni [2])? Ő pedig felele nekik: Ime mihelyt beérkeztek a' városba, előtökbe jön egy ember, korsó vizet vivén; menjetek utána azon házba, a' mellybe betérend; és igy szóljatok a' házi gazdának: a' tanitó tudakoztatja tőled, hol a' szállás, hol a' husvéti bárányt tanitványaimmal megehessem [3])? Az mingyárt egy tágas, és csinosan megteritett vacsoráló-helyet fog nektek megnyitni; ott tegyetek készületet. Kik elmenvén, mindent ugy találának, a' mint mondaték nekik: és elkészité a' Husvétet. Elkövetkezvén pedig az idő, letelepedék, 's a' tizenkét apostolok is vele együtt letelepedtek. És midőn ennének, Jézus megháborodék lelkében, és kinyilatkoztatást tőn, mondván: Bizony mondom nektek, közületek egy elárul engem. És fölötte megszomorodván, kezdték egyenkint kérdeni: Valljon én vagyok-e az Uram? Ő pedig felelvén, mondá: Ki

---

[1]) Körülbelül tizenöt tallért. Ez volt II. Mózes' 21, 32. szerint a' rabszolgák' ára.

[2]) Az elkészités abban állt, hogy a' husvéti bárány, el nem darabolva, megsüttetett; 's az evésnél használtatni szokott keserü füvek, és a' kovásztalan kenyér, egyéb hozzá tartozandókkal, p. o. borral 'stb. együtt beszereztetett.

[3]) Jézus nem nevezé meg az embert; valószinüleg azért, mivel a' helyet Judás előtt most még eltitkolni akarta.

velem kezét a' tálba bemártja [1]), az árul el engem. Az ember'fia ugyan elmegy, a' mint irva vagyon róla; de jaj azon embernek, a' ki által az ember' fia elárultatik! Jobb lett volna azon embernek, ha nem született volna [2]). És ök kezdének tudakozódni egymás közt, hogy valljon kicsoda lenne közülök az, a' ki ezt fogná cselekedni? Felelvén pedig Judás, a' ki ötet elárulta, mondá: Valljon én vagyok-e az Rabbi? Felele neki: Te mondád [3]). Egy pedig az ö tanitványai közül, kit szeretett Jézus, az ö kebelén fekszik vala. Inte azért neki Simon Péter, hogy tudakozná meg: kicsoda volna az, a' ki felöl szólna. Az pedig Jézus' mellére hajolván, kérdé öt: Uram! Kicsoda az? Felele Jézus: Az, a' kinek a' bemártott kenyeret adom. És bemártván a' kenyeret, adá azt Judásnak, az Iskariot' fiának. E' falat után belé ment a' sátán [4]). Mondá azért neki Jézus: A' mit tenni magadban eltökélettél, hajtsd mielöbb végre [5]). 'S Judás azonnal kiment [6]). Az éj pedig ekkor már beállott. Midön pedig ennének, vevé Jézus a' kenyeret, és megáldván, megszegte, 's oda nyujtotta nekik, mondván: Vegyétek, és egyétek; ez az én testem, melly érettetek adatik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképen vevé a' poharat is, és hálákat adott, és oda nyujtotta nekik, mondván: Igyatok ebből mindnyájan. Mert ez a' pohár uj szövetség az én véremben, melly érettetek és sokakért kiontatik a' bünök' bocsánatjára. Bizony mondom nektek, hogy már nem iszom többé e' szöllötö' terméséböl, mind a' napig, a' mellyen amaz ujat iandom az Isten' országában [7]). 'S mindnyájan ivának belöle.

---

[1]) Jézus meg nem szünt Judást inteni, mondja aranyszáju sz. János; és noha az mitsem használt, Jézus még sem mulasztá el megtenni azt, a' mit tehetett. Mi se szünjünk meg tehát a' bünösöket fáradatlanul és minden módon keresni.

[2]) Az Istentöl eltaszittatott bünösök' insége és fájdalma olly nagy lesz, hogy ök a' további gyötrelmek' elkerülésére megsemmisittetni ohajtanának; de ezt meg nem nyerendik.

[3]) Mit azonban az Ur olly módon viszonzott, hogy mások azt észre nem vették.

[4]) Megszállotta öt, és egészen hatalmába kerité; miután öt már elöbb árulásra ösztönözte volna.

[5]) Mi azonban nem volt parancs, mint sz. Ágoston megjegyzi, hanem inkább neme a' jövendölésnek; mintha mondaná: Az, a' mit tenni akarsz, nem sokára beteljesedik! Vagy: tedd minél elöbb, a' mit tenni akarsz; mert vágyódom szenvedni és meghalni az emberiségért.

[6]) Kérdés: jelen volt-e Judás az utolsó vacsorán? Lukács szerint jelen volt. Annak, hogy Máté és Márk a' vacsora elötti idöre teszik az árulás' föltedezését, az lehet oka, mert a' lábmosásnál vevék észre némi jeleit az árulásnak.

[7]) E' szavakat az Ur, mint sz. Lukácsból (22, 16.) láthatni, a' szent áldozat' rendelése elött mondá; de minthogy közvetlenül a' borról vala szó, szent

Miután ezeket mondotta volna Jézus, a' dicsérő éneket elvégezvén, kiméne szokása szerint a' Kedron patakon tul [1]), az Olajfák' hegyére; és tanitványai követék őtet. Akkor monda nekik Jézus: Ti mindnyájan megbotránkoztok bennem az éjjel. Mert irva vagyon: megverem a' pásztort; 's a' nyájnak juhai elszéledenek. De miután feltámadok, megelőzlek titeket Galileában. Felelvén pedig Péter, monda neki: Ha mindnyájan megbotránkoznak is benned, de én soha meg nem fogok botránkozni. Monda tovább az Ur: Simon, Simon! ime a' sátán kikivánt titeket, hogy megrostálna titeket, mint a' buzát [2]). Én pedig könyörögtem éretted, hogy el ne fogyjon a' te hited; és miután megtérendesz, atyádfiait megerősitsed [3]). Ki monda neki: Uram! kész vagyok veled a' tömlöczbe 's a' halálra is menni. Felele neki Jézus: Életedet áldozod fel érttem? Bizony-bizony mondom neked, hogy az éjjel, mielőtt a' kakas másodszor szóljon, háromszor tagadsz meg engem. Felele Péter: Ha megkellene is halnom veled, én meg nem tagadlak téged. Hasonlóképen szólának a' többi tanitványok is.

És jövének a' mezei szállásra, mellynek neve Gethszemani [4]), hol egy kert vala, mellybe ő tanitványaival bément. Tudta pedig Judás is, a' ki őt elárulta, a' helyet; mert Jézus gyakran ment oda tanitványaival. És monda tanitványainak: Üljetek itt le, mig én imádkozom. Imádkozzatok, hogy kisértetbe ne es-

---

Máté idekapcsolta. Értelmök ez: Ez az utolsó ital, mellyet én halandó éltemben köztetek élvezek. Ezentul más italom lesz a' mennyek' országában. Az örök boldogságot tudnillik az Ur gyakran vendégséghez hasonlitotta. Ugy itt is.

[1]) Kedron patak Jerusalem' keleti oldalán, a' város és az Olajfák' hegye közt foly.

[2]) A' megkisértetés meg rostálás közti hasonlatosság igen helyes: mert valamint a' rostálás által a' jó mag elválasztatik a' polyvától, 's igy azt ettől megkülönböztethetni, ugy az emberek is a' kisértetben próbáltatnak meg, valljon jók-e vagy rosszak?

[3]) Simon, Simon! te egyházam' alapköve! a' sátán igyekezni fog téged, testvéreidet és minden hiveimet a' tanitástóli eltérésre birni; de én különösen imádkoztam éretted Atyámhoz, hogy Krisztusbani hited, mellyet megvallottál, soha meg ne fogyatkozzék: mert töled, mint főnöktől függ minden. Te is meg fogsz ugyan tántorittatni; de megtérendesz. Mi ha megtörtént, erősitsd meg testvéreidet is a' hitben. Az Ur itt megigérte az egyház' főnökének, 's minden törvényes utódjának, hogy Krisztusnak igazi megvallása, mikép azt Péter tevé, 's az igaz hit soha meg nem szünendik: mi pedig megtörténnék, ha ők nyilván, az egyház előtt tévelyt tanitanának, vagy abba beleegyeznének. Ez azonban soha sem történt, és nem is fog megtörténni. (Sz. Leo és Cyprián.)

[4]) Mi annyit tesz, mint olajsajtó: hihetőleg az e' helyen létezett több illyen sajtótól ekkép neveztetvén.

setek [1])! És maga mellé veszi Pétert, Jakabot és Jánost [2]); és kezde reszketni, és szorongattatni. Akkor monda nekik: Szomoru az én lelkem, egész halálig [3]). Várakozzatok itt, és legyetek ébren velem együtt. És egy kissé előremenvén, mintegy köhajitásnyira, leborula, 's imádkozék, mondván: Atyám! ha akarod, vedd el e' poharat tőlem [4]); mégis nem az én akaratom, hanem a' tied legyen [5]). Megjelenék azonban neki egy angyal az égből, bátoritván őtet [6]). Ő pedig arczra borulván 's a' halállal tusakodván, hosszabban imádkozék [7]), mondván: Abba, Atyám! minden lehetséges neked; ments meg engem e' pohártól. Mindazonáltal ne az történjék, a' mit én akarok, hanem a' mit te akarsz. És lőn a' veritéke, mint a' földre lefolyó vérnek cseppjei [8]). 'S fölkelvén az imádkozástól, tanitványaihoz jött; kiket aluva talált a' szomoruság miatt. És szólitá őket: Mit alusztok? Keljetek föl, és imádkozzatok; hogy kisértetbe ne essetek! És mondá Péternek: Simon! alszol? Tehát egy óráig sem maradhattál ébren? Vigyázzatok és imádkozzatok, nehogy kisértetbe essetek. A' lélek ugyan kész, de a' test erőtlen [9]). És ujolag elment imádkozni, ugyanazon igéket mondván: Atyám! ha el nem mulhatik e' pohár, a' nélkül, hogy azt megigyam, legyen a' te akaratod! És visszatérvén, ismét aluva találá őket; mert szemeik el voltak nehezedve. 'S ők nem tud-

---

[1]) Hogy meg ne botránkozzatok közelgő szenvedésemben. Krisztus nem mondja: ne jöjjetek kisértetbe; mivel ez nem áll mindig hatalmunkban; hanem hogy ne vétkezzetek a' kisértetben. Az ébren létel azt illetőleg, a' mi bennünket kisértetbe hozhat, és az ájtatos imádság, diadalmaskodnak a' kisérteteken.

[2]) E' három tanitványa látta őt megdicsőitve; azért akarta Krisztus, hogy szenvedéseinek is legközelebbi tanui legyenek.

[3]) Halálos szorongatásokban vagyok. Minthogy t. i. Krisztus Urunk isteni természetével az emberit egyesité, azért az emberi érzeteknek, a' szomoruság- és fájdalomnak is alá volt vetve. Azonban, mint sz. Ágoston megjegyzé, nem azért, mintha szükségképen kellett volna; hanem mivel akarta. Valamint ugyanis az emberi természet' elfogadása isteni szabadságának cselekvénye volt; ugy mindaz, a' mit mint ember tett, vagy szenvedett, szabadságában állott.

[4]) E' fájdalmas halált.

[5]) Ne az én emberi, hanem a' te isteni akaratod legyen meg.

[6]) Ez azon feleletet hozta az égből, mikép Atyjának akaratja, hogy szenvedjen; előállitva szenvedéseinek magasztos gyümölcseit, és ez által őt megerősitvén. Jézus a' belső vigasz- és felvilágositásról önkényt lemondott.

[7]) Minél nagyobb volt szenvedése, annál buzgóbb volt imádsága.

[8]) Hogy Krisztus valósággal vért izzadott, közös véleménye a' sz. atyáknak. Sz. Athanáz még egyházi átkot is mond azokra, kik ezt tagadnák.

[9]) Azért is az ember keveset bizzék saját erejében, és föltételeiben; hanem csak az Isten' kegyelmében, mellyért buzgón esedezzék.

ták, mit feleljenek neki. Ő pedig ugy hagyván őket, ismét elméne, 's imádkozék harmadszor, ugyanazon igéket mondván. És harmadszor jöve tanitványaihoz, és monda nekik: Alhattok már, és nyugodhattok [1]). Elég; az óra elérkezett. Ime az ember' fia a' bünösök' kezébe adatik. Keljetek föl; menjünk el. Ime közelit, a' ki engem elárul. Mig ezeket mondaná, ime Judás, egy a' tizenkettő közül megjelenék; ki is egy csoport katonát 's a' főpapok- és farizeusoktól szolgákat véve magához, oda jöve kardokkal, dorongokkal, lámpákkal, szövétnekekés fegyverekkel, a' főpapok-, irástudók- és vénektől küldetvén. Jelt adott pedig az áruló, mondván: A' kit én megcsókolok, ő az; fogjátok meg; és vigyázva vezessétek. 'S oda érkezvén, sebesen Jézushoz járula, megcsókolandó őtet; és monda: Üdvözlégy Mester! És megcsókolá őtet. Jézus pedig monda neki: Barátom! miért jöttél? Judás! csókkal árulod el az ember' fiát? És Jézus, a' ki mindent tuda, mi reá következendő vala, előre lépett, és monda nekik: Kit kerestek? Ők felelének neki: A' názárethi Jézust. Jézus monda nekik: Én vagyok az! A' mint ő mondá: én vagyok az! hátra vonultak, és földre esének [2]). Ekkor ismét kérdezé tőlök: Kit kerestek? Ők pedig mondának: A' názárethi Jézust! Jézus felele: Megmondtam nektek, hogy én vagyok az; ha tehát engem kerestek, bocsássátok el ezeket. Hogy beteljesedjék az ige, melyet mondott: a' kiket nekem adtál, nem veszték el azok közül egyet is. Ekkor hozzá menvén, Jézusra tevék kezeiket, és megfogák őtet. Midőn pedig azok, a' kik körülötte valának, láták, a' mi történendő vala, mondának neki: Uram! vágjunk-e közéjek karddal? És Simon Péter, egy azok közül, a' kik Jézussal valának, kinyujtá kezét, kivoná kardját, 's a' főpap' szolgájához csapván, jobb fülét elvágta. A' szolga' neve pedig Malkhus volt. Felele pedig Jézus: Hagyjatok nekik békét. Elég eddig! 'S illetvén fülét, azt meggyógyitotta. És monda Péternek Jézus: Tedd vissza hüvelyébe kardodat; mert valakik fegyvert rántanak, fegyver által vesznek el [3]). Avagy nem kell-e meginnom a' po-

---

[1]) Ez nem pihenésre adott engedelem, hanem inkább szemrehányás, hogy ők a' közel lévő veszedelemre olly keveset ügyeltek. (Aranyszáju sz. János.)

[2]) Nézd itt az irgalmas Istennek intő tekintetét, 's a' birónak fenyegetőleg fölemelt ujját. Azonban valamint Judás, daczára az Ur' szavainak, tovább is megátalkodott maradt: ugy a' földre borult sereg sem változtatá meg föltételét.

[3]) Mindazok, a' kik valakit karddal sértenek, a' nélkül, hogy erre fölhatalmazva lennének, megérdemlik, hogy ugyanaz történjék velők. Hasonló hasonlóval fizettetik vissza. (I. Mózes 9, 6.)

harat, mellyet az Atya nyujt nékem? Vagy azt véled, nem kérhetem Atyámat? és ő több mint tizenkét sereg (legio) angyalt állitana mellém [1]). De miként teljesednék ugy be az irás, melly szerint ezeknek szükséges megtörténniök [2])? Ugyanazon órában mondá azoknak, a' kik hozá jövének, a' főpapoknak, a' templom' gondviselőinek, és a' véneknek: Mint egy gonosztévő ellen jöttetek ki, kardokkal és dorongokkal, hogy engem megfognátok. Naponkint köztetek valék a' templomban, és nem nyujtottátok ki kezeiteket ellenem. De ez a' ti időtök, mellyben a' setétség' fejedelmének hatalma van rajtam [3]). Ez pedig mind azért történt, hogy a' profétáк' irásai beteljesednének. A' sereg tehát, és a' hadnagy, 's a' zsidók' szolgái megfogák Jézust, és megkötözék őtet. Ekkor elhagyák őt valamennyi tanitványai, 's elfutának. Követé pedig őtet egy ifju, ki testének fedezésére csupán gyolcs szövetet ölte magára, 's megragadák őtet [4]). Az pedig elereszlvén a' szövetet, meztelen futa el tőlök. És vivék őt Annáshoz; mert ipája volt Kaifásnak, ki azon évben főpap volt. Kaifás pedig az vala, ki a' zsidóknak tanácsolá, hogy hasznosabb egy embernek meghalni a' népért. Péter pedig Jézust messzünnen követé; 's egy más tanitvány is követé őtet. E' tanitvány ismeretes volt a' főpap előtt, 's Jézussal együtt bement a' főpap' pitvarába. Péter pedig kivül álla az ajtó mellett. Kiméne tehát a' másik tanitvány, a' kit ismere a' főpap, és szóla az ajtónálló leánynak, 's bevezeté Pétert. Monda azért az ajtónálló leány Péternek: Nemde te is ezen embernek tanitványai közül vagy? Felele az: Nem vagyok! Körülállának pedig a' szolgák és poroszlók, szenet rakosgatván; mert hideg vala, és fütöztek; 's Péter is köztök állott, 's fütözék a' tüznél, hogy látná a' dolog' végét. A' főpap pedig kikérdezé Jézust az ő tanitványai és tudománya felől. Jézus pedig felele néki: Én mindig a' zsinagogában és templomban taniték, hol valamennyi

---

[1]) A' romai legio 6000 emberből állott. Tizenkét legio képzett egy hadsereget. Az Ur' szavainak értelme: nekem emberi segitségre nincs szükségem; miután magamnak angyalit is szerezhetnék.

[2]) Én egyedül Isten' akaratjának teljesedését kérem; ez pedig, valamint a' profétáк (Isai. 52, 13., 's 53.) megjövendölték, az hogy az emberek' üdvösségeért szenvedjek, és meghaljak.

[3]) Eddig nem fogtatok meg engem, noha majd mindég veletek voltam; azonban akkor még nem érkezett el az Atyámtól meghatározott pillanat. Ime most eljött; 's az ördög hatalmat nyert, engem általatok keresztre feszitni.

[4]) Ez ifju valószinüleg egyike volt Jézus' követőinek, 's álmából a' lárma által ébresztetett föl: éji ruhában követvén a' menetet; hogy a' dolog' kimenetelét láthassa.

zsidók egybegyülnek, és rejtekben semmit sem beszélék! Mit kérdez'sz engem? Kérdezd azokat, a' kik hallák, a' miket beszélék nekik; ime ők tudják, a' miket mondottam. Midön pedig ezeket mondotta volna, egy az ott álló szolgák közül arczul üté Jézust, mondván: Igy felelsz-e a' főpapnak? Felele neki Jézus: Ha hibásan szólottam, bizonyitsd be a' hibát; ha pedig helyesen, miért ütsz engem [1]? És Annás őt megkötözve Kaifás főpaphoz küldé. 'S vivék Jézust Kaifáshoz; hova minden papi fejedelmek, irástudók és vének összegyülének. Azonban a' főpap és az egész főtanács bizonyságot keresének Jézus ellen, hogy őt halálra itélhessék; de nem találának. Mivel ámbátor sokan tőnek ellene hamis bizonyságot, de a' bizonyságok nem egyeztek meg egymással fölötte. Végül két tanu jött, 's ezek mondának: Mi hallottuk őt mondani: Én elbonthatom e' templomot, és harmadnapra ismét fölépithetem. Én elbontom e' kézzel épitett templomot, és harmadnapra más, nem kézzel készitettet állitok helyébe [2]. És bizonyságuk nem vala öszhangzó. Annakokáért fölkelvén és középre lépvén a' főpap, kérdezé Jézust, mondván: Nem felelsz-e azokra semmit, a' miket ezek ellened állitnak? Ő pedig hallgatott, és nem felele semmit [3]. Ismét kérdezé őt a' főpap, mondván: Te vagy-e Krisztus, az áldott Istennek fia? Kényszeritelek téged az élő Istenre, hogy mondd meg nekünk, valljon te vagy-e a' Krisztus, az Istennek fia? Felele neki Jézus: Te mondád [4], én vagyok az. Egyszersmind pedig azt is mondom nektek: hogy ennekutána az ember' fiát az Isten' hatalmasságának jobbja felől látandjátok ülni [5], 's eljönni az égnek

---

[1]) Tanuljuk ebből, hogy a' ki Jézust követi, az nem közönyös és hideg a' tapasztalt méltatlanságok' irányában: söt inkább igen is érzi azokat, 's kikel az elkövetett igazságtalanság ellen; de nem hevesen és szenvedélyes durvasággal, hanem méltósággal, és csendes, férfias komolysággal.

[2]) Jézus nem mondá: Szét fogom e' templomot bontani; hanem ám rontsátok azt el (ön testét értvén): miért is azok, kik e' szavakat másképp adták elő, vagy azokat más értelemre csavarták, méltán neveztetnek hamis tanúknak.

[3]) Minthogy önvédelmezése ugyis haszontalan lett volna. Különben is a' tanuk egymásnak ellent mondván (Márk' 14, 59.), a' vádlott már csak ez által is eléggé meg vala védve. (Isai. 53, 7.)

[4]) Ez által Jézus ünnepélyes és törvényszéki eskü által erősiti meg isteni és messiási méltóságát. E' tanuságtételből származott a' vértanuk' minden tisztelete, és dicsősége. Mivel e' szó vértanu, martyr, egy ollyant jelent, a' ki élete-, és vérével tesz az igazság felől bizonyságot. Ugyanazért mindazok illy névvel tiszteltetnek meg, kik azért végeztettek ki, mivel vallották, hogy Jézus Krisztus Isten.

[5]) Isten' jobbján ülni, annyit jelent, mint az Isten' hatalmával birni. (Zsolt. 109, 1.)

felhöiben [1]). Akkor ketté szakitá köntösét a' főpap [2]), mondván: Káromkodék! Mi szükségünk van még tanukra? Ime most hallottátok a' káromlást? Mi tetszik nektek? Ők pedig felelének neki, mondván: Méltó a' halálra! Akkor arczára pökdösének. A' szolgák pedig, a' kik Jézust tarták, csufolták őtet, vervén. 'S befedvén arczát, öklükkel verék őtet; mások pedig arczulcsapdosák, és kérdezék őt, mondván: Találd ki, ki ütött meg téged? És sok más káromlást beszélének ellene. Péter ezalatt kint volt az udvarban, és melegité magát. 'S a' főpap' szolgálóinak egyike hozzá lépett, 's midőn őt a' tüznél ülni látná, figyelmesebben rátekintvén, monda: Ez is ő vele volt. Te is a' názárethi Jézussal voltál. Ő azonban megtagadá őtet mindnyájok előtt, és monda: Asszony! nem ismerem őtet. Nem tudom, mit mondasz. És ő kiméne a' tornáczba. Ekkor szólt a' kakas. Midőn pedig kiméne az ajtón, egy más leány meglátá őt, és monda azoknak, a' kik ott valának: Ez is a' názárethi Jézussal vala. Ekkor ezek mondának neki: Talán te is tanitványai közül való vagy? És ő ismét esküvel tagadá, hogy: Nem vagyok. Én nem ismerem ez embert! És egy kevés vártatva, mint egy óra után, egy a' főpap' szolgái közül, rokona annak, kinek Péter levágta fülét, ugyanazt erősité, mondván: Valóban ez is vele volt; mert ő is galileai. Nem láttalak-e téged vele a' kertben? 'S a' körülállók hozzámenvén, mondának: Valóban te is azok közül való vagy; és szólásmódod is elárul. Ekkor ismét eltagadá Péter, mondván: Ember! nem tudom, mit mondasz. Akkor kezde átkozódni és esküdni, hogy ő ezen embert nem ismeri. 'S azonnal, mig ő beszélne, a' kakas másodszor megszólalt. Ekkor megfordulván Jézus, Péterre tekintett. És Péter megemlékezék az igéről, mellyet Jézus neki mondott: Mielött a' kakas kétszer

---

[1]) Mostantól fogva tehát, miután engem a' főpap, az egész nép' nevében, mint Messiást megvetett: istent méltóságban, és dicsőségben, isteni hatalommal felruházva fogtok látni, megitéltetéstekre eljönni. Az ember' fiának az egek' felhöiben való eljövetele annyi, mint itéletrei eljövetele. Ez ünnepélyes megtagadással kezdődött Krisztus urunknak a' zsidók' fölött tartandó itélete, Jerusalem' szétrombolása, 's az izraelitáknak minden népek közötti szétoszlásuk; valamint erkölcsi romlásuk, átalkodottságuk, 's ideiglenes nyomoruságaik, mellyek őket időről időre érik, mindannyi közvetlen csapások az Ur' utolsó eljöveteléig, midőn ő látható dicsőségben fog eljönni az egész világ' megitélésére. Ezen dicsőséggel jelenik ő meg minden egyes zsidó' halálakor is a' különös megitélésre.

[2]) Ő ugyanis Jézus' beszédét istenkáromlásnak vette, mellynek hallatára szokás volt, a' ruhát szétrepeszteni: hogy ez által a' zsidók az irántai utálatot, és az a' fölött érzett szomoruságukat kimutassák (IV. Mózes' 14, 6. IV. Kir. 19, 1.). Sz. Jeromos szerint a' főpapnak ezen tette igen jelentékeny

szól, te engem háromszor meg fogsz tagadni. 'S Péter kiméne, és kezde keservesen sirni [1]).

Midön pedig megvirradott, egybesereglének a' nép' vénei, a' papi fejedelmek, és irástudók Jézus ellen, hogy öt halálra itéljék; 's bevezeték öt gyülekezetökbe, és mondának neki: Ha te vagy a' Krisztus, mondd meg nékünk. Felele nekik Jézus: Ha megmondom is nektek, nem fogjátok hinni. Ha pedig én kérdezlek titeket, nem feleltek nekem, és el nem fogtok bocsátani engem [2]). Ezen időnek utána pedig az ember' fia az isteni hatalomnak jobbja felöl fog ülni. Erre kérdék mindnyájan: Tehát Isten' fia vagy te? Ő pedig felele nekik: Jól mondjátok, hogy én az vagyok! Azok pedig mondának: Mi szükségünk van még ellene bizonyságra? miután mi magunk hallottuk azt saját szájából. És megkötözvén öt, elvivék, és általadák Pontius Pilátus főtisztnek [3]).

Akkor látván Judás, hogy halálra kárhoztattatott, megbánván cselekedetét [4]), visszavivé a' harmincz ezüst pénzt a' papi fejedelmek- és véneknek, mondván: Vétkeztem, elárulván az igaz vért. Ők pedig mondának: Mi gondunk nekünk arra? Te lásd! És elszórván a' templomban az ezüst pénzeket,

---

volt. Ő szétrepeszté ruháját, hogy ez által megmutassa, miképen a' zsidók' főpapsága ezentul megszünt.

[1]) Kiment, és gyarlóságáról meggyőződve, nem akart tovább is illy veszedelmes helyen maradni. Az igazán töredelmes bünös, nem csak a' bünöket, hanem az azokra vezető alkalmat is kikerüli. Sirni kezdett; mert fájt neki, hogy azt bántotta meg, a' kit szeretett. Sir keservesen; mert ha a' szeretet heves, a' fájdalom is keserves utána. Sz. Kelemen, sz. Péter' tanitványa és követője azt mondja, hogy sz. Péter valahányszor a' kakas' szavát hallotta, mindannyiszor tárdeire omlott, és bünét keservesen megsiratá. Nazianzi sz. Gergely' tanusága szerint pedig sz. Péter, esése miatt, keserü fözelékkel szokott élni.

[2]) Mert ti nem az igazságot, hanem csak ürügyet kerestek, mellynél fogva engem elitélhessetek.

[3]) Mióta Judea romai tartománynyá vált, Syria' kormányzójának volt alá vetve; noha ennek helytartója által kormányoztatott. Ez kezelte az adó' beszedését, és joggal birt a' fenyitő esetekben élet és halál fölött itélni. Ő Caesareában lakott ugyan rendesen, azonban Husvétkor Jerusalemben tartózkodott, hogy az oda gyülekezett zsidók közt a' békét és rendet föntartsa. A' zsidók Jézust Pilátushoz vezeték; mert ha kimondhatták is, hogy: méltó a' halálra; de az itéletet végre nem hajthatták. E' jogot a' romaiak néhány esztendő óta elvették tőlök.

[4]) Judás, mint látszik, nem csupán pénzvágyból árulta el Jézust; hanem egyszersmind azon reménytől is tápláltatva, hogy öt kényszeritendi földi birodalmának megalapitására. Minthogy pedig magát várakozásában csalódni látta, megbánta tettét. Megbánta, mivel abból nem származtak azon hasznok, mellyekre számolt.

eltávozék, 's elmenvén, magát felakasztotta[1]). A' papi fejedelmek pedig fölszedvén az ezüst pénzt, mondának: Nem szabad azt a' templom' pénztárába tenni; mivel vér' dija[2]). Tanácsot tartva tehát, megvették azon-a' fazekas' mezejét, a' jövevények' temetésére[3]). Azért hivaték azon mező hakeldamának, azaz: vér' mezejének mind e' mai napig. Akkor teljesedett be, mi megmondatott Jeremiás proféta által[4]), ezen igékkel: És elvevék a' harmincz pénzt, a' becsültnek árát; a' kit megbecsülve, Izrael' fiaitól megvettek[5]). És adák azokat a' fazekas' mezejéért[6]), a' mint az Ur rendelé nékem[7]).

Ők tehát Jézust a' törvényházba (Pilátushoz) vitték. Vala pedig reggel. Azonban ők nem menének be a' tanácsházba,

---

[1]) Kétségbeesésből, hogy bünc meg nem bocsáttathatik. Valamint azok, a' kik nyakukat kötéllel összeszorítják, azért halnak meg, mivel a' szükséges levegőnek az utat elzárták: ugy bensőleg megfojtatnak, kik az Isten' irgalma fölött kétségbe esnek; mert a' Szentlélek nem látogathatja meg őket. (Szent Ágoston.)

[2]) Vagyis olly pénz, melly azért adatott ki, hogy valaki halálra vitessék.

[3]) Az idegen zsidók' számára, kiknek nem volt saját temető-helyök, minövel a' benlakók birtak. A' fazekasnak ezen földje hihetőleg azért volt olly olcsó, mivel az agyag fölhasználtatott belőle, ennél fogva haszonvehetetlen volt.

[4]) Zakhariás profétának megparancsoltatott, hogy egy nyájat, mint annak pásztora, legeltessen. E' parancsolat az isteni főpásztor' nevében történt. E' nyáj alatt a' zsidó nép érteték. Minthogy ő dijt kivánt érte, azért a' zsidók a' szolgabér, 30 czüst pénz által akartak tőle megszabadulni (11, 12.). „Vesd a' fazekasnak, az Ur' házába, e' diszes bért," mondá neki Isten, „mellyre becsülének engem" (Zakhar. 11, 13.); vagyis: Engedd, hogy e' csuf dij tegyen Isten előtt panaszt a' háládatlan nép ellen; és az Ur, ki a' sz.-irásokban gyakran a' tetszése szerint különféle edényt képező fazekas által példáztatik, mint illyen, Jeremiás által tett jövendölését teljesitse, és a' semmire való edényt, az Izrael' népét zuzza össze. E' szavak Jézuson, tanitásának végidejében teljesedének. Judás, ki őt valóban ezen gyalázatos pénzért fogatá el, lelkiismeretének furdalását érezve, a' főpapok' lábaihoz veté az ezüst pénzt; ők pedig, minthogy azt, mint vérpénzt a' templom' kincséhez nem teheték, szántóföldet vettek azon egy fazekastól, az idegenek' eltemetésére.

[5]) T. i. Judástól, Izrael' fiainak egyikétől.

[6]) E' szántóföld' megvétele által, az Isten népe' vezetőinek mindenkorra szembetünőleg meg akarta mutatni, hogy ők nem becsülték főpásztorukat többre akármilly közönséges rabszolgánál, ki áruba bocsáttatik; 's a' kiért olly csekély bér adatik, mint a' szántóföldért, mellyet a' fazekas már elhasznált, mitsem hagyván rajta egyebet a' kövecs- és haszonvehetetlen földnél. Hogy épen a' fazekastól vétetett meg ezen szántóföld, ez annak jelentésére történt, hogy ezen vérpénz által a' zsidók' büneinek mértéke megtelt, és Istent azon fazekassá tette, ki Jeremiás szerint (19, 11.), a' zsidók' országát, mint egy fazekat szétverte.

[7]) Az ur Jézus' történetében tehát nem csak Zakhariás' jövendölése, t. i. a' nyájnak pásztorától lett elszakadása teljesedett be, hanem, mi annak legközelebbi következménye lett, Izrael' népének Jeremiás által megjövendölt végképeni elvettetése is. Ez okból sz. Máté a' jövendölés' szavait egészen Jeremiásnak tulajdonitja.

hogy meg ne fertöztetnének [1]), hanem hogy részesüljenek a' husvéti étkekben. Kiméne tehát Pilátus, és monda nekik: Micsoda vádatok van ezen ember ellen? Felelének neki: Ha ez nem volna gonosztévő, ugy öt bizonyára nem adtuk volna kezedbe. Monda azért nekik Pilátus: Vegyétek tehát magatok által, és törvényetek szerint itéljétek öt meg. Felelének neki a' zsidók: Nekünk nem szabad megöletnünk senkit. Hogy teljesednék Jézus' beszéde, mellyel megjelenté, minémü halállal fogna meghalni. Ök azonban elkezdék ötet vádolni, mondván: Bizonynyal megtudtuk, hogy ez a' népet föllázitja, és tiltja a' császárnak tartozó adó' fizetését; minthogy magát ama' Krisztus királynak lenni mondja. Beméne azért ismét Pilátus a' tanácsházba, és kérdezé öt, mondván: Te vagy-e a' zsidók' királya? Jézus felelé: Magadtól mondod-e ezt? Vagy egyebek mondták ezt neked én rólam[2])? Felele Pilátus: Valljon zsidó vagyok-e én[3])? A' te nemzeted, és a' főpapok adának téged kezembe. Mit cselekedtél? Felele Jézus: Az én országom nem e' világból való[4]). Ha e' világból való volna az én országom, az én szolgáim bizonyára harczolnának mellettem, hogy a' zsidóknak kezökbe ne adassam; most pedig az én országom nem innen való. Kérdé azért öt Pilátus: Tehát csakugyan király vagy te? Jézus felelé: Jól mondod, hogy én király vagyok[5]). Én a' végre születtem, és azon okból jelentem meg a' világban, hogy bizonyságot tegyek az igazságról[6]). Minden, ki az igazságból van [7]),

---

[1]) A' husvéti bárányt már az ünnep' elöestéjén (Csütörtökön estve) megették. A' Husvét' ünnepén, 's a' többi husvéti napokon pedig más állatokat is öltek áldozatul, mellyek szinte husvéti áldozatoknak neveztettek, és a' közös vendégségekben emésztettek föl. Hogy ezekben mint tiszták, részt vehessenek, nem volt szabad a' pogány, és azért tisztátalannak tartatott helytartó' házába menniök. E' tisztátalanságba eséstöl tehát féltek; de az ur Jézust keresztre feszíteni nem irtóztak! Mire nem képes a' babonás hit!

[2]) Jézus ezt nem azért kérdezte, mintha tőle akarná megtudni; hanem ez által azt akará neki mondani: Te ezeket nem magadtól mondod, hanem mások beszélték néked.

[3]) Hogy magamtól tudhatnám, van-e a' zsidóknak királyuk.

[4]) Birodalmam, országom nem ollyan, mint a' többi földi birodalmak, hanem szellemi, 's egyszersmind földöntúli.

[5]) Igenis az vagyok; de nem földi király, hanem a' zsidóknak megigért Messiás, az igazság' királya. Valamint elöbb a' zsidók' főtanácsa, ugy most a' pogányok' itélőszéke elött is be vallja magas méltóságát.

[6]) Hogy az igazságot hirdessem, és azt sz. életem, és csudateljes predikálásom által megerősitsem.

[7]) ‚Igazságból lenni', annyit jelent, mint Isten szerint élni. Isten' fiaivá leszünk az Urnak szent kegyelme által, melly minket a' rossz hajlamok' túlsulyjától fölment, 's a' szentség és igazság által az isteni gyermekségben részesitend.

hallgatja az én szavamat. Monda neki Pilátus: Mi az igazság[1])? 'S ezt mondván, ismét kiment a' zsidókhoz, főpapok- és seregekhez, és monda nekik: Én semmi okot sem találok ez emberben. És midön sokakban vádoltatnék a' papi fejedelmektől, és vénektől, Jézus semmit sem felele [2]). Akkor monda neki Pilátus: Nem hallod-e, mennyit vallanak ellened? Semmit sem felelsz-e? Jézus azonban többé mit sem felelt; ugy, hogy Pilátus a' főtiszt fölöttébb csudálkoznék[3]). Azok pedig még nagyobb hévvel erősiték vádjaikat, mondván: Lázitja a' népet; tanitván egész Judeában; Galileától kezdve, mind eddig. Pilátus pedig Galileát hallván emlittetni, kérdé, ha Galileából való ember volna-e. Megtudván pedig, hogy Heródes' hatalma alá tartoznék, Heródeshez küldé ötet, ki azon napokban maga is épen Jerusalemben volt. Heródes meglátván Jézust, igen megörüle. Mivel régtől fogva kivánta öt látni: mert sokat hallott róla, 's azért remélé, hogy valami csudatételt, mellyet munkáland, fog tőle láthatni. Azért különféléről kérdezé ötet; de ő semmit sem felele néki[4]). Azonban az ott álló papi fejedelmek és irástudók szünet nélkül vádolák ötet. Heródes tehát testőreivel együtt megveté öt, és fehér köntösbe öltöztetvén, csufot üze belőle, 's visszaküldötte Pilátushoz. Ama' naptól fogva Pilátus és Heródes egymás közt jó barátok lettek; mert azelőtt egymásnak ellenségei voltak. Pilátus azért egybegyüjtvén a' papi fejedelmeket, és tisztviselőket, és a' közönséget, monda nekik: Előmbe hozátok ez embert, mintha ő a' népet lázitaná; 's ime jelenlétetekben kikérdeztem öt; de nem találék benne semmi bünt azok közül, a' mellyekről öt vádoljátok. De Heródes sem: mert elküldélek titeket hozzá; 's ime semmi sem bizonyosodott be ellene, mi miatt halálra itéltethetnék. Megveretvén azért öt, elbocsátom. Tartozék pedig az ünnepen a' foglyok közül egyet elbocsátani nékik, kit ők akarának. Vala pedig akkoriban egy Barabbás nevü, ki a' lázitókkal fogatott el, a' zenebona' alkalmával történt gyilkosság' elkövetése miatt. Fölgyülekezvén azért a' nép, sür-

---

[1]) Pilátus az egész vádat szóvitának tartá, 's azt hivé, hogy ezen országlás által, a' császár' méltósága legkisebb csonkulást sem szenved; azért a' nélkül, hogy valamelly választ várt volna, eltávozék, 's a' zsidókhoz szóla:, Nem találok benne semmi vétséget'.

[2]) Mert minden csupa álnokság vala (mond sz. Ágoston), 's igy önvédelme is haszontalan lett volna.

[3]) Az ő nagylelkü béketürésén, lelki erején, 's a' halál' megvetésén.

[4]) Mert ezek mind hiu kérdések valának, mellyek csak az ő kiváncsi tudvágyának kielégitésére szolgáltak volna.

getni kezdé őt arra, mit nekik mindenkor megtett. Pilátus pedig felelvén nekik, monda: Akarjátok-e, hogy elbocsássam nektek a' zsidók' királyát? Kit akartok, hogy elbocsássak nektek? Barabbást-e, vagy Jézust, a' ki Krisztusnak mondatik [1]? Mert tudta, hogy a' pápi fejedelmek irigységből adák őt kézbe. Midőn pedig az itélőszékben ülne, külde hozzá felesége, izenvén: Ne avasd magadat ezen igaznak ügyébe; mert sokat szenvedék ma miatta álmomban [2]. A' papi fejedelmek és vének pedig rábeszélék a' népet, hogy kérnék ki Barabbást, Jézust pedig elvesztenék. Szólván pedig a' főtiszt, monda nekik: Kit akartok, hogy nektek a' kettő közül elbocsássak? Ők pedig felelének: Veszitsd el ezt; és bocsásd el nekünk Barabást. Ismét szóla tehát hozzájok Pilátus, el akarván bocsátani Jézust. Mit akartok tehát, hogy cselekedjem a' zsidók' királyával, Jézussal, a' ki Krisztusnak mondatik? Azok pedig ujra kiáltának: Feszitsd meg; feszitsd meg őtet. Pilátus pedig monda nekik: De valljon mi gonoszt tön ez? Nem találok benne semmi halálra méltót. Megveretem tehát és elbocsátom őtet. De azok nagy kiáltással törekedének vala, sürgetvén, hogy fölfeszittessék. 'S a' papi fejedelmekkel egyesitett kiáltásuk mindinkább növekedett, és ők mondának: Feszittessék föl! Feszitsd föl őtet! Látván tehát Pilátus, hogy semmire sem mehet, hanem inkább még nagyobbá lesz a' háborodás, vizet vévén, megmosá kezeit a' nép előtt, mondván: Ártatlan vagyok én ez igaznak vérétől; ti lássátok. És felelvén az egész nép, mondá: Az ő vére mi rajtunk, és a' mi fiainkon [3]! Annakokáért Pilátus eleget akarván tenni a' népnek, elereszté nekik Barabbást: a' ki lázadás' okozása és gyilkosság miatt záratott a' fogházba; Jézust pedig akaratjokra hagyá, hogy fölfeszittetnék. Akkor tehát Pilátus előfogatván Jézust,

---

[1]) Ő azt remélte, hogy az összegyült nép, nem engedve magát a' vak szenvedélytől elragadtatni, az ur Jézusnak szabadon bocsáttatását kérendi; 's ez által föl leend mentve attól, hogy őt magától szabaditsa föl: mi őt a' főpapoknál gyülöletessé teendette.

[2]) Értelme: Én álmodtam, hogy én és te iszonyuan fenyegettettünk, ha ezen ártatlan halálra fogna általad itéltetni. Több sz. atya' véleménye szerint ezen álom Pilátus' megintése végett bocsáttatott Istentől az asszonyra. Pilátus' sorsa később valóban szerencsétlen volt; mert Flavius József (zsidó), 's több keresztény irók szerint, nem sokkal azután bevádoltatott, Romában törvényszék elejébe állittatott, és Galliának egyik Vienne nevü városába számkiveltetett: hol azután önmagát meggyilkolta.

[3]) Iszonyu önelitélés! Hogy az milly borzasztón teljesedett, Jerusalem' pusztulásának siralmas története mutatja, 's látjuk ma is a' zsidó népen, melly az egész világon szétszórva, magával hordozza az Istennek átkát.

megostoroztatá [1]). A' vitézek pedig a' tanácsháznak pitvarába vivék őt, 's egybehivák az egész őrálló sereget, és levetköztetvén, vörös karmazsin szinü palástot adának rá, és koszorut fonva tövisből, azt fejére tevék, és nádat adának jobbjába; 's térdet hajtván, csufolák őtet, mondván: Üdvözlégy zsidók' királya! 'S arczulcsapdosák, és pökdösék őtet, és fejét náddal veregették; és térdöket hajtván, imádták őtet. Ekkor ujra kiment Pilátus, és monda nekik: Ime előtökbe vezetem őtet; hogy lássátok, miszerint semmi halálra méltó bünt nem találok benne. Kiméne azért Jézus, a' tövis koronát, 's a' vörös bársony köntöst hordozva magán. És monda nekik Pilátus: Imhol az ember [2])! Midőn pedig a' papi fejedelmek és szolgák meglátták őtet, kiáltának, mondván: Feszitsd meg; feszitsd meg őtet! Monda nekik Pilátus. Vigyétek el öt ti, és feszitsétek meg; mivel én nem találok benne vétséget. Felelének a' zsidók: Nekünk törvényünk vagyon, és a' mi törvényünk szerint meg kell halnia; mivelhogy magát Isten' fiának mondta. Mikor Pilátus e' beszédet hallá, még inkább megijedt. 'S bemenvén ismét a' tanácsházba, kérdezé Jézust: Honnan való vagy te? Jézus azonban nem adott neki választ. Monda azért neki Pilátus: Nem felelsz-e nekem? Nem tudod, hogy hatalmam van megfeszitésedre, és hatalmam van elbocsátásodra? Felele Jézus: Nem volna semmi hatalmad rajtam, ha csak onnan felül nem adatott volna. Azokáért annak, a' ki engem neked általadott, nagyobb a' büne [3]). Attól fogva, igyekezék Pilátus öt elbocsátani; de a' zsidók kiáltának, mondván: Ha ezt elbocsátod, nem vagy a' császár' barátja. Mert minden, a' ki magát királylyá teszi, ellene mond a' császárnak. Pilátus tehát hallván e' beszédet, kihozatá Jézust, 's az itélőszékbe üle azon helyen, melly szines körakatnak, zsidóul pedig gab-

---

[1]) Az ostorozás rendszerint megelőzte a' kereszt-büntetést; és a' meztelen testen, melly alacsony, csipőig érő karóhoz volt kötve, ostorokkal hajtatott végre. A' romai ostorok szijból valának fonva, mellyeken keresztül sodronyok huzódtak 's bizonyos kapcsokban végződtek, mellyek az ostorozottak' testét embertelenül fölszaggatták. Pilátus ostoroztatni hagyá Jézust, azon reményben, hogy a' zsidók ezzel meg fognának elégedni; és szabadon bocsátják őtet.

[2]) Lássátok a' szerencsétlent, és szerfölött keményen fenyitettet; könyörüljetek rajta!

[3]) Fölöttem való hatalmad Istentől származik; mert Istennek akaratja, 's az enyém is, hogy a' keresztfán meghaljak. Mindazonáltal te nem vagy ártatlan; mert kötelességedben állana, az igazságtalan vádlóknak ellentállni. Azonban ezek' vétke nagyobb, mint a' tied. A' zsidók gonoszságból, Pilatus vétkes gyöngeségből követék el a' bünt.

batának mondatik [1]). Vala pedig a' Husvétnek előkészület-ideje, 's mintegy hat óra; és mondá a' zsidóknak: Imhol a' ti királytok! Azok pedig kiáltának: Vidd el, vidd el őtet; feszitsd meg! Monda nekik Pilátus: A' ti királyotokat feszitsem-e meg? Felelének a' papi fejedelmek: Nincs nekünk királyunk, hanem csak császárunk. Akkor tehát Pilátus általadá nekik Jézust, hogy fölfeszittetnék. Általvevék azért Jézust; 's miután megcsufolták őtet, kivetközteték őt a' vörös bársonyból, 's elvevék tőle a' nádat, és felöltöztették tulajdon ruhájába, 's kivivék, hogy megfeszitenék őtet. Ki keresztfáját maga hordozván, kiméne azon helyre, melly agykoponyák', zsidóul Golgotha' helyének mondatik [2]). 'S midőn kivinnék őtet, megragadának egy Simon nevü czyrenei embert [3]), ki a' mezőről tért vissza, 's Alexandernek és Rufusnak atyja volt; és kényszeriték őtet, hogy vinné keresztjét; és rátevék a' keresztet, hogy Jézus után vinné [4]). Követék pedig őtet a' népnek számos serege, és sok asszonyok, a' kik siraták és kesergék őtet. Feléjek fordulván pedig Jézus, mondá: Jerusalem' leányai! ne sirassatok engem; hanem magatokat és gyermekeiteket sirassátok. Mert ime eljönnek a' napok, mellyekben mondani fogják: Boldogok a' magtalanok, 's a' méhek, a' mellyek nem szültek, és az emlők, a' mellyek nem szoptattak [5]). Akkor kezdik mondani a' hegyeknek: Essetek ránk; és a' halmoknak: boritsatok el minket [6]). Mert ha igy bánnak a' zöldelő fával; mi fog a' szárazzal történni [7])? Vezetének pedig ki még más két gonosztévőt is, hogy vele együtt megöletnének. 'S elérkezének azon helyre, melly Golgothának, vagyis agykoponyák' helyének nevezteték. És adának neki

---

[1]) A' ‚Lithostroton' görög szó, 's apró szines kövekből kirakott (mozaik) padlót jelent. Ez az itélőszék körül valószinüleg magasabbra emeltetett, 's ugyanazért az akkori héber (tulajdonképen arám) nyelven, gabbatának, azaz: magaslatnak, emelvénynek neveztetett.

[2]) Az elitéltek és kivégzettek' k ponyáitól neveztetvén igy ezen, Jerusalem' városához éjszak-nyugatra közel fekvő domb.

[3]) Czyrene, hasonló nevü afrikai tartomány' fővárosa volt.

[4]) Az elitéltek maguk vitték a' keresztet. Jézus azt valószinüleg maga vitte a' város' végeig, hol a' menettel Simon találkozott. Mivel pedig Jézus az ostorozás által igen elgyengült, Simonnak kellett segiteni őtet.

[5]) Boldogok azon asszonyok, a' kiknek nincsenek gyermekeik, a' kikért gyászolniok kellene! Olly iszonyu lesz a' nyomoruság, melly Jerusalemet érendi.

[6]) Akkor a' hegyek' és dombok' barlangjaiba fognak az emberek a' rettegés miatt rejtőzni, 's mivel itt sem találandnak biztos helyet az inség' elkerülésére, rögtön halálukat fogják kivánni.

[7]) Ha velem, az élet' fájával, az ártatlannal, igy bánnak: milly sorsa leend az istentelen bünösnek?

myrrhával, és epével vegyitett bort [1]); de megizlelvén azt, nem akart inni [2]). Vala pedig három óra [3]). És ök fölfeszitték ötet, és két gonosztévőt vele, az egyiket jobb, a' másikat bal keze felől, középben pedig Jézust. És beteljesedék az irás, melly azt mondja: és a' gonosztévők közé számláltaték [4]). Jézus pedig mondá: Atyám! bocsáss meg nekik [5]); mert nem tudják, mit cselekesznek [6]). Fölirást is készite pedig Pilátus; azt a' kereszt-fának tetejére függesztetvén. Vala pedig irva: „Názárethi Jézus, a' zsidók' királya [7]).“ E' föliratot sokan olvasták a' zsidók közül; mivel a' hely, a' hol megfeszitteték Jézus, közel volt a'

---

[1]) A' halálitélet' végrehajtása előtt az elitélteknek, fájdalmaik' enyhitésére, illyen bor nyujtatott; a' myrrha elkábitván, 's némileg eszén kivüli állapotba helyezvén a' szerencsétlent.

[2]) Mert nem akará fájdalmait kisebbiteni; 's tökéletes öntudattal kivánt meghalni.

[3]) Azaz: miután a' harmadik óra vége felé járt, 's a' hatodik már kezdődött (déli 12 óra felé). A' zsidók t. i. valamint a' nappalt, ugy az éjszakát is négy részre, vagyis nagyobb órákra, u. m. első-, harmadik-, hatodik-, és kilenczedikre osztották föl; mellyek' mindegyike három órát foglalt a' mi számitásunk szerint, magában. Az első nap' keltével kezdődött, és három óráig tartott; mellynek eltöltével a' harmadik vette kezdetét. Ez ismét három órából állott, és délig tartott; ekkor a' hatodik kezdődött, és délutáni három óráig tartott. Hat óra' kezdetével (tehát délben), feszittetett kereszre Krisztus; és a' kilenczedik óra' kezdetével halt meg. (Ján. 19, 14.)

[4]) Isai. 53, 12.

[5]) Bünbocsánat megtérés nélkül nem létezhetvén, Jézus ennél fogva azért esedezett mennyei Atyjának, hogy azon borzasztó vakságot, mellyel Megváltójának vérét szomjazza, a' zsidó néptől és annak elöljáróitól eltávolitsa, és őket istentelen tettök' megismerésére vezesse: hogy állátva gonoszságukat, büneiket megbánják, 's mig idejök van, az üdvhöz vezető eszközöket használják. És ő nem hiában esedezék; kevés idő mulva ugyanis már többen bünbánólag tértek vissza a' kivégeztetés' helyéröl, 's melleiket verték.

[6]) Bármilly vétkes volt is a' zsidó népnek, főleg elöljáróinak tudatlansága, igaz mégis, mit sz. Pál apostol mond, hogy: ha az Istennek elrejtett bölcseségét megismerték volna, a' dicsőség' Urát keresztre nem feszitik (I. Kor. 2, 7.). De ez általában is áll; mert mindannyian nem tudjuk, mit müvelünk, midőn vétkezünk. Ha ugyanis megfontolnók, hogy bünt követvén el, Megváltónknak érettünk szenvedett kimondhatlan fájdalmait, és végetlen szeretetét mintegy megvetjük, 's hogy a' mennyiben rajtunk áll, Krisztust ujra kereszre feszitjük, 's a' jogot, Isten' fiaivá lehetni, 's a' megdicsőült Krisztussal örök és kifejezhetlen életet élhetni, könnyelmüen, és makacsul megvetjük; ha mindezt megfontolnók: ugy a' bünt elkövetnünk lehetetlen volna. 'S ha mégis vétkezünk, valóban nem tudjuk, mit cselekszünk.

[7]) Ezzel Pilátus kétség kivül azt akarta mondani: Ez, a' nélkül, hogy mondotta volna, a' zsidók' királyául adta ki magát, és azért feszittetett föl. De Isten' akaratja szerint ugy fejezé azt ki, hogy vele Jézus valódi méltóságát és halálának igazi okát jelentené; mert valóban ő volt a' zsidók' királya, 's fölkentje, Messiása; és mivel az volt, azért kellett az Istennek örök végzése szerint a' kereszten meghalnia.

városhoz. Vala pedig írva zsidóul, görögül, és római nyelven [1]). Mondának azért Pilátusnak a' zsidók' főpapjai: Nem kellett volna irnod: zsidók' királya; hanem hogy ő mondá: én vagyok a' zsidók' királya. Felele Pilátus: A' mit irtam, irva marad. A' vitézek továbbá, miután fölfeszitették volna Jézust, elvevék ruháit (mellyeket négy részre osztának; mindenik vitéznek egy részt), köntösével együtt. Vala pedig a' köntös varrás nélküli, fölülről végig egészen egy szövésü. Mondának azért egymásnak: Ne hasogassuk el azt, hanem vessünk rá koczkát, kié legyen? Igy teljesedének be az irásnak ama' szavai: Fölosztá ruháimat maguk közt, és köntösöm fölött sorsot vetének [2]). Ama' vitézek ugyan ezeket cselekedték; 's leülvén, őrizék őtet [3]). És az általmenők káromlák őtet, hajtogatván fejöket, és mondván: Vah! ki lerontod az Isten' templomát, és azt harmad nap alatt fölépited, szabaditsd meg magadat, leszállván a' keresztről [4]). 'S a' nép ott állott és nézett; és ők, valamint a' papi fejedelmek, irástudók és vének is, kinevették és csufolák őt, mondván: Egyebeken segitett; magán nem tud segiteni. Ha Izrael' királya, szálljon le most a' keresztről; és mi hiszünk benne. Segitsen magán, ha Krisztus, Istennek választottja. Izrael' királya, szálljon le most a' keresztről; hogy lássuk, és higyünk. Istenben bizott: most, ha akarja, szabaditsa meg őt; mivelhogy azt mondotta: Isten' fia vagyok. De a' katonák is kigunyolák őtet, és hozzá menvén, eczetet adának neki, mondván: Ha zsidók' királya vagy, segits magadon [5])!

---

[1]) Hogy mindnyájan olvashassák. A' héber nyelv az ország' nyelve volt; a' latin a' zsidók fölött uralkodó népé; a' görög pedig azon zsidóké, kik Palesztinán kivül laktak, de az ünnepre feljöttek Jerusalembe. A' szent atyák azt hiszik, hogy ez által értésükre adatott, miképen: Krisztus mindnyájunkért meghalt, 's hitének elfogadására minden népet meghiv; azon időkor' legnevezetesebb három népe, ugy mint a' zsidó, római 's görög alatt a' többi népeket is értvén.

[2]) Zsolt. 21, 19. Némelly sz. atyák azt vélik, hogy a' négy rész alatt a' négy világrész értetik, mellyek a' Krisztus' kegyelmébeni részesülésre hivatvák; az alsó köntös alatt pedig a' hit' és szeretet' egysége, a' keresztény élet' alapja.

[3]) Az őrök pedig a' megfeszitetett mellett maradtak vala, mig meg nem halt; mert féltek, nehogy tisztelői elvigyék őtet.

[4]) Ha mielőtt meghalt, a' keresztről leszállott volna, nem maradandott engedelmes a' halálig, és pedig a' keresztháláig. Sz. Ágoston pedig azt mondja: Ő a' keresztfán függött, hogy minket példája által türelemre tanitson; nem pedig hogy hatalma' jelét mutassa. E' hatalmát feltámadásánál fogja mutatni, ha eljövend ideje dicsőségének. Ő azonban ez időt meg nem előzi, 's nem siet a' diadal után, midőn még a' küzdés' ideje van.

[5]) Ő mindent hallgatva szenved, és szenved mindvégig! 'S épen ezért kiált föl Tertullián: Ti farizeusok! ebből kellett volna őt megismernetek. Az emberi kevélység illy szelidségre erőtlen; csak Isten szenvedhetett illy csendben és türelemmel.

De még a' fölfüggesztett gonosztevők közül is egyik káromolta őt, mondván: Ha te vagy a' Krisztus, szabaditsd meg tenmagadat, és ments meg minket. Felelvén pedig a' másik, dorgálá őt, mondván: Te sem félsz Istentől; holott ugyanazon büntetést szenveded? És mi ugyan méltán, mert cselekedeteinkkel érdemlett büntetésünket szenvedjük [1]); de ez semmi gonoszt sem cselekedett. És monda Jézusnak: Uram! emlékezzél meg rólam, mikor országodba be fogsz menni. Kinek felele Jézus: Bizony mondom neked, még ma velem lészesz a' paradicsomban [2]). Jézus' keresztje mellett pedig állának, az ő anyja, 's anyjának rokona Mária, Kleofás' felesége, és Mária Magdolna. Jézus azért meglátván anyját, 's a' mellette álló tanitványt, a' kit szeretett, mondá anyjának: Asszony! ime a' te fiad! Azután mondá a' tanitványnak: Ime a' te anyád! 'S azon időtől fogva hajlékába, gondviselése alá vevé őt a' tanitvány. Vala pedig közel hat óra, és setétség lön az egész földön kilencz óráig, 's a' nap elhomályosodék [3]). És kilencz órakor Jézus nagy szóval felkiáltván, mondá: Éli, Éli! Lamma sabbachthani [4]). Azaz: Istenem! Istenem! miért hagytál el engem [5])? Némellyek a' kö-

---

[1]) A' nyomoruságok' idején valljuk be mi is alázatosságban, hogy Jézus olly kinos halált szenvedett, a' nélkül, hogy rosszat cselekedett volna; mi pedig azt szenvedjük, a' mit érdemlettünk. Legyünk készek, magunkat még a' halálnak is alávetni, legmélyebb hódolat' érzetével amaz isteni fölség iránt, melly bünös nemünket elöleges fenyegetése szerint e' sorsnak alávetette.

[2]) E' helyre sz. Ágoston megjegyzi: Lásd az első itéletet, mellyet a' Fiu-Isten' keresztjéröl, mint biröi székéröl mond. Két lator közt függvén, mind a' kettőnek birája volt. Egyiket, ki istenségét megvallotta 's elismerte, üdvözité; a' másikat pedig, a' ki szivének gonoszságában megátalkodva maradt, elkárhoztatta. Ő tehát ez időtől fogva megmutatta, mit teend korlátlan teljes hatalmában az élők- és holtakkal: kik közül némellyeket jobbjára, másokat pedig baljára fog állitani. Nehogy azonban valaki megtérését egészen az utolsó óráig vakmerőn halogassa, ugyanazon sz. atya mondja: „Volt egy, ki a' végperczben még, kegyelmet nyert: nehogy kétségbe essél; de csak egy volt, nehogy merészen vétkezzél."

[3]) E' setétséget nem a' rendes nap-, vagy holdfogyatkozás okozta: mivel ez hold' töltekor, midőn a' zsidók' Husvétje szokott tartatni, természetes uton nem történhetett; hanem a' napnak csudálatos elhomályosodása, melly sugarait, a' mint a' világ' világossága kimult, visszatartotta.

[4]) E' szavak a' 21-dik zsoltárból vannak véve, mellyekböl kitetszik, hogy az egész zsoltár Krisztusra vonatkozik. Az evangelisták zsidó nyelven fejezék ki e' szavakat, hogy megmutassák, mint vehettek alkalmat némellyek a' nézők közül, mondani: hogy Eliást, vagyis Illést hivja. E' szó ‚Éli', melly zsidóul annyit tesz, mint, ‚én Istenem', a' zsidó nyelvet nem értő néptől Eliásnak (Illésnek) vétetett.

[5]) Miért tagadsz meg tőlem minden vigasztalást, olly annyira, hogy nem csak testem' fájdalmai minden enyhülés nélkül gyötrenek, de lelkem is annyira elhagyatott, mintha veled összeköttetésben sem volnék? Bizonyára nem tévedünk, ha azt hiszszük, hogy Jézus, ki (a' bünt kivéve) mindenben meg

rülállók közül ezt hallván, mondának: Ime Illést hivja. Tudván pedig Jézus, hogy már minden egyéb megtörtént, hogy tökéletesen beteljesednék az irás, mondá: Szomjuhozom! Vala pedig ott egy eczettel teli edény helyezve. Az ott levők közül azért oda futamodván egyik, szivacsot töltött meg eczettel, és nádszálra függesztvén, azt inni adá neki, mondván: Hagyjátok őt! Lássuk, ha eljön-e Illés, hogy levegye őtet. Minekutána tehát Jézus az eczetet megizlelte, mondá: Beteljesedett [1]! És Jézus nagy szóval kiáltván [2], monda: Atyám! kezeidbe ajánlom lelkemet [3]. És ezt mondván, lehajtá fejét, és kiadá lelkét. *(Itt a' pap az egész hivő közönséggel térdre borul; az Ur Jézus' kinszenvedése- és halálának titka felől mély áhitattal elmélkedendő.)* És ime! a' templom' előszönyege ketté hasadt fölülről aljáig [4], és a' föld megindula, 's a' kősziklák megrepedeztek [5]. És a' koporsók megnyilának, és sok szentek' testei,

akart kisértetni, még ezen, Istentől látszólag elhagyatott, és könyörületre méltó állapotba is azért jutott, hogy mindazoknak vigasztalásul szolgáljon, kik (hozzá hasonlón) bizonyos időre Istentől mintegy elhagyottan érzik magukat.

[1]) Legyen bármilly fáradság- és küzdésteljes az életünk, boldogok leszünk, ha czélunkat elérve, mondhatjuk az apostollal: „Jó harczot harczoltam, futásomat elvégeztem, hitemet megtartottam; a' mi még hátra van, eltétetett nekem az igazság' koronája, mellyet megád nékem az Ur, mint igaz biró, ama' napon; és pedig nem csak nekem, de mindazoknak is, a' kik örömmel várják az ö megjelenését."

[2]) Jézus fönhangon kiáltott, hogy megmutassa, mikép bir még életerővel; következöleg, hogy nem szükségből, de szabad akaratból áldozza föl életét az emberekért. Három óra körül halt meg; ugyanazon időben, mikor a' templomban az öt jelképező, 's mindennapi áldozati bárány bemutattatott.

[3]) Dávid e' szavakat azért mondá, hogy éltét Istennek fölajánlja; mert ellenségeitől üldöztetvén, élete mindig veszélyben forgott (Zsolt. 30, 6.). Az egyház ugyane' szavakat mondatja el gyermekeivel, midőn haláluk' órájához közelitenek; és ohajtja, hogy valamint Jézus, ugy ők is nyugodt lélekkel és Istenben vetett bizodalommal ejtsék ki azokat, miután éltök' pályáját pontos, és Isten' akaratjához mért engedelmességgel megfutották.

[4]) Két szentélye volt a' templomnak. Egyik azon hely, hova a' papok akármikor bemehettek, a' másik pedig a' szentek' szentje, mellybe egyedül a' főpap, ez is csak egyszer egy évben mehetett be. (II. Móz. 26, 33.; 30, 10. III. 16, 2.) Ez utolsónak függönye Jézus' halálakor szétszakadt. Titkos jelképe volt ez annak, hogy Mózes' törvénye Jézus' halálával megszünt, 's a' kegyelem' törvénye életbe lépett, a' menny' kapui megnyiltak, 's az isteni vallás' titkai ki fognak jelentetni.

[5]) A' zsidók' büntettének iszonyuságát az egész természet tanusitá, 's a' sz. atyák szerint, e' borzasztó események elöjelei valának azon haragnak, melly az átalkodottakat várja. Néhányan megtértek, de a' legnagyobb rész érzékeltlen maradt; mig végre a' Szentlélek' titkos munkálódása által az apostolok' beszédei sokak' lelkismeretét fölébreszték, és sziveiket a' bünbánatra elökészitették. Igaz tehát, hogy a' bünökben megátalkodott ember a' csudák' szavát sem hallja: hacsak a' kegyelem füleit föl nem nyitja; vagy inkább neki olly füleket nem ád, mellyek által azok' tudására juthasson.

mellyek elaludtanak, föltámadtak, és kikelvén sirboltjaikból, föltámadása után a' szent városba jövének[1]), és megjelenének sokaknak[2]). Látván pedig a' százados, a' ki vele általellenben vala, hogy ekképen kiáltva halt meg, monda: Bizonyára Isten' fia volt. És midön a' vele lévők látnák a' földindulást, és azokat, a' mik történtek, igen megrémülének, és mondának: Bizonyára Isten' fia volt ez! És mindnyájan, a' kik e' látományra seregenkint kijövének, és szemlélöi valának a' történteknek, mellöket vervén, visszatérének. Valamennyi ismerősei pedig, és az asszonyok, a' kik öt Galileából követék, hogy neki szolgálnának, ámbátor távol állának, de mindezeket látták. Ezek közül volt Mária Magdolna, Mária Jakab- és Józsefnek anyja, és Salome, Zebedeus' fiainak anyja; kik midön még Galileában vala, követék ötet, és szolgálának neki; 's egyebek is sokan, a' kik vele együtt fölmentek Jerusalembe. A' zsidók azonban, nehogy szombaton a' kereszten maradnának a' testek, (mivel a' szombati elökészület vala, és nagy szombatnap következett,) megkérék Pilátust, hogy töretnének meg száraik[3]), és vétetnének le a' keresztről. Eljövének tehát a' katonák, és a' vele együtt megfeszitetteknek, elöbb ugyan az egyiknek, azután a' másiknak megtörék száraikat; de Jézushoz közelitvén, midön látták, hogy meghalálozott, nem törék meg szárait; hanem egy a' vitézek közül, lándsával nyitá meg oldalát, mellyből legottan vér és viz folyt ki[4]). 'S a' ki látta[5]), bizonyságot tesz róla,

---

[1]) Jerusalembe.

[2]) Krisztus' föltámadása tehát nem volt ábránd, mint melly annyi föltámadott halottak, mint tanuk által, volt megerősitve. Értésünkre adatott ez által az is, hogy az ő föltámadása a' mienknek kezdete, záloga, és példánya.

[3]) Ezt tették, hogy halálukról biztosittassanak, és pedig a' rómaiak' szokása szerint, kik a' fölfeszitetteknek, mielött a' keresztfáról levennék, oldalait lándsával megnyiták, és száraikat megtörék, — és mivel a' törvényben rendeltetett (V. Móz. 21, 23.), hogy ha valaki fölfüggesztetik, holt teste a' fán ne maradjon, hanem ugyanazon napon temettessék el; nehogy az ország, mellyet Isten az ő népének birtokul adott, megfertőztessék.

[4]) Jézus az ostoroztatás, tövisseli koronázás és fölfeszittetés által testének majd minden vérét elvesztette; szivének átdöfése által pedig a' szivvértöl is megfosztatott, és ezzel együtt viz folyt ki sebéből. Több sz. atya mindkettőben, t. i. a' vér- és vizben titokteljes jelképét szemlélte a' két szentségnek, az Oltári- és a' keresztség' szentségének; azokban az Ur', szeretethalála által megtört szivének legfőbb adományait látván. Sz. Bernárd mondja: Ezen seb nem csak azon méhet mutatja az egyháznak, a' hol életet nyert; de egyszersmind vőlegénye' szivének titkait, és belsejét is kinyilatkoztatja. Mindannyian láthatjuk innen, milly szeretettel viseltetett irántunk Krisztus, és mennyire köteleztetünk mi is Urunkat viszont szeretni!

[5]) Szent János.

kinek bizonyságtétele igaz. És ő tudja, hogy igazat beszél, hogy ti is elhigyétek. Mert ezek is azért lőnek, hogy beteljesednék az irás: Csontot ne rontsatok benne [1]). Más helyen pedig az mondatik: Meglátják azt, a' kit általszegeztek [2]).

Ezek után pedig, a' mint beesteledék, jöve egy gazdag férfiu, kinek neve József vala; ki tekintélyes tanácsos volt, 's jó és igazságos ember vala, ki az ő tanácsukba és cselekedeteikbe nem egyezett: Arimatheából [3]), Judeának egyik városából való, ki maga is várta az Isten' országát. Ez bátran [4]) bement Pilátushoz, és kikérte Jézus' testét; ő is Jézus' tanitványa lévén: de titkon, a' zsidóktóli félelem miatt. Pilátus pedig csudálkozott rajta, hogy már meghalt. 'S előhivatván a' századost, kérdezé öt, ha valljon meghalt volna-e már? Megértvén pedig ezt a' századostól, odaajándékozta a' testet Józsefnek. Elmenvén tehát József, levevé Jézus' testét. Hozzá csatlakozott pedig Nikodemus is, az, ki először éjjel jöve Jézushoz, mintegy száz nehezéket hozván összevegyitett myrrhából, és áloéból [5]). József pedig gyolcsot vásárlott, 's levevén a' testet, tiszta gyolcsba takarta. Levevék azért Jézus' testét, és betakarák ruhákba, füszerek közé; mint szokás a' zsidóknál temetni [6]). Vala pedig azon helyen, a' hol Jézus fölfeszittetett, kert, és e' kertben uj sirbolt, mellybe még senki sem helyeztetett. Mivel tehát ezen sirbolt közel volt, 's a' zsidók' szombatjának elöestéje vala, oda tevék be Jézust. József öt a' kősziklában kivágott uj sirboltba helyezé [7]), 's nagy követ hengeritvén a' sirbolt' ajta-

---

[1]) Ez betü szerint mondatott a' husvéti bárányról, melly Jézus Krisztusnak jósolati előképe volt. (II. Mózes. 12, 46.)

[2]) Zakhariásnál (12, 10.) Krisztus' fölfeszittetése megjósoltatott.

[3]) Jerusalemtől éjszaknyugatra, hat-hét mértföldnyi távolságban fekvő városból.

[4]) A' bárány, melly azért halt meg, hogy a' bünösök' megtéritése által a' farkasokat bárányokká változtassa, képes egyszersmind a' bárányokat is oroszlánokká változtatni, midőn a' félénk tanitványokat, olly sziverély- és állhatatossággal ékesiti föl, melly képes mindent legyőzni.

[5]) Az áloéfa azon kellemes illatu gyümölcsöt termi, melly a' holttetemek' füstölése- és bebalzsamozására használtatott.

[6]) Miként a' zsidóknál az elökelő személyeket eltemetni szokás volt. Igy kezdé Jézus, halálának gyalázatát tiszteletteljes eltemettetése által megsemmisiteni; mig azt harmadik napon, dicsőséges föltámadása által egészen eltörlötte.

[7]) Krisztus szegény volt éltében, mert tulajdon lakása sem volt. Szegény halála után is, mert másnak sirjába tétetett. Első volt, ki e' sirba tétetett, nehogy talán azt higyék, miszerint más, és nem ő támadt föl halottaiból. Az evangelisták szorgalmasan följegyzék temetésének minden körülményeit,

jához, elméne [1]). Vala pedig az ünnep előtti készület' napja, és rá a' szombat következék [2]). Az asszonyok pedig, Mária Magdolna, 's Mária Józsefnek anyja, kik vele Galileából jövének, oda mentek, 's leülvén a' sirbolt' ellenében, nézék azt, és mint helyeztetett abba az ő teste. Visszatérve azért, füszereket és keneteket szerzének; mindazonáltal szombaton a' parancsolat szerint veszteglének. Másodnap pedig, melly az ünnepi készületet követi, egybegyülének Pilátushoz a' papi fejedelmek és farizeusok, mondván: Uram! emlékszünk, hogy ama' hitető [3]) még éltében mondotta, hogy: harmad nap mulva föltámadok. Hagyd meg azért, hogy őrizzék a' koporsót harmad napig, nehogy valamikép eljöjjenek tanitványai, 's ellopják a' testet, és azt mondják a' közönségnek: Föltámadt a' halálból; 's az utolsó tévelygés gonoszabb legyen az elsőnél. Mondá nekik Pilátus: Vannak őrálló vitézeitek; menjetek, őrizzétek, a' mint jónak vélitek. Azok pedig elmenvén, megerősiték a' koporsót: megpecsételvén a' követ, és őröket állitván mellé [4]).

Tanitás Urunk' sz. köntöséről *).

A' zsidóknál kétféle öltöny vala szokásban, az alsó öltöny, vagyis a' köntös, és a' felöltő, vagy köpenyeg. Az alsó öltönyt rendesen a' mezitelen testen hordták (ámbátor nem ritkán alatta még egy vászon-inget is viseltek); 's térden alul ért, és járás, vagy munka közben fölgyüretett; vagy hogy fölhuzni lehessen, egy övvel volt alácsatolva. Gyakran varratlan volt, 's az ujjakkal együtt egy darabban szöve, és csak fölül vala nyilás rajta, hogy felöltethessék. Illyen volt (Ján. 19, 23.) az Ur'

---

hogy halála- és föltámadásának igazságát annál inkább megerősitsék; mivel az egész kereszténység e' két titok' elhivésén alapul.

[1]) Kivül a' sirboltokra nagy köveket volt szokás hengeriteni, nehogy a' vadállatok bemehessenek és a' testeket fölemészszék.

[2]) A' bekövetkező szombati nagy nap eltiltá a' további készületeket, bebalzsamozást, és tökéletes eltakaritást: azért őt József ideiglenesen tulajdon sirjába tevé be. Csak szombat után lehetett a' testet rendesen megkenni: melly munkát a' sz. asszonyok a' hét' első napján valóban tettleg el is akarták végezni. (Márk' 16, 1.)

[3]) Ők e' nevezet alatt Jézust értették; ki, mint sz. Ágoston mondja, e' néven akart neveztetni, vigasztalására azoknak, kik az igazságért méltatlanságot lesznek kénytelenek tapasztalni.

[4]) Nehogy a' katonák megvesztegettetvén, a' holttestet ellopatni engedjék.

*) Vö. Marx J. munkáját: ‚Geschichte des heil. Rockes in der Domkirche zu Trier. Trier, 1844.'

köntöse is. Egy régi hagyomány szerint azt Krisztusnak szüz anyja maga szötte: miben az akkori szokásként, semmi felötlő sem volt; mivel a' ruházat felöli gondoskodás, fonás és szövés, akkori időben egészen az asszonyokhoz tartozott. Krisztus' föl-feszitésekor (Ján. 19, 23. 24.) a' katonák e' köntös fölött sorsot vetének, hogy kié legyen. Föl lehet tenni, hogy Jézus' tanitványai, kik a' kereszt mellett álltak, Urok' szent öltönyét nem hagyák ellenségei' valamellyikének kezében; hanem azt megvették, 's a' hitetlenek' csufságai, az üldözök' rablás- és dulásvágya ellen biztositani, 's ezért azt, a' mennyire lehetett, szorosan elrejteni törekedtek. A' szent öltöny' ezen rejtve tartásának mindaddig kellett tartania, valamig a' keresztények' üldöztetései meg nem szüntek: innen csak Nagy-Konstantin császár' megtérése után hallunk ismét valamit a' szent öltönyről. Nem sokára azután, t. i. 326-dik évben sz. Ilona, Konstantinnak anyja, meglátogatá a' szent-földet; ott a' szent sirt, szent keresztet, a' kereszt-czimet, és szegeket ismét fölfedezé, 's hosszabb ideig élve Palesztinában az alázatosság, jótékonyság és kegyelet' példányképeként, visszatérte után, a' hagyomány szerint, a' szent öltönyt a' trieri egyháznak ajándékozta. Trier t. i. szülővárosa volt Ilonának, és azon hely, hol férjével, késöbb pedig fiával, hosszabb ideig tartózkodék, 's hol valószinüleg a' keresztény hitet is fölvette. E' város politikai szintugy, mint egyházi tekintetben olly fontosságu volt, hogy közönségesen második Románnak neveztetett. — Mindenki elött világos, milly sok és nagy fontosságu ok harczol ennél fogva ezen hagyomány' igazsága mellett. Most, Nagy-Konstantin' megtérése után, elérkezett az idö, mellyben a' szent öltöny rejtekéből, a' megszentségtelenités' félelme nélkül elöhozathatott; 's valljon kinek lett volna jobb módja 's kedvezöbb helyezete, hozzá juthatni, mint sz. Ilonának, ki kegyelete- 's jótékonyságánál fogva a' szent-földi keresztények elött olly nagy tekintetben állott? 'S mellyik egyháznak adhatta volna sz. Ilona a' fönebbiek szerint e' kincset inkább, mint szülö-városa', — a' hatalmas és hires Trier' — egyházának? Késöbb, az igaz, nem tudák többé, milly helyen légyen Trierben a' szent öltöny: a' népvándorlási és más háboruk titkolódzást parancsolván az elraboltatás' félelme miatt aggodalmas öröknek; de hogy az Trierben létezik, azt mindenkor jól tudták. Azért csak 1196-ban találtatott föl ismét a' szent öltöny 1-sö János érsek által, midön a' trieri székes-egyháznak elödeitöl megkezdett nagyobbitását és szépitését bevégzé, 's a' régi oltárok' helyébe ujakat állitott. A' szent

öltöny fölemeltetett Májushó' elején, 's az egész város' örvendezése között a' népnek megmutattatott; azután pedig az uj nagy-oltárban elzáratott. Itt ismét tovább mint 300 évig (1512-ig) maradt nyitatlan és érintetlenül: minek oka főleg a' szent borzalomnak bizonyos neme, de egyszersmind a' szent öltöny' szentségtelenitésétől, és a' hadveszélyekkor történni szokott rablástól való félelem is lehetett. A' szent öltöny' tulajdonképeni kiállitása először csak 1512-dikben I. Miksa császár' sürgető kivánatára történt; ki remélé, miszerint az illy kiállitás a' keresztények' régi, és sokak' kedélyeiben elszenderült, 's elhaló kegyeletet nem csak fölélesztení, hanem az Isten' tiszteletét az emberek közt nevelni is fogja. A' császár e' reményében nem csalatkozott; nagy embertömeg özönlött Trierbe, 's a' hivők nyilvános jeleit adák az áhitatnak. Nem sokára (1514-ben) a' romai pápa rendelé, hogy a' szent öltöny minden 7-dik évben állittassék ki; 's a' hivők, kik azt meglátogatták, és vétkeiket vagy már előbb igazán megbánták és meggyónták, vagy Trierben megbánnák és meggyónnák, teljes bucsut nyerjenek. Mindazonáltal később a' szent ruha' kiállitása különféle okokból nem történhetett meg annyiszor, mint a' mennyiszer ennek e' rendeletnél fogva történnie kellett volna. Tudnillik csak 1531, azután 1545, 1553, 1585, 1594 években mutattatott ismét meg. A' harmincz éves háboru alatt Kölnbe vitetett; nem sokára azonban ismét Trierbe hozatott vissza. Mindazáltal csak 1655-ben (a' westphaliai békekötés után hét évre) állittathatott ki. Mingyárt két évre ezután, a' francziáknak a' trieri földre lett beütésökkor Ehrenbreitsteinba vitetett, és itt maradott őrizetben. 1734-ben Ehrenbreitsteinban kiállittatott; 1739-ben pedig a' hét évi háboru' mozgalmai miatt Trierbe, innen 1765-ben ismét Ehrenbreitsteinba vitetett; hol nem sokára ismét kiállittatott. Midőn 1794-ben a' francziák a' Rajna felé tódultak, a' szent öltönyt először Bambergbe, 1796-ban rövid időre Csehországba, 's 1803-ban Augsburgba vitték: honnan csak 1810-ben jött vissza Trierbe, 's a' hivők' összesereglése mellett köztiszteletre kiállittatott. Ettől fogva 1844-ig semmi kiállitás sem történt. Ez évben azonban egy millio ember özönlött Trierbe, az ottani székes-egyházban Üdvözitőjének szent öltönyét áhitatteljesen tisztelendő. Több csudálatos gyógyulás is történt ez alkalommal. Krisztusban a' világ' üdvében való hit, az iránta való szeretet, és benne helyezett remény ezerekben ujolag föléledt, és a' jóban annyira szilárdult, miszerint elmondhatni, hogy az

Ur' kegyelme által a' szent öltönynek ezen kiállitása sokaknak lelki, és testi áldására vált.

OKTATÁS NAGY-SZOMBATRA.

Miért neveztetik ezen szombat szent szombatnak is?

Mivel Jézus Krisztus, minden szentek' szentje, kiben kell nekünk is megszenteltetnünk, e' napon a' sirban nyugodott; egyszersmind pedig azért is, mivel az egyház ma uj kovából kiütött szikrával meggyujtott, és a' pap által megszentelt tüzet, husvéti szentelt gyertyát és keresztelési vizet kap.

Miért ütnek ma kőből uj tüzet, melly azután megszenteltetik, 's vele a' lámpák és gyertyák meggyujtatnak az egyházban?

Régente szokásban vala, mindennap, későbben legalább minden szombaton, a' gyertyák' meggyujtására az egyházban uj tüzet ütni ki, és azt megszentelni; de a' 11-ik században e' szertartást egyedül Nagy-szombatra szorittatottnak állitják. Kőből ütik ki a' tüzet, emlékeztetésül, hogy Krisztus, a' világ' világossága, azon alapkő, mellyet a' zsidók megvetettek, melly azonban mégis szegletkővé lett. (Zsolt. 117, 22. Mát. 21, 42. Efez. 2, 20.) Megszenteltetik e' tüz azért, mivel az egyház mindent, mi az isteni szolgálathoz tartozik, meg szokott szentelni; 's mivel a' tüz- és világosságnak, melly az Isten' házaiban használtatik, szentnek kell lennie: mert Krisztust, a' lényegileg szentet jelképezi, ki a' szent szeretet' tüzét az égből a' földre hozá, vele minden szivet meggyujtandó. (Luk. 12, 49.) Ez okból az eddig eloltott lámpák és gyertyák is az egyházban ezen uj tüznél gyujtatnak meg, annak jeléül, hogy Krisztus' kegyelme által minden ember (a' gyertyák alatt az emberi-nemet lehetvén érteni) fölvilágosittatik, és Isten' szeretetére buzdittatik. Épen Nagy-szombaton történik pedig, annak jelentésére, hogy Krisztus, a' világ' világossága, halála és eltemettetése által mintegy eloltatott; most azonban a' sirból győztesen kikelt, 's az egész világot uj mennyei fénynyel fölvilágositani kezdé.

Mit jelent a' három águ gyertya, vagyis a' háromszög?

A' Szentháromságot, melly isteni természetében egy, személyében pedig három; mellyek közül a' második, mint igazi világosság, lejött az égből: minden embert fölvilágositandó. (Ján. 1, 9.) E' végből énekli a' pap is háromszor, a' három gyertya' meggyujtásakor: ‚Lumen Christi', azaz: Krisztus' világossága; mire a' kar feleli: „Hála legyen az Istennek!"

Mit jelent a' husvéti gyertya?

Krisztus urunkat. E' viasz szobornak, és annak, a' kit jelképez, t. i. Jézus Krisztusnak jelképe 's példázója azon oszlop vala, melly Izrael' népét az egyiptomi fogságból kivezette (II. Mózes' 14. f.): mert Krisztus, az igazi világosság, épen ugy hozott ki minket a' sátán' szolgaságából, az Isten' gyermekeinek szabadságába. Az öt mélyedés, melly kereszt alakban furatik a' gyertyába, a' szent öt sebet jelenti; 's az öt tömjén darab, mellyek oda betétetnek, a' füszereket, mellyekkel Krisztus' holt teste bebalzsamoztatott.

Mi következik a' husvéti gyertya' megszentelése után?

A' keresztviznek szentelése.

Miért olvasnak előbb 12 jövendölést?

Hogy megmutattassék, mikép minden jövendölés, melly Krisztusról, a' világ' kezdetétől fogva tétetett, benne teljesedett.

Miért szenteltetik a' keresztviz olly sok kitünő szertartással; és mit jelent ez?

E' viz Krisztus' vérét jelenti, melly által lelkeink megtisztittatnak, 's mellyben a' gonosz lélek, mint Fáraó a' vörös tengerben, mintegy elfulasztatik, vagyis hatalma megsemmisittetik. Olly sok szertartással pedig azért szentelik, hogy ez által a' keresztségnek különféle foganatai megismertessenek, és e' szent kegyszer annál nagyobb tisztelet-, áhitat-, és szentséggel osztassék ki és vétessék föl.

Mit jelentenek e' szertartások?

A' viznek a' pap általi négy részre osztása, azután pedig a' világ' négy része felé locscsantása jelenti, mikép Krisztus' parancsa szerint (Mát. 28, 19.), a' szent keresztségben az egész világnak részesittetnie kell; — vagy pedig azt is, hogy valamint az édenből négy folyam ment ki az egész világra: ugy a' szent keresztség' kegyelemvize által a' világnak minden része hasonlóképen megöntöztetett, büneinknek lemosására. A' pap keresztet is vet néhányszor a' viz fölött, azt a' Szentháromság' nevében megáldandó,'s kijelentendő, hogy az egész erejét Krisztus' kinszenvedése és keresztje által nyeri; miért a' husvéti gyertya is, melly Krisztust jelképezi, háromszor mártatik a' vizbe. Ennek kihuzása jelenti, hogy Krisztus a' keresztvizet, a' Szentlélek' kegyelme által megszentelni, 's a' keresztelendőket a' vétkek' örvényéből kivonni akarja. Azért érinti meg a' pap is

a' vizet tenyerével, hogy a' Szentlélek, ki a' világ' teremtetésekor a' vizek fölött lebegett, mindazokat, a' kik e' vizzel megkereszteltetnek, kegyelmével betölteni, és megszentelni méltóztassék. Tovább a' husvéti gyertya' bemártásánál, kereszt alakban a' viz fölé lehel; jelentvén ezzel, hogy az ember a' keresztségben a' Szentlélek által, kit Jézus tanitványainak rájok lehelve adott, uj életre ébred. Végre a' szent olajok, a' keresztségi olaj, és a' kegyolaj (chrisma), a' keresztvizzel összevegyittetnek: melly vegyités Krisztusnak népéveli egyesülését, egyszersmind pedig azt is jelenti, hogy a' Szentlélek' kegyelme, mellynek a' szent olaj, és a' chrisma' jelképe, a' három isteni erénynyel, a' hit-, remény-, és szeretettel együtt a' keresztelendö' lelkébe öntetik.

Miért nem szentelnek máskor, hanem csak ma és Pünkösd-szombaton keresztvizet?

Mivel a' legrégibb idökben különösen e' két napon osztatott ki a' szent keresztség. Ezen kivül csak még három királyok', vagyis Vizkereszt' napján kereszteltek; jóllehet ez csak később, és nem átalánosan hozatott be.

Mit imádkozhatunk a' keresztviz' szentelésekor?

Ez alkalommal megujithatjuk a' keresztségi fogadást. Erre a' következö imát mondhatjuk:

Legkegyesebb Jézus! hálákat adok néked, hogy te nekünk drága szent véred által a' szent keresztségben bünein k' lemosására fürdöt készitettél; 's könyörgök kegyelmedért, hogy én, és minden embertársam, a' keresztségben nyert ártatlanságot egykor szeplötelenül birói széked elébe vihessük.

Miért borul le a' pap, a' keresztviz' szentelése után, az oltár' lépcsöire, 's csak a' minden szentek' litaniájának elmondása után kel föl?

Ez azért történik, hogy Istent a' szentek' közbenjárása által alázatosan kérje, miszerint a' keresztség' kegyelmét kivétel nélkül minden embernek, kiválólag pedig azoknak, kik ma kereszteltetnek meg, kiosztani méltóztassék: hogy igy, valamint a' bünben mindnyájan meghaltak, 's eltemetve valának, szintugy mindnyájan Krisztussal a' kegyelemre, 's örök életre uj teremtményekül fölkeljenek.

Miért ékesittetnek ma ismét föl az oltárok?

Minthogy az egyház ma már az Urnak dicsö föltámadását kezdi ünnepelni, a' gyász-öltönyöket leteszi, magát ünnepé-

lyesen fölékesiti, és szivörömét ünnepélyes harangozás-, és örvendetes dicsérö énekekkel nyilvánitja. Az oltárok' ékesitése arra is emlékeztethet, hogy Krisztus, föltámadásakor romolhatatlan és dicsöült testet vön magára.

Miért nincs a' mai misének szokott kezdete?

A' misekezdet ezelött egy egész zsoltár volt, és énekeltetett, mig a' nép a' templomba összegyült. Minthogy pedig Husvét' éjszakáján a' nép a' nélkül is össze volt gyülekezve, hogy a' fönemlitett szertartásokon jelen legyen: innen ezen elöünnepi misébez kezdet nem énekeltetett. Ez még most is ugy történik; ámbátor ez isteni szolgálat, azon sok rendetlenségek és veszélyek miatt, mellyekkel az éjjeli elöünnepek, (Vigiliák) össze vannak kötve: nappalra tétetett által. Az egyház ezzel tudtunkra kivánja adni, miszerint a' hivöknek a' szertartásokon is jelen-, és a' mise' kezdetekor már összegyülekezve lenniek illik.

Az egyház' könyörgése,

mise alatt.

Ur Isten! ki e' legszentebb éjt a' mi urunk' Jézus Krisztus' föltámadásának dicsöségével megvilágitád; tartsd meg egyházad' uj gyermekeiben a' szent keresztség' kegyelmét: hogy igy test- és lélekben megujulva, neked tiszta szivvel szolgáljanak. Ugyanazon Jézus Krisztus, a' mi Üdvözitönk által, 'stb.

A' leczkében (Koloss. 3, 1—4.) inti sz. Pál a' keresztényeket, hogy mivel a' keresztség által Krisztussal föltámadtak, csak azt, a' mi mennyekben van (hol Krisztus az Isten' jobbján ül), ne pedig azt, a' mi a' földön van, keressék. „Ti meg vagytok, ugy mond ö, a' keresztség és töredelmesség által a' bünés földieknek halva; a' ti igazi életetek az Istenben elrejtett, láthatatlan élet; valamint Krisztus is a' világ' szemei elött elrejtett életet él Istenben. Ha pedig Krisztus, a' ti életetek, az itéletkor föltünendik, akkor vele ti is dicsöségben fogtok megjelenni. E' dicsöség' reményében és várása mellett tehát a' tagjainkban lakó rossz hajlamokat és kivánságokat el kell fojtanunk, és minden bünt kerülnünk; mert ha ezt nem teszszük, ugy Krisztus' dicsöségében sem veendünk részt a' mennyekben.

Leczke után a' pap háromszor ‚Alleluját' énekel, és pedig mindenkor egy hanggal fölebb: jelentendö, hogy a' feltámadás fölötti örömünknek mindig magasztosabb- és bensöbbnek kell lennie.

Az evangelíomban (Mát. 28, 1—7.) jelentetik, hogy Mária Magdolna, 's még néhány asszony, szombaton reggel a' sirhoz mentek, Krisztust bebalzsamozandók; helyette azonban angyalt találtak, a' ki értésökre adá, miként Krisztus valóban föltámadt. E' különös kedvezést ők Krisztus iránti szeretetök-, és buzgalmuknál fogva meg is érdemlették. Keressed te is Krisztust korán reggel, azaz: minden foglalkozásod előtt, az imádság, jó könyvek' olvasása, jó szándék' felinditása 'stb. által, hogy egyedül neki tessél; igy mindig örvendetesebb dolgokat fogsz tőle megérteni, 's ő neked naponkint több világosságot és vigaszt nyujtand, 's foglalkozásaid mind szerencsések, vagy legalább érdemesek lesznek.

Miért nem mondanak ma ‚Credo'-t, ‚Agnus Dei'-t, 'stb.; 's miért hagyják ki a' békecsók' közlését, az áldozás utáni imádsággal?

A' ‚Credo'-t, vagy hitvallomást hajdan, 's Romában még ma is, a' misét megelőző keresztségnél, a' keresztelendők mondják el; az ‚Agnus Dei' pedig már a' minden szentek' litaniájában előjön. Ezért a' szent mise alatt nem ismételtetnek. A' békecsókot azért hagyják el, mert Krisztus tanitványaihoz nem mondá még: „Béke legyen veletek." Az áldozás utáni imádság helyett vecsernye mondatik; melly azonban igen rövid, és tulajdonképen nem is vecsernye; mivel a' mai nap előképe az örökké örvendetes szombatnak, mellynek vesperája, azaz: estéje nincsen. E' vecsernyének fő részei a' 116-dik zsoltár, és a' ‚Magnificat.' A' zsoltárban az ujon keresztelteket fölhivatnak, Istent a' keresztségben nyert kegyelmekért dicsőitni, 's a' ‚Magnificat'-ban magasztalják őt, hogy olly nagy dolgokat vitt rajtok véghez. (Lásd Mazzinelli.)

Ne mulaszd el ma a' szent sirt ismét meglátogatni, és Krisztusnak keserü kinszenvedése- és halálaért hálákat adni, valamint a' fájdalmas, és bús anyát Máriát is tisztelni. A' föltámadáson légy áhitattal jelen, és kérd Istentől azon kegyelmet, hogy a' bünök' sirjából fölkelhess, és jövőben mindenkor szent és neki tetsző életet élhess.

OKTATÁS HUSVÉTRE.

Mi a' Husvét?

Azon dicsőséges nap, mellyen Krisztus Jézus halottaiból föltámadt, midőn lelkét a' testtel ismét egyesité, 's a' nagy kővel bezárt, és lepecsételt sirból élve fölkelt.

Mint ünnepeljük a' Husvétet legjobban?

Ha a' bünök' halálából az igazság' uj életére megyünk át; mint Krisztus is föltámadt halottaiból, 's átment egy uj és dicsöséges életre. (Rom. 6, 4. Koloss. 2, 12.)

Mit remélhetünk Krisztus' feltámadása által?

Hogy a' mi testeink is föl fognak egykor, jóllehet a' sirban elhamvadnak, halottaikból támadni (Rom. 8, 11.); mert miután Krisztus, a' mi fejünk, él: föl kell nekünk is, az ő tagjainak ismét elevenednünk; mert eleven fő nem lehet élő tagok nélkül.

Mit tesz az ‚Alleluja', melly husvéti napokban olly gyakran énekeltetik?

Ez öröm-ének; melly annyit tesz, mint: ‚Dicsérjétek az Istent'; 's ez időben azt a' Krisztus' föltámadása, és az általa nekünk szerzett örök élet' reménye fölötti örömnek nyilvánitásaul éneklik.

Miért nem imádkoznak husvéti időben térdelve, hanem állva?

Hogy, a' mint sz. Ágoston mondja, külső testállásunkkal is megmutassuk, hogy Krisztus a' sirból föltámadt.

Mi jelentése van a' piros tojásoknak?

Ezek is a' feltámadás' jelképei. A' tojás' külső, kemény héja ugyanis hasonlit a' sirfödélhez, mellyet az Ur feltört; mint a' tojásbeli kis állat széttöri a' héjat, hogy elevenen keljen ki belöle. Az egyház ma, 's az egész nyolczadon át igen gyakran énekli: „Ez a' nap, mellyet az Ur teremtett: vigadozzunk, és örvendezzünk benne." (Zsolt. 117, 24.) A' mise' kezdetekor Krisztus' személyében ekkép kiált föl a' 138-ik zsoltárból: „Én fölkeltem, és veled vagyok, Alleluja! A' te kezeidet fölém kiterjesztetted: Alleluja! Alleluja! Ur Isten! te megvizsgálsz, és ismersz engem. Tudva van elötted leülésem és fölkelésem." Dicsöség 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! ki nekünk mai napon, egyszülött fiad által, a' halál' legyözetése után, az örök boldogságba utat nyitottál: segitsd, kérünk, a' jó föltételeket, mellyeket te nekünk sugalsz, kegyelmed által teljesedésbe is menni. Ugyanazon mi urunk Krisztus Jézus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pálnak Korinth. irt I. lev.* 5, 7—8.*)*

Atyámfiai! tisztitsátok ki a' régi kovászt, hogy uj tészták legyetek; a' mint hogy kovásztalanoknak kell lennetek. Mert Krisztus, a' mi husvéti bárányunk, mi érettünk föláldoztatott. Azokáért husvéti ünnepet üljünk; vendégeskedvén, nem a' régi kovászszal, se' nem a' gonoszság és álnokság' kovászszával, hanem a' tisztaság- és igazságnak kovásztalanával.

Szent Pál e' helyen int minket, hogy valamint a' zsidóknak Husvétkor a' kovászt házaikból eltávolitaniok, 's a' husvéti bárányt kovásztalan kenyérrel kellett enniek: ugy iparkodjunk mi is a' régi kovászt, vagyis a' régi bünös embert, azaz: a' bünöket, magunktól eltávolitani; mert mi a' keresztség által kovásztalanokká lettünk, vagyis az átalakulás', és a' bünöktöli tisztaság' állapotába helyeztettünk; mellyet gondosan meg kell öriznünk: hogy igy husvéti bárányunkat, t. i. Krisztust a' szent áldozásban mi is kovásztalan kenyérrel, vagyis tiszta szivvel élvezhessük, 's ez által az Oltári-szentségbeni méltó részesülés' kegyelmeit elnyerhessünk.

Mondd ma te is többször az egyházzal: ‚Alleluja! Dicsérjétek az Urat; mert kegyes, és irgalma örökké tart. Alleluja'. Ez a' nap, mellyet Isten teremtett: Alleluja! Vigadozzunk és örvendezzünk benne: Alleluja! A' mi husvéti bárányunk Krisztus, ki érettünk a' Kalvária' hegyén föláldoztatott, és minket megváltott. Alleluja'!

Evangelium. *(Sz. Márk'* 16, 1—7.*)*

Az időben Mária Magdolna, Jakab' anyja, és Salome, füszereket vásárlának, hogy elmenvén, megkennék Jézust. És korán reggel, a' hétnek első napján, a' sirboltlhoz jövének, a' nap már fölkelőben lévén. 'S mondának egymásnak: Kicsoda hengeriti el nekünk a' követ a' sirbolt' nyilásáról? Oda tekintve pedig látták, hogy a' kő már el van hengeritve: minthogy tudnillik az igen nagy volt. 'S bemenvén a' sirboltba, egy ifjat látának jobb kéz felől ülni, hosszu fehér köntösbe öltözve, és megrémülének. Ki mondá nekik! Ne féljetek; a' megfeszitett názárethi Jé-

zust keresitek: föltámadott, nincs itt; ime a' hely, hova fektették ötet. De menjetek el, 's mondjátok meg tanitványinak, és Péternek: hogy elöttetek megyen Galileába; ott meglátjátok ötet, a' mint megmondotta nektek.

Miért akarák e' szent asszonyok Jézus' testét füszerekkel megkenni?

A' zsidóknál szokásban volt, a' halottakat bebalzsamozni. E' szokásnak akartak az asszonyok is eleget tenni: 's minthogy öket ebben Krisztus' temetése elött a' közbecső szombat, 's az idö' rövidsége megakadályoztatta, azért most szombat után, jókor fölkészülve, veszik a' füszereket és sietnek a' sirhoz; az ur Jézusnak ez utolsó szeretet-szolgálatot megteendök. Ez által ök arra tanitanak minket, hogy az igazi szeretet sem nem langyos, sem nem pulya; hanem egész buzgósággal igyekszik mindazt, mit szeretteinek kedveset tehet, azonnal és késedelem nélkül megtenni.

Tetszett-e Istennek e' jó akaratjok?

Igenis; mi onnan is kiviláglik, mert mig ök busan kérdék: „Ki hengeriti majd el nekünk a' követ"? a' kö már el vala hengeritve; 's ezen kivül egy angyal is vigasztalá öket, és Krisztus' fölámadása felöl értesitette. — Tanuljuk innen, milly kedvesek Isten elött az irgalmasság' cselekedetei; 's igyekezzünk azokat a' szükségben levök' irányában gyakorolni: mert mit a' szegényekkel teszünk, azt Krisztussal teszszük. (Mát. 25. f.)

Valljon az angyalnak kellett-e a' követ elhengeritenie, hogy Krisztus föltámadhasson?

Nem; mert Krisztus urunk már elöbb föltámadt, hogy sem az angyal e' követ elhengeritette. Az angyal ezt csak annak bizonyságaul tette, hogy Krisztus' föltámadása már valóban megtörtént.

Miért akart erről az angyal különös tanubizonyságot tenni?

Mert Krisztus' föltámadása hitünk' alapja. Ha ugyanis Krisztus föl nem támadt volna, ugy a' mi hitünk is haszontalan és hiu volna; minthogy akkor nem volna bebizonyitva, hogy ö Isten' fia volt: következöleg a' benne helyezett hit által sem boldogulhatna senki. Valamint akkor saját föltámadásunkat illetöleg sem birnánk semmi bizonyossággal Ez azonban Krisztus' föltámadásának következtében minden kétségen kivül helyeztetett; mivel ö a' halálbóli föltámadás' elsöszülöttje (Koloss. 1, 18.); 's

valamint Ádám által jött a' halál a' világba, ugy a' halálbóli föltámadás Krisztus urunk által (I. Kor. 15, 21.).

Mi haszna van a' saját feltámadásunk felőli hitnek?

A' saját feltámadásunk felőli hit 1-ör: hathatósan buzdit bennünket a' jóra, 's minden rossznak gondos kerülésére ösztönöz; miután feltámadásunkkor minden cselekedeteinkről és mulasztásainkról számot kellend adnunk, 's az érdemlett jutalmat elveendjük: a' jóért tudnillik az örök boldogságot, a' roszszért pedig az örök kint. 2-or: A' saját feltámadásunk felőli hit egyszersmind legnagyobb vigasztalást nyujt a' szenvedés' idején, 's az élet' viszontagságai- és terheivel való küzdelmekben. „Minden oldalról szorongattatunk, de azért nem búsulunk; habozunk, de azért kétségbe nem esünk; üldözéseket szenvedünk, de azért el nem hagyatunk; megaláztatunk, de el nem veszünk .... tudván, hogy a' ki Jézust feltámasztotta, minket is feltámaszt Jézus által; azért ki nem fáradunk.“ Igy ir sz. Pál II. Kor. 4, 8—16.; másutt pedig, II. Kor. 5, 1.: „Tudjuk, hogy ha e' földi házunk' hajléka elrontatik, Istentől egy más, nem emberi kezek által készitettet nyerünk, örökké tartandót mennyben.“ Ezen kivül 3-or: a' saját feltámadásunkra gondolás megvéd minket minden kétkedéstől, az Istennek és mindeneket rendező gondviselésének igazságos volta felől. E' világon gyakran szerencsés a' gonosz, a' jó pedig szerencsétlen; a' mennyiben az ideigleni javak és örömek' birtokát és élvezetét szerencsének, ellenben a' szegénységet és ideiglenes szenvedést szerencsétlenségnek nevezhetni. De a' feltámadáskor mindezen aránytalanság ki fog egyenlittetni; akkor mindenik cselekedetei szerint veendi el jutalmát, vagy pedig büntetését, 's az Istennek végetlen igazsága legdicsőbb fényben fog tündökölni.

Miért küldte az angyal az asszonyokat Krisztus' tanitványaihoz', nevezetesen Péterhez?

Mert a' tanitványok voltak azok, a' kiknek Krisztus' föltámadását az egész világnak hirdetniök kellett; egyszersmind azért, hogy Krisztus' halála fölötti szomoruságukban megvigasztalják. Péter pedig, az apostolok' feje, és Krisztusnak háromszori megtagadása miatt, igen levert és csüggeteg volt: azért neki kellett legelőször is az örömtudósitást vennie, 's különösen is megvigasztaltatnia. — Tanuld innen, hogy Isten az alázatos, és törödött szivet meg nem veti.

Miért jelent meg Krisztus apostolainak is, és pedig többször egymás után?

Hogy feltámadása iránt minden kétséget eloszlasson, őket Atyjához közel visszatérése fölött vigasztalja, 's tanitásának ismeretébe mindig mélyebben bevezesse.

Mire kell minket Krisztus' feltámadásának buzditani?

Arra, hogy lelkileg mi is feltámadjunk vele, 's e' végből egészen uj életet kezdjünk (Rom. 6, 4.): mi ugy történik meg, ha nem csak a' bünt, hanem az arra szolgáló minden alkalmakat is kerüljük, 's csak az erény és mennyei dolgok után látunk.

Millyen jó cselekedetre kell a' húsvéti időt különösen használnunk?

Arra, hogy embertársaink' irányában a' megbocsátás' erényét gyakoroljuk; mivel Krisztus ez időben nekünk is bocsánatot szerzett. (Aranyszáju sz. János.)

B u z d u l a t. Szivemből örvendek oh Jézusom! hogy te a' sirból öt szent sebeiddel, mint megannyi drágakövekkel ékesitve, diadalmasan keltél ki. Azon győzedelem által, mellyet a' halál, ördög, és pokol fölött kivivtál, kérlek téged, hogy add nekünk kegyelmedet, mellyel gonosz hajlamainkat és vágyainkat elfojtsuk, benned uj életet éljünk, és a' bün által többé soha se haljunk meg. Amen.

Erkölcsi tanitás.

Sokan azt vélik, hogy miután Jézus megváltott minket, már minden rendén van, 's részünkről nem is szükséges többé az üdvösség után sokat fáradni, és küzdeni érte. Miben azonban ők fölöttébb és veszélyesen tévednek. Valamint ugyanis Izrael' fiai Mózes által Faraó' szolgálatából megmentettek ugyan, de az igéret' földének elfoglalása végett még sokáig, és sokat kellett küzdeniök és szenvedniök: épen ugy Krisztus is megszabaditott ugyan az ő kinszenvedése és halála által minket az ördög' hatalmából, de azért a' megigért mennyei országot még sem birandjuk, ha csak Isten' kegyelme- és segedelmével a' mi elleneink, t. i. a' test, ördög és világ ellen egész végig nem harczolunk: mert csak a' küzdőnek adatik meg a' diadalkoszoru, 's csak ha Krisztussal együtt tűrünk, és meghalunk (vagyis a' szenvedés', önmegtagadás' és sanyargatás' utján járunk), csak

ugy fogunk vele együtt élni is és uralkodni. (II. Tim. 2, 3—12.) Az Isten t. i., a' ki minket nélkülünk teremtett, minket mégis nélkülünk üdvöziteni nem fog; vagyis a' nélkül, hogy szabad akaratunkat, és minden erőnket jóra használjuk, 's igy a' kegyelméveli együttmunkálás által magunkat az örök boldogság felől biztositsuk.

OKTATÁS HUSVÉT-HÉTFŐRE.

A' misekezdetben az egyház a' mennyek' országába vezető utnak megnyitását, melly Krisztus' halála, és föltámadása által történt, az igéret' földére lett bevezetéssel hasonlitja össze, mellyet Józsue vitt véghez; és Mózes' II. könyv. 13. f.-ből énekli: ‚Az Ur titeket bevezetett a' földre, hol tej és méz foly: Alleluja! 'S hogy az Ur' törvénye mindenkor szátokban legyen: Alleluja! Alleluja.' „Dicsérjétek az Urat, és hivjátok az ő nevét segitségül: hirdessétek az ő müveit a' népek közt." (Zsolt. 104.) Dicsőség 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! ki a' husvéti ünnepély által a' világnak az üdvösség' eszközeit nyujtád, gyámolitsd, kérünk, tovább is a' te népedet mennyei adományoddal: hogy mind a' tökéletes szabadságot elnyerje, mind pedig az örök életre növekedhessék. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Apostolok' cselekedet. 10, 37—43.)*

Ama' napokban Péter a' népnek közepette álla, mondván: Atyámfiai férfiak! jól tudjátok, hogy azon keresztségtől fogva, mellyet János hirdetett, elkezdvén Galileától egész Judeában, jeles történetek mentek véghez; hogy ama' názárethi Jézus, kit az Isten Szentlélekkel, és hatalommal kent föl, széljeljárt, jót tevén, és meggyógyitván mindeneket, kik az ördögtől erőszakosan el valának nyomva; mert az Isten vala ő véle. 'S mi tanúi vagyunk mindazoknak, miket a' zsidók' tartományában, 's Jerusalemben cselekedett; kit is megölének, fölfüggesztvén a' fára. De az Isten föltámasztá őt harmad napon, és nyilván megjelenté őtet, nem ugyan az egész

népnek, hanem az Istentől eleve kiválasztott tanuknak, mi nekünk, a' kik vele ettünk és ittunk, miután a' halálból föltámadt. Kitől is a' parancsolatot vettük, hogy a' nép előtt hirdessük, és bizonyitsuk, miszerint ő az, ki az Istentől az élőknek, és holtaknak itélő birájokul rendeltetett. Kiről valamenynyi proféták bizonyitják, hogy a' bünök' bocsánatát az ő neve által veszik mindazok, a' kik ő benne hisznek.

Sz. Péter itt a' Krisztus' föltámadása felől szóló beszédet azon tanitással végzi, hogy mindazok, a' kik Krisztusban hisznek, általa nyerik büneik' bocsánatját. Erre azonban nem közönséges, holt hit, millyen az ördögökben is van (Jak. 2, 19.), hanem tevékeny, élő hit kivántatik, melly a' szeretet által müködik, és mindent, a' mit hisz, cselekedettel is betölt. Szerezz te is magadnak illy élő hitet; különben ugyanis olly kevessé fogsz, valamint az ördögök, üdvözülhetni. Ismételd ma a' leczke után elmondott tegnapi könyörgést.

Evangeliom. *(Sz. Lukács' 24, 13—35.)*

Az időben ketten a' tanitványok közül egy Emmaus nevü faluba mentek, melly Jerusalemtől hatvan futamatnyi távolságra vala. Kik is beszélgetének egymás közt mindazok felől, a' mik történtek. Lőn pedig, hogy midőn igy egymással beszélgetnének, 's egymástól kérdezősködnének, maga Jézus is hozzájok közelitvén, velök együtt ment volt. De az ő szemeik fogva tartattak, hogy meg ne ismernék őtet. Szóla tehát hozzájok: Micsoda beszédek ezek, mellyeket egymás közt ut közben váltogattok, és hogy olly szomoruak vagytok? Felelvén pedig az egyik, kinek Kleofás volt neve, monda neki: Egyedül te vagy-e a' Jerusalembeli jövevények közt, a' ki semmit sem tudsz azokról, mik abban e' napokban történtek? És monda nekik: Mellyek? Ők pedig felelének: A' názárethi Jézus felől; ki az Isten, és az egész nép előtt hatalmas cselekedetü 's beszédü proféta volt. Mikép adák őt által papi fejedelmeink és világi nagyjaink a' halálos büntetésre, és feszittették föl őtet. Mi pedig azt reméltük, hogy ő fogná

megváltani Izraelt: de mindezek mellett mégis ma már harmadik napja van, hogy ezek történtek. Azonkivül némelly asszonyok közülünk ijedségbe is hoztak minket; kik nap' kelte előtt a' sirbolthoz kimentek, és nem találván ott testét, visszatérének, mondván: hogy angyalok' jelenését is láttak volna, kik őt élni bizonyitották. Azért elmenének némelly társaink a' sirbolthoz, és azt ugyan akképen találták, mint az asszonyok beszélték; de őtet magát nem látták. Erre ő szólani kezdett hozzájok: Oh balgatagok, és késedelmes szivüek mindazok' elhivésére, miket a' profétáik szólottak! Valljon nem ezeket kellett-e szenvednie Krisztusnak, 's ugy menni be dicsőségébe? 'S elkezdvén Mózestől, és valamennyi profétákon végig, megmagyarázta nekik az irásnak mindazon helyeit, melylyek felőle szólottak. 'S közelitének a' faluhoz, a' hova mentek; ő pedig ugy mutatá magát, mintha tovább akarna menni. De azok kényszeriték őtet, mondván: Maradj mivelünk: mert már beesteledik, 's a' nap már hanyatlóban van. Beméne tehát, hogy velök maradna. És lön, midőn velök együtt letelepednék, vévén a' kenyeret, megáldá, 's megszegvén azt, nekik nyujtotta. 'S ekkor megnyilának szemeik, és rá ismerének; ő pedig eltünt szemeik elől. És mondának egymásnak: Nemde gerjedezett szivünk bennünk, midőn hozzánk beszélt az uton, és fejtegeté nekünk az irásokat? Azért még azon órában elindulván, visszatérének Jerusalembe; hol a' tizenegyet és több társaikat velök egybegyülekezve találák. Kik mondának, hogy föltámadott az Ur bizonynyal, és megjelent Simonnak. Ők is elbeszélék tehát azokat, mik az uton történtek, és hogyan ismerték őt meg a' kenyérszegésben.

Miért csatolta magát Krisztus e' két tanitványához?

Mert róla beszéltek. Hasonlóképen csatolandja magát hozzánk is Jézus, ha róla 's igéjéről beszélünk; de ha fajtalan és istentelen szavakat ejt ki szánk, ugy Jézust mi magunk üzzük el magunktól.

Miért jelent meg nekik Krisztus, mint idegen?

Sz. Gergely azt monja[1]): hogy Krisztus magát lelkök' állapotjához alkalmazta, 's ollyannak mutatá magát nekik külsőleg, mint a' minőnek őt bensőleg képzelték, azaz: olly tulajdonokkal, mellyek tőle idegenek voltak, 's nem valának övéi; mert, a' mint látszik, ők nem hitték, hogy Krisztus Isten: jóllehet ő ezt olly sokszor tanitotta, 's ellenmondhatlanul be is bizonyitotta. Ők csak merő profétának tartották őtet; sőt még azon szavak' igazságán is kételkedtek, mellyekkel föltámadását olly gyakran és világosan megjövendölte. Ezért nem ismerteti meg magát velök azonnal; hanem eszteleneknek nevezi, és megfeddi őket keményhitüségökért. — Ez a' szokott bánásmódja Istennek velünk emberekkel; ő kegyelmének jeleit mindenkor állapotunkhoz méri. Az ismeret, mellyet róla birunk, 's az élvezet, mellyet benne találunk, mindenkor a' benne vetett hitünk-, reményünk-, és hüségünkhöz van mérve.

Kénytelenségből szenvedett-e Krisztus, miután azt mondja: ‚Nemde igy kellett Krisztusnak szenvednie'?

Épen nem. Ő magát szabad akarattal adta halálra; mint már Isaiás mondja (53, 7.); 's abból is eléggé megtetszik, mert magát a' zsidók által önkényt hagyta megfogatni (János' 18, 5—8.). De miután már a' profétáik által megigérte, hogy érettünk ki fog dicsőségéből vetközni, és szenvedni: ennél fogva kellett is szenvednie, hogy az irás beteljesedjék, és ő dicsőségébe ismét bemehessen.

Mint értelmezte Krisztus két tanitványának az irásokat?

Hihetőleg megmutatá nekik, mint jövendöltetett meg és példáztatott azokban különféle módon az ő kinszenvedése és halála; mint adatott el például az ártatlan Józsefben[2]), és mint jelentetett előre megostoroztatása, József' véres ruhája által[3]); 's megkoronáztatása, a' tövisek közt szarvaival fönakadt kos által[4]); miként vitte Izsákban, — ki a' fával, mellyen föláldoztatnia kellett, vala megterhelve[5]), — keresztjét a' Kalvária hegyre; miként fosztatott meg öltönyeitől, meztelenittetett meg és gyaláztatott, a' megmeztelenitett és gyermekétől meggyaláztatott Noeban[6]); mint jelképezé megfeszittetését a' kigyónak Mózes általi fölemeltetése[7]); mint voltak előképei, 's példázták eltemettetését és föltámadását a' régi áldozat-állatok, különösen a'

---

[1]) Homil. 23. in Evang. [2]) I. Mózes' 37. [3]) Ugyanott. [4]) I. Móz. 22. [5]) Ugyanott. [6]) Ugyanott 9. f. [7]) IV. Móz. 21.

husvéti bárány [1]), mellyhez ő hasonlólag áldoztatott föl, a' nélkül, hogy csontját szét törték volna; 's nevezetesen Jónás [2]), ki három napig volt a' hal' gyomrában, de onnan három nap mulva ismét élve jött ki. Végre megmutatá nekik azt is, hogy milly világosan megjövendölték, és mintegy leirták szenvedését Dávid [3]), és Isaiás proféta [4]).

Miért mutatta magát Jézus, mintha tovább akarna menni?

Hogy a' tanitványok' szeretetét megkisértse, 's nekik alkalmat adjon meghivatására, miszerint náluk maradjon. Azonkivül abbeli czélját, hogy őket halálának szükséges volta 's föltámadásának igazsága felől meggyözze, elérte; 's ennélfogva el is hagyhatta őket.

Miért ismerték őt meg a' tanitványok a' kenyértöréskor?

Mivel ő nekik akkor, mint ezt a' szent atyák vélik, és mint ez azon kifejezésből: „kenyértörés"-kor, melly mindenkor a' szent vacsorát jelenti, valóban meg is látszik, szent testét épen ugy nyujtá, mint ezt az apostoloknak az utolsó vacsorakor tette: mit ők ezektől hihetöleg hallottak elbeszéltetni.

Mit tanulhatunk még ez evangeliomból?

Azt, hogy mivel e' husvéti időben Krisztust az Oltári-szentségben magunkhoz vettük, öt buzgón kérjük, miszerint nálunk maradjon; egyszersmind pedig mindent elkerüljünk, a' mi által ötet szivünkből elüzhetnök.

B u z d u l a t. Oh Jézus! a' halál' alkonya mindinkább közelit hozzánk. Maradj tehát nálunk az Oltári-szentségnek ereje, 's hatása által: hogy mi, kik az Emmausba menő tanitványokhoz az állhatatlanság- és esztelenségben olly hasonlók vagyunk, legszentebb testednek élvezete által a' hitben erősödjünk, a' reménységben szilárduljunk, 's a' szeretet által veled akképen egyesüljünk, hogy semmi se legyen képes többé minket elszakasztani töled. Amen.

OKTATÁS HUSVÉT-KEDDRE.

Az anyaszentegyház még mindig dicsöiti az Istent a' megváltásért, 's hálákat ad neki; m i s e k e z d e t k o r énekelvén (bölcs Sirák' könyvének 15. f.-ből): „Az üdvösséges bölcseség' vizével itatja öket, Alleluja! Megerősödik bennök, és nem

[1]) II. Móz. 12. [2]) Jónás' 2. f. [3]) Zsolt. 21. [4]) Isaiás' 53.

ingadozik. Alleluja! És fölmagasztalja őket örökre: Alleluja, Alleluja! (Zsolt. 104.) Adjatok hálát az Urnak, és magasztaljátok nevét; hirdessétek a' népek közt munkáit." Dicsőség az Atyának, 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! ki egyházadat mindig uj hivekkel gyarapitod, engedd szolgáidnak, hogy a' titokteljes megváltatást, mellyet a' hit által nyertek, jámbor életök által megörizzék. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Apostolok' cselek.* 13, 16. 26 – 33.*)*

Ama' napokban fölkelvén Pál, és kezével intvén, hogy hallgatnának, igy szólott: Atyámfiai, férfiak, Ábrahám' nemzetének fiai, 's a' kik közöttetek az Istent félik! nektek küldeték az üdvösség' emez igéje. Jerusalem' lakói tudnillik és annak nagyjai, ezt meg nem ismervén, itéletet mondának rá; mellyel betölték a' profétáknak, kiknek könyveik minden szombaton olvastatnak, jövendöléseit. Mivel ámbátor a' halálra okot nem találának benne, mégis azt kérék Pilátustól, hogy megöletnék. Minekutána pedig végbevitték volna mindazokat, a' mik ő felőle meg valának irva, levévén őt a' fáról, a' koporsóba helyezték. De Isten föltámasztá őt a' halálból. Ki több napon láttaték azok által, a' kik Galileából Jerusalembe vele együtt fölmentek; kik mindez ideig tanui neki a' nép előtt. Mi is ugyanazon igéretet, mellyet atyáink nyertek, hirdetjük nektek; mellyet az Isten minekünk, azok' fiainak, beteljesitett, föltámasztván Jézust.

Mi okból említik Krisztus urunk' feltámadását az apostolok csaknem minden sz. beszédökben?

Azért, mivel — mint ez már fönebb is mondatott, Krisztus' feltámadása képezi hitünk' alapját. Azért engedé meg Krisztus, hogy tanitványai feltámadásán olly sokáig kételkedjenek, 's csak azután higyenek, miután nekik gyakrabban megjelent, és annak valósága felől a' legvilágosabb bizonyságokat adta: hogy még csak ne is látszassék, mintha a' tanitványok könnyenhi-

vők lévén, magukat megcsalatni engedték volna; hanem mindenki beláthassa, milly óvatosak, söt hitetlenek voltak; és milly szilárd alapon nyugszik ennélfogva hitünk, mellyel Krisztus' feltámadását elfogadjuk. (Mondd el itt ujra a' husvét-vasárnapi leczke utáni imádságot.)

Evangelium. *(Sz. Lukács'* 24, 36—47.)

Az időben megálla Jézus az ő tanitványai közt, és szólitá őket, mondván: Békeség nektek! Én vagyok; ne féljetek. Megháborodván pedig és megrettenvén, azt vélék, hogy valami lelket látnának. És monda nekik: Miért ijedtek meg, és engedtek kétes képzelődéseket emelkedni szivetekben? Lássátok kezeimet és lábaimat, hogy én magam vagyok. Tapogassátok és szemléljétek meg, mivelhogy a' léleknek husa és csontjai nincsenek, a' mint tapasztaljátok, hogy nekem van. 'S ezeket mondván, megmutatá nekik kezeit és lábait. Midőn pedig örömükben még sem tudnának meggyőződni, 's csak álmélkodnának, monda nekik: Van-e itt valami enni valótok? Ők pedig hozának neki egy darab sült halat és lépes mézet. Mellyeket elvévén, jelenlétökben evék belőlök: a' maradékot visszaadván. Ezután monda nekik: Ime ezek azon történetek, mellyekről szólottam nektek, midőn még veletek társalkodnám: hogy tudnillik be kell teljesedniök mindazoknak, a' mik Mózes' törvényében, a' proféták' könyveiben, és a' zsoltárokban megirattak. Akkor megnyitá elméjeket, hogy megértenék az irásokat. És monda nekik: Igy van megirva, és igy kellett Krisztusnak szenvednie, 's harmad napon a' halálból feltámadnia; 's elkezdve Jerusalemtől, valamennyi népek közt hirdettetnie nevében a' megtérésnek és bünök' bocsánatának.

Miért köszönti Krisztus tanitványait béke-kivánattal?

Mivel a' béke nagy jó (Példabesz. 17, 1.), 's az Isten' fiainak ismertető jele (Mát. 5, 9.); valamint ellenben a' bünösök nélkülözik a' békét. (Isaiás' 57, 20. 21.) A' béke' megőrzésé-

nek egyik legfőbb módjáról, tudnillik: az alázatosságról, fönebb (155. l.) vala már szó.

Miért mutatta meg Krisztus kezein és lábain levő sebhelyeit tanitványainak?

Hogy feltámadása iránt minden kétségöket eloszlassa. Ez okból illetteté is magát, és evett velök, 'stb. Innen tanuljuk, minőnek kell a' bünök' halálából való föltámadásunknak is lenni; mivel Krisztus' testi feltámadása legyen a' mi lelki feltámadásunknak példázó képe. Valamint tudnillik Krisztus, ugy mi is adjuk élő tettek által lelki megujulásunknak csalhatatlan jeleit; mi az Isten és felebarátunk iránti szeretet, a' bün' és rossz alkalmak' kerülése, gyülölete, 's a' jó cselekedetek' gyakorlása által történik meg.

Miért tartotta meg Krisztus urunk feltámadása után is öt sz. sebeit testén?

1) Hogy ez által megmutassa, miszerint feltámadása után is ugyanazon sz. testtel bir, melly szenvedései közt e' sebeket kapta: következőleg valósággal feltámadt. 2) Hogy megismertesse velünk, irántunk viseltető végetlen szeretetét, mellynél fogva mi mintegy be vagyunk az ő kezei-, lábai- és szivébe vésve (Isai. 49, 16.); 's hogy minket ez által viszonti hálás szeretetre gyulaszszon. 3) Hogy minket reménységre 's irántai bizalomra buzditson; miután mi eme' sz. sebei miatt, mellyek a' mennyei Atyánál leghatalmasabb közbenjárók érettünk, minden jót igérhetünk magunknak. 4) Hogy az ördög, test és világ elleni harczban felbátoritson; mert nem kell-e magunkat szégyenelnünk, ha gyáva harczosok vagyunk, midőn fejedelmünkön olly kinos sebeket látunk, mellyeket miérettünk kapott? 5) Hogy az elnyomottakat, nyomorultakat és kisértetbe hozottakat vigasztalja, 's a' nyomor és kisértéseik ellen nekik menedékhelyet készitsen. 6) A' töredelmetlen bünösök' ijesztésére, kiknek itéletkor fel fogja tárni sebeit, és megmutatni, mennyit szenvedett érettök, kik saját vétkök miatt azok' érdemeiben részesülni nem akartak. Igyekezzünk tehát a' jámbor élet által arra, hogy ez öt sz. seb egykor vigasztalásunkra, nem pedig rémülésünkre szolgáljon.

F o h á s z. Add oh legkegyelmesebb Jézusom! hogy az öt sz. sebeidből folyó drága véred mind rám, mind pedig valamennyi bünösökre nézve örökre el ne veszszen.

Hitbeli 's erkölcsi tanitás a' sz.-irásról.

„Akkor megnyitá elméjeket, hogy megértenék az irásokat.“ (Luk. 24, 45.)

Nem elég világos-e a' sz.-irás arra, hogy azt mindenki megérthesse?

Nem; mert máskép szükségtelen lett volna, hogy Krisztus az ő tanitványainak az irást megmagyarázza. Következik innen, hogy nem szabad mindenkinek saját véleménye szerint értelmezni 's magyarázni az irást; 's hogy az irás egyedül és magában véve, minden elökerülhető vallás-vitályokat el nem dönthet: miután egyik résznek sem mondja ki az itéletet olly világosan, hogy azonnal kitünjék belöle, valljon igazuk van-e, vagy sem? Következik ebből továbbá még az is, hogy az Isten, miután olly felettébb jó és igazságos, a' vallási dolgokban bizonyosan más alapot rendelt légyen, mellyre bizton épithessünk és támaszkodhassunk; különben ugyanis lehetetlen volna az üdvösség' utjára reátalálni, 's a' vallási viták soha meg nem szünnének.

Mellyik azon alap, mellyre a' vallási tárgyakban bizton épithetni?

Ez a' tanitó egyház; mivel ennek igérte meg Krisztus a' Szentlelket, melly ötet minden igazságra megtanitandja (Ján. 16,13.); valamint azt is, hogy egészen a' világ' végezetéig vele fog maradni (Mát. 28, 20.). 'S azért ő oszlopa és támasza az igazságnak. (I. Tim. 3, 15.)

Miért akarta Krisztus, hogy ne értelmezze 's magyarázza az irást mindenki saját véleménye szerint?

1) Hogy, mint sz. Ágoston mondja, nagyravágyásunkat megalázzuk; és bevalljuk, miszerint mi, habár minden mást képesek volnánk is megérteni, 's fölfogni, mégis a' sz.-irások' értelmét tökéletesen fölfogni nem tudjuk. 2) Hogy az Istenhez folyamodjunk: öt kérve, mikép Origenes megjegyzi, miszerint ő nyissa meg nekünk az irás' értelmét, hogy azt megérthessük. Ezen eszközt használta aquinoi sz. Tamás is, midön a' böjtöt és imádságot egyesitette a' végre, hogy az irást megérthesse. 3) Hogy az irást ne csak fölületesen, de gyakran és gondolkodva olvassuk, és ájtatosan vizsgáljuk: mit nem tennénk, ha benne mindent könnyen megérthetnénk.

OKTATÁS HUSVÉT UTÁNI I. VASÁRNAPRA.

Miért neveztetik e' vasárnap ‚Dominica in albis', vagyis fehér vasárnapnak?

Mivel hajdan az ujon kereszteltek azon fehér ruhát, melylyet Nagy-szombaton, a' keresztség' alkalmával, az ártatlanság' jelképeül kaptak, ma letették, 's egy fehér, viaszból készitett, 's a' pápától megszentelt ‚Agnus Dei', vagyis az Isten' bárányának képe, függesztetett nyakukba: hogy a' keresztségben nyert ártatlanságra mindenkor visszaemlékezzenek. Azért énekli a' misekezdetben az egyház (I. Pét. 2, 2.): „Mint a' most született kisdedek: Alleluja! okos és minden álnokságtól ment, tiszta tej után sovárogjatok. Alleluja, Alleluja." (Zsolt. 80.) „Harsány szóval mondjatok vig éneket Istennek, a' mi hatalmas segitőnknek; örvendve énekeljetek Jákob' Istenének". Dicsőség az Atyának, 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Kérünk téged mindenható Isten, hogy mi, kik a' Husvét' ünnepét megültük, szivünk' tisztaságát, mellyre az minket buzdit, a' te kegyelmed által, tetteink- és életünkkel folytonosan ápolhassuk. A' mi urunk Jézus Krisztus által 'stb.

Könyörgés az egyházért.

Kérünk téged ur Isten! fogadd kegyesen a' te egyházad' esedezését: hogy minden ellenkezések és tévedések' megsemmisitése után, neked biztos szabadságban szolgálhasson. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Könyörgés a' pápáért.

Ur Isten! minden hivők' pásztora és vezetője, tekints kegyelmesen a' te szolgádra N., ki akaratodból anyaszentegyházadat mint annak pásztora, kormányozza; és engedd neki, hogy a' tanitás és példa által hiveid' üdvösségét előmozditsa, 's a' reá bizott nyájjal együtt az örök életet elnyerhesse. A' mi Urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. János' I. level. 5, 4—10.)*

Atyámfiai! minden, a' ki Istentől született, meggyőzi e' világot; és a' diadal, melly meggyőzi e' világot, a' mi hitünk. Ugyanis, ki vehet e' világon diadalmat más, mint az, a' ki hiszi, hogy Jézus az Istennek fia? Ő az, a' ki viz és vér által jött, Jézus, ama' Krisztus; nem csak a' viz, hanem a' viz és vér által jelenvén meg. Erről bizonyságot tesz a' Lélek; már pedig a' Lélek igazság. Mert hárman vannak, a' kik bizonyságot tesznek mennyben: az Atya, az Ige, és a' Szentlélek, 's e' három egy. És hárman vannak, a' mik bizonyságot tesznek e' földön: a' Lélek, a' vér és a' viz, és e' három egy. Hogyha az emberek' bizonyságtételét elfogadjuk, Istennek bizonyitása még hitelesebb; tudnillik Istennek azon nagyobb bizonyságtétele, mellyel az ő fiáról bizonyságot tön. A' ki hisz az Istennek fiában, az elfogadja azon bizonyságtételt.

T a n u l s á g. Sz. János valamint evangeliomában, ugy leveleiben is fő czélul tüzé ki magának: Jézus Krisztusnak, a' mi megváltónknak istenségét bebizonyitani. Ezt teszi a' mai leczkében is, midőn azt mondja, hogy Krisztus viz és vér által jött légyen, azaz: hogy ő János' keresztségében Megváltónak kereszteltetett föl, 's a' mi megváltásunkat halála által valósággal végre is hajtotta: mint azt a' hiveken elözönlött Lélek' munkálkodásai is bizonyitják; 's e' három: a' Lélek, a' viz és vér egymással megegyeznek, 's lényegben egyet képeznek; mert mindezek' alapja, az isteni Lélek. Egyébiránt a' mennyben is hárman tesznek bizonyságot Krisztus' istensége felöl, az Atya, midőn öt Fiának nevezé (Mát. 3, 17.); az Ige, vagyis a' Fiu, midőn tanitásának megerősitésére annyi csudákat mivelt, és a' Szentlélek, midőn galamb' alakjában alászállott (Luk. 3, 22.). E' három is megegyez bizonyságtételében, ugymond sz. János, és lényegökben azonegyek. Továbbá tanitja, hogy nekünk, ha boldogok akarunk lenni, Jézus Krisztusban, az Isten' fiában kell hinnünk, és követnünk az ő tanitását. E' hit diadalmaskodik a' világon, midőn általa kegyelemeszközöket nyerünk boldogságunk' elleneinek legyőzésére; 's ez által eléggé erősekké vá-

lunk arra, hogy a' világot megvessük, annak minden kisértései, ugy a' test és ördög ellen, diadalmasan harczoljunk, 's az örök élet' koronáját elnyerjük. Törekedjünk tehát illy hittel birni; 's az minden kisértések' irányában legyőzhetetlenekké teend minket.

F o h á s z. Oh Jézus, hitünk' szerzője és bevégzője! erősits meg az irántadi élő hitben: hogy a' test, ördög és világ elleni harczban meg ne győzettessem, hanem azokon diadalmaskodva, az örök életet elnyerjem.

Evangeliom. *(Sz. János' 20, 19—31.)*

Az időben, ugyanazon napon, melly a' hét' első napja volt, midőn már beesteledett, 's a' tanitványok a' zsidóktól való félelem miatt ajtóbezárva egybe gyülekezve valának, jöve Jézus, és megálla középben, szólitván őket: Békeség nektek! Ezt mondván, megmutatá nekik kezeit, és oldalát. Örülének azért a' tanitványok, látván az Urat. Monda tehát nekik ismét Jézus: Békeség nektek; valamint engem küldött az Atyám, ugy küldelek én is titeket. Ezt mondván, rájok lehelett, mondván nékik: Vegyétek a' Szentlelket; a' kiknek megbocsátjátok büneiket, megbocsáttatnak nekik, és a' kiknek megtartjátok, meg vannak tartva. Tamás pedig, egy a' tizenkettő közül, a' ki kettősnek mondatik, nem vala vélök, midőn megjelenék Jézus. Mondának tehát a' többi tanitványok: Láttuk az Urat. Ő pedig monda nekik: Hacsak nem látom kezeiben a' szegek' helyeit, és nem bocsátom ujjamat a' szegek' helyébe, és nem bocsátom kezemet az ő oldalába: nem hiszem. Nyolcz nap mulva ismét azon házban valának a' tanitványok, és Tamás is vélök. Kikhez ajtóbezárva bejöve Jézus, és középben megállván, monda nekik: Békeség nektek! Azután monda Tamásnak: Bocsásd ide be ujjadat, és lássad kezeimet; és hozd ide kezedet, és bocsásd oldalamba, és ne légy hitetlen, hanem hivő. Felele Tamás, és monda neki: Én Uram, és én Istenem! Monda neki Jézus: Mivel láttál engem Tamás! hittél; boldogok, a' kik, ámbátor nem látnak, mégis hisznek. Sok egyéb je-

leket is cselekedett Jézus az ő tanitványainak jelenlétében, mellyek nincsenek e' könyvben megirva. Ezek pedig megirattak, hogy higyétek: hogy Jézus legyen ama' Krisztus, az Istennek fia; és hogy hivén, életetek legyen az ő nevében.

Miért kivánja olly gyakran Krisztus a' békét tanitványainak?

Hogy megmutassa, miszerint ő az Isten és emberek közti kibékülést létesitette; 's hogy azokat, a' kik övéi, az egymás közti megegyezésről ismerhetik meg (Ján. 13, 35.). De a' béke háromféle, tudnillik: Istennel, minmagunkkal és felebarátunkkal. Az Istenneli békét nekünk Jézus, az ő halála által megszerezte; de nekünk is igyekeznünk kell, azt, minden bünnek szorgalmas kerülése által megőrizni; vagy ha vétettünk, törekednünk kell ismét vele a' bünbánat által azonnal kibékülni. — A' minmagunkkali békeséget a' jó lelkismeret szerzi meg; felebarátunkkal pedig akkor élünk békeségben, ha őt ugy szeretjük, mint magunkat, és neki, ha minket megsértett, örömest megbocsátunk. E' háromféle béke szükséges az üdvösségre.

Miért lehelt Krisztus az ő tanitványaira, midőn bünbocsátó hatalmat ada nékik?

A' ki- és rálehelés jelképes cselekedet, melly által a' Szentléleknek Krisztusbóli ki- és átmenetele az apostolokra példáztatott. Egyszersmind azt is értésül akará Jézus ezzel adni, hogy a' Szentlélek által az ember a' szellemi élet- és természetfölötti lelki erőkben részesittetik; valamint Ádámnak az Isten' lehelete által a' testi élet és természetes testi erők adattak.

Miért engedte meg az Isten, hogy Krisztus' megjelenését a' többi tanitványoknak Tamás el ne higye?

Hogy ez által a' hitben erősittessünk; mert midőn Tamásnak Krisztus egy ujabb megjelenés által minden kétségét eloszlatta, nekünk ez által, mint sz. Gergely mondja, Krisztus' föltámadása annál bizonyosabbá 's hitelesebbé tétetett. E' történetből különösen kitünik az Isten' jósága is, midőn az egyetlen Tamás miatt is szintannyit tett, mint a' többiekért együtt véve. Azért mondja sz. Ágoston [1]: „Az Isten annyit fáradozik egyért, mennyit minden emberért, 's annyit minden emberért, mennyit egyért. Ki ne szeressen illy Istent?!“ Hogy miért tartotta 's

[1]) Lib. V. Confess. c. 11. n. 2.

mutatta meg Krisztus sebeit Tamásnak és a' többi apostoloknak, az már a' husvét-keddi evangeliomban megfejtetett.

Valódi volt-e Tamás' hite, miután Krisztust saját testi szemeivel látta?

Igenis az; mivel ő Krisztus' feltámadása és istensége felől tüstént e' szavakkal tön vallomást: „Én Uram, és én Istenem"!

Valljon szerez-e érdemet az embernek, ha nem akar előbb hinni, mint sem azt, a' mit hinni kell, szemeivel nem látja?

Épen nem; mivel ez a' hit' lényegével, melly abban áll, hogy azt is rendületlenül fogadjuk el, a' mit nem látunk, homlokegyenest ellenkezik. Azért mondja Krisztus boldogoknak azokat, a' kik nem látnak, és mégis hisznek.

Miért érdemszerző a' hit?

Mivel ez által értelmünket, a' megfoghatatlan dolgokat illetőleg, mintegy fogva adjuk és Krisztusnak alárendeljük.

Milly indokoknál fogva kell hinnünk, hogy hitünk érdemszerző legyen?

Ennek egyedül azon okból kell történnie, mivel hitünk' tárgyait az Isten, mint csalhatatlan igazság nyilatkoztatta ki, 's hogy azt elhigyük, anyaszentegyháza által adja elönkbe.

Kitől tudhatni meg bizonyosan, valljon az Isten nyilatkoztatott-e ki valamit, vagy sem?

Az egyháztól, melly a' Szentlélek által minden igazság' ismeretére vezettetik (Ján. 16, 13.), és Krisztustól, ki a' világ' végeig vele marad, kormányoztatik (Mát. 28, 20.).

Mit kell tehát a' katholikusnak felelni azon ellenvetésekre, mellyek a' sz. mise, tisztitó tüz 'stb. ellen tétetnek?

Mondja, hogy: ezen, és a' többi hasonló czikkeket azért hiszem, mert azokat az Isten' nyilatkoztatá ki, a' ki maga az igazság; hogy pedig valóban ő nyilatkoztatta ki, azért hiszem, mivel a' katholika anyaszentegyház, melly ezeket, hogy higyem, elömbe adja, ugyanazon okoknál fogva, az igazságnak oszlopa, 's az igaz és Istentől vezérlett egyház' minden ismertető jeleivel bir.

Mellyek azon ismertető jelek, mellyekről az igaz egyházat megismerhetjük?

Az igaz egyháznak egynek, szentnek, apostolinak, és katholikának, azaz: közönségesnek kell lennie.

Miben kell egynek lennie ?

A' tanitásban : ugy, hogy minden helyen ugyanaz tanittassék, és a' világ' minden népei ugyanazon hitczikkekkel birjanak; tovább a' szentségekben, 's az egyháznak valamint láthatlan, ugy látható fejében is, azaz: Krisztus urunkban, és sz. Péternek a' római széken törvényes utódjában (Efez. 4, 5.; 1, 22.), 's valamennyi püspököknek ez utóbbivali összeköttetésében. Igen szépen ir sz. Cyprián az egyháznak ezen egysége felől : „Valamint, ugymond, minden sugár azonegy napból jön ki, 's a' fa' minden ága azonegy tőből : ugy minden, a' világon elszórt községek egy anyaszentegyházba csatolvák össze. Valamint a' sugár csak a' napban, az ág csak a' fán: ugy az igaz keresztény is egyedül az egyház' községében él. A' ki nem él benne, az idegen, avatatlan, és Krisztus' közösségében nem részesül: mivel annak az Isten többé nem atyja, kinek nem anyja az egyház; és az illy elszakadottnak még vértanusága is minden érdem nélküli.“ (Alzog' Egyháztört.)

Miképen szent az egyház ?

Szent az ő fejében, Krisztusban; szent az ő tanitásában, melly szent életre vezet; tagjaiban, kik a' megszentesülés' kegyelmét, a' keresztség' malasztját 's a' bünök' bocsánatát megnyerték, és Krisztust magukra öltötték; szent a' sz. áldozat' kellő ünneplésében, és a' szentségek' üdvös használásában, mi által Isten a' valódi szentséget eszközli; szóval, szent, mivel az egyház Krisztus' teste, ki által megszenteltetik, és a' kinek vérével megmosatik. (Rom. Katech.)

Mi oknál fogva apostoli ?

Azért: 1) mivel ugyanazt tanitja, mit az apostolok tanitottak (I. Kor. 13, 2. Jak. 2, 17.); 2) mivel ugyanazon szentségekkel bir, mellyekkel az apostolok birtak (Apost. csel. 8, 17.; Jak. 5, 14. 15.); 3) mivel püspökeinek és tanitóinak egymásra következő sora, bebizonyithatólag egészen az apostolokig vihető vissza.

Miért neveztetik katholikának, azaz: közönségesnek ?

Mivel az egyház, mint sz. Ágoston mondja : Napkelettől napnyugotig ugyanazon hit' fényében tündöklik [1]); mivel valamennyi hivők, kik Ádámtól kezdve, egész a' mi korunkig, 's a' világ' végeig az igaz hitet vallják, hozzá tartoznak; 's végre,

[1]) Serm. 242.

mivel mindnyájan, kik az örök boldogságot el akarják nyerni, őt követni, 's elismerni köteleztetnek. De azért a' tévelygőket nem szabad kárhoztatnunk; mert nem tudjuk, valljon saját hibájokból vannak-e tévedésben, vagy sem; nem is minket illet a' mások felőli itélet: mert az itélet Istené. (Rom. 14, 4. Ján. 5, 22.) Hanem inkább kérjük az Istent, (mint ezt az egyház Nagy-pénteken teszi,) hogy a' tévelygőket fölvilágositsa, 's egyházába visszavezesse.

Elegendő-e az üdvösségre, csupán hinni?

Nem elegendő: hanem e' hit szerint kell élni is; azt, a' mit parancsol, tettleg is teljesiteni kell, és kerülni azt, a' mit tilt. Ezenkivül a' hitet gyakrabban fölinditani szükséges, kivált midőn valamelly hit-igazság felőli kételkedésre kisértetünk. Istennek a' hit' kegyelméért hálákat kell adnunk, 's őt az apostolokkal kérnünk, hogy azt bennünk ápolja 's erősitse. A' ki nem él hite szerint, azt Isten vagy tévedésbe hagyja esni, mint ez már sokakkal történt is; vagy pedig hite miatt, azaz: mert ismeretével birt a' jónak, és még sem élt Istennek tetszőleg, annál inkább megbüntetendi. — Még egy, igen hasznos tanitást olvashatni a' hitről sz. Tamás' napján.

Buzditás az egyedül igaz kath. hitre.

Ragaszkodjatok a' legbuzgóbban az igaz, és egyedül üdvözitő keresztény kath. és apostoli hithez, mellyet Krisztus urunk tanitott, a' sz. apostolok predikáltak, és Istennek 's az örök boldogságnak minden választott fiai folytonosan hittek és megtartottak! Mert csak egy az Ur, egy a' hit, egy a' keresztség! Csak egy keresztség szabadit meg a' bűntől, nem pedig kettő! Csak egy hit vezet üdvösségre, nem pedig kettő! Csak az egy Ur és Isten a' mi üdvünk és boldogságunk, nem pedig két Isten! Ugyanazért egyesüljünk szent buzgalommal az egy és egyedül igaz religioban, mellyet a' kath. egyház tanit; hogy a' legfölségesebb és egyetlen Istenünket, igazán és szünet nélkül dicsérhessük és magasztalhassuk! (Aviano Márk atya.)

A' SZENT-IRÁSRÓL ÉS KER. HAGYOMÁNYRÓL.

„Elmenvén, tanitsatok minden népeket.“ (Mát. 28, 19.)

Az apostolokhoz intézett eme' szavak által bizta meg az ur Jézus övéit a' tanitással, és adta nekik át a' parancsolatot, hogy

e' tanitást mindenütt hirdessék. Az apostolok pontosan teljesitették ezen megbizást, 's nem késtek az átvett isteni tanitást azonnal hiven és változatlanul átszállitani utódaikra. (II. Tim. 2, 2.) Azonban a' szóbeli tanitás mellett, az apostolok és tanitványok, önmaguk, vagy egyes távollévő személyek és hivő közönségek' számára, a' Szentlélek' sugallásából némellyeket irásba is tettek; melly irásokat azután az egyház lassankint egy könyvben egyesitett. Ennél fogva mi Krisztus urunk' tanitását 1) az irott, 2) pedig a' nem-irott istenigében találjuk föl. Az irott igét szent-irásnak is nevezzük, avagy bibliának; a' nem-irottat pedig hagyománynak (traditio), vagy szóbeli ősi tanitásnak. Mindkettőről kissé bővebben akarunk e' helyen szólni.

Mi a' szent-irás?

Azon könyvek' gyüjteménye, mellyeket Istennek választott emberei, a' Szentléleknek különös sugallatából irtak, 's mellyeket az egyház ugyanezért isteni könyvek gyanánt elfogadott. „Tudnillik emberi akaratból soha sem származott egy igaz jövendölés is; hanem a' Szentlélektől indittatva szólottak az Istentől kiválasztott szent emberek.“ (II. Pét. 1, 21.)

Miképen osztatik fel a' szent-irás?

1) Ó-szövetségire, vagyis a' szent könyvek' azon gyüjteményére, melly Istennek ama' kinyilatkoztatásait foglalja magában, mellyeket Isten a' világ' kezdetétől fogva egész Krisztus urunkig tett. 2) Uj-szövetségire, vagyis azon könyvek' gyüjteményére, mellyekbe a' Krisztus urunk által tett kinyilatkoztatások rakattak le. Ez más néven ‚evangeliom'nak is hivatik, azaz: örvendetes izenetnek, örömhirnek.

Milly egyes könyvekből áll a' szent-irás?

A' szent-irás az egyház' határozata szerint (Trienti zsinat' 4. ülés.) 45 ó-szövetségi, és 27 uj-szövetségi könyvekből áll.

Az ó-szövetség magában foglalja: Mózes' V. könyveit; továbbá Jozsue' könyvét; a' Birák' könyvét; Ruth' könyvét; a' Királyok' IV. könyvét; Kronikák' II. könyvét; Esdrás, Nehemiás, Tobiás, Judit, Eszther és Jób' könyveit; Dávid' zsoltárait; Példabeszédek' könyvét; Predikátor' könyvét; Énekek' énekét; Bölcseség' könyvét; Jézus- Sirák' fiának könyvét; a' négy nagyobb profétákat: Isaiást, Jeremiást, Barukkal, Ezekhielt és Dánielt; a' tizenkét kisebb profétákat; Oseást, Joelt, Ámost, Abdiást, Jónást, Mikeást, Náhumot, Habakukot, Zsofoniást, Aggeust, Zakhariást és Malakiást; végre a' Makhabeusok' II. könyvét.

Az uj-szövetség tartalmazza: a' négy evangeliomot, sz. Máté, Márk, Lukács és János szerint; az Apostolok' cselekedeteit sz. Lukácstól; sz. Pálnak tizennégy leveleit: I. a' Romaiak-, II. Korinthusiak-, I. Galaták-, I. Efezusiak-, I. Filippibeliek-, I. Kolosszabeliek-, II. Thesszalonikabeliek-, II. Timotheus-, I. Titus-, I. Filemonhoz, I. végre a' zsidókhoz; sz. Jakabnak egy, sz. Péternek két levelét; sz. Jánosnak három, és sz. Judásnak egy levelét, ugy szinte szent Jánostól a' Titkos jelentések' könyvét.

Mennyiben szolgál a' szent-irás a' hitnek biztos kutfeje-, vagy zsinormértékeül?

1) Szerzőik legnagyobb részben szem- és fültanui voltak annak, a' mit irának. „Azt, a' mit hallottunk, a' mit szemeinkkel láttunk, mit mi magunk szemléltünk, és kezeinkkel megtapogattunk, azt hirdetjük nektek, az élet' igéjét.“ (I. Ján. 1, 1—3. Vö. Luk. 1, 1—4.)

2) Mindannyian a' Szentlélek által, a' ki őket megvilágositotta, biztositva voltak a' tévedés ellen. „Ama' vigasztaló Szentlélek pedig, kit az Atya az én nevemben küld, megtanit titeket mindenekre, 's eszetekbe juttatja mindazokat, a' miket mondottam nektek.“ (Ján. 14, 26. II. Pét. 1, 21.)

De mi biztosit minket arról, hogy a' szent-irás nem meghamisitva szállott ránk, 's tartatott meg időnkig?

Jézus és az apostolok az ó-szövetség' könyveit korukban ollyanokul ismerték el, mint mellyek nem voltak meghamisitva; és hivatkoztak is rájok. (Ján. 5, 39. II. Tim. 3, 15.) Az ur Jézus' idejétől fogva pedig az egyház őrködött a' Szentlélek' gyámolitásával az ó- és uj-szövetségi sz. könyvek' hibátlansága fölött; mellyek rövid időn mindenütt le is irattak számtalan példányokban, és az isteni szolgálat alatt nyilvánosan olvastattak.

Mi a' ker. hagyomány?

Az ur Jézus' tanitásának azon foglalatja, mellyet az apostolok az ur Jézus' tulajdon szájából hallottak, 's mellyet azok a' Szentlélek' sugallata mellett utódaikra, ezek pedig tovább, mintegy kézről-kézre, egész a' mi időnkig átszállitottak. (Trienti zsin. 4. ül.)

Miért szolgál a' hagyomány is szintugy, valamint a' szent-irás, a' keresztény hitnek kutfőül, vagy zsinormértékül?

Azért, mivel a' hagyomány is csak ugy Krisztus Jézus' tanitását foglalja magában, valamint a' szent-irás. Krisztus

Jézusnál ugyanis „nem volt: ugy, és nem ugy; hanem csak ugy vagyon nála.“ (II. Kor. 1, 19.) Söt az ur Jézusnak teljes tanitását csak is a' hagyományban lelhetni föl; ámbátor igaz, hogy a' hagyomány más részről a' szent-irásban részenkint szinte föltaláltatik. Ugyanazért az apostolok a' maguk irásaikban gyakran hivatkoztak szóbeli tanitásukra, 's a' hivektől az illy szóbeli tanitást illetöleg is csak olly engedelmességet kivántak, mint az irásban adottra nézve. „Sokat kellene még nektek irnom; ... de reménylem, hogy hozzátok jövök, és élő szóval beszélhetek veletek.“ (II. Ján. 12.) „Annakokáért atyámfiai! legyetek állhatatosak, és tartsátok meg a' hagyományokat, mellyekre tanitva vagytok, akár a' mi beszédünk, akár pedig levelünk által.“ (II. Thessz. 2, 14.)

Mennyiben lelhetni föl az ur Jézus' teljes tanitását egyedül a' hagyományban?

A' mennyiben: 1) maga Jézus is csak élő szóval hirdette a' maga tanitását, és apostolaitól is nem azt kivánta, hogy leirják, hanem hogy predikálják az ő tanitását (Mát. 28, 19.); azután pedig, 2) a' mennyiben az apostolok az ur Jézus' tanitását csak különös alkalmak' elökerültével, és csupán részenkint tették irásba (Luk. 3, 18. Ján. 21, 25.); egyébiránt pedig azt ők is csak ugy, mint isteni mesterök, élő szóval hirdették és adták át utódaiknak. Ez volt oka, hogy már egész keresztény hivő közönségek léteztek elöbb, hogy sem az uj-szövetségnek egyetlen könyve is meg volt volna irva.

Miképen tarthatni a' hagyományt egyszersmind a' ker. hitnek szintolly biztos kutfeje gyanánt is, valamint a' szent-irást?

Azon oknál fogva, mivel az egyház, valamint a' szent-irás' hibátlansága fölött örködött, ugy örködött a' fölött is, hogy a' hagyomány meg ne hamisittassék. Az egyházakban semmi hamisitott és idegen tanitás sem kaphatott lábra azon szin alatt, mintha Jézus' tanitása volna; mivel a' püspökök, az ő közös fejökkel együtt, minden helyen és minden idöben szorosan felvigyáztak a' tanitásra, és öket e' törekedésökben a' Szentlélek is gyámolitotta. (Ján. 14, 26.) Ugyanazért valamelly tanitásnak keresztény voltát, a' katholika egyházban, azon jellemző tulajdonságoknál fogva ismerhetni meg, hogy azt: mindenkor, mindenütt és mindenek hitték.

Mi különbség van ennél fogva a' katholikusok és nem-katholikusok közt a' hit' dolgában?

A' katholikusok egy közönségesen elfogadott hittel birnak,

mellynek mindnyájan alávetik magukat; meg lévén róla győződve, hogy valamennyi tartományok és idők' egyező hite nem lehet hibás. A' nem-katholikusoknál ellenben, a' hit' dolgában kiki saját véleményét követi; 's ugyanazért sem a' szent-irásnak valódi könyveit illetőleg, sem azoknak magyarázatára nézve nem egyeznek. Ők „a' tudománynak minden szele által ide 's tova hányatnak.“ (Efez. 4, 14.)

Miképen tudja a' kath. egyház szóbeli hagyományából azt, hogy ő a' szent-irás' valódi könyveivel, vagyis az igazi evangeliommal bir?

E' hagyomány megmondja neki, hogy azon szent-irás, mellyel napjainkban bir, ugyanazon gyüjteménye a' sz. könyveknek, mellyel kezdetben birt; 's hogy abba főnökei a' legkisebb hamisitást sem engedték becsuszni.

Mi az oka, hogy az egyház a' szóbeli hagyomány' segedelmével, a' szent-irásnak minden helyét jól megmagyarázni, 's igy az igaz evangeliomot is képes közleni vélünk?

Mert ezen hagyomány megmondja neki, milly értelemben vették Jézus' szavait az apostolok, és hogy ezek saját irásaikban tulajdon szavaikat miképen akarák értetni.

Mit rendelt azért az egyház a' szent-irás' olvasását illetőleg?

Azt, hogy az nem csak meg van engedve, hanem hasznos is (II. Tim. 3, 16.); de csak azoknak, kik erre kellőleg előkészittettek a' tanitás által, 's az értelmezésben magukat az egyházhoz tartják. Ennél fogva nem csak a' sz.-irás' forditásának kell valamelly püspök' helybenhagyásával birnia, de annak olvasásában is a' lelkipásztor' vezérlete használandó. „Azt mindenek előtt jegyezzétek meg magatoknak, hogy az irásnak egyetlen jövendölése sincs tulajdon értelmezésből.“ (II. Pét. 1, 20.) Amaz előkelő szerecsen, Fülöpnek azon kérdésére: „Véled-e, hogy érted is egyszersmind azt, a' mit olvas'sz?“ felelé: „Miképen érthetném, ha nincs, ki nekem azt megmagyarázná?“ (Apost. csel. 8, 30. II. Pét. 3., 15—6.)

Ki által magyarázza az egyház a' szent-irás' valódi értelmét, 's nyilvánitja a' szóbeli hagyomány' tartalmát?

A' közönséges zsinatok által; mellyek a' szerint határoznak, a' mint valamit mindenkor, mindenütt és mindnyájan hittek. Addig is, mig a' közönséges zsinatok határozhatnának valamelly tanitási kérdés fölött, a' pápa hoz iránta végzést.

Milly alapon nyugszik azon hit, hogy az egész anyaszentegyház' tanitó testületének illyetén határozatai az igaz magyarázatot tartalmazzák?

Azon alapon, mert e' tanitói testületnek a' Szentlélek' gyá-

molitása igértetett : „Az megtanit titeket mindenekre, 's mindazokat eszetekbe juttatja, miket mondottam nektek.“ (Ján. 14,26.)

Ezen kivül hol találhatni még föl a' szóbeli hagyomány' tartalmát, 's vele a' szent-irásnak is kellő értelmezését ?

1) Az anyaszentegyház' életében, erkölcseiben és szokásaiban; 2) az apostolok' tanitványainak, 's átalában a' sz. atyák- és egyháztanitóknak irásaikban.

Kik által hirdetteti az egyház rendesen Krisztus urunk' tanitását ?

A' papok által a' predikácziók, keresztény tanitások' 'stb. alkalmával.

Milly kötelesség származik ebből ránk nézve ?

Az, hogy az ő tanitásukat, mint Krisztus' tanitását, tiszteletteljesen és tanulási szándékkal fogadjuk; 's azokat közülök, kik magukat az igaz hit' terjesztésére szánják, tehetségünk szerint gyámolitsuk.

OKTATÁS HUSVÉT UTÁNI II. VASÁRNAPRA.

Krisztus' örömteljes föltámadása, és a' kegyelem miatt, mellyet az által nyertünk, a' misekezdetben az egyház a' 32-dik zsoltárból énekli : „Telve van az Urnak kegyességével a' föld. Alleluja ! Az Ur' szava által erösittettek meg az egek. Alleluja! Alleluja! Örömdalokkal magasztaljátok igazak az Urat; az igazakhoz illik a' dicséret.“ Dicsőség az Atyának, 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten ! ki a' te sz. fiad' önmegalázása által a' mélyen sülyedt emberi nemzetet fölemelted, engedd hiveidnek, a' te Szent-lelked' folytonos örömét élvezni : hogy azok, kiket az örök halál' veszedelméből kiragadtál, az örök életet elnyerhessék. Ugyanazon mi urunk Jézus Krisztus által 'stb.

Leczke. *(Sz. Péter' I. lev. 2, 21—25.)*

Atyámfiai! Krisztus szenvedett érettünk, példát hagyván nektek, hogy az ő nyomdokait kövessétek. Ki is semmi bünt nem cselekedett, sem az ő szájában álnokság nem találtatott.

A' ki midön szidalmaztatnék, viszont nem szitkozódott; sem midön szenvedne, nem fenyegetődzött; hanem átengedte magát az öt igazságtalanul elitélőnek. A' ki büneinket maga hordozta az ő testében 's a' keresztfán, hogy a' vétkeknek meghalván, az erkölcsi tökéletességnek szenteljük éltünket; kinek sebei által meggyógyittattatok. Mert hajdan a' tévelygő juhokhoz valátok hasonlók; most pedig lelkeitek' pásztorához és gondviselőjéhez térittettetek.

Magyarázat. Sz. Péter a' keresztényeket arra akarja tanitani, hogy a' bajok és szenvedések, sőt az igazságtalan üldöztetések közt is béketürők legyenek; 's e' végre Krisztus' példáját hozza föl nekik; a' ki legártatlanabb létére, olly csudálatra méltó sokat szenvedett a' legnagyobb türelemmel. Valljon e' jó pásztor' igaz hivei leszünk-e, ha minden közbejövő kis szenvedés, szidalom, és pirongatás miatt azonnal békételenekké, haragosokká, és türelmetlenekké válunk? Legyünk tehát az ő béketürésének utánozói; 's ha az ő nevéért szenvednünk kell is, dicsőitsük őtet.

Fohász. Add oh Uram! kegyelmedet, hogy téged, az én jó pásztoromat, hiven kövesselek; és ne szitkozódjam, se ne fenyegetődzem, ha más szidalmaz, vagy kigunyol engem, vagy az igazság miatt üldöztetem.

Evangelium. *(Sz. János'* 10, 11—16.)

Az időben mondá Jézus a' farizeusoknak: Én vagyok a' jó pásztor. A' jó pásztor életét adja juhaiért; de a' béres, a' ki nem pásztor, kinek a' juhok nem tulajdonai, mihelyt a' farkast jöni látja, tüstént elhagyja a' juhokat és elfut; 's a' farkas elragadozza és széleszti a' juhokat. Igy fut el a' béres; mivel ő bérért szolgál, és azért a' juhok miatt nem aggódik. Én vagyok a' jó pásztor; én ismerem az enyéimet, és ismernek engem az enyéim: valamint ismer engem az Atya, és én ismerem az Atyát; és én életemet teszem le a' juhokért. Egyéb juhaim is vannak, mellyek nem ez akolból valók; azokat is elő kell vezetnem; és az én szavamat hallgatják, és lesz egy akol és egy pásztor.

Mi által bizonyitotta be Krisztus, hogy ő jó pásztor?

Az által, hogy ő nyáját jó legelőre vezeti, vagyis hiveinek olly tanitást és kegyelem-eszközöket nyujt, mellyek által szentek és boldogok lehetnek; az által, hogy elveszett juhait addig keresi, valamig meg nem találja, 's azután vállain viszi vissza; vagy más szavakkal: hogy mindenképen igyekszik a' bünösöket megtériteni, 's a' bünbánókat szeretetteljesen befogadja; végre, hogy juhait a' veszélytől megszabaditandó, életét is feláldozza érettök, söt nekik önmagát is eledelül hagyja.

Ki a' béres?

Béresek az olly papok, szülök, elöljárók, különösen cselédes gazdák és asszonyok, kik a' juhokat csak földi nyereségért legeltetik, 's egyedül azok' gyapját, nem pedig jóllétét keresik; vagyis a' kik csak a' haszon- és nyereségre néznek, mellyet alattvalóik hoznak, de ezek' lelki üdvével egyátalában semmit sem gondolnak.

Kik értetnek Krisztus' juhai alatt?

Azon emberek, a' kik igaz és élő hittel hisznek ő benne, vagy a' kik szavát hallgatják, 's követik ötet. (Ján. 10, 27.)

Honnan ismerhetjük tehát meg, valljon Krisztus' juhaihoz tartozunk-e?

1) Ha a' jó pásztor' szava, tudnillik az ő sz. igéje fölött, melly részint a' jó könyvekben olvasható, részint a' sz. beszédek- és keresztény tanitásokban hallható, örömet érzünk; egyszersmind pedig készséggel teszszük azt, a' mit parancsol, és buzgón távoztatjuk mindazt, a' mit tilt. 2) Ha a' jó pásztor' étkét, a' szent vacsorát, örömest és gyakran élvezzük. 3) Ha az egyháznak és szolgáinak szivesen engedelmeskedünk: mert ki az egyházat hallgatja, vagyis engedelmeskedik neki, az magának az Istennek engedelmeskedik; ellenben, ki az egyházat anyjának tekinteni nem akarja, az az Istent sem nézheti atyjának, mint sz. Ágoston is mondja. 4) Ha más fölebbvalók- és elöljáróknak is, az ő nevében örömest szót fogadunk. 5) Ha minden embertársunkat szivből szeretjük, 's azokat, a' kik még nem tartoznak Krisztus' aklához, Krisztusnak szeretetteljesen megnyerni törekszünk.

Hogyan ismeri Jézus övéit, és ezek ötet?

Jézus ismeri övéit mindentudásánál fogva, mellyel a' sziveket és veséket vizsgálja; övéi pedig ismerik öt a' természetfölötti hit és azon szeretet által, melly parancsolatit teljesiti; mert

a' ki parancsolatait teljesiti, az meg fogja ismerni, hogy ő Istentől van.

Mit jelent e' kifejezés: Jézus ismeri övéit?

Nem csak azt, hogy ő ismeri hivkövetőit, hanem hogy szeretetteljesen is gondoskodik róluk; őket mint jó pásztor, oltalmazza, védi, 's az örök boldogságra vezeti; valamint más részről övéi nem csak hisznek benne, hanem hitöket az iránta viseltető szeretet által nyilvánitani is törekesznek.

Kik Krisztusnak azon más juhai, kiket az evangeliom emlit?

A' pogányok, kiket Krisztus az ő apostolai 's ezek' utódjai által szinte az ő aklába akar tériteni. E' juhokhoz tartoztunk mi is öseinknél fogva. Adjunk annakokáért Istennek hálát, hogy minket egyházába fölvett; 's igyekezzünk, Isten' kegyelmével, az élő hitet megőrizni, hogy mindenkor övéi maradhassunk.

Miképen lesz egy akol és egy pásztor?

Ugy, ha minden népek a' keresztény hitre fognak térni, 's ez által csak egy egyház lesz, azonegy főpásztor alatt.

Buzdulat. Oh Jézus, te jó pásztor! ki a' keresztfán hiveidért életedet föláldoztad: a' te halálod által kérlek, adj nekem kegyelmet, hogy a' te juhodnak minden jeleivel birván, az örök életet, mellyet tieidnek készitettél, elnyerhessem.

Hittanitás a' reménységről.

„Én életemet adom a' juhokért." (Ján. 10, 15.)

Mit érdemlett nekünk Krisztus az ő halála által?

Büneink' bocsánatát, a' jámbor életre szükséges kegyelmet, 's az örök boldogságot: mellyet most már vigasztalódva remélhetünk, 's alapos bizalommal várhatunk; 's mellyet mi bizonyosan el is fogunk nyerni, ha részünkről sem mulasztunk el semmit, és a' mi jó pásztorunk' kezéből mi magunk magunkat ki nem ragadjuk.

Miben áll az örök üdvösség?

Az Istennek tiszta szemléletében, mellynek következménye a' legtökéletesebb szeretet, és melly a' lelkeket olly örömmel tölti be, minőt most nem is képzelhetünk.

Mellyek az üdvosség' elnyerésére szükséges eszközök?

Mindenek előtt az Isten' kegyelme, melly a' hit-, remény-

ség- és szeretetre segit; és a' szentségekben a' jóra szükséges erőt nyujtja.

Részünkről mi kivántatik az üdvösség' elnyerésére?

Az, hogy Isten' segedelmével ezen eszközöket buzgón használjuk; mivel az Isten, a' ki minket segedelmünk nélkül teremtett, mint szent Ágoston mondja, nem boldogitand minket nélkülünk, vagyis ha kegyelmével közre nem munkálunk.

Mi indithat minket különösen az üdvösség' reménylésére?

1) Az Istennek jósága és irgalma, ki minket öröktől fogva sokkal inkább szeretett, mint egy anya szeretheti gyermekét, 's az idő' beteltével saját egyszülött fiát is nekünk ajándékozta, hogy annak halála által az életet elnyerjük. Valljon azért e' jó Isten, ki tulajdon fiát sem tagadta meg tőlünk, hanem őt érettünk halálra adta, megtagadhatná-e a' mennyet, és a' mi ennek elnyerésére segithet? 2) Az Istennek hüsége tett igéreteiben. Ő megigérte nekünk az üdvösséget, 's az irásban gyakran és világosan kinyilatkoztatta, hogy minden embert boldogitani akar; ugyanazért bizvást reméljük az üdvösséget: mivel ő örök igazság, és hü igéreteinek teljesitésében. Ő nem ollyan, mint az emberek, kik ma igent, holnap nemet mondanak; ő változhatatlan, 's a' mit mondott, örökké igaz marad. 3) Az Istennek mindenhatósága, ki mindent megtehet, és szándékának teljesitésében senki által sem akadályoztathatik. Ha tehát mi egy gazdag ember' szavára, ki a' szükség' esetére segitségét igérte nekünk, tudunk épiteni, 's ő benne reménylünk: mennyivel inkább reménylenünk kell a' mindenható Istenben? Azonban soha sem kell felednünk, hogy csak a' serény és hü szolgák mennek be az Urnak örömébe (Mát. 25, 21.), 's csak a' mind végig állhatatosan küzdők nyerik el az igazság' koronáját. (I. Kor. 9. 24—27. II. Tim. 4, 8.)

Mikor kell a' reménységet fölgerjeszteni?

1) Mihelyt értelmünk eléggé kifejlődött, és ezen erényről, 's az arra inditó okokról elegendő ismeretet szereztünk. 2) Nyomoruság' idején, vagy az ezen erény elleni sulyos kisértetés' idején. 3) A' szentségek' fölvételekor. 4) Gyakrabban életünk' folyta alatt, 's kiváltképen 5) halálunk' óráján. [1])

---

[1]) Ugyanez jegyzendő meg a' hit és szeretet' erényéről is.

OKTATÁS HUSVÉT UTÁNI III. VASÁRNAPRA.

Az egyház tovább is az Istennek dicsőitésére, és a' Krisztus' föltámadása fölötti örömre buzdit minket; azért a' misekezdetben a' 65-dik zsoltárból ezt énekli: „Örömkiáltásokkal vigan tiszteljétek Istent, földnek minden lakosi! Alleluja! Énekeljetek az ő nevének; dicsérjétek őtet, és dicsőitsétek.“ Alleluja! Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! ki a' tévelygőknek igazságod' világosságát megmutatod, hogy az igazság' ösvényére visszatérhessenek, engedd mindnyájunknak, kik a' keresztény nevet viseljük: távoztatni mindazt, mi ezen nevezettel ellenkezik, és azt cselekedni, mi hozzá illik. A' mi Urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Pét. I. lev. 2, 11—19.)*

Szerelmesim! kérlek titeket, mint jövevényeket, és zarándokokat, hogy tartóztassátok meg magatokat a' testi kivánságoktól, mellyek a' lélek ellen harczolnak. A' ti társalkodástok a' pogányok közt tisztességes legyen: hogy azt, a' mi miatt titeket, mint gonosztevőket rágalmaznak, a' ti jóságos cselekedeteitekből átlátván, dicsőitsék az Istent látogatása' napján. Engedelmeskedjetek tehát minden emberi felsőségnek, akár a' fejedelemnek, mint legfölebbvalónak, akár a' helytartóknak, mint kik töle küldetnek a' gonoszoknak ugyan megfenyitésökre, a' jóknak pedig megdicsőitésökre. Mivel ez az Istennek akaratja, hogy jó cselekedetekkel foglalatoskodván, elnémulásra kényszeritsétek a' balgatag emberek' tudatlanságát: mint olly szabadosok, kik szabadságukat nem a' gonoszság' palástolására használják, hanem mint Istennek szolgái. Mindenkit megbecsüljetek; az atyafiakat szeressétek; Istent féljétek; a' fejedelmet tiszteljétek. Szolgák! engedelmesek legyetek uraitoknak minden félelemmel; nem csak a' kegyesek- és szelideknek, hanem a' nehéz természetüeknek is; mert ez által nyerünk Isten elött jó tetszést, Krisztus Jézusban, a' mi urunkban.

Sz. Péter inti e' helyen a' keresztényeket, hogy magukat

tekintsék idegeneknek és zarándokoknak a' földön, 's ugyanazért főleg a' testi kéjektől, mellyek a' lelket életétől megfosztják, haugyan meggyőzetni nem akarnak, óvják meg magukat. Azután a' pogányoknak jó például szolgáló életmódra serkenti őket; hogy ezek, kik őket mint gonosztevőket és lázongókat vádolják, jó cselekedeteik által megtérittessenek; ugy szinte arra is, hogy az Istent e' látogatásért is magasztalják. Ezen intést kiváltképen a' más vallásuak közt lakóknak kell jól szivökre venni: mert valamit ezek a' példás élet által sok jót tehetnek, ugy botrányos magokviselete által vallásuknak legnagyobb kárt okoznak. Továbbá a' fölebbvalóink iránti engedelmességre int bennünket sz. Péter, még pedig az Istenért, vagyis az Isten és parancsolatai iránti szeretetből: melly azoknak, a' kiknek ő hatalmat adott a' földön, engedelmeskedni parancsol [1]); következőleg inti őket a' tartozó adóknak is megfizetésére. Maga Krisztus is lefizette magáért és Péterért a' fejadót; noha erre kötelezve nem volt [2]); és sz. Pál világosan megparancsolja [3]), hogy azoknak a' vámot és adót megadjuk, a' kiket az illet. Végre sz. Péter a' mai leczkében a' szolgákat uraik iránti engedelmességre buzditja; mivel ez érdemet szerző dolog, vagyis Istennek tetsző, 's további kegyelmet és jutalmat eszközöl számukra.

F o h á s z. Uram! add nekem a' te kegyelmedet, hogy mindenkor idegennek tekintsem magamat e' földön, 's e' világ' javait csak mint jövevény használjam. Adj a' viszontagságok közt béketürést; és engedd, hogy a' fölebbvalók iránti engedelmességet még akkor se sértsem meg, ha rendeletei rám nézve terhesek lennének, és sulyos adózások nyomnának.

Evangelium. *(Sz. János' 16, 16—22.)*

Az időben mondá Jézus az ő tanitványainak: Egy kevessé, és nem láttok engem; ismét egy kevessé, és meglátok engem: mert az Atyához megyek. Mondák azért némellyek tanitványai közül egymásnak: mi ez, a' mit nekünk mond: egy kevessé, és nem láttok engem; ismét egy kevessé, és meglátok engem: mert az Atyához megyek? Mondák tehát: mi ez, a' mit mond: egy kevessé?

---

[1]) Rom. 13, 1 's köv. — [2]) Mát. 17, 26. — [3]) Rom. 13, 7.

nem értjük, mit beszél. Észrevevé pedig Jézus, hogy kérdeni akarnák őtet, és monda nekik: A' felől tudakozódtok egymás közt, hogy mondottam: egy kevessé, és nem láttok engem; ismét egy kevessé, és megláttok engem? Bizony-bizony mondom nektek, hogy ti könyezni és sirni fogtok, a' világ pedig örvendezni. Azonban ti ugyan szomorkodni fogtok; de a' ti szomoruságtok örömre fordul. Az asszonynak, midőn már szüléshez közelit, szomorusága vagyon: mivel bekövetkezett fájdalmas órája; de minekutána megszülé gyermekét, már többé nem emlékezik a' szorongatásokra, azon öröm miatt, hogy ember születék a' világra. Hasonlóképen nektek is most ugyan szomoruságtok van, de ismét meglátlak titeket; és örvendezni fog a' ti szivetek, és örömetektől nem fog titeket senki se' megfoszthatni.

Mit akart Krisztus mondani azzal, hogy: egy kevessé, és nem láttok engem; ismét egy kevessé 'stb.?

Azt, hogy testi szemeitekkel rövid időn nem fogtok engem többé látni: mert halálom és föltámadásom után Atyámhoz megyek; de egy kevés idő mulva lelki szemeitekkel ismét megláttok engem: mert az Atyámhoz érkezvén, és megdicsőittetvén, a' Szentlelket elküldendem nektek, kinek müködéseiben engem, ámbátor külsőleg láthatlant, lelkileg mégis jelen lenni látandotok. (Ján. 14, 19.) Azért elmenetelemkor ti ugyan könyezni és sirni fogtok, a' világ ellenben vigadni: de a' Szentlélek' küldetése után szomoruságtok örömre fog változni.

Milly értelemben lehet még az ur Jézusnak ezen szavait venni?

Abban, hogy Krisztusnak igaz tanitványai szomorkodnak a' földön; a' világnak minden vétkes gyönyörüségeiről lemondván, magukat minden tiltott örömektől megtartóztatván, 's az ördög' csábitó kisérteteinek ellentállván. De ezen szomoruság csak rövid ideig tart: mivel a' földi élet nagyon is sebesen elrepül; 's akkor ők eme' nélkülözés- és önmegtagadásért, az örökkétartó örömeket fogják mennyekben jutalmul nyerni. A' világ ellenben örvend, vagyis a' gonoszok mindennemü vétkes örömeket és tiltott gyönyörüségeket hajhásznak, a' sátántól elhagyják magyukat csábittatni, bün által igyekeznek szerencsésekké válni 'stb.; de ezen (vétkes) öröm is csak ideig tart, 's rá örökös gyász következik a' pokolban!

Miért jövendölte meg Krisztus tanitványainak örömeiket és szomoruságaikat?

1) Hogy a' szenvedéseket könnyebben türjék: mert az előrelátoit szenvedéseket könnyebben elviseljük; miután azokra előre elkészülhetünk, 's az előre meggondolás által mintegy paizszsal védhetjük ellenök magunkat. 2) Hogy tudják meg, miszerint szenvedéseik csak csekélyek és pillanatnyiak, az ezekre következő 's örökké tartandó örömekhez képest. Azért Jézus az ő tanitványainak fájdalmait egy szülő asszony' vajudásához hasonlitja; melly bármilly nagy is, de nem tartós, és a' mellynek fájdalmait az anya, a' gyermekének születéséből támadt öröme miatt könnyen felejti. Mondd meg nekem, igy szól aranyszáju sz. János, valljon ha földi királyságra választatnál, 's a' koronázási palotába való menetel elötti éjszakát egy puszta és büzös ólban kellene töltened, olly igen nehezen esnék-e ez neked? Valljon ezt a' királyság' reményében nem örömest viselnéd-e el? Miért ne türnénk tehát békével egy kis ideig e' siralom' völgyében minden viszontagságokat; biztosan remélvén, hogy ha Krisztusnak igaz tanitványai vagyunk, mennyekbe fogunk egykor jutni?

Buzdulat. Világositsföl engem oh Szentlélek! hogy megismerjem, miszerint e' jelen élet, és annak minden viszontagságai csak rövid ideig tartanak; és gerjeszd föl szivemet a' jövő mennyei örömök' reménye által, hogy ez élet' bajait türelmesen és örömest elviseljem.

Vigasztataló tanitás a' viszontagságok és inségek közt.

„Könyezni és sirni fogtok.“ (Ján. 16, 20.)

Fölöttébb botorul tesz a' keresztény, ha azt gondolja, hogy e' világi boldogság, a' tisztelet-, gazdagság- és gyönyörökben áll; miután Krisztus, az örök igazság, épen az ellenkezőt tanitja: a' szegényeket és szorongatásban levőket, kiknek szemeiből az inség nem egy könyüt sajtol ki, boldogoknak nyilvánitván, a' gazdagoknak ellenben, a' kik vigasztalásukat e' világban helyezik, a' sirontuliban örök fájdalmat, szomoruságot és sirást jövendölvén, melly nekik bizonyára be is fog következni. Milly sajnálatra méltók tehát azok, a' kik, mint keresztények, ezt ugyan elhiszik, de mégis ugy élnek, mintha ez igazságok öket nem is érdekelnék; kik egyedül arról gondolkodnak, hogy miképen tölthessék napjaikat folytonos örömélvezetben; 's minde'

mellett mégis mennybe jutni remélnek. Minden szentek, söt maga Krisztus is csak kereszt és szenvedések által mentek be a' mennyek' országába; (Luk. 24, 26.) 's lehetetlen Krisztussal és a' szentekkel örvendeni, ha nem akarunk szenvedéseikben is részt venni (II. Tim. 2, 12.). E' világon minden kínt és szenvedést elkerülni akarni, annyi, mint a' mennybe vezető ösvényt eltéveszteni.

Imádság a' viszontagságok közt.

Legkegyesebb Jézus! miután te apostolaidnak kinyilatkoztattad, hogy sok szenvedések után mehetünk csak be Istennek országába [1]), 's a' lelki szegényeket, kiknek szivök a' mulandókon nem függ, 's kik az igazságért üldöztetnek és szorongattatnak, ha türelmesen szenvednek, boldogoknak mondottad; minthogy ezen kivül azt is tanitottad, hogy mennyei Atyád' akarata nélkül egy hajszál sem esik le fejünkröl [2]): azért hiszem, hogy annál boldogabb leszek, minél többet fogok béketüréssel szenvedni; 's azért egészen isteni akaratodra bizom magamat. Cselekedjél velem tetszésed szerint; mert hiszen te maga a' szeretet vagy, és csak azért látogatsz meg szenvedésekkel, hogy minket magadhoz vonj, 's egykor a' mennyekben magaddal örökre egyesithessél.

OKTATÁS HUSVÉT UTÁNI IV. VASÁRNAPRA.

A' mise egy, a' 97-dik zsoltárból vett dicsöitö hálaénekkel kezdödik: „Énekeljetek Istennek uj éneket: Alleluja! mert csudálatos dolgokat cselekedett. Alleluja! A' nemzetek' szemei elött kinyilatkoztatta igazságát. Alleluja! Segedelmet szerze magának az ö jobbja, és szent karja által.“ Dicsöség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! ki hiveid' sziveit azonegy akaratban egyesited, engedd népednek egyedül azt szeretni, a' mit te néki parancsolsz, és azt ohajtani, mit neki igérsz: hogy e' földi javak' változásai közt sziveink oda legyenek irányozva, hol minket a' valódi örömek várnak. A' mi urunk Jézus Krisztus által 'stb.

---

[1]) Apost. cselek. 14, 21. — [2]) Luk. 21, 18.

Leczke. *(Sz. Jakab' lev. 1, 17—21.)*

Szerelmesim! Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék onnan felülröl, a' világosság' Atyjától száll le; kiben nincs helye a' változásnak, sem a' változandóság' árnyékának. A' ki szabad akaratja szerint (ujjá) szült minket az igazság' tudománya által: hogy (boldog) teremtményeinek valamelly első zsengéi lennénk. Ugyanazért jól megjegyezzétek magatoknak szerelmes atyámfiai! Kiki legyen gyors a' hallásra, késedelmes a' szólásra, és lassu a' haragra; mert az ember haragjában Isten' jóváhagyására méltó cselekedetet nem müvel. Annakokáért levetvén minden tisztátalanságot, és a' gonoszságnak minden sarjazatit, fogadjátok a' tanitást szelidséggel, melly belétek oltatik, és lelketeket üdvöziteni képes.

M a g y a r á z a t. Mindazon adományok közt, mellyek a' világosság' Atyjától, vagyis a' minden földi és lelki világosságnak és igazságnak 'stb. kutfejétől származnak, az a' legfőbb, hogy minket az igazságnak igéje, az evangeliom által, kegyelem-eszközeinek, főleg a' keresztségnek segedelmével ujjá szült, 's ez által a' többi teremtményeitől elkülönözvén, a' teremtésnek mintegy elsőszülöttjeivé tett. Ugyanazért illő, hogy az igazságnak ezen szavát, melly által olly nagy szerencsében részesittettünk, örömest hallgassuk; és ne mondjunk neki ellent, ha nekünk hirdettetvén, netalán büneink és esztelenségeink általa megrovattatnak; ne is haragudjunk miatta, mikép ezt ama' keresztények tették, kik sz. Jakabnak ez intésére alkalmat szolgáltattak. Söt mint uj teremtmények, letéve minden bosszuságot, az Isten' szavát, mint legüdvösebb lelki orvosságot, békével és készséggel fogadjuk szivünkbe.

F o h á s z. Segits engem ur Isten! hogy a' keresztségben nyert malasztot megőrizzem; 's add, hogy e' végre isteni szavad iránt a' legnagyobb szeretetet érezzem. Védj meg egyszersmind minden rendetlen szenvedélyektől, mellyek a' te szavad' gyümölcsét megakadályoztathatnák.

Evangeliom. *(Sz. János' 16, 5—14.)*

Az időben monda Jézus az ő tanitványainak: Elmegyek ahhoz, a' ki engem küldött; 's közületek senki sem kér-

dez engem: hová mégy? De mivel ezeket mondottam nektek, szomoruság tölté be sziveteket. Azonban igazságot szólok nektek: a' ti javatok kivánja, hogy én elmenjek; mert ha én el nem megyek, ama' Vigasztaló el nem jön hozzátok; ha pedig elmegyek, elküldöm őt hozzátok. Midőn pedig amaz eljövend, az megfeddi a' világot a' bünről, és az igazságról, és az itéletről. A' bünről ugyan, mert nem hisznek bennem; az igazságról pedig, mert az Atyámhoz megyek, és többé nem láttok engem; az itéletről pedig, mivel e' világ' fejedelme már megitéltetett. Még sokat kellene nektek mondanom: de most el nem viselhetitek; midőn pedig eljön amaz igazság' lelke, az minden igazságra vezérlend titeket. Mert nem fog szólani csak ő magától; hanem valamiket hall, azokat mondandja, 's a' következendőket megjelenti nektek. Ő engem megdicsőitend; mivel az enyémből veszi, a' mit nektek kinyilatkoztat.

Miért mondja Krisztus: ‚Senki sem kérdez engem: hová mégy'?

Mivel tanitványai az Atyához és mennybe való meneteléről bővebb tudósitást nem kértek; és nem is kérdezték, mennyire legyen ez üdvözségökre szükséges: hanem csak szomorkodtak elmenete miatt. Ez intés nekünk is tanulságul szolgálhat, hogy forró vágyódást érezzünk a' mennyei élet után, arról örömest beszéljünk, és buzgón törekedjünk rajta, miszerint azt a' jó cselekedetek által megérdemeljük. Ha ezen intést nem követjük, ugy ezzel azt bizonyitjuk, hogy még nem vagyunk Krisztusnak igaz és őszinte tanitványai.

Miért jöhetett a' tanitványokhoz a' Vigasztaló, vagyis a' Szentlélek, csak Krisztus urunk' elmenetele után?

Azért, mert Krisztusnak meghalnia 's megdicsőittetnie, az emberiségnek pedig benne Istenhez visszatérnie kellett előbb, hogysem az Isten az ő kegyelmének teljével, a' Szentlélekben, az emberekhez alászállhatott volna. Tanuljuk innen, hogy a' Szentlélek csak az ártatlan, vagy a' bünbánat által megtisztitott, és Istennel egyesült lelkekben akar lakni; 's hogy a' bünösök maguk fosztják meg magukat a' szerencsétől, a' Szentlélek' templomaivá lehetni.

Mikép fogja a' Szentlélek a' világot a' bünről, igazság- és itéletről meggyőzni?

A' bünről meggyőzendi az által, hogy az apostolok'

tanitásai- és belső fölvilágositásnál fogva bebizonyitandja neki, mikép a'maga hitetlensége, 's a'Megváltónak elvetése által igen nagy bünt követett el. Az igazságról azzal, hogy Krisztus' ártatlanságát bebizonyitja, 's meg fogja mutatni, hogy ő most az Atyánál megdicsőült állapotban van; az itéletről pedig az által, hogy a' világ meglátandja, mint itéltetett el e' világ' fejedelme; 's hogy az ő országa, vagyis a'hazugság és bün országa, Krisztus' országának, vagyis az egyháznak, az igazság és erény' országának terjedését meg nem akadályoztathatja többé. Ezt jól jegyezzék meg maguknak azon keresztények, a' kik Krisztust az ő büneik által mintegy ujra fölfeszitik, a' részegség és torkosság, a' fajtalanság, fösvénység és más bünök által iránta hitöket megtagadják, az ördöghöz, és annak igyekezeteihez ragaszkodnak, és ugy élnek, mintha nem is tudnák, miszerint egyedül a' mi Megváltónk, Jézus Krisztus által nyerhetjük el a' tulvilágon az Isten' országát, vagyis a' boldogságot mennyben.

Miért nem mondja meg Jézus tanitványainak mindazt, a' mit nekik mondania kellett?

Mivel ők sokat, a' mit még nekik a' pogányok' megtéritése, 's az egyház' kormányzása felől mondania kellett, zsidó előitéleteik, 's az idő' rövidsége miatt, mellyben tanitását élvezték, most még el nem viselhettek és meg nem foghattak. Ez rájok nézve csak a' Szentlélek' küldetése után vált lehetővé, ki őket minden igazságra, és Krisztus' tanitásának mindig mélyebb felfogására vezette. Innen tanuljuk, mennyire szükséges nekünk a' Szentlélek' kegyelme, kinek fölvilágositása nélkül lehetetlen a' kereszténység' tanait fölfognunk és követnünk.

Hogyan tanit meg a' Szentlélek minden igazságra?

Az által, hogy az egyházat minden igazságba bevezeti, 's minden hitbeli tévedéstől megőrzi. Ő az egyháznak egyes tagjait is fölvilágositja; mert ha a' kereszténységet mindig bővebben tanuljuk ismerni, vagy a' már ismertet mindinkább belátjuk, ez szinte csak a' Szentlélek' kegyelmével történik.

Mit jelent ez: ‚Ő magától nem fog beszélni'?

Azt, hogy arra tanitand, mit az Atyától és Fiutól vesz. Ezzel tehát az mondatik, hogy a' Szentlélek nem tanit mást, hanem csak azon tanitást erősitendi meg, mellyet a' Fiu hozott az Atyától (Ján. 7, 16—19); 's ezzel egyszersmind az Atya, Fiu és Szentlélek közötti legbensőbb egység is jelentetik.

Mit jelentenek e' szavak : ‚Ő az enyémből fog venni, 's mindaz, a' mivel az Atya bir, enyém'?

A' florenczi zsinat szerint e' szavak azt bizonyitják, hogy 1-ör: a' Fiu, Isten; 2-or pedig, hogy a' Szentlélek a' Fiutól és az Atyától származik.

Mint fogja a' Szentlélek a' Fiut megdicsőiteni?

Ugy, hogy minden embereket az ő hitére téritend, és ekkép személyét és tanitását az egész világ' tiszteletének tárgyaivá teendi.

Buzdulat. Hová megyek én? ..... Fog-e az életmód, mellyet követek, Istenhez vezetni? .... Oh Uram és Istenem! vezess a' te parancsolatid' ösvényén; 's óvd meg szivemet a' bünöktől: hogy abban a' Szentlélek semmit se találjon büntetésre méltót, hanem tanitson engem minden igazságra, 's végre te hozzád, mint örök igazsághoz vezessen. Amen.

OKTATÁS HUSVÉT UTÁNI V. VASÁRNAPRA.

Ma az egyház a' misekezdetben Isaiás' 48, 20. szavaival hálaéneket mond a' megváltás' jótéteményeiért. „Örvendező nagy szóval hirdessétek, és kiáltsátok; hangoztassátok a' földnek végső határáig, és mondjátok: Megszabaditotta az Ur az ő népét. Alleluja! Örömkiáltásokkal vigan tiszteljétek az Istent, földnek minden lakosi; énekeljetek az ő nevének; dicsérjétek és dicsőitsétek őtet.“ (Zsolt. 65.) Dicsőség az Atyának, 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Ur Isten! a' kitől származik minden jó, hallgasd meg hiveid' esedezését; és add, hogy a' te sugallatod szerint gondoljuk mindig azt, a' mi jó, 's ugyanazt a' te vezérleted alatt cselekedettel is teljesitsük. A' mi urunk Jézus Krisztus által, 'stb.

Leczke. *(Sz. Jakab' lev. 1, 22—27.)*

Szerelmesim! Legyetek a' törvénynek teljesitői, 's ne csupán hallgatói; tinmagatokat megcsalván. Mert a' ki csupán hallgatja a' tanitást, de azt nem követi, hasonló azon emberhez, a' ki természetes arczát a' tükörben megtekinti: de meglátván ma-

gát, elmegy, és azonnal feledi, hogy magát millyennek látta. A' ki pedig a' (büntöli) szabadulásra vezető, tökéletes vallásban szorgalmasan vizsgálódik, és azt állhatatosan megtartja, az boldog lesz ezen törekedése által; mert nem feledékeny hallgatója, hanem követője a' tanitásnak. Ha valaki közületek istenfélőnek véli magát lenni, 's nyelvét még sem zabolázza meg, hanem szivét ámitja: annak vallásossága hiába való szemfényvesztés. Az Atya Isten előtt kedves, tiszta és szeplőtelen isteni-tisztelet abban áll, hogy a' nyomoruságban sinlődő árvákra és özvegyekre gondot viseljünk, 's magunkat az (elfajult) világtól szennytelenül megőrizzük.

Magyarázat. Az Istennek igazi félelme nem egyedül szavának hallgatásában, hanem és kiváltképen annak teljesitésében áll. Az, a' ki csupán hallgatja az Isten' igéjét, hasonló ahhoz, ki tükörbe nézve, azonnal elfelejti, hogyan néz ki. Igy feledik el rögtön a' csupán hallgatók is, hogy millyenek voltak, ha például a' sz. beszédben, mint valamelly tükörben, belső rossz tulajdonságaik felmutattattak; ők nem javulnak, 's ugyanazért üdvözülni sem fognak. De ki a' kereszténységet, melly a' Mózesféle szertartásoktól és büntől megszabadit, 's azért a' szabadság' törvényének neveztetik, alaposan ismeri, állhatatosan megtartja, és Isten' igéjét beszédeiben és tetteiben követi; 's ugyanazért magát a' nyelvességtől, hazudság- és rágalmazástól, szidalom-, bosszuság- és botránkozástól, az esztelen és haszontalan fecsegésektől megóvja; ki magát a' világi gyönyörüségektől, gőgtől, fösvénység- és élvezetvágytól tisztán tartja; ellenben felebarátja iránti szeretetét tettekkel bizonyitja, nevezetesen az özvegyek- és árvákról örömest gondoskodik, és Isten' akaratja szerint él: az boldog leend. Vizsgáld meg magad oh keresztény! valljon birsz-e illy isteni félelemmel, vagy sem? 'S ez utolsó esetben azon igyekezzél, hogy azt magadnak mielőbb megszerezzed; mert ki tudja? milly közel van az éj, mellyben majd hasztalanul fogsz bánkódni, hogy azt, mig nappal volt, meg nem szerezted!

Fohász. Oh te lelkeknek igaz keresője, Jézus! add nekem azon valódi isteni félelmet, mellyet itt sz. Jakab leir: hogy mindenkor szentül élhessek, és cselekedeteim által üdvözülhessek.

Evangeliom. *(Sz. János' 16, 23—30.)*

Az időben monda Jézus az ő tanitványainak: Bizony-bizony mondom nektek, hogy valamit csak kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja nektek. Ez ideig semmit sem kértetek az én nevemben; kérjetek, és elveszitek: hogy örömetek teljes légyen. Eddig hasonlatosságokban szólék hozzátok; de közelit az idő, mellyben már többé nem hasonlatosságokban szólok nektek, hanem nyilván tanitalak titeket az Atya felől. Ama' napon az én nevemben fogtok kérni; 's nem mondom nektek, hogy én kérem az Atyát érettetek: mert ő maga, az Atya szeret titeket; mivel ti is szerettek engem, és elhittétek, hogy Istentől jöttem. Kijöttem az Atyától, és e' világra jöttem; ismét elhagyom e' világot, és elmegyek az Atyához. Mondának neki tanitványai: Ime most már nyilván szólasz, és képes beszédet nem mondasz; most győződünk meg a' felől, hogy te mindeneket tudsz, és nincs szükséged rá, hogy valaki kérdezzen téged: azért hiszszük, hogy te az Istentől jöttél.

Miért akarja az Isten, hogy őtet kérjük?

1) Hogy el- és megismerjük, miszerint minden jó Istentől származik. 2) Hogy szegénységünket és gyarlóságunkat bevalljuk, melly miatt mindenben az Isten' segitségére szorulunk. 3) Hogy az imádság által mennyei ajándékokat nyerjünk; mert az imádság által gyakoroljuk magunkat az Istennek tetszö érzelmekben, 's magunkat az isteni kegyelmek' kincseinek elnyerésére érdemesitjük.

Mit tesz: Krisztus' nevében kérni?

Annyit tesz, mint: 1) az ő szellemében kérni; vagyis ugy, a' mint ő minket saját szava- és példájával tanitott; tudnillik mindenek előtt azt kérni, hogy Istent minden emberek dicsöitsék, 's az ő országa jöjjön hozzánk; azaz: hogy kegyelmét adja, miszerint szentek és boldogok legyünk. Először tehát az örökkévaló lelki javakért, 's csak azután kell a' testi-, és földiekért esedezni; még pedig szintolly alázatosság- és bizodalommal 'stb., mint ő ezt az Olajfák' hegyén tette. 2) Kinszenvedése-,

és halálának érdemeiben helyezett bizodalommal, 's közbenjáró- és szószólói hivatalának ereje által kérni, melly által minden mennyei adományokban részesiltetünk. Ez az oka, hogy az egyház azon imádságait, mellyeket közvetlenül az Atya Istenhez intéz, ezen szavakkal végzi: ‚A' mi urunk Jézus Krisztus által' 'stb.

Miért nem hallgatja meg némellykor az Isten imádságunkat?

1) Mert gyakran olly dolgokat kérünk, mellyek csak ártalmunkra lennének, ha azok minekünk megadatnának; 's melylyeket ennél fogva, mint jó Atya, nem adhat meg nekünk: valamint mi is megtagadunk a' gyermekektől sok olly tárgyakat, például kést 'stb., mellyekkel magukban kárt tehetnének. 2) Hogy béketürésünket, és imádságbani állhatatosságunkat próbára tegye. 3) Mert közönségesen nem is ugy imádkozunk, a' mint kellene; ugyanis az Istennek tetsző imádság' szükséges kellékei a' következők: a) Krisztus' nevében, b) kegyelmi állapotban történjék; mert csak az igaznak imádsága vihet az Isten elött sokat végbe (Jak. 5, 16.); c) legyen alázatos, d) bizodalomteljes, e) figyelmes, buzgó és benső, f) állhatatos, g) és mindent Istennek szent akaratjára hagyó, vagyis átengedő.

Mikor kell kiváltképen imádkozni?

1) Reggel, délben és estve (Zsolt. 54, 18.); ugy szinte evés elött és után, 's valahányszor az óra üt; minthogy tudnillik az Isten mindenkor gondunkat viseli, 's minket jótéteményeivel halmoz: ennélfogva igazságos, hogy legalább naponkint gyakrabban megemlékezzünk róla, 's jótéteményeiért neki hálákat adjunk. 2) A' templomban létünkkor, vagy ha ebben akadályoztatunk, azalatt, mig ott isteni-tisztelet tartatik. 3) Sulyos kisértet' idején. (Mát. 26, 41.) 4) Szentségek' fölvétele, és 5) minden fontosabb dolog elött (Luk. 6, 12.). 6) Végre halálunk' óráján.

Hogyan imádkozhatunk, Krisztusnak Lukácsnál 18, 1. felhozott tanitása szerint mindig?

Ha, mint ez imént mondatott, nap-közben gyakrabban igyekszünk imádkozni, 's minden dolgaink' végzésekor jó szándékot ébresztünk föl magunkban; 's ha szivünket hozzá szoktatjuk, valamint ez által, ugy szinte szeretetfohászok, és rövid imák által Istenhez emelni; e' szokásban állhatatosan meg is maradván.

Mellyik a' legjelesebb minden imádságok közt?

A' ,Miatyánk', vagyis az Ur' imádsága: mivel erre minket maga Krisztus urunk tanitott, és ezt imádkozni parancsolta. Ugyanazért leghathatósabb is; de csak ugy, ha ájtatosan mondjuk el. (Mát. 6. Luk. 11.)

A' ,Miatyánk' rövid fejtegetése.

Miért kezdődik az imádság ,Mi Atyánk' szavakkal?

Ez előkészület az imádsághoz, melly által Isten iránti bizodalomra buzdittatunk, ki a' mi legkegyesebb Atyánk és legkészségesebb segitőnk; egyszersmind pedig az irántai köteles hódolatra is emlékeztetünk: melly két dolog az imádsághoz igen szükséges.

Miért mondjuk tovább: ,Ki vagy mennyekben'; miután az Isten mindenütt jelen van?

Ez által szivünknek mennyekbe emelésére intetünk, mint a' hol a' mi valódi hazánk van, 's hol az Isten magát különösen kijelenti egész dicsőségében.

Miért esedezünk az első kérésben, mondván: ,Szenteltessék a' te neved'?

Ez által azon ohajtásunkat nyilvánitjuk, hogy az Isten általunk, és minden ember által megismertessék és szerettessék, 's az ő neve a' keresztényekhez illő élet által tiszteltessék és szenteltessék.

Mit kérünk a' második kérésben: ,Jöjjön el a' te országod'?

Ebben kérjük az Istent, hogy egyházát az egész földön kiterjeszteni, lelkünkben az ő kegyelmével mindenkor uralkodni, és holtunk után minket mennyekben az örök boldogságban részesiteni méltóztassék.

Mit kérünk a' harmadik kérésben, mondván: ,Legyen a' te akaratod'?

Ebben magunkat, Istennek fölajánlva, egészen az ő isteni akaratjára hagyjuk, és megvalljuk, hogy rendeleteinek hódolni kivánunk; továbbá kegyelmét kérjük, hogy isteni akaratját akképen teljesithessük a' földön, mint az teljesittetik mennyekben. E' három kérésben tehát, Krisztus' tanitásának megfelelőleg (Luk. 12, 31.), először az Isten' országát keressük, hogy a' többi járadékul hozzáadassék.

Mit kérünk a' negyedik kérésben: ,Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma?

Mindazt, a' mi lelkünk és testünk' föntartására szükséges, tudnillik az Isten' igéjét, az Ur' sz. testét, a' mindennapi szükséges táplálékot 'stb. Ebben foglaltatik az is, hogy az Isten minket a' villámtól, jégesőtől és rossz terméstől, 's mindennemü veszedelmektől megőrizni, 's jó időjárást adni kegyeskedjék.

Miért mondjuk: ,add meg ma'?

Annak jelentéseül, hogy minden tulságos szorgoskodástól ovakodjunk, 's bizodalomteljesen várjuk Istentől a' naponkinti szükséges táplálék' megadatását. Értésünkre adatik ez által az is, hogy mindennap imádkoznunk, és imádságunkban embertársainkról is meg kell emlékeznünk.

Mit nyilvánitunk az ötödik kérésben: ,Bocsásd meg nekünk a' mi vétkeinket'?

Ez által mi magunkat bünösöknek valljuk, 's kérjük az Istent, hogy bocsássa meg büneinket, valamint mi is készek vagyunk az ellenünk vétetteknek megbocsátani. Azok, kik e' kérést elmondják, 's megsértőik ellen mégis gyülölettel viseltetnek; valamint azok is, a' kik tulszigoruak a' vétkesek ellen, 's hibáikat megbocsátani épen nem akarják, fölöttébb vétkeznek; 's minthogy ők irgalmatlanok, Istennél szinte nem fognak irgalmasságra találni. (Márk.11,25. 26.) Isten előtt mi sem gyülöletesebb, mint az engesztelhetetlen, haragos ember: 's az illy engesztelhetetlenség nem csak maga nem bocsáttathatik meg soha; hanem egyszersmind más, régi, 's megbocsátott bünök is megujittatnak az által. Ugyanazért valahányszor a' másoktól vett bántalmakra emlékeztetünk, jusson mindenkor az is eszünkbe, mennyire megbántottuk mi is az Istent. A' saját vétkeink miatti félelem, igy a' mások' vétsége miatt érzett haragot könnyen el fogja nyomni. 'S igy mialatt másoknak megbocsátunk, magunk is bocsánatot fogunk nyerni.

Mit mondunk a' hatodik kérésben: ,Ne vigy minket a' kisértetbe'?

Elismerjük gyarlóságunkat; és kérjük az Istent, hogy erősitsen meg minket, nehogy elcsábittassunk, azaz: hogy be ne egyezzünk a' kisértésekbe, akár az ördögtől, akár a' világtól, akár a' testtől jöjjenek azok. Nem arra kérjük az Istent, hogy minden kisértéstől megkiméljen; mivel a' kisértések hasznosak, és az üdvösségre szükségesek: minthogy kisértés nélkül semmi harcz, harcz nélkül semmi győzedelem, győzedelem nélkül

semmi érdem, érdem nélkül pedig semmi jutalom sem volna; hanem arra kérjük, hogy segitsen küzdelmeinkben: minthogy jól tudjuk, miszerint kegyelme nélkül a' rosszat meggyőzni, 's az igazság' koronáját elnyerni nem vagyunk képesek.

Mit kérünk a' hetedik kérésben: ‚De szabadits a' gonosztól'?

Hogy Isten a' lelki rosszaktól, a' tévelygéstől, 's az erre vezető legközelebbi alkalmaktól, valamint a' boldogtalan haláltól, és a' pokoltól megmentsen; 's hogy távolitsa el egyszersmind tőlünk kegyesen az ideigleni rosszakat is, ugymint: a' háborut, éhséget és döghalált; a' mennyiben t. i. azok üdvösségünkre nem szükségesek.

Mit tesz e' szócska: ‚Amen'?

Annyit tesz, mint: ‚Legyen meg.' Ez által azon kivánságunkat fejezzük ki, hogy minden, a' miért imádkozánk, beteljesedjék.

Oktatás az imádkozás' különféle módjáról.

Mit jelentenek a' különféle testmozgások és szokások, a' katholikusok' imádságainál?

Átalán véve jelentik, hogy az Istent nem csak lelkünkkel, de testünkkel is tisztelnünk, szolgálnunk és imádnunk kell. Ha tehát fönszóval imádkozunk, ezzel azt akarjuk tenni, hogy ne csak lélekben, hanem szánkkal is dicsöitsük az Istent. Ha födetlen és lehajtott fövel, összekulcsolt és éghez emelt kezekkel, meghajlott térddel és testtel, vagy földre terülten imádkozunk: ezzel méltatlanságunkat jelentjük ki Isten' irányában; nem különben Istennek fölséges volta iránti hódolatunkat, és tiszteletteljes félelmünket; a' kihez képest annyik sem vagyunk, mint egy csepp viz a' megmérhetlen tengerhez képest, és a' ki előtt magunkat eléggé meg nem alázhatjuk. A' keresztvetés jelenti, hogy Krisztus haláláig szeretett minket, 's ez által a' büntől és annak minden rossz következéseitől megváltott; valamint bevallása egyszersmind Megváltónkbani hitünknek. Midőn homlokunkra, szánk- és mellünkre keresztet vetünk, ezzel azt akarjuk kifejezni, hogy Krisztust gondolataink- és tetteinkkel, tartozunk is, akarjuk is tisztelni; 's ha mellette e' szavakat mondjuk: „Atyának, és Fiunak, és Szentlélek Istennek nevében", ezzel azt akarjuk kijelenteni, hogy mindazon jóknak, mellyekben Krisztus által részesittetünk, tulajdonképen a' Szentháromságban egy Isten a' szerzője; ugy szinte, hogy életünk, mellyet Krisztusnak

áldozunk föl, a' Szentháromság' tiszteletére van föláldozva. — Némelly, imádkozás közben elöforduló szokások, már az ó-szövetségben is használtattak, és Krisztus által is megtartattak, például az arczraborulás, a' térdhajtás 'stb.; mások ellenben csak az apostolok és utódaik által hozattak be, mint a' kezek' kiterjesztése és fölemelése, a' keresztvetés 'stb.

Oktatás a' körmenetek- és bucsujárásokról, mellyek sz. Márk' napján, a' keresztjáró hétben és Ur' napján tartatnak.

Mik a' körmenetek, vagyis processiók?

Azok a' keresztényeknél vallásos és ünnepélyes járdalatok, mellyek az Isten' kegyelme- 's irgalmának elnyerése végett tartatnak; vagy azért, hogy az ő jótéteményeiért hálákat adjunk, 's az innen származott örömünket kifejezzük; vagy pedig átalában, hogy a' benső isteni-tiszteletet külsöleg is tanusitsuk. A' kérő 's bünbánati processiókhoz tartozik a' sz. Márk napi, keresztjáró héti 'stb. körmenet; a' hála- és örömmenetek közt pedig legátalánosabbak és nevezetesebbek: a' feltámadási és urnapi.

Valljon a' körmenetek ujabb időbeli találmányul nézendők-e?

Nem; mert már az első keresztény századokban is divatoztak az egyháznál: mint ezt Tertullián, aranyszáju sz. János és mások bizonyitják; mikor a' keresztények gyakran azonegy helyen gyülekezvén össze, például valamelly házban, vagy templomban, 's innen az üldözések' idején ketten-, vagy egyenkint, béke' idején pedig együtt, de bizonyos rendben, és zsoltárokat énekelve vonultak más egyházba: hol a' sz. misén, egyházi fölolvasásokon, sz. beszéden és könyörgéseken jelen voltak. Némelly bucsujárások pedig, például az urnapi körmenet, az izraeliták' ünnepei által már az ó-szövetségben elöképeztettek.

Mit jelentenek a' körmenetek?

Azok 1) abbeli hitünkröl tesznek vallást, hogy az Isten nincs az emberi kezek által készült templomokba bezárva, hanem mindenütt jelen van. 2) Buzditásul szolgálnak a' bizodalomteljes imádságra. Ha az isteni mindenhatóság' csudáit szemléljük a' szabad természetben, ha a' virágokat látjuk, mellyeket olly szépen fölékesitett, 's az általa táplált madarak' énekeit halljuk 'stb.: valljon nem ösztönöz-e ez minket Isten iránti bizodalomra és szivből fakadt imádságra? 3) Azok e' földöni életünk' jelképei; hol szinte mint zarándokok vándorlunk, kik valódi honukat, vagyis a' mennyországot keresik: állandó lakhelyet itt

itt nem találhatván. 4) Krisztusbani hitünknek nyilvános és ünnepélyes elismeréseül szolgálnak; 's az általa nyert minden kegyelmekért, nevezetesen azért, hogy nevét az egész világ előtt megvallhatjuk, illő hálaadásunk' kifejezései. Ha a' körmenetek egy helyről, vagy templomból a' másikba történnek, ez által 5) az jelentetik, hogy mi katholikusok mind valamennyien csak egy anyaszentegyházat képezünk, mellynek láthatlan feje Jézus Krisztus.

Hasznosak-e a' körmenetek?

Igen is; mert azok, mint fönebb mondatott, az Istennek mindenütti jelenlétére, hatalmára, jóságára, és mindazon kegyelmekre emlékeztetnek, mellyekben Jézus Krisztus által részesittettünk, 's ez oknál fogva igen alkalmasak a' jó gondolatok' és fogadások' gerjesztésére. Ha tehát Isten előtt egyetlen igaz embernek imádsága is kedves, és meghallgattatik általa: mennyivel inkább kedvesek előtte egy egész községben talált valamennyi igazak' esedezései; 's mennyivel inkább remélhetik a' meghallgattatást? A' körmenetek az egész embert ég felé emelik; 's ha őt különösen, mint az egy katholika egyház' tagját mutatják be, ki ne örvendjen rajta, hogy ezen egyházhoz tartozik; és ki ne határozná el magát, ezen egyháznak méltó tagjává lenni? Hogy azonban a' körmenetek' ezen hasznaiban részesülhessünk, azokon ájtatosan kell jelen lennünk, 's minden visszaélést és rendetlenséget eltávolitanunk.

Nem lenne-e jobb, ha a' körmenetek az azokban előforduló visszaélések és rendetlenségek miatt egészen eltörültetnének?

Nem; mert valamint a' kés' használatával azért, mivel azzal már magukat sokan megvágták, fel nem hagyunk: ugy a' körmeneteket sem kell az azoknál itt-ott előforduló visszaélések miatt eltörülni; hanem a' visszaéléseket kell meggátolni, a' dolog' jó használatát pedig elősegiteni.

Miért hordoztatnak keresztek és zászlók a' körmenetekben?

A' kereszt által jelentetik, hogy mi a' megfeszitett Krisztus' nevében gyültünk össze; hogy minden ajtatosságunkat az ő nevében akarjuk kezdeni 's elvégezni; 's hogy érdemei által remélünk a' mennyei Atyától mindent megnyerhetni. A' zászlók által pedig jelentetik, hogy mi Krisztus' vezérlete alatt, mint valamelly harczra készült sereg tartozunk összegyülni, 's megküzdeni az Isten' dicsősége- és saját lelki üdvünkért minden látható és láthatatlan elleneinkkel. Egyszersmind Krisztusnak a' halál, pokol, és a' zsidók' ellenséges indulatu zsinagógája fölött,

dicsö föltámadása' napján nyert diadalát is jelentik; 's emlékeztetnek azon győzedelemre, mellyet keresztényi szent hitünk, az apostolok' fáradalmai és munkái, 's a' vértanuk' vére által a' zsidók- és pogányokon nyert.

Miért mennek a' hivek körmenet' alkalmával a' mezőkre, szántóföldek- és vetésekhez?

A' jó Istent arra kérni, hogy kegyes kezével a' mezőket megáldani, a' föld' terméseit megóvni, 's valamint az állatokat táplálja, és szükséges időben nekik eledelt ád, ugy minket embereket is a' szükséges táplálatban részesiteni méltóztassék.

Honnan veszik eredetöket a' sz. Márk napi és keresztjáró héti körmenetek?

A' sz. Márk napi körmenet már a' hatodik században létezett, és Nagy-Gergely pápa által buzgó gyakorlatba is hozatott. Minek okát a' következő szavakban fejezi ki: „Illik Isten' segitségével, figyelmes és feddhetlen kedélylyel ülnünk meg az évenkinti ünnepélyeket; hogy az ő segitségét kérjük, 's ez által méltókká váljunk, bünéinktől némileg megtisztittatni. Mert jól meg kell fontolnunk kedveseim! milly sok és hosszasan tartó rosszakkal látogattatunk meg, a'mi gonosz tetteink miatt; és mint küld ismét egyedül csak az Istennek irgalma segitséget . . . Az Isteni titkokat ünnepelvén, mind a' régi, mind az ujabb jótéteményekérti hálaadásra, mennyire tölünk kitelik, méltók leendünk.“ Egy másik körmenetet következő okból hozott be szent Gergely. Romában és egész Olaszországban pusztitó döghalál uralkodott; melly által a' levegő annyira megromlott, hogy sokan, a' kik prüsszentés, vagy ásitás által csak orrukat, vagy szájokat nyitották is föl, azonnal meghaltak: honnan a' még most is divatozó szokás eredt, hogy midőn prüsszentünk, mondjuk: ‚Adja Isten egészségére‘; 's hogy az ásitók kereszttel jelelik szájokat.[1]) Ezen vész' elháritására sz. Gergely egy nagy körmenetet rendelt; mellyben, a' szóbeli hagyomány szerint, a' boldogságos szüznek sz. Lukács által festett képét vitette körül, 's a' minden szentek' litaniájának eléneklése által, a' bold szüznek hatalmas közbenjárásaért esedezett: mire a' dögvész csakugyan meg is szünt.

A' keresztjáró héti körmenetek' behozatalát pedig sz. Mamertnek, Francziaországban viennei volt püspöknek tulajdonitják; mellyeket ő, mint mondatik, az Istennek megengesztelésére

---

[1]) Gavanti, Thesaur. in rub. Miss. P. IV. Tit. XI. Nr. 7.

rendelt, ki a' lakosokat az ő hanyagságuk és bűneik miatt rettentő csapásokkal büntette.[1]) Valószinübb azonban, hogy ő ezeket csak a' Krisztus urunk' mennybe menetele előtti napokra határozottan áttette: a' honnan azután e' napokon körmenetet tartani, Francziaországban, 's később az egész keresztény világban szokássá vált. E' körmenetek' czélja szinte nem egyéb, mint kérni az Istent, hogy az embereket kegyelmével boldogitsa, és az általa küldetni szokott csapásoktól, a' dögháláltól, éhségtől és háborutól, nem különben a' mezei terméseket fenyegető veszedelmektől, mellyek ez időtájban legnagyobbak, megóvni kegyeskedjék. E' három keresztjáró nap azonban egyszersmind előkészület Krisztusnak mennybemenetére; kiben a' leghatalmasabb szószólónkat birjuk a' mennyei Atyánál: miért is e' napokon különösen Istenhez kell szivünket emelni.

(Az urnapi körmenetről alább lesz szó.)

OKTATÁS KRISZTUS' MENNYBEMENETÉNEK ÜNNEPÉRE,
VAGYIS: ÁLDOZÓ-CSÜTÖRTÖKRE.

A' misekezdetben az egyház azon angyalok' szavait énekli, kik miután Krisztus fölment mennyekbe, az apostolokat és az Ur' többi tanitványait igy szóliták meg: „Galileai férfiak! miért állotok itt, és néztek az ég felé? Alleluja! Valamint öt most égbe fölmenni láttátok, ugy jövend el ismét.“ Alleluja! (Zsolt. 46.) „Tapsoljatok kézzel minden népek; örvendezzetek Istennek vigságos szóval.“ Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Mindenható Isten! add meg nékünk, hogy a' kik hiszszük, miszerint egyszülött fiad, a' mi Megváltónk, mai nap' mennyekbe fölment: értelem- és szivvel mi is egekben lakjunk. Ugyanazon mi urunk Jézus Krisztus által 'stb.

Leczke. *(Apostolok' cselek. 1, 1—11.)*

Első könyvemet ugyan jó Theofilusom! azokról irtam, miket Jézus cselekedett és tanitott mindazon napig, a' mellyen fölviteték; miután az általa választott apostoloknak parancso-

---

[1]) Sidonius Apollinaris. Lib. V. 14.

latot adott volna a' Szentlélekre nézve. Kiknek meg is mutatta magát elevenen, az ő kinszenvedése után, sok bizonyitások által, negyven nap' folyta alatt, megjelenvén nekik, és szólván azokról, mik az Isten' országát illetik. És együtt evén velök, meghagyá nekik, hogy Jerusálemből el ne mennének; hanem várnák be az Atyának igéretét, mellyet hallottatok ugymond, az én számból. Mert János ugyan vizzel keresztelt: ti pedig Szentlélekkel fogtok nem sok napok mulva megkereszteltetni. Azokáért a' kik egybegyültek, kérdezék őtet, mondván: Uram! ez időben állitod-e vissza Izrael' országát? Ő pedig felele nékik: Nem tartozik rátok, tudni az elrendelt időt és órát, mellyeket az Atya önhatalma szerint megállapitott. Hanem a' fölülről rátok leszálló Szentlélek' erejét veenditek; és tanuim lesztek Jerusálemben, 's az egész Judeában, Samariában, és mindenfeló a' földnek végső határáig. És midőn ezeket mondotta volna, szemeik' láttára fölemelteték; és a' felhő befogadá őt szemeik elöl. És midőn néznének utána az égbe, hová fölméne, ime két férfiu álla melléjek fehér ruhákban; kik is igy szólának: Galileai férfiak! mit állotok, az égbe nézvén? Ezen Jézus, ki most fölvételék töletek az égbe, akképen fog ismét eljönni, valamint őt most az égbe fölmenni láttátok.

Magyarázat. Jézus az ő tanitványait föltámadása felöl rendithetlen okokkal akarta meggyözni; azért jelent meg nekik többször; velök evett, országa és egyháza felöl oktatta őket. Intette egyszersmind a' Szentlélek' eljövetelének bevárására. De midőn kérdezék tőle: Valljon a' Szentlélek' eljövetelekor állitandja-e vissza Izrael', vagyis a' Messiás' országát, mellyet ők még mindig földi országnak gondoltak: nem felelt egyenesen; hanem ujolag a' Szentlélek' erejére utalta őket: ki is ugy megerősitendi őket, hogy róla, mint az igaz Megváltóról, nem csak Palesztinában, hanem az egész világon bizonyságot tendnek. — Örvendj te is Krisztussal, hogy az olly drágán vásárlott országát mennyekben átvette, 's igy imádkozzál:

Orülök oh mennynek és földnek királya! hogy ma az égben uraságod és dicsőséged elkezdődött. Ti, a' földnek népei! magasztaljátok Istenünket, ki az egeknek egébe fölment. Adjátok

meg az Istennek a' dicsőséget, kinek fölsége és hatalma a' felhők fölött van. Isten, a' mi urunk, fölment örömzaj közt. Énekeljétek megdicsőittetését a' mi Istenünknek; énekeljétek megdicsőittetését a' mi királyunknak; mivel az Isten, királya a' földnek. Énekeljétek bölcseséggel az ő magasztalását. Fölhágott a' magasságba, és a' fogságot fogolylyá tette. Ő a' szentek fölött uralkodik: Isten a' maga trónján ül. Alleluja! (Zsolt. 67. és 46.)

Evangeliom. *(Sz. Márk' 16, 14—20.)*

Az időben, midőn a' tanitványok asztalnál ülnének, megjelenék Jézus az együtt letelepült tizenegynek, és szemökre veté hitetlenségöket, és szivök' keménységét: mivel azoknak, a' kik föltámadása után őt látták, nem hittek. És mondá nekik: Elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangeliomot minden teremtménynek. A' ki hisz és megkeresztelkedik, az üdvözül; a' ki pedig nem hisz, elkárhozik. Azokat pedig, a' kik hisznek, ezen jelek követendik: az én nevemben ördögöket üznek ki, uj nyelveken szólnak; kigyókat foghatnak kezökbe, 's ha valami halálosat isznak, nem ártand nekik; a' betegekre teszik kezeiket, és meggyógyulnak. Az ur Jézus pedig, miután nekik ezeket szólotta, fölvéteték mennybe, 's ül az Istennek jobbja felől. Azok pedig elmenvén, tanitának mindenütt: az Ur velök együtt munkálkodván, 's az oktatást megerősitvén az azt követő csudatételek által.

Miért mondá Krisztus tanitványainak: ‚Elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangeliomot minden teremtménynek'?

Annak jelentésére, hogy a' tanitói hivatalt önhatalmából senki sem tulajdonithatja magának, hanem a' küldetést vagy tőle, vagy az egyháztól kell vennie. Krisztus ez által tudatá, miszerint akaratja, hogy egyházában különös tanitói hivatal létezzék. Apostolait pedig az egész világra, minden nemzetekhez küldé, minden kivétel nélkül; ez által minden embert üdvöziteni akaró szándékát bizonyitván. Ha ezen czél sok emberre nézve nem éretik is el, ennek nem az Ur, hanem az emberek okai; kik az evangeliom' tanitását vagy el nem fogadják, vagy szerinte nem élnek, vagy épen átalkodottságukkal arra is méltatlanokká teszik magukat, hogy az nekik hirdettessék. Adjunk

tehát Istennek hálát, hogy olly nép közt születtünk, mellynek az evangeliom hirdettetett; és iparkodjunk a' szerint élni. Mert ha az evangeliomot ismerjük, és még sem cselekszünk szerinte, annál nagyobb lesz kárhozatunk.

Mint üdvözülnek azok, a' kik hisznek, és meg vannak keresztelve?

Ugy, ha hitök ollyan, melly a' szeretetben munkál (Gal. 5, 6.); mert egyedül az hisz valóban és érdemszerzőleg, a' ki azt, a' mit hisz, cselekedettel is teljesiti; 's a' hit cselekedet nélkül, mond sz. Anzelm, nem a' keresztények', hanem az ördögök' hite.

Kik tagadják meg hitöket cselekedeteik által?

Azok, a' kik ugy élnek, mintha nem is hinnének. A' ki például az Oltári-szentségbeni részesülés iránt semmi vágyódást sem érez, ki a' sz. misén nincs jelen egész ajtatossággal, az ollyan ez által megtagadja hitét Krisztus Jézusnak az Oltáriszentségben való jelenlétére nézve; megtagadja, hogy ő hiszi az ő áldozathalálának vérontás nélküli megujitását. Ki felebarátját nem szereti, az ollyan megtagadja az Istennek ezen parancsolatában való hitet: „Szeressed a' te felebarátodat, mint tenmagadat.“ Ki büneiben megátalkodik, az ollyan megtagadja azon tanitásbani hitét, mellynél fogva a' bünbánat nélküli bünösök örökre elkárhoznak. Az igaz kereszténynél a' hitnek mindenkor cselekedetben is nyilvánulnia kell; szükség, hogy hitét cselekedetek által is megmutathassa, és azt mintegy az egész világ előtt bebizonyithassa.

Nem igaz-e hitünk azért, mivel azon jeleket nem teszszük, melylyeket Krisztus a' hivőknek igért?

Igen szépen megfelel e' kérdésre sz. Gergely, midőn azt mondja: hogy az illy jelek az egyház' kezdetekor voltak csak szükségesek, a' végre, hogy ennek igazsága megismertessék, és a' hitetlenek áttérjenek hozzá. De ha a' hitetlenség' legyőzésére illy jelek szükségesek, ugy Krisztus hiveivel még most is közli a' csudatévő hatalmat; mint ezt azoknál teszi is valóban, kik a' pogányoknak az evangeliomot hirdetik: hogy ezek meggyőződhessenek, miszerint az evangeliom Istentől jön, és ennek hirdetői általa küldettek.

Történnek-e most is valóban illy jelek a' katholika egyházban?

Igenis, még pedig részint testileg, részint szellemileg; mivel a' katholika egyházban mindenkor éltek olly szentek, kik

hitök' erejénél fogva a' legnagyobb csudatételeket vitték véghez; mint ez életirataikból kitünik. (Vesd össze például az itt mondottakkal Xaveri sz. Ferencz' életét.) Szellemileg pedig a' katholikusok illy csudákat szakadatlanul tesznek; mivel ők, mint aranyszáju sz. János mondja, ördögöket üznek ki, ha a' bünt, melly az ördögnél gonoszabb, a' bünbánat által maguktól elüzik. Uj nyelveken szólnak, ha a' valódi megtérés után nem beszélnek többé földies, hiu, és vétkes dolgokról, hanem lelkiek- és mennyeiekről. Kigyókat üznek el, ugymond sz. Bernárd, ha gonosz hajlamaikat elnyomják, vagy a' rossz gondolatokat tüstént elfojtják. Kár nélkül isznak mérget, ha nekik a' botrányos beszédek és példák, a' veszedelmes alkalmak és ingerlések, a' rossz javaslatok és tanácsadások, erényességök- és állhatatosságukat illetőleg mit sem ártanak. Kezeiket a' betegek fölé teszik, irja sz. Gergely, és ezeket meggyógyitják, midön a' tudatlanokat tanitják, a' tévedőket igaz utra vezetik, a' vétkezőket a' gonosztól visszatartóztatják 'stb. Iparkodjál oh keresztény! te is hasonlót cselekedni; mit Isten' kegyelmével könnyen megtehetsz, 's a' mi által magadnak és másoknak nagy hasznot szerzendesz.

Hol ment föl Krisztus mennyekbe?

Az Olajfák' hegyén; hogy azon helyen, mellyen szenvedései kezdődtek, kezdődjék dicsősége is; mi pedig tanuljuk meg, hogy a' kereszt és szenvedés, ha türelemmel viseljük, égbe emelnek.

Miképen ment föl Krisztus mennybe?

Égi és szellemi testtel, még pedig önhatalmából, mivel egyszersmind Isten és ember volt. (S. Aug. Retract. 1, 17.)

Látta-e valaki Krisztust mennyekbe fölmenni?

Igen is, az apostolok, és tanitványai közül többen, kiket előbb megáldott (Luk. 24, 51.), és kiknek az ő mennybemenetele legnagyobb vigasztalásul és örömül szolgált, mint sz. Leo mondja. Te is örvendj keresztény lélek! mert ma nyitá meg neked Krisztus a' mennyet; ugy hogy oda bizonynyal eljutandasz, haugyan hiszesz Krisztusban, és hitedet tettel is bebizonyitod. Azért igen szépen jegyzi meg e' tárgyról sz. Ágoston (mennybe menetelről 2-ik beszédében): „Emelkedjünk föl mi is Krisztussal a' mennybe lélekben, hogy ha eljövend napja, őt testtel is követhessük. De jegyezzük meg szeretett atyámfiai! hogy sem a' nagyravágyás, sem a' fösvénység, sem a' buja-

ság, sem más vétek föl nem száll Krisztussal; mivel az alázatosság' tanitójával föl nem száll a' gőg, sem a' jóság' kutfejével a' gonoszság, sem a' bujaság a' szüznek fiával." De mint hasonlag sz. Ágoston tanitja: „épen ezen bünök mennybe vezető hágcsóul szolgálhatnak, ha tudnillik azokat hősies önsanyargatás által elnyomjuk, 's ekképen mintegy lábaink alá vetjük."

B u z d u l a t. Oh dicsőség' királya, 's erőknek ura! ki ma diadalmasan, minden egeken tul fölszálltál: ne hagyj minket árván; hanem küldd el az Atyától az igazság' lelkét, a' kit igértél, és végy föl egykor minket is mindnyájunkat a' te dicsőségedbe.

Miért oltatik el ma az evangeliom' olvasása után a' husvéti gyertya, és vitetik félre?

Annak jeléül, hogy Krisztus, kit a' husvéti gyertya ábrázol, ma tanitványaitól elvált.

Milly ajtatosságot gyakorolhatunk ma?

Szemünket és szivünket gyakran az ég felé emelhetjük, hova ma Krisztus fölszállott, és buzgó vágyat gerjeszthetünk fel magunkban, öt a' fájdalmak és sanyaruságok' elszenvedése, az alázatosság, béketürés és engedelmesség által oda követni.

OKTATÁS HUSVÉT UTÁNI VI. VASÁRNAPRA.

E' vasárnap, 's az egész hét szolgáljon előkészületül a' pünkösdi sz. ünnepre, hogy az ajtatos gyakorlatok és jó tettek által a' Szentlélek' kegyelmeiben részesüljünk.

M i s e k e z d e t b e n az egyház a' 26-dik zsolt. eme' szavait énekli: ‚Hallgasd meg Uram! szavamat, a' midön kiáltok: Alleluja! Helyetted monda nekem szivem: keressétek az én arczomat; én a' te arczodat keresem Isten! Ne forditsd el tőlem arczodat. Alleluja! Isten az én világosságom és segedelmem; kitől féljek'? Dicsőség az Atyának 'stb.

Az egyház' könyörgése.

Mindenható örök Isten! engedd, hogy akaratunk mindenkor neked hódoljon, 's fölségednek igaz szivvel szolgáljunk. A' mi urunk Jézus Krisztus által 'stb.

Leczke. *(Sz. Péter' I. level. 4, 7—11.)*

Atyámfiai! Legyetek bölcsek és vigyázók az imádkozásban. Kiváltképen pedig egymás iránt mindig készséges szeretettel viseltessetek: mivel a' szeretet elfedi a' bünök' sokaságát. Tanusitsatok egymás iránt vendégszeretetet zugolódás nélkül. Kiki a' minő ajándékot nyert, azt forditsa közhaszonra; mint az Istentől származó különféle ajándékok' hüséges sáfárai. A' ki tanitó, Isten' igéihez illendőképen tanitson; a' ki tisztviselő, szolgáljon ugy, mint ki az Istentől vett hatalom' erejénél fogva hivataloskodik: hogy mindenekben dicsöittessék az Isten, Jézus Krisztus, a' mi urunk által.

Sz. Péter itt a' keresztényeket inti, hogy az imádságban okosak és vigyázók legyenek, vagyis értelmes emberek gyanánt viseljék magukat; azaz: a' mértékletesség és öszinteség által arra törekedjenek, hogy mindig készek legyenek az imádságra; miután az ember önerejével nem juthat el a' tökéletességre, hanem az ehhez megkivántató erőt Istentől kell az imádságban kikérnie. Továbbá szeretetre szólitja föl öket, melly a' hibákat elfedje, azaz: felebarátunk' hibáját mentse ki és bocsássa meg [1]); vagy (mit e' szavak szinte jelenthetnek) épen ez által, Isten számunkra is büneink' bocsánatját eszközölje [2]). Végre emliti, hogy a' kegyelem-adományokat, mellyek közül ugyan nyilvánosan csak kettőt nevez meg, tudnillik a' tanitói hivatalt, 's az egyházi szolgálat' kezelését, de mellyek alatt a' többit is érti, mindenkor, mint Istentől nyerteket tekintsék; és ugyanazért azokat Istennek akaratja szerint hiven és szentül használják; hogy minden dologban az Isten dicsöittessék: a' jót, mellyet teszünk, nem önérdemünknek, hanem az Isten' kegyelmének tulajdonitván. Iparkodjál az apostol' ezen intéseinek megfelelni; ez által fogsz legjobban a' Szentlélek' elfogadására készülni, ki neked olly szükséges, hogy nélküle még csak gondolni sem vagy képes azt, a' mi jó, és Jézus' nevét sem mondhatod ki érdemet szerző módon [3]); annálkevesbbé cselekedhetel valami jót. Mondd el azért ma, 's az egész héten át naponkint az egyháznak eme' könyörgését:

---

[1]) I. Kor. 13, 7. — [2]) Luk. 7, 47. — [3]) I. Kor. 12, 3.

Az egyház' könyörgése.

Jöjj el Szentlélek ur Isten! töltsd be hiveid' sziveit, és éleszd föl bennök a' szeretet' lángját: hogy a' te kegyelmed által ujra születvén, a' mennyei boldogságra érdemesekké váljanak, és abban részesüljenek. Amen.

Evangelium. *(Sz. János'* 15, 26.—16, 4.*)*

Az időben monda Jézus az ő tanitványainak: Mikor pedig eljövend ama' Vigasztaló, kit én küldök nektek az Atyától, az igazságnak lelke, ki az Atyától származik, az bizonyságot teend rólam. Ti is bizonyságot fogtok tenni, mivelhogy eleitől fogva velem vagytok. Ezeket mondottam nektek, hogy meg ne botránkozzatok. Az egyházi gyülekezetekből kizárnak titeket; sőt eljön az idő, mikor minden, valaki titeket megölend, azt véli, hogy ez által Istennek tiszteletet tesz. És ezeket cselekszik nektek, mivelhogy nem ismerik az Atyát, és engem sem ismernek. De ezeket mondám nektek, hogy a' midőn bekövetkezik amaz idő, megemlékezzetek róla, hogy én ezeket előre megmondottam nektek.

Miért neveztetik a' Szentlélek vigasztalónak?

Mert megvigasztalja azokat, a' kik az igazságért üldöztetnek: mint ez az apostolokkal és más szentekkel történt, kik a' Jézusért türt szenvedéseken még örültek is; és mivel a' Krisztusról tett bizonyságnak olly erőt ád, hogy azokat, a' kik ezt hallják, az üdvözitő hit' fölvételére birja, 's igy őket a' boldogság' elnyerésére segiti.

Mint tett bizonyságot Krisztusról a' Szentlélek?

Ezt az apostolok és Krisztus' tanitványai által tette, kiket fölvilágositott, ékesszólókká és bátrakká tett, hogy félelem nélkül megvallanák és hirdetnék, miszerint Krisztus az Isten' fia 's a' világ' megváltója. E' tanitást azután sok csudatétellel, 's a' vértanuknak az ő kegyelme által érette kiontott vérével is megerősitette, és mintegy megpecsételte. Ma is bizonyságot tesz a' Szentlélek Krisztusról és tanitásáról, egyháza és ennek hitszónokai által, kik által ő beszél, és kiket azért buzgón és tisztelettel kell hallgatni.

Mint kellett az apostoloknak Jézusról bizonyságot tenni?

Tanitásuk, csudatételek, életök és szenvedéseik által, mint ezt nekik Krisztus kinyilatkoztatta. Ez utóbbit mi is megtehetjük, és meg is kell tennünk; megmutatván egész életünk' módja, 's a' bajok- és szenvedéseknek béketüréssel való elviselése által, hogy ő a' mi mesterünk, Urunk és Istenünk; mert ha öt a' világ előtt, illy módon meg nem valljuk, ugy ő is meg fog bennünket egykor mennyei Atyja előtt tagadni. (Mát. 10, 32. 33.)

Miért jövendölte meg Krisztus tanitványainak, és minden választottjainak az ő szenvedéseiket?

Ne hogy ezen később megbotránkozzanak; vagyis hogy meg ne ütközzenek rajta, 's igy magukat ne hagyják türelmetlenségre 's azon gondolatra vitetni, mintha ő nem is volt volna Megváltó 'stb.; mi kétség kivül megtörténendett, ha Jézus öket erre eleve nem figyelmeztette volna. Továbbá azért jövendölte meg Krisztus apostolainak szenvedéseiket, hogy tudnák, miszerint ezek nem véletlenül, hanem Isten' rendeletéből érendik öket. Több más okait ennek már 415. l. előszámláltuk. Minket se lepjen azért meg, ha az isteni szolgálatban való buzgóság, ha ajtatosságunk és jámborságunk, a' katholika anyaszentegyházhozi ragaszkodásunk, házias életmódunk, 's a' keresztény erkölcsök' szorgalmas gyakorlata miatt kicsufolnak, ha miatta bennünket guny és különféle bajok érnek; mert ha az Urat üldözték, miért ne üldöznének minket is? De ha béketürök és állhatatosak leszünk, ugy mi is a' minket érő szenvedések által az örök dicsőségbe fogunk bemenni.

Vétkeztek-e a' zsidók az által, hogy az apostolokat üldözték és megölték?

Kétségkivül! Ők ugyan azt vélték, hogy ezzel ök Istennek szolgálatot tesznek; de e' tévedésök fölötte vétkes és büntetésre méltó volt; mert ha tanittatni hagyták volna magukat, az igazság' ismeretére könnyen eljuthattak volna. Hasonló büntetésre méltó tudatlanságban vannak azon keresztények is, a' kik minden keresztény oktatást elhanyagolván, alig tudják azt is, a' mit hinniek az üdvösségre kerülhetlenül szükséges, és sok fölöttébb vétkes cselekedetet semmibe sem vesznek; valamint azok is, a' kik kételkedvén róla, ha e', vagy ama' jószágot igazságosan birják-e, vagy pedig jogtalanul, mégis tartván töle, nehogy azokat talán visszaadni köteleztessenek, ez iránt maguknak bizonyosságot szerezni vonakodnak.

Buzdulat. Uram Jézus! küldd el nekünk a' vigasztaló Szentlelket, ki az Atyától és töled származik: hogy minket minden szorongattatásaink közt megvigasztaljon és erősitsen. Védj meg tőle kegyelmesen, nehogy valakinek botrányra nyujtsunk alkalmat; ugyszinte ne engedd, hogy mások megbotránkoztassanak minket. A' te Szentlelked, a' minden igazság' tanitója által ösztönözz minket, hogy minden hitigazságot szorgalmasan megtanuljunk: hogy igy végre tehozzád juthassunk. Amen.

Erkölcsi tanitás a' botrányról.

„Ezeket mondottam nektek, hogy meg ne botránkozzatok.“ (Ján. 16, 1.)

Miképen botránkoztatunk másokat?

Ha ollyas valamit beszélünk, teszünk, vagy hanyagolunk el, a' miről előre látjuk, hogy általa másnak bünre szolgáltatunk alkalmat. Ez pedig többféle módon történik: például, ha kaczérkodva öltözködöl, magadat becstelenül megmeztelenitvén; ha fajtalan beszédeket folytatsz, és olly énekeket énekelsz, mellyek által felebarátodat tisztátalan gondolatokra, kivánságokra és cselekedetekre csábitod, vagy a' mi még gonoszabb, ha mások' jelenlétében illy cselekedeteket viszel véghez, vagy azokra másokat ingerelsz; ha másokat lerészegiteni segitesz, őket haragra, káromkodásra, bosszuállásra gerjeszted; vagy őket az isteni-szolgálattól, a' sz. beszéd- és keresztény tanitástól visszatartóztatod 'stb. Mindezek által a' botránkoztatás' bünét követed el; e' fölött pedig mindazon bünöknek is részesévé válsz, mellyek az általad adott botrányból származnak. Milly iszonyu dolog a' botránkoztatás! Milly sok ezer bünre szolgáltat az alkalmat! 'S ha egykor az itélet' napján tulajdon büneinkről sem fogunk számot adni tudni: miképen fogunk felelni tudni a' mások' botránkoztatása által okozott számnélküli vétkekről? ..... Azért kiált föl Jézus: „Jaj az embernek, a' ki által a' botrány okoztatik! Jobb lenne azon embernek, ha egy malomkő köttetnék nyakára, és a' tengerbe vettetnék.“ (Mát. 18, 6—7.) Őrizkedjünk annakokáért egyet is megbotránkoztatni embertársaink közül, nehogy e' „jaj“ minket is érjen!

Mint adhatnak a' szülők okot a' botránkozásra?

1) Ha gyermekeiknek a' tulságos harag, káromkodás, esküdözés, fösvénység, igazságtalanság, csalás, egymásközti viszálkodás, czivakodás, torkosság, részegeskedés, pazarlás, ruházatbani fényüzés, fajtalanság 'stb. által rossz példát adnak. 2) Ha gyermekeiket a' gonosz társaságoktól vissza nem tartóztatják, vagy épen oda vezetik öket. 3) Ha a' rosszat, mellyet azokon észrevesznek, nem büntetik, és öket attól jókor elszoktatni elmulasztják. Milly nagyon vétkeznek a' szülők, a' kik illy módon gyermekeiknek lélek-gyilkosaivá lesznek, és milly rettentő számadásnak teszik ki magukat, azt alig lehet elgondolni, annál kevésbbé leirni.

Mint adhatnak a' családatyák 'stb. botrányra okot az alattok lévőknek, vagy cselédjeiknek?

1) Ugy, mint a' szülők gyermekeiknek. 2) Ha öket önpéldájok, vagy parancsolataik által a' vasár- és ünnepnapi istenitisztelettől visszatartóztatják, vagy legalább öket arra nem serkentik. 3) Ha a' parancsolt böjti napokon hust adnak nekik eledelül. 4) Ha nekik valamelly vétkes dolgot parancsolnak, például: lopást a' mezőn, vagy az erdőben, 'stb.

Vétkezhetnek-e a' cselédek is uraságaik ellen a' botránkoztatás által?

Igenis, még pedig nem csak azok, hanem gyermekeik ellen is; melly utóbbi gyakran történik az által, hogy a' gyermekek előtt vétkes beszédeket folytatnak, buja dalokat énekelnek, és örülnek rajta, ha ezt a' gyermekek utánozzák, vagy öket még illy cselekedetek' elkövetésére is vezérlik. Sok gyermek' lelkét fogják az olly gonosz cselédektől, kik azokat elcsábitották, valaha számon kérni!